OCTAVII HORATIANI rerum Medicarum LIB. Quatuor.

¶ Per Heremãnum Comitem a Neuenar, integro candori nuper restitutus Autor.

ALBVCASIS CHIRVRGICORVM omniũ Primarij, LIB. tres.

☞ Cum gratia & Priuilegio Cæs. Maiestatis ad Quinquennium.

¶ ARGENT. apud Ioannem Schottum M. D. XXXII.

Reuerendiss. in CHRISTO Patri ac domino, domino Heremanno, sanctae Coloniensis Ecclesiae Archiepiscopo, sacri Romani Imperij per Italiam Archicancellario, Principi Electori, Vuestphaliae, & Angariae Duci, Legatoq; nato. &c. domino meo gratiosissimo

Audio, reuerendissime domine, tuam amplitudinem, quicquid temporis a grauissimis Coloniensis dioceseos curis suffurari possit, Medicinae cognitioni libenter impendere solere. Quod quidem studij genus, ut patruus meus Heremannus Comes a Neüenare, clarissimus sane uir, pro sua uirili promoueret, aliquot eius artis autores, undecunq; summa cura collegerat, quos a mendis repurgatos in lucem studiosis emitteret. Ex quibus & hunc OCTAVIVM HORATIANVM innumeris mendis scatentem, diligenter emacularat, T. A. absolutum opus consecraturus, ni partim isti operae imperfectae adhuc, partim T. celsitudinis negocijs Augustę Vindelicorum ante diem immortuus esset. Nihilominus ut intelligeret T. D. quam studiose in hoc Scriptore esset aduigilatum, uolui ego T. A. pro Patruo meo eundem Scriptorem, utcunq; purgatum, dedicare. Quem spero pergratum futurum: cum quod ad palatum faciet: tum quod est e corrupto fere in integrum restitutus. De ipsius uero uita quum nihil certi, nobis saltē, constet, stylus tamen Africanum indicat. Tractat autem omnia fere argumenta, titulisq; Librorum ijsdem quasi utitur quibus Aurelianns alter. Praeceptorem habuit Vindicianum, qui archiatrus fuit Imp. Valentiniani, quemadmodum lib. 2. ad Eusebium filium testatur. Ego R. D. cum ingenij uires aetate & iudicio mihi creuerint, mea (quod aiunt) Minerua, partum opus offeram. Dominus interim seruet nobis T. A. diu incolumem, cui me uelim quam commendatissimum. Datum Bedburgij, Anno Domini M. D. XXXI. Pridie natiuitatis Ioannis Baptistae. Infra fol. 81. b.

Reuerendissimae P. T.

deuotus,

Heremannus ex Comitibus de Neüenare.

¶ INDEX Capitum & earũ rerũ quæ scitu digniora.

FINIS.

¶ Capita Partis Primæ Albucasis.

Capita Partis Secũdæ Albucasis.

❡ Capita Partis Tertiæ Albucasis.

FINIS.

¶ Capita Libri PRIMI, qui LOGICVS dicitur.

A

OCTAVIVS HORATIANVS Medicus, EVPORISTO.

NVPERRIME collegę Olympij exhortatione prouocatus, cōfeci nōnullos pręsentaneę libellos, quos uel mediocris fama retinet, sed graeco stylo, quam medendi industriam sermone claro haec natio publicauit. In his igitur uoluminibus non studium teneo gloriae, necꝙ ēm eloquentiae hic opus est, sed laboris. Quippe quia fragilitas humani corporis remedium efflagitat, & celeris beneficij natura consentiente componi. Non omnis enim ualetudo medendi patitur tarditatem. Quapropter amice charissime, quae ornatui nostri corporis, uel saluti procurandę, custodiendęꝙ conueniant ordinata remedia, nunc in tuam gratiam nostro sermone digessi, non sine famae lucro, ut arbitror. Ipsum enim in utroꝙ genere Opus, plures testes habebit quam iudices.

OCTAVII HORATIANI, in Primum Operis sui librum, qui LOGICVS dicitur, ad EVPORISTVM PRAEFATIO.

B

SI MEDICINA MINVS ERVDITI ac rustici hominis, natura tantū imbuti, non etiam philosophia occupati essent, leuioribus aegritudinum incommodis uexaremur, & faciliora remedia caperentur. Sed haec uia ab illis omissa est, quibus eloquentię studiosis, scribendi ac disputandi gloria maior fuit. Nam scire uelim, qui fieri possit, ut cum quid rectum, aut contrarium, quid salubre, aut incōmodum sit, huiusce artis professores inter se dissentiant, diuersorumꝙ sentētias singuli seruare conentur, iactetur aeger magna tempestate morbi: tunc nostri collegij caterua concurrit, tunc nos pereuntis admiratio possidet: nec cōmunis naturę conditio conuenit, sed tanquā in circo & agone, alius eloquentia, alius disputando, alius destruendo, quisꝙ inanem gloriam captat. Interea dum hi inter se luctantur, atꝙ aeger sic casui proprio datus, nonne uidetur natura ipsa rerū haec dicere, O frustra occupatū mortaliū genus: occiditur ęger, non moritur, et mihi fragilitas imputatur? Sunt infiniti morbi, sed desunt remedia? Latent in fruticibus uenena, sed non germinant salutis officia? Absit hoc. Nescio quae perturbat rerum disputatio, atꝙ iste loquacitatis uanus amor. Haec ego saluti mortalium remedia nō dedi, sed magna semina, ac frugum, herbarumꝙ potestates, et quicquid propter homines genui, haec dixi. Nō ut tibi amice, error noster sit charior, quia de aegrotis certandi studium, & infructuosa uerba deferimus. Hinc est, ꝙ ego huiuscemodi opus aggressus sum, ut facilioribus, potiusꝙ naturalibus medicemur remedijs: ut disputatione garrula careat Medicina, ꝙ iactanti oratione miseros & afflictos teneamus: hoc est, euporistis, suc

In medicos argutulos & scholasticos.

C cis, tritico, farina, & hordeo, herbisque uarijs, uel metallis, & similibus cæteris, quibus manifesta remedia natura signauit. Neque enim quum ęgrotus quispiam afficitur, adhibendus est Pontus, aut interioris Arabiæ ostrea, uel castores, uel reliquæ fruges, quas orbis longinquus familiares habet. Ideo Medicinam etiam in uilibus herbis, parens natura disposuit: ut nullo bello, uel tempore medendi desit officium: quum ubique possit esse remedium. Hoc igitur uolumine bonam hominis ualetudinem expediui, & ut aiunt, rusticis curationibus firmatã, in uulgus exposui. In quo gratior est ægris Medicina, quam celeritas ac facilitas famulatur officij. Qua de re est nobis de Capite, tanquã ἐξάρχω, ad reliquam curam corporis descendendum, In quo quanto preciosior est sanitas, tanto est molestior ægritudo. Si quis igitur in sene, & quantulęcunque scientię medico, hanc simplicẽ curationis uiam, illaboratamque miratur, nouerit me in utroque genere facere, quam docere potius elegisse.

In hunc fere modum de scientia Medicinæ Cor. Celsus disserit in prefatione operis sui.

¶ De infectionibus CAPILLORVM. Caput I.

AD DENIGRATIONEM Capillorum. Spumæ argenti, terrę cimoleę, calcis uiuę, sing. semiuncia, trita cum aqua. Identidem conteri facies usque in pinguedinem mellis, & capillos linies. Linimentum uero cum siccare cœperit, loca fricando discuties, & lauabis ex pusca in qua terram cimoliam tritam cõmiscueris. Ne autẽ ustionem incurras, procura frequenter, ut quũ lauare cœperis, loca ipsa oleo D roseo irrigentur. Ferri purgationẽ, & rasuram plumbi uncias senas, in sextarijs tribus aceti uiscidi coques, ut ad medietatem coctura perueniat. De hac coctione frequenter loca lauabis, et oleo anethino continges. Ciconiarum oua in uas plumbeum adijcies, & agitabis: ex hoc capillos unges. Cum uero linimento siccauerint, ex aqua in qua betæ decoctę fuerint tepida, delauabis. Aliud. Capparis radicem confringes, & tribus diebus in lacte infundis asinæ: post uero coques molli uapore, usque in mediam partem, & frequenter loca confrices. Fungos arboris nucis cõburi facies, ut carbo fiant: postea uero teras, mixto oleo quoad libuerit. Hoc utaris unguento diurno, ut ulterius albi non nascantur. Betarum rubearum cum radicibus suis libram. I. teras cum amoniaci salis uncijs II. & admisces olei cedrini uncias. III. ut confectio siccari nõ possit: & uteris. Flauos uero Capillos si facere uelis, lupinos amaros in aqua per dies. XII. infundes: & postea ex hac aqua in balneis caput assidue lauabis. Alumen, quo infectores utuntur, cum aqua conteris, & capillos ex his infundito: quod permanere facies diebus tribus: postea lauabis ex aqua in qua nitrum resolueris. Sane si tibi multum rubri uisi fuerint, ex ea aqua lauabis in qua cimoliam terram resolueris. Si candidare autũ uelis, hyrundinum stercus, cum felle taurino contrita, loca continges frequentius, Sed hæc superflue nos ordinare, certissimum est. Cæterũ albi

Ne crines albescant.

Ad Capillos flauos.

Abli capilli.

A

prohibendi sunt potius quam procurandi. Sane si crispare intẽdis, Asphodeli radices in uino teris, & ex hoc frequenter infundis.

De Capillis cadentibus. Caput II.

INSTRVAM etiam de Capillis cadentibus, qui aut longa aegritudine, aut abundantia uaporis cadentes, ante senilem aetatem nudare caput consueuerunt. Ordinamus itaque confectionis genus, quo non solum cadentes retineri, possideriue possint, sed etiam forte qui ceciderint, reparentur. Accipies quamplurimas Napas, & in uase fictili clausas incendes: & postea cum oleo conteres, & caput illinies: sane sollicitus, ne frontem tangas, ob tumores emergẽtes: licet falso tumore terrearis. Melanthion super carbones cum torrueris, teres, & cribrabis, & cum aqua commixto, caput illinies. Hoc & alios innasci faciet quam maxime. Si supercilia curare uelis, Ladanum cum uino teri facies, & oleum myrteum admiscebis, & uteris ut pinguissimo linimento. Nuces uirides immaturas quassabis, & eas in oleo fremiali infundes, & aluminis humecti tertiam partem, & in uase fictili nouo repones diebus. 20. in subdiuali: & post uteris unguento probato Nigrae myrti folior ũuncia. I. gallarum quassatarum unc. II. similiter in oleo infundis ut supra, & uteris. Hoc etiam superciliis utile est quod Graeci τριχίασιν appellant, Herbam Peristereon cum radicibus suis siccatas teris, & cribras, & oleo cõmisces, et uteris. De experimentis. Adeps ursinus, cum ladano & adiantho subactus, illitusque, capillos effluere non patitur. Et sandaraca cum aceto contrita, idem facit. Capita muscarum cum melle contrita, par beneficium faciunt in continendo capillo, ut capilli etiam post combustionẽ exeant, si fieri uelis. Ficus folia sicca tundis, & cribrellas, et ex eo puluere loca confricas, aut cum aqua dulci decocta proderunt. Alcyonij radices combures, & teris similiter, & praeuaporatis locis aspergés. Sed quoniã aliquando supercilia, uitio imminentis elephantiae, aut siccitate nimia corporis cadunt, ut in capite saepe contingit, hi sic constringendi erunt. Cedrinũ militrum combures, & eius nidoris puluerem colligis. Vnde hoc supercilia tangere debebis.

Vt crines crescant.

Ad Supercilia.

B

Ne Capilli cadant.

Contra Superciliorum casum.

De crementis Capillorum. Caput III.

ALIVD generaliter omnibus ad capillorum crementa. Polytrichi herbae radices pondo duo, flores eius pondo. II. cedrini olei pondo. III. oua gallinarũ. X. olei hispani pondo. XXX. gallarum pondo. III. Radices herbarum in aqua infundes, Flores uero supradictos in sole siccare facies, Oleum uero utrunque in uas mundũ mittis cum ouis, & caeteris speciebus, & agitas quamdiu, ueluti calefactum proprium odorem exhalet, & similiter quotidie agitas diebus octo. Postea uteris unguento. Attamen gallico sapone caput lauabis. Aliqui uero consultius agentes, post capitis loturã hac usi sunt unctione. Olei cedrini pon

C do.II.uini libra, ouis..III. Nardini olei pondo.V. commiscebis. His omnibus mixtis, & agitatis.

¶ Ad defectionem CAPILLorum, quibus ægritudine prolixa carere sæpe contingit. Cap. IIII.

CORIANDRI seminis uncias.II. cymini anatolici uncia.I. herbæ peristerei uncia.I. Omnia infundes in olei myrtei, & uini cretici sextarijs.II. Et post tertiũ diem molli uapore coques usq; dum materia consumat̃, et ita uteris. Adipis ursini uncias.II. ueretri asini combusti uncias.II. polytrichi unciã.I. polygoni uncias.IIII. myrtei olei pondo II. Omnia tusa, & cribellata, cõmisces, & uteris psilotro. Capillos locis proprijs defugabis, si uespertilionũ cerebra lacte muliebri contrita cõmisceas, & adhibeas. Aut si marrubij succo lac asinæ cõmisceas, & similiter loca contingas. Hoc & tunni piscis fel, ladani lachryma cõmixtũ facit. Et si leporis sanguine recẽti loca cõtingas. Sandaraca, & hyoscyami succo æquis ponderibus mixtis, loca continges, & capilli cadent, nunq; ulterius exituri. Cicutæ herbę succũ cum aqua diligenter contritum, euulsis ex oculis pilis, adhibeo dieb. tribus, & ulterius non nascentur. Cimicis sanguine q̃ maxime mulieribus loca cõtinges. Vespertiliones q̃ plures uiuos accipias, & eos in uas cũ cedria infundas, quãdiu illo tẽpore putrefieri possint, & ex eo loca contingas quæ a capillis semper immunia esse uolueris. Agrestis urticæ semine cum oleo contrito, loca continge. Pini arboris comas accipies, & cum melle conteres, & repones. Cum uero uti uelle cœperis, loca confricabis.

Ad casum Capillorum.

¶ De PEDICVLOSIS Caput. IIII.

D STAPHIS Agriæ uncijs.II. sandaracæ unc.I. cum oleo, & aceto postq; contriueris, omne corpus perungendũ est. Sic gærasteros, & nitrum, & oleum facit. Folia tamarisci in aqua bulliant̃, & ex ea decoctiõe fricent̃. Et aliud. Postq; capillos abstuleris, aut melle, aut cedria loca continge. Lupinos amaros in aqua infundes per plenũ diem: alia uero sequenti coqui facias, & ex ea decoctione loca frequẽtius delauabis. Hoc pyretri, & gallarũ puluis ex æquo cõmixtus, in balneis adhibitus, facit. Post hunc uero puluerem, succo betarum loca lauabis. Staphisagriam tundes, & oui album admiscebis, & cõmixtione loca fricabis.

¶ De ACORIS. Caput V.

Acoræ.

ACORAS, papillas dicimus, quæ per cauernas breuissimas humorẽ pinguissimũ mittunt. Hæ frequẽter in capite, uel facie, & cęteris mẽbris emergunt. Quibus & cęterę papillę sunt similes, quas Ceriones appellamus. Sed & distant: q̃ Ceriones plures cauernas egestionis habent, & humorẽ multo pinguiorẽ emittunt: Acora aũt unam cauernã habet, & humorẽ egerit aquatiorẽ. Est nãq; utrisq; caussa una, uitiorũ nascendi necessitas. Quæ cum se plenã mõstrauerint, ordine tali curandę erunt. Primo purgatione totius corporis uti cõueniet: ut origo

Ceriones.

quæ hæc effecerat, egerat: Purgatione inq; tali. Scāmoniam, aloe, colocynthida æquis ponderibus contritas, ſucco cauliculorū temperamus, & catapotia in modū erui grani conficimus. De quibus erit nobis plena datio grana. VII. Secundę. V. & ut ſe ratio ætatis, & cauſſæ qualitas attulerit. Incipientibus uero cauſſis, etiā ſola unguentorū frequenter beneficia ſuffecerunt. Terra cymolia cum aceto contrita, ſeu creta argentaria ſimiliter. Sic pompholix cum aceto adhibetur: ſic ſpuma argenti: ſic chartę cōbuſtę cinis cum aceto medebitur. Quibus uero hæc uulneratio obuenerit cum dolore, Primo ex aqua calida fouendi ſunt, in qua decocta ſint aut rubus, aut ſparagi radix, aut * ſaluiæ folia. Hoc & lenticula cocta, & cum melle contrita curare conſueuit. Ante tamen lauanda loca erunt ſucco betarū mixtis fęnigreci pollinibus. Pini corticis combuſti cinis mixtus cerotario, & oleo roſeo adhibetur. Sic et cadmia, ſic & ceruſſa, ſic & ſpuma argenti adhibetur in balneis. Certū eſt namq;, in fœminis cauendam eſſe aceti adhibitionē. Vnde magis eis uino omnia medicamenta tēperanda erunt. Item nitrū combuſtum uino ſtiptico extinguis, & contritū in balneis adhibebis. Similiter & mirobalanū oleo coniungas. Quod apud Apolloniū probatum eſſe cognouimus. Aliud. Olei roſei, uel myrtei unciā mittes in mortariū plumbeum. Accipies etiā piſtillum eiuſdem metalli, & teris quādiu oleum pinguescat & nigrefiat. Item in aliud mortariū cuiuſlibet metalli, mittes ſpumæ argenti libram unā, tantundē ex ceruſſa, & eorum puluerem combures cum oleo ſupradicto. Ex hoc omnes acoras ubi fuerint linimēto curabis. Hoc medicamentum & in papulis, & in pudendis ragadijs, uel cōdilomatibus, quæ ſemper pro loci natura acrioribus medicaminibus cōmouentur etiam prodeſt. Apud aliquos hoc genus medicamenti Ricotia appellatur. Aliud Rutatum. Spumę argenti ÷ VIII. rutæ uiridis foliorum ÷ V. olei myrtei ÷ VIII. acori libram unam, miſces omnia contrita diligenter, & loca fricando curabis. Prius ſucco betarum ſimiliter ut ſuperius, loca lauanda ſunt. Ceruſſę ÷ III. ſpumę argenti ÷ II. olei myrtei. IIII. ſulphuris uini ÷ I. ſoluta cōmiſces, & ſimili modo uteris non ſolum hoc capiti, uel quoquo loco emergentibus exanthematibus prodeſt. Apollonij iudicio comprobatum.

A

Alias * ſalicis

Apollonij experimentum.

B

Ricotia.

De alopetiosis. Caput VI.

CONTINGIT dupliciter paſſio cadentium Capillorū: ut aliquando defectu quodam cadant, & nudando partem capitis turpent: & aliquoties, ut illis ueluti uulnerū horridus plærūq; uiſus occurrat. Ergo defectus ut prius diximus, quū contigerit, caluiciem facit. At fœditas illa, nexo uulpini uulneris ſimilitudinē quandā exhibet: deinde etiā ſerpentis ſquāmoſi ſuperficiem mētitur. Vtrūq; genus paſſionis fœditatem exhibet capillorū. Sane hæc paſſio cōparanda eſt fru-

C ctibus ex malis succis terræ nascentibus. Hinc caussa aliquando esse poterit, qualitas nutrimenti: & si forte sterilis terra fuerit, fructus cum raritate degenerat: sin uero humor corruptus, etiam fruges degenerant. Ad hanc ergo formam, etiam in Capillorum uitijs debemus aduertere. Talis enim erit eorum positio, qualem qualitas ostenderit capitis. Est ergo utriusque accedentibus uitijs, manifesta & æqualis origo nascendi, unde simili curatione iuuari debebunt, licet diuersa cognomenta sortita sint pro sui accidentis qualitate: ut Alopetia ex cognomento uulpium, ὀφίασις, ex serpentium squammis cognomentũ accæperit. Est namq; huius passionis distantia, quæ profecto ex humorum colore originem caussarum attestatur: ut aliquando rubra, aliquando etiam nigra uideatur. Purgantur adeo proprijs purgationibus suis. Nam suadeo propriam totius corporis curam & diligentiam decernendam, quoad ulterius acerbi & corrupti humoris pertinaciam, per inferiora depositam, a capitis hactenus inquietudine deuocemus. Sũt itaq;, si de flegmate caussa uel origo peruenerit, apoflegmatismi adhibendi tales. Pyretrum, & staphisagria, cum granis masticheς, æqualibus ponderibus mixta, & confusa adhibeantur, & sales cum pulegio cõtriti similiter, & cum oxymelle mixti sint, ut diutius teneantur. Ergo quoniã singula accidentia proprijs suis purgationibus liberãtur, superaddo purgationis genus, quod in commune sine alterius humoris præiudicio operetur: quo omne corpus diuersis humoribus infestatum releuari possit. Colocynthidos interiorum ÷ I. aloes ÷ I. scammoniæ ÷ I. absinthij ÷ I. omnibus contritis & mixtis cum succo cytoniorum catapotia conficimus, quæ pro qualitate corporis atq; caussarum adhibeo. Accipi autem debebunt, si breui accidit in modum lentis, aut. VII. aut. IX. aut certe. XI. Si autem in anu, aut homine uetusto fuerit, maior cura exigitur, unde cum aqua calida competẽti, intermissis etiam diebus dabo quod post ordinabitur.

Alopetia. ὀφίασις

Apoflegmatismi.

D Post beneficia itaq; harum purgationũ, quæ toto corpori prodesse prius potuerãt, etiam particulis, hæc sunt adiutoria socianda. Euforbium tritum cum oleo pro linimento adhibemus; aut oleum solum laurinum, aut nasturtij semen cum oleo, aut sulphur uiuum cum nitro combustum, æquis ponderibus cum aceto, aut erucę semine cum oleo, aut ursinis adipibus tantummodo confrixetur. Similiter etiam alcyonium combustum cum aceto, uel cedria, operabitur. Hoc etiam murium fimus cũ aceto, hoc amygdala amara, hoc cepe tritũ cum oleo, hoc raphani cortex cũ melle contrita facit. Nam etiam ferri purgatio cum aceto, uel hordeum combustum cum muriũ fimo, & aceto siccare potest. Omnes confectiones quę mediocriter calefacere possunt, mediocribus & delicatioribus corporibus adhibendæ sunt. Prius ergo loca linteolo usq; ad ruborem, ante curam confricentur mediocriter, ne uulnerẽtur. Quæ si uulnerabunt, oleo roseo, uel adipibus anserinis recuranda erũt.

¶ De AVRIVM caussatione. Caput VII. A

AVRIVM dolor uarijs frequenter ex incommodis excitatur. Nam & frigora, & lauacrum importunũ, & quassatio eiusdem cauernæ, uel sordium conspiratio, aut altior nerui tactus, aut si per longam ægritudinem humor uitiosus illic aggregatur, æque molestiam auribus faciunt. Si de frigoribus etiã dolẽtibus emerserit, in oleo cepas coqui facias tepido, aut piper tritũ cum oleo, similiter & rutaceum. Sic etiam laurinũ curat. Si de humore balnearum aures fuerint inquietatæ, oleum tepidum infundito, & postea lana mollito. Sed & ceparum succum, cum anserinis adipibus mixtũ: similiter initio, & oui alborem cum lacte mulieris. Et si dolor innatus fuerit, basilicon in nardino oleo solutum adhibeo, & castoreum cum lacte muliebri similiter. Vtile est interea, ut spongia molli uaporetur ex aquis calasticis: & post lana detergatur. Sane si cum illa indignatione doloris etiã deriuatio fuerit saniosa, alumen melle & oleo resolutum infundito. Et galbanum in oleo similiter resolutum injcito. Ventositas uero si interclusa erit, aphronitris in aceto resolutis excluditur. Hoc & draconteæ herbæ succus, & centaureę facit. Si uero sonare aures cœperint, oxyrhodone tepido curandę erunt. Si autem idem ex ęgritudine sonitus obuenerit, ex aqua primo uaporibus aures in qua absinthium ponticum coques, & continuo oxyrhodonem infundis, aut raphanorum succum cum oleo, aut hellebori nigri puluerẽ cum aceto, aut solum acetum tepidum cum melle commixtum: aut porri succum cum lacte muliebri, & oleo roseo, aut amygdala amara cum aceto & oleo. Hoc & cepæ, & allium cum adipibus, uel porci felle infusum remedium procurabit. Si uulneratæ aures fuerint, glaucium, cum aceto contritum infunde. Si tamen dolor non maior fiat, uel etiam humor, lamina ferri purgati cum aceto trita iuuat. Si audire tardius cœperint, quod difficile nouimus purgari posse, puluerem nitri marini contriti commisce, & antea caput purgabis. Deinde uentrem purgatione procurabis. Auribus uero absinthij herbę decoctionem tepefactam infunde. Lauri quoq; folia, & betarum cocta superpone. Aliquando nitrum in pusca resolutum infundimus, aut bouis, uel tauri, aut caprarũ, siue porcorum fel, cum oleo roseo, uel rhaphanorũ succo, similiter tepefactũ profuit. Quibus uermes innati fuerint, bouillas carnes in carbonibus superpone, aut humorem ex hinc manantẽ collige, quem auribus tepidum frequenter infundes.

Ex frigore. Ex balneo inordinato. Innatus dolor aurium. Sanie fluẽtes. Ventositas aurium. Ex ægritudine. B Aures uulneratæ. Vermes in auribus.

¶ De PAROTIDIS. Caput VIII.

TVMORES repẽtinos sub auribus innatos, Parotidas uocamus: quas aliquando ex ægritudine, aliquando etiã spontanee apparuisse cognouimus. Easdem frequenter per initia mollientes spongia in puscula infusa compescimus, assidue cõmotando. Quæ uero ex ægritudine emergũt, ęque per initia, cucurbita mediocri imposita, ad su

Parotidæ.

C perficiẽ prouocãdæ sunt. Si uero cũ grauiori augmẽto minaces accesserint, tũc nec cucurbitę, nec similia adiutoria quę ex altitudine aliqd euocare possint, adhibenda sunt. Frequẽter eñ ex doloris acerbitate, febres, et uigiliæ ꝓcuratę, eliminatis uiribus uitę periculũ intulerũt. Paragoricis uero ijsdem adiutorijs, sic morigerandũ erit, ut ex pane mundo, infuso, contritoq cataplasmentur: quod frequentius mutari debet. Similiter etiam de tritici pollinibus faciendum est sic de hordei, superadditis tamen porcorũ adipibus. Sic oryza mutata cum butyro. Si aũt ijs adhibitis quæ mitigare consueuerunt, locis iam maturatis sanies apparuerit manifesta (quod ille ait) continuo culpã ferro compesce. Post uero resecatis caussis, uulneribus solenni diligentia seruiemus, curationibus tamen euacuaturis, & extenuantibus. Ad hoc maxime etiã tunc medicinæ incumbat industria: ut frequentibus etiam fomẽtationibus, doloris illis penitus inquietudo quiescat. Sunt autẽ adiutoria hæc, quæ post doloris impetus adhibenda sunt. Arnoglossa cõtrita, cum salibus, aut lapatij radicibus in uino decoctis, & rutę folia uiridia, trita, ac mixta cum cerotario, & oleo roseo temperata, & sulphur uiuũ cum cymolia, æquis ponderibus, iuncta axungia. Sic fici pingues decocti & contriti, similiter caussas latentes euocauerũt, quibus in principio hæc adhibenda sunt adiutoria, qñ per saniem digestionẽ uolumus ꝓcurari, post fo-

Vergilius.

D mentũ aquaꝝ calasticarũ ex seminibus lini, uel fęnogreci, et hordei pollinibus cũ mellicrato facto cataplasmate seruiemus. Sũt nãq adiutoria quæ & euocare, & ad maturitatẽ cogere parotidas uel apostemata ualeant. Hordei farina cũ mellicrato, aliqñ etiã cum aqua marina, & oleo roseo temperatũ cataplasma adhibetᷓ. Et fici similiter pĩgues, in muria, uel in aqua marina decocti, & contriti imponunt. Et betæ coctæ in aqua, & contritæ similiter temperãnt, & agrestis cucumeris radix, in mellicrato cocta & contrita adhibet. Aliud de exprimentis. Rutã, & hyssopum teris ęquis ponderibus: & ficus siccos contusos sub duplo pondere cõmisces, mellis quippiã adijciendo, idipsum operabit, ut apostema ex interioribus ad maturitatẽ procuret. Aliud. Capparis corticẽ in aqua elixa, et cũ uino cõmisces, & cataplasma facis. Aliud. Irios illyricę puluerẽ, cum hordei farina in mellicrato coques, & uteris. Aliud. Guttã ammoniacã teres, & similiter cũ farina hordei in aqua cocta adhibebis. Hoc & alumen, scissum, contusum, cum hordei farina faciet.

Maturatiua.

De FVRVNCVLIS. Caput IX.

Cura Furunculorum.

SVLPHVR uiuũ, tusum, cum resina terebinthina misces, & in lineo lintheolo inductũ imponis, aut uuam passam enucleatã tundis, & mediã quantitatẽ salis ĩmisces, & uteris. Similiter ut facilius erumpant, soli adipes caprini, uel bubuli colati efficiunt. Origanũ uero, myrrha, & sal simul tusa, & cõmixta cum aqua, continuo ad maturitatẽ perducunt. Et carię contusæ cum resina. Deinde cũ hijs adiutorijs adhi-

bitis collectiones maturatæ eruperint, uulneribus medeberis his medi- A camentis, quæ solennis edocuit consuetudo. Sin uero magno flegmate superueniente, solui non potuerit Furunculus, uel Parotida, sed callositate permanente, chœradas fecerit, ad duriores chœradas, alia dispu tatione, pro sui difficultate, curã & operam adhibebimus. Chœradas quas frequẽter in collo, uel sub mẽto, uel sub ascellis nasci nouimus, hac cura uisitamus, qua duricies indigestibiles soluere possimus: ut prɇeun tibus catholicis adiutorijs, quɇ & capitis reuma constringere, et corpus reliquũ catharticis purgare possint, sic easdẽ soluere ualeamus. Lenticulã coctam in aceto tritã, imponere perseueremus. Vtamur etiã caprificis in aqua decoctis, & cõtritis. Similiter etiã lupini in aceto cocti faciunt. Hoc fici folia in aqua cocta, & trita sicut cataplasma. Hoc asphodeli radices in uino tinctɇ. Scylla quoq;, si contrita in uicem cataplasmatis imponatur, quatuor diebus permanẽs continuis, duricias soluit. Et erui puluis, cũ aceto, & cyminũ conterit, & similiter operat. Imaturas uero, & in tarda duricie permanẽtes, per prassij uiridis folia, porcinos, aut bubulos adipes, rutam æque uiridem, simul oĩa contũdi, et inmisci suadeo, ut in lintheolo locis maturandis adhibeat. Hoc etiã sordes de parietibus palestræ collectæ, in panno inductæ faciũt. Hoc calcis flos, cerotario mixtus, facit. Hoc lapis molaris tusus, & resinæ cõmixtus. Sic puluis ammoniaci, et manna thuris cũ resina cõmixtus terebĩthina, saniem maturius procurabit. Sic sandaracæ puluerẽ, cum adipibus miscentes B adhibemus, aut calcem uiuã cum adipibus similiter. Q; si tibi durum emplastrũ uisum fuerit, oleum competens misceamus, ut temperari be ne possit. Sic puluis etiã pumicis, & asphodeli radices coctæ, uel crudæ, cum hordei pollinibus, ut cataplasma adhibendæ erunt, aut hyoscyami folia cum oxymelle, corrumpunt interea, uel putrefaciunt chæradas. Si allium tritũ cum cataplasmate, seminibus mixtũ coquas, & perseuerare permittas diebus quinq;, hoc de expertis habemus. Aut si chamɇleontis herbæ radicibus tusis, puluerem locis asperis, aut si betas coctas cum oleo contritas imposueris. Aliqui etiã unctionibus perseuerantes, chœradas frequẽter fugarunt, sic ut cineribus aut uitium, aut ficis cum oleo mixtis ungerent. Sed & ferri, uel ɇraminis purgamẽta, contrita cum oleo, similiter & stercus bubulum, aut asini combustum, & cum oleo mixtum, cõmodius adhibetur. Et origani puluis cõtritus cum aceto idem facit. Hoc hyssopi, hoc thymi, uel absynthij, uel centaureɇ, uel abrotani, chamelɇæ, aut singulɇ, aut certɇ coniunctæ, & mixtæ cum aceto, perficiunt. Iuuant sane, ut superius memorauimus, ad hæc implenda, etiam totius corporis catholica beneficia. Nam & ciborum continentia, & potionis, exercitia quoq;, & lauacrorum diligentiɇ, & uomitus, uel purgatiões, capillorum releuatio, sanguis de naribus prouocatus, hæc omnia chœradas duras, & difficiles, & in cura positas, adiuuerunt.

Chœradarum cura.

C ¶ De OCVLORVM caussis. Caput X.

OMNES particulæ corporis, proprijs indigent curationibus. Oculi aũt curationes multæ, magnæq; sunt. Hij nanq; quum primo leuiter, seu uapore, seu frigore, uel cæteris q̃busuis originibus fuerint attentati, frequẽter frigidæ pustulæ, fomẽtatione nos cõuenit obuiare. Si de frigore ergo obuenerit, uini mixti calida potione fouendi sunt. Quibus uero, cõmotionibus tã doloris, q̃ grauedinis, aliq̃n etiam uenæ frontis inflatę, plenitudinẽ sanguinis attestabunt, hijs phlebotomo subuenire cõuenit: si tñ nulla aut ætatis, aut tẽporis, uel reliquarum causarum certa ratio prohibuerit. Si uenter constrictus fuerit, clystere, seu purgatione prouocandus est. Iisdem uero oculis impatienter dolentibus, fenogręci succus, palmarũ indulcatus decoctione, aut oui recentis tenuis liquor infundatur. Similiter etiam lac muliebre iuuat. Est etiam cataplasmatis utilissimũ adiutorium, quod de oui uitello, & melliloti puluere, pane quoq; infuso in aqua, & oleo roseo, simul mixto, adhibetur. Nos etiam croci, & opij quippiam coniungimus. Si uero collyrij experimento uti placet, cuius probationem habeas, in ipsis commotionibus, cum oui albore tepidum infundendum esse suadeo: ita tamen, ut aut dialibanum, aut de libano, apto contra graues commotiones adhibeamus, præmundatis interea oculis, molli & tepido penicil-

D lo, a pituitis ægrotis oculis inhærentibus, iuuatis ciborum continentia, & uini detractione. Sane si capilli nimis onerosi fuerint, detondendi sunt: ut sub maiori beneficio, cucurbitarum adhibitione, & sanguinis detractione liberentur. Aestiuas namq; perturbationes oculorum, etiam decoctio rosarum sola curat calida. Curat etiam gargarisma, cum per initia adhibetur, Origani in aceto decoctio. Si autem declinantibus quidam tumor circa interiorem oculorum partem apparuerit, quem hypopium dicimus, hoc modo reprimendus erit. Pusca frigida frequẽter infrigidetur: post uero pollinibus hordei ex oxymelle coctis cataplasmetur. Similiter etiam de lenticulæ pollinibus fiat. Aeris flos, tritus in lotio inuestis pueri per. VII. dies, quod postq̃ siccauerit, ex eo puluere melle mixto imposito, competens beneficium præstat. Nam & caseus recens, tritus, & impositus, sæpe illum tumorem repressit, & absynthij herbæ puluis, cum cerotario, hoc idem facit. Si ex moro pingui locum primo foueamus e, tiam cyclaminum, cum uua passa cõmixtum, & contritum, curat. Et bulbi candidi cum melle contriti, similiter operantur. Sic rhaphanorum cortex cum uua passa medetur. Sic & rosæ folia, cum felle taurino, uel porcino. Sic fici pingues, in moro coctæ sæpius profuerunt. Ad repentinas autem sanguineas maculas oculis inhærentes, flores, uel semen hyssopi herbæ, in limpido linteolo colligabis, & in aqua calida infundis, & agitaudo exiccabis: qui succus uelut sanguineus fiet. Ex quo, infundẽdo, illas sanguineas maculas

A frigida caussa.

Ad maculas sanguineas.

depurgamus. Postea thure masculo, & aphita æquis põderibus, carbo= A
sibus impositis, fumigandi sunt. Si uero cæsi, aut percussi hanc maculã
anguineam cum dolore procurarint, hijs columbi matre subducti, re=
pentinus sanguis infusus prodest q̃maxime, si de pennis mollioribus
exprimatur: ubi liquor tenuis, tepidus infudendus est. Item si in eadem
hora, ouium lana infusa superponatur. Idem puluis rosarum facit, uel
semen earum cum aphitis, si in uino cõteratur, & superimponatur. His
etiam & sulphuris uiui fumigium prodest, si idem fumus patentibus o=
culis hauriatur. Si oculi reumatizauerint, quod grauissimum est tædi= Ad Oculos reumatizãtes
um oculorum, hijs uini & carnium parcitas indicenda est. Ventris pur
gatio frequenter fiat, & pusca frigida oculi foueantur, & æris flos in ea=
dem pusca resolutus, satis iuuat. Odores acres & putentes effugiant lu=
cernarum, uel solis claritudines uitent. Fumi, uel pulueris declinent cõ=
motiones, In nocte uero aqua frigida, uel uino infusas superimponis fa=
sciolas molles, ijsq; cõtinendo oculos lauas. Si his adhibitis, reuma cum
dolore perseuerauerit, phlobotomandi sunt. Ciborum, uel potus conti
nentia custodienda erit. Sitire etẽm omnib. reumatizantibus satis pro=
dest. Fronti uero peponum uiridia folia frequenter imponantus. Simi
liter & de rapi folijs. Nã & succus earum frequenter fronti illinitus, &
sambuci folia, & citoniorũ, & portulacæ similiter, & ex his cum aphitis
& uini cataplasmate sępe curati sunt. Et caseus recens, cum apiorum fo
lijs contritis impositis, sæpe oculos liberauit: & panis mundus uino in= B
fusus, & cum oleo roseo tritus, par beneficium pręstitit. Omnes species
supradictę, gęneraliter quę oculis reumatizantibus ordinatæ sunt, cum
uino & aphitis semper in cataplasmate profuerũt, & decoctiones earũ:
quibus sępe oculi fomentandi sunt, Sane si calidus fuerit reumatismus,
ex caulium folijs & aphitis, cum aqua cataplasmãdi sunt. Sic de ocimo, Reumatism9 calidus.
sic de samsuco, sic de agresti papauere, sic de cicutę succo, sic pulicariæ,
uel apiorum, uel strychni. Si uero siccitas palpebrarũ emerserit, lintheo Siccus
lum mundum butyro infusum superimponito. Aliquibus uero humo=
rem conuenit procurare per lachrymas ęquas aut fumo, aut terrore, uel
plagis extorquendas esse credimus. Sane si in prima oculi tunica san=
guinea, nimia ueluti caro apparuerit, quam Chęmesin appellamus, hoc Cura Chæmesis.
adiutorio curatur. Muscas q̃plurimas, cum oui uitello cõterimus, & in
lintheolo mundo superimponimus. Licet etiam collyrijs uarijs causæ
competentibus sępe curati sint. Derbiosos oculos, quos nos impetigi= Ad oculos Derbiosos.
nosos dicimus, asperitatum uitijs laborantes, sic curare cõsueuimus. Al
lium accipimus, cuius interioribus melle contritis, oculis postquã ex eo
humore, uel succo rapuerit inungito: & ex eo pruritus & supradicta ui=
tia depurgabis. Aliud. Grana tritici, in lamina ferri calida imponis, &
similiter ex succo qui manauerit, cum uino commixto, inungito. AEris
flos tritus cum melle, fronti illitus, iuuat. Si pruritus maior palpebras

C occupauerit, ut etiam capillos amittant, has oportet ex oleo cedrino ungere, aut erugine, cum afronitis, & melle contritis, aut asphodeli succo cum passo cōmixto. Nam & murica decocta, & mixta cum oleo, adustionem curat, & capillos reparat: & murium fimus, et hircorum cornua, utraq; combusta, cum melle, & eodem modo adhibita. Si pruritus simpliciter ex sole, uel puluere fuerit, aquæ calidę fomenta sufficient, aut rosarum, aut rubi, aut lentis decoctio. Et rosa sicca, cum uino trito imponitur, & in nocte oleo simplici loca tangunt. Caligantes uero oculos hoc modo curamus, si uulneris aliquid non interfuerit prẹiudicium. Herbę paritariæ succum, bitumine iudaico trito, ęquis ponderibus miscemus, oculos inungentes, Et perdicum fel similiter facit. Et marrubij succus, cum felle taurino, & melle attico, ęquis ponderibus cōmixtus ita curat. Et ursinum fel, cum aquæ dupla mensura, similiter purgat. Si autem obscuritas hęc senectutis magis q̃ oculorum uitium fuerit, succū maligranati, melli attico ęqua mensura cōmisces, & uteris. uetustatum tamē magis operabitur: sane si q̃ plurimo tempore uas sub diuo facias permanere. Hoc etiã scriptoribus & pictoribus sępe profuit. Aliud. In oleo mūdo folia marrubij miscemus: & quū tempore illic macerauerint, proiectis folijs, ex solo oleo obscuritates expellimus. Hoc belue fel mixtū melli facit. Hoc succus rutæ cum melle similiter. Nam & chelidonię succus,

D & feniculi, lactucæ quoq; agrestis, & mellitoti, cum aquæ mensura, caligines & obscuritates, aliquando etiam suffusiones liberauerunt. Et taurinum fel mixtum melle, sic profuit. Nyctilopes uero qui per noctē uident, & per diem obscuritatem patiuntur, sic curandi sunt. Accipies hirci iecur, et scarificabitur: humor uero qui ex scissuris emanauerit, oculis diebus duodecim infundendus est, & uitium corrigitur. Aut idipsum iecur in carbonibus ponitur: quumq; exudauerit, de eodem humore inungendi sunt. Hoc item iecur coctum etiã inter cibos accipiunt comedēdum. Et columbi sanguis infusus oculis, iuuat: & fimi asinini recens succus proderit. Alboribus uero oculorū, nitrum bene tritum cum oleo infundēdum est, aut anethi semen cum aqua tritum. Et succus cucumeris dulcis. Et rhaphanorū succus sic medetur: & ammoniaci cum aqua contrita. Nam & lactanti suo mater guttam ammoniaci masticando, & exhalando, albores oculi, similiter & albas maculas filij, sanguinem femoris sui infundendo, sępius permundauit. Glaucos uero oculos si denigrare uolueris, sic facies. Gallarū puluerem tenuissimum, cum aqua bene coctum misces, & leporis fel, mixtum melle, glaucos oculos renouat in naturam. Si hordeoli in palpebris nascantur, hordei decoctione calida oculos fomentabis, & post cera liquefacta locum tangis. Et si muscarum capitibus locum confricas, hoc idem facit. Capillos uero contrarios sic non nasci facies: si his euulsis, loca sanguine cimicis tangas: & sanguisugarum combustarum cinis locis appositus, eodem modo cura

Ad oculos caligantes.

Cura Nyctilopum.

Ad oculorū Alboras.

Glauci oculi, ut nigrifiant.

Ad Hordeolos palpebrarum.

bit. Et chamæleontis herbæ folia ſicca trita in puluerem, & commixta ſanguine ranarum uiridium. Poſt unctionem Capillorum pro collyrio inungimus, fel uulpis ſolum ſimiliter. Staphilomata uero, hoc eſt, quum in modum uuæ crepantis, prioris tunicæ tumor quidam erumpit, ſic curabis. Alumen ſciſſum teri facies deligenter, & adipes anſerinos admiſces, & uteris pro collyrio. Nam & melli commixti adipes, ſupradicta Staphilomata diligenter curant. Et ſoli adipes bene colati, ſufficient. A

Staphilomata.

❡ De NARIVM morbis. Caput XI.

OZENIS, & Polypis, uno eodemq; modo cura eſt adhibenda. Conſtringẽdus in primis eſt detonſis capillis reumatiſmus. Poſt raſuram uero emplaſtrum Diatheon, aut Barbarum. Et de cocleis ſimile eſt adiutorium. Accipis cocleas minutas, albas numero ducentas, intritas, admiſces myrrhæ, & thuris maſculi uncias ſingulas, pro cataplaſmate raſo capiti diebus nouem permanſurum. Naribus uero ſpecialiter ſic medeberis. Succum nepitæ frequenter infunde, aut eiuſdem ſiccatæ & contuſæ puluerem, per cannalem exufflato: aut batrachij herbæ ſuccum, cum melle commixtum. Et ſuccus roſarum, contuſus cum pinguedine, item prodeſt. Sic Irios illyricæ, & Sandaracæ pulueres ex æquo cum melle commixtos adhibebis. Polypis itaq; eminentibus, æris florem, & ſynopidem ex æquo comburis, & ex eo puluere ſanabis loca. Et cornu ceruini combuſti puluis, cum ſandaraca ſimiliter ſpargendus eſt. Sic brioniæ herbę radices combuſtæ, ſic auripigmenti puluis cum melle. Ego uero ſic e naribus polypos cecidiſſe probaui. Puluere ex calcite, admixto æris flore, æqua ponderatiõe cõfecto. B

ὀζῆναι. πολύπους.

Emplaſtra Diatheon. Barbarum.

Expertum Autoris.

❡ De fluxu ſanguinis NARIVM. Caput XII.

PRIMVM inſtrato melle, in extremo baculo molli lana obuoluto glebas ſanguinis e naribus purgare nos conuenit, poſt lana identidem obturando procludere. Aliud. Linteolo combuſto, & infuſo in acri aceto, aut in ſucco polygoni herbæ, aut cymæ, uel porri ſectiui ſimiliter. Si perſeuerauerit, ſine mora flobotomandus erit, & fimi aſini combuſti puluere, cum oleo roſeo mixto, collyria facta ſupponimus. Et de ſiliquę mollibus folijs contuſis facta ſimiliter collyria profuerunt. Sic portulacæ, ſic ſtrychni, ſic terræ alexandrinę cum ſuccis ſupradictis pul uis ſepe profuit. Caput eorum ſucco lini ſeminis frigido fouendum eſt. Circa frontem uero gipſum cum ouo, uel luto figulorum ſimiliter mixtum, inlinire debemus. Sic æris flos, * ſic pini cortex combuſtus, ſic fimi aſini, ut ſupra ſignificatum eſt. Si uero iſtis adhibitis adhuc perſeuerauerit fluxus, ignita cucurbita, ſi ex dextra nare manauerit, dextro lateri admouenda eſt: ſi ex ſiniſtra, ſiniſtro lateri: ſin uero de utriſque, & utriſq; igneas cucurbitas applicabo. Aliqui uero faſciolis lineis natu-

* Alias cum hoc habet. ſic muſin, uel cytin.

C ram, & testes eorum aligando mollius constrinxerunt: si in fœminis, femoralia.

De LABIIS crepitantibus. Caput XIII.

GALLAE tunsæ puluerem, resinæ terebinthinæ limpidæ admisces, et uteris cum emplastro ueteri, seu hyssopi ceroto, cum melle, aut adipibus caprarum colatis tantummodo. Aliud. Sulphur uiuum, morum, et thus masculum, ex æquo succo herbę paritarię commisces: & sic trociscos conficies, quos cum aqua resolues, & linies. Aliud. Mel terebinthinũ, adipem anserinum, oleum roseum, hæc omnia ex æquo mixta teris. Si odor insuauis Oris fuerit, pusca frigida os frequenter colluere oportet, & cymoliæ pulueribus, cum salibus tostis, simul mixtis, & tusis, dentes & uicina loca fricare. Aliud. Hordeum, & sal, in lintheolo collectum comburis æquis ponderibus, & teris, & cum melle commisces, & mundas. Siligo, cum illyricæ puluere similiter commixta operabitur. Aliquoties etiam cum uino melius commiscentur. Masticare autem his conueniet aut arboris pini folia molliora, aut anetum, aut glicirrhyzan, aut herbam quæ Sonchora appellatur. Sed & cornu ceruini combusti puluis, & fœtorem oris, & dentium semper compescuit imbecillitatem.

Ad fœtorem oris.

De DENTIVM curationibus. Caput XIIII.

D DOLORES Dentium fimus asini siccatus, & tritus, pro dentifricio, sine dilatione compescit. Mixtus quoque cum aceto, ori diutius remorando, æque profuit. Et betarum succus tepidus similiter profuit. Et decoctio ex cucumeris agrestis radice in uino, similiter. Et nitrum cum oleo tritum, & decoctio rosarum in uino, uel rubi in aceto, & cypressorum fructus, tedæ pingues in uino decoctæ, sine cunctatione Dentibus relaxatis atque dolentibus profuerunt. Si omnes interea doluerint, cædriã in ore teneat, & continuo mitigantur. Sin uero malę dolent, herbæ paritariæ radicis succus, in balneo ore contineatur, & statim medetur. aut si eiusdem radix coquitur. Similiter & pyretri radix profuit masticata continuo. Item alcyonij radix, in carbonibus posita, Dentes dolentes fumigando compescuit. Physicum. Canis dens combustus, similiter profuit. Et si æris florem in oleo tritum Dentibus admoueas, & lac asinæ recens ac tepidum, constringit & mitigat. Similiter quibus putres cauernæ obuenerint, Melanthium elixum in aceto commixtum, & si solo puluere aluminis scissi easdem cauernas impleas. Hoc & gallarum puluis cum melle commixtus facit. Si uero percussus quidem Dens, uel mola fuerit, resolutum coralli puluerem apponito, & continuo constringitur. Si longo uitio laborantes, spontaneos cadere uolueris, pyretri, uel artemisiæ pulue-

Si omnes dentes doluerint. Aut Malæ.

Dens percussus.

rem, cum aceto commiſcebis, & dentem circumlinies, & ſpontanei exilient. Aut ſucco tithymali cauernam adimple, & ſpontanei cadent. A

Phyſicum. Lacertum ſolum exſeca, & ſicca, & eius puluere dentem, uel cauernam attinge, & continuo cadet. Poſt ſcarificationem coccus gnidius tunſus, cum galbano, ſimiliter operatur. Et apophlegmatiſmum hoc profuit. Si ſtafiſagria ad maſticandum detur, aut ſi cum pulegio miſceatur, aut cera cum gallarum puluere contuſa, aut ſalicis, uel myrti folia uirida in aceto coquantur, & in ore contineantur. Poſtea uero ſi nauſea conſequatur, oleum tepidum roſeum in ore contineant, & origanum in oleo coque, et ex hoc dentes calefacito. Et ſaccellus calidus impoſitus de ſalibus, uel milio, forinſecus adhibitus, prodeſt. Omnia hæc ccalida, ſecundum Hippocratis præceptum, dentibus profuerunt. Nam & dentifricia hæc, & ſaluti, & ornatui, ſemper uitioſis dentibus profuere. Salibus melli commixtis, & combuſtis, & contritis, quippiam myrrhæ miſcendum eſt, & utimur, ut moris eſt. Hoc & marathri puluis ſolius facit. Nam & lanæ ſuccidæ combuſtæ pulueri, tertiam partem ſalium commiſcemus, & utimur ſimiliter. Poſt uero, uinum, in quo Irim Illyricam decoxeris, cum puluere conueniet: & Tithymalus in uino decoctus, multum proderit. Si ex hoc bis per menſem tepido collueris dentes, facies eos ſemper ſine uitio permanere. Gingiuas uero cum gargariſmate ex aceto tepido, in quo herbę mercurialis radices decoxeris, ſine mora mitigabis. B

Ecce Autorē Hippocrati poſteriorem.

De uitijs FAVCIVM, uel ORIS. Caput XV.

PER INITIA cum commoueri aliquid in faucibus ſenſeris, generaliter omnibus ex decoctione ſiccatarum roſarum, uel dactylorum elixorum, aut lentis, aut cantabri, uel cæterarum ſtipticarum mediocriter ſpecierum, conuenit tepidum gargariſma: cui etiam mellis quippiam deſpumati commiſcemus. Nam & lac ouillum, uel caprinum, cum melle tepidum iuuat. Similiter rhodomel, ſimiliter diamoron. Quod ſic conficere conſueuimus: ut ad duas partes ſucci mororum, una mellis adhibeatur. Sic etiam aliquid ex ſucco rubi & melle, ueluti diamoron confecerunt. Alij etiam de citoniorum ſucco eadem aſſerunt. Item de malo granato, ſed ſtiptico. Alij uero eadem mala quaſſantes, in paſſo cōegerunt, quæ omnibus querelis faucium prodere putant. Hæc omnia licet ſpecie diſſimilia eſſe uideantur, uirtus tamen una omnibus, idemque beneficium. Sane frequenter accipiant & cibos, qui magis ſorberi, ꝙ maſticari uideantur. Si his adhibitis, faucibus adhuc perſeuerauerit moleſtia, ſic ut uulnerare partes attentet, quę etiam Synanchin minetur: tunc nos fortioribus oportet occurrere cataplaſmatibus, hordei, uel lini ſeminibus paragoricis, mixto aliquan-

Díamorou.

C to nitro, uel salibus: quo Hippocratis nostri præceptis custoditis, sic curando, ab interioribus euocare sollicitudines ualeamus. Præstant interea cataplasmatis beneficio, etiam fomenta calastica ex similibus supradictis, & hybisco confecta. Vulneratio uero si faucibus apparuerit, sic a nobis sollicite curanda erit. Fimus cauum albus, tritus cum melle, & tumorem reprimit, & uulnera delicate permundat. Et hirundinum combustarum cinis, cum melle similiter proderit. Aliud. Omnibus uulneribus, & tumentibus, & sordidis, utilissimum multorum ueterum autoritate probatur hoc, quod conficitur sic. Thus masculum, Irin Illyricam, herbam et radices aristolochiæ, omnia æquis ponderibus tunduntur, & melli miscentur, uel mellicrato, & sine molestia eduntur. Item, Antheræ, quæ omnibus nota est, Irios Illyricæ, sandaracæ, cyperi uncias binas, aluminis scissi, myrrhæ, croci, crocomagmatis semuncias singulas, in uino omnia tunsa, & cribellata adhibebis: & cum necessitas cöegerit, aut cum puluere, aut cum melle commisces, & uteris. Nam & Musæ trociscus, ubique diffamatus, cum succo roris syriaci, & melle, uel mellicrato adhibendus est. Si uero uua dimissior fuerit, & faucibus indignatis reumatisauerit, gargarismate ex speciebus stipticis confecto, tepido imminebimus, & ex dactylis in aqua, uel mellicrato decoctis, aut rosis siccis, aut uitium turionibus mollissimis, aut sorbis, aut mesphilis, uel certe gallis infusis, & decoctis adhibebimus. In tumore uero positæ, cũ amplius reumatizauerint, sales triti cum melle multum prosunt adhibiti, & dactylorum ossa: & si D nuces uirides immaturas comburas, & ex his puluerem facies, & admisceas. Similiter aut modicum mellis, aut mellicratum, et alumen humidum, in uase uictili coquas. Sic de puluere radicum caulium combustarum. Sic etiam de anetho, et postea puluere facto. Vuam siccas, et continuo desiccata, si inflatum os fuerit, quod Afatham appellamus, nimia ustione accedente, rosam siccam cum melle tritam locis impone, et portulacam in melle similiter infundimus, et manducandam damus: et oliuæ folia uiridia in uino decocta, ex quo tepido, os frequenter colluendum est. Nam et auellana cum despumato melle contrita, pro electuario semper adhibenda est, ut oris ustio purgetur.

Faucium uulneratio.

Trociscus Musæ.

Fauces reumatizantes.

Faucium tumor.

Afatha.

¶ De PAPVLIS minutis ubique nascentibus. Caput XVI.

Papulę faciei.

QVIBVS IN facie q̃ maxime, ueluti leuissimus tumor repente innascitur, humorem aliquando pinguem, aliquando aquatiorem mittens, pruritus & uulnerationes procuramus oxymelle, & aceto acri, & melle, æquis ponderibus confecto, et confricatione curantur. Item amygdala amara cum aceto acri contrita, similiter operantur. Nam & trocisci ex hoc confecti, & in aceto soluti, medentur. Post uero etiam subscripto lauare linimento conueniet. Si uero

ueluti exanthemata, quas scabies dicimus; in facie, uel genis, ex humorum acredine, uel plenitudine apparuerint, hederæ agrestis folia ex melle contrita, pro linimento adhibenda erunt: aut certe allium cum salibus tritum, mixto oleo roseo similiter adhibetur. Sic galbanum cum oleo resolutum. Sic fęces uini, & Iris Illyrica, utraque contusa, & cum oleo roseo commixta medebuntur. Et cedria cum resina, & cęra, æqua ponderatione commixta, et adipes anserini similiter cum resina, et oleo, & melle operantur. Nitrum quoque cum porcinis adipibus. Nam & myrrha, cum tripla ponderatione albi mellis mixta, continuo id præstat. Et spuma argenti, cum folijs rutæ uiridibus, & acri aceto mixta, papulas suprascriptas & scabies totius faciei percurat. Si uero tumor permanserit post curationem, sales fossiles triti cum aceto compescunt, aut taurinum gluten cum synopide, et aceto. Si impetigo ex hoc faciem, uel cætera membra occupauerit, per initia triticum in lamina candentis ferri superimponito, & succo qui ex hoc emanauerit adhuc tepido, penna perungito. Et myrrha similiter operatur. Frequentius & gutta ammoniaca, cum aceto contrita perungenda est. Sic succus menthæ. Sic thus masculum. Sic apium contritum cum salibus & aceto. Sic gluten taurinum in aceto resolutum: cui manna & thus admiscendum est, & puluis similiter adhibendus. Aliud. Sulphur uiuum, cum aceto et pice commisce, et utere. Si papulæ plures innatę sint, aceto tepido primo foueto: postea nitro cum aqua colluito. Item de supradictis linimentis. Si autem longi temporis fuerint, aut acres, tunc plumbi rasuram, sulphur uiuum, gluten taurinum in aceto uiscido coctum, & solutum inungamus. Aliud. Lilio agresti, lachrymarum loca perunge, aut lapathij radicis corticem cum aceto cōterimus, et cataplasma adhibemus: ante tamen nitri puluere loca defricando. Aliud. Maluę agrestis semen immaturum colliges, et ex hoc succum elicies, quo cum frequenter linieris, & antiquatas, et agrestes percurabis. Aliqui ex diuersis suprascriptis componentes trociscos, ad maiores curas hoc modo composuere. Alcyonij combusti semiuncia, chamæleontis nigræ radicis uncia I. asphodeli radicis uncia. I. sulphuris uiui, thuris masculi, pyretri, afronitri, ana senunciæ singulę: glutinis uncia. I. omnia cum aceto coquantur, & operamur. Cum uero mūdatę fuerint & percuratæ, tunc asini adipibus loca perungue, et post serenatas maculas, colorem restituas naturalem. Hæc omnia quo fieri possit, catholicis primo purgationibus releuandi sunt.

A — Exanthemata faucium. Tumor post curationem. Impetigo. B — Contra papulas antiquatas.

De VSTIONE calida, uel ignis. Caput XVII.

VSTIONES antequam fluidas uesicas erigant, murium oliuarum frequenter infunde, & easdem oliuas salsas contritas imponito.

C Et lactucæ tritæ cum salibus, pro cataplasmate impositæ, continuo curant. Et fel taurinum cum aqua plurima infunditur. Aliud. Alumine scisso cum aceto contrito omnes ustiones ungo. Nam & thus masculum cum aqua tritum similiter operatur: & sales cum oleo roseo triti inliniuntur, & betæ elixæ contritæ imponuntur: & pollines tritici, cum ouis crudis mixtis superimponuntur. Sic etiam hederæ agrestis folia in uino cocta curant.

Si uero post easdem unctiones uesiculæ inquietarint, myrrham cum uino tere, & imponito: aut calcis uiuæ puluerem cum cærotario tempera, & in lintheolo linitum impone. Si uero etiam uulnera fecerint, porros terito, & locis impone: aut maluarum folia elixa, & cum oleo superintrita impones: aut lenticulæ puluerem, cum melle commixtum induces. Sic & columborum stercora combures, & in lintheolo linis cum oleo contrita, quibus omnes exustiones uenientes procurabimus.

De CARBVNCVLIS. Caput XVIII.

GENERALITER his omnibus per initia phlobotomo subueniendum est. Specialiter uero locis superimponendū est cataplasma, de arnoglossa cum pane mundo, & lenticula cocta. D Vulneribus uero acriora & calidiora medicamenta ordinamus: ut Andronyci trociscos, aut Polybij: qui sollicitius cum dulci uino, aut pingui infusus, & in mortario contusus, sub cataplasmate uulneri imponatur. Si uero his adhibitis, uulneris radix occupauerit altiora, cauteres admouendi eidem loco: si nullum obstiterit præiudicium, ut loca uitalia periclitentur, quæ sunt in musculis, aut neruis attingentibus, neque ignis poterunt sustinere tormenta. Qua de re, frigido cautere utimur, quod frequenter approbabimus. Aquam, in qua calcis uiuæ puluerem extinguimus, miscemus feculæ, nitro, & saponi, æqua ponderatione: & ex eo linimus loca quæ comburi placet.

Andronyci trociscus. Polybij trociscus.

Cautere frigidum.

Super cataplasmata, loca tegenda sunt, donec illa cadant quæ altius inhærebant. Sunt & alia, quæ os Carbunculi sepeliant: uidelicet, uuæ passæ, enucleatæ, solæ contritæ. Aut ficus siccæ in uino decoctæ, & tritæ. Sic lupini in uino similiter, & purgati teruntur, & imponuntur. Sic stercora columbarum cum melle contrita. Sic mentha cum aqua contrita. Sic nitrum cum ruta uiridi, & aceto tritum. Sic rapa, cum uua passa, & porcinis adipibus, admixta etiam pice liquida, omnibus sub æqua mensura temperatis, & adhibitis, ulcerum semper loca periclitantia liberata sunt.

A

De VVLNERIBVS uarijs casibus infixis. Caput XIX.

SI TELO, seu morsu canum, aliarumue ferarum, seu ex quolibet casu neutro uulnerato, quos Neutrotos appellamus, inpactis uulneribus omnibus, generaliter continuo hoc adhibendũ erit, quod glutinare & curare ualeat membra uulnerata. Myrrhæ puluerem aspergo, quem permanere faciam sine aliquo humore: continuo etenim glutinat, et colligit. Et rubus elixa & trita, hoc facit. Hoc Iris Illyrica tunsa, et melli mixta, atque in panno lineo imposita. Et aristolochiæ puluis cum aqua mixtus hoc idem facit. Idemque ossa sæpius colligabit. Et omphacinum tritum cum uino sic curat, per initia adhibitum. Sic puluis thuris masculi. Et myrrhæ puluis, cum uino & melle coctus, et temperatus, continuo medetur. Sane sub his adiutorijs, quæ semper futuris obstant feruoribus, utilis est sub uno schemate, etiam patientia uulnerati. A lauacri uero, a foci, a solis calore, uel aëris frigore, a clamore, uinolentia, usu uenereo, iracundia custodiantur: ne quod iam aut collectum, aut glutinatum est, his occasionibus soluatur. Hæc etiam prætermittere non debui amice, per omne corpus recentibus uulneribus frequenti approbatiõe laudata. Allij igitur combusti pulverem uulneri asperge. Sic etiam Scyllam tritam imponito, & sub utrisque adiutorijs, quatuor continuis diebus penitus maneat inquietatũ, quo continuo percurari possit. Nam & myrrhæ, & lanarum succidarum combustarum cinis uulneri aspersus, similiter operabitur. Item aliud. Maligranati folia, cum melle trita, mixto uino, imponito, desuperque lintheolum infusum resina & terebinthina superaddito. Item lanis operiãtur, uino & oleo diligenter infusis. Item aliud. Fabæ syriacæ radicem siccam tundis, cribellas, & loca eius puluere aspergis. Item aliud. Oliuarum amurcam coques primum igne fortiori, ad primam mundationem, secundo, & tertio molli uapore, quo pinguescere possit. Cum uero cõagulauerit, reponis in uas mundum, & cum frigescere cœperit, lintheola infusa loco percusso opponimus. Operabitur uero fortius medicamentum, si gallarum pulueres admisceamus. Aliqui eandem amurcam cum eodem puluere coquunt, et sulphuris uiui, & origani puluerem æqua mensura uulneri aspergunt. Qui uero ferro in altum uulnus suscipiunt, fel bouis unciarum. II. & ficus nigræ lachrymum ÷ II. & adeps caprinus ÷ III. in uinum commiscetur, & temperatur, et hoc medicamento curatur. Aliud. Baccas lauri cum resina tunsas, locis imponimus. Glutinantia uero adiutoria hæc sunt. Resinæ Syriæ puluis, capilli hominum, æqua ponderatiõe cum thure masculo tunsi, & cribellati. sed cum puluerem aspergere cœperis, præungendum est uulnus picrę solutione. Particulam utris uinarij, & resinam ex æquo comburis, et uteris puluere collecto: qui & sanguinis fluxus ualeat prohibere. Et mandra-

Neutroti.

A quibus abstineat uulneratus.

B

Glutinantia.

Contra sanguinis fluxũ.

C gorǽ folia trita cum uino, & aqua cataplasmabimus. Aliud. Malogranati dulcis grana cocta in uino diligenter terimus, & in uicem cataplasmatis adhibemus, adiutorium approbatum. Sed & betarum surculos, exceptis folijs, elixos & tritos imponimus similiter. Si canis morsu quis fuerit uulneratus, cōtinuo spongia, aqua frigida infusa, aut oxymellite imponenda est, quæ frequenter ex hinc irriganda erit. Primo uero eiusdem uulnerati lotio uulnus, secundum physicos, fomentandum est. Et porri cum melle triti, & impositi, eodem modo medentur. Et lachryma arboris ficus continuo si ungas, hoc idem præstas. Et spongiæ rudis combustę cinis cum liquamine mixtus, optimum beneficium facit. Sales triti, ac in lintheolo ligati, aceto infunduntur, & ex hoc uulnus tamdiu apozimandum est, uel infundendum, donec sanguinem eliciat. Postea uero cum sanari cœperit, eruum tritum cum melle uulneri impone, aut lentis puluerem cum melle despumato similiter. Quæ uero in feruore fuerint, spuma argenti cum melle trita, & imposita, continuo mitigat: præfomentanda sunt interea uulnera aqua gelida. Etiam qui humanos morsus patiuntur, adiutorijs supradictis percurantur.

Ad morsum Canis.

Si uero his accidentibus uulneribus, etiam neruus fuerit uulneratus, in quo graue periculum frequenter euenit, cuiusque patefactio prius custodienda est, ad humoris ex uulnere ueniemus digestionem: quo ex hoc impetus & dolores auerti possint. Frequenter etiam ferro hanc anastomasin procurare debemus. Conuenit interea præ omnibus etiam his phlobotomum adhibere: conuenit etiam eos uentris purgatione iuuare. Aquarum sane calidarum fomenta fugienda sunt, quæ putredines & indignationes sæpe procurarunt: sed oleo sabinensi, uel dulci, tepido, aut certe uetusto, frequenter uulnera ipsa fouenda sunt. Viride uero oleum, uel gremiale penitus uitandum est. Vtimur tamen post fomentationem olei calidi supradicti, sola terebinthina resina, lintheolis infusis & appositis: utilius, si terebinthinę etiam euforbij quippiam pulueris admisceamus. Fœminis uero, uel pueris, delicatiora corpora habentibus, etiam solius terebinthinæ sufficiet beneficium. Cæteris uero, ut superius comprehendi, terebinthina cum euphorbio, & oleo miscenda est: addenda & cęra propolis, addendum sagapenum, addendum laser, addenda & opopanace: quibus coniūctis beneficium attestamur. Item aliud, quod in experimentis, ad neruorū uulnerationes adhibemus, iuuat. Calcis puluerem diebus canicularibus ex aqua marina lauamus, quā custodiemus. Huic medicamēto mixturi euphorbium, sulphur uiuum, puluerem calcis lotæ deligēter in uncijs singulis, terebinthinā, ceram, picem, in uncijs tribus. Interea per initia ad uirorū uulnerationes cataplasmate tali uti nos cōuenit, ex melle, aceto, oleo roseo modice admixto, cum fabæ pollinibus coctis, & tēperatis. Post cataplasmatis uero beneficiū, hoc est aptissimum adiutoriū. Euphorbium,

Vulneratio nerui.

ἀναστόμωσις.

D

Oleum Sabinense.

Experimentum.

cera, resina, in singulis libris: oleum in duabus: sed euforbium cum aqua prius terimus, & superioribus solutis, ut moris est, admiscemus. Superaddimus interea etiam salis quippiam: ut os patulum humoris noxij digestionibus procuremus. Nam & Melanchorus trociscus semper his utilissimus fuit, cum aceto tritus, & aliquando cum cerotario temperatus. Sunt etiam alia adiutoria his caussis aptissima, sub una uirtute uariæ composita: sed paucis magis, & probatis uti nos conueniet, quarum perseuerantiæ, effectum facillimum potuerunt procurare.

A

Trociscus Melanchorus.

De VVLNERIBVS ex se nascentibus. Caput XX.

VVLNERA VARIA, aut ex humorum acredine, uel plenitudine generantur, aut præeuntibus diuersis ictibus acquiruntur: quæ imperitia medicorum frequenter, aut adiutoriorũ inopia procurata, uetusta & Chironia fiunt. Igitur cum uulnera recentia & caua fuerint, sic curanda, uel replenda erunt. Mel, & resinam terebinthinam æqua ponderatione in cacabo facies solui: item addes butyri tantundem, & ex hoc infusis lintheolis uteris. Aliud. Resinæ puluerem, ceram, & adipem misces, & similiter adhibebis. Cum æqualia in superficie fuerint, hoc uteris medicamento. Spumæ argenti ÷ III. resinæ ÷ II. olei ÷ IX. conficies, ut moris est, ad emplastri temperamentum, quo cicatrices utilius ualeas procurare. Sin uero transcendens planiciem, plus excreuerit, acrior eruptio, phrygium lapidem tundis, & eius puluerem aspergis. Aliud. Aeris purgamentum tunsum similiter adhibendum est: id aceto temperabis, humore importuno permanente. Et dum uulnus a sanitate prohibetur, hoc adiutorio percurandum est. Plumbi purgamenta, eruginis uncias singulas: aloe, & calcis uiuæ uncias binas tundis, & cribellas, & uulneri aspergis. Si cicatricem ferri sanare uolueris, hoc emplastrum facies. Ceræ ÷ II. resinæ ÷ I. thuris, & eruginis uncias singulas, olei cyprini ÷ VIII. conficies, ut moris est, & imponis, emplastrum probatissimum. Si nimis antiqua uulnera fuerint, ceræ in Sole liquefactæ commiscendus erit puluis floris eraminis, ut ad temperamentum emplastri perueniat, & uteris: neque frequenter soluere, sed etiam fasciola custodire debebis. Item Chronicis, uel Chironijs uulneribus, hoc emplastrum approbabimus. Lapidis chalcitis, cera in uncijs singulis: aluminis scissi uncia. I. his commixtis & temperatis utimur.

Ad uulnera caua.

B

Aequalia in superficie.

Excedẽtia superficiem.

Ad cicatricem ferri.

Ad uulnera antiqua.

Sunt & alia uulnerum genera quæ serpunt ad loca uicina, atque his adiutorijs percurantur. Lenticula cocta, & melli commixta, & folia caulium cum melle similiter. Et coriandrum uiride cum melle. His etiam ex lini seminis puluerem, cocti in uino, & oleo catapla-

Serpentia.

C ſmata ſemper adhibui. Sic ex milij pollinibus feci. Sic etiam hederæ folia in uino coxi, & cum melle trita ſuperimpoſui: foui etiam de eadem decoctione uulnera frequenter.

Vulnera calloſa.

Si calloſitas emerſerit, in qua ſemper eſt tarditas uulneribus ad ſanationem, æris florem coctum terimus, & ex eo puluere uulnera ſanabo, & tithymali lachrymam cum uino & melle mixtam, in uicem cataplaſmatis adhibeo. Si madefactio permanſerit, his adhibitis, ſales tritos cum melle imponam, & deſuper ficubus tritis, & incoctis cataplaſmabo. Et amygdala amara ſic curant, locis adhibita, & cum melle contrita. Sic porri in uino cocti eodem modo curant. Sic erui puluis cum melle, & oliuarum uiridia folia in uino cocta, & trita adhibentur: ex quo uino prius fomentari loca ſuadeo. Similiter ex aqua etiam in qua alumen ſciſſum infundendum eſt.

De IGNE SACRO. Caput XXI.

HVIC MVLTiformis eſt cura deligenda. Aliter enim in febricitantibus emergens curatur. Aliter in eo cui febres ſuperueniunt uiſitatur. Nam & omnibus partibus corporum generaliter adiutoria adhiberi ſimilia poſſunt: excæpto tamen capite, uel facie, quorum eſt ꝙ maxime cauſſa ſollicita. Vicinitatem enim appetendo ignis ille ſerpens, oris aliquando, uel linguæ, aut gutturis partes facilius pulſat, & ueluti ſuperficiem derelinquens, continuo inſtat interiora moleſtare, in quibus uitæ periculum formidandũ eſt. Nam & Hippocrates hac eos ſententia uiſitat. Ignis ſacer, ait, ſi interiora appetiuerit, moleſtum erit: ſi in cutibus perſeueret, curari poterit. Ergo ſi cum febribus, & in ſupradictis partibus apparuerit, intra tertiũ diem phlobotomandi ſunt, & purgandi, a cibis penitus abſtinendo, ſi tamen uirium non occurrerit fœtoſa debilitatio. Dabis adhuc cataplaſmata calida, & fomenta humectantia: frigienda ſunt ignem, cauſſæque dolorem augentia: ſed lenibus linimentis, euocatorijs, & curantibus, quæ ſine grauedine poſſunt afferre utilitatem, ungendi ſunt. Si phlobotomus ſane, uel cathartica, certa de cauſſa prætermittenda ſunt, clyſteribus aſſiduis imminebo: quo competentibus, & aſſiduis purgationibus uentris, quod phlobotomo negatum eſt, poſſimus compenſare. Frigidi tactus, & acres, uitandi ſunt. in frigidatæ enim partes facilius commouentur. Declinantibus febribus hoc trociſco uti conſueui, omnibus temporibus & locis aptiſſimo. Spuma argenti, ceruſſa, ſulphure uiuo, croco, opio, ſub æquo tunſis, & cribellatis, & cum paſſo, uel ſuccis ſtrychni temperato. Nam iſtorum euporiſtorum frequentium ſemper beneficia profuerunt. Butyrum cum ſtrychni ſucco adhibetur: & acacia cum aceto, uel aqua: & ſpuma argenti cum

D Hippocratis ſententia de igne ſacro. Ignis ſacer cũ febribus.

ſucco porrorum, uel betarum, & gutta ammoniaci cum aqua, & cymolia cum aphita, & ſtrychni ſucco, & oua recentia in aceto, cum oleo, & bulborum combuſtorum cinis cum melle. Oleum cyprinum cum melle mixtum, & ceruſſa cum aceto, & uaſorum fictilium puluis cum aceto, & thus maſculum cum ceruſſa: omnibus, aut ſingulis commixtis. aliquibus mixto pane. aliquibus ex aqua coctis, & contritis. Nam & folia in uino cocta, & contrita, impoſita ſæpe profuerunt igni ſacro. Si etiam poſt hæc ignis ille ſacer adhuc inſanierit, & ruboris ſollicitudo perſeuerauerit, iam cataplaſmatibus de ſeminibus cum melle coctis imminendum erit. Adhibeo etiam locis ſcarifationem: adhibeo fomenta aptiora, & ex eiſdem deſuper cataplaſmatibus frequenter requiro beneficium. Periculoſum eſt etenim, cauſſa permanente adiutoria uariare.

A

Ignis ſacer poſt febres.

De APVM percuſſibus, uel ſcorpiorum, cæterorumque ſerpentum. Caput XXII.

APVM percuſſus maluarum folia impoſita continuo curant: & ſiſami folia, uel ipſum tritum, & appoſitum. Et lauri folia molliora trita cum uino, potui data, ſæpe curauerunt. Scorpionum uero percuſſus, ſales frixi, & cum oleo contriti, loco appoſiti. & cinis cum aceto mixtus, & impoſitus ſimiliter, & allium cum oleo tritum, & origanum cum aceto coctum calido ſaccello, continue medetur. Et porrum tritum impoſitum, & ſardinia trita, & folia oliuę trita cum ſalibus, et impoſita, & ſcylla cruda trita imponitur, & ſtatim curat. Sed & his ſemper potionibus liberantur. Ariſtolochiam rotundam, gentianam, myrrham trogloditen, baccas lauri, omnia tunſa ex æquo, & cribellata: aut puluerem, cum uino, et calida identidem in tempore dabimus. Hoc etiam contra cæteros ſerpentes uſi ſumus. Aliud. Piperis, & papaueris ſemiunciam unam tundis, & cribellas: ex his cocleare cum aceto dabitur, & bacca lauri cum folijs rutæ uiridibus tunſa, cum uino, aut aceto ſemper datur: & Irios illyricæ puluis cum uino calido ſimiliter. Quin & fraxini folia cum uino trita, bibenti dantur.

Apum ictus.

Scorpionũ.

B

De turpibus RECEPTIS, & latentibus. Caput XXIII.

TITIMALI maioris molles & uirides ex acumine turiones tolles, & hos calidis cineribus ſubijcies: & poſtq͡ combuſti fuerint, pro iectis ſordibus in mortariolo contundis, & eorum pulueri aphitam ſimiliter immittis, & uino cõmixta, patefacto orificio, uulneri imponis, & continuo telum, aut aliud quod diu latuerit excludetur. Aliud. Ariſtolochiæ puluis patefacto uulneri ſimiliter imponendus eſt, & uelocius exiliet. Sic etiam de dictamni folijs, uel radicibus contuſis, uelo-

Vt tela latentia ex uulnere proſiliant.

C cius fieri consueuit, secundum ueterum testimonia. Et eusesami semen contusum una cum calchanto, uulneri appositum, similiter operatur. Et lacerti caput contusum, & impositum, secundum physicos similiter facit. Si uero in fauces aliquid transiuerit, aquam & oleum calidũ contineant in ore, et spontaneum exibit sine mora. Sunt et alia physicorum beneficijs publicata, sed suo loco & tempore conscribentur.

De TESTIVM indignatione. Caput. XXIIII.

FERVORES testium, uel indignationes, cyminum cum melle & oleo tritum, & appositum curat. Et semen lini frictũ, & cum uino similiter uice cataplasmatis temperatum. Sic faba in uino cocta, aut in mellicrato cum melle trita, operatur. Sic ex coriandro, uiridi cum faba in aqua cocto, et simul trito cum melle cataplasmabimus. Sic etiam de hyoscyami folijs. Similiter & uuam passam enucleatã, ex æquo cum nitro adhibemus. Et nasturtij puluerem cum lini semine ex æquo cataplasmabimus. Sic rutæ, & lauri folia uiridia in uino cocta, cum aphitis profuerunt. Et cymini puluerem mixto butyro, & resina, & pampinos molles tritos cum aphitis adhibemus.

De VERETRI, hoc est, de naturæ uitijs. Caput XXV.

D VERETRI dolores, fel taurinum cum nitro contritum curat: & butyrum cum terebinthina ex æquo mixtum. Similiter ex lini seminis puluere, & myrrha ex æquo, resinæ quippiam superadditum, in aqua coctum cataplasma imposuimus. Quibus uero tumuerit, pampinorũ folia molliora triginta, thuris & cerusæ semuncijs singulis commixta, pro cataplasmate imponimus, ante tamen ex aqua marina frigida fomentabis. Nam & testes tumentes, cymolia trita frequenter cum aqua perũges: post uero myrti siccę pulueres, & myrrhę similiter aspergendi sunt. Vulneribus uero in eodem cole, lepidos cyprinæ puluerem satis confidentur aspergo. Et afronitri solius triti puluis eodem modo operatur. Et alumen scissum contritũ, similiter & myrrha cum passo trita. Si ueluti carbunculus innatus fuerit, liciũ cum melle tritum suppono: frequenter per diem inspergo mel tepidum. Fomentandũ est interea ex aqua de seminibus, quæ in aqua coqui debent, aut myrti uiridis, aut lentisci folijs, aut rubi, aut oliuæ, aut rosæ siccæ: cuius puluis si post fomentum aspergatur, continuo operabitur. Sic etiam de herbarum supradictarum cataplasmate innuendum est, cum melle commixto. Nam & uini, & mellis species prætermittenda non est. Continentia uero ciborum, & uentris purgatio frequenter prouideri debet. Efflaterij quoque puluere tangendum erit. Aliqui minimorum piscium capita trita imposuerunt.

Tumores testium.

λεπίσ est schoria, siue squãma, cuprinã uocat λεπίδα, quę ex ære, siue cupro fit.

A

¶ De HERNIOSIS. Caput XXVI.

HERNIAS uero infantium frequentius emergentes sic curabimus. Resinam pituinam siccam, nitrum, cyminum, ex æquo cum melle miscemus, & sub emplastri temperamẽto imponimus, superaddita ligatura quæ contineat medicamentum. Et uuam passam purgantes, in uncijs. VI. nitri uncia. I. cymini uncijs. II. cum melle contriuimus, & ita usu sumus. Vitandi cursus, & saltus, et auster, uentris quoq; conatus, & ciborum nimia præsumptio. Aliud probatissimũ. Caduci malogranati ÷ I. gallarum semiuncia, asphodeli radicis ÷ I. narcissi radicis ÷ I. hæc omnia in uino coquenda, & tundenda, et malaxata in primo adhibenda sunt. Hoc herniarum perseuerantiam intus sub ligatura, etiam ueterum percurabit, & hydrocelas, & sarcocelas, & enterocelas similiter. Itẽ Cinopoli emplastri expono maximũ & probatissimum remedium. Spumæ argenti ÷ VI. aceti ÷ XVIII. olei & opij, spuma argenti pleniter comburis, & supradicto aceto restinguis, & teris diligenter. Omnia simul mixta coques, agitabis spatula olosidera, & ita ut dactylon coques, ac in lintheolo adhibendum diebus cõtinuis V. imponis. Hoc hydrocelas, & similes collectiones sine dilatione curabit. Carnes cochlearum teris, & his myrrhæ puluerem misces, et in lintheolo inductum impones sub fascia, ut facilius reprimatur: & passum cum acacia tritum, et aqua similiter temperatum supponẽdum est. Item etiam cochleas ex arbore lauro collectas comburimus, & tritas imponimus, ut umbilicum in naturam propriam reuocemus.

Herniæ infantium.

ὕδρον, σάρκον, & ἔντερον, Herniæ sunt spẽs ab Hippocrate & Galeno descriptæ, q̃q̃ etiã plures & apud Galenum & Paulũ Aegineram numerentur.

B

¶ De diuersis uitijs in ANO nascentibus, uel Syringis, hoc est, Fistulis. Caput XXVII.

DIFFICILES in his locis caussæ euenire consueuerunt, pro accidentium qualitate. Est enim loci natura delicatior, & qui ad omnes acerbos q̃maxime contactus, facile commoueatur. Nascitur ergo in hoc sæpissime indignatio, uel feruor: fit ragadium, fit condiloma, erumpũt hemorrhoidæ, nascuntur exocadia, fiunt & syringæ, frequenter etiam intestinorum effusio, et cętera, quibus omnibus suo ordine remedia designabo. Quando ergo indignatio, uel feruor locum attentauerit, pingues dactyli, in passo, uel mellicrato infusi teruntur, superaddito quopiam de oleo roseo, e quibus factum cataplasma tepidum adhibemus. Superimposita tamen ligatura, quæ adiutorium continere debet. Nam etiam de musteo similiter faciendum est, sed quod piper non habuerit. Sic etiam de bulbis albis, cum melle contritis, loca cõmota frequenter curata sunt. Et licium inde contritũ cum cerotario, et ex oleo roseo temperatũ adhibuimus, & sæpissime sulphuris uiui quippiam triti superadijcimus. Est & hoc genus adiutorij utilissimũ. Spuma argenti, & cerussa, uncijs singulis: thus masculum, et crocum in semuncijs singulis, cum uino & oleo tritum, et cõmixtum adhibendum est, et oui ui-

Ani accidentia.

Feruor Ani.

C tellum coctum, tritum cum melle & oleo, commixtumque, loca indignantia satis iuuat. Sic butyrum cum medulla ceruina, & sepum ceruinum, & thus masculum, omnibus ex æquo tritis, immixtis oleo & uino, similiter temperatis curati sunt frequenter. Huic medicamēto etiam licium indicum admiscendum est. Si Ragadium factum fuerit, hoc medicamento uti nos conueniet. Oleum roseum solum, tritum in plumbeo uase, & ex pistillo simili, usque in pinguedinem, & caricarum pinguium combustarum cinis, uino tepido prælauatus, ac impositus, prodest. Sic rosæ flos, & pompholix simul trita, similiter spargitur. Et molybdæna cum folijs rutæ uiridibus teritur, & cum oleo myrteo pingui temperatur, & similiter iuuat. Sic hyoscyami folia, sic corij puluis aspersus similiter loca curauit. Sic etiam lintheorum combustorum cinis cum amylo, ex æquo succo foliorum oliuæ temperatur, & subpingue fiat linimentum. Quibus Condilomata fiunt, uel Exocadia, hoc adhibendum est medicamentum. Ceræ libra una, picis ÷ IIII. medullæ ÷ II. adipis taurini ÷ III. mellis ÷ IIII. uini ÷ III. guttæ ammoniacæ ÷ I. thuris masculi ÷ II. myrrhæ ÷ V. sicca cum uino teruntur, & solutis calentibus commiscentur. Aliud. Calcis uiuæ ÷ III. nitri ÷ II. utraque teruntur, & cum aruina miscentur, & ex eo pingue facies linimentum. Quod cum siccauerit identidem superaddis, & hoc modo perD seuerando facilius consumentur exocadia. Sic chalcantum teris, & eius puluerem cum oleo dulci molli uapore coques, & pinguefacto, loca frequenter tangantur. Nam & alumen missum in uase nouo, coctum, atque tostum, puluerem facit. Hoc tacta exocadia, spontanea frequentius ceciderunt. Hemorrhoidas uero erumpentes, sic compescere, uel temperare consueuimus. Butyrum, crocum, cerussam, mel ex æquo omnia commiscenda sunt, & oui albore temperanda, & imponenda. Sic arnoglossa trita cum aceto facit. Sic pulueres cerussæ cum aceto contritæ. Fomentabis uero loca ex aqua, ubi alumen scissum, tritum mitti facies, & æris florem excoques in tertiam partem, & ex hoc fouendi sunt ante linimentum. Sed ut etiam in tempore aliquando de physicis adiuuentur, in ea aqua coquendæ sunt species supradictæ. unde ægrotus is qui hemorrhoidas patitur, frequentius elauatur, & ad supradictas species, in uncias senas, aquæ sextarios decem mittis.

Ragadium Ani.

Condilomata, & Exocadia Ani.

Hemorrhoidæ Ani.

Physica remedia frequēter ab Autore uocantur ea, quę absq; certa ratiōe data, prodesse comperimus.

Si uero conclusas resoluere uolueris, tapsiæ succum, & apij similiter ex æquo conterimus, & loca contingimus, quæ solenni digestione fuerint impedita. Laser cum aceto contritum imponendo, frequenter usi sumus. Nam & Musa trocisco, omnibus approbato, in aqua in qua calcem uiuam extinximus, resoluto, imminuimus, & profecimus. Qui trociscus hoc modo a nobis conficitur. Aluminis scissi uncias. III. aloe ÷ III. croci ÷ II. crocomagma ÷ II. chalcanti ÷ III. caduci malogranati ÷ II. uino omnia trita commiscemus, ut trociscos faciamus.

Syringæ.

Trociscus Musa.

Etiam hic puluis nobis experimentum dedit, omnes ſyringas & expurgandi, & glutinandi: qui iſta ratione conficitur. Iris Illyricæ ÷ V. erui ÷ III. mannę thuris ÷ III. lepidos calcis ÷ III. ariſtolochiæ ÷ III. ʒ. omnia tunduntur, & cribellantur, & fictilis puluis, cui nomen eſt Acopali, commiſcetur eodem modo, ad linimentum quemadmodum Muſa trociſcus ſupradictus. Quibus uero inteſtinum exierit, mori * ſylueſtris dolori fomentatio adhiberi debet: & poſt acacia trita cum aceto linimentum facit: & cyclamini ſuccus cum melle ex æquo mixtus, & coctus uſque in pinguedinem. Aliud. Puluis ellebori albi, qui cum aceto coctus eſt, admixto cærotario ex oleo roſeo, ſatis iuuat. Et hyoſcyamus in aceto tritus, & ſimiliter adhibitus, inteſtinum effuſum ſimiliter reprimit.

A

Puluis ad idem.

Inteſtini exitus.

* alias uiſcido.

De PERNIONIBVS. Caput XXVIII.

PERNIONIBVS quę cum pruritu ſunt, aquæ marinæ fotus ſatis prodeſt. Similiter etiam ſi uino calido ſtiptico foueantur. Sic ſi etiam decoctiones betarū, quibus alumen ſciſſum infuderis. Poſt quod fomentum, cæra liquefacta linire conuenit. Nam & ex aluminis puluere, cum hordei farina, & uino cataplaſma adhibendum eſt. Sic cæræ, & picis reſolutæ ſola unctione curatæ ſunt. Et gluten ſolutum in aqua profuit liniendo. Sic oliuarum uiridia folia cataplaſmate adhibita profuerunt. Sic gallæ cum aceto contritæ, ſic uini fęces impoſitæ curauerunt. Quibus uero iam ueſicauerint, rhaphanos tundes, & ex eorum ſucco bene proderunt linimenta. Et lenticulæ coctæ, & tritæ cataplaſma proderit. Et caduca malogranati, in calidis cineribus tepefacta, & trita adhibita, conuenerunt. Sic etiam ſcylla cocta, ſimiliter contrita, profuit. Quibus uero increpuerunt, & uulnerati fuerint, his ſpuma argenti trita, mixto adipe porcino, pro emplaſtro apponi debet. Sic adipes anſerini cum cęra & oleo tepidi adhibendi ſunt. Et cochlea cum teſta combuſta, & trita, & in puluerem redacta, ſi aſpergatur, continuo medetur. Eruum in uino coctum, & cærotatrio ſimiliter curat contritum.

B

De RAGADIIS pedum, uel digitorum. Caput XXIX.

OMNES CREPIDINES in calcaneis pix liquida illinita percurat. Et ſpuma argenti, cum ceruſſa, & alumen ſciſſum ex æquo contuſum, & uino mixtum, medebitur ſimiliter. Quibus uero pili inhærentes moleſtiam fecerint, ferro ſubtili loca ante purganda ſunt, & melantherium cum locio pueri tritum apponendum. Et gutta ammoniaci cum aceto trita ſimiliter adhibet. Et myſi, & ariſtolochia ex æquo contuſa cum melle adhiberi debet. Hoc & raſura cucurbitæ trita faciet.

C

❡ De PARONYCHIIS. Caput XXX.

PARONYCHIAE in initijs lana ex aqua infusa imposita curantur, eaq; frigidiore frequentius irriganda erunt. His etiam asphita, cum aqua trita adhibenda erit. Sic & thuris masculi puluis cum melle mixtus medebitur. Sic etiam gallarum. Si saniem sane collegerit, locum pungis: ad eius uero digestionem, & lenticulam coctam cum melle contritam superimponis. Et myrti folia uiridia trita, similiter cum melle adhibentur. Sic etiam rosarum, & sic oliuæ folia similiter. Sic cadmiæ puluis aspersus curat, sic erui, sic etiam thuris masculi. Quibus uero etiam ungues quassi fuerint, folijs myrti uiridibus, uel malogranati tunsis cataplasmandi erunt. Quibus autem forte aliqua loca nigrescunt, farina tritici, cum pice folia admixta curantur. Et sulphur uiuum hoc cum porcino adipe tunsum, & commixtum præstat, ne ipsi ungues exiliant. Et lini seminis puluis. Simul etiam & * asturacus cum melle commixtus imponitur. Et cæra sola liquefacta superimposita. Sed his omnibus adhibitis, diutius perseuerandum est. Calefacti etenim perseuerantia adiutorij ungues, melius gubernantur. Scabiosos, ueluti elephantiosos si quis forte ungues habuerit, uini fęx sicca, trita, & cum cærotario imposita curat. Et ficus sicca, purgata, & tunsa, superimposita, æque medetur. Et lapathi agrestis radix in aceto cocta, & contrita, et sulphur uiuum cum sandaraca, ex æquo tritum, & aspersum, continuo curat.

alias * Aster- atticus.

Vngues scabiosi.

D

Interea sub his omnibus adiutorijs, ungues ipsi primo ex pice liquefacta ungi debent: quos superiori medicamento & fasciola munire & gubernare oportet.

❡ De PRVRITV, uel SCABIE totius corporis, uel uarijs maculis in corpore. Caput XXXI.

SI IVVENIBVS hoc bene habentibus obuenerit, phlobotomo prius sub gemina detractione subueniendum est. Item uentris purgationes frequenter deinde adhibendæ erunt. Cibis plane fortibilibus nutriendi sunt. Lauacris frequentibus uti conueniet, in quibus thuris masculi, sulphuris uiui, & nitri puluere aspergendi erunt. Si hoc adhibito adiutorio, aut pruritus, aut scabies pseuerauerit, lapathij agrestis radix trita, & cum aceto commixta, in balneo similiter adhibenda est. Sic linimentum cum melle commixtum. Quo linimento, frequenter etiam in sole adhibito liberati sunt. His frequenter etiam frigida lauacra profuerunt, & postea oleo roseo, uel lentiscino, aut myrtino, admixto uino, se utilius perfuderunt. Scabies uero si uulnera habuerint, mirabolanum, & sulphur uiuum, ex æquo tūsum, cærotatio ex oleo myrteo liquidiori cōmisceo, ut leui unguento eorum in balneis uulnera pertractentur. His sane calidum lauacrum aquarum dulcium pro-

Loquit de linimentis quę in calce huiꝰ Capitis descripta habetur.

curandum est, in quo supradicta linimenta adhibenda sunt. Nam & thuris masculi, et pulegij ex æquo puluis, ibidem in balneis commodissime adhibetur. Commodius, si etiam cum uino Capnitis succus, sic nitrum cum uino, sic Capnitidis succus, qui frequenter etiam cum aceto mixtus, plus profuit.

A

Capnitis est ea quæ Fumus terræ uocatur a neothericis: a ueteribus etiam Fumaria dicta.

De ELEPHANTIOSIS. Caput XXXII.

SVNT QVIBVS certis ex accidentibus, maculæ in corporibus frequentius inhæserunt. Sunt nigræ, sunt albæ, uelut elephantiasin aliquando annunciantes: quibus hoc modo medendum erit. Myrti folijs uiridibus in uncijs duabus, nitri, & aluminis singulis, contritis, in balneis fricandi erunt. Aliud. Sulphuris, nitri, & aristolochiæ puluis ex æquo contritus, in balneis adhibendus est. Sic gutta ammoniaca, trita cũ oleo, profuit. Sic fici folia cum sulphure uiuo, & cum aceto medentur. Nam & sub sole de hac confectione curatur. Et cyminum, cum aceto tritum sæpe sic profuit: & quinq; diebus superaddendo linimenta, non delauatis prioribus. Sic cymolia, nitrum, & bacca lauri cum aceto commiscentur, & similiter, ut priora, medentur. Aliud. Fenogræci puluis, aphronitri in uncijs binis, et alcyonium, & cyminium in uncis singulis, similiter cum aceto adhibendum erit. Et ex betarum folijs cõctis, & tritis, cataplasma his imponendum est. Et piper cum myrteis folijs uiridibus tritum, & sub sole in balneis adhibitum, utrasq; maculas permundabit. Sæpe his perseuerantibus maculis, ad elephantiæ uitium, frequentius declinatum est, cui per tempora nunc ordinabo remedia. Per initia huius passionis, cum sanari plene uitium supplices orauerint, phlobotomandi erunt, & purgandi frequentius. Faciem uero in qua huius uitij magis horret imago, mirabolano cum aceto, & oleo roseo, uel myrteo, uel lini semente fricare conueniet. Aquis naturalibus frequenter utantur, & marini lauacri. Continentia sane uitijs his q̃ plurimum prodest. Cibis digestibilibus, & dulcioribus frequenter iuuantur, lactis acceptatione q̃maxime, si aquæ eius accipiant quod græci ὀῤῥὸν appellant. Nam & succus Neptæ herbæ frequentissime hoc uitium releuauit: & hæc eadem herba, par beneficium præstitit sæpe cibo data: & cõagulum νεβρόυ, id est, hinnuli, quẽ nos ceruũ lactentem dicimus, cum oxymelle ieiuno datum, uel temperatum, sępe profuit. Si ijsdem adhibitis, morbus ille adhærescens omnino fuerit publicatus, tunc neq; phlobotomo, nec catharticis uti conueniet. fieri enim non potest, ut humor corruptus insaniens, quique omne corpus suo horrore funestarat, his adiutorijs purgationum adhibitis, ad interiorem originem identidem reuocatus, uenenati sanguinis, geminatis effusionibus arceat. Sed uomant frequentius, & lactis beneficio per cibos, per potiones enutri-

B

Elephantiasis cura.

C antur, & educentur. Locis uero contaminatione uulneratis, omnia ſtiptica adhibenda ſunt, quibus illa caro corrupta, & effœminata, ualeat durari, uel ſtringi. His frequenter Ciros trociſcus profuit, qui conficitur ex ſinopide, alumine ſciſſo, ęrugine, & cymino ſub æqua ponderatione in aceto diſpoſitus. Omnia etiam linimenta, uel fricamenta quæ pruritui in ſuperioribus, nec non etiam ſcabiei conuenientia ſignificauimus, etiam his apta, ſeu utilia aſſeueramus. Aliqui uero etiam illis carnes uipereas miniſtrauerunt, quaternos digitos in menſura, tam in capite, q̃ & a cauda præcidentes, quæ oleo & ſalibus conditę profuerunt. Addis

Trociſcus Ciros.

* de græco quamplurima.

❡ De LVXATIONIBVS. Caput XXXIII.

PER INITIA, ut moris eſt, primum auulſa reponenda * ſunt locis ſuis. Item embrocis uti neceſſe eſt, ex herbi pollinibus, uel certe cineribus, oleo, ſapone, & ouis commixtis, laniſque mollibus, infuſis ſuccis loca munienda ſunt, & pro locorum natura, faſciolis continenda, & conſtringenda. Si ſub hoc adiutorio, loca naturaliter cuſtodita quieuerint, eiſdem uſque ad perfectam ſanitatem imminendum nobis erit. D Si uero aliqua aduerſitate, locis proprijs auulſa minime potuerint reuocari, tunc adiutorijs catholicis, doloribus creſcentibus, ſubueniendum erit: ut eſt phlobotomus, uel catharticum, et cataplaſmata paragorica. Quibus perſeuerantibus, ſi dolorum declinauerit inquietudo, fomento lauacri, cerotarijs, uel certe emplaſtris calaſticis imminendum eſt. Poſtea uero malagmatibus perſeuerandum, quibus curanda loca poſſint perpetuo ſolidari.

¶ OCTAVII HORATIANI in Secundum Operis sui librum ad EVPORISTVM PRAEFATIO. A

NVNC secundi Operis partes aggrediar, quibus prodendæ, discutiendæq; rõnis delegauimus functionẽ. Quę qm̃ oculis cõprehendi non potest, q̃d officiũ liber ſupior occupauit, idcirco passiones interiora possidentes, in hoc uolumine, aut accidentibus conuincent, aut prodent indicijs. Studio quippe ueritatis noslui frustra disputatiões ingerere, q̃n potius in utroq; opere, certis, deprehensisq; morbis remedia cõstitui, uel curis medendo facilioribus, uel tuendo matereiã uitiorꝝ. Q̃nquidẽ in Logico ope obscurisq; ꝑiculis, non opus est assertore, sed iudice. Omnes acutę Febres uel ægritudines, de q̃bus nũc dicere cõstitui, aliq̃n passiones præueniũt, aliq̃ties cõsequunt, quæ certa produ͂t indicia, q̃bus morborꝝ possit materia cõprehendi. De chronicis uero secundis partibus promissos sermones expediã. Hæc est itaq; sub oĩm ueterũ autoritate febriũ diffinitio, q̃bus etiã nos assensum libẽtissime accõmodamus. Inest nobis calor ignitus, qui cũ se in altioribus ꝓcordiorꝝ locis, repẽtina aliqua necessitate cõmouerit, & uelut aduectus tẽpestate, loca aliqua naturaliter quieta turbauerit, uaporẽ acriorẽ procurat, & tũ quidem ex altitudine stomachi febriũ serit originem.

¶ CAPITA primæ partis LIB. II. De Acutis passionibus. B

1 De Febribus	2 De Phreneticis
3 De Lethargicis	4 De Pleureticis
5 De Peripleumoniacis	6 De Synanchicis
7 De Apoplecticis	8 De Hydrophobicis
9 De Iliacis, Colicis, Strophosis	10 De Spasmis
11 De Satiriasi, uel impedimento usus uenerei	
12 De Cardiacis, qui etiam Diaphoretici dicuntur	
13 De Cholera	

¶ CAPITA Secundæ partis LIB. II. de passionib. Chronicis.

1 De querelis Capitis	2 De Epilepticis
3 De Stomaticis	4 De Menomenis, μαινομένοις
5 De Melancholicis	6 De Paraliticis
7 De Catarro	8 De Phthisicis
9 De Sanguĩs emissiõe interiorꝝ	10 De Empyricis
11 De Syntaxi, uel Atrophia	12 De Asthmaticis, uel Suspiriosis
13 De Epaticis	14 De Ictericis
15 De Spleneticis	16 De Stomachi uarijs accidẽtib.
17 De Lumbricis	18 De Dysentericis, uel lientericis
19 De Hydropicis	20 De Renum uitijs, uel Vesicæ
21 De Artriticis, Podagricis, Ischiaticis.	

C

LIBRI II. pars prima, De OXYORIS, seu acutis passionibus.

De FEBRIBVS. Cap. I.

SIC IGITVR q maxime omnibus in locis, siue climatibus, omniq; ætate, morbis omnibus certa ex necessitate uel imminentibus, uel præeuntibus, hæc sociantur. Febricitantibus itaq; generaliter omnibus, unum magnum remedium cunctorum cautum est autoritate, præcipue seruire temporibus: ut per conditionem caussarum ægri omnes, adiutorijs competentibus releuentur, similiter etiam cibis congruis nutriantur. Conueniens profecto, in utrisque aliquando congruum, bonum tempus. Possunt enim in hijs officere, quæ æque utilia iudicarentur, si in competenti tempore suggerantur. Docuit enim natura omnium gubernatrix, initijs omnium exagitationum, sub quacunq; sorte caussarum aduenientium, quando præsentis commotionis tempestate, naturalis ille uapor turbatus, recessus interiores petierit, & cum * ex materia articulos frigus uel tumor quassauerit, uel occupauerit, tunc nihil penitus a Medicis tentari, uel adhiberi debere. At uero imminente declinatione, transactis augmentis, cum paulatim uapor exasperatus, omnia illa exteriora membra perfuderit, tunc adiutorijs potius competentibus seruiemus. Ergo quomodo aliquando sub certis accidentibus manifesta declarantur nomina passionum, sic aliquando simplex febrium imago conspicitur, quæ uentris semper constrictionem procuret, capitis dolorem, linguæ asperitatem, aliquando insomnietates, cum leuibus mentis erroribus. Hæc etenim ex eadem Febrium origine, uapore naturaliter superiora appetente, præcipue capiti sollicitata contingunt. Quæ accidentia licet etiam in cæteris passionibus, cum alijs signis plurimis misceantur, tamen cum per se sola fuerint, febribus sociata, febrium magis simplicium quam figuratarum speciem designare noscuntur. Ergo cum simplicium Febrium caussa constiterit, per initia commotionum, cum adhuc articulos possidet frigus, manibus calidis, uel uaporibus, cætera omnia membra calefacta contineo: tunc etiam somnos inhibeo, nihilque aliud inhiberi permittam. Cum uero ex altitudine uapor exiliens, corpus omne calefecerit, & emergens inflammatio impatiens, uiscera uniuersa siccauerit, tunc post clysteris simplicis beneficium, etiam enemate, quod ex sicco lini seminis, & oleo roseo, uel chamæmilo temperatur, in uncijs tribus, igneis illis ardoribus succurrendum est.

Alias, * exteriora articulorum.

D

Cura.

Enema.

At uero quinta transacta die, & primis iam temporibus ægritudinis refrenatis, cum sub quadam maturitate qualitas caussæ humanior apparuerit, tunc post augmenta commotionis præsentis, lini semine, & hordei pollinibus, cum aqua & oleo, ut moris est, præcordiorum lo-

ca iuuanda sunt: ex quo aut ignem illius commotionis temperemus; aut sudorem oportuno tempore procuremus. A

Monitum te interea uolo, ex urinarũ inspectione, supradictæ ægritudinis maturitatẽ, sic considerari debere. Aduertendũ est itaq;, ex urinis naturalibus & consuetis, quantũ in contrariã partem natura deuiauerit: ut ex hoc, quid aut præsens status, aut futurus ægritudinis exitus allaturus sit, instruaris. Est autẽ urina naturaliter, quę corporis eius qui emittit, sanitatẽ manifestat, rubra mediocriter, & subpinguis, & tactu calida, habens naturaliter nebulas, in aquã maxime appetentes. Quantitatẽ uero ex accæpto nosse conueniet. Hæc itaq; cum inspexeris, de maturitate ægritudinis bene confidẽs, adiutorijs cõpetentibus uisitabis. Superueniente igitur declinatione, tẽporales cõmotiones, etiã prioribus adiutorijs procurato. Tunc & linguæ curationi, & cæteris, quæ cibos impedire consueuerunt, seruiendũ erit. Aliquando etiam lixoperita pro cataplasmatis adhibita, q̃maxime profuerunt, quę infundere ac nutrire magis, quã infrigidare corpora ardentia uideantur. Quę conficere hoc modo consueuimus. Spuma argenti uncias tres, mellis ÷ III. succi lini seminis ÷ VIII. cęræ ÷ III. olei rosei, uel chamęmelini libras. II. conficis ut moris est, et uteris in uicem cataplasmatis, cõmotiones competenti tempore iuuaturus. His igitur adhibitis, simplices ægritudines sic uisitare consueuimus, usq; in plenam uisitationem: quo etiam lauacris adhibitis, & reparare sanitatem, & reparatam custodire possimus. Igitur postq; illius ægritudinis species, quæ solis Febribus cum proprijs accidentibus designantur, hac pagina compendiose composui, in sequenti ordine, acutas omnes passiones, proprijs nominibus, atq; etiã accidentibus designabo. Sumimus itaq; initium de Phreneticis, febrium acutarum necessitate fluctuantibus, adiungentes adiutoria competentia. B

Vrinæ iudicium.

¶ De PHRENETICIS. Caput II.

PHRENETICORVM caussam, certa accidentia manifeste designant. Sunt enim acutæ febres, cum terribili mentis alienatione, sunt iuges insomnietates, ex miningę tensione, uel indignatione uenientes. Vnde quum speciale accidens, hos tantũmodo manifestauerit, uel si floccos intensius legerint, cõmotionum temporibus, uti iam ante pręmonuimus, seruiendũ est. Docet natura, exasperatis nulla penitus adiutoria admouenda, ex his præsertim, quæ importunis temporibus q̃maxime adhibita, nocere probata sunt. Per initia itaq; huiusce passionis, lucidum ac temperatũ primo cubiculũ prouidendum est. Ciborũ obseruanda continẽtia. Et si prædicta adiutoria, quibus passio publicata est, intra tertiũ diem apparuerint euidentia: & si nulla nos aut ætatis, aut temporis ratio remoretur, phlobotomo subueniemus, licet ad detractionem sanguinis, cunctatior * non facile peccauerit. Cum enim

Cubiculum Phrenetici.

Alias * cunctator.

C sanguinis, cõmodissimi elementi, copia laborantes, etiam alienis possint iuuari remedijs, eo sane detracto, uel amisso, difficile reparantur.

Venter. Ventris item si constrictũ fuerit officium, per clysterem simplicissimum procurabo, mellicrato calido, oleum tantũmodo admiscens, nihil asperum, neq; diureticæ qualitatis adijciens. Certũ est enim, febricitantibus omnes collectiones miningæ sociari. Vini, uel aceti penitus in his odor fugiendus est. Cibus. Cibus humectus & lenior est adhibendus. Aptis tẽporibus caput oleo roseo infundendũ. Et si his adiutorijs contemptis, passio augmẽta perceperit, ita ut extensioribus uigilijs, & febribus, & alienationibus adhuc molestissimis terreamur, oleum chamęmilinũ, uel anethinũ calidum, in quo papauer, uel lactucæ semina, uel menthæ, uel hederæ succos coxeris, miscebis, & eorũ capita frequẽtius irrigabis.

Vigiliæ. Si uero impatientius se luctando quassauerint, quod est omnibus uigilantibus accidens speciale, mollibus ligaturis fasciarũ alligatos quiescere faciemus. Etẽm plus incõmodi accidere poterit ex uigilijs inquietis, q̃ si inter luctationes nimias intercępti, uiribus fatigent̃. Vultus. Vultus eorũ ante cibos, aqua calida, ubi agreste papauer, aut lactucæ semen, & cætera illa quæ significamus decoxeris fomentent̃. Articuli. Lingua. Similiter etiã articuli eorum, lingua quoq;, ex melle, & oleo mixto rosaceo, aut certe ex succo li-

D ni seminis irrigent̃. Febribus etenim perseuerantibus, ægri amplius siccitate linguæ quatiunt̃. Lectus Phrenetici. Lectus eorũ suspendendus est, & ad uicem gestationis agitandus. Frequenter enim, ex illa lecti motione, ueluti & mentis oculis, & mentibus occupatis, somnos his dulcissimos procurabimus. Media. Media eorũ, consideratis tẽporibus, oleo dulci calido fomentanda sunt, aliquãdo mixta aqua calida pertigmatibus infundenda. Similiter etiam inguen eorũ, huic q̃ maxime compatiens ægritudini. Frequenter etiam seminum cataplasmatibus media eorum iuuanda erunt.

Rasura capillorum. Iuuat interea multum detonsio capillorum, aut si raso capite admotæ cucurbitæ, cũ sanguinis detractione adhibeant̃. Ex hoc etenim adiutorio, quantũ sæpe probatũ est, ad plenã caussæ perductę sunt digestionẽ.

Hæc est amice, simplex Phreneticorum medicina, quæ naturę beneficijs, & adiutorijs sic ordinatis, competenti tẽpore adhibitis, continet̃. His etenim rite custoditis, facilius potest ægritudo uicta succumbere.

¶ De LETHARGICIS. Caput III.

LETHARGICIS & Phreneticis simile est capitis aut miningæ sub extensione uel constrictione periculum, utriq; acutis febribus agitantur. Phreneticorũ, & Lethargicorum differentia. His tamẽ accidentibus differunt: quod Phrenetici, manentibus insomnietatibus & alienationibus eriguntur. Lethargici uero sub simili incõmoditate uigiliarũ, grauedine molestissima, & falso ueluti somno, molestius deprimunt̃. Sunt hæ differentiæ, ex simili passione subortæ, ita tamẽ, ut plus lethargici periclitent̃. Nam phrenetici amplius grauati, lethargici fiunt; Lethargici uero reuelati, in phreneticos

mutantur. Vna est ergo & æqualis in utrisq; caussa uitiorum, eadem & A iam in uisitando diligẽtia esse debebat. Sed phreneticis quies & patien tia indicenda est: lethargicis uigiliæ procurandæ sunt. Ergo lethargi cis fotus capitis simplex adhibendus est, ut phreneticis: exceptis herbis illis, uel seminibus sapores afferentibus, quibus media præcordiorũ similiter adiuuanda sunt. Linguę siccitas eodẽ modo riganda, riteq; uentris officium procurandũ. Caput quoq; sic detractione sanguinis releua ri debebit. Vno eodemq; modo, uel tẽpore, etiam ciborũ qualitate nutriendi sunt. Vnũ tamen pręcipue curandũ, ut si per spinæ tantũmodo admonitionẽ febres adhuc acutas perseuerare intellexeris, frequẽtibus eos sternutamentis releues, tunc acerbis adiutorijs ptarmicis imminere nos cõueniet, in lucido sane & tẽperato cubiculo. Articulos uero eorũ ungo frequenter oleo ueteri, uel cucumeratio, mixto nonnunq; nitro, aut pipere, aut castoreo: et uncta follicitius defricabo. Et si frigidi adhuc fuerint, etiam sinapi puluerẽ admisceo. Nam & aliqui etiã sanguisugas fronti eorũ, uel temporibus recte adhibuerũt. Perseueranti uero grauedine, & sensus occupatione demersis, expedit accipere ad mensuram cochlearis unius cum mellicrato castorei puluerem. Expedit etiã apophlegmatizare ex oxymelle, & hyssopi, aut origani, aut thymi, aut pulegij, aut rutæ decoctionibus. B Et si adhuc ista ueterẽ capitis depressiõem non deponant, etiã sinapismus adhibendus erit, unguenta quoq; ex castoreo, & oleo sicionio. Iam tunc etiã odores naribus admouendi ex castoreo, pulegio, origano, thymo, & baccis lauri. Hoc & ex cornu ceruino, & galbano fieri, cõmodum probauimus. Hęc igitur grauatis lethargicis adhibenda sunt, ubi febrium acutarum non interuenerit necessitas, quæ quidem nos omnia eis quæ phreneticis accõmodari solent adiutoria, uel illis similia adhibere compellit.

πταρμικα, adiutoria uocat, quæ sternutationẽ prouocent.

¶ De PLEVRETICIS. Caput IIII.

PLEVRETICORVM hæc est certissima definitio. Dolore insustentabili, & perseueranti, circa interiora lateris afficiuntur, Febribus æque acutis minime desistentibus: & tussi molestissima compressi, sputa uaria ejcient. Super quod latus iacuerint, tolerabilius asseuerant. Nam loci dolentis, ad saniores partes in tempore demigrat pressa materia, ac tum loca ipsa languentia releuantur. Febrium itaque temporibus seruientes, adiutoria & cibos congruos adhibebo. Cubiculum procurabo calidum & lucidum. Ex initio mellicraton ex despumato melle suggeram, omni ægritudinis tempore ministrandum.

Pleureticorũ accidentia.

Interea si statim nos augmenta terruerint, retractantes ægrotantis ætatem, temporis qualitatem, prouinciarũ naturam, intra tertium diem phlobotomo subuenire nos conuenit. Item uentris officium procurandum est, aut balanum supponendo, aut clisterem simpliciorem.

βάλανος, glãs. Balanũ, pessariũ, seu pessũ instar glãdis.

Lateri uero dolenti, ex oleo samsucino calido fomentum adhibeo, et

C ex samsuci puluere, uel rutæ siccæ, loca affatim aspergo dolentia. Post uero succidas, aut sulphuratas calefactas lanas appono, uarijs & frequentibus cæteris uaporibus loca mitigabo: & aliquando saccellis ex cantabro: aliquando ex milio, uel salibus calefactis, aliquando oleo supradicto samsucino, uel rutaceo adiecto, uesicam uaporamus. Adhibemus etiam uentosarũ suis temporibus aptissimũ adiutorium. Perseuerantibus uero doloribus, etiam cataplasmata calastica cum melle de seminibus addo, detrahẽs semen fęnogreci. Febrientibus caput semper dolore & inflatione sollicitatur, quod expertus es. Cibos uero usque ad ægritudinis digestionem, cõmodis tẽporibus, matutinis quam maxime, sorbiles ministrabo, & calidos. Semper enim naturę certa ratione, uespertinæ horæ crassiores accessus, ægros animos ad tristicias quasdam adducũt, et uitia ueluti renasci cogunt, cõmotionem interea addẽtes. Eoque facilius ægritudinem refręnabis, si per dies singulos semel tantũmodo cibos adhibeas. Sub hac igitur uisitatione, si necdum ægritudinis augmenta recesserint, diebus pluribus ex mellicrato, aut hyssopum, aut rutam uiridem decoquam, & ex hoc frequenter eos potabo. Locis uero impatienter dolentibus, etiam ἰσχάραϲ ustionis impono. Ita etenim frequenter ad peripulemoniacorum non permittetur æger uicina peruenire pericula.

ἰχαρα.

D Dolentes uero latus sine febribus, & cæteris accidentibus pleureticorum remotis, quos iam non pleureticos, sed latus dolentes proprie appellabo, ex subiectis alia diligentia uisitamus. Piper, uel cyminũ, uel castoreum, aut rutam siccam terentes, mellicratoque miscentes, potui dabimus. Oxyporia adhibenda erunt. Item acopo calido, cõmixto opobalsamo, aut glaucino, aut laurino, latus ipsum est perungẽdum, & fricandũ. Quibus adhibitis, si necdum dolor quieuerit, super illam decoctionẽ quam superius ordinauimus, fraxini radicem, aut capparis admiscebo. Dabo interea etiam antidota apta frequenter pleureticis, superaddens samsuci puluerem, ijsdem semper adiutorium cõmodissimũ. Nam & emplastra, uel malagmata, his sæpissime profuerunt, ex rutæ foliorũ uiridium contritorũ, cum axungia, et cętera quam plurima, quæ sibi quisque in tempore caussæ probatæ utilia esse cognouerit.

Contra dolorem laterũ.

¶ De PERIPLEVMONIACIS. Cap. V.

PERIPLEVMONIACOS hæc accidentia manifestant. Febres acutæ, thoracis pondus, quod etiam laterũ sollicitet uicinitatem. Iacere supini non facile patiuntur, sed magis sedendo releuantur. Facies attestantur infectas ueluti quodam rubore genas. Anhelitũ tardum, & suspiriũ patiuntur. Tussiunt frequenter, sputa sanguinea & sordida digerunt, pulmonis periculũ designantia. His primo lucidũ, & calidum, utpote calasticũ cubiculum prouidendũ est. His febriũ temporibus seruiens, adiutoria, et cibos moderatius administrabo. E succis ptisanæ, aut alicæ, mellis quippiam despumati habẽtibus, mellicraton

Peripleumaticorum accidentia.

faciendum est: sicuti etiam in Pleureticis ordinatum est: cui concoqui debet ruta uiridis, hyssopus, uel origanum, aut Iris Illyrica, quæ maxime perseueranti tussiculæ mederi consueuit. Si uero digestio sputorum tarda, & difficilis fuerit, uel si pectora eorum uiscosa quadam pinguedine percludantur, ad mensuram cochlearis, ieiunos recentis butyri frequenter accæptione iuuamus. Ventris officium assidue procurabo. Thoraci eorum, hoc est, pectori, adiutoria omnia Pleureticorum adhibeo, tam in fomentis, quam in cataplasmatibus, cæterisque uaporibus constituta. Cærotaria quoque ex oleo cyprino, habentia sinapi puluerem, adhibenda sunt: quibus ad exteriorem cutim, pulmonis laborantis, caussa interior prouocetur. Nam & uentosæ impositæ par beneficium etiam mitigando præstiterunt. In declinatione uero huiusmodi ægritudinis, emplastris, & malagmatibus amycticis pro tempore aptis uti nos conueniet, nec non & humanioribus lauacris, cæterisque, quibus ex tanta ægritudine, reparare membra lassiora, & roborare possimus. A

De SYNANCHICIS. Caput VI.

DVPLEX Synanchicorum species. Vna quæ cum tumore nimio, uel indignatione gutturis, & uuæ, & faucium, & uicinarum partium efficitur. Altera sine tumore, iisdem tamẽ inhærentibus signis, uel accidentibus: quæ plus periculi facere consueuerunt. Meatus utrisque in transglutiendo difficilis fiet, & de conclusione eorũ locorum, uel suspirio, uel etiam nauseando periclitantur. Hi hoc modo curandi erunt, Cubiculum maius, & calidum procurandum est. Clysteris ardore officium uentris cogemus. Et si ætas eorũ adhuc calidior fuerit, phlobotomo liberantur ex uenis sub lingua apparentibus, eo sane tempore, quo necessitas coëgerit detractionis. Vbi enim febrium timor defuerit, etiam post tertiam diem sanguinis detractio non negatur. Gargarismatis uero has caussas faucium, frequentissime tali modo nouimus releuari: Mellicrato, in quo aut cantabrum coquendum est, aut ficus siccæ, aut gallæ quassatæ, aut rosa sicca, aut lenticula, aut omphacium, aliqua ex his, aut certe omnia, ut superius contexímus, concoquenda erunt. Nam Andronici trociscus omnibus merito approbatus, si cum passo, aut careno teratur, & molli penna his locis adhibeatur, satis iuuat. Sic etiam de flore rosarum, & alumine scisso, & de phrygio lapide simul combusto, confectus puluis, similiter temperatus, commodius adhibetur: & cætera medicamenta: ut anthera, & his similia, anteriorum compositione probata. Interea saccellis, uel fomentis, cataplasmatibusque calasticis, & paragoricis, locis faucium periclitantibus, & pectoris uicinis partibus imminebo. Cibis uero temporibus competentibus humidis, calidis, & tenuioribus nutriendi sunt. Acutæ etenim ægritudines, utilius gubernari non poterunt.

Synanchia duplex.

B

Synanchicorũ accidentia.

Cura.

Andronici Trociscus.

C

Apoplectici, unde dicti.

¶ De APOPLECTICIS. Cap. VII.

APOPLECTICI appellati sunt, eo φ ueluti ictu quodam repentino percutiantur: uel quod frigidissimi cum totius corporis desperatione, & grauedine iaceant, sine sensu etiã. Hæc quidem passio acuta est, et nunq̃ penitus sociata cum chronicis, nimiũ sollicita, sine febribus tamen. De his igitur Hippocrates noster, huius professionis autor, sic sua sententia iudicauit. Apoplecticos, inquit, grauiter occupatos, nullo penitus pacto curari posse: leuiores attamen, licet difficile liberari. Huic etiam ego obediens, hoc sic suadeo obseruari: ut eos quos sine sensu penitus iacentes inspexeris, & nimium frigidos, anhelantesq;, tantummodo plena sub desperatione agere pronuncies.

Hippocrates in Aphoris.

Cura.

Quos uero leuiores, ut dixi, & aliqua parte sensum proprium continentes, sono narium respirare conspexeris, penna prolixiore interiora faucium attingendo, si fieri potest, cibos, aut flegmata per uomitum reijcere compelles. Sternutamentis acrioribus. eorum capita commouenda sunt. Vnguentis, uel fricamentis, acrioribus, & calidis, omes eorum articulos, mixto nitro, & pipere, infundere suadeo. Extremitatem uero intestini, taurino felle tangendam, aut puluere staphisagriæ, quam syluaticam uuam appellant. Balanos supponimus acres, & thermanticos. Consueuerunt enim his adiutorijs cõacti, σκύβαλα, uel urinas, uel phlegmata frequenter extrudere. Cognoscentibus uero, & respondentibus, intrepide phlobotomum adhibeo. Si tamen nimium senes non fuerint, succis eos ptisanæ, uel alicæ, cum oxymelle gubernabo. Aquam calidam potui dabo. Cum uero transacto periculo præsenti, ad paralisin, ut frequenter contingit, caussa fuerit deriuata, suo tempore, quum de paralisi tractaturi sumus, etiam eorum ordinabo remedia.

D

σκύβαλα, stercora sunt.

¶ De HYDROPHOBICIS. Cap. VIII.

HYDROPHOBICORVM caussam, aliqui ex morsu canis rabiosi, aliqui ex serpentium uenire asseuerant. Sed has origines sollicite nos scrutari superfluũ est. occupatos etenim hoc morbo molesto, nil iuuat originem didicisse. Igitur cum initia huius manifesta fuerint passionis, emergit primo ueluti quædam irrationabilis animi respiratio, repentina, & frequentes iracundiæ. Item pigrescunt ad omnia, insomnietates, uel certe somnos terribiles patiuntur. His & stomachi grauedo, cum corruptela ciborum emergit, lauacrorum inconsueta uitatio. Aerem serenum, ueluti plumosum perhorrescunt. Vitare etiam bibendi consuetudinẽ tentant. At uero, cum passio eos plena possederit, quantũ in desyderanda potione hic accesserit desyderij, tantũ timoris in accipiendo generatur. Ad hęc phlobotomo prius occurrendum est, si nos nulla prohibuerint cætera præiudicia, ut superius dictũ est, quando necessitas cõegerit temporis. Vbi enim febriũ timor desue-

Accidentia Hydrophobici.

Cura.

rit, etiam post tertiũ diem detractio sanguinis nõ negatur. Item dabo gentianæ radicis puluerem, in mellicrato coclear unũ: diatheriacon dabo, cõagulum leporis tritũ, similiter cum mellicrato. Dabo etiã canum catulorum cõagulum. Dabo etiã cancrorum fluuiatiliũ puluerem combustorum. Vulnera autẽ eorum a plena sanatione, ut possumus differemus, admouendo medicamenta quæ debent mitti, & sordida eadem uulnera faciam permanere. Admoueo interea etiã sanguisugas, admoueo caustica. Patentium enim locorum uenenati humores minime poterunt prohibere digestionem. Pectus eorum, uel stomachum, seminũ chalasticis cataplasmatibus adiuuabo. Iuuabo etiã cærotario, ex aloe & mastiche, & nardino oleo temperato. Caput eorũ oleo anethino, uel chamæmilino tepido infundo. Vomitibus & clysteribus releuãdi erũt. Stomacho uentosas impono frequenter cucurbitas, & unguẽtis ex sam suco herba, uel absinthio confectis, præcordia perfricabo. Cogo interea & suadeo per interualla, ut ad balneas accedant, & solo fomento calido eos posse iuuari asseuerabo. Procurabo cibos cũ saporiferis speciebus: sed si in tempore non deerit, etiam sagapenum, aut laser admisceo. A

¶ De ILIACIS, COLICIS, & STROPHICIS. Caput IX.

ILIACORVM, Colicorum, & Strophicorũ similis est omnibus doloris molestia, diuersis attamen accidentibus separantur. Strophus est leuis uentris tantũmodo dolor: & leui adiutorio aut uaporum, aut uentris expositione, aut lauacrorũ fomentatione cõpescitur. Colicorũ uero intestini unius querela grauissima est, & frequenter lege chronica, statutis & præfinitis ueluti temporibus cõmouentur: ut iam temporis magis molestiam, quam uitæ periculum reformident. Iliacorũ autem passio, de qua nunc nobis tractatus interponitur, acuta est, & sub augusto tempore periculosa. Primo, quod uentosus illis est stomachus, uentositate tenduntur: uesicę, inguinum, coxarum, & omniũ uicinarum partium doloribus opprimuntur. Scybalorũ interclusione nimia colligantur, usqueadeo, ut etiam clystere acri adhibito, non fimum, sed uentositatem solam inutilem egerere uideantur. Saliuarũ frequenti profluuio perseueranti, coguntur in nauseam: ut non solum phlegmata, uel humores, sed etiam horribili uisu stercora cogantur egerere. Ad hæc igitur accidentia quantis possumus adiutorijs hoc ordine succurrendum est. B Strophus. Colica passio. Iliaca passio.

Vaporibus frequentibus, & cataplasmatibus de cymini puluere, & sinapis semine temperatis immineo: iniectionibus quoque ex supradictarum specierum decoctione confectis: admiscens succos fęnogræci, quibus ruta uiridis concoquenda erit. Item etiam ex oleo roseo, mixtis anserinis adipibus, aut castorei puluere, cum oleo uetustissimo. Vtilius si ex laurino, uel glaucino temperentur. Vtimur uentosis, cucurbitis ignotioribus, uiolentius euellendis. Et si adhuc doloris molestia perse- Cura.

C uerauerit, phlobotomum adhibeo, perseuerando tamen fricationibus, uel sabanis calidis. Scybalorum uero egerendorum caussa primo eos chalastico clystere compello. Qui si cõtenti fuerint, in secundis acrioribus imminebo, colocynthidas decoquens cum succo betarum, & simili bus cæteris, aspere prouocantibus. Si uero ex sumptione potionis ue nenosæ perceptæ, hoc euenire cognoueris, theriacã cum uino dare con ueniet. Ventrẽ prouocabis ex lacte decocto, quod schiston aliqui uocauere, in quo coqui facies, uel dissolui, aut aloe, aut scammoneam. Addis etiam adiutoria de græco euporiston compendiosa.

Lac σχίστον est, quod coagulatũ postq̃ serũ inde abstrahitur.

¶ De SPASMIS. Caput X.

Spasmus.

SPASMVS appellatus est ex tensione, uel protractione neruorum, & uicinorum musculorum, ceruicis q̃ maxime impatienti dolori compatientis, ut etiam ad respondendum os facile aperire non possint. Nam sub hoc titulo Spasmi, uariæ sunt huius passionis figuræ.

Spasmus per omne corpus extensionẽ rigidam, temporalem quidem habet: sub qua ita tenduntur, ut sub uno schemate iacentes, tensione molesta, & inflexibili teneanẽ. Quos uero pronos contractio habet, Emprosthotonicos dicimus: quos aũt ad posteriora reclinatos, Opisthotonicos appellamus. Hęc accidentia, corporibus frequenter sine febribus euenire cõsueuerũt. Quod si febres Spasmis superuenerint, caussam soluunt. Spasmi autẽ superuenientes febribus, uitæ semper periculũ mi

ἐμπροστοθονικοί. ὀπιστοθονικοί.

D nitantur. Sed hæ supradictæ discretiones, una eademq́ medicinæ diligentia uisitantur. Primis diebus cõmodius phlebotomo suaui utendum est: si tamen postea etiã omnia adiutoria competentia minime prætermittas. Fricamentis, uel unctionibus omnia loca diligentius mitiganda sunt, uino & oleo tẽperatis, cubiculo calido et lucido procurato. Neruis uero tensis, & flexibilibus, fomenta uel sola ex oleo caustico, & calidissimo tẽperabo. Cucurbitas, cum detractiõe sanguinis, cõpetenti tempore adhibeo, uentrẽ procurabo ex clystere simpliciore. Cibis cũgruis, digestibilibus nutrio: ut sunt oua * tomatula, buccellæ candidæ, in aqua calida maceratæ. Frequenter etiã mellicrato infusæ, inferendę erũt. Et si adiutorijs supradictis releuati, etiã oris cœperint impedimento carere, maluas & minutos pisciculos anethino iusculo discoctos, plena iam cõfidentia subministrabo. Frequenter etiã cum * emplasmate ex hydromelle temperato, lactis his copia neganda non erit. Omnibus uero tensionibus, post fomenta chalastica, ex oleo sicionio unctiõem adhibeo, & cepa calidiore, & cataplasmate chalastico loca diutius mitigabo. Post clysterem uero chalasticum, expositis scybalis, enemate uti nos cõuenit, ex oleo rutaceo, commixto castoreo. Conueniet etiam locis ipsis, de salibus calidis adhibere saccellos. Nam & carbonibus proxime calentibus, lectos & stramina calidiora procurabis. Cærotaria, uel acopa, ex oleo cyprino his frequenter adhibenda sunt. Et adipes leonum galbano

Cura.

Alias, * Hapala. Sunt aũt Hapala oua recẽtia, quorũ cortex nondum iuduruit.

Alias, * anomelle.

cõmixti, par beneficium procurant. Dabo etiam interea potiones huiusmodi. Castorei puluerem cum mellicrato, aliquoties his piper intermiscens. Silphium cum pipere, & mellicrato similiter. Dabo etiam diureticas potiones. Dabo somniferas. Curabo etiam per aquarum naturaliter calidarum beneficia. Nam post declinationem ægritudinis, natura hijs uentris beneficia procurare consueuit. A

De SATIRIASI, uel impedimento usus Venerei. Cap. XI.

SATIRIASIS, Gonorrheæ, uel Priapismi, similis est sub immoderata patratione molestia, quæ his accidentibus disterminantur.

Gonorrhea sine ueretri extensione, uel usus desyderio, spermatis affluentissima sub effusione, corpora debilitat, & per chronica tempora producitur. Satiriasis uero ex certa corporis incõmoditate, quę etiam mulieribus aliquando contingit, desyderiũ insatiabile, & tensionem particulæ, cum assidua patratione auidissimã facit: & licet sine febribus, attamen inter acutas, & temporales ægritudines numeratur. Hanc passionem Priapismon aliqui appellauerunt. Sic itaque curandi erunt, qui de utriusque cognomentis ægrotant. Frequentatione palestrę, per initia omne eorum corpus exerceo. Post identidem penitus quiescẽdum est. Vapores stipticos, ubi iam sub tegmine, uel munimine totius corporis bene fuerint dispositi, supponimus, uaporem calefactum ex acacia, uel hippoquistide, uel cicutæ herbæ succo, contrito, & resoluto. Tunc ipsis partibus superaddimus fricationem unam sabanorum paulo asperiorum. Cibos stipticos omneis cum aceto ministrabo, uitans calidos, & qui inflationem poterunt concitare corporibus. Hi etenim frequenter usum erigere uenereum consueuerũt. Sic etiam potus subministrandus erit. Sed tamen omnia hæc mediocriter, & rarius exhibenda sunt, ut ex hoc ueluti famem, uel sitim procurare possimus. Si uero passionis huius molestia diutius perseuerauerit, ut tensio & desyderium impatientissime protendantur, laminam plumbi, renibus & partibus uicinis appono. Nam & uentosis cucurbitis assiduis, eadem loca fatiganda sunt. Dropaces quoque imponendi erunt. Ab omnibus carnosis cibis, & multum nutrientibus abstinendi sunt. Ab odoribus bonis, uel thymiamatibus. Ab aspectu, uel cõmunione pulchrarum penitus figurarum, ut neq; tangendi, neq; uisendi eis copia præbeatur. Quibus uero, aut ætatis uergentis defectio, aut morbus locis residens, ueluti iam frigentibus, usus uenerei officium pernegarint, his contrarijs adiutorijs famulabor. Conuenit exercitio uti mediocri, fricationibus q̃ maxime locorum inferiorum, & inguinum, ex pipere, uel euforbio, uel similibus speciebus, quæ erigendo uigorem, desyderium, uel usum ualeant ministrare uenereum. Etiam horum dropaces adhibeo renibus, uel inguinibus, & ex eodẽ balanos. Cibis calidioribus utar, inflantibus, uel erigen-

Gonorrhea. Satiriasis. Priapismus. B Pro Frigidis.

* C tibus membra frigētia. ut eſt uinum boni odoris, uel * hydromel, alica, amylum, pinei nuclei, porri, erucæ, bulbi etiam, & ſimilia, quæ per potiones accæpta, uirile ſemper officium reparauerunt. Et piper, ſatyrion, & ſtinchus, & erui ſemina, & cætera adiutoria, par beneficiū miniſtrantia, quę in libro Phyſicorum cōmodius diſponimus. Interea eos quieſcere cōuenit, non ſolū noctis ſpacijs, uerumetiā diei: uti plumis, & mollioribus opertorijs, uel ſtranietis cōuenit. Interea puellarum ſpecioſarꝝ, uel puerorꝝ ſimiliter ſeruitium procurandū eſt. Vti ſane lectionibus animū ad delicias pertrahentibus. ut ſunt Amphipolyti, Philippi, & Herodiani, aut certe Syrij, Ambulij, uel cęteris ſuauiter amatorias fabulas deſcribentibus.

Alias, œnomelite.

Infra lib. 4.

De CARDIACIS, qui etiam diaphoretici. Caput XII.

LICET quamplurimorū ſententiæ ita definierint, ſicuti hæc eadem profeſſio nominis atteſtatur, cordis initio hanc ægritudinem fieri, hijs ego tamē non facile accōmodabo ſenſum. Nunq̃ etenim claruit indiciū manifeſtum, quo tentari in aliquo naturā cordis intelligerem. Eſt autē totius corporis, et uirium plena reſolutio, quam καρδιακὴν διαφόρησιν appellamus. Hanc ſudor uiſcoſus & frigidus perſeuerans, interemptis uiribus manifeſtat, præeuntibus attamen acutis febribus, & flammarū interiorum ardoribus. Quem morbum aliqui Cauſon appellauerunt.

Cardiaca.

D Hæc igitur paſſio frequentius iuuenibus, q̃ cæteris ætatibus euenire conſueuit, in augmento ægritudinis, hoc eſt, circa diem ſextum, & q̃ maxime eo tempore, quo æſtas calidior incanduerit. Licet ergo in omnibus generaliter malarū ægritudinum neceſſitatibus, ualde promouerit, ſi gubernantibus temporibus ſeruiamus, attamē magna ui, & periculo interpoſito, dum ſudoris illius emerſerit iniquitas, cum uirium defectu, & ex eo præſens uitæ periculū, tunc confuſis & prætermiſſis temporum rationibus, adiutorijs competentibus imminemus: & nunc cubiculum frigidum, nunc lectum ſtramentis ueteribus lineis diſpoſitum, nunc flabella, nunc quoq; pannos nardo & uino infuſos, pręcordijs eorum ordine imponimus. Cataplaſmata quoq; frigida, & ſtiptica imponenda ſunt eorum pręcordijs, ſtrichnon, aut aizoon, aut rubus, aut thebaicus dactylus, aut caduca mali granati, uel œnanthes grana. Certiſſimum eſt etenim, ſingularū ſpecierum merita, quemq; medicū bene cognoſcentem, uel etiā temperamenta, ſiue cōmixtionem adiutoriorū facile poſſe deſponere. Faciem ergo eorū ex puſca frigida, uel niro ſtiptico fomentabo. Pulueribus aſpergo membra ſudantia, menthæ, uel roſarum folijs, ſiccis, contuſis, & cribellatis, gypſi, naxi, mannæ thuris, gallarum, ſingulis tunſis, & cōmixtis, cū uino ſtiptico, uel eius fecibus: ſimul mixtis odoribus bonis, uel thymiamatibus, uires labentes, & mēbra deſidentia reparabo. Articulos eorū oleo cucumeratio, uel nimis uetuſto,

mixto puluere nitri, uel piperis, pyretri, uel adarces, uel urticę seminibus A
defricabo, uel infundo: quo calorem ingenitum emorientē, reparare aliquatenus ualeamus. Nutriā succis modicis, sed frequētioribus, frigidis tamē, quibus sudoris feralis abundātia uires emorientes exuscitem. Nutrio potādo, ut potero: nutrio similiter per clysterē, aut alicę, aut ptisanæ succis, ut supra dixi, in qbus ungulas porcorꝝ, usq; in plenā earꝝ decoctionē concoqui suadeo. Aquā frigidā per interualla similiter subministrabo: & si ætatis adhuc uapor calidior cōegerit, niuatas non aspernabor.

De Cholera. Caput XIII.

Cholera passio molesta, sub angusto tempore sollicita, omnibus acutis ægritudinibus uelocior. Nam hæc sub uno die desperata, ut frequenter experti sumus, uitæ terminū fecit, dum subitanei uomitus, uentris quoq; imminere effusiones, sub dolore nimio præcordiorū, uel totius corporis, interiorem omnē sæpe substantiā effuderunt. Est etiā hoc simile in Diarrhia periculū. Sed eo distat, quod diarrhiaci sola uentris molestia, et sub longo tractu temporū, aliquoties fatigantur. Cholera uero ex utrisq; effusionibus sæpe, & sub angusto tempore homines pernecauit. Ergo cū interiora pręcordiorū, humorum minaciū prius occupauerit conglobatio, ut ecthlipses, uel angustias, nimias quoq; dolores efficiat, tunc nos aquā calidam in tempore porrigimus, & per uomitus procurabimus digestionē. At cum per uias expulsionis eorū, impetus torrens & repentinus eruperit, ita ut ex utrisq; terribilis effundat, sic, si possumus præsens periculū remouemus. Oleo calido omne eorū corpus infundimus, articulos fasciolis astringimus: neruos omnes, & loca contrahentia, lanis infusis eodē oleo calidissimis munimus. Vtimur quoq; etiā cærotario, & nardino oleo, & cyprino, et glaucino, aut irino temperato. Si uero intercæptis uiribus, plena fuerit desperatio, odores, uel thymiamata his propter reparationem adhibebimus. Cibos dabimus competentes, succos lentis cum aceto, oua hapala, uuam fabriciam, buccellas mero infusas, ungulas porcorum, uel iuscellum gallinarū, concoques strichnum, uel aizoon, aut rubum. Dabo potū frigidum, dabo niuatā, columbos matri subductos. His etiam perdices eodē modo cōuenit ministrare. Cataplasmata uero omnia adhibenda sunt, quæ diaphoreticis ordinata sunt. Febribus uero interpositis, consyderatis temporibus seruiendum est. Intensius tamen effusionum sollicitudini militabo. In quibus sæpe etiam sanguinis superuenientis effusio, uitæ periculum procurauit.

Cholerica passio.

Diarrhia a Cholera differt.

Cura.

ἔκθλιψις defectio est spiritus, alias συνκόπις uocata.

B

Libri II. Pars Secunda. De passionibus Chronicis.

Omissis acutis passionibus, quæ certa lege ægritudinum propriarum, febribus aliquando sociantur, eisque iam partim publicatis, ad Chronicas descendemus, quibus aliquando

C febres superuenientes, sub longo tractu passionum, ueluti temporales commotiones assimulant. Etiam in ipsis ordinem dispositum custodientes, initium de capitis querelis accidentibus ordiemur.

De querelis CAPITIS. Caput. I.

VERELAE CAPITIS, uarijs frequēter accidentibus superueniūt. Aliquando de uapore, uel de frigore, uel cęteris rationibus accidere uident. Igitur quādo de uapore dolor insederit capiti, tunc accidens ille dolor, cū uapore quodam, et uenarū inflatione concutitur. Tunc oculi sanguinei, tunc etiā insomnietates nimię procurant. His gremialis olei infusio adhibenda erit. Quæ si forte dolorē non compescuerit, oleū roseum adhibemus. Cuius si copia defuerit, gremialis supradicti quatuor partibus, rosea uua erit aceto miscenda. Si uero maior uis uaporis, frigidiora exegerit adiutoria, superaddimus auxilio aut polygonij succū, aut arnoglossæ, aut portulacæ, aut uuarū immaturarum. Quiescere aūt debebunt locis frigidis, quorū pauimētis spargenda erūt folia uiridia, aut rubi, aut hederæ, quæ graueolentia non sint, & competenter infrigidare sufficiant. Si uero de frigore caput fuerit inquietatum, tunc, grauedo quædam cum turbore uenarū, & interceptione contingit, tunc effusio lachrymarū, tunc falsi somni graues existūt. Hos ane-

D thino oleo, uel rutaceo calido cōueniet fomētari. Et si superaddi aliquid adiutorio debere caloris aduerteris, aut agrestis cucumeris radix, aut euforbiū, uel certe castoreum superaddendū est. Nam & laurinū oleum, uel irinum, uel glaucinū similiter adhibendū est. Quando aūt ab exhalatione inferiorū, quam ἀναθυμίασιν appellamus, caput fuerit sollicitatū, tunc ille dolor per interualla subcutiens, cū saltu quodam uenarū, caput sollicitat: tunc ꝙ maxime uertigines, tunc oculorū obscuritates emergūt, querelis attamen aliquibus pulsantibus etiā pręcordiorū loca. His ergo primo uentris solutiō procuranda est, & cubiculi tēperies prouidenda, & ad releuationē eius post cibos uomitus procurandus, sternutamenta frequētia: si tamen nullū febrium indiciū interuenerit. Caput uero oleo dulci calido adiuuandū est, cui aceti quippiam cōmisceri debet: unde superuolantis ad superiora uaporis inquietudo, aliquatenus reprimitur. Somni arcendi sunt, diurni ꝙ maxime: & ciborū prohibenda præsumptio. Frequenter hęc uitia indigestionis caussa emergente cōtingunt. Nam & doloris tunc uehemētia, atq; subita uocis interclusione periclitant. Quibus hoc pacto subueniemus, si eo tēpore uomētibus, post continuo eorū auribus oleum myrtinū, uel anethinū, uel nardinū infundatur. Capiti etiā, ex his fomēta calidiora adhibeant. Si uero ex uini potione caput fuerit dolore pulsatū, quod ex natura huic frequēter euenire cōsueuit, ea cōueniet adhibere, q̄ his adhibent, q̄bus ex anathymiasi ca-

Dolor Capitis ex uapore malo.

Ex frigore.

ἀναθυμίασις.

Ex indigestione.

Ex uini inmoderata repletione.

put fuerit inquietatum. Olei etiam rosei fomentũ est applicandum. His lauacra serotina permittenda sunt, somni uel quiescendi patientia procuranda. Tunc cibi competentes, ut ptisanæ succus, & oua recentia, panes ex aqua calida, caules decocti, aquæ calidæ potio, & lactucarum beneficium frigidarum. His etiam adiutorijs adhibitis, uaporis ad caput ascendentis deprimi importunitas consueuit. Sed quoniã his caussis, aquæ calidæ potionem diximus posse beneficium ministrare, frequentius intẽdendum est, ne ex ea resolutio stomachi procuretur. Quæ si euenerit, tunc apiorum, uel citoniorum decoctioni uinum est immittendum, quod stomachum ualeat reparare. Omni modo, omnes uitandi sunt dactyli. specialiter etenim ex natura sua contrariantur, quæcũque ex suauibus fuerint confectæ potiones. Tunc ad lauacrum calidum protinus festinandum est, in quibus ore aquam calidam, in cellis calidioribus sustinentes, uaporem omnem transigant lauacrorum. Si ad ciborum ergo continentiam, frequentiamque lauacrorum, & cætera supradicta adiutoria minus fuerint releuati, olei tunc rosei ulterius adiutorium euitandum est, atque chamæmilini, uel anethini beneficium est apponendum. Si uero caussis ueluti incertis, caput doluerit, fronti linimenta hæc superadhiberi suadeo, omnibus supioribus obseruatis. Cornu ceruinum cum oleo roseo fronti contritum adhibetur. Nam & lapathij folia uiridia, cum gallarum puluere trita, ex aqua, similiter illita iuuabunt. Sic Iris Illyricæ puluis, cum aceto illitus præstat. Et ellebori albi puluis, mixtus cærotario olei rosei, & fronti impositus, & acaciæ puluis mixtus, similiter catarrosis medetur. Item etiam hemigranicis hæc sunt adiutoria adhibenda, Sinapi tritum, & urticæ semen excoctum cum aceto, frequentissime profuerunt. Et decoctio pyretri, cuius uapor naribus si hauriatur, continuo medetur. Et fumigia eodem modo hos iuuare cognouimus, si melanthum cum fimo bouis, uel asini, carbonibus impositum, naribus hauriatur.

Nam & unguenta hæc, ut experti sumus, capitis dolorem sedant. Oniscos, quos porcelliones appellamus, si in oleo decoqui facias, & ex eo tepido caput infundas. Sic peristerion herba oleo infusa, medetur. Et si storacem oleo resoluas tepido, & ex eo caput infundas, multum iuuabit. Sunt & cætera adiutoria πολυπλικα, quæ multarum specierum congregatione compacta sunt: ut trocisci diuersi, emplastra, uel antidota, uel cætera, quæ ex uarijs simplicibus componuntur: sed hæc magis facilia adiutoria adhiberi suadeo, quæ sufficere arbitror caussis supradictis capitis & querelis. In διαλείμματι uero, hoc est, eo interuallo temporis, quo caussæ uel passiones chronicæ publicantur, dum quiescente dolore caussa latet, dum commotionibus ueluti transactis, æger sollicitus alias iterum reuersuras attonitus formidat, tunc his catholicis adiutorijs imminendum est, quibus secundũ naturam, sanita-

A

Cautela.

Dactylos uocare uidet unus dulciores. sic enim apud Dioscor. aliquando uocantur uuæ.

Ex caussis incertis.

B

Contra Hemigraniam.

Experimenta Autoris.

Vbi dolor quiescit, & caussa latet.

C tem reformando, futuras confidit cõmotiones minime nocituras. Ergo omnibus querelis, uel caussis capitis, indifferenter hoc temporis interuallo, uno eodemq; modo, hoc est, cura & diligẽtia ministranda. Omnibus modis est indicenda uini continẽtia, quę supradictis omnibus querelis capitis prodest. Lactis æque, similiter dactylorum omniũ. Multo magis uentris purgatio frequentissima procuranda est. Fricatio totius corporis. Quammaxime emplastrum capitis longa doloris ualetudine laborãtis. In dialemmate ficus pingues in uino infundes unc. VI. lasaris drachmam. I. sagapeni. I. storacis. II. galbani. II. omnia trita sic commisces, & uteris pro cataplasmate, præcalefacto capite post rasuram nouaculæ, inferioribus partibus femorum, uel surarum, æque exercitio calefactis, ut ex superioribus caussam omnẽ deuocare ualeamus. Apophlegmatismos quibus caput purgandum erit, cõuenit adhibere. Conuenit de naribus, uel ex fronte sanguinis eos detractione releuari. Nam & post rasuram capitis, cucurbitas cum scarificatione sępe adhibuimus. Conuenit & emplastrum infrascriptum. Et frequentius etiam sanguisugas applicari conueniet. At ego in hoc ordine curæ, etiam cicli beneficia non aspernabor, omnia pene uetusta uitia percurantes: si tamẽ recto or-

D dine peragatur, ut ieiunia in tempore uomitus, ex radicibus salsis, aliquando perceptio παροπίσι@, dropacæ, synapismi, secundum usum & autoritatem ueterum adhibeantur omnibus. Attamen proprijs temporibus custoditis, ciborũ quoq; qualitatibus & ponderibus moderatis, utilia tamen esse censeo etiã aquarum calidarũ naturaliũ beneficia. Peracto igitur ciclo, aliqui hyeram adhibuerunt, quã alij piciam appellauerunt. aliqui ἀρτηριοτομίαν, aliqui etiam cauteriam. Ex his omnibus adhibitis, constat supradictarum caussarum sanitatem fuisse plenam capiti reformatam, ne uariarum curarum, uel beneficiorum merita confunderentur.

Sed quoniam aliquando aut ægrotantium impatientia, aut imperitia medicorum, aut certe dum caussarum magnitudini, adiutoria non sufficiunt competentia, minime percurantur, & ex eo ad ἐπιληψίαν capitis uitia deuoluuntur, his etiam quibus nunc possumus remedia uel adiutoria componimus.

De EPILEPTICIS. Caput II.

VARIIS nominibus hæc passio pro sua magnitudine nuncupata est. Nam cum sit sola capitis caussa Epilepsis, ideo sic appellatur, q statũ sensus penitus alienet, et q mens a propria sede exterminata, grauius attentetur. Vnde antiquiores sub cuiusdam religionis imagine Sacram passionẽ nuncupauerunt. Hos ante cõmotioem aliquãdo certa signa præueniũt: aliquoties casus occupat repẽtinus. Quos ergo in hac passione uiolẽtius exagitari cognouimus, hij cõmotionibus imminẽtibus nunc sua mẽbra grauari pręsentiũt, nunc crebris oscitationibus resoluunt, & ad oẽs motus pigriores fiunt. Tunc etiã oculos terri

Epilepsio.

Sacra passio.

Accidentia Epilepsiæ.

biles habere incipiunt. Tunc stridor prosequitur dentiũ, cum præcordiorum tensione: distenti uel contorti cadescunt citius, atq; colliduntur. Tunc omniũ musculorum uel neruorũ spasmis, & saltibus confringuntur: & uocis articulatæ quadam confusione, sonos magis & ululatus excludũt ore & naribus, & sacrabiliter spumãt, & ueluti dormientes, cum sonitu pectoris grauius comprimuntur. Desistentibus uero cõmotionibus, præteritorum omniũ immemores fiunt. His licet difficile succurri possit, tamen pro caussæ magnitudine, & pro ipsius professionis compatientia, adiutoria quæ competentia didicimus, aut exercuimus, non negabuntur. A

Cura. In initijs ergo huiusce passionis, frequenter eos uomere compellam: sternutamentis etiam prouocatis, eorum capita commouebo, uentrem acri clystere procuro: frequenter adhibeo phlobotomũ, semper huius caussæ competens adiutorium. Temporibus uero commotionum, ora spumantia uili spongia detergo: membra sollicite continebo, spasmis cõmota uel saltibus, quæ frequenter in ipsis commotionibus contorquẽtur: & lanis infusis oleo sicionio calido, fouebo correcta. Pennas admoueo nitro & oleo infusas, ex quibus faciles uomitus procurabo. Poterunt etenim ex hoc, aut cibos, aut pinguia flegmata digerentes, uelocius releuari. Exactis tribus diebus his, est in principio ieiunium indicendum. Succis tantummodo nutriendi sunt. Aquam fontanam calidam bibent, in hydromelle, uel apiata, si fuerit, non negetur. In hac enim sollicitudine, uini penitus præsumptio inhibenda est.

B Quiescentibus itaq; cõmotionibus, ciborum humanior ordinatio, simplex attamen & digestibilis ordinanda erit. Iam fricari, uel exerceri debebunt. Cursus tamen uehemens penitus inhibendus. Solis calidioris, & balnearum calidarum uapor arcendus est. Cucurbitarũ beneficia cum sanguinis detractiõe capiti adhibenda ordinamus. Ordinabo dropaces, ordinabo etiã synapismũ, & omne ciclicum adhibendũ esse suadeo: sed locis imponendæ sunt ustiones: arteriotomię faciendæ, quibus forte, si possimus, funestæ huius passionis perseuerantiã remoueamus. Huius etenim caussæ magnitudini, maiora sunt & frequentia adiutoria prouidenda. Nam quamplurimi sapientiores, etiam Physicorum, adiutoria prouidere, in quibus (ut etiam nostro libello Physicorum comprehendimus) magna, & ueluti religiosa remedia procurauere.

¶ De SCOTOMATICIS Caput III.

SCOTOMATICORVM, & Epilepticorum pene similis est in ijsdem casibus sollicitudo: simili enim mentis confusione alienantur. Quantitate caussæ, & magnitudine accidentium solũ terminantur. Iuuenibus hæc quàm maxime, & ociosis euenire consueuerũt. Contingit etiam quibusdam, qui hemorrhoidarum solennes euitauerunt digestiones. Hijs licet cura epilepticorum sola sufficiat, attamen hoc ordine uisitandi sunt. Cum ergo cõmoueri cœperint, manibus cõtinebo, Cura.

C auribus eorum inclamabo, easdem fortius defricabo, capillos euello ex temporibus, odores naribus admouebo. Ex pulegio tunso, uel origano, aut synapi cum aceto cōmixto, procurabo sternutamenta. Cibos in tempore cōpetenti leuiores dabo, & ad cætera quæ Epilepticis adhibenda erunt. Vnū supaddo, q̄d hos frequenter hellebori acceptio liberauit.

¶ De MAENOMENIS. Caput IIII.

Insignia Mẹnomenicorū.

SVNT certa insignia quæ μαινόμενοι produnt. Primo, ut cum sit sine febribus, caput sibi grauiter dolore asseuerent: sonos aurium suarum expauescant. Cum autem cōmoueri cœperint, aliquando cum hylaritate cōmouentur: aliquoties irascunt. Hos sollicite custodire conuenier, & eis phlobotomos adhibere. Item post totius corporis uarias purgationes, fomentandum est caput eorum oleo nardino: & ordinandum est, ut frequentius uomant. Ex cibis leuioribus, & aqua calida nutriantur. Ab alienationibus uero eorum quæ cum risu fuerint, terroribus coercendi erunt. Furorem uero mollioribus blandimentis lenire conueniet. Interea eos ligaturis cōmmodius custodiemus. Cubiculum eis in inferioribus procurandum est: ne per cōmotiones pręcipitentur. Caput eis post fomenta olei nardini, uel chamęmilini, radendū est. Item etiam scarificandum. Conuenit interea etiam sanguisugas admouere.

Cura.

D Transactis uero cōmotionibus, etiam quietis passionis temporibus, hordei scicli ecori ordinandi sunt, ut ex eo magnum beneficium consequantur. Et si post hæc adiutoria, caussæ uel cōmotiones adhuc in suo statu permanserint, in illo nil asperius attentetur, sed quæ sunt prius adhibita, identidem repetantur. Sin uero plura augmenta caussæ concreuerint, incisio uenarum in capite, & ustio celebranda est. Danda hyera, dandum helleborum, & cætera quæ Epilepticorū curis ordinata sunt. Hanc curam etiam in ἐνθουσιακοῖς adhibere debemus.

* Viderit hic lector.

¶ De MELANCHOLICIS. Caput V.

Melancholicorum signa.

ACCIDENTIA Melancholicorū manifesta sunt. In principio huius caussæ, salutis suæ desperatione, primo proponentes mortis desyderium, frequēter coguntur in lachrymas: & deserta loca potius appetentes, hominū incipiunt uitare consortia. Aliquando rursus suam sententiam redamnantes, uitæ solatio delectantur. Circa præcordia uero, de assidua inflatione queruntur: & cum sudore totius corporis importuno, frigidos articulos sæpissime patiuntur. Priuari se ob hoc etiam uiribus naturalibus asseuerant. Indigestione frequenti stomachi fatigantur: ructus suos uarios, & insuaues perhorrescunt. Calor illis intrinsecus fiet, & interiorum uiscerum doloribus frequentius attentantur. Vnde omnem curam q̄ maxime stomacho delegabo, fomentis, uel cataplasmatibus calasticis imminendo. Ventris officium prius inoffense procurabo, quo facilius etiam catharticis depurgentur. Pa-

Cura.

lestra, uel gestationibus solidius exerceant. Vini ueteris, et bene olentis, accipiendi copiã præbemus. Cibos aptos stomacho, maturiores, & largiores cõuenit ministrare. Declinantibus uero doloribus, absynthij pontici decoctione iuuãdi sunt. Et aloes iubeo puluerẽ ieiunos in maio unius coclearis in mellicrato accipere. Similiter etiã hyeram quã picram ueteres appellant. Si his adhibitis caussa diminuta non fuerit, phlebotomum sub gemina detractione adhibeo. Vomitus eis cum radicibus frequẽtius procurabo. Etiã inter cibos helleborũ aliquãdo dabo. μισανθρώποις uero, & adhuc hoĩm fugientibus societatẽ, longas indico peregrinationes, & aut marina, aut naturalia lauacra calidiora exhibebo frequẽtius. A

¶ De PARALITICIS. Caput VI.

PARALITICI multis ex caussis fiũt. Etenim aut ex se hæc passio nascitur, aut præcedentibus ægritudinibus comparatur. Quæ grauior & difficilior fuerit, ea in præfatis corporibus consequitũ.

Igitur si Paralisin passus fuerit, caput prius est detondẽdum. Dehinc oleo sicionio fomentandũ, præcedentibus interea fricationibus calentium sabanorũ. His cucurbitę uentosæ sunt imponendæ, & apophlegmatis cõpetentibus medendi frequẽtius. Sternutamẽta assidue procuranda sunt ex odoribus acrioribus, quibus facilius possit pressa altitudo cerebri suscitari. Nam & allia naribus eorũ supponenda sunt, ex uiuo sulphure, uel lasere, uel castoreo temperata. Κοινοσπάσμος præterea, cui ex uicinitatis molestia linguæ, uel uocis officium frequenter intercipitur, proprijs curis corrigendus erit specialiter: gargarismatis hyssopi, thymi, synapi, cum oxymelite: salsioribus nutriendi sunt, & chatarticis assidue releuandi. Si sub hac sane diligentia parũ medicina profecerit, uenam eis sub lingua secabo: nec non etiã tardas confusasq; eorum locutiones, sub disposita prouocatione compello, timorem incutiendo uel ignis, uel serpentum, ut correctiorẽ uocem tandẽ cogantur expromere. Caput eorum liquido cærotario frequenter infundo, ex castoreo, peucedano, & oleo laurino, uel irino temperato. Potionẽ temperatam ieiuno dabo ex castorei puluere ad mensurã coclearis unius cum mellicrato. Dabo hyeram ex more: dabo theriacam tempore competẽti. Si autẽ ex frigoris caussa Paralisis obuenerit, ut lepra aliquando corpus attentatur, fricatione calida, cubili tepefacto, & acopis bene olentibus imminebo. Conficio e ruta uiridi, uel marrubio, aut artemisia oleum non solũ ad ungendum, uerumetiã & lanarum infusionẽ, quibus membra post curam semper calidis munienda sunt. Cucurbitas interea locis pinguioribus admouebo: aquis chalasticis fomentabo, pulegio, nepita, iri Illyrica, hybisco, uel seminum decoctionibus. Acopa uero adhibeo ex pice, oleo laurino, resinaque, pipere, uel euforbio & adarce coniectura medici temperata. Exercitijs competentibus membra recolligo. Frequenter hyeram his dare cõuenit. Quibus uero sensuum partes attentatæ perierunt, hijs

Cura.

B

Κοινοσπάσμος, id est, cõmunis, siue uniuersalis spasmus. Ego tñ legere malim κυνοσπάσμος, id est, caninꝰ spasmus, morbi genus, subinde ab Hippocrate & Galeno memoratum.

Paralisis ex frigore.

C hyemis tempore ſenili ætate laborantibus, unguenta hæc adhibenda erunt. Ex ſcylla, euforbio, tapſia, pyretro, adarce, & oleo glaucino.

Si loca emarcuerunt, diu hoc morbo uexata, cucurbitas, dropaces, lauacra, & cætera adiutoria ſimilia, poſt cibos adhibebo ꝙ maxime.

Significo præterea aliquando Paraliſin per ſolutionē obuenire membrorum: aliquoties per contractionem. Et quomodo hæc accidentia ſibi inuicem contraria, ſic non una diligentia uiſitanda ſunt: eorum itaq; nunc curas determinabo. Collecta ergo membra, & ex cauſſæ ui, repentina contractiōe diminuta, omnibus chalaſticis adiutorijs reſoluenda ſunt, mollibus manuum fricationibus, & unguentis ex diuerſis adipibus, & medullis, quæ poſſint loca contracta relaxare. Vtor fomentis ſimiliter aquarum chalaſticarum, ex ſeminū decoctionibus, & altheæ radicibus. Indico interea, ſolam aquam calidam eſſe bibendam. Sane concedendum eſt, aut apiatum, aut hydromelite. Reſoluta uero membra omnibus ſtipticis adiutorijs, & frigidioribus colligenda ſunt, ſiccis fricationibus, unguentis quoq; mordentibus, ex oleo cyprino, uel calce uiua, euforbio, caſtoreo, adarce, & ſimilibus cæteris temperatis. Nam & ligna iacentia, ſubinde eos ſuadebo tranſcendere debere. Sane ſi pes ex hac reſolutione dimiſſus, uſum penitus denegauerit, laminam plum-

D bi prius unciarū trium, articulis eius pedis admouebo, in tertium diem uncias ſingulas ſuperaddēs. Hoc diebus. xl. ſeruabo: ut illam ponderationem, quæ eo tempore creuerit, uſu nouerint ſuſtinere. Poſt uero, ſimili modo quæ ſuperaddita fuere plumbi, detracturus ſum: quo pes, qui cum colligaretur, pondera ſuſtinebat, eadem ſubductiōe releuetur. Interea quotidie horis matutinis lamina detracta, unguentis, & cæteris adiutorijs imminebo. Hoc uitium plærumq; etiam in oculis eueniſſe uidimus. Nam Phthiſis & Medriaſis certiſſima Paraliſis oculorum eſt. Quæ Phthiſis ex contractione uel diminutiōe pupillæ contingit: ex reſolutione uero uel diſſolutione pupillæ Medriaſis, quā medici platocoriaſin appellauerunt. Diuerſis ergo eorum accidentibus, diuerſæ curæ diſponendæ erunt: ut altera fomentis, & inunctionibus ſtipticis, & conſtringentibus colligatur: altera chalaſticis omnibus & nutrientibus relaxetur. Sed de utriſque difficilior eſt Medriaſis. Etenim generaliter in omnibus cauſſis, facilius reſtricta reſoluimus, ꝙ reſoluta conſtringamus. De aquis uero naturalibus certiſsimum eſt, quomodo dulcia ſemper & calida lauacra, corpora relaxarunt. natura uero ſalſa uel bituminea, uel ſulphurea, relaxata corpora collegerunt.

Paraliſis ex contractione membrorū.

Ex reſolutione membrorum.

Phthiſis.

Medriaſis.

¶ De CATARRO. Caput. VII.

OMNIS κατάῤῥοος ſollicite uiſitandus eſt: cui origo & principium de capite naſcitur. Deriuatio etenim ex eo defluens per uarias arterias, continuo quæ attigerit loca perfundit, & ſic perſeuerantia neglecta debilitat. Nam ſub tribus differentijs ex hoc cauſſæ fiunt.

A Fit in naribus, cui nomen est Coriza. Fit in faucibus, quod dicitur Bronchos. Fit in thorace, qui si diu permanserit, & pulmones inusserit, Phthisin penitus insanabilem facit. Præterea cũ ad inferiora se præceps demerserit, secum trahens ui & pondere materiam uitiorũ, læsis frequenter præcordiorum uitalibus locis, aquas passionis transitu infigit, & tandem desperata pedum loca occupat, difficile remouendus. Sed primum quũ omne corpus inquietat, et ueluti quoddam pondus cum dolore, omnes particulas corporis sine febribus apprehendit, descensu eiusdem reumatis e capite, similiter etiam antea, quæ maxime sollicitabo: cui cum cæteris uicinis & proximis membris, hanc diligentiam interim ordinamus: in sequenti etiam specialem, pulsatis, uel occupatis partibus designabo. Omne igitur corpus calidis & siccantibus unctionibus perungimus, cubiculo munito & calefacto. Operimentis insuper lanarum mollium infusarum, caput morborum omniũ caussam, calido oleo cyprino, uel laurino, siue glaucino frequentius curo. Conueniet interim per initia reumatizanti diurnam quietem interdici. Conueniet similiter etiam potionis detractio, sub qua sitis procurata multum profuit. Sed magis obest salsus cibus: siccans autem sub utriusque coactione ebrietas protinus arceatur. Ventrem præ omnibus purgandum moneo. Sane cum his adiutorijs humanius caussa profecerit, unguẽtis tunc supradictis, cum tali fricatione imminebo. Vt palestræ exercitio iuuetur quæ maxime opus est, ut inferiora fortius defricentur. Euocatus etenim de superioribus reumatismus, sollicite superiora loca, quę cum periculo attentare poterat, derelinquit: & sic ciuili medicinæ iam beneficio, ægritudini repugnamus. Vnguenta supradicta cum opobalsamo temperata dabo: potionem uini, & mellis ex ęquo, ubi rutam uiridem coxi, dabo. Ibi etiam pyretrum do: ibi piperis puluerem aspergam. Interea cum nares occupauerit, admotis odoribus ex melanthio, mitigabo, & itidem frequenter cum unctionibus superioribus ungendi sunt.

κορίζα. βρόγχος. φθίσις. Podagra. Cura Catarri uniuersalis. B Cura Corizæ.

Si fauces inquietauerit, gargarismatis stipticis imminebo, quæ in primo Phænomeno ordinata transegimus, perseuerantibus sane adiutorijs, capiti totoque corpori unguentis superioribus. Si thoracem occupauerit, loci naturam, uel uicini pulmonis intuens sollicitius uisitabo, instans & cęteris supradictis unguentis confectis cum opobalsamo: quo de altitudine ad thoracis superficiem reuocare possimus reumatismũ. Si tussicula superuenerit, quæ mala uicinitate, quasi quadam contagione sollicitat: habita consydratione, si humor ille in thorace diu resideat, deponendus est: perseuerantibus attamen prioribus adiutorijs, superaddo, plantas eorũ pice liquida tangi debere, & fricari unguentis supradictis eam partem pectoris: admotis proxime carbonibus, quo plus aut euocare in superficiem, aut loco siccare reumata ualeamus. Interea licet etiam contritionis molestia sæpe præualeat, ita ut phlegmata diffi-

Bronchi. φαινόμενος, Autoris liber. Catarri pectoris.

C cilius egerantur, quorum digestio tussientes releuare consueuit, his ἐκλείγματα, uel potiones dari faciam, ex origano, thymo, ruta uiridi cum mellicrato, aut melle despumato confectas, & pinguium ficorum decoctionem cum oxymelle. Et si identidem, humoribus multum solutis, fluxus sputorum inquietudine, & uigilias procurabit, tunc ad eorum cōagulationem, uel digestionem, succum ptisanæ, uel alicæ dabo, aut lentem cum melle coctam. Dabo omnes pultes cum pipere. Dabo salsamenta quæ uolet. Dabo in nocte antidota, piper & myrrham, storacem, galbanum, apium, cum melle attico temperata: quæ & cōagulare ualeant phlegmata, & somnos inuitent: quæque sui natura & soluta constringant, & beneficio præstanti, tussire minus faciant dormientes. Igitur quum diu pertinax reumatismus, adiutorijs medicinæ desistentibus, quod aut locorum, aut substantiæ, aut certe medicorum inopia contingere solet, pulmonibus ustionem fixerit, phthisin incurabilem facit. Huic nunc pro caussæ magnitudine, uel prȩiudicio temporis, curam ut possumus, & diligentiam ordinamus.

¶ De phthisicis. Caput VIII.

D Phthisicus & apoplecticus una sub sorte, uel conditione medicinæ disperat, quod & ueterum sententia sic fuit diffinitū. Vnde per initia eos ut possumus medicinȩ remedio iuuamus. Chronicos uero plena sub desperatione, non iam ut medicorum medelis, sed magis amicorum solatio uisitamus. Ergo per initia, spe, sub qua futuros nos omnes labores impēdimus, hoc ordine phthisicos curabo. Febrium ergo frequenter his, & necessitate accidētium tempora considerans, cibos & adiutoria ministrabo. Consueuerūt etenim sub quodam ueluti typico charactere, uespertinis magis febribus commoueri, ut aliquando cotidie, aliquoties circa diem tertiū moueantur. Cibos itaq; sorbiles dabo: et si uiriū alia nos cura constrinxerit, concedo etiā solidiores pultes, quas uolent, agnorū cerebra, uel hedorꝝ, ungues caprarū siue porcorū, uel succū ubi supradicta decoxerint: aut certe apozima, ex salibus, oleo, & anetho, & aqua, ubi eædē ungulæ supradictȩ maduerint. Dabo caponum maiorū testes: dabo columbos matri subtractos: dabo pisces aspratiles: dabo conchilla in ἐμβάμματι, ex aneso, libistico, pipere, & similibus cæteris, melle, & aceto commixtis. Desistentibus aliquando iam febribus, etiam salsamēta ministro: tunc totius corporis exercitamētis, ut prius in palestra, pro uiriū consyderatione uti cōueniet: ꝗ maxime autē capitis, gutturis, uel thoracis adiutorijs immineo: sicubi, natura consentiente, corpus ōne iam reumatismo plene possessum, aliquatenus ualeam desiccare. Dabo antidota ex pipere: dabo theriacam cū mellicrato: dabo diaprassion: adhibeo epithimata simili sub uirtute operantia, quæ calefaciendo loca desiccare contendant. Caueant uerni & autūni tempestates: caueant æstus & frigora. Et si sub summa desperatiōe iam eos ob-

Pisces aspratiles.

federit naturæ fragilitas, ἐσχάρα, & cauteria partibus thoracis infigo: si forte patefactis uulnerum meatibus, eorum digestionibus releuentur.

A

ἐσχάρα est instrumentum ustionis: alias etiã cauterium dicitur.

¶ De SANGVINIS effusione interiorum. Caput IX.

SANGVINIS effusio, licet pro locorum qualitate aliquando salubris existat, attamẽ generaliter omnes, cum horrenda & terribili inspectiõe uisitantur. Fit itaq; locis diuersis sanguinẽ emittentibus sub trina uulneratiõe caussatio. Fit primo crepatio. Fit deinde putredo. Fit ex utrisq; superioribus, eiusdem loci uel uenę patulum orificiũ incurabile. Locorum itaq; emittentium nomina, curis interpositis designabo.

Varia sanguinis emissum.

Cum ergo ex miningæ partibus sanguis eruperit, qui uapore quodam, cum saltu uenarũ, cum sudore, & dolore totius capitis publicatur, hoc pacto constringendus, uel cohibendus. Thuris, uel mannæ thuris, aut naxi, aut amyli, aut puluere terræ lemniæ aspergendus est: aut cum aceto mixto illiniendus. Huic fotus ex oleo roseo infrigidato adhibendus est, aut de succis herbarum, & specialiter stipticarum: ut est arnoglossa, & nigra portulaca, rubus, rosa sicca, uel cætera. Cibi uero calefacientes miningam prohibendi sunt. Cum de oculis hemorrogia emerserit: aqua frigida, uel pusca defricandi erunt: consequẽter uero moris pinguibus inungendi sunt, & cæteris quæ in subiectis uenis crepantibus adhibuimus. Cũ de auribus sanguis eruperit, aqua his, uel pusca frigida infundenda erit, & cætera quæ oculis facienda esse ordinauimus. Cum de naribus eruperit, Phęnomenus libellus superior, omnem earum curam edocebit, & instructionem. Cum de faucibus, uel gutture, uel de palato eruperit, succis frigidis, uel stipticis insistemus.

Miningæ fluxus.

Contra hemorrogiam oculorum.

Aurium.

B

Narium.

Faucium.

Gutturis.

Palati.

Vuæ.

Cum de uua, pusca primo frigida imminendum erit. Quæ si minime ualuerit prohibere, uirgulã auri, uel argẽti igne calefactam, loco sanguinanti suppono: ut ex hoc cautere protinus compescatur. Cum uero de stomacho obuenerit, dabo ad masticandũ glycirrhizæ surculum, dabo symphyti radicem, dabo gummi, dabo dragantum: dabo puscam frigidam, ubi naxi puluerẽ aspergo: dabo similiter amylũ tritum, dabo rhaponticum, dabo etiã cum succis herbarũ stipticarum, quas superius memorauimus, cibos stipticos, aut ex oriza, aut ex lente, uel succis eorum, in quibus illa stiptica coquenda erunt. Dabo interea mala citonia: dabo pira, corna, sorbaq;, et castaneas, uel horũ decoctiones. His etiam diacodion conuenit in nocte accipere. Nam & eclegmatia stiptica conueniunt: ut est aut diatheon, aut diastheacon, aut certe barbara, quæ de bitumine iudaico conficitur. Cum de thorace emerserit, quod sollicite uisitandum est, Primum phlebotomus adhibendus, & cibi ordinandi sunt. Eorum uero articulos, uel extrema femorum, fasciculis competenter astringo: spongiam uero pusca frigida infusam, thoracis partibus adhuc calentibus superimpono. Imminebo huic adiutorio, diebus con-

Stomachi.

Pectoris.

C tinuis quãdoq; frequẽtius ĩmutando. Post uero emplastris uti nos conueniet, superius ordinatis de stomacho accidentibus: quibus cõmodius lanas succidas superimponimus, oleum quoq; myrteum, uel lentiscinũ mixtũ cum aceto. Si his adhibitis sanguinis adhuc perseuerauerit insolentia, detracto aceto, uinum est cõmiscendum. Accidentibus uero febribus, si etiam tussicula cœperit inquietare, cataplasmandi sunt de subiectis: ut sunt dactyli, sorba, rosa sicca, flos maligranati, acacia, hippocystis, alumẽ. Omnia hæc simul, aut quę inueniri potuerint, in succis roris syriaci coquunt. Horis uero quibus sanguinẽ detraho, ex decoctiõibus supradictarũ specierum, aut immaturarum uuarum, aut uitiũ acerbarum, aut polygonij, aut castanearum ingero potiones.

Pulmonis. Cum aũt de pulmonibus hoc emerserit, quod ualde periculosum est, sub gemina, uel trina sanguinis detractione, phlebotomũ adhibere cõueniet. Et his omnibus imminebo, quæ de thoracis partibus eminẽtibus ordinata sunt, tam in cibis, q̃ in cæteris adiutorijs. Hos interea cum aliquid proficere cognouerimus, unctionibus quibus membra inania nutriantur, mediocriter perungimus. Cum de partibus sane muliebribus sanguis eruperit, his in inguina inijci quid expediat, libelli sequentis lectione disposui.

Vnum interea hoc generaliter edico, omnibus ex locis interioribus, ex quibus sanguis poterit eructare, per initia cuncta adiutoria, uel præcepta frigida, quæ constringere, & glutinare poterunt, adhibenda esse; in sequenti uero, cum humanior præuentus caussarum arriserit, calidis & nutrientibus imminendum est.

D ¶ De EMPYICIS. Caput X.

ἐμπυϊκοί. EMPYICI frequenter fiunt, uulnere in interioribus, uel apostemate præpediti. Quibus cum febres superuenerint, temporibus consyderatis, & adiutoria, & cibi parciores sunt ordinandi. Tunc cum maxime hora eos accipiendi coẽgerit, cataplasmandi sunt. Interea ex hyssopi puluere, uel abrotani, mixtis seminibus, in decoctione pinguium caricarum. Dabo frequenter mellicratũ simplex. Dabo etiã in quo pulegium, aut hyssopum, aut thymũ, aut rutam uiridẽ, aut marrubium decoctũ fuerit. Aspergo sane in mellicrato, ad uulnera interiora purganda puluerẽ Irios Illyricæ: & eclegmate utor, q̃d ex lini semine frixo, cum nucleis, & melle despumato conficit. Hippocrates uero, nucleos cũ galbano, & melle attico, in his similibus caussis, ad depurganda uulnera dari præcepit. Similiter etiam terebinthinã mundam, in mensura unius coclearis, ieiunis q̃maxime, & uiribus iam reparatis, atq; his adiutorijs releuatis. Etiã hyeram dari cõueniet. Iam tum etiã exercitia, & fricationes, ad reparanda corpora adhibenda sunt, quibus reliquiæ caussarum possint mundari facilius. Hos etiam aëris mutatio multum iuuat. Cibos uero, siue pultes frequentius accipiant, quibus piper admiscendum est. Hoc etiam in cæteris dari conuenit. Nam & antidota quæ forte de ex-

perimentis empyicis danda sunt, mixto pipere conficiuntur. A

ℂ De SYNTEXI, uel Atrophia. Caput XI.

MVLTIS præcedẽtibus caussis, nascitur Syntexis, uel Atrophia. Fit ex uentris solutione prolixa. Fit ex febribus similiter chronicis. Fit ex ustione thoracis. Fit ex capite reumatizante frequẽter: quę licet difficile, attamen curari potest. Fit etiã per sanguinis emissionẽ, pulmonibus uulneratis, in quibus frequenter phthisis illa insanabilis generatur. Aliqui uero iactantiores habiti, ueluti suam peritiã uel diligentiã diffamantes, συντήκτικους curauerunt, quos phthisicos mentiebant. Nam & præter sanguinis emissionem hi syntectici, uel ἀτρόφοι, ex proprijs accidentibus fiunt, quos tussicula exagitat perseuerãs. Hos indeficiens sollicitat sudor, hos certe macies, & tenuitas corporis, circa dies singulos uires simul eliminando consumit. Quibus curã maiorem impendo, in illorum reparandis uiribus. Sic ut illis uinũ leue, & albũ, balneæ, deambulatio, uel gestatio, unctio, uel fricatio, cibi aneleptici mediocriter administrentur. Frequẽter enim mẽbris & uiribus separatis, phthisis imminẽs, uel hæc eadẽ perseuerans ægritudo, depulsa est. Iuuant locorũ, uel aëris mutationibus: & his utilius longas peregrinationes indicimus. Dropaces, & cætera quæ ciclo consueta sunt adhiberi, partibus præcordiorũ, & capitis uiribus separatis adhibeo. Aquis naturalibus uti plus cõueniet. Et si aliquod adhuc ex superioribus accidentibus perseuerauerit, syntoma superiorum ægritudinum remedijs adiuuabo.

Syntexis uariæ caussæ.

ℂ De ASTHMATICIS, uel Suspiriosis. Caput XII. B

ASTHMATICIS, uel Suspiriosis querela pulmonũ est. Pingui etenim & frigido phlegmate pulmonibus adhærente, cauernæ, uel meatus, qbus naturaliter spiritus reddit & accipitur, concludunt: & ex hoc impedimẽto, suspiriũ, uel anhelitus molestissimus nascit, ut sedẽdo magis q̃ iacendo respirẽt. Hyeme senibus q̃maxime hoc uitiũ familiare est. Cõtingit aliquãdo etiã medijs ætatibus, adhuc calidis: q̃s phlebotomo liberari necesse est. Attamen si etiã & a phlebotomo certa rõne prohibemur, tunc ieiunijs frequẽtibus, in uicem detractionis sanguinis uti cõueniet. Proderit etiã potandi continẽtia: proderunt cibi cum oxymelle, & pipere tẽperati. Dabo interea hyssopi, aut orizæ, aut rutæ, aut absynthij, aut Irios Illyricę, aut caulis decoctionẽ, ex mellicrato calidam. Item conficio ex his etiã eclegmata cõmoda suspiriosis. Conuenit etiam guttã ammoniaci dari, tritam cũ mellicrato, uel oxymelle. Abrotani puluis similiter datur, & castorei puluis cõmodius operat. Et illa decoctio, in qua fœnogrecũ cum uua enucleata, & rutã uiridẽ coquimus, frequenter danda erit. Sunt etiam trocisci magna approbatione diffamati, & cõficiunt sic. Anesum, sulphur uiuũ, guttam ammoniacã, castoreum, & melanthiũ, ex æquo omnia tunsa, cum aqua miscent, & fiunt trocisci: q̃s

Cura.

C poſtea tritos cum oxymelle dare cōueniet. Cubiculum his calidum, in ſuperioribus procurandum eſt. relaxandis enim corporibus ſemper ſunt inferiora contraria. Lectus accerſendus eſt, & pectus eorum calidis unguentis, & uaporibus defricandum. Cucurbitas continuo cum detractione ſanguinis admouebo. Proderunt per interualla amyctica: etiam dropaces adhibiti proderunt. Sinapiſmus proderit. Aſthmaticos iuuat peregrinatio longior: iuuat uomitus radicis cum oxymelle acceptæ. Conuenit exercitium: proderit currere cum ueſtibus laneis, quod maxime, ſi hoc in procliuitate procuret. Vtatur emplaſtris circa pectus amycticis, confectis ex nitro, pipere, abrotano, & caſtoreo, & cyprino uel laurino cærotario. Ex quibus ſupradictis etiam potiones & unguenta conficio. Conuenit acetum ſcylliticum ſorbere in nocte. Ex eodem confectum oxymel, potui dare plus conuenit.

¶ De EPATICIS. Cap. XIII.

EPATIS indignatis, moleſta querimonia eſt. Cuius ad curam adiutoria magis etiã ſtiptica cõueniunt. Sæpe enim nõnulli methodici, calidis tantũmodo, uel chalaſticis adiutorijs imminentes, ipſam epatis ſubſtantiã diſſoluerunt. Oportet itaq; in fomẽtis, uel cataplaſmatibus, cerotarijs et emplaſtris aliqua ſtiptica chalaſticis admiſcere. ueluti œnanthinũ, nardinũ oleum, uel melinũ, mala citonia cocta, uel thebaicos dactylos, & cætera ſimilia. Fit interea hoc cærotariũ competens cerebriſmis. Nardini olei uncia. I. maſtiches perſicæ ÷ I. aloes, ſemiuncia. I. Hoc epaticis non modo cõuenit, ſed ſtomachi etiã ſolutione laborantibus: ita ut aliquando & uentris ſolutione, & uomitu, & frequẽti nauſea cõmoueantur. Quibus ſi hæc adhuc perſeuerent, admiſceo cærotario ſupradicto aut licium indicũ, aut œnanthinon facio in ſingulis ſemuncijs admiſceri. Articuli eorum tunc faſciolis conſtringendi ſunt, & ſtomachus aphitis cum uino cataplaſmandus. Si illa indignatio epatis ex conſtrictione magis obuenerit, ut cum tenſione, uel cum duricia loci, dolor nimius partes inquietet, qui & iugulo, & omni parti dexteræ moleſtiam ferat, febres acutas commoueat, uentris quoque procuret conſtrictionem, digeſtionis licet ex leuibus cibis non exhibeat officium naturale, interea ructus frequentes inſuaues habeant, cum uirium fatigatione, pallore quoq; corporis deformentur: hos primo conuenit iuuari phlebotomo. Item oleo, ubi ruta, ſchæneanthon, papauer, lini ſemen coctum fuerit, calido fomentari. Cataplaſmandi ſunt tempore competenti commotionis de hordei pollinibus, ubi diuretica aliqua commixta fuerint: ut aſarum, ut petroſelinum, aut pulegium, aut daucus, aut feniculi ſemen, & cætera ſimilia in mellicrato, in quo hybiſcus, uel ficus pingues prius coqui debent.

Methodicorum errorem taxat.

D

Epaticorum conſtrictorũ accidentia.

Cura.

Vtimur centaurea poſt cataplaſma, ex oleo ſamſucino, habente quippiam ſalis, uel nitri, uel naſturcij, aut ſinapis: ſemper attamen ſamſu

ci necessarij omnibus epaticis fuere. Vti tunc cōueniet etiam diaquilon chalastico, cui adipes cōmiscendi sunt: aut certe diaspermaton. Declinantibus uero accidentibus, tunc etiā malagmate imminebo tali. Guttæ ammoniacæ libra. I. nigellæ ÷ III. orobi ÷ I. myrti semuncia. I. cæræ libra. I. olei cyprini siue irini ÷ VIII. aceti quod sufficiat: in quo gutta ammoniaci & soluenda est, & terenda etiam. Tunc fricamentis, & exercitijs competentibus opus est: tunc potionibus, & decoctionibus absynthij, centauriæ, rutæ agrestis, siue petroselini, cyperi, uel hyssopi, thymi, & cæterarum diureticarum, æquis ponderibus. Quæ potiones etiam uitiosis uesicis ordinantur. Sed etiam aloen solam tritam frequenter in mellicrato dedi. Declinante penitus uitio, hanc instanter potionem dabo. Castoreum, petroselinum, piper album, cyperum, omnia æquis ponderibus tunduntur, cribellantur, & in mellicrato unius coclearis pleni, dantur. Omni probatione firmatum, frequenter etenim lupini iecoris combusti puluerem dedi. Aliqui uero amigdala amara. cum cymino & apij semine, æqua mensura omnia cum uino ieiunis dederunt, ad mensuram unius coclearis: & semen intyborū cum aqua calida, uel mellicrato similiter adhibuerūt. Sic & anethi succum cum mellicrato, & cætera quæ huic passioni alij collegæ proba esse fuerunt attestati. Nam & intyba frequenter comesta, semper epaticos iuuauere. Si duxerit longum tractū morbi neglectus, omnia adhibeo quæ difficultatem callositatis resoluere ualeant, omni tēpore passionis exercitijs omnibus superioribus īminebo, oīa supiora lauacra concedo, salsos cibos & acres ministrabo. De oleribus aūt accipiāt cauliculos, lapathū, radices quas raphanos appellamus. De piscibus aspratiles sumāt. De carnibus quę inueniri poterūt pinguiores. Oliuas colymbades, oīa salsamenta, capparon, uinum q̄d mare transierit. Et oībus supradictis adiutorijs, emplastris, uel malagmatibus, unguētis, uaporibus, & cæteris uti cōueniet. His etiā ardor solis, cum aëris mutationibus multū prodest. Aquarū uero omniū naturalium, uel maris lauacris, eos frequenter iuuari assero.

A — Experimentum. — Collegæ Octauiani. — B

¶ De ICTERICIS. Caput XIIII.

IAM MVLTIS in locis Ictericorū descripsimus passionē. Fit enim ex epatis indignatione frequenter. Quorū nonnulla similia sunt accidentia, sed coloris deformatione sola determinant̄. Fiunt etiā ex stomachi uitio: fiunt plærūq; etiam ex uentre inferiore. Ergo cum febribus si de epate est Ictericus, phlebotomandus est: & mox omnia epaticorū adhibenda sunt adiutoria. Si autē a felle fuerint Icterici, purgationibus cholagogis releuandi sunt, euforbio, epithimo, aloe, petroselino, pipere. Hæc omnia ex æquo miscenda sunt. & ex eorū puluere, unū cocleare in mellicrato, uel oxymelle dari debet. Purgat eos etiā ciceris albi decoctio: utilius, si etiam ipsum cicer coctum accipiant. Iuuantur absynthij pontici decoctionibus. Iuuantur etiā, si aphronitra alba in uino so-

Icterícia.

C luta accipiant: & sulphuris uiui puluerem in ouo ego frequenter etiam dedi. Sed forte aliqua ratio dare cathartica prohibuerit, quæ semper his nouimus non leuiter profuisse, saltem uel uomitibus releuandi sunt.

Sollicitius interea præcordiorum cura gerenda est, fouendo epar tumens & incitatum, oleo nardino, melino, œnanthino. Ex lanis succidis fomentans, in balneis cataplasmabo: interea admiscens seminibus, aut absynthium, aut rutam, aut centauream, aut cardamum; uel cætera, quæ epaticis ordinata sunt: quibus urinas prouocantes, tumorẽ epatis possimus remouere. Vtor specialiter etiam cyprino cerotario, admiscens terebinthinam, melilotam, irin Illyricam, & reliqua similia, quibus aut diameliloton, aut polyarchion confici consueuit. Cibis nutriendi sunt ut epatici, exerceri, similiter & fricari. Vitio adhuc perseuerãte doloris, omnibus amycticis ĩminere peregrinationis, & solis calidi beneficia sustinere suadeo. Aquis naturalibus æque uti conueniet. Si remotis accidentibus adhuc ille æmulus labor perseuerauerit, naribus infundo elaterium, infundo elaterij succum. utrumq; muliebri lacte cõmixtum.

Iuuantur interea utilius, si hæ digestiones uel purgationes in balneis procurentur: in balneis inquã, ubi q̃ maxime potiones, & cætera semper adiutoria profuerunt. Nam & illic etiam præcordiorum fotus continuo profuit, adhibitus, * & cortex colocynthidos in uino calefacto datus profuit. Et struthij puluis in œnomelle similiter, & anchusæ puluis ad mensuram unius cochlearis cum aqua calida, & lapathij succus in mellicrato, & decoctio radicum feniculi, & cæterorum, quorum est præsidium diureticum. Hanc autem peculiarius potionem in balneis dare consueui. Euforbium, baccas lauri, nitrum, piper, ex æquo contusum, pro causa, uel uirium qualitate in mellicrato; & cum profuisset, in plenam sanitatem imminui.

*D

* Alias, ex cortice colocynthidos calefactum.

¶ De SPLENETICIS. Caput XV.

IN PLAERISq; passionibus catholicis, siue generalibus curis, prius adhibitis, specialia uel particularia adiutoria melius adhibentur: unde Spleni nũc adiutoria prius ex catholicis ordinamus. Oportet initiũ curæ ex ieiunijs & patientia inchoare. Item cathartico, uel phlebotomo. Post uero his specialibus adiutorijs Splenem sic curare cõuenit. Aceto, & oleo æqua mẽsura, cõmixto calido, infusis lanis succidis fomentandus est. Et spongijs pusca calida infusis similiter locus uaporandus, cui cinis ex foco tenuis aspergendus erit: & lapides molares ignifacti, aceto extinguuntur, & operti pannis loco imponuntur. Et saccelli de salibus ignitis impositi prosunt, & cataplasmata de hordei pollinibus in oxymelle, cui admiscendus est radicis capparis tunsæ puluis. Et emplastra hæc utilia superaddimus. Guttam ammoniacam, nitrum, mirabolanum, myrrham, synapi æqua ponderatione omnia miscenda, & temperanda sunt, cum pinguibus ficubus, prius aceto coctis & contritis.

Spleneticorũ cura.

Aliud emplastrum. Hordei farina unc. III. fœnogreci ÷ III. cartami ÷ I. herbæ paritariæ ÷ I. ficos pingues ÷ VI. cum aceto temperandum, sicuti superius ordinatū est. Aliud de expertis. Cardami ÷ I. Iris Illyricæ ÷ I. gutta ammoniaci ÷ I. quod mirabolanum appellamus, resinæ pituinæ frixæ ana uncia semis, sulphuris uiui, auripigmenti ana ÷ I. olei sicionij ÷ IIII. aceti unc. III. Datum aliud simile. Resinæ pituinæ, picis briciæ ana libras. II. auripigmēti, aluminis scissi, ana lib. II. aceti ÷ IIII. olei lib. I. tantum conficies, & uteris. Est cōsuetum aliud, & spleni, & epati cōueniens in feruore utrorūq;, tum etiam præcordiorum. Crocamagmatis ÷ I. ceræ lib. I. olei rosei ÷ VIII. guttam ammoniaci lib. I. aceti quantum sufficit ad guttam ammoniacam dissoluendam. Hæc omnia emplastra, uel malagmata conueniunt splenibus indignantibus. Quibus expedit ab omnibus dulcibus abstinere. A

Sane si splen duriciam adduxerit, quæ de hydrope superuētura plus terreat, etiam his potionibus imminendum est. Acetum scylliticum sub noctem ad mensuram unius coclearis sorbi debet. Garum calidum bibant, ubi ferrum calidū igneum extinguitur. Aut de utrisq; puscam tēperatam accipiant, & utantur decoctionibus capparis, aut lapathij, aut tamarici: aut ubi forte myrrham infuderis. Ad modū palestrę fricari eos conuenit. Cōmodius tamen, si saponē libentius sustinentes, suis q̄ maxime manibus defricent. Gestationes, cursus, & cæteros labores appetere oportet. Dropaces impono tempore cōpetenti, & cætera quæ ciclo conueniunt. Vti lauacris salsis, uel bitumineis naturalibus expedit. naturæ etenim frequēter mare plus placet. Ieiunos accæptis radicibus cum oxymelle uomere cogo. Prouidebo omnes diureticos cibos. Vinum stipticum sumant. Dabo antidota diuretica, quibus & splen, & epar frequentius procuratum est. ut sunt apium, cicer, gramen, fęniculum, aut semen eius, asarum, daucus, meu, petroselinum, pulegium, & reliqua, quibus antidota uel decoctiones conficiuntur. Febricitantibus spleniacis, uinum, uel acetum parcius ingerendum est. Apyretos uero his subiectis potionibus iuuo. Lupini amari tribus diebus in aceto infundantur, & post ex eorum decoctione unum coclear, uel duo in nocte accipiant.

Contra Splenis duriciam.

B

ἀπύρετοι.

Hoc etiam ieiunis proderit. Purgati uirides lupini cocti, atque combusti satis iuuant. Aliud. Cortex salicis, arboris semper infructuosæ, in aqua coctus, & datus ut supra, continuo medetur. Thuris masculi puluis cauliculorum succo commixtus, loco appositus, perseuerando satis proderit.

De STOMACHI uarijs accidentibus. Caput XVI.

STOMACHO, de quo nunc mihi tractatus interponitur, origo est, & occasio facilior uitiorum: quod omniū sortitus sit reliquorum membrorū sibimet famulantiū potestatem, quibus aut deficitur, aut re-

C ctæ ualetur. Hic, de subiectis accidentibus primo quantã molestiam sustineat, aduertẽdum erit. Patitur defectum caussis aliquando incognitis. Patitur etiam post ægritudinem. Sustinet constrictionem, dolorem cum indignatione uel febribus, duriciam, uentositatem, fastidium, solutionem, bulinum uomitus. Ex corruptela autem, & ex continua uentris effusione fatigatur. Item ex calore immẽso, uel ardore: ut est causon, unde sitim sustinet molestissimã. Frigdore quoq;, & singultu. Aliquando eum etiam cholera cum inflatione sollicitant. Ex eo lumbricorum origo frequenter fuit procurata. Quibus omnibus, ex ordine adiutoria sic ordinare curauimus. Ergo stomachicos, quos post ægritudinem prolixam, stomachi defectus tenet, et quod leue est, adhuc febriculæ infestæ, oleo absynthiaco calido fomẽtamus, aut nardino, aut sicionio, aut œnanthino, aut lentiscino, cum uino mixto. Item epithima impono unicũ ex dialtheon, & mastiche, & nardino cærotario. Sic cataplasmo de dactylis, uel citonijs coctis in uino, cum stipticis speciebus, sicut in epaticorũ ordinauimus solutione. Sed consyderandum est præcipue, necubi ciborum sit præsumptio, quorum & qualitate, & quantitate lædantur, & ex quibus cibis uires nihil proficiant: intendendum itaq;, ut & congruos, & moderatos temporibus cõpetentibus sumant. Sin uero nihil sub hac ciborũ moderatione proficiant, purgatiõe opus est, qua humor quidem

D ille superius enarratos defectus efficiens, omni modo depurgetur. Hos etiam ex attico melle, uel oxymelle curo. His & fœnogrecum in uino coctum, & tritũ cum adipibus anserinis impono. Moneo interea, odores insuaues uitandos, stomachum semper peruertẽtes. Attestatione enim manifesta cognouimus, hos semper bonis odoribus iuuari. Cum ergo sine febribus plena sanitate esse cœperint, uiribus consulentes, gestationes competentes indicimus, uina, lauacra, & cætera quæ post ægritudinem possint corpora reparare. Quos uero repentinus dolor stomachi comprehenderit, qui cum grauedine etiam scapulis, & dorso immineat, faucium quoq; inclusionem, & ructus difficiles faciat, interpositis etiam febribus, his phlebotomo conueniet subuenire. Item quietem & patientiam suademus, cibos uti febriẽtibus leues, proprijs temporibus subministro. Fouemus calidis & mediocribus stalticis, non tamen frigidis. Cataplasmandi sunt hordei farina, in melle citonijs coctis, uel dactylis immixtis: aliquando etiã meliloto. Item cærotario cyprino, habente mastichen, & castoreum. Vtor polyarchio, q̃ maxime in dorso, uel scapulis, quibus partibus cõmodius adhibere cõueniet. Frequenter etiam cucurbitas uentosas imponimus. Declinantibus febribus, etiam potiones iam paragoricas dabo: ut cyminũ frixum, cum apij semine ex æquo tunsum, uel cribellatum, cocleare unum cum aqua calida. Sic abrotanum cum uino dabo. Ipsi uero stomacho, pingues dactylos in œnomelle coctos & tritos impono. Si adhuc dolor remãserit: lac bubulũ,

Accidentia Stomacho.

Cautela.

Stomachi repentinus dolor.

Staltica medicamina.

& asinæ, ijsdem secundum consuetudinem confectum adhibeo. A

Si nulla sane præeunte querimonia, repentinus occupauerit dolor, eosdem crebro post cibos uomere cõueniet. Tunc etiam uentosas accipere, & supradictis potionibus propensius imminere. Declinãtibus uero doloribus, gestationes, exercitia, uel palestras, balneas, & uinum, cum moderatione concedimus, quibus uexatum corpus, ad plenam ualetudinem ualeat peruenire. Si duricia innata fuerit stomacho ex prioribus languoribus, ficus pingues in mellicrato coctas, & tritas, seminibus misceo, & ex his cataplasmabo. Cærotario post cũ nitro, & salibus utor naturalibus. Vti cõuenit holeribus, cum cibis cęteris, nec non & uinum parcius dabo. Si uentositatis molestiam senserint, sicca fricatione iuuandi sunt. Ieiunos uomere conuenit, cibos pinguiores & calidiores accipere: potiões quoq; ex aneso, dauco, & castoreo, absynthio pontico, sine pipere, baccis lauri, ruta, cymino: contusis, aut singulis ammixtis sibi inuicẽ, aliquibus in aqua calida in modũ cochlearis unius adhibeo. Etiã epithimata cõfecta de seminibus potionũ supradictarum mixtis, cærotario impono: dropaces adhibeo promptos in utroque. Tamen & cætera adiutoria cicli etiiam in dorso uel scapulis applicabo. Fastidio incidente, locis conueniet habitare acri salubritate temperatis. Ab exercitijs, uel fricationibus cõmodis non quiescant. Absynthij decoctionẽ, uel uinum absynthites frequenter accipiant. Salsamentis omnibus nutriantur, acrimonijs, synapi, & aceto squillitico, et similibus cæteris, quæ stomacho hanc ciborum recusatiõem ualeant extergere. Præter consuetudinem uero edacibus, hoc est, βουλιμίακοις, ieiunantibus, somni procurandi sunt, largiores cibi, insuaues, & inflationem procurantes: & uini meri potiones dabo. Si nauseando frequenter phlegmata & cibos incoctos excluserint, quo corpus non nutriendo tabidum fiat, hos cibis nutrio siccis, & acrimoniã habentia concedo. Potum frigidum per momenta parce dabo: ieiunos uomere cogo: per uentrem humorem deduco: catharticis, calidis unguentis omnia membra pertracto: absynthij decoctionem dabo. Succum sttipticum malogranati, aut solius, aut hoc modo confecti. Succi mẽthæ uiridis partem unam, tribus malogranati succi partibus admisceo, & coquo, ut paulatim pinguefiat, & ex eo unum cochleare ieiuno pro eligmatio dabo. Si etiam choleram cum cibis uomuerint, omnia cum aqua frigida dabo, ubi myrtha uiridis cocta fuerit. Si nimia etiam uentris effusione fuerint fatigati, malogranata .x. citonia .x. in aquæ sextarijs quinq; coquuntur, ut penitus mollescant. Cumq; postea exuccata fuerint, separantur: succus uero qui remanserit, cum ad mensuram partem mediam mellis accæperit, coquitur, ut eligmatium fiat: & operabitur similiter. Aliud. Myrtha uiridis in uino coquitur, ut tertia remaneat: cui partem mellis similiter addimus, & conficimus, & utimur. Quibus uero phlegmata super-

Stomachi duricia.

Stomachi uentositas.

Stomachi fastidium.

B

Stomachus uorax.

Nauseans.

Eclegma stomacho laborantibus utilissimum.

Stomachus nimis laxus.

Aliud Eclegma non inelegans.

C

Stomachus flegmate supernatans.

natant, frequenter acescunt cibi: his bubulam dari suadeo, & cæteras agrestes carnes similiter. Post quæ continuo aceti unum cochleare dari conuenit. Omnes amarissimæ ex absynthio expediunt potiones. Iterum hæc. Piperis, & anethi semiuncias singulas, cymini ÷ IIII. tunsas, & cribellatas reponimus, & ex hoc puluere unum cochleare cum aqua calida potui damus. Cum autem hijs profecerint, dabo pyciam. Exercitijs & gestationibus competentibus imminebo, fricationibus, dropacibus, synapismo, quibus stomachus a phlegmate liberari possit.

Stomachus inflãmatus.

Ex s͞nia Dioscoridis euripice de g͞ne iuncorũ, refrigerans.

Causon.

Qui calore nimio inquietantur, ut hæc eadem inflammatio stomachum etiam & superficiem faciet plus calere, ita ut etiam choleram frequenter emittant, his hoc remedio succurrendum est. Mastiches uncias. II. rutæ siccæ ÷ I. euripicen ÷ I. ut trocisci fiant, arnoglossæ succum admisceo, & eos in singulis drachmis paro: ut ex his uinum cum aqua calida accipiant. Si nimius ardor fuerit, quem Causon appellamus, sub quo angustijs interuenientibus, & febrium augmenta fiunt, his aquam frigidam per interualla dari conuenit, & similes cibos frigidos. Articulos eorum manibus calefacio: decoctiones dabo cytoniorum, mespilorum, sorborum, malogranati, menthæ uiridis, uel œnanthis.

Pillulæ, siue Collyria aduersus sitim.

Si etiam sitire uehementius cœperint, hoc remedio potiantur. Semen cucumeris dulcis ÷ II. draganti. I. in oui albo infunditur: & cum se resoluerit, tunc seminibus supradictis puluis admiscetur, & collyrijs ex eo factis, unum sub lingua datur habendum: cuius paulatim humor uel succus liquefactus, perueniens ad stomachum, sitim compescere ualeat.

D

Aliud contra Sitim.

Aliud est quod ardoribus expediat, quodque cuiusquam uexatione, etiam febricitantibus frequenter ingessi. Sub glycirrhizæ uncijs quatuor, unam semis supradicti pulueris misceo, & ouo similiter temperabo, & adhibeo. Nam etiam sola oua cum uino data par beneficium præstant.

Stomachus frigidus.

Eclegma stomachale.

Quibus autem phlegmatis infestatione stomachus infrixerit, chalasticis unguentis calidis curandi sunt, & potione iuuandi superiore ex mastiche, mentha, & arnoglossa: cui piperis & castorei singulæ unciæ admiscendæ erunt. Nam & cortex radicis, feniculorum, in aceti uncijs decem & octo coquitur, ut illic omnem succum dimittat: & postquam corticem proieceris, huic aceto partem mellis misces, & coquis, & uteris, ut eclegmate.

Carion Dioscor. uocat Caron, ab alijs aũt Cariosemen: puto id esse quod Carui uulgo appellatur.

Similiter iuuabunt & oxyporia confecta ut solent: hoc est, ammeos, careum, libisticum, apij semen, in uncijs singulis cribellantur, his miscentur piperis unciæ duæ, & mellis despumati quod sufficiat, ut pinguescat: & oxyporium temperetur ex hoc: & ieiuno, & post cibos unum cochleare quotidie ministretur.

Stomachi singultus.

Sane singultus frigidus, phlegmate in stomacho permanente, si obuenerit, confectus puluis ex piperis uncijs tribus, & castorei uncia. I. simul commixtus, ad unum cochleare, in aqua calida dandum erit. Si de feruore autem, etiam tempore digestionis, odor su-

mosus quidam, quem aliqui Carbunculum appellant, & dolor hos singultus procurauerit, continuo aquam gelidam bibentes, uomitus & sternutamenta prouocent, & acetum si sorbeant continuo sedatur. Etiam papyri radix masticata, frequenter singultus compescit. Item ad stomachi uaporem, in pusca sex folia uitium trita impono. A

Cum uero nigra cholera stomachum attentarunt, ut ex inflatione molesta, cum aliquibus melancholicorum accidentibus publicentur, continuo inter initia, spongiam cum aceto uiscido infusam, eidem stomacho conuenit adhiberi, & hederę folijs in uino coctis, & tritis, cataplasmari. Cibis nutriantur competentibus, ouis, alica, iuscellis pinguium gallinarum, & ungularum porcorum: phasianorum, uel perdicum carnes accipiant. Si uero inflatio illa necdum digesta, adhuc perseuerauerit densior, pulegij herbæ decoctionem conueniet accipere, aut calaminthes, mixto melle despumato.

Stomachi cholera.

De LVMBRICIS Caput XVII.

Cvm vero corruptis stomachi humoribus incompetentibus, sæpe quoque cibis præsumptis, seu per ægritudinem, seu certe sine febribus, Lumbrici innati fuerint, qui aliquando eundem stomachum, aliquoties inferiora posident, hos sic excludendos suadeo. Primo aduertendum est, tres esse differentias Lumbricorum. Sunt rotundi, & rubri, sed minus noxij. Sunt latiores, & albiores molesti. Sunt minuti, & tenues, ut uermiculi, sed sollicitiores.

Lumbricorũ tres species.

B

Hi licet omnibus ætatibus semper nasci posint, attamen infantibus frequenter familiares sunt: quibus dare conuenit centauream, uel labruscam, uel santonicum, & epomphalion ex lupinorum farina, aut absynthium ponticum, aut melanthium, aut abrotanum, in mellicrato temperata imponi: cui decoctio ficuum admiscenda erit. Dabo mixtarum decoctionem, & easdem mixtas commedendas permitto. Iuuenibus uero nasturtium cum melle coctum dabo. Raphanos expedit accipere, & succum eorum. Dabo diamoron pro eclegmatio: & eadem hora conueniunt synapi, cum oleo tritum. Bene datur & hydromel tepidum, ex ueteri oleo temperatum. Et succus ptisanæ, in quo polypodium coqui debet. Et cornu ceruini combusti puluis, cum melle datus, continuo lumbricos excludit. Sic menthæ uiridis decoctio, sic erucæ, sic caulium, sic roris syriaci, & malogranatorum immaturorum. Cataplasmata autem adhibeo ex pulueribus, sicut supra, lupinorum, absynthij, pennarum combustarum, abrotani, & melanthij: & puluis eorum cum aqua calida datus satis iuuat. Επομφάλιον uero his ex subiectis adhibeo. Fel taurinum cum melanthio, abrotanum tritum cum lacte mulieris, ficus pingues, aut dactylos tritos cum melle despumato, commixtos: & cærotarium in quo cymini puluis, uel absynthij

Lumbrici rotundi.

ἐπομφάλιον est medicamentũ, quod umbilico applicatur. Nam umbilicus a Græcis ὄμφαλος dicitur.

C commiſcendus erit. Exercitia pro modo uirium adhibita proderunt. Cibi dandi ſunt digeſtibiles: & per interualla clyſteres acerbiores adhibiti, ſatis iuuauerunt.

Lumbrici latiores.

Si illi latiores infeſtauerint, hos myrrha pinguis accæpta continuo excludit: & allium frequentius ſi comedatur. Sic his etiam omnia acria profuerunt. Nam & uomere cogendi ſunt, & continuo ſcammoniæ purgandi cathartico: ubi elaterion, euforbium, piper, nitrum, coccum gnidium admiſces. Ego uero & magiſtrorum experimento, & noſtro, longo prolato iam tempore, cathartico cum his ſemper utor.

Experimentū Autoris.

Scammoniæ ÷ III. combuſtarum pennarum puluerem unci. I. euforbij ÷ III. nitri partem ſemunciæ unius, & omnibus tunſis, cribellatis, cum mellicrato, aut uino dulci unum cochleare ſemper dedi. Salubrius autem contingit, ſi ante diem allium, uel cætera acria edant: allium quidem maxime comedere conuenit. & oleum bibere calidum, ſed uetuſtum: ut ſuperius ſignificaui.

Lumbrici minuti.

Minutos uero & tenues uermiculos, myrrha pinguis ſemper accæpta excluſit. His etiam clyſterem expediet adhiberi, & omnes decoctiones ſuperiores calidas, & oleum calidum accæptum, in roris ſyriaci ſucco, cum aqua calida. Et ſeſeli cum melle, infans felle taurino, uel cetino perungendus erit.

D Si ſtomachum uero diutius attentauerint, & ibidem frequenter inquietudinem fecerint, ſemper ſales in ore ferre conuenit, ex quibus humor liquefactus, defluat in ſtomachum, qui & omnia inteſtina, a lumbricorum moleſtia liberare poſſit. Omnia itaque ſupradicta accidentia, quæ cum ſuis proprijs remedijs expoſui, aut indignanti ſtomacho obueniunt, aut quieto ſedantur.

¶ De DYSENTERICIS, uel NEVTERICIS. Caput XVIII.

Dyſenteria.

DYSENTERICORVM fit cauſſa moleſtior, temporis prolixitate. Frequenter enim uentris effuſio, corpora aſsidua uexatione debilitat. Eſt namq; Dyſenteria inteſtinorum uulneratio, cum reumatiſmo, quæ conatibus, & ueluti deſyderio, & egeſtionum ſuauium debilitate, membra conſumat. Dyſentericorum ergo adiutoria, ex ſubiectis compendioſe percurram, & cibos, & potus, ſeu potiones, uel antidota, & cætera quæ nonnullis ordinandi erunt.

Cura.

Cibus inquam conuenit, panis mundus, ſiccus, aut Cyprius, aut Alexandrinus, uel potius Africanus: ſucci alicæ, milium, oriza: quibus concoqui debet, aut caprarum adeps, gummi, aut ſymphyton, aut ros ſyriacus, aut certe ichthiocolla: ſic etiam lac bubulum conuenit, oleum uiride his frequentius miſceo. Expediunt caules decocti, plantago, portulaca, polygonon, ſymphyton. Horum omnium quammaxime folia, uel mellis cymi, ex oleo & aceto conditi: oua in aceto cocta ſorbilia conueniunt: et ex uitellis eorum patellæ, perfuſæ cerebellorum puluere, aut gallarum, aut roris ſy-

riaci. Piſces, aut * Capones, aut lepores, aut mugiles, & cæteri ſicciores. Caſeus uetuſtus proderit, niſi tibi magis recens libuerit. Lac aſinæ in dyplongio coctum profecit, & bubulum ſchiſton iuuat, & confectio ex lapidibus fluuialibus. Sic lac caprinum ſylueſtre facit. Si carnes dandæ ſunt, iuuat phaſianus in puſca decoctus, palumbus matri ſubductus, turtur, & lepus, & cætera ſylueſtria ſicciora, maxime uolatilia. Quæ enim neque uillarum, neque urbanorum uſum habent, natura profecto ſicciora conſiſtunt. Mala citonia conueniunt in uino cocta, meſpila, malogranata, paulo ĩmatura, amygdala, dactyli thebaici, & his ſimilia. Potus uero, licet primis diebus aqua bibenda ſit, parcius attamen cõmunicandum fuerit Tiburtinum, Surrentinum, Marſicum, Siculum, in quibus primo ferrum ignitum infundendum eſt. Sin uero confici uina placuerit, fit myrthinum, fit œnanthinum, fit cum meſpilis, fit cum ſorbis, fit phœnicites. Quæ tamen omnia in uaſis picatis reponenda erunt.

Omnia quidem de cibis percurri, ſed melius, ſi unius ſpeciei ſubminiſtrentur. Nam ſi de ſingulis in ſimul commixtis, reponas, in ſtomacho digeſtiones impedient. Potiones uero, uel antidota, cornu ceruini combuſti puluis, in aqua, aut in uino ſtiptico datus iuuat. Sic cõagulum leporis in uino ſimiliter. Sic uenereum caponum, uel anſeris, uel cæterorum agreſtium, membrana combuſta interioribus conueniunt, & ros ſyriacus tunſus, & roris ſyriaci flores, & malogranati, & ſucci herbæ polygonij, & arnogloſſæ, acaciæ, hippoquiſtidos, ut tibi uiſum fuerit, miniſtrandi ſunt. Trochiſci uero, aut emplaſtra, Andronius, aut Diaſpermaton, & cætera de experimentis. Et ſi putredo uulnus attentauerit, inijciendus eſt Athereus: uel cauſticus puluis ex auripigmento, calce uiua, ſandaraca, charta combuſta confectus, cum uino ſtiptico, uel ſuccis herbarum ſimiliter conſtringentium. Adiungitur frequenter etiam lac, in quo licium indicum ſoluitur, & uinum in quo cantabrum coquendum eſt, aut ros ſyriacus, & cætera ſimilia prædictis. Potionibus uero ſupraſcriptis, conuenit aromatica commiſcere quamplurima, quæ ſtomachi uires nutriant. Omnia etenim hęc, etiam uentris poterunt continere reſolutiões. Et diuretica dyſentericis opus ſunt, maxime dum meatus fit illius reumatis. Deriuatio etiam hypnotica conuenit, quæ ſomno * ſuperatis uiribus corpora dimiſſa conſtringit. Semper enim importunæ uigiliæ, corpora reumatizantia fatigarunt, ſi his uſtio innata fuerit. Eius remedium in Euporiſto noſtro inuenies. Nam etiam unguenta dyſentericis frequentius profuerunt ex oleo melino, nardino, œnanthino, maſtiche, myrrha, œnanthe, acacia. Et cætera ſimilia commiſcendo: cataplaſmata ex dactylis, citonijs, & cæteris mixtis ſtipticis temperata: adhibeo, & emplaſtra, uel malagmata. ut diatheon, aut barbaron, & cætera exeranthica. Hæc omnia dyſentericorum, etiam cœliacis conuenire manifeſtum eſt. Si cõmotiones, uel pondera perſe-

A

* Pro Capitones, ego legerem Capões, nam ſunt etiã piſces Capones dicti, inter præſtantiores marinos. Qđ ſi capitões dicere uelimus eos, qui hc die in Italia Cephali uocant, qđ perinde ſonat, ac ſi capitões dicas, fruſtra ſubiũgeretur, Mugiles. nã antiq mugiles dicebãt, qui hodie Romanis Cephali uocantur, et ab Hiſpanis etiãnũ Mugiles uernaculo ſermõe dicti. Itẽ ꝑ lepores, aliud uerbum ſubſtituẽdum eſt. Nã lepus marinus inter uenena acerrima ab oĩbus ſcriptorib. numerat, ſic ut a menſa mortaliũ merito arceant. Ego ità ꝗ ꝑ lepores, lupos legere.

B

Vel ſic * Quę ſomno, defecta uirib9 corpora conſtriñgit.

Potius ἐξαντήρικα. ἀπὸ τοῦ ἐξαντηρίω.

C uerauerint, quæ Tenaſmones appellamus, hæc frequenter procurant uentris exponendi ſuauitatem: ſæpiſsime mitigata ſunt hijs, quæ aut in fœnogreci decoctionibus, aut altheæ radicibus conficiuntur. Nam & cærotario hoc, frequenter curati ſunt. Ex adipibus anſerinis, cæra, & butyro, & pice bricia, ſæpe ſedentibus poſt uaporum fumigia profuerunt. Inijciendi ſunt aliquando oleo roſeo, uel myrteo, & * incontinenti luminoſo ſupponendi ſunt, in baſilicon, infuſi cærotario ex oleo plumbeo confecto. Lanam interea ſuccidam ſuperimpono: quam anadeſmos ex more continere debebit. Iuuabunt ſane etiam ſaccelli, uel cataplaſmata, eodem anadeſmo perſeuerantia, de dactylis in paſſo tritis, aut hordei pollinibus cum oxymelle. Lac bubulum potui datum, ac lintheolo umbilico impoſitum, ſine mora medebitur. Lienteria ſi obuenerit, quæ ueluti quendam limum inteſtinis obducit, tranſitu reumatiſmi, ex quo nulla penitus ciborum ſolennis ualeat digeſtio celebrari, ſub alio nobis ordine curanda erit. Vtor acerbo clyſtere ex ſuccis ptiſanæ, ubi aut colocynthides, aut betæ coquendæ ſunt, aut ſcammonia ſoluenda. Vtor cum his catharticis. Dabo cibos acerbos, & cætera quæ fuerunt acria. ut allium, & raphani, & cepæ, napæ, ſynapi, piper, & omnia ſalſamenta.

Locus eſt deprauatus. Videt tñ hoc uel leinuere. Poſt iniectiõem illos in balneo aluminoſo cõſtituẽdos eſſe, ſuperimpoſita lana ſuccida. &c.

Nota ἀναδέσμοσ ἀπὸ τοῦ ἀναδέω, q̃d eſt ligo, reuincio.

Imminebo interea exercitijs quibus uoluero. Impono uentri cærotaria ex oleo laurino, cyprino, uel ſicionio, habentia rutam uiridem, cyminum, baccas lauri, nitrum, uel certe caſtoreum. Impono polyarchion, aut diaſpermaton, quæ tunc iam conueniant: aut naturale ſulphur, uel bitumen, & dropaces, & ſynapiſmi, & cætera ſtaltica adhibenda ſunt. Ex dyſentericis etenim lienterici facti, & uirium fatigatarum intuitu, & temporis prolixi præiudicio, difficile ſanabuntur. Nam ex his hydropes frequentius emerſerunt.

D

σταλτικα ἀπὸ τοῦ στέλλω, quod mitto, traho. &c. ſignificat.

❡ De HYDROPICIS. Caput. XIX.

κακεκτικοί.

HYDROPICI, uel Cachectici ſimili ſub diligentia uiſitantur. Qui enim prope ex ſimilibus accidentibus fiunt, æquali ſub indignatione tumeſcunt. Hydropicorum ergo difficile, & periculoſum negocium eſt: eoque difficilius, ſi indigeſtio totis corporibus ſuperueniat. Labore attamen nimio, & continuis quaſſationibus exercitiorum, forſitan curabuntur. Hos frequenter febres pertinaces comitantur, quarum opportune temporibus ſeruientes, nos etiam adiutoria ordinare conueniet. Febribus itaque ſub hac obſeruatione deſinentibus, iam exercitijs ex paruo labore creſcentibus, imminendum eſt: ſubinde fricationibus, ſolaribus quammaxime, & cæteris uaporibus ſudorem prouocantibus: ſub quibus omnibus tumentibus locis nitrum, aut ſales tritos aſpergo. Poſt exercitia, uel la-

Fricatiões ſolares puto eas dici, quæ ad ſolem feruentem fiunt.

bores continuo oxymeliten dabo, aut raphanum eodem infuſum. A Quibus accæptis, ex parte uomere cogendi ſunt. Lauacris tunc uti conueniet, ſed marinis, quibus ueluti membra laborantia foueantur. Interea acria omnia, & ſalſos cibos conuenit accipere, caules elixos cum ſalibus. Parcitas cibi, & potus quammaxime continentia inſtet. Etenim his procuratis, ſi animoſius ſuſtineatur, grande remedium eſt. Vinum, licet per interualla, auſterum tamen, & quod ſit diureticum dandum eſt. Si uero multus humor ex putrefactis eorum carnibus aggregatus, uentrem ſatis adimpleuerit, membris cæteris minutatis, ſaccellos ex toſtis ſalibus, uel milio ſimiliter, ſub umbilico locis admoueo. Et de arena calida in littore, hæc loca detergere maximum interdum eſt beneficium. Aliqui etiam tritico ſic tecti, iuuati ſunt. Interea acetum ſcylliticon frequenter dedi, & ſiccis fricationibus imminui. Impoſui emplaſtra reuocatoria, amyctica, maxime autem infantibus competentia adhibenda cataplaſmata, deſiccantia, ex flore malogranati, & cæteris ſtipticis, cum lenticulæ pollinibus, paſſo, & aceto temperata. Aliqui uero ſcarificauerunt ſuras eorum, & altiores plagas fixerunt, de ſuperioribus humorem deriuare cupientes, & ſub umbilico paracenteſes frequentius adhibuerunt: per quæ conueniet exinanire paulatim, ac per interualla dierum, ne ſubitanea effuſio, ſecundum Hippocraten, continuo periculum faciat. Sane potiones, uel emplaſtra probata ſæpiſsime profuerunt, ex quibus aliquod compendioſius deſignabo, Emplaſtrarum quod etiam ſpleneticis ſæpe profuit, hoc eſt. Fœnogręci pollinis ÷ IIII. hordei ÷ IIII. ſtercoris columborum ÷ IIII. reſinæ frixæ libram. I. cæræ ÷ VIII. acetum quod ſufficiat terendo pulueri, qui poſtea ſolutis admiſcendus erit. Aliud. Semen miricæ, & galbanum ex æquo tunſa miſcentur, ſuperaddito quippiam olei, ut emplaſtri temperies fiat: quod perſeuerantius adhibendum eſt. Aliud. Pilæ cypreſsi in uino coctæ, & tritæ, axungiæ ueteri colatæ ex æquo miſcentur, & imponuntur. Quod ſi permanſerit, ſatis iuuat. Aliud. Ficus pingues tuſas libra una, & nitri, & abſynthij unci. III. hyſſopi cæroto admiſces: ut emplaſtrum temperetur, & uteris. Nam & ſtercoris bubuli puluere, hordei pollinibus mixtis, & cum oxymelle coctis cataplaſmabis. Similiter de caprarum ſtercore frequenter adhibui.

παρακέντησις est ferrū, quo chirurgi utuntur, ad cutim aperiendam.

B

Emplaſtra ad hydropin.

Et unguenta ſunt utilia hæc, quæ tumentibus partibus, ſub ſole adhibita profuerunt. Cymolia in aceto contrita, boum ſtercora cum nitro, & oleo ſicionio mixta, & quippiam uini.

Nam etiam has potiones accipientes, ſæpe iuuati ſunt. Sambuci radicis ſuccus, cum oxymelle datus eſt, & continuo purgando profuit competenter.

Nota hoc et'ā num quidam ex empiricis utuntur.

Et euphorbij granum, in ouo datum cum pane, corpora hydropico-

C rum, aliquoties similiter depurgauit. Aliud maius purgatorium: Stercus columborum drachma.I. rutæ semen drachmis duabus, in oxymelle similiter datur. Inter hæc omnia adhibenda erunt, perseuerantibus exercitijs & laboribus, catholice salutem procurantibus, sub quorum perseuerantia, hydropum poterit abigi periculum.

¶ De RENVM uitijs, & Vesicæ. Caput XX.

RENIBVS longo tempore dolentibus, semper uapores, fomenta, & cataplasmata paragorica conuenerunt. Diuretica uero sub initijs obfuerunt. Indignantibus etenim & reumatizantibus renibus, potionum transitus aduersatur. Declinantibus uero doloribus, beneficijs primo catholicis adiuuandi sunt, fricationibus, & unguentis paragoricis, & siccantibus: etiam ciclicus ordo percurrendus est. Adiutorium emplastri polyarchion, aut diaspermaton sæpe conuenit. Calamintha tunsa cum axungia, & imposita, multum profuit. Dabo etiam potiones ex storace, galbano: uuam passam, pinguem, purgatam: mixtis diureticis aliquibus. ut petroselinum, ameos, asarum, cyperum, daucum, amygdala amara, cum mellicrato. Dedi ego frequenter etiam hyoscyamon. D Interea oportet aquis uti dulcibus, & naturalibus, & cibis nutriri omnibus digestibilibus. Dabitur etiam hæc potio omnibus uesicæ, uel renum caussis, & pectinis. Semen lini, papaueris dulcis, draganti, in uncijs singulis, amyli in duabus tunsis, & cum aqua diuretica temperatis, ut trocisci fiant in drachmis singulis. Sit autem aqua diuretica omnibus probata, in qua coqui oportet radices feniculorũ, apiorum, gramen, & cicer uenereum. Sæpe etiam masticet de superioribus speciebus, quas ad tempus, aut locum habuerit. Aliud, quod & uulnera curet, & urinæ difficultatem aperiat. Ozimi, & agrestis maluæ semina, in drachmis semis, & apij seminis uncia.I. amygdalarum, uel auellanarum semunciæ singulę. Omnia trita, melle temperentur. Sunt & cæteræ potiones sub renum & uesicæ occasione, etiam splenis, uel epatis, aut hydropis molestiam refrenantes, quarum in his omnibus experti sumus efficaciam. Phu. ÷ I. celticæ ÷ I. dauci ÷ I. cinamomi ÷ I. piperis drachmæ.VI. meu drachmæ.VI. asari ÷ I. petroselini drachmæ.VI. opobalsami dr.VI. croci ÷ I. liquiriciæ dr.VI. picis indicæ dr.VI. cassiæ dr.IIII. amyli dr.VI. uuæ passæ ÷ I. draganti dr.IIII. uino & melle potio temperatur, & dabitur. Interea licet ex omnibus diureticis speciebus superius comprehensis, omnes uesicæ uel renum caussas posse curari significatum sit: attamẽ cum speciale sit & hoc uitium, uidelicet urinæ conclusionem sustinere, huic etiam adiutoria specialia ordinanda sunt. Herba parietaria aqua cocta terit̃ cum pauco oleo, & renibus inligatur.

Potio in morbo Renali, etiam aduersus Hydropin utilis.

A

Hoc etiam de gramine ſemper factum eſt, & ſamſuco in aqua cocto ſimiliter. Nam ex his omnibus etiam ſedentibus, uaporem pati conueniet. Cotilidon herba in uino cocta, potui datur, & continuo diſſuriam ſanabit. Nam etiam mulieribus butyrum uetuſtiſsimum per peſſum adhibitum, diſſuriam curauit: & mellicratum in quo immaturi ætherei, & feniculorum radices, & carduus coquitur, & datur ad urinarum impedimentum.

Corrupte ſcriptũ eſt ætherei: puto aũt legendũ, Cedrides, uel Citreos, de hijs eñ apud Dioſco. reperio, ꝙ in ſtranguria atꝙ diſſuria adhiberi ſoleãt.

❡ De ARTRITICIS, PODAGRICIS, & ISCHIATICIS. Caput XXI.

Artritici.

EX VNO FONTE uitiorum, hæ paſsiones deriuatæ ſunt, ſed locorum uarietate, & nominibus determinantur. Nam Artriticis omnibus, ex articulorum commotationibus, ſubito initium paſsionis emergit. Podagricis uero ex uno prius articulo eſt principium. paulatim uero ſerpendo, grauius omnes poſtea neruos, et articulos poſſidens dominabitur. Iſchiaticis autem, ex uno coxæ articulo tormenta ſuppeditantur. Fit itaque reumatiſmus, licet de phlegmate ſpeciali, natura frigida quammaxime fiat, attamen alijs ex humoribus calidioribus aliquando efficitur, & ſic effectus, calefacientes aliquando commotiones exuſcitat. Frequenter autem hoc phlegma licet natura ſubpingue ſit, uelut eſt uulnerum ſanies, attamen cum ſe inter articulorum coniunctiones, uſu commotionum uiſcauerit, tunc tardi greſſus, tunc dolores uitandi, tunc tormẽta grauiora ſuccedunt. Curantur autem hæc omnia contrarijs ſuis: ut quod forte & ſenſu, & tactu calidum commotum fuerit, frigidis interim adiutorijs ab augmentis prohibeatur. Poſtea uero ceſſantibus commotionum temporibus, calidis, chalaſticis, & amycticis recuperentur hij, quibus ille humor uiſcoſus, & pinguis interiora iam poſsidet calefactus, uel tenuatus ab articulis per commotiones frigentibus: quibus uero tumor eſt ſemper inflatus & pallidus color, calidis ſupradictis adiutorijs, & amycticis imminendum nobis erit.

Podagrici.

Iſchiatici.

B

Cura uniuerſalis.

Monitum te interea uolo, amice chariſsime, quod quando generaliter interioribus membris dolor iuuatus, nexu quodam, ex colliſione humoris uentoſitatiſque colligatur, tum in frigidis plærunꝙ difficulter deprimi poterit, uel depurgari: ergo quum uariæ emergunt ſpecies motionum, quæcunꝙ expediunt, medicorum coniecturis, uel iudicio, indulgenda erunt. Licet iam ex conſuetudine ſibi adhibita, melius is qui patitur poſsit iudicare, quem frequentes commotiones, & adiutoria famulantia, medicum effecerunt. Quanquam autem rationabiliter omnia adiutoria, quæ ueluti calidis commotionibus adhibentur, uirtute chalaſtica & paragorica eſſe debeant, quo neruorum & articulorum nutriri, & foueri ualeant loca, concedo tamen, ut ea frigida interim adhibeantur quæ turborem magis in tempore, quam mitigationem præ-

Cautela.

C stare possint. Quibus quidam, ut ille ait, primo releuari uidentur, postea grauius, uehementiusque affliciantur. Hoc etenim etiam nostri Hippocratis nos instruxit autoritas, quod neruos omnes, semper frigida nocuerunt. Ergo quoniam & caussas, & origines compendiose digessi, curæ nunc rationabiles, & adiutoria ordinanda nobis erunt. Est namq; in professo, quod omnes ægritudines particulares, sub corporibus membra nexu quodam familiari amplectuntur, mysterio naturali, ut in singulis, totius corporis substantia constet, & altera alterius auxilio gubernetur. Ideoque nisi præceptis, & adiutorijs catholicis primo iuuentur, aliter particulares caussæ curari non poterunt. Qua de re, erit nobis nunc curarum, præceptorumq; exordium in sequenti etiam particulis disponere. Conuenit in principio Artriticis, Podagricis, uel Ischiaticis, quibus de capite reuma resolutum descendens has passiones fecit, prius ipsum caput oleo roseo frigido, uel cæteris similibus stipticis fomentando constringi, & solidari: dehinc inferiora transitu eiusdem reumatis, uel sedulitate uexata, aut ex oleo calido resolui, uel depurgari. Item cucurbitis, uel fricatione, uel perunctione phlebotomum præueniendo, uno penitus, uel pleno anno utendum est.

Frigida neruis contraria.

Cura.

D Sic a carnibus politrophis, sic ab usu uenereo continendo, stomachi præ omnibus bona ualetudo custodienda est, quo accæpti cibi facilius transigantur. Vomitus hos, non longa per interualla multum iuuat, aliquando post consuetos cibos, aliquoties etiam ieiunos, accæptis radicibus cum oxymelle. Hoc modo etiam bulbi ex aqua cocti operabuntur. Hoc si etiam post cœnam allium accipiant, quod paruo interuallo aqua calida accæpta uomitum faciet. Mutationes aëris, uel prouinciarum sæpe conueniunt. Aquæ naturales calidæ, uel uapores earum similiter. Exercitia sane, & labores, uel fricamenta totius corporis & procuranda sunt, & appetenda utentibus. Etenim humores supradicti pinguiores effecti, etiam uexatis articulis dominantur. Igitur quo modo hæc adiutoria compendiose digesta sunt, ita moneo & suadeo custodiri debere. Experti enim sumus, quod plærique ea cautius ab initio custodientes, podagræ uenturæ, seu potius iam præsentis uiolentiam uitauerunt: præiudicantes uero iam tempore, & manifestis podagricis, cataplasmatibus semper his caussis competentibus, unguentis quoq;, uel emplastris, seu cæteris adiutorijs consuetis uti rectius est: uel certe aliquibus physicis magnam semper potestatem præstantibus.

Quo quidam podagram depulerunt.

Nunc uero transactis præceptis, uel beneficijs catholicis, quibus custoditis, etiam adiutoria singulis partibus laborantibus ordinabo.

Ischiaticis conueniunt præ omnibus uomitus, & cætera præcepta omnium superiorum. Coxæ uero dolenti fotus olei sicionij, rutacei, uel laurini adhibendus est: cataplasmata quoq; natura calidiora. Cucurbitis uentosis frequēter locus releuandus est, acerbius clystere inijciendū.

Cura Ischiadicorum.

A Ex hoc enim frequenter ſanguis prouocatus, Iſchiaticos liberauit. His phlebotomus in talo adhibendus. Vaporibus, uel ſaccellis imminendum eſt, ex pulegio, ſalibus, uel milio ſalſo. Si uero uel ſtare, uel ambulare potuerint, acopis calidioribus, ſole ſub ardenti fricandi ſunt, in quibus & pix liquida, et oleum ſicionium, uel cætera ſuperius comprehenſa miſcenda. ut ſal uſtum, tapſia, nitrum, uel opopanace. Itineris interea laboribus cōacti iuuandi ſunt. Expedit etiam equi uectatio: expedit iniectio in modica quantitate ex oleo amaracino, aut ſyrino, uel laurino, uel glaucino. Si uigiliæ ſane interuenerint, doloribus perſeuerantibus, ſoporiferas ingero potiones. Cum uero minoratis doloribus cauſſa mollior fuerit, tunc uelut per dialemma, dropacibus, ſynapiſmis, & cæteris cauſticis imminendum eſt. Dabo hyeram, dabo per cibos elleborum: quæ omnia prodeſſe poterunt, ſi catholicis præceptis rectius ſeruiatur. Hæc etiam Phœalgicis rite conueniunt, quibus lumbi dolere conſueuerunt. Igitur quoniam hijs paſsionibus ſupradictis, ex una origine deſcendentibus, ueluti diuerſas cognouimus euenire commotiones, ut aliquando calidas, aliquando frigidas patiuntur, ſingulis hæc adhibenda erunt. Quibus uero ſub calido tactu, pedum dolor obuenerit, caulium folia in aceto cocta, & contrita, & ouorum coctorum media duo, pro cataplaſmate adhibita, ueluti commotionis uaporem retemperant, ſuperaddito quippiam olei roſei: ſed ſæpius tepefacta immutanda ſunt. Et ſi cataplaſmati conſueto hyoſcyami folia elixa, & trita ſuperaddas, par beneficium præſtas. Aliud. Ad impetus eorum uaporeos, B draganti uncia. i. ex pridie in aqua infundes. Item alia die teris, et ſuperaddes æruginis, & aphronitri albi uncias ſingulas, & impones.

φοιάλγικοι dicũtur lũbos dolentes ἀπὸ τοῦ φοίων, id eſt, lũbis, καὶ ἀλγέω, quod dolere ſignificat.

Contra Podagram calidã.

Aliud. Lenticulam coctam teris, cum oleo roſeo mixtam, & ſimiliter adhibebis. Nam & lactucarum folia trita cum infuſo pane, & adhibita, magnum ad refrigerandum beneficium præſtant. Et opium, & crocus æqua menſura, cum lacte bubulo, uel caprino contritus, & impoſitus, ſimiliter operatur. Et ſi ex oleo roſeo cærotarium miſceatur, hoc idem erit. Hæc de uapore dolentibus ordinaui: cæterum refrigerantibus commotionibus, uapores, cataplaſmata, unguenta chalaſtica, uel paragorica, omnibus & nota ſunt, & conſueta.

FINIS LIB. II.

C ¶ IN OCTAVII HORATIANI LIB. Tertium, ad VICTORIAM, De passionibus Mulierum, & curis earundem, PRAEFATIO.

NTELLEXISSE te non minus nobis arbitror VICTORIA, artis meæ dulce ministerium, omnem mei operis efficaciam, in quo imemor non sum præfationis meæ, quando duobus Libris pares caussas proposui Euporisto, officium uidelicet meum in logica disputatione: sed non longe abest, ab utroq; gynæciarum uisitatio. Et quoniam hæc ratio tota medendi indiget diligentia, solitaneum libellum confeci de Mulierum curis: solitaneum inq;, & remotum a publico spectaculo. Et ego quidem te scientia iuuabo. Tu uero, cui cōmunis arridet sexus, & secretum facile inuenit tua conscientia, cum fiducia exerce sedulo gynæciam propositam meo tractatu, & tua diligentia adhibeto medicinam.

¶ CAPITA LIB. III. Gynæcia dicti.

¶ OCTAVII HORATIANI GYNAECIA, seu LIB. III. De Mulierum passionibus.

¶ De MAMMILLIS post partum dolentibus. Caput I.

AMMILLAS cum tensione tumentes, uel dolentes, quod post partum q; maxime mulieribus euenire consueuit, quas ex eo etiā grauis dolor inquietat, hoc ordine curare debemus. Per initia mediocriter constringentibus uti conueniet. ut est spongia mollis, infusa in pusca, quæ leui anadesmo continenda erit. Sic etiam dactyli, cum pane in pusca infusi, & contriti, sæpe par beneficium præstiterunt. Si uero certa ratione lac prohibendum erit, cataplasmati superiori admiscendū est, aut alumen scissum, aut herbæ pulicaris semē, aut coriandrum, aut portulaca. Nam & unguenta ex solis earum succis

Cura.

A

frequenter adhibuimus, cum penna molliore loca tangentes. Si indignatio illa, his minime potuerit prohiberi, & lactis aggregatio, maximũ feruorem locis incusserit, tunc cataplasmatibus chalasticis conueniet imminere. ut est panis in mellicrato infusus, et cum oleo dulci contritus. Similiter etiam de seminibus tam lini, q̃ fœnogręci, uel hordei farina, aliquando singulis, aliquando cõmixtis, & cum adipibus sæpe porcinis recentibus, in mellicrato temperatis. Sane si pondus cataplasmatis tolerare non potuerit, spongijs mollioribus infusis in aquis chalasticis, dulcibus, & paragoricis, quæ ex hybisco, & seminibus lentis, & fœnogræci conficiuntur, loca tantummodo uaporanda sunt: & impositis continuo lanis, oleo dulci calido infusis, fouenda erunt. Si saniem forte collegerint, iam suis temporibus, & proprijs adiutorijs maturata, aperienda erunt: ut sub una egestione possint penitus percurari. Si uero minime percurari possint, transacto impetu, uel indignatione mammarum, simplex cærotarium adhibendum est, usque in plenam sanitatem.

Mammillę saniẽ tumentes.

Sane si eadem infantem nutrire minime decreuerit, tunc cærotario supradicto puluerem contusi lapidis molaris admiscebo, anadesmũ quoque mediocriter stringo, lactis impetũ prohibiturus. Quod si lactandi arripuerit uoluntatem, tunc anadesmus laxior, tunc fomenta chalastica adhibenda erunt, quæ lactis non prohibeant copiam ministrari, sed magis præeuntibus fomentis, & uaporibus supradictis, cypero, ouo, & croco in unum contritis, mammillas ungendo adiuuabo. Alij pumicem cum oleo cyprino tritum imposuerunt. Alij cyminum cum aqua contritum. Alij uero fabæ pollinibus uuam passam purgatam, & contusam miscuerunt, & ex his cataplasmando, lactis auxerunt fœcunditatem. Sic sesamo trito cum oxymelle, sic cantabro cocto similiter in oxymelle, sic de hederæ folijs contritis, sic de ficis pinguibus tunsis, sic de caseis recentibus, tritis cum oxymelle, cataplasmata confecerunt. Quibus omnibus lactis secundum officium procuratum est. Si lactis interea nimium pondus, etiam duriciam procurarit, folijs apiorum, uel menthæ, uel caulium cum pane tritis, & mellicrato, illam duriciam resoluimus. Ergo per initia generaliter omnibus mediocriter stipticis obuiandum est: per augmenta, uel impetus, chalasticis uel paragoricis: & licet hac lege medendi omnibus seruiendum sit, attamen mãmillarum mollium intuitu, omnia moderatius fœminis adhibenda sunt.

Cura Mammillarum lac seruantium.

B

Contra Mammillarum duriciem.

De Præfocatione MATRICIS. Caput II.

SVNT VARIAE & diuersæ caussæ Matricem frequentius attentantes, quæ licet sub duabus præcipue principalibus passionibus, constrictionis, uel laxationis comprehendantur, tamẽ etiam partim sub certis accidentibus, alias caussas efficiunt. Huic ergo sub definita lege

C professionis, quæ constricta sunt soluo, resoluta uero (quibus quammaxime & lassitudo sociatur) stipticis potissimum, atque mediocriter frigidis stringo. Quibus autem repentina commotio Matricis innascitur, hæ musculorum omnium contractione, & totius corporis dolore nimio quatiuntur: & hac ui sæpe intercæptum uocis officium, sub horrore casus, ueluti paraliseos mentitur imaginem: quam passionem in græco opere ὑστέρικον νόσον appellamus. Quo tempore ad illa duo præsidia principalia, omnibus conclusionis necessitatibus subuenientia, recurremus, phlebotomi præsens beneficium, & uentris purgationem. Specialia uero fomenta olei dulcis calida, & aquarum consueta chalasticarum cataplasmata de seminibus paragorica, cum mellicrato. Emplastra, ut diaquilon, cærotaria simplicia ex adipibus temperata, & medullis. Pessaria ex melle & butyro. Item libianum, & cæra, quorum confectiones subiectis adiungo. Ex encolpismis succis, aut ptisanæ, aut fœnograci, aut olei dulcis. His articuli & calefaciendi sunt, & mollius constringendi. Ventosis quoque admotis inguinibus, uel femoribus, recursui, uel inclinationi matricis occurremus. Fumigijs bene olentibus, ad inferiora matricem prouocabo. odoribus enim grauibus repercutitur. Minoratis uero supradictis accidentibus, plena quoque declinatione, manifesto conuenit iam exercitijs aptis sexui commoueri, & aëris, uel locorum mutatione iuuari. His cibi humaniores, his iam lauacra concedenda; uinum attamen sub moderatione.

Matricis commotio.

Græcū opus Autoris.

ἐγκολπίσμὸς uidetr esse uocabulū a re ipsa deductū, nempe ἀπὸ τοῦ κόλπου, quod sinū significat, ut scilic. ἐγκολπίσμος dicatr infusio, quæ fit in sinū, quod alias per pessum, aut nastale medici fieri præcipiūt.

¶ De inflatione, uel tensione MATRICIS. Caput III.

D INFLATIONEM, uel tensionem si longo tempore Matrix ægra concæperit, omnibus superioribus chalasticis & aptis constrictionibus imminebo, superaddens cataplasmatibus ficus tunsas, absynthij puluerem, uel eius decoctionem, epithimata amyctica ex puluere lauri baccarum, pyretri, castorei, nitri, & cæterorum similium, cærotario commixtorum. Expedit frequenter polyarchion uti. Encatismata uero, uel uapores ex decoctionibus stafilini, dauci, pulegij, uel cæteris similiter diureticis procurabo. Inflationibus diu permanentibus, artemisia admiscenda, aut marrubium, hyssopus, aut baccæ lauri: aliquando cassia, & celtica: ex quibus etiam pessaria conficienda erunt. Nam ex ruta uiridi, trita cum melle. pessario semper utor temperato. Superaddo nitrum, uel aphronitrum, pulegium, ficus pingues purgatas, & contusas, cyminum: sed ad eorum sensum mordacem, & calidum temperandum, lactis temperabo commixtione. Si uero duriciam contraxerit, quam alibi mylen appellamus, hanc primo sicuti contra inflationem ordinando contexuimus, adiutorijs chalasticis imminens soluere laborabo. Omnibus supradictis constrictionum accidentibus minora-

ἐγκατισμάτα.

μύλην.

tis, iam conuenit ex paruo leues attentare gestationes, & sub certa declinatione passionis, appetere lauacra, cibos humaniores præsumere, & post resumptionem corporis, anechicis temporibus, omnes ex ordine ciclicas disponere curationes, inguinibus adhibendas. Has semper persolidabit etiam lauacrorum frigidorum consuetudo disposita.

A

ἀνεχικὰ tempora.

De ARTRITICIS. Caput IIII.

CONTINGIT interea frequenter certa, & specialis passio fœminarum, ut aut naturaliter aliquando clausæ nascantur, aut uulneribus præeuntibus, ac cicatrice interueniente clausæ fiant, aut præsenti indignationis interuentu penitus concludantur. Si ergo ex caussa præsentis indignationis obductæ fuerint, omnibus chalasticis adiutorijs, ex lege resoluendæ erunt. Sed si ex uulneribus obductæ cicatrices, aut nescio qua illa lege nascendi clausæ fuerint, quod tamen aut digitis, aut oculorum posit fide probari: tunc a chirurgicis consyderata mensura, reserandę erunt: ea tamen intentione, ut hæc patefactio, lintheolis, aut alijs adiutorijs patefacientibus diutius disterminetur, ne obductæ in se identidem scissuræ recentiores, occasionem claudendi protinus sortiantur.

Artritica passio.

B

De CONCEPTIONE. Caput V.

ALIQVAE mulieres, quæ uoto posteritatis longo tempore desyderatæ, afficiuntur, medicos accersunt, quas effectus elaboratæ conceptionis, felices & peritas exhibuit. Nosti itaque o Victoria, professionis cõmunis hoc magis esse necessarium ministerium, quæ ex officijs sedulis in his magis rebus experimentum habes, quantum aut gratiæ, aut gloriæ accrescat * medicæ promittenti, si suscæpta conceperit. Vnde licet inscia non sis huius curæ, conceptionem procurantis, attamen disposita tibi, consyderatis omnibus ordinaui, per quæ curandum erit. Prius inquirendum est, necubi officium matricis, aut inclinatum sit, aut conclusum: unde aut modicis purgationibus aperientibus impeditur, aut tempore purgationis, internorum dolore nimio conquassatur. Quod si forte ita res habet, phlebotomanda erit, de talo ꝗ maxime: quo ad inferiora uicinior materia prouocetur. Sic deinde ad ordinationem curæ aduertendum nobis erit, quæ conclusum prius moderate orificium patefaciat, ut purgatione solenni citra offensam disposita, & desiccari, & calefieri matrix possit. His etenim rebus ita dispositis, conceptionis uota facilius subsequentur. Si phlebotomo adhibito, necdum tempus sua secreta cognouerit, tunc oleo dulci, uel anethi-

Alias, * aut medicæ promittenti, aut suscepte concipienti.

C no, uel rutaceo inguina fouenda erunt: & post lana, in eodem oleo calido infusa, contegenda. Tunc cataplasmatibus chalasticis calefacienda: quibus admiscebo aut artemisię puluerem, aut dictamni: quarum etiam in aqua coctarum frequenter uapores exhibeo. Nam & fumigia uaporatis partibus supponi conuenit ex supradictis herbis, lapide gagathe adiuncto. Si his omnibus rite adhibitis, naturalis circa purgationem ordo permanserit, matricis officio mediocriter relaxato, iam adiutorijs conceptionem procurantibus imminendum est. Continuo igitur cum se purgatio citra offensam transegerit, ex diaquilon, uel libiano, pesso cum nardino, uel roseo prius resoluto, encolpismo uti cōueniet. Et post matricis delanationem, ex eodem medicamento, & pesso priore, pessarium adhibere continuis diebus triginta conueniet, usque in diem uenturam alterius purgationis. Quibus transactis, libiano nitrum conuenit commiscere, quod adhibendum erit: post encolpismum, ex subiectis speciebus disponendum. Cardamomum, dictamnum, artemisiam, irim, rutę semen, omnia contusa & cribellata, oleo dulci & plurimo miscenda sunt: ut ex his ante pessarium fomentum adhiberi possit. Commodius interea fiet, si huic fomento recentes porcinos adipes, aut anserinos ad-

D miscеamus. Post quod continuo pessario tali uti expediet. Ficus pingues in aqua decoctas, & tritas, melli misceamus: & ex hoc pessario inijciamus. Desuper uero libianum superimponi conueniet. Deinde interfecti nitri glebam accipimus, & in modum balani collyrium factum, molli lana contegimus, quod super illitum libiano inijciemus. Nullo etenim remedio meliore & magis innoxio, aut corrigi marrix poterit, aut purgari, quam usus nitri suppositione. Postquam uero his adhibitis, quæ sufficere arbitror ad omnia corrigenda, quæ impedimento conceptui esse possunt, iam uti conueniet his duobus sequentibus pessarijs aromaticis, conceptionem maturantibus. Fit autem prius hoc modo. Cera alba, adipe gallinarum, terebinthina, & nardino oleo. His omnibus ex ęquo solutis, cōagulum leporis admiscemus, & hoc post encolpismum supponemus. Aliud uero omnibus experimentatum usibus, sequens hoc est. Cassiam fistulam, folium, spicam indicam, amomū, in uncijs singulis, omnia cribellata cum staphilino, aut nardino oleo, accępto cōagulo leporis admiscemus: & hoc pessario, ordine adhibito, rite est maturata conceptio. Iam nunc & superiorū pessariorum conuenit subiungere compositionem.

Nota apud ueteres aliud fuisse Nitrū, q̄ quo nunc utimur. Idq; ex hoc loco satis deprehendit, tum etiā quod añ dixit de gleba nitri. Cum hodie q̄d uocatur nitrū, sola decoctiōe e terra eliciat, expurgetq;.

Pessarij Diaquilon compositio.

Pessarium Diaquilon contra omnes conclusiones utilissimū & probatum. Lini semen, altheam, fœnogræcum, omnia æquis ponderibus in uas nouum mittimus, ubi oleum dulce, & aquam æqua mensura adijciemus, ut semina pertegantur. Quæ cum molli uapore coqui & bulire cœperint, undatio, uel spuma quæ supernatauerit colligitur. Cui anserinos, uel gallinaceos adipes, & cætera iungimus, ut

pessario moderamentum faciamus. Sic nos Diaquilon pessarium conficimus, quod sollicitius si fuerit temperatum, unguentũ magnum chalasticum, uel paragoricum faciet. Libianum uero sic facimus. Cæræ ponticæ ÷ IIII. masticis ÷ I. storacis ÷ I. adipis anserini ÷ III. butyri ÷ III. medullæ ceruinæ ÷ IIII. nardini olei ÷ IIII. Hæc omnia secundum consuetudinem tunsa, soluta autem miscebimus, ut pessarij temperies procuretur. Hæc est ordinatio curæ, omnibus mulieribus adhibenda concipere cupientibus, quam breuiter conteximus. Sunt etiam alia quamplurima, ab alijs uarijs coniecturis composita, quæ magis causticis adhibitis, forsitan possint purgationem sanguinis extorquere. Commodius est autem sic impendere officium medicinæ, ut cum susceptam caussam curare cœperis, alia non creetur. Sunt alia duo genera pessariorum: at ego magis blandis, quam causticis, conceptionis caussa procurandæ, purgationem sedare uolo, quam extorquere: quibus etiam magister meus, & purgationem absque offensa se procurasse frequentius testabatur, & conceptionis officia perfecisse. Ea sic conficiebat. Opobalsami ÷ I. peucedani ÷ I. aristolochiæ ÷ I. myrrhæ, & croci semiuncias singulas, medullæ ceruinæ, & adipis anserini semuncias singulas: semina seorsum quæ addenda sunt cribellantur, & solutis ex more miscentur, & sic tusis pessarium fiat. Hoc primo pessario exempto, mox tempore secretorum post balnea supponẽdum est: quod duabus horis continendũ erit. Aliud pessarium, cuius sequens ista confectio est. Opobalsami uncia. I. opopanacis ÷ I. thuris masculi ÷ II. cinnami ÷ II. myrrhę ÷ I. costi semuncia. I. croci, cassię ana semũcia. I. hęc similiter contrita, oleo irino commiscentur, ut paulo pingue fiat: cum uero utendi tempus aduenerit, post purgationem & balnea, & pessarij prioris usum, uteris necessario linimento. Peregisse me arbritror quamplurimas sub constrictione mulierum ægritudines, e quibus si quas forte minime comprehendimus, sub uno & simuli relaxandi beneficio uisitandę erunt. Varię etenim pro caussarum temporibus, adiutoriorum species poterunt adhiberi, eadem attamen medendi omnibus uirtus.

A

Libiani compositio.

Magistri testimoniũ citat.

B

De ABORTIVIS. Caput VI.

ABORTIVVM dare nulli unquam fas est. Vt enim Hippocratis attestatur oratio, tam duri reatus conscientia, medicorum innocens officium non decet maculari. Sed quoniam aut matricis uitio, aut ætatis impotentia, sub qua præpropere frequenter partus euenit, fœminæ periclitantur, expedit pręgnantibus in uitæ discrimine constitutis, sub unius partus sępe iactura, salutem mercari certissimam. Sicut arboribus arescentium ramorum accommodatur salutaris abscisio: & naues

Comparatio pulchra.

C pressæ onere, cum graui tempestate iactantur, solum habent ex damno remedium. Unde breuiter huic loco adnectenda, continuo designabo.

Pecus ueteres abortiuũ, seu fœtum immaturum uocauerunt.

Si ergo necessitatibus, aut ętatis immaturitate, aut uitijs superius comprehensis, pecus molliter subtrahendum erit, his quammaxime consentio faciendum, ut cataplasmatibus chalasticis artemisiæ succos, aut tusæ puluerem misceamus: dictamni quoque similiter. Sic aristolochiæ, sic rutæ seminibus: sic & fomentis, & supradictarum specierum decoctionibus factis uti conueniet, quæ scripta sunt in cura concæptionis, ac sanguinem innoxiæ prouocantibus. His uero sequentibus aliqui usi remedijs, duris forsan corporibus minus obfuisse uidentur, qui sanguinem extorquentes, simul etiam uenientia pecora pertraxerunt. Succum rutæ uiridis potui dederunt, ad neophyta excludenda. Hanc eandem rutam uiridem, cum rancidis nucibus, & cum melle tritam dederunt, asseuerantes pro pessario apponendum. Interea etiã myrrham, & artemisiam, & leucosemen, ex æquo cum succo menthæ, potui similiter post balnea dari debere asseuerauerunt. Item lupinorũ amarorũ puluerem, myrrhæ, & leucosemen: quæ omnia ex æquo cum menthæ succo temperauerunt, ut trochiscos conficerent: quos cum decoctione artemisiæ, aut dictamni dari constituerunt. Alij radicem panacis, myrrhæ, aloes, ex æquo, similiter succum menthę uiridis temperauerunt. Alij collyrium suppositorium facientes, sic se hęc innoxię extorsisse testati sunt.

Νεόφυτα hic uocat abortiua, eo q̃d recenter nata sint.

D Myrrhæ, & absynthij, irios Illyricę, radicis panacis uncias singulas, gummi ∸ II. quas in succo fœnogręci infuderunt. Ex quo mixto cum puluere supradictarum specierum, collyria, uel balanos confecerunt, quos post balnea supponebant. Nam dictamnum cum uino tritum post balnea potui dabant, & continuo pene immaturas animas excludebãt. Sed & ouium fel, in mellicrato dederunt, æque uiolentum. Sic fel taurinum cum nitri combusti puluere, hyssopi cęroto miscuerunt. Aliud. Hyssopi cęrotum. Nitrum tostum, ciminum singularum uncia. I. ficus pingues albas bene tritas ∸ II. cum lacte muliebri pessarium supponẽdum temperauerunt. Sed & nostro pesso utebantur, ex solis pinguibus ficubus tusis, balanos, uel collyria supponentes, quibus nos etiam speciem nitri admiscuimus: sed innoxie etiam purgatio procuratur hoc modo.

Confectio Cęroti hyssopi.

Aliud exclusorium uiolentum. Myrrham tritam, & elleborum felle taurino miscentes, & temperantes pro pessario supponebant. Aliud. Myrrhę uncia. I. ficus pinguis tritę lib. I. galbani ∸ I. aphronitri ∸ III. omnia trita, tusæ ficui commiscebant: & cum usus forte fuerat necessarius, cum melle pessarium ab ijsdem temperabant. His etiam ptarmica adhibuerunt ex elleboro, struthio, castoreo: ut membris omnibus ex agitatis, pecus facile extorquere ualuissent. Cõacti etiam aliorum scripta elegimus, inclyta quidem sub illis necessitatibus, si saltem uel non importunis mensibus ingerantur. Sed quoniam his inconsyderate fre

Sternutamenta ad excludẽdum fœtum.

quenter ita rebus geſtis, ui & uapore adhibito ſpecierum, hemorrhoiæ uenerunt, per quas, & uulnerationis pene incurabiles fluxus, læſas fœmina occupauerunt, ad hæc nos quibus ualemus tandem adiutorijs ſalubribus obuiamus. A

ℭ De HAEMORRHOIA matricis. Caput VII.

HAEMORRHOIAE matricis (licet etiam ex alijs fieri ſoleant) attamen, quoniam omnes una lege medendi curandæ ſunt, ſubiectis earum cauſſis, adiunctiſque omnibus, ut arbitror, ſub conſtrictione paſſionibus, eiſque pertractatis, ad reſoluta, & ſub effuſione laborantia deſcendimus. Quę, quamuis ſępe chronicarum more cauſſarum difficile liberentur, uaporibus conſtringendę ſunt, ex decoctionibus ſpecierum omniū ſtipticarum, quas etiam nunc ſubiectas admoueo. Myrti uiridis flore, malogranati cortice, & arboris pini, ſiliquarum folijs, uel baccis lentiſci, ſimiliter roſa ſicca, & galla, rore ſyriaco, & cęteris ſimilibus. Item encolpiſmis imminere conuenit ex croco, hippoquiſtide, acacia, omphacino, lapide hemathite, lemnia ſphragide: omnibus tuſis, & mixtis decoctionibus ſupradictarum ſpecierum, aut ſuccis polygoni, uel arnogloſſæ temperatis. Poſt uero, ſpongia infuſa in puſca, & ſuppoſita, muniendæ erunt. B Inguinibus uero, lanas infuſas ſuccis ſupradictis imponi ſuadeo. Expedit interea omnibus ſuperioribus locis uſque in mammillas, cucurbitas ſtalticas ignitas imponere: ſic etiam inter ſcapulas diu perſeueraturas, ſed molliter detrahendas. Epithimata uero ſtaltica, quæ dyſentericis ordinauimus, imponenda ſunt, quammaxime ex dactylis thebaicis, in uino uel aceto decoctis, ex cærotario commixtis, ſpeciebus quoque, quas noſti competenter poſſe conſtringere.

ℭ De Vulneribus MATRICIS. Caput VIII.

SI VVLNERATA ex his Matrix fuerit, quibus uulneribus interius putredo frequētius ſociatur: aduertis ex egeſtionibus, quatenus debeas cauſſę ſuccurrere, adhibēdo aut trochiſcos ex auripigmento, calce uiua, ſandaraca, puluere chartę combuſtæ, & cæteris ſimilibus: quos ita conficito & temperato, ex ſuccis omnium ſpecierum ſupradictarum.

ℭ De Fluxu REVMATIS, quem ῥοῦν appellamus. Caput IX.

SI EX HIS fluxus perſeuerans ſanguinis, uel humoris, calorem uariantis, moleſtiam fecerit, quem nos ῥοῦν appellamus, his omnibus ſuperioribus imminendo conſtringendus erit, uel deſiccandus.

C Si quis uero etiam potionibus curare uelit, habet has potiones, a nobis similiter ordinatas, in his autem qui sanguinem uomuerunt, aut dysenteriæ uitio laborarunt, si humanius res profecerint: ut ueluti in chronicis mos erat, aliquando commoueantur, aliquando sub blanda dimissione releuentur: quo tempore cicli nobis iam omnis ordo intendendus erit, & arripiendus. Vomitus prius frequentior adhibendus, quam maxime per radicum acceptionem. Exercitijs paulatim crescentibus imminendum est. Aëris mutationes appetendę. Locis ijsdem psilotra, paropteres, dropaces, & synapismos appono: quibus omnibus perseuerando, uim magnam reumatis, magnis ualeamus adiutorijs superare.

Sane si sanguineus & cum dolore fluxus fuerit, etiam phlebotomo eas expedit releuari, omnibus supradictis stipticis imminendo.

De GONORRHIA, id est, spermatis effusione. Caput X.

EFFVSIONE aliquando etiam spermatis spontanea, & importuna fœminę fatigantur, quod in gręcis nostris γονοῤῥοίαν appellamus. Hæc quæ in uiris, hoc uitio laborantibus, superius ordinata sunt, etiam

D fœminis conuenit adhibere. Ordinatas gynceciarũ dispositiones, sufficere arbitror principaliũ passionum constrictionis, et relaxationis caussis, ex paruis omnibus adiutorijs, competenter adiunctis. Cætera uero quæ artis officio parturientibus aut disponenda sunt, aut facienda, usu magis quam lectione debes aduertere: ut intelligas quæ pertineant ad salutem mulierum.

Tertij LIB. Finis.

OCTAVII HORATIANI LIB. IIII. ad Eusebium filium, De PHYSICA SCIENTIA.

SCRIBENTI MIHI de Physica scientia, qua te maxime delectari intelligo, sufficere arbitror Menandri comici insigne argumentum. Apud ciues suos cum studiorum annis, magnę scientię laboraret inuidia, produxisse in theatrum fertur suem, partu plenam (hoc enim in loco celeberrimum Atheniensis eloquentiæ auditorium erat) produxisse inquam, expectantibus auditoribus, plenam suem, ibiq; eius exectum uterum in euripo fuisse proiectum. Cumque interfecti pene, ductu tamen naturæ agerentur, Athenienses, inquit, uiri, si in paruis annis scientiam meam miramini, istos natare quis docuit? Hinc aduertere datur, Eusebi dulcissime filiorum meorum, gratum mihi testimonium. Valde enim in te amo laboris mei operæprecium, & quod tu mihi nunc scribenti contigeris auditor. Di

Menandri historia.

xi, datur aduertere, quantum naturæ uis pateat in omnibus elementis, eorumque semine, atque animantibus, cuius uirtutes non frustra inter se dissentiunt, aut secum copulantur. Alcyonio herba pastæ oues periclitantur: mox radice eius assumpta liberantur. Mulorum sanguis potus, uenenum est: carnes eorum cibo datæ, sunt remedio. Medentur uentris tormento canes, pastæ gramine. Et horrida sus nebulam discutit, campo pabulata: & iacta per dictamnum excluduntur tela. Et cerui longæui uita, adæsis mutatur cornibus. Et communes Chelidoniæ, communibus herbis, pullorum suorum declarant oculos. Ad postremum, natura omniparens, ueluti adiuncta charitate, cuncta animantia prosequuta est. Quæ enim nascendi sortem tribuit, uiuendi ac ualendi substantiam non negauit. Est enim in omni mundo natura, quæ operetur grande secretum. Sed illud mirari non desino, cur irrationabilia, & uagæ aues, & agrestes feræ, ad beneficia naturæ propius accedant. Supra contexti dabitis mihi ueniam operis, Patres, Priores. Disputationum enim uestrarum rationes, morbidorum animalium genus, & his similis ætas mundi rudis ignorauit. Pythagoras Aegyptiæ scientiæ grauis autor, scribit singula nostri corporis membra, cœlestes sibi potestates uendicasse. Vnde fit, ut aut contrarijs quibus uincuntur, aut proprijs, quibus placantur, conemur. Hinc est, quod & Romani, Febri ædem statuerunt, & quod Quartanas Saturni filias affirmauit antiquitas. In quarum curatione, Democritus inquit, pollutione opus esse: ut sunt cædes, & culpę, & menstrua mulieris, & sacrarum auium, uel uetitorum animalium carnes cibo datæ, & sanguinis potus. Nam & epilepsin, quam hieran noson appellauere, sic curare præcipit: efficaciæ potentiam præferens, & uitans inquiri rationem. Sed hæc non nos primi prodimus: fateri non pœnitet: communia sunt, quę cum ueteribus sentio. Atqui mea quę scripsero, in hijs dũtaxat & nos magis posteris placebimus. Nec mirum, si nulla circa uiuos fama est. Sua tempora lector non amat. Hinc est illud clarissimum Satyri distychon,

A

Naturæ secreta.

De Chelidonia herba nota est fabula. Vocat aũt & aues, & herbã ipsam cõmunes, q̃d ubiq; fere reperiant.

Sermonẽ uertit ad priores, uidelicet philosophos, atque physicos.

B

De æde quidẽ Febri statuta, uide Plinium libro. 2. cap. 5. Quod antem quartanas Saturni filias uocatas ait, ob eius morbi tarditatẽ maliciamq; dicit. Nã Saturnus iter planetas reliq̃s natura piger atq; maliciosus ab astrologis esse perhibetur.

Parua coronato plausere theatra Menandro,
Riseruntque suum secula Meoniden.

Nam & Magister meus, quo me usum esse præceptore præmiseram, dum uiueret, bellus habebatur, qui nunc orbe toto Vindicianus celebratur. Et profecto nullius unquam uirtus, digne suo seculo honorata est: uel quod inuidiæ, fortunæque locus inter uiuos maneat, uel q a miseriæ orto desyderio celebretur post fata probatio.

Vindicianus hic fuit archiatrus Valentiniani Imp.

Herba polygono coronatus, quam quis Luna decrescente sustulerit, dolore capitis caret. Similiter etiam herba illa, quæ forte inuenta fuerit in capite ænearum statuarum. Nam & reliquias bouis potantis si quis biberit, molestia capitis releuabitur. Spu-

Ad Capitis dolores.

C ma uero eius fronti illita, lege secretiore naturæ, graues inquietudines capitis sedat. Et cornicis cerebrum, quolibet genere accæptum, paria facit. Similiter etiam muris cerebro comesto, natura omniparens, magnum remedium caput dolentibus præstitit. Ferulæ quoque combustæ cinis, oleo mixtus, fronti uel capiti illitus, inquietudines capitis sæpe sedabat. Tantum etiam de uulturis cerebro, mixto oleo perunctum caput, frequentius liberatum est. O quantum naturæ uenerationis debetur. Nam magnes lapis admotus capiti, ex altitudine latentes morbos eripuit: & nidis hyrundinum mox expositus, atque cum aceto contritus, frontique illitus, par beneficium procurauit. Hæc Physica remedia sufficere arbitror caput dolentibus, & hinc etiam de epilepticis quædam ordinauimus. Remediorum recte adhibitorum efficacia, semper caussarum bonos exitus confirmauit. Latentes epilepticos, Gagathis lapidis admotum fumigium, semper repentinis casibus publicauit. Hoc de araneis parietum, hoc de stercore canum fumigium similiter facere constat. Nam & opertos caprarum pellibus, si in aquam ingredi facias littoris, infusis plantis, & tectis, epilepsiæ passio commouebitur. Similiter etiam si nares eorum opobalsamo tangas, D sollicitius epilepticos publicabis. Et acaciæ pulueres si cum aqua calida accæperint, & si continuo correpti fuerint, insanabiles erunt. Sin uero febrierint, facilius liberantur. Hoc de prodendis, uel cognoscendis epilepticis scripsimus remediorum, nunc opus est ordinatione.

Contra Epilepsiam.

Peoniæ radix magnũ præsidium præstat, si continue potata, frequentius odoretur. Sic Alicacabi, sic nycteridis radices medentur. Ex corio frontis asini, facta ueluti fasciola, eorum articuli constringendi sunt, & dextri eius pedis ungulæ portatus circulus, pari conditione medebitur. Interea caprinas tunc tantummodo carnes comedentibus, camelorum medulla, oleo roseo resoluta, tempora capitis, stomachus, & totum pectus matutinis horis perungendum est. Ex sanguine mustelarum unguentum commode adhibitum, par præstitit beneficium. In ipsis uero commotionibus, si sanguinem de eius pedum digitis elicias, quoquo pacto, & eius frontem ex eo tangas, & labia, continuo exurgit. Tunc etiam asini lotio aspergi conueniet. Addo interea, quod ille ait, si mihi fas audita loqui, quod necessitas procurandæ sanitatis extorquet, eodem lotio asini potari eos debere, & hyrundinum sanguinem, cum thuris masculi puluere, sub æqua ponderatione, cum oxymelle similiter sumere. Sic alij ueteriores sub certo secreto naturæ, excepto capite ac pedibus, cæteras mustelæ reliquias, atque partes corporis obtulerunt, ex cuius cibi beneficio, molestiam passionis frequentissime declinauerunt. Aliud. Vina multum acria horis matutinis data, diebus triginta continuis profuerunt.

Pari forma, etiam ex testa cerebri asini combusta cinis datus profuit.

Sic altheæ succus, sic cöagulum leporis, in modum grani erui per dies xxx. ministratum, horis matutinis, epilepticos liberauit. Nam & mulieribus menstruantibus, hoc uitio laborantib. cöire conueniet. Hæc epilepticorum præcepta, et probata remedij cura disposita, deinde reliqua, ut potero, uaga, & disseminata remedia collecta designabo. Hybiscũ, & caricas discoctas, & tritas diligenter, ubi admiscueris, admisces passi calicellum plenum, modicum axungiæ porcinæ, quasi unciam, & pollinem de hordeo, ita ut hybisci, triti, uncias.II. caricarum unci.II. non febricitanti admisceas, cum quantum merum est. Febricitanti autem, aquam de hybisco, & caricis ubi bulierit, hoc cataplasma impones, & usque in alterum diem mane habeat. Et item alia similiter facias, per dies quinqꝫ. Postea diameliton solues cum cæroto, & pones: deindę iunges in ipsa diameliton, etiam aliquantum despermaton: & cum melius habere cœperint, das potionem athanasiam in aqua calida, & cochlear unum mellis, & cochlear unum aceti. Hoc per triduum facis, & si usus ex egerit iterum repetis cataplasma. A

Ad Vesicæ autem dolorem, coquis aquam de fœnogræco cum hybisco, & fomentabis super pectinem, de aqua calida, ita ut ante oleo calido omnia loca quæ patiuntur perungas. Quæ cum facis, sedebis super peluim maiorem, & leuiter fomentabis: ne loca contundantur. Postea detergis diligenter, & facis cataplasma de fœnogræco, & lini semine, & polline hordeaceo, in aqua & oleo, ac modico melle cocta, cataplasma inducis, et ponis. Omnia loca cum ipsis quoque testibus percooperis. Hoc tamdiu facis, donec dolor recedat. Deinde decoquis adarcem, origanum, & petroselinum, & sic dabis potionem cum modico melle. Medicamen autem diameliton solues cum cæroto mollissimo, & cum adipibus pollinis, uel porcellinis, & medicamen basilicon, ita ut ante clysterizes eum qui patitur, exinaniendo stercus totum, & sic curabis eum. B

Ad Vesicæ dolorem.

Confectio medicamenti ad matricem curandam, uel menstrua prouocanda. Primo diffumigatur mulier sedens, de storace, ante quinqꝫ dies quam menstrua ei solent uenire, et encolpizatur pigmentis, quæ inferius scripta sunt. Diaquilon unc.I. basilicon semuncia una, cæræ punicæ ÷ I. adipis anserini ÷ I. oleo libyacio quantum necessarium fuerit. Species autem solues cum oleo liliacio, ita ut medietas cum aqua supra focum buliat, & alteram medietatẽ cum supradictis medicamentis & olei uapore facias calescere, ut sic soluantur. Et cum cœperis uelle encolpizare, antea uẽtrem eius cura de succis ptisanæ, fortiter discoctæ, immixto clysteri oleo anethino. Et post istam iniectionem, si purgatio Menstruorum plena non fuerit subsequuta, dabis ei puluerem picræ cum uino, & melle, & calide permixtum. Sed ante quartum diem consuetę purgationis, ita cura, ut antequam encolpizes, primo de succo ptisanæ decoctæ cum anethino oleo, uentrem cures, & sic encolpizes: & hoc usque in diem purgationis, si necesse fue-

Ad Matricẽ, & Menstruorum prouocationem.

C rit, bis in die facies, & nunquam anhelitum uel dolorem stomachi patietur. Hygna dicitur solutum collyrium. Et dicitur Panchriston. Facit autem ad multas passiones, & est approbatum. Ad synanchem, penna illita faucibus, eam soluit. Vlceribus uero aurium prodest cum melle attico, & uino, æquali pondere solutũ, calefactumq́; , ad aures immissum, & non effusum. Vlcera locorum omniũ emendat, præcipue tamen oculorum foris illitum: duricijs etiam palpebrarum sic confectum quoquo modo se habeant, si penna molliter inungatur, uel tangatur. Asperitates uero deintus ueteres palpebrarum sanat: albedines, suffusionis membranorum, de oculis expurgat omneis. Morsus omnium serpentum curat: siue intrinsecus potu datum in uino, & oleo bono, pari mensura quantum sufficit calefactum: seu deforis penna illitũ, bene sanat. Cuius compositio talis est. Aeraminis combusti unc. II. mysi assati semunciã, myrrhæ trogloditis unc. I. croci semuncia, passi cretici heminã, piperis communis semunciam, uini aminęi candidi quod sufficit. Vniuersa cum dimidio uini in mortario teris, per dies numero. xxij. Proinde reliquum uinum permiscens cum passo cretico coque. Agitatũ transcolas in trullionem, sed immittis simul supramemorata de mortario, in ipsum trullionem: tunc uero leuioribus carbonibus impositum trullionem, omni

D hora agitas, ne illa quæ grauiora esse uidentur, in fundo remaneant, & comburantur: ergo mouenda sunt sine intermissione. Et quum feruendo, in modum mellis deuenerit, infrigidatũ uase uitreo seruare debebis.

Hygnæ operatio mirabilis.

Ad Conceptionem. Leporis uuluam assatam teris, & dabis in uino mero, in balneo sabanis insidenti bibere, ieiune. Si ipsa die uel nocte tacta fuerit a uiro, concipiet. Ad conceptionem experimentũ. Nardum asianum, uuam uero passam creticam purgabis, ut tollas grana quę habet, & myrrhæ trogloditis modicum, teris diligenter more collyrij. Sic enim probabis. Ad rostrum applicas, & labia inde fricas, si dulce est: sic mulier utatur. Si uero amarum, adauges uuam passam, et cum lana pessarium factũ suppones per dies. xxx. Etiam si στεῖρα est, concipit. Et pariter præparamus uiro. Rutam agrestem tere, & inde ueretrum line, statim excalescit. Postea si non pausauerit ueretri tensura, idem ueretrum oleo unges. Inguina si a caballo indoluerint, oleo rosaceo tanguntur in balneo, & extra balneum. Si autem cum rubore nimio, aut ustura fuerint, cum cerussa permixta liniantur. Ad Perniones. Alumen scissum in aceto acri infundis, & post diem agitabis, & pedem perunges.

Ad Conceptionem.

στεῖρος, sterilis dicitur.

Ad Perniones.

Ad Lumbricos. In ollam fictilem mittis mentham usque ad medias, & desuper myricas, usque ad summum, & implebis ipsam ollam aqua, & decoques omnia. Bibere dabis habenti lumbricos ieiuno, omnes per inferiora egerit. Ad Menstrua mulieri prouocanda. Rutæ succi cyathum unum calefactum ieiuna bibat. Fortius autẽ prouocat, si ieiuna lauetur, & sic biberit, antequam balneum intret. Sanguis si huic cur-

Ad Lumbricos.

Ad Menstrua prouocanda.

rere cœperit, surculus ipsius rutæ, de cuius folijs succus expressus est, in ignem mittatur, & sanguis se stringit. Potio ad Luem. Cucumeris syluatici radicem quantum habueris, mittis in mortarium, & teris cum folijs tenerioribus semperuiuæ, apij, & coriandri. Cum bene triueris, adijcies mel, & grana piperis imparia, quot uolueris, & uniuersa temperabis, & stanno seruabis, & ieiunus uteris. Et si quis apprehensus fuerit, hanc potionem cum accęperit, statim foris exit omnis lues ab illo, & sanus erit. Sed & qui epulatione usus fuerit, aut qui seruierit ei qui lue tenetur, nunquam noceri poterit. Chalasticum quod ostendit Titianus uir clarissimus, imponendum in aluta pedibus dolentibus, & ligandum fasciola, & desuper udones induendos. Cæræ punicæ unc. I. resinæ frixæ, p°. I. resinæ terebinthinæ ÷ I. axungiæ porcinæ sine sale, de porcella uirgine, uel etiam de pluribus p°. I. hæc omnia in cacabo soluis: mittis postea cæram, & desuper nitri alexandrini bene triti ÷ I. & agitando bene commiscens, seruabis in fictili. Ad Hemitrytim, unde fiunt chardiaci, & phrenetici. Mala cytonia sicca trita lauato, & mittes in ollam nouam cum aqua fontana, & decoques, & ipsam aquam bibere dabis. Antidotum Diarobum facit ad pectoris dolorem, & stomachi, & iocinoris, splenis, uesicæ, ad hemoptoicos qui sanguinem uomunt, uel expuunt, ad indigestionem, inflationem stomachi, tussim siccam: & ad tussim suspiriosam, id est, qui fortiter suspirant: nauseæ prodest, & saliuis abundantibus. In his necessitatum uniuersis doloribus, cochleare plenum ieiunus manducet: per triduum senties beneficium. Cuius compositio talis est. Masticheş, petroselini macedonici, oxypiperis, quod in usu est, unciæ singulæ. Item hyssopi cretici, irios Illyricæ, rutæ uiridis unciæ binæ, nuclei pinei unci. IIII. Quæ sicca sunt tundi & cerni debent: rutam autem cum nucleis pineis, & mastichem, in mortario fictili aspero detere. Hæc, quum bene fuerint malaxata. postea quę sicca sunt iungantur, & terantur simul. Desuper autem mitti oportet mellis summi, quantũ sufficit: uniuersa confecta in uas uitreum missa, signataque seruari debent. Decomai antidotos Terentij Eutichiani diatessaron. Facit ad digestionem, & ad urinam prouocandam, & colum. Cuius cõfectio talis est. Petroselini macedonici, piperis, innulæ, feniculi semina æquis ponderibus tusa, & cribellata, melle bono sufficienti despumato terendo iunguntur, & dolio uitreo signata seruantur: cum necesse fuerit, dabitur ita. Ad digestionem cochleare plenum comedendum. Si autem mane stomachum indigestum habet, similiter cochleare plenum comedat. Ad urinam uero prouocandam, in balneo, uel in sole stanti, cochleare plenũ soluis, in duobus cyathis aquę calidæ, & bibendũ dabis. Colicis quoq; in aqua calida, ubi apiũ fuerit decoctũ, solutum, plenũ cochleare bibere dabis: triduũ tribus post cyathis aquæ salsæ. Antidotos faciens ad omnes dolores interaneorum,

A

Potio contra luem.

Titianus medicus.

Ad Hemitrytin.

B

Antidoton Diarobi compositio.

Antidotum Terentij.

C Hyssopi cretici ÷ II. calaminthes creticæ, pulegiũ sine fumo, petroselini macedonici, siseleos uncias ternas, apiũ seminis unciã.I. libistici semunciam, thymi Hispani florum ÷ I. piperis semunciã, gingiber semunciam, tusa & cernita cõmisces cum melle bono despumato, & confectum, uitreo signatũ seruabis. Ex hoc ieiuno dabis cochleare plenũ. Diamoron ἁπλοῦν .i. simplex. Mora syluatica, triduo in cacabo mundo habentur. Postea exprimũtur ex his sextariũ sex: quibus iunguntur mellis sextariũ tres cõmixti: simul colantur, & in cacabo stannato coquũtur ad tertias. Seruatur in dolio uitreo. Datur ex hoc ad uulnera fauciũ, dentium dolori. In acerrimis febribus constitutis, tẽperatur ex aqua calida, uel ex frigida. Sed in aures hulceratas ad cochleare fundet̃, et obturabitur lana.

Diamoron simplex.

Diamoron Sebasti, id est, succus de moris syluaticis, quę collecta in cacabo triduo sint, quarta die exprimẽdi: ex his sextariũ sex, croci unc.II. alumnis scissi ÷ II. corticis malogranati ÷ II. succus de moris, & mel, & succus labruscę bene cõmiscentur, et colant̃, & desuper imponunt trita, & cribellata, et iungunt. Crocus ante triduũ infundit̃ in succo labruscæ, ut facile teri possit. Decocta simul usq; ad tertias, uitreo seruãda sunt. Facit ad faucium uulnera, & totius oris: sed & ad carnes quæ supra dentes nascuntur. Acopum dyacissum. Baccas lauri numero.c. pilas cypressi numero.xx. herbę sauinę foliorũ libram.I. resinę pituinę lib.I. germinis

Diamoron Sebasti.

Aeoptum Dyacissum.

D hederæ unc.IIII. olei sabinensis lib.IIII. fœnogręci sextariũ.I. cęræ rubræ lib.I. præter hæc gummi, resinam, & cæram, in cacabo infundis in aquæ fontanæ sextariũs.II. & olei libris.IIII. per triduũ: quarta die decoques, quæ infusa sunt, leui foco, quamdiu aqua absumatur. Gummi uero teres cum oleo modico iam cocto, usque ad leuitatem. Resinam autem, & cætera cum reliquo oleo resoluta leui foco, colabis, & tepefactum supra gummi immixtum, agitabis de ferula. Quod medicamen, dolio uitreo seruabis. Facit autem ad totius corporis frigdorem: & ad Ischiam, & podagram utilissime prodest. Ad sanguinem uomentes. Semen salicis unc.I. tritum cum uino austero, permixtum ieiunus accipiat. Sanguinem restringit, et uitium emendat. Confectio Saccomellis. Vuæ acerbæ succum sextarios.II. quem succum cacabo stanneo per triduum seruabis, supra missis grauis salis marini tribus, ita ut omnes fæces in fundo resideant. Exinde mittis succi limpidi sextarios.II. mellis despumati sextarios.III. Coques leui foco usque ad tertias. Quod de ferula agitabis: frigidum factum, uitreo seruabis. Facit ad nauseam restringendam, & uentris fluxum, et initia eorum qui sanguinẽ uomunt. Sed & dysenteriæ incipienti, cum aquæ puræ mensura dabis: febrientibus tepidum, cæteris frigidum. Ad sanguinem de ano fluentem. Malogranati corticem tusum; & bene cribellatum, in aquæ calidæ cyathis II. totidemque uini, & cochlearia singula pulueris per triduum da bibere, & restringit. Ad dysentericos. Ouum gallinacium cum aceto

Ad uomitum sanguinis.

Confectio Saccomellis.

Ad Hemorrhoicos.

Ad Dysentericos.

friges, & das manducare ei qui patitur per dies septem. Ad dysenteriam. Fragmenta de mola ignifera facies: & cum bene incaluerint, lapides ipsos in lacte caprino extingues: & illud lac bibere dabis. Ad eos qui cum tormento urinam faciunt. Sisymbrium ex aqua coque, & tere limpide, & da. Bibat cum careno ieiunus, ex aqua supra memorata. A

Ad difficulter urinantes.

Ad Lumbricos. Herbam centauream decoques ex aqua, in olla noua, & dabis per triduum: bibat cyathos ternos, uel quinos. Ad omnia etiam interanea facit. Ad capillos in capite rasos, ut spissi renascantur, qui ex infirmitate graui ceciderunt. Caput nouacula eradendum, & liniendum ex hac unctione, cuius compositio talis est. Thus Dacicum, gallas, inulam, myrti nigri seminis uncias singulas, omnia tundis, cribellas. Post ladanum in uino uetere infusum, unc. II. per triduum desuper in mortarium missum adijcis, & simul conteris usque ad limpiditatem. Cumque spissare cœperit, tantum nardi boni campani desuper mittis, ut in modum cæroti strictioris deueniat. Perfectum plumbeo reponitur uasculo. Vteris post rasuram quousque capilli densentur. Ad denigrandos capillos. Gallas acerbas numero. x. spicam celticam, muscum gallicum, myrti nigri semuncias singulas: oua coruina tria, gallas, spicam, semen myrti, tundis, cribellas, et postea in mortario medicinali teris, cum uini ueteris quartario uno, per triduum: quarta die desuper adijcies oua, & in uino commiscebis. Confecta plumbo seruabis. Quando uti opus est, oleo lentiscino, & uino ueteri resoluta infectione uteris, ita ut solutior sit, & posit omnibus adhærere capillis. Sane sub hora infectionis, oleum intra os habendum est, ne dentes nigrentur. Medicamentum Phisophiani, quod dicitur Cysopharmacum, unice faciens ad passiones has. Ad ulcera chironia, ad ulcera recentia, ad luxatum, ad præcisuram, ad scabiem in capite, ad parotidas, seu glandulas, ad ulcera naturæ, ad contusionem & tumorem, ad deiecta, et fracturam, ad carbunculum, et furunculum. Etam si in mammillis mulierum ulcera, uel duricies natæ fuerint. Ad faucium tumores aforis, ad scabiem, ad ragadium, ad exochadium. Cuius medicaminis compositio talis est. Cæræ rubeæ, & ceræ punicæ, libras singulas, opopanacis uncias. II. Oleum autem secundarium, pinguissimum tantum mittere debes, ut pigmenta tegantur: resoluta in cacabo mundo colabis, et ad supra memorata uteris. Diaherpillum acopum. Serpillum, fœnogræcum, iunci radices, rorismarini libras singulas. Hæc omnia in uini ueteris sextarijs quinque infusa sint diebus quinque, die sexto olei sabini mittis sextarios quinque, leui foco impositum, eo usque coquitur, ut uinum absumatur. Postea mittis ceræ punicæ, uncias. XIIII. Facit autem podagricis, artriticis, spinę dolori, Ischiaticis omnibus mirifice prodest. Et Diacitrium acopum, cuius confectio talis est. In cacabo aquæ feruentis deponitur alia ollicula ærea, ita ne aqua illic intret olliculæ: cui hæc mit-

Ad Lumbricos.

Vt Capilli crescant.

Ad Capillos nigros.

B

Compositio Phisophiani medicamẽti.

Acopum Diaherpillum.

Diacitrium.

C tenda sunt. Citreum uiride acerbum, peucedani uiridis p°. I. olei sabini sextarij. II. sub ipsa die simul coquuntur ad feruorem aquæ bullientis: ollicula habeatur, ubi citreum est cum cæteris. Postquam hæc decocta fuerint, oleum colatur in cacabo, & desuper mittitur cęræ punicæ libra. I. agitatur quousq; soluatur cæra. Confectum in uas uitreum reponatur. Facit ad ea ad quæ & Diaherpillon, id est, podagricis, artriticis, spinæ dolori, & Ischiaticis. In aure uulnus si fuerit, excauas malũ granatũ, et mittis illic myrrham, pediasimos, mel, & acetum, & ad dimidium coquis, & eo mittis tepidũ, per foliũ lauri, oteniten, sanat. Alij pro myrrha aphronitrũ mittunt. Ad Hydropem. Vituli masculi stercore cum aceto acri permixto, spisse uenter liniẽdus est, ita tamẽ, ut ante ipse hydropicus toto corpore dropacetur. Ad Hydropem. Squilla, id est, bulbus sub prunis furno assatur. Deinde circumpurgatur, & medietas eiusdem bulbi in aqua coquitur: posteaquã coquendo colorem mutauerit, tollitur. Ex quo bulbo scrupulus unus, & dimidius teritur cum oxymelle, tribus cyathis calefactũ, bibendum datur. Oẽm calamitatem per urinam euacuat. Ad Hydropem. Lomentũ fabacium bene cernitum, & cineres de fornacibus optime cernitos, æquis ponderibus adunatos, in aqua calidissima conspergis, & facis cęrotum in modum cataplasmatis: inducis pannis duobus, ita ut unũ habeat in ante, et alterũ retro: oẽm D calamitatem humoris, aut per anum digerit, aut per urinam. Ad Hydropem, quod monstrauit Leoparda. De lupo, si uiro, de masculo: si mulieri, de lupa, remedium faciendo, cor seca totum, & pulmones. Omnia simul cõburis: ita ut carbones fiant: quę teri, cerni, id est, cribellari, & in puluerem redigi debent, & uitreo seruari signata. Cum necesse fuerit, uinum bonũ, sed non uetus mittis in ollam fictilem nouam, & de pulegio quod fumo tactum non est, facies fasciculum, & ex eo facis agitari ipsum uinum. Posteaquam perbullierunt, facies potionem, & tepefacta potione cochleare plenũ pulueris das bibere ei qui patitur, per triduũ.

Oteniten uocare uidetur morbũ auriũ, ἀπὸ τῶν ὤτων, id est, auribus efficto uocabulo.

Ad Hydropem.

Ad Hydropem. Quod monstrauit uxor Nomenclatoris. In ollam fictilem nouã mittis unam radicẽ de costo, et de folio malobathro tres surculos crassos, & fasciculum qui de publico emi debet feniculi: bulliant hæc omnia in olla cooperta. Ex eo mane unã potionẽ bibat, & sero qua hora se collocat unã. Ad Hydropem, potio expermentata Cornelio. Scyllæ purgatæ, id est, bulbi crudi minutatim concisi p°. I. uini aminei uetustissimi sextarios. III. in fictili per triduum infundis, & uas die quarto foco leui imponis, & coquis quousq; uinũ ad tertias ueniat. Sublato uase de foco, partes scyllæ projcis expressas, succũ uero uitreo seruabis. Ex hoc quando opus fuerit quartariũ hydropico ieiuno calefactum dabis. Locis autẽ externis tumentibus, aut inflatis, aut humore plenis, stercus bubulum cum parte aceti resolutum, spisse imponis tamdiu, quousq; ad limpidam sanitatem patientia loca perducas. Sane de succo pri-

A

ore ter singulos quartarios dabis, id est, triduo, intermissis singulis diebus. Ad Hydropem, quam frequenter experimentauit Eugamius. Confectio. Columbi agrestis, uiui, integri, cum pēnis suis exusti, in olla fictili in cineres cōuersi: et ex hijs quantū tribus digitis leuare potueris, & herbę sabinæ, tusę, cribellatæ tantundē, & myrrhę trogloditicæ quantum tibi uidebitur, in uini meri aphri calefacti cyathis duobus, ieiuno digesto bibendum dabis. Primo tamen die sentiet beneficiū potionis, ita ut per urinam satis mittat. Alij incipiunt subito, & per nares mittere humorem. Ad dolorem uentris, & ad tortionem experimentatū a Cornelio. Calaminthę, nam sic est herbę nomen, pulegij sicci sine fumo, Petroselini, libistici, unciæ singulæ: siseleos, apij semen, gingiber, iuniperi, thymi Hispani, piperis, quod in usu est, uncię binæ, mellis optimi despumati quantū tibi uidetur, omnia hæc tunduntur, cribellātur, & in melle despumato coniungunt̄. Reponuntur in uitro. Quando uero opus est, in aquæ calidæ cyathis tribus, ubi apium fuerit decoctum, dandum antidotū modo nucis auellanæ. Τὸ διαλθαῖον, si sub hirco scabies exierit, aut duricias facit, & ad loca dolentia uniuersa, pręcipue tamen ad humores, & duricias, et apostemata prodest: æque carbunculis, clauulis, et furunculis. Cuius compositio talis est, Spumæ argēti, olei cōmunis, libras singulas, galbani ÷ IIII. cęræ rubeæ, resinę terebinthinę libras singulas, hybisci radicis fasciculos. IIII. Spumā argenti cū oleo in mortariū mittis, et teris usq; ad summā limpiditatem. Resinā, cæram, cū galbano, foco leui imposita soluis in cacabo: deinde colas, & iungis cū spuma argenti, et oleo detritis. Hybisci aūt radices detergis, & postea lotas in pila tundis, & in mortario fictili, pistillo ligneo teris, quousq; bene sit detritum. Paulatim iungit̄ cum supra memoratis, & terendo adiuuant̄: confecta in fictili seruātur. Musę trochisci uirtus prodest his passionibus. Capitis dolori, & oculis sępe reumatizantibus, si ex aceto resoluto, tota frons liniatur. Auribus humore plenis, aut uulnera habentibus ex uino austero, & melle resolutū, auribus infundit̄. Gingiuis putridis, aut sanguine plenis, uel dentibus luxatis, in puluerem detritus, aut digito, aut melle intra os mittitur. Nariū ulcera inueterata diuturno humore, ex uino austero resolutū, et intermissum sanat. Vlceribus omnibus forensibus, cum lintheolis linitum, & impositū prodest. Fluxui uentris ex sanguine assellantibus, seu rasuram cum putredine facientibus, ex uino austero cocto in myrto, quantum ęstimaueris, uel certe quasi merum, per pessarium inijcis, mirifice prodest. Ad ulcera chironia lintheola infusa imponuntur: & ad carcinomata, & ad omnia uulnera uetera. Ad naturam dolentem in aqua tritus spissus liniatur, & lintheolum infusum ponitur. Paronychijs ex aqua tritum sæpe inunges. Cuius trochisci compositio talis est. Aluminis scisi ÷ III. aloes indicę ÷ III. myrrhæ ÷ II. croci ÷ II. crocomagmatos ÷ III. calchanti. II. malogranati caliculos qui primi nascū-

Ad uentris dolorem.

B

Compositio Dialtheæ.

Trochiscorū Musæ uirtutes.

Trochisci Musæ.

C tur, anteq; poma fiant ÷ IIII. æris floris ÷ II. Cortices tūdis & teris: crocum aut uino amineo, aut phalerno infundis. Quod alio die tollis de uino, et in mortario teris. Cum tritū fuerit, adijcis & cęteras spēs desuper, & ad mensurā cochlearis cōteris, cū melle sufficiente, et uino bene subactū. Ex eo trochiscos facis siccatos, et in aluta molli seruabis, et loco sicco reponis in uitro: ad supradicta de experimētis. Ad Lumbricos. Cornu ceruinū secas, et scobē ipsius cū mellis modico, in aquę calidę cyathis tribus dabis bibere. Ad profluuiū, a me tertio hæc duo remedia sunt experimētata. De capillis ipsius mulieris, qui excidunt qn̄ se ornat cum mataxa, facit in medio nodum, et in arbore quacunq; pomifera liget de ipsis capillis unū nodum, q̊s capillos illic relinquat in arbore aliena. Mulier manifeste sanat̄, arbor autē arida fit. Ad Vesicā. Carbones de arbore persicæ ÷ I. pice p°. I. resina p°. I. oleo ÷ II. cęræ ÷ II. aceti potionem, laminā cyprinam ÷ II. quæ terenda sunt cū aceto in mortario medicinali per triduū. Quarto autē die decoques. His in cacabū missis, ac resolutis, et cum oleo transcolatos, misceri illud oportet: q̊d in mortario fuerit tritū, adunatum exagitatur, quousq; in modū emplastri deueniat: lintheolo inductū ponitur. Ad Epar, et ad Splenem. Eupatorium, costum, gentianā, aristolochiam longā, aristolochiam rotundā, baccas lauri mūdas sine cortice, piper, oīa æquis ponderibus tundis, cernis; uitreo

D seruabis. Cū necesse fuerit, dabis in tribus cyathis meri uini, ueteris, chalastici, cochleare plenum. Si autē febriunt, in aquę calidę cyathis tribus. Ad Coli dolorē. Thymum hispanū tundis, & molliter cernis, & das die primo cochleare. I. die secundo. II. die tertio. III. Si febriunt, in aqua calida: sin minus, in uini ueteris cyathis trib. Ad dysentericos. Conthiliū, anchusam, amylū alexandrinū æquis ponderibus tusa, et cribellata, in ouo sorbili cochleare plenū ieiuno, et post cęnā dabis. Aliud Eusebij, ad Dysentericos. Vuæ syluaticę adhuc acerbæ, folliculos cū granis suis, pjectis uero succis, sicca utraq; tundis, cernis, et in uitreo dolio seruabis: ex hoc in trib. cyathis uini ueteris meri cochleare plenū. Febrientibus uero cū omphaco & melle. Ad idē. Membranā exterioris uētris gallinacij, quā coci semp proijciunt, ad solē siccabis, ita ut sint. XXV. tundis, cernis cū gallis asianis. II. ex quibus puluerē factum, pariter miscebis cum amylo alexādrino: cochleare plenū semel. Ad Colum. In balneo posteaq; te lotus p sabana uestiueris, et sederis, dicito intra te, per te diacholon, diacholon, diacholon. Ad Calculū Porphyrij. Brassicā bene siccatā teris, et piperis pondus duplū: itaq; cribratis, et in se mixtis, cochleare plenū dabis in potione. Ad fluxū sanguinis de naribus experimentatū. De ipso sanguie nomē eius cui fluit, literis latinis in fronte scribis ad cannā, et statuisti. Ad idē experimentatum. Calchitide trita si lintheolū in cortinæ extremitate tetigeris, et intra nares miseris, statuisti. Hoc & si de diacharto feceris, idē ualet. Si autē nimius sanguis currit,

Ad Lumbricos.

Ad Profluuiū mulierum.

Ματαξα syricū dicit̄. Forte alludit ad Fila sericia, quib9 fœminæ capillos coercent.

Ad Vesicam medicamentum.

Ad Epar, & Splenem.

Ad Coli dolorem.

Ad Dysentericos.

Ineptia magica.

Ad Calculū.

Ad fluxū sanguinis mariū.

hoīs pedes in aquam frigidiſſimã depone, et ſtatuiſti. Ad idẽ experi- A
mentatũ. De cacabo, ſiue æreo, ſiue fictili, fuliginẽ tritam per cannã infu-
ſam, ſi intra nares miſeris, ſtatuiſti ſanguinẽ. De Cõmai, ad hordiolũ
qui in oculo ab ſe naſcit. Galbanũ, thus, et mãna in ſe ex æquo pondere
cõmiſces, in lintheolo inductũ pone. Ad Epar. Coctum eupatoriũ, lu- Ad Epar.
pinũ crudum, æquo pondere tunſum, creta cõmixta dabis cotidie in ui
no cochleare plenũ, in trib. cyathis mellicrati calidi. Ad idem. Guttæ
amoniacę ÷ III. coſti ÷ I. petroſelini macedonici ÷ I. feniculi ÷ II. Hęc
quatuor tundunt, cernuntur. Mellis autẽ Attici libras. II. ſemotim bul-
liunt, & ſic deſuper ſupramemorata mittunt. Ex eo ieiuno danda ſunt
II. cochlearia. Intermiſſis duobus diebus, accipiunt uſq; quater. Ad
Lateris dolorem, ad perfrictionem, ſed tamen recenter bibendo. Hyſſo- Ad dolorem laterum.
pum, origanũ coquis pultario nouo. Bulliat ter, aut quater. Et mittis ace
tum in mortarium cum melle, et mane cochlearia duo, uel tria ſumat.

Ad Calculos expellendos, etiam infantibus. Vnum calculum porci- Ad Calculũ.
num, ſemen cauliculi, cyminũ, baccæ lauri ſiccę mundæ, piperis unc. bi-
næ: hæc ſeparatim tundunt, et bene cribellata in unũ rediguntur, in do-
lio. Interea dabis cochleare plenum in * codera mixto cyathis tribus. Alias * diacodio.

Ad Cordis dolorem, etiam ſi ſpina doluerit. Laſeris cyrenaici grana Ad Cordis dolorem.
tria, detrita, mellis, & aceti: æquo pondere, ut faciat cyathos tres, bibat.

Ad Auriginoſum. Herbam ariſtolochiam, muſcum de tecto, quẽ fu- Ad Auriginoſos.
mus non tetigit, in ſe teris, et ſpargis in corpore: uel puluerẽ ipſum dabis
cũ uino ueteri bibat. Ad Auriculę dolorẽ. Malumgranatũ ſiccũ exina B
nis, et mittis mellis cochlearia duo, et aceti glutũ unum. Bulliat in ſe ipm
malumgranatũ: de argilla deforis linis, ut bene bulliat: etiã tepidum per
foliũ lauri mittis in auriculã. Ad Inteſtinorũ dolorẽ. Braſſicam britã- Ad dolorem Inteſtinorũ.
nicã conteris, et ſuccum eius in aquę calidę cyathis trib. dabis bibere: aut
cyminũ hiſpanũ dabis. ¶ Corpus igit hoīs diuidimus in quatuor par Partitio, & obſeruatio partiũ Corporis humani.
tes, Caput, Pectus, Ventrem, atq; Veſicam. Si autẽ incipit circa Caput Caput.
cauſſa cõſurgere, neceſſe eſt, ut tenebrę malæ, et dolor capitis conſequan
tur. Supcilia ſunt grauia, et cerebri, & tẽporũ pulſus. Oculi mane lachry
mantes, hos caligo cõplectitur, auriũq; pulſus. Quãdo igit aliquid horũ
indiciorũ oſtenditur, cõuenit adhibere capitis purgationẽ ſine ullo me-
dicamine cathartico. Namq; aut hyſſopi comam, & origani, et pulegiũ
in melle, uel in mulſo datã, ad mẽſuram heminę dimidiæ gargarizare ex
pedit. Hac em nulla circa caput lenior poteſt eſſe medicina. Tantũ ergo
mẽſuræ colatũ in mulſis tepidũ gargarizari expedit ab hoīe ieiuno. Ne-
gligentibus autẽ hæc indicia, conſueuerũt iſta contingere. Imbecillitates
luminũ, aures rumpunt extrinſecus, ſtrumę in confinio colli, in cerebro
pulſus, pfrictio, ſuffocatio in guttur deſcendẽs, uua diſtillat, glandula in-
flat, capilli defluũt, caput ulceribus implet, conſequit etiã dentiũ dolor.

Quando autem circa Pectus cauſſa obdurata eſt, conſtat ex pluri- Pectus.

C mis, & hæc permonstrari solent. Primum superius in pectore, & lingua crassior solito, & sputa fellita. In lateribus autem, & in scapulis, dolores sine ullis præcedentibus caussis, oscitationes assiduæ; sed & alias suffocatio & sitis. A somno autem anima non læta, pulsus pectoris, in brachijs, & in manibus tremor, & sicca tussis. Quisque aduersum hæc sapienter instans, hanc consuetudinem seruet, ut a cœna uomat sine ullo medicamine. Conuenientes sunt etiam uomitus, quos & ieiuni facere solent, quibus noxius insidens pectori humor extrahitur. Conuenit igitur maiore uomitu, tenues radices manducare, carthamum, semen erucæ, confusam semper, & tepentem aquam superbibere. Indicia autem negligentes harum caussarum, hæ ægritudines consequuntur: pulmonum labor, phthisis, & nigri fellis iræ, acutæ febres, & semper pestilis somnus.

Venter. Cum autem circa Ventrem ualetudo consurgit, quæ multifariam constat, ista prænunciat. Torquetur uenter & turbatur, cui se importune febris infundit. Potus autem in uisceribus amarescunt, & ex ipsis dolor in omni corpore, nulla necessitate, torpedo in uiribus, & quædam subtilitas febrium. Quando igitur hæc indicia præcesserint, conuenit uentrem sine ullis medicamentis procurare molliorem. Est autem curatio uera tibi præscripta, nihil derelinquas, aut lapatho ueteri, aut mercuriali herba, quæ Virginalis uocatur. Est enim indignationi

D uentris accommoda. Si autem superior caussa protraxerit, quodcumque sit illorum indiciorum, oportet decoctum urticæ haurire succum. Est enim cæteris sæuior, & periculosa res. Illa quoque utilis ratio curandi est, ut caules in mulsa aqua decocti penitus exudent: horum aqua melle dulcatur, asperso sale, usque ad heminas. IIII. Modicum utile est bibere. Hæc autem negligentes caussæ ualetudinum consequuntur. Fiunt cœliaci, sine fine profluit dysenteria, sequitur iliaca, apoplexia, & in inferioribus defluens sanguis, & hęrens morbus articulis.

Vesica. Quando autem per uesicam uentura est caussa, æque & ipsa multifariam constat, & prænosci solet. Ab escis, plurimus uentus emittitur. Crebra eruptio, fœdus corporis color, grauis somnus, collectum decoloratum, quod tamen difficulter effunditur: circa uentrem tumor excitatur. Quando ergo horum indiciorum aliquid fuerit deprehensum, futuram caussam conuenit pręuenire. Maxime autem ante dies decem. Quibus curam oportet adhibere, feniculi & apij radices, maceratas in uino candido, & bene olenti da ieiuno. Duobus cyathis conuenit bibi: debet tñ aqua permixta esse mensuræ. Quos modice urina persequitur, ex hoc indicio caussę ingrauescũt, hydrops, iecoris dolor, phrenesis, stranguria sicca.

Partitio & obseruatio quatuor temporum Anni. Scripseram autẽ tibi de temporũ curriculis, quę quũ recurrunt, per maxime certa indicia ualetudinem in hoĩm corporibus ostendunt, unde illis adhibere obseruantiã oportet: ut scias qbus rebus utaris, et quibus rebus abstineas. Faciamus igitur exordiũ ab hyberno tẽpore.

Solsticiũ est.|viij. Kalen. Ianua. ex qua die corporibus humor increscit. Quã caussam hybernium æquinoctiũ præstat. Vtere igitur calidissimis, & optimis, et indulge uino: ne peperceris ueneri. Sunt aũt ex supra scripta die, in æquinoctiũ uernum dies nonaginta duo. A sexto autẽ Kalen. April. die, usq; ad memoratũ, incrementa gignunt. Vtere igitur bene olentibus, et acerrimis cibis, ut impleatur humor. Tuncq; a suprascripto æquinoctij die, quo sol oriet, dies quadraginta octo demonstrat. Ortus enim Pliadũ pridie Idus Maias habentur. Inde sanguis increscit, febres humoresq; gignunt, in æstiui temporis permutationẽ. Vtere dulcibus, & minime consueta uenere exercere, & ieiuna. Sunt autẽ usq; ad permutationẽ æstiui temporis, ab exordio pliadum, dies quadraginta tres. Incipit tempus æstiuũ. viij. Kalen. Iulij. Ipsa hora incrementũ fellis admittitur: quod crescit in æquinoctium Autumni. Frigidis utere, & dulcibus, et cunctis bene olentibus, & minime ieiuna: et consuetis ueneris in totũ abstine, in dies nonaginta unũ. Aequinoctium autẽ Autumni a sexto Kalen. Octob. intenditur. Ipsa hora uis nigri fellis auget, humorũ crassitudo consequit, in occasum usq; pliadum. Vtere calidis, & acerrimis omnibus, et abstine a Venere, minimũq; ieiuna. Sunt autẽ in occasu suprascripto dies. xlij. Occasus pliadũ quarto Idus Nouẽb. Eadem hora rursus hominibus sanguis increscit. Conuenit igitur & te reliquis uti, & indulgere uino, consuetis Veneris insistere. Dies sunt in tempore hyberni. xl. Istis si uteris, ut missa scriptura demonstrat, integra salute reliquũ tempus facile transiges, sine uallatione medicorũ. Ad Capitis dolorem, ut in sole non doleat, radicẽ pulegij post aurem sinistram baiulabis. Item quando te lauaueris anteq; solium descendas, de manu sinistra haurito aquã, & supra cerebrũ ter mittito. Item aliud. Papyrum tenes in manibus tuis, & nominas septem uiduas, quas nosti, & facis septem nodos in eo, & in fronte ligabis. Item uitis albæ corticem comburito, & miscens cum uitello oui, linias in fronte.

A — Hyems. — Ver. — Aestas. — Autumnus. — B — Ad capitis dolorem. — Superstitiosum.

Ad morsum serpẽtium. Gentianam, aristolochiam rotundam, lauri baccas purgatas, myrrham; æquis ponderibus tunsas admisces melli optimo. Ad hemicranion. Canis mortui capillos de capite tollis, de duobus digitis, & pulli mortui, & die sequenti minimo in lintheolo, de licio in collo suspendis. Itẽ radices salsas raphani teræ, quæ adhæserint tolle, & tere cũ aceto acri, et lini hemicraniã. Ad grauedinẽ aurium. Fel caprinũ, mel atticũ quantũ & fel fuerit, myrrhã, oleum rosaceũ simul in carbonibus calefacis, & in aurem mittis. Ad Vermiculos qui in auribus nati fuerint. Amurcã calefacies, & mittis in aurem. Ad auriculę dolorem. Porri succũ, intybi succũ cum nardo calefacies, et intus mittes.

Ad morsum Canis. — Ad Hemicraniam. — Ad Aurium grauedinem.

Ad auriũ dolorem, & uulnera. Herbæ sanguinariæ succorũ cochlearia duo, mellis cochlearia. II. olei cochlearia. II. sicci porri uirginis cochlearia. II. hæc omnia simul cõmisces, coquens igni leui, & intus mittis.

C

Vt infirmus dormiat.

Ad infirmum, ut dormiat. Semen sesami cum aqua teris, & facies grana minuta, in modum ciceris, & ad caussas supradictas. ut dormiat, grana bina uel terna glutiat. Ad tussim. Semen canabis, fabam combustam, pulegeium, irin Illyricam, piper, hyssopum, semen de urtica, & anethi radicem, omnia hæc ad scrupulum semis mittis, & teris in aqua calida. Ad tussim. Herbam marrubium decoques ex aqua ad tertias, & cum melle despumato, dabis bibere. Ad tussim electuariũ. Petroselini unciã. I. gingib. ÷ I. pip. ÷ citoniorum coctorũ pondo duo, mellis. II. pariter omnia cõmisces, & coquis, dabis ieiuno cochleare. Ad tussim. Nuces grandes sine nucleo coques in olla noua, & aquam quantam uolueris, dũmodo sextarium bibat ex uino, sanabitur. Item synapi alexandrini unc. friges, & piperis unc. atq; in unũ conteris, et contritum in pultariũ mittis, adijciens mellis pondo. I. et coques usque cum spissum sit, & refrigescat: ex hoc ieiunus sub lingua teneat, & dum se cœperit soluere, transglutiat. Hoc & noctu cum dormire cœperit, faciat. Ad idem facit, & maximum remedium est. Equi saluiam, ex aqua calida bibat per triduum: is qui tussierit, uiuet, equus morietur. Ad idem. Anethi seminis cyathis tres, piperis scrupulos. XII. mellis sextarium. I. tundis, & cribras, in melle commisces, & sic uteris, mane cochlearia tria, & alia die similiter. Ad idem. Irin Illyricam drachmã. I. mellis quod sufficiat, quousq; sit eliquata spissitudo. Ad coli dolorem. Azymũ panem tundis, & per cribellum cernis, et das die primo in uino cochleare unum, die secundo duo, tertio tria, febrietanti in calida, sano ut dictum est, in uino ueteri. Ad colum. Siliquas aphras tres, piperis albi grana. XXI. costi scrup. IIII. post omnia hęc trita, et cribellata, in uino ignito potionem facis, et dabis ei cochleare unum. Hoc per triduum si dolet, ignitum ferrum sic in uino extingues. Item Canabis radicem combures, grana. LXXVIIII. in mortario teris, in uino, & dabis potionem diebus. VIIII. Item lignum nodosum sambucinũ mittis in focũ, & dum cœperit exuri, paulatim fauillam de eodem extinguis: colligis in uasculo mundo: & rursus apposito ligno ad ignem, iterum & frequentius hoc faciendo colligis, usque ad cochleare plenum: cuique pulueri adijciens canabis grana. XIIII. cymini grana. XVIIII. Contrita simul cum puluere adijciens, in calida potione facta, da ieiuno, ut bibat plurimis diebus. Item testas ouorum gallinę, cum primum oua fuerint supposita, post exclusionem collecta: omnia uris, & teris diligenter in mortario: adijcies piperis grana. XXI. simul diligenter conteris: & dabis in aqua calida cochleare plenum: hoc facis per triduum. Item caput sardi decoques diligenter in aqua nymphali, quam colatam calidam dabis ei bibere. Item sanguinem anguillæ, cum rubello uino, æquis mensuris cum aqua tepida mittis. Item ad Colum. Aphronitra matronalia duo, in aqua dabis.

Ad Tussim.

D

Ad Coli dolorem.

Ad Colum.

A

Ad mammillarum dolorem. Terrę tubera uiridia, et axungiam ueterem sine sale tunde, & panem: facies cataplasma, & impones. Quibus ungues dolent, siue ad Paronychia. Mel coquens despuma, spumam argenti, & æris florem tritum simul cõmiscens, & unguibus in lintheolo impones. Ad eructuationem, uel stomachi inflationem. Myrrhæ nigræ baccam contritam dabis cum uino ueteri. Ad stomachum confirmandum diatessaron. Ciminũ, rutam, baccam lauri æquis ponderibus trita, melle mixto, cochleare plenum ieiunum bibat. Ad formidinem cordis, & spasmũ. Folia persici trita ponantur ad cor, & succus horum. Item rutam ex aceto & melle, cum farina hordeacea pectori impones. Ad cordis dolorem, etiam si spina doluerit. Laseris cyrenaici grana tria, detrita in melle, & aceto, æquo pondere, quod faciat cyathos III. bibat. Ad formidinem cordis & spasmum. Rutæ fasciculos in rosaceo oleo, & aceto decoquito. & unge eum, ut sudor desinat: quia cordis, uel animi angustię sudorẽ frigidum generant. In uino mero spongiam macera, & sinistræ mãmillę imponito. Ad fluxum uentris. Gallam, & testam de locusta teris, & mittis in ouum sorbile, et dabis ad uentrem. Betam ex aqua mulsa decoques, sparso nitro. Cum manducauerit, aquam ipsam bibat. Ad Lumbricas. Coriandri semen cũ melle dabis manducare. Ad fluxum uentris. Lenticulæ agrestis semẽ teris, & dabis in aqua calida, & mox restringit. Etiam si infans lateris patitur dolorem, bibat nutrix ex hoc, & lactet infantẽ, & statim infans sentiet. Ad uentrem faciendum. Rubricam mittis in aquam calidam, iuxta modum potionis: dabis potum, etiamsi lumbrici sint subsistent.

Ad Paronychia. *Ad eructationem.* *Confortatiuũ Stomachi.* *Cordis.* *Ad fluxum uentris.* *Lumbricos.*

B

Ad eos quibus uenter iuxta consuetudinem non facit. Blitum, uirginem herbam, siue Mercurialem, apium, damnascena quinque in aqua nymphali discoque: quam diligentissime colas; & facies ex ipsa aqua potum, in quo modicũ olei adijcies, datur ei. Ad duriciam uentris. In tribus caricis pinguissimis, exprimis lac, et dimittis in ollam, ita ut pene sit plena, dabis hoc manducare. Qui sunt pinguissimi corpore, ut extenuentur. Osifragi auis uentriculum siccum ad uentrem alligabis, ita ut corpus cõtingat, et cum homine maneat: ad extenuationẽ quantum uoluerit, ueniet. Ad uentris strictionem. Castaneæ coria tria, et mali, ac piri, & rosæ flores, in aqua calida dabis bibere. Ad solutionem uentris. Ouum, & butyrum in se coques, et in lintheolo inductum, ad præcordia imponis. Ad suspirium. Lapidem modicum de fluuio qui teri potest, de manu sinistra tollito, et in uino dabis: aut certe tria grana allij ad tertias decoquito, et bibat. Ad suspiriũ. Aquam quæ in arbore inueniť in lacunis, cauisq; corticibus cõsistens, suspirioso potum dabis.

Constipatos. *Ad corporũ extenuationem.* *Ad Suspirium.*

Item betonicã cernis, cernitã repones, cum opus fuerit drachmas tres cum lacte caprino ieiunus accipiat. Itẽ centauriæ herbę succum, nucis auellanæ magnitudine, in oxymellis cyathis tribus da: bibat, sanus erit.

C Ad lateris dolorem, & ad perfrictionem, attamen arcentem nimium. Hyssopum, origanū coques in pultario nouo, bulliat ter uel quater: acetum mittis in pultarium, & mel, & mane cochlearia duo uel tria sumat.

Ad dolorem Lateris.

Ad lateris dolorem. Petroselini fasciculos sex semis, piper tritum dabis in uino, & in ipso latere recumbat. Item semen absynthij tundis, & facis puluerem, & cōmisces cum axungia ueteri, inducis in pannum, & imponis. Ad lateris dextri dolorem, & ad epar. Piper, costum, apij semen, æquis ponderibus tundis, & cribellas: in aqua calida potionem dabis, mittis autē cochleare unum. Ad lateris dolorem, & si quis pondus leuauerit. Sulphur uiuum, picem, resinam maculosam, bitumen tritum, in charta per se imponis in balneo in loco ubi dolet, si quidem multum dolet, & postmodum triduo a balneo se abstineat. Ad lateris dolorem. Herbam chelidoniā tritam cum axungia imponito. Item tritam cum uino, da ieiuno, bibat, sanus sit.

Ad Epar.

Ad Epar. Linum, eupatorium, costum, gentianā, aristolochiam longam, aristolochiam rotundam, baccas lauri mundas sine cortice, piper, hæc omnia æquis ponderibus tundis, cernis, seruabis. Cū necesse fuerit, dabis in tribus cyathis meri uini, ueteris calefacti cochleare plenum. Si autem febricitet, in aqua calida, trium, cyathorū mensura. Ad Epar. Costum, eupatorium, lupinum crudum, æquis ponderibus tunsum, cernitum, cōmixtum, ex hoc dabis in D tribus cyathis mellicrati calidi cochleare plenum, per triduum. Hæc potio danda est ieiuno. Item guttæ ammoniacæ ÷ IIII. costi ÷ I. petroselini macedonici ÷ I. feniculi ÷ II. Hæ species tundūtur, mellis autem attici libra. I. semotim bulliat, & sic desuper memoratæ species tunduntur. Ex hoc ieiuno dantur cochlearia duo: intermissis iterū duobus diebus, accipiant, usq; quater. Item piperis grana. xxx. baccas lauri mundi sine cortice, grana. x. simul in mortario teris, et dabis in uino ueteri cyathos tres, & in eo latere recumbat. Hoc per triduum si febricitauerit in aqua calida dabis. Item corticem rasum auellanę, in uino terito, et dabis. Item uulpis splenem siccas, & dabis tritum ieiuno incondito. Aut certe costum, fœnogræcum, orizam, piper, æquis ponderibus tundis, & condita dabis.

Ad Spleneticos.

Ad spleneticos. Ficus, & pilulas cypressinas decoque cum aceto, & facis cataplasma, & imponis. Item *pulegium, quæ prius nascitur, teritur, et in uino dabis. Item radicem ebuli siccam, aut certe radicem salicis in aqua coques, & dabis ieiuno uinū uetus. Stiptitem nouissime purgatum bene combures, & puluerem facies, & dabis.

*Alias, polium.

Ad exitum Intestini.

Si infanti, uel maiori ad assellandum intestinum descenderit, facies hoc. Stercus asini comburis: inde facto puluere in olla ipso puluere intestinum aspergis: de aqua non lauas. Posteaquam puluerem asperseris, uidebis ipse, ne intestinum detergas. Hoc assidue facis, usq; dum cesset descendere. Ad Intestinorum dolorem. Brassicam britannicam conteris, & succum eius in aqua calida cyathos tres dabis bibere.

Si infanti, uel maiori ad assellandũ intestinum descẽderit, siue sangui ne puro, siue cũ stercore assellatus, sublauet se de aqua suprascripta cum acacia. Postq̃ delotum fuerit, mittis sæui hircini calefacti, in aqua calida, cochlearia duo, uel succi orizæ cochlearia duo, & acaciæ cochleare dimi dium, in clistere cõmixta mittis. Ad Iocinoris dolorẽ. Lupi cor siccum teris cum pipere, costo, petroselino, ieiunus ex mero bibat. Itẽ Betoni cæ fasciculũ, & mellis sextariũ decoques ad medias, et dabis per triduũ.

A

Ad dolorem Iecoris.

Ad nauseas, & uomitũ. Oleum coctum tritum ex melle, et cochleare manducet: uel anethum ex aqua mulsa dabis. Ad sanguinis uomitũ. Glutinis libram, ex aqua potionẽ dabis, bibat, & curatur sine periculo.

Ad Nauseã, & uomitum.

Ad sanguinis uomitionem.

Qui escã non continet. Stercus passeris parietarij teris, dabis in uino ueteri, ad potionẽ cochlearis unius, mox escam tenet. Ad Renum do lorẽ. Picem, bitumen iudaicũ, sulphur uiuũ, nitrũ, trita omnia mixta in se imponis. Item herbã artemisiam a pridie ubi nascitur inquires, & alia die ante solis ortũ, inclinatus de sinistra manu euelle, sine nodo con tingis te. Ad hyrcosos. Thus masculũ, et alumẽ tere, et ascellas hyrco sas line: aut myrta sicca. Ad Renum dolorẽ. Ieiunus puscam tepidam bibat, et inambulet: aut certe seuum bubulũ manducet, aut certe suinum uirginẽ, ad renem ligabis. Ad Dysentericos. Conchilium, anchusam, amylum alexandrinũ, hæc omnia æquis ponderib. tunsa, cribellata ser uabis. In necessitate dabis in ouo sorbili cochleare plenũ, mane ieiuno: in ouis tribus singula cochlearia, hoc est, per diem unum, ouum unum.

Vt esca contineatur.

Ad Remum dolorem.

Ad hyrcosos.

Ad Dysentericos.

B

Item cöagulum leporis ex uino uetere delotũ, tepefactum, dabis ieiu no bibere, & continuo sanat, etiam si carnes mittat. Item uuę syluaticæ adhuc recentis folliculos cũ granis suis, prolatis succis siccas, utraq; tun dis, cernis, in dolio uitreo seruabis: in necessitate dabis ex hoc tria coch learia in uino ueteri mero, frigido, uel tepido. Febricitanti cum ompha cino melle modico, ut supra memorat. Item mẽbranas exterioris uen tris gallinacij, quas coci semper proijciunt, maxime de plurimis pullis, has sole siccabis, ita ut sint. XXV. tundis, cernis, cũ pilulis quas dicimus anagallidos numero. V. ex quibus puluerem factum, pariter miscebis in uino, et æque amyli alexandrini cochleare unũ. Permixta omnia in ua se uitreo seruabis. Cum necesse fuerit, in ouo sorbili dabis cochleare u num in die semel. Si autẽ ita fuerit solutio uentris, ut cum stercore so luto, sputa remaneant, & generent conatus & libidinẽ, tunc oleum, siue uermiculus ad hæc dirimẽda datur. Et huius clisteris cõpositio talis est. Maligranati corticem, rubi cymas, myrtasq; leues, rorem syriacũ: omnia hæc mittis in ollam, & excoquis, in uino suprememorato, cochleare mit tis cum puluere. Cuius pulueris cõpositio talis est. Acacię nigræ pulue rem factũ conteris ÷ I. struthij. I. seminis asparagi ÷ I. ligamen hederæ ÷ I. rheuponticum ÷ I. rheupontici cum pulegio ÷ I. omnia tundis, et cribellas subtilissime, dabis cochleare unũ cum melle calido. Ad Ge

C niculorum dolorē. Geneſtam, tunſam, uel ſemen eius cum axungia malaxata impones. Ad omnē paſſionem interaneorū, uel febres. Spinæ minutæ flores, & roſæ, ſucco colligato, & ſiccato, atq; conterito, & melli cōmiſceto: grana etiā piperis parce adiungito pariter. Si nō febricitat, in uino dabis: ſi uero febricitat, in calida aqua. Ad impacta tibiæ uulnera, aut coti, ſiue geniculo, ijs occurrendum erit. Lomentū fabarium cerne, & acetum ſimul immixtū, & diligenter cōagitatum: ut cœperit ſiccare, ex ipſo ſuffundis uſq; in diem tertiam. Si autē cotis ſeparata fuerit, reponenda eſt, & non temere mouenda: et hoc ſuperimponendum quod ſcriptum eſt: ita, ut cum cœperit ſiccare, acetum ſuffundendum ſit.

Ad dolorem Geniculorū. Ad Interanea & febres. Ad Tibiarū uulnera.

Ad ſtrophum dicis hæc uerba. Quid iraſceris? quid ſicut canis iactas te? Quid ſicut lepus reſilis? Quieſce inteſtinum, & ſta crocodyle. Ad talorum tumorē & plantæ. Pampinum uitis uiridem aqua feruēti perfunde: quē conteres, & ſuperimpoſitum colligabis. Ad luxatum. Pumicem combures, facies cinerem, & cum oleo maceratum, calidum impones. Ad uentris dolorē. Minoris altilis pullos, qui ſanguinem habent teris, & potui dabis. Ad febres, uel hemitritęum. Oua frangis recentia, uinū & oleum roſaceum agitas in ſe, & catablaſmas uentrē ei, qui patitur: ſuperimponis lintheolum, & cum ſiccauerit, aliud imponis.

Ineptia delyra. Ad tumorem Talorum, & plantæ. Ad Luxatū. Ad Ventrem. Ad Hemitritæum.

D Ad hemitritęum, & ad omnē ardorem. Oleum roſaceum, & addis aquam, quā ad focum facies ut ferueat: ſupermittis lini ſemen tritū bene, ut fiat quaſi cærotum: & in pannū inducis, & ad media imponis, & curabis. Ad febres. Accipis adipem de anſere, aut certe de porcello, crocum, oleū roſaceum, & chamęmelinon. Adipes bulliant, & oleū per lintheolū colas. Ea omnia in mortario teris, & linis omne corpus ei qui patitur, & de ſabano tergis. Vt non infirmeris. Violā cum uideris, digito medio & pollice decerpe florem, & unū deuorato, deinde alterum, et tertiū. Quotquot annis hoc feceris, non ægrotabis. Ad febrem diſcutiendam. Nitrum & thus teris, et adijcies oleum, & uinū tepidum, & ſic perunges. Ad febrem medullarē. Lacertum prendis die Iouis, oculos ei tollis, et in lintheolo ligas per ſingula genua. Ad ſomnū. Vitem ſuccides, & aquā eius ſuſcipies ad potionē, & calidam adſumes cum uino temperatā. Item caput canis comburito, & puluerē eius ad caput ponito. Ad auriginem. Herbam ariſtolochiam, & muſcum de tecto, quē fumus non tetigerit: in ſe teris, & ſpargis in corpus ipſius: uel puluerē ipſum dabis cum uino uetere, ut bibat. Item gith quod naſcit in ſegete, friges, & in teſta teris, & bibere dabis. Ad panniculū. Meu, & cedriā cū axungia imponis. Itē palas cypreſſi, ſi decoques bene, quaſi cærotū, & ſemen eius deintus proijcies: cætera teris, & axungiā ſine ſale in ſe diligēter panno nigro imponis: aut ſpargit, aut rūpit. Ad ſiticuloſos. Radicē ſyriacam da in balneo. Manducet autē de aue ſyluatica, & in friget. Ad tinioſos. Oleo de perna uetere facto, illi caluariā linas, tine-

Superſtitioſum. Ad Febres. Ad Somnū. Ad Auriginem. Ad Panniculum. Ad Siticuloſos.

as capitis persaniat. Item facias ei caluariam, & de stercore bubulo linias caput tiniosum, etiam capillos restitues, ut ualetudinem deterges. Et si adipe ursino sæpius caput ungas, & muscarum sanguine perfrices. Aeris floris præsegmina, aluminis scissi, unc. II. acetum acerrimum. In quod mittis squillam, & rutam syluestrem, & corticem pini interiorem: his omnibus diligenter contritis, & in unum redactis nudum perfricabis: similiter & tertio facies. Et illud quod primum imposueris, spongia deterges, & iterum fricabis, similiter & tertio facies, post hæc oleo rosaceo perungas. Item ad eandem ualetudinem, ubi et uulnerati sint, etiam si caua sint uulnera, & medicamine replentur, & ad sanitatem perducuntur. Cerusæ lapides, cortices rorismarini, spumam argenti, æquis ponderibus tundis in puluerem delicatum, & ex eo puluere uulnera curabis. Etiam omne corpus perfricabis, sic sanus fiet. Ad ignem sacrum. Caseum mollem, coriandrum teras, & linas. Iterum bitumen iudaicũ, et acetum bonum in mortario teris, et de penna linas. Si quis hemorrhoidas patitur, uiridia mora manducet, & cessat dolor. Item stercus bubulum, calido cum aceto mixtum illinas: et si post laueris, iterum linas, & sanus efficitur. Vulneribus antiquis, quibus humor assiduus, medicamẽti impositi beneficijs obstat: facies hoc. Ex albo oui puluerem factum; ulceri imponito usq; ad sanationem. Ad Furunculũ. Dactylos, & saponem teris, et pro cataplasmate calefacies, & imponis.

A

Nota ad tineam capitis optima remedia.

Ad Ignem sacrum.

Dioscorides mora naturæ astringẽtis esse, præsertim uiridia scribit. unde & cœliacis dantur.

Ad Hemorrhoidis.

Ad uulnera antiqua.

Ad Furunculos.

Ad uulnera pedum. Heracleam carpis, folia septem sicca teris, & in uase plumbeo condis: et cum cœperit humor ille curari, puluerem eius in uulneribus spargis, et ad pennam fricas, & saluus efficitur. Ad uulnera pedum, si in tibia, Bulbum liliaciũ coques ex aqua donec fiat quasi cærotum. In ollam nouã mittis bulbum, & teris, oleum rosaceum adijcies, quasi cærotum, et inducis, & ponis ad uulnera stercus caprinum arsum, ac cum uino impositum, quamuis a medicis desperata ulcera persanat. Ad solutionem membrorum. Olei pernæ elixatæ p°. I. adipis taurini p°. I. hyssopi succi scrupulos. IIII. medullę ceruinę scrupulos. VI. semis, olei cyprini p°. I. cęræ uncia sex semis, resinæ albæ p°. I. 5. panacis. II. casei caprini recentis ÷ I. facies cærotum, & perunges loca quæ uidentur esse soluta. Ad somnum. Non dormientem saluabis sic. Opij ÷ III. myrrhæ & rutæ, thuris singulos srxtarios, & cęra mixta pastillos scrupulares efficias, & pro chalastico umbilico imponas: tam somnum præstat, quam etiam uentrem mouet. Serpentes fugantur suffitu cornu ceruini. Idem facit sandaraca, & galbanum, et adipes caprini. Sane non erunt in ædificio serpentss, si absynthium circa ædificium * feras, uel artemisiam herbam, uel abrotanum. Si autem uasa calefacta, in quo putaueris loco suffoderis, ita ut uasorum labra terræ æques, omnes illuc serpentes conueniunt. Quos cum incluseris, & obuius feraris, ne intremueris ad scorpiones, & cætera similia: ijsdem enim reme

Nota Dioscorid. oĩbus Heracleę spẽbus, quæ alias sy deritis dicit, uim glutinatoriã tribuit, quare Heracleam hoc loco lego.

B

Cærotum bonum ad membra soluta.

Somniferum unguentum mirabile.

Ad effugandos Serpẽtes.

Alias, *teras.

C dijs pelluntur quibus alia. De pilis oculorum. Euulsus oculo pilus niger, canos nasci non sinit, si sanguis eius loco pili euulsi imponatur.

Pili oculorũ.

Ad renum dolorem. Muria renum dolorem tollit.

Ad caliginẽ.

Ad caliginem. Fel testudinis melli mixtum caliginem tollit.

Dentes.

Ad dentium dolorem. Iuncus appositus dentium dolori subuenit.

Stomachum.

Ad stomachum. Vrsi natura, stomachi dolorem curat: & digestionem præstat, si concauitate, qua gracilius est, caput lupi ex auro accipiat, & uascione circa stomachum suspensa collo, lino portetur, ita: ut nec aqua contingat, nec terra ipsam naturam ursi. Ad concæptum. Gramen corio canis curato, ut oportet, illigatum, steriles concipere facit. Idem efficiunt mercurialis, & uerbena, herbæ quæ tam masculinæ sunt, quam fœmininæ. Ad Dysentericos, qui nimium fluxum uentris patiuntur. Semen de lapatho agresti teris, & mundas, & in uino uetere nigro dabis. Quotiesq; assellatus fuerit, totiens postea ex ista confectione dabis. Item cochleam cum testa & carne comburis, & teris, & lentem nostratem et ipsam comburis, & teris, piper simul tritum mittis, & dabis potionem in aqua calida. Ad Dysentericos, uel quibus nimium uenter fluit, ita ut fatigati ad periculum perueniunt, facies, admiraberis: Mora syluatica tempore suo colligis cum suis folijs, et reponis. Quo tempore aliquis necessitate retinetur, in cacabum rudem mittis, coques illud diligenter usque ad tertias, & das ei potum, et continuo stringit fluxum sanguinis qui in uentre est. Ad Dysentericos, et qui sanguinem uel muscilaginem assellant. Gallam rubeam, et gummi album alexandrinum, ęquis ponderibus tundis, & cernis, et dabis cochleare unum in ouo sorbili. Idem ex herba argemonia facies, ut eius succum uino mixto accipiat. Etiam si aliquis ferro fuerit percussus, cum axungia tunsa curabis. Idem plantago facit, ut acoto coquatur, si modicum exinde bibit. Ad calculum, Brassicam siccam, & piperis pondus duplum, utrisque cribratis, & simul mixtis, cochleare plenum das in potione, caręni cochleare pariter. Ad calculos expellendos, etiam infantibus. Vnum calculum porcinum, seminis cauliculi, unci. II. piperis ÷ II. hæc separatim tunduntur, cernuntur: & posteaquam in unum rediguntur, seruantur in dolio uitreo. Cum necesse fuerit, tribus cyathis mixtis calidis, caræni plenum cochleare dabis.

Ad conceptionem.

Ad dysentericos.

NOTA.

D

Ad Calculũ.

Item calculum quem primum miserit, tolle, & tere, et nescienti in aqua calida dabis bibere. Item semen de herba personatia tere, & dato siue oxymelle, siue in aqua. Ad calculum, & colum. Semen pastinacæ siccæ uentilatum diligenter purga, deinde uigesimam partem piperis optimi in mortario teris, & in dolio uitreo conde, et signa. Ex hoc, si dolorem febrium habet, in aqua calida quantum tres digiti capiunt, ieiuno dabis. Sin uero sine febre fuerit, lauet, & ea die in piscinam non descendat, & in sabano incondito sedeat. In diebus triginta ter hoc ac-

cipiat, omnino nunquam dolebit. Item ſemen Cleomæ: naſcitur autem in locis humidis, & ſimilis eſt ſynapi. Cuius ſemen quantum digitis tribus poteris comprehendere, cum triginta granis piperis inmittas in calida aqua, & da: babat ieiunus per plurimos dies.

A

Eſt aũt Cleoma Helenium ſiue Inula Cãpana. Vel aliud herbæ nomen huic uicinũ, & conforme pronũciatiõi reponat.

Item ſemen cauliculi, cyminum, piper, baccas lauri ſicca, munda ſine cortice, æquis ponderibus ſingula tunduntur, & in uinum miſcentur: deſuper adijcitur lapis qui in ueſica porcina inuenitur, & ipſe teritur cum ſupradictis ſpeciebus. Confectum ſeruatur in dolio uitreo. Cum neceſſe fuerit, dabis in tribus cyathis carœni, mixta calida per triduum cochlearia ſingula. Item herbam quæ appellatur græce petrocorpos: naſcitur in petroſis locis: hanc tundis, & ipſam dabis cum aqua bibere ei, qui neceſſitatem ſuſtinet, & expellit lapidem. Huius autem experimenti gratia, ipſam herbam in ueſica porcina cum lapide, quouis modo liga: maneat illic triduo: & poſt triduum aſpice, & inuenies uirtute ipſius diſſolutum lapidem.

Experimentum contra calculum.

Item ad calculum, uel qui cum tormento urinam facit. Lotium capræ montanæ bibat, & ſanabitur. Ad calculum & colum. Petroſelini ÷ I. ſaxifragæ ÷ I. iuniperi ÷ I. aſari ÷ I. caſſiæ ÷ I. pyretri ÷ I. ammoniaci ÷ I. ſquinanti ÷ I. praſſij ÷ I. roriſmarini ÷ I. rutæ ÷ I. betonicæ ÷ II. zinziberis ÷ II. ſamſuci ÷ I. coſti ÷ I. piperis ÷ IIII. inulæ ÷ II. opij ÷ I. ſpicænardi ÷ I. ameos ÷ I. rheupontici ÷ I. baccæ lauri ÷ I. tritis, & in unum redactis, nudum perfricabis. In loco in quo erit, tepidum facies, & illic quod primum impoſueris, ſpongia detergis, & iterũ fricabis, ſimiliter & tertio facies. Poſt hæc oleo roſæ perunges. Fabæ fœminæ ſi in coitu mulieris præſtantur, ad ſexum cui appoſitæ fuerint, iam lectæ uirides bonæ ſunt. Nam ſponſæ fœminalis uis magna eſt, ſiquidem ex paucis infraſcriptis noſcitur. Fabæ florentis ſummitates lectæ, ac tritæ, & uaſi terreo mandatæ, & poſt nonaginta dies extractæ, caput infantis pene cruenti oſtendunt. Quod ſi per ſupraſcriptos dies retexeris, corpus muliebre formatum deprehendis. De eruca. Erucæ uiti incluſæ, cum feceris uirides farinas, ſi diu maneant intactæ, licurcium cum uite formatum oſtendunt.

B

De lotio. Lotium humectum aqua pluuiali, & madefactum, ita cuſtoditum, ut non ſiccetur, firmatur in muros.

De ozimo. Ozimum luna prima tritum, & miſſum in ollam nouam florebit, permanens uſque ad plenilunium. Quod ſi duplato tempore ſupradicto, condatur in nigra terra, generat ſpiphiones.

Ad coli dolorem. Coli dolorem auertis, ſi caudæ lacertæ ſummitatem ipſam, auro clauſam ligaueris circa umbilicum: & ſi reſtem intuleris, in qua ſuſpendio quis finierit uitam.

Ad Coli dolorem.

Ad morbum regium. Regio morbo tentus, aſinum diu & frequenter intuens, medicabitur. Muſtelas a pullis auertit, os de armo aſini ca-

Ad morbum regium.

C su inuentum, et in domo, uel in uilla collocatum. Ad scabiem equorum. Equo scabiem tollit, si uituli marini adipe, contra pilũ unxeris, aut anethum cum piculę pari mensura æreo coquas uase, et eodem inducas modo. Ad rigorem. Antacotis lapis omnem rigorem ligatus auertit.

Ad oculorum equi dolorem. Suffusionem oculorũ equi tollis, si succo hederę, et melle attico inungas. Vt equo pauorem tollas. Equo pauorem tolles, si in dexteræ auris summitate, caudam caponi uiuo sublatam, suspenderis. Vt uinum bonum fiat. Vinum insuaue bonum facies, si decimã dulcis aquę addideris, et coquas fortius ad focum, donec ad tertias coquitur. Oleum bonũ & clarum fit, si in fundo anethum, & salem colloces. Oleum nigrum & sordidum clarum reddis, si nitri libram coctam, carbonibus tunsam, et cretam in uas miseris. Si autem uis idem iam bonum reddere, oleastri folia cõmode tunde, & massam libralem in uas mitte. Si autem suauissimũ uis facere, folia uiridia oleastri tunde, & in lintheolum mitte, et per idem lintheolum oleum colato.

Eodem modo iterum oleastrũ tunsum macera, et patere dies aliquos permanere, & traijce. Vt putorem oleo tollas. Si oleastrum sine semi-
D ne tunsum, diligẽter uasi submittas, & in sole colloces, ut calefiat, et post in aliud uas transferas. Pili ne nascantur. Corpus pueri, uel puellæ, priusquam pilos emittant, ouis Ortigarum linito, inperpetuũ nitidum præstas, si sæpius in locis consuetis perfrices. Confectio liquaminis. Mororum partẽ unam, duabus uini dulcissimi permisce, liquamini bonum saporem facies. Confectio passi. Hyssopi fasciculum, mala orbiculata decem in melle coque per triduum igni lento, ita ut tribus horis diurnis ferueat. Ad hemicranium. Hemicranius pausat, si uermes pari numero sinistra manu lecti, et in aceto optimo permixti, eadem manu linantur loco dolenti. Ad alopitias. Muscarum capita caluis locis capitis illita, uestiunt capillis. Item muscarũ capita combusta cum melle, alopitias tollunt. Murium etiam stercus aceto tritum auxiliatur.

Si aũt uolueris auxilium fortius dare, canis uenã ceruicis solue, & accępto sanguine inducis. Item de muscis suprascriptis inducũ caluo, etiam capillos restituet. Ad dentitionem infantium. Catuli dens, si cãsu decidat, dentientibus infantibus auxilium pręstat. Et equinus dens, seu canis, uel uituli auxiliatur. Et si muri uiuo licium per acum in ore traijcias, & per intestini postremam partem adijcias, & filum collo sustendas.

Vinum. Oleum clarum. Ne pili crescant. Ortiges, coturnices sunt. Liquamen. Passum. Ad hemicranium. Ad Alopitias. Ad dentitionem.

SEMEN quid sit, & unde nascitur.

ALEXANDER amator ueri, appellatus discipulus Asclepiadis, libro primo de semine, spumam sanguinis eius essentiam dixit, Diogenis placitis consentiens. Itẽ Erasistratus, et Herophilus, essentiam seminis dicunt sanguinẽ. Hoc idem Stoici philosophi de ma-

Semen quid.

teriali semine senserunt, et demonstrationes alij alias deferentes, quasi in unũ cõprehensas enarrãt. Primo igitur ut Herophilus ait, abruptio corporum hoc testatur, quam græci anotomin uocant. Etenim seminalium uasculorũ interiora atq; secretius remota sanguinulenta uidentur. Sequentia uero, siue secunda, plurimum a præscriptis demutata sunt. inferiora ac proxima seminis colorem habentia: quo probatur, in seminales uias sanguinẽ uenire, sed earum uirtutem albescere, atq; mutatam in se ministrans ire qualitatem: sicut etiam in fœminis post partum, si quid sanguinis nondum fuerit uteri nutrimento consumptum, naturali meatu suo, in mammas, & earum uirtute albescens, lactis accipit qualitatem. Secundo, cum illi qui frequentius usu uenereo depurgantur, sanguinis sustineãt per seminales uias emissionẽ. Siquidẽ celeritatis caussa essentia sanguinis in seminales uenire nõ sinitur uias. Tertio. Summum quicquam ex summo fieri necesse est. Summum est autem semen ex omnibus in nobis liquoribus: summus est sanguis. Semen igitur ex sanguine generatur. Quartum. Quicumque phlebotomati, sustinent post sanguinis detractionem pallorem, tenuitatem, debilitatem. Hæc etiam peracta uenere corpora comitantur: siquidem semen ex sanguine fieri uidetur. Quintum. Semen matrici appositum congelatur: ut declarant temporis abruptiones: quod est signum seminis, atque essentiæ de sanguine uenientis, & ad suam originem redeuntis, quippe præter sua uascula constituti. Sed his omnibus Diocles, sectator Hippocratis, quem Athenienses iuniorem Hippocratem uocauerunt, assertionibus respondens, contra primam dixit: quomodo una atque eadem materies descendens per quosdam uiarum meatus uspiam phlegma fiet, uspiam fel, id est, cholera rubea, uspiam melancholia, uspiam sanguis. Fit etiam sanguis semen ex nutrimine, id est, ex cibo & potu, ex quibus & ipsi quatuor humores nutriunt, & non specialiter sanguinis eius mutatur initium. Alioquin debuit etiam in pueris seminis substantia seruari, cum materia sanguinis non desit.

A

Herophili rationes.

Semen ex sanguine.

B

Dioclis responsio.

Item contra secundam, hoc est, quod frequenti uenere uexati, sanguinem quidam excludant, dicendum: quod iugi adfricatione aliquæ interioris coli uię sanguineę uideant. Denicq; illis maxime urinã facientibus, partiũ mordicatio sequitur. Contra tertiam, quod in nobis magis summus uideatur spiritus, non ut illi putant sanguis, qui neque per se moueri potest. Contra quartam dicendum, quia phlebotomatis non solum sanguis egeritur, uerumetiam spiritus: & eosdem non pallor, siue fatigatio, uel cætera sequi uideantur. Hanc igitur essentiam seminis dixerit fel, aut stercora.

Contra quintam dicendum, quod sępius conceptione declinãte purgationes fiant, et propterea si quid sanguinis in matrice remanserit semine congeletur. Ipsum denique foras effusum, & non in matricem ueni-

C ens nunc in sanguinis reducitur qualitatẽ, aut congelari potuit in similitudinẽ sanguinis. Diogenes autẽ Apollonij, essentiam seminis similiter spumam sanguinis dixit libro physico. Etenim spiratione adductus spiritus, sanguinem suspendit: cuius alia pars carne uiuit, alia superans in seminales cadit uias, & semen facit, quod nõ est aliud quã spuma sanguinis spiritu collisi. Aristoteles autem, semen inquit aliud principaliter uocari, aliud participio. Cuius primum semine feruens quidam in liquido spiritus, atque in complexum uenereum prosiliens, fit cum liquore, qui sit similis igni terreno. est enim corruptiuus. Ille autem qui diurnus atque æthereus est, si quidem fit nutribilis, germinum atque animalium, clauso feruore seminis in liquido, comparabitur. Participio autem dicunt appellari semen spumam ultimæ digestionis nutrimẽti. Primum etenim consensum cibos in ore accipit: secundum in albo: tertium cum in sanguinem mutatum est. Igitur superantia supradicta non inutilia, ut urina, uel stercora, sed ut illud quod in panificio separant panifices, fermento relicto, alterius panis confectioni profuturo.

Quærunt etiam, qua caussa conferuens atque crassum, post digestionem, aquatum atque frigidum fiat, cum necesse sit. Attendunt esse ex duobus, hoc est, aut terrenum, aut aquosum.

D Diocles his assertionibus respondens, ait in libro trigesimo octauo. Hippocrates, quem primarium medicorum appellamus, suo testimonio affirmauit de seminis natura: eo quod ex nutrimento, quod grece trophin appellamus, sicuti & omnes humores, ut musculi, nerui, uenæ, & arteriæ, uel reliquorum membrorum, seu cordis, & cerebri, ubi principaliter anima consistit, suum alimentum, uel nutrimentum percipiunt ex cibo & potu: sic itaque & seminales uiæ, quas grece spermaticos sporos appellamus, ex nutrimento replentur, & sic calefacti, incitati a uenere, deriuatio seminis fit. Quę & ipsę uiæ seminales, a cerebro initium alimẽti percipiunt, ad conficiendum animal. Ad hęc consentiens Diocles ait. Cur Aristotiles definiuit terrenũ, aut aquosum esse semen? Inanem atque uacuam definitionẽ opposuit. Sed si aquosum, cur feruore nostro crassescit? cum liquida magis frigore post digestionem soluãtur. Etenim terrena feruore solidantur, nec tamen frigore soluuntur. Sed hanc quęstionem differens, ait semen contineri terrenum æque liquoris & spiritus essentia. Efflato autem feruore suo, aquosa remansit qualitas, sed gelatur: siquidem terrenam quoque habebat substantiam. Album si quidem fit spuma. Denique culpandum inquit historiographum Herodotum, et Thesium medicum. Historiographum Herodotum siquidem, quod dixerat semen ethicorum nigrum uideri. Thesum uero medicum, quod elephantorũ semen ita post egestionem solidari dixerit, ut electri similem substantiã sumat: sanguis etiã non paruus, et ita ueniẽs in uentrẽ motus, ut a plerisque epilepsia minor diceretur. Quo fiet, ut melius

Diocles in Aristotelem.

quisq; dixerit, quod sit quidē alba spuma, sed non solida. Lac eñ quoq; eius coloris ostendit, nec tamē ilico seminis essentia, seminis deriuatio. A

Ad hæc Diocles. Quippe cum sit omnis spuma leuis, atque fistulosa, & inanibus capillis uacuata, & facilitate scissibili solubilis: semen aũt ut a cunctis prospicitur, uel intelligitur, est graue, tractuosum, glutinosum, & non facile solubile, neque fistulosum: ostendo & alia multa, non esse semen essentiam sanguinis. Omitto plurima, & a plurimis animalia sine sanguine memorari: utputa, pulpas, sepias, lollia, ostrea, spondulos, pernecas, prosacines, qui sua uirtute nauim bellificantes, opposito ore, uel mordente immobilem retinent. Nec tamen hæc omnia sine suo semine procreari possunt: quomodo etiam in usu uenereo spuma generari. Persuadent autem cadentibus membris, cum in apertionibus corporum, quas anatomas uocamus, pastus in suis uasculis reperitur. Asclepiades autem consentiens, ait essentiam, atque seminis uniuersalis hominum, uel animalium, item principalis corpusculi intellectu sensam: subiectam autem sibi pastilitatis cruditatem, hoc est, nouum cibum accæptum, siue noua subinde nutrimenta. Vult enim ex crudis fieri reddibitiones: ut accæpti cibi disiecta materies in corpusculis minutata, seu cocta, & in lacteum humorem mutata, omnes per corporis partes, ac particulas discurrat: atque ita in nares ueniens, mucilentum faciat liquorem, in uesicula iecoris. Fel non aliter etiam in seminales uias cadens, ea cum naturali uirtute, siue fabricatione semen fieri, ut beatissimus Hippocrates affirmat. Asclepiades. B

Lapidem dicit Hippocrates in uesica generari superatione feruoris, cum attracta, seu descendentia urinæ terrore in uesica resident, ex feruoris densitate nimio perfusa liquore, seu calore: sicut inquit uidemus fieri etiam in fictilibus uasculis, quæ humecta admixto liquore molliore fornacibus ingeruntur: tunc desiccata feruore, in lapideam soliditatem ueniunt. Quæ & ipsa uesica uelut uentosa ab artifice posita, ad se humorem attrahit, & ex omni regione corporis ad orificium eius decurrit, & sicut humor tenetur a lacte secernitur: sic itaque urina a cibo iam cocta, atque in sanguineum colorem mutata, uel lactaneum secernitur, effluens ad inferiorem locum, in corpore ad id prædispositam uesicã, per uritidos poros suscipiens in se urinã uiridis coloris. Quæ & ipsa uesica habet super se duos renulos neruosos, non ad suscipiendam urinam, sed ad respirationem, uel uaporatinem. Causa Lapidis.

Lacte autem fieri, uel nutriri dictum est ex nutrimento: quod si quid fuerit crassius, ac pinguius, exprimit, uel excludit uteri per angustias, aut meatum: quo expresso, & in humecta ueniente, pinguicies egeratur, in mammarum, aut fistulosas uias ueniens, lactis accipiat qualitatem.

Pubertatem & barbam nasci eodem tempore laxamento cutis, quod

C laxamentum fiet emiſſione ſeminis:ante enim fieri non poteſt.Nunc igitur naturę nutrimentum per laxatas uias corporis exiens, aëris frigido tactu nimia denſitate cöactum, in capillos uenit. Denique eunuchi barbire non poſſunt: quia ſemen non emittunt. Denique & infantes nati minime ambulare poſſunt, ut reliqua animalia: quæ mox ut nata fuerint, ambulant, infantes uero minime: ob hoc. Quia omnis calor in capite eſt conſtitutus. Omnes uiri artus phlegmatico humore ſunt corroborati: eaque ratione neque nerui, ſeu muſculi ſuum officium rite adimplere poſſunt, niſi ex cibo & potu incitatus fuerit calor, qui in ſuperioribus locis eſt conſtitutus, id eſt, in cerebro, qui durinando omnẽ corporis regionem calefacit, atque ſoluit. Neque mulieres barbire poſſunt. quanquam etenim ſemen emittere uideantur, non tamen ita emiſſionis tempore ut uiri mouentur, quo poſſit cutis fieri laxamentum. Hinc igitur delicatiora & frigidiora ſunt mulierum, ſiue eunuchorum corpora: & non oſculatæ, neque minime incitatæ ſi fuerint, aut concuſſæ a puerili ſemine, ante hoc tempus ſemen emittere non poſſunt, ut uiri in fine uiæ: neque in his neceſſario prohibetur uſque ad ſuperficiem corporis exire nutrimentum, & propterea ſupradicta loca

D capillis deſeruntur. Hic de ſeptem annorum cauſſa naſcendi conijcit compendioſam fœtus perfectionem fieri, quotiens ſummo temperamento primordiorum, cõfectum ſemen in matricem uenerit. Ipſa quoque ſimiliter temperat etiam nutrimenta minime inſidioſa. Etenim in nono menſe, magis partum fieri, perfectionis eſt cauſſa. Quæ cum forte ſeptimo fuerit menſe commota, raro quidem, ſed rationabiliter fiet. Octauo tamen menſe non facile nutribiles ſunt, non eſt amilicatus fœtus, pro ratione ponderis. Septimo menſe, ad inferiora loca deſcendit ex ſuperioribus ſpacijs. Dehinc ſi fuerit perfectus, rumpens membranas, nutribiliter excluditur. Hinc quaſſat membranas, & totam matricem, qua ex quaſſatione generatur tumor. Rumpere autẽ cum non potuerit ſupradictas membranas ac matricem, ſiquidem nondum conueniens habet pondus, ac perfectam fortitudinem, neceſſario permanens uenit in octauo menſe, & laborem facit prægnanti, donec tumor quaſſatione gemens reſoluatur. Qua deſinente, nonus menſis rurſum uenit.

Leuior cauſſa eſt aũt partus ſecundum Hippocratem uteri perfectio, ex qua fiet nutrimenti inopia, & eruptio membranarum. Quamdiu enim paruus fuerit fœtus, ſufficiens carpit ex matre nutrimẽtum. Cum autem ad perfectam uenerit magnitudinem, plurimo neceſſario indigebit, quam ualet grauida ſubrogare. Tunc incommodis affectus eſt nutrimenti. Ad quod acrius commotus, rumpit membranas: & celeritate eruptionis prominet. Fit etiam umbilici marcor, cum iam non poterit ualere nutrimenta miniſtrare.

Tempore autem inſtante concipi, atque collocari manifeſtum eſt,

septidomum uero septem spacijs contineri, septimo mense dentes na- A sci, aliquibus nono: septimo anno infanti dentes cadere: bis septenis pubescere & nucleantib. mãmillis semẽ generare: ter septenis & uno anno barbam maturare, septidomis ægros periclitare. Quid minus? Septem stellis omnia ministrari sic infantem in utero ferri atque componi, cursum Solis & Lunę duodecadion terminare. Est autem numerus septies multiplicatus. Ita partum consummari. Sed figuram hominis infans accipit primo quadragesimo aliquando: aliquando & trigesimo die, sicut ait Hippocrates in libro quadragesimo nono de infantis natura. Et uidi quandã mulierem in partibus Gazæ, triginta dierum abortum fecisse masculum, cuius omnia membra ex integro confirmata conspexi. Nam & cor ipsius quasi granum papaueris magnitudine existimaui.

Quãdo in utero formetur homo.

Hos autẽ numeros, ut partus edatur, septies multiplicare oportet: ita ut quicunque die trigesimo in utero materno figuram hominis accipit, septimo mense nascatur: hos dies septies multiplicabis, & efficiuntur dies CCX. qui fiunt menses septem. Qui autẽ quadragesimo die figuram hominis accæperit, nono mense intrante, decimo die nascitur. Septies multiplicabis dies, efficiuntur. CCLXXX. qui fiunt menses nouem. Itaque die decimo, ut diximus, septimo, aut decimo mense, qui nascuntur, uitales erunt. Manifestum est, infantem in utero temporibus firmari. Quo- B modo? Intendite. Primo mense iactus seminis nostri in utero materno congregatur in umbilicum, in hoc est congregatio. Secundo mense expressio est corporis. Tertio mensẽ, quia priore formatum est corpus, ei tribuitur anima. Quarto mense ungues accipit, & capillos ducit, et motum facit infans in utero materno. Ideo quarto mense prægnantes nascuntur. Quinto mense facit caracterem patris eius, aut matris, aut adulterium demonstrat. Sexto mẽse adijcit neruorum confirmationẽ. Septimo mense medulla consolidatur. Octauo mense ossa durantur. Nono mense maturatũ mouet infantem effectus naturæ rerum beneficijs. Decimo mense de tenebris ad lucem exit, tardę ætatis ingressu maturatus, & proficiens. Igitur Cor aliquando cũ ex pulmone impletur, si quid per superficiem cutis uenerit, recusat, atque recludit: aliquando cum pulmo deficiens cordi nõ dederit, si quidem eo tempore cum accipiendum officium uisitatur superioribus haustibus, tunc rursus corpus ex toto corde sumit aërem sibi cõsuetum, atque ita respirationis perficit officium, differenti tempore inducens frigus, semper corpori necessariũ. Sic enim supradicto exemplo ignei splendoris, seu radij, ex partibus loci in corde constituti, in quo anima consistit, usque ad omnes fines corporis istis superuenerit, & consensus in illis partibus fiet, in quibus etiam irruentia perficiuntur. Sed speciales quoque, uel quæ in ipsis geruntur, expones, aut unam esse ex corde ad quam eandem uirtutem sensificant, quæ ad animã transmittet, sed pro uiarum diuersitate fieri differentem.

Infantis crementum.

Animę sedes.

C Cum enim inquit, uiuus suis uisalibus fuerit constitutus, uisus perficitur: cum in audibilibus, auditus: cum in odorantibus, odor: cũ in linguæ partibus, sapor: cum in toto corpore, tactus. Sicut enim una atq; eadem cibi materia prouidentia uiarum nutrimenta ministrans, nunc neruos, uel arterias, nunc uenas, aut ossa, uel musculos transit, non aliter sensificat uirtus animæ secundum accipientium uiarum differẽtiam. Si per omne inquã corpus mundæ essent uiæ, ut in oculis sunt constitutæ, per totum corpus forsitan uideremus. Nũc autẽ, quia secundum uiarũ differentiam hoc fieri non potest, recte uisum inquit, hoc genere celebrari: cum ex corde sensifica uirtus limpida, atq; splendens, ad oculos prouenit, infusa per humorẽ uitreum, quẽ Græci hialoiden uocant. Exinde rursum redit ad sphæram, hoc est, oculi ultimã interius tunicam, quam Græci cristalloidem uocant, seu phacoidem, aut disaidem: tunc tenuans atq; splendificans sphęram, ad eius centrum ac mediam partẽ, quam appellamus phacoidem, confugit. Exinde ad pupillã omnis concidens, celerrimo lapsu per eius raritates accipit casum, tanq; ex suffecto secundum sphæram a uertice, ad tenuem pupillæ uiam conductum: atq; ita irruens uisibilibus rebus, hoc est, quas uidemus, earum facit apprehensionem.

D Comparatio aptissima.

Sicut inquit ignis uicina corpora exurit, distantia calefacit, remota illuminat: longius autem constituta neq; urit, neq; calefacit, neq; illuminat, dissoluta omnino seu perdita uirtute: sic etiã anima in cordis altitudine habens rationabilẽ uirtutem, quam tendit usq; ad corporis fines, omnes sensus perficit: sed ab his decidens, in aërem eundẽ euanescẽs, in alios sensus scinditur: neq; iam seruans sensificam uirtutẽ, dehinc quod in uisu sensifica uirtus per multa uenit corporis mẽbra, ex angustijs ad mundas uias, & propterea pura atq; illibata peruenit, & splendens, proprio uigore seruato. Accedit etiam, quod secum plurimũ luminis ex anima trahat ex corde perfecto, in similitudinem radij per uisificas uias irruat, et ab hoc corpore in aërem cadens, longo itinere non intereat. Ad alios uero sensus uirtutes uenientes, per apertiores feruntur uias, ad plurimum spiritali ac ualida materia circumseptas, quorum admixtione obscurantur: ob hoc mox corpore in aërem ueniente intereunt, plurimo sibi aëre permixto.

De LINGVAE natura.

ETENIM Linguam fine suo naturali esse constituit: dehinc mollem, atq; laxiorem: siquidem gustãdi capacem. Sed sinu suo fabricatã: ne traducta ab aliquo qui in se esset succo & rarefaceret, & iudicium eorum qui extrinsecus irruerint, subuerteret. Mollem autem factam, quo facilius, seu celerius per eam sensifica uirtus currens gustata apprehenderet. Laxioris uero naturæ atque raram, quo celerius præuenta transuoratione eorum quæ sumuntur iudicium fieret.

A

De CEREBRI natura.

ITEM CEREBRVM sine odore esse constituit, atque sine sono: siquidem in ipso sit apprehensio odorandi, atque tangendi, seu audiendi. Sed sine odore inquit quid possit? nunc uero a supradicto officio ad suum odorem atque nuncians abiret. Irruentium iudicium autem sine sono, ut silentio capitis uoces acciperet ac probaret. De quo etiam testam natura iugem, omni ex parte circumdatam confecit: ut sumpta sensuali uirtute, facile iudicium fiat ad irruentem uocem.

De VOCIS natura.

VOX NASCITVR ex totius corporis spiritu, uel pulmonum, qui sunt in modum follis ferrarij, in dando, & accipiendo spiritum uenientem & pereuntem in capite, & resonantem: & sic uocis densitas ab uniuersis auditur. Sic denique nocte uoces, densitate aëris perseuerantes, longius & a longe constitutis audiuntur, perdurante aëris laxioris caussa. Dissipatæ, etiam proximorum difficilius audibiles fiunt.

De TACTV.

TACTVM autem esse inquit sensum capientẽ. Sed si lenia fuerint, atque æqualia, & tenuissima, exterius, siue interius irruentia, corporum suauitatem facere: si autem aspera & concissa, dolorem. B

De PVRGATIONE Fœminarum.

FIERI autem purgationem fœminis ait. Siquidem concaua, atque inanis, & feruens, & uenosa sit matrix: ut ad inanitatem humecta ueniens, materiæ ingerat feruorem. Venas quoque naturaliter materiosas corrigit: ut post implementum uasculorum, osculatione interius facta sanguis excludatur. Vt autem per singulos menses hoc fiat, caussa inquit extat, quod tales sint uiæ, siue pori, ut mense repleantur, & post implementum rursum osculatio fiat, ac deinde purgatio sequatur. Quæ adhuc nouellis ætatibus fieri non potest, neque declinantibus. Siquidem in nouellis nondum sint uię dilatatæ atque capaces materiæ plurimæ. Item in declinantibus, siquidem conciderint: uia etiam frigida atque torpens. Naturaliter autem suspicatur, matrici compati mammas.

De SEMINE.

ITEM MASCVLorum semẽ suam habere naturam, ut ossa, uel neruos, aut carnem, & his similia, & non ex alienigenis fieri. Ostendit enim ad generandum mense nono, uel iam fœminam conuenire. Seminis autem iactum ait, nõ nisi solum iaculando fieri. Non enim sufficit hoc intantum penetrare, ut fundum matricis teneat, sed ipsum

C quoque iactum seminis, siue excussum rapere ad se adducendo, atq; suę inanitati concedere: ut iaculum piscaturus: & ut medicinalis cucurbita apposita, carnes ad se adducit, adiuuãte feruore: uelut lucerna & flamma oleum ducit ad se. Dehinc forsitan etiam, ut delectatione conceptio fiat siccitas rapit eam. Quod etiam ad pœnitentiam quandam seminis afficiantur fœminæ, probatur ex eo: quod ante coitum agantur stimulis. Sic denique si prior fœminini seminis cursus in uasculis concidat, masculi ex eo nascuntur, superueniẽte simili semine. Si uero antecesserit uirile semen, & in uasculis ceciderit, prius superueniente fœmineo semine, fœminæ nascũtur. Hinc est rationi humanæ consentaneum, quod uirili semine puellę nascantur: ex fœmineo semine, pueri nascantur. Si itaque utrorumque semen permixtum, obuiando sibi in uasculorum cauitatem ceciderit, hos uiragines appellamus. Exinde prudentes atque pulchri nascuntur, ex uno consensu, nihil in se retinẽtes iracundiæ. Denique si ex uno censensu permixtio seminis non fuerit, sed uacanti animo incitatum fuerit, seu in uasculis ceciderit, debiles atq; sine intellectu nascuntur: eo quod ipsum semẽ minutum moueatur, non ut pingue rationabiliter, sed aut cholericum, aut aquosum, aut cœnosum, aut corruptum, sæpius muti, aut surdi, aut rari: eo quod non sit integrum semen, D nec tempore competenti. Geminorum genus nos dicimus: eo quod in orificium uuluæ duo aditus abire noscuntur: ubi si uicissim, uel si diuisum in duas uel tres partes semen in uasculorum capita ceciderit, gemini, uel trigemini nascuntur. Ictericum inquit fieri, quod turgescente iecore, seu tumente uesicula, quam fel appellamus, debilitationem superatione nutrimenti caussetur, & non potest ad digestorias uias, seu rationales peruenire: unde fit totius corporis obduratio, stomachi, epatis, splenis, atque pulmonum, siue intestini cæci. Et propterea prohibetur fel ad uasculum permeare, quod græce holedon uocamus: & ita agitata siue perfusa corpora, aut uiridescere, atque deformes & pallentes cutes facere. Somnos inquit fieri, animę atque corporis indulgentia, id est, sedato feruore, qui insomnietatem facit, qui calefacit & desiccat metucas cerebri. Temperatis & humectis itaque metucis, dulcis somnus corpora reformat. Bolinũ inquit fieri ex ariditate & siccitate totius corporis, & obstrusis uijs ex melancholia, quæ est tardior ad curandum, ex quibus uijs fames, siue appetentia ciborum fiet.

Partuum diuersitas.

Dysenteriam inquit fieri, uel lienteriam, nimietate frigoris, ac liquidorum humorum, quam græce dacchodes uocamus: quæ descendendo & exurẽdo intestina dysenterias, uel lienterias facit, ex defluenti carne uenientium atque uentre ruentium, quę nutrimentis admixta, seu cibis sumptis, corruptione sua neque sursum carnis uias accipere sinat nutrimentum, aut corpori propiare. Cordapson autem & ileon fieri humore generato dixit in ore coli argillosorum, liquidorũ humorum ob-

strusione: sed cordapson inferiore osculo fieri dixit, quod est opposi- A
tum, uel spectans intestinum, cui nomen est arcon. siquidem neq; ster-
cora in ipsum, neque uentus irruat, neque clisteris iniectio accipiatur,
omnibus concidentibus & obstantibus iniectionali. Aulisculeon uero
in superiori osculo fieri, quo liquor tenue denique expectat intestinum,
& inflationem, seu uentos, & stercora aliquando irruentia accipiat, &
clisterem quoque: si quidem inferius osculum non sit obstrusum, sed
non liberũ transitum ad ileon fieri, concępto seu retento spiritus iaculo,
& prohibente nutrimenti naturalẽ meatum. Hoc sæpius continget inci
pientibus, & qui caussas non intelligunt, aut per uerecundiam, seu po
tentem personam, sicut in clepshydris, cum accęptus spiritus prohibet
transitum liquidorum humorum, seu sursum exusto atque congluti-
nato nutrimento, transitus intestini atque eius fieri recessus non sina-
tur: uel duratis intestinis, nimia ui spiritus, ita ut prohibea-
tur irruere nutrimentum.

¶ Quomodo ESCA, uel POTVS per omne Corpus distribuuntur.

TRIA INQVIT officia, atque discretiones in corpore nu- Digestiones tres.
trimentum sustinere. Quorum primum in uentre mixtum constituit,
calefacto atque decocto, secundum in uenis, tertium in particulis: quia
pro membrorum dispositione supradicta accipiunt. Sed ex primo offi- B
cio atque discretione si quid inutile fuerit, in stercora per intestina de- Stercus.
uenire. Ex secundo autem, quod uenis perficitur, superfluum in uri- Vrina.
nam transire, atque in uesicam decurrere: quę sub uentosali artifice po-
sita, ad se humorem attrahit, uel ex omni parte ad orificium eius decur-
rit, sicut humor tenuatus a lacte discernitur. Item ex tertio officio, quod Sudor.
in partibus posuimus, quæ in se supradicta suscipiunt nutrimenta, si
qua superflua fuerint, tanquam aliena per sudorem egerint. Tribus er-
go, ut supra diximus officijs ac discretionibus, non recte constitutis,
non digeri cibos, & in alborem inquit uerti, putredinem, seu fermento-
sam sumere qualitatẽ: quã zimosin appellauit: quod & ante ipsum cæ-
teri probauerunt: & in exaltationem transire, seu mutari, ut neque
adduci spiritus, neque humoris esse uideatur, sed inter utramque natu-
ram, neutrum probetur. Horum igitur utrumq; custodiens anima, ex-
ternum frigus inducit, hoc est, aëre partitum est. Huncque adduci non Spiritus aeris.
solum per nares, uerumetiam per totum corpus, officio commutato.
Quando enim per nares inferius adducitur, per fauces ad pulmonem
fertur: exinde pars cordi, pars thoraci transmittitur: tunc impletis lo-
cis, inductus aër per uias totius corporis, denuo totus rgeritur. Quan-
do autem ex pulmone, atque corde, & uentre redditur, rursum per fau-
ces reciprocus fertur ad narium atque oris uias: tunc uia seruata, rur-

C ſum per totam corporis ſuperficiem inducitur per eiuſmodi, qua per ſu pradictas uias exierit. Sic etiam per podicem, atque inteſtina, ac uentrem quod etiam per totam corporis ſuperficiem, ſeu cutem reſpiratio fiat, manifeſtum eſt ex eo: φ cum medicaminũ atq; unguentorum uirtutes uſque ad altiora uiſcera perueniant, neceſſario materię tenduntur, & oppreſſione uentris perurgentur. Etenim per ſuperficiem, ſeu cutem corporis, & rationabiles uias, id eſt, digeſtorias, inuiſibili diſpendio in ſumptione facta, ſequitur ut inanitas non ualeat ſubſtantiam retinere, id eſt, cibum, uel potum: cum ſemper irruenti materiæ cedit: atque ita opprimente uentre, nutrimenta partis uniuerſo corpori traduntur. Sic itaque compreſſo ſtomacho, idem domino corporis eſcas quas ſuſcepit, crudas atq; acidas ſeu limoſas ad ſuperiora reiactat, atque euomit, impellente feruore. Anedum inquit fieri, quem nos redibitionem uocamus, cum per inane in obſtruſione uenæ, quæ ex corde ſumit initium, ſeu pulmonem, cum cogitur tranſgredi per eam a corde, reciprocus ad materiam quæ ſpiritum ſpargit, per omnem corporis regionem: & ob hoc non ſinens ſpiritum recto ac ſolito curſu moueri, uſque ad corporis finem, ſequitur ut turbatus mentem commoueat, & caſum corporis faciat, atque adductiones & raptus diuerſos. Aut ſi forte omnia quæ in nobis liquida, ſeu argilloſa, & craſſiora, et feruentia ſunt, hæc fuerint obſtruſa, ſecundum eos meatus, quibus et reſpiratio credita ſequeretur.

Cauſſa epilepſiæ.

D Certante autem inquit interiore ſpiritu, ſeu feruore cum feſtinatiõe exeundi, & obuiante frigore feſtinationi intrandi, turbari mentem, et ſpiratione retentatos artus fieri, ſeu caſum, ſeu malefactionem, uel clypſim animæ, uſque dum calor ex altioribus locis mutatus, ſeu abductus, obduratas, uel clauſas uias ſubtilitate caloris interrũpendo puias faciat, qua ſanguis uel ſpiritus conſuetudinarium ſibi iter cõſequatur. Hinc fit epilepſia, compatiente ſibi bulini paſſionem, quæ fit ex ariditate & ſiccitate totius corporis ab anno trigeſimo uſque ad quinquageſimum. His frequenter ego carpiſion epithimo permixto, ſeu ſamſuco, uel abrotano, ſeu carui ſemen cum aſaro, in hyſſopi aqua decocto, ieiuno bibendum dedi, et ad meliora prouocaui. Opium cyrenaicum ad odorãdum naribus oppoſuimus. In locis refrigeratis, bene olentibus repauſandi locum accipiant, ſeu ubi flores herbarum diſperſi fuerint. Ab inquietudine uociferantium cuſtodiendi erunt. Sternutatione reflationem inquit fieri limoris in cerebro conſtituti, cadentis per nares. Simili modo etiam aurium tinnitum, ſuperantibus liquidis in capite ac reflatis, decidente ſpiritu. Hinc ſæpe etiam aurium dolorem naſci, uel ex concæpto ſpiritu & aſſumptione, atque erumpente & extendente partes. Item fluentis humoris acrioris cauſſa per auditorias cauernas, exulceratis finibus, tranſeunte humore in loca uulnerato.

Sternutatio.

Oſcitatio.

Oſcitationes item fieri, cõaceruati ſpiritus atq; erumpentis cauſſa, &

flati, per solitas uias decurrentis, mouente spiritu a parte, siue extra cordis pulsum. Ob hoc cum lachrymarũ fluore ad superiora fertur. Tetanici uero fiunt in statione sanguinis arteriæ, qui ex corde fertur fieri. A

Spasmus.

Spasmum opostotonum fieri inquit, spiritus concæptione, siue sumptione interius secundum spinam constituti, et qui uenarum inferiores regat partes. Quando enim inquit, concæptus spiritus in exitum cœperit perurgeri, nec tamẽ ualuerit exire, angustiarum caussa irruens, uenarum summotationibus, totius corporis, atq; totis ceu sumptis alis, uiæ occlusionem, atq; attractionem neruorum, musculorum quoq; facit. Peripleumoniam uero inquit fieri, astante sanguinis plenitudine, aut nimio tumore facto, quæ pulmonem penetrant, unde & respiratio impeditur oppressionẽ pulmonis, et densatio in uasculis, hoc est, uenis: item aliam obstrusionem spiritus generari, aliam liquoris acrioris incerti, & transitum uiarum non habentis.

Peripleumonia.

Similiter & Pleureticæ passionis duplicem dedit substantiam. Ictericum inquit fieri, qui apud nos auriginosus, seu arcuatus uocatur: nam uulgus morbũ regium uocant. Fit obstruso meatu, qui ad uentrem ducit ex eo, qui ad fellis folliculum tendit. Suspicatur enim, si quid in sanguine fuerit acrius factum, hoc per spirationem tenuem, ad iecoris ferri uesicam, quam fel appellamus, atq; ex ipsa exuberatione facta, aliud ad uesicam, aliud ad oculos, aliud ad superficiem totius corporis effundi, fortificandi corporis caussa, seu per uim naturalem pergere: quo extra corpora atque debilia, ex hac materia admonitionem atq; deformationem, & fellis egestionem atq; exuberationem in se suscipiant. B

Morbus regius.

Singultus.

Singultum uero inquit fieri, spiritus accæpto in quasdam uocales uias, & decidente paulatim in uasculis, ubi frigidus liquor repositus est. sicut ex aqua uidemus uesiculas surgentes, descendente pluuia, atque stillicidio. Hydropem inquit fieri sanguinis corruptione per frigidum torporem. Feruore enim, naturale nutrimentum in sanguinem cogi æstimat: quo extincto, per morborum tarditatem supradicta materia inaquetur, destinata in sanguinis uentris substantiam: a cdeinde in loca uenarum, quæ periton membranæ, & intestinis interiecta sunt, et diffuso liquore obstrudẽtem hydropem nasci siue perfici ad tumorem totius corporis.

Hydrops.

Partitio totius Medicinæ.

¶ Diuisam esse dicimus medicinam in partes quatuor. Regularem, quam Dietam uocamus. Manuum officium, quod Chirurgiam uocamus. Medicamen, quod Pharmaciam uocamus. Prænoscentiam, quã Prognosin dicimus. Corpus autẽ nostrum ex tredecim cõmixtionibus constat: neruis, uenis, renibus alternis, pinguetudine, ossibus, unguibus, cartilagine, capillis, succo, sanguine, medullis, membranis.

Animę regimen in corde consistit, quę per subtilitatem spiritus seminata est per omnem corporis retentionem.

Digestio.

Digestionem inquit feruore fieri, & separatas esse corporis materias,

C sanguinem in uenis contineri, spiritum in arterijs.

Sed pulmonem esse ueluti cellarium spiritus ad arterias mittendi, seu replendi omnem corporis regionem, ex quo spiritu omnes nostri arcus commoueantur. Phreneticam passionem inquit fieri, tumore in corde suffecto, et suffocato sanguine, seu calore consuetudinario, ex quo cerebrum sensum & intellectum præbet. Aliud est enim, quod intelligitur, aliud quod sentitur.

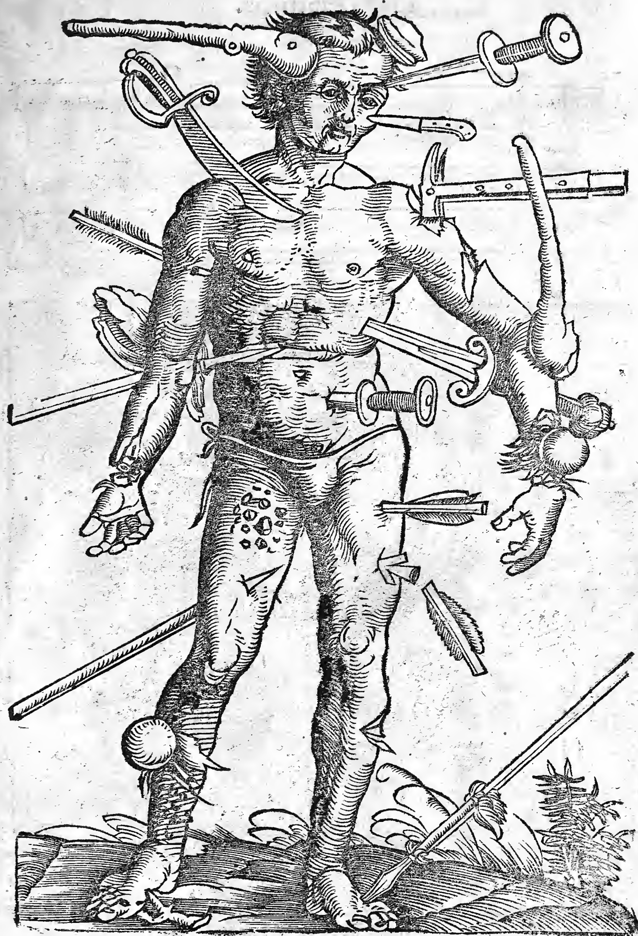
Cerebra duo. Sic itaque duo cerebra sunt in capite constituta. Vnum, quod intellectum dat. Aliud, quod sensum præbet: idq; quod in dextra parte iacet, ab eo sentitur: a sinistro uero intelligitur: ob hoc sub ea parte subiacente corde, & semper uigilante, audiente, & intelligente: quia & aures habet ad audiendum. Quod

Præcordia. & Præcordia habet uentris, id est, recæptacula sanguinis, & spiritus singulis in partibus secundum aures, nunc ex ue-

D nis promere sanguinem, nunc ex arterijs spiritum. Nam arteria multum habet spiritum, & modicum sanguinem. Vena autem multum sanguinem, & modicum spiritum.

OCT. HORATIANI ad Filium EVSEBIVM Quarti LIB. Finis.

¶ MVTILATIONES, ICTVS, iactus, & uaria Vulnerum humani corporis indicia.

DEVM in cunctis præpone, & præponet ipse te: honora eum, & honorabit te: time eum, & securus cuncta experieris.

ALBVCASIS IN Chirurgiæ suæ LIB. A

PRAEFATIO.

OSTQVAM compleui uobis o Filij, librũ hũc, qui est postremus scientię in medicina cum complemẽto ipsius, & consecutus sum finem in eo, ex expositionibus eius, & ipsius declarationibus, uisum est mihi, ut compleam ipsum uobis cũ hoc Tractatu qui est pars operationis, id est, chirurgiæ cũ manu. Quoniã operatio cum manu prostrata est in regione nostra, & tẽpore nostro priuata omnino: donec fortasse perijt scientia eius, & abscissum est uestigium eius: & non remanserunt ex ea, nisi descriptiones paruæ in libris antiquorũ, quas mutauerũt manus: & accidit eis error & hæsitatio, donec clausæ sunt intentiones eius, & elongata est uis ipsius: Visum est mihi, ut uiuificẽ eam cum ordinatione huius Tractatus in ea secundum uiam expositionis, & declarationis, et abbreuiationis: et ut ueniam cum formis ferramentorum Cauterij, et reliquorum instrumentorum operis: cum sit ex declarationis additione, & ex properatione eius quod est necesse. Caussa autem propter quam non inuenitur bonus artifex eius cum manu sua in hoc nostro tempore, est: quia ars medicinæ est longa, & oportet auctorem eius exercitari ante illud in scientia anatomiæ, quam narrauit Galenus, donec sciat iuuamenta membrorum, & ipsorum formas, et eorum coniunctionem, & separationem, et habeat cognitionem ossium, & neruorum, et lacertorum, & numerum ipsorum, et eorum egressionem, & uenarum pulsatilium, et quietarum, & locorũ exitus earum. Et propter illud dixit Hippocrates, quod nomen cum nomine est multum, et cum opere est paucum, et præcipue in arte manus. Nos uero iam diximus de illo in introitu huius libri. Quoniam qui non est sciens, quod diximus de anatomia, non euacuatur, quin iam cadat in errorem, quo interficiuntur homines: sicut ego uidi multos ex illis, qui formantur de hac scientia, & iactant se de ea absque scientia, et sine experimento. Quod est, quia uidi medicum stolidum secuisse apostema scrophulosum in collo mulieris, et incidit quasdam arterias in collo: quare fluxit sanguis mulieris, donec cecidit mortua inter manus eius. Et uidi medicum alium, qui præsumpsit ut extraheret lapidem uiro, qui processerat in ætate, & lapis erat magnus. Peruenit ergo ad eum, & extraxit ipsum cum frusto uesicæ. Quare mortuus est uir in tertio die. Et ego quidem iam uocatus fueram ad extrahendum ipsum: & uidi ex magnitudine lapidis, & dispositione infirmi, quod moriretur. Et uidi medicum alium, qui accipiebat stipem apud quendam Ducum terræ nostræ propter medicinam; et ac-

Appellat Librum, Tractatum.

B

Chirurgico scitu necessaria.

Imperitiam Chirurgicorũ periculosa.

C cidit eunucho nigro, qui erat apud ipsum, fractura in crure eius prope calcaneum: et properauit medicus cum ignorantia sua, & strinxit fracturam super uulnus cum puluinaribus, & astellis strictura forti, et non dimisit uulneri expirationem. Deinde absoluit eum secundum desyderia sua. Postea dimisit eũ diebus aliquot, et pręcepit ei, ne solueret ligamentum: et stetit sic donec apostematũ est crus eius, & ipsius pes, et peruenit ad perditiõem. Vocatus sum ergo ad eum: & properaui ad soluendum ligamentum: et consecuta est tranquillitas, et euasit a doloribus suis. Verumtamen corruptio iam confirmata erat in membro: et non potui refrenare ipsam. Non ergo cessauit corruptio perambulare in membro, donec perijt. Et uidi medicum alium, qui perforauit apostema cancerosum: & ulceratum est post dies, donec magnificata est malicia eius cum domino ipsius. Quod est, quia quãdo est cancer purus ex humore melancholico, tunc nõ oportet ut perueniatur ad eum cum ferro omnino, nisi sit in membro quod toleret, ut abscindatur totũ eius. Et propter illud o Filij, necesse est uobis, ut sciatis, quod operatio cũ manu diuiditur in duas diuisiones: scilicet, operationem cui associatur salus: et operationem, cum qua est periculum in pluribus dispositionibus. Et ego iam excitaui in omni loco huius libri, in quo uenit operatio, in qua est terror & timor. Quare necesse est uobis, ut caueatis illud, & dimittatis ipsum: ut non inueniant stolidi uiam ad loquẽdum, et dehonestandum.

D

Admonitio salubris.

Accipite ergo mensuram cum sollicitudine & protectione, et infirmos uestros cum facilitate & firmitudine, et utimini uia meliore perducente gratia Dei ad salutem & successionem laudabilem: et dimittite ægritudines terribiles difficilis sanationis: & tollite animas uestras ab eo quod facit uos timere, ut ingrediatur super uos hęsitatio in fide uestra & commodo uestro. Est enim magis remanens ad gloriam uestram, et sublimius in mundo isto, et postremo ad quãtitates uestras. Galenus enim iam dixit in quibusdam suis admonitionibus. Non medicetis ægritudinem malam: ne nominemini medici mali. Iam autem diuisi hunc Tractatum secundum tria Capitula.

Partitio Libri.

¶ Capitulum primũ. De Cauterio cum igne, et Cauterio cum medicina acuta, capitulatum, & ordinatum a capite usque ad pedes, et formis instrumentorum, & ferramentis Cauterij: et omni quod necessarium est in operatione.

¶ Capitulum secũdum. De sectione & perforatione, phlebotomia & uentosis, et uulneribus: et extractione sagittarũ, et similibus illius: & totum capitulatum, ordinatum formis instrumentorum.

¶ Capitulum tertium. De restauratione, & dislocatione, et curatione torsionis, & similibus illius: capitulatum, ordinatum a capite usq; ad pedes, & formis instrumentorum.

De Iuuamento, & Nocumento Cauterij: & quibus cõplexionibus cõueniat. et quo tẽpore: & si cum ferro, uel auro. Caput I.

SED ANTE QVIDEM QVAM rememorer operationis cum eo, oportet ut dicam qualitatem Iuuamentorum eius, & Nocumentorũ ipsius: & in qua complexione exhibeatur. Dico ergo, quod sermo de qualitate iuuamenti Cauterij, & nocumenti eius, est sermo prolixus, & subtilis, scientia, & secretum occultum. Etiam locuta fuit in eo multitudo sapientum, & dissenserunt in eo: & mihi quidem sufficit parum ex sermonibus eorum, timens prolongationem. Dico ergo, quod Cauterium confert uniuersaliter omni complexioni, quę est cũ materia, et absq; materia: exceptis duabus complexionibus, quæ sunt complexio calida absq; materia, & complexio sicca absque materia. In complexione autem calida & sicca cum materia dissenserunt. Quidam enim dixerũt, quod Cauterium iuuatiuum est in ea. Et dixerunt alij contrarium illius, scilicet quod Cauterium non est conueniens in ægritudine, quę est ex caliditate & siccitate: quoniam natura ignis est caliditas: & inconueniens est, ut sanetur ex ægritudine calida & sicca, cum calido & sicco. Et dixit ille qui dicit contrarium illius: quod per Cauterium fit iuuamentum in omni ægritudine calida & sicca, quæ accidit in corporibus hominum: quoniam quando tu comparas corpus hominis, & humiditates eius, ad complexionem ignis, inuenis corpus hominis frigidum. Et ego quidem dico per sermonẽ eius: quia experimentum iam detexit mihi illud aliquotiens. Verumtamen non oportet, ut ueniat super illud, nisi qui iam probatus est, & exercitatus in capitulo Cauterij exercitio ultimo, & cognouit diuersitatem complexionum hominum, & dispositionem ęgritudinum in se ipsis, et caussas earum, & accidentia ipsarum, et spacium temporis earum. Ex reliquis autẽ complexionibus non est super uos timor: et pręcipue in ægritudinibus frigidis & humidis. Iam enim cõuenerunt omnes medici super eas: et non dissenserunt in iuuamento cum Cauterio in eis.

Cauteriũ, cui complexioni conueniat.

B

Et scitote filij, quod ex secreto curationis per Cauterium cum igne, & bonitate eius super Cauterium cum medicina comburente est: quoniam ignis est simplex, cuius actio non peruenit, nisi ad membrum quod cauterisatur: & non nocet membro alio coniuncto cum eo, nisi nocumento paruo. Medicinæ uero comburẽtis actio peruenit ad illud quod elongatur ex mẽbris: et fortasse facit accidere in membro ægritudinem difficilis sanationis, et fortasse interficit. Ignis autẽ propter subtilitatẽ suã & bonitatẽ substantię suę, non facit illud, nisi superfluat. Iam uero innotuit nobis illud p expimentũ, ꝓpter longitudinẽ seruitutis & studij cũ

C arte,& stationē super ueritatē rerū:et propter illud excusor a longitudine sermonis. Et si non esset, quia nō licet huic libro meo, afferrem uobis secretum occultū in igne, et qualitatē operationis eius in corporibus expulsionis suæ, qua expellit ægritudines sermone philosophico demonstratiuo, qui acueretur a mētibus uestris. Et scitote filij, quod ipsi dissentiunt in tempore, in quo cōuenit fieri cauteriū, et ponunt melius tempus ueris. Et ego dico, quod cauterium cōuenit in omni tempore: propterea, quod nocumētum accidens propter tempus submergitur in iuuamento, quod attrahitur cum cauterio. Et pręcipue si cauteriū est propter dolores ex doloribus necessarijs, fortibus, festinis, qui non tolerant tarditatē: propterea quod timetur ex eis, q̄d accidat malicia quæ est maior, quam paruum nocumentū intrans propter tempus. Et non cadat in mentibus uestris o filij illud, quod non extimant, nisi uulgus & stolidi medici, scilicet quod illi ægritudini quæ sanatur per cauterium, non est reditio semper: et ponunt illud consequens, et res non est sicut putant: propterea quod cauteriū non est, nisi loco medicinæ, quæ alterat cōplexionē, & exiccat humiditates quæ sunt caussæ, quare accidunt dolores. Verūtamen cauterium superfluit super medicinā per uelocitatem ualetudinis suæ, & uirtutem suæ operationis, et uehementiā dominij sui: &

Cauterizandi tempus.

D possibile est, ut redeat ægritudo hora aliqua temporis secundū complexionem infirmi, & locationē ægritudinis suæ, & uirtutem eius: & quod pręparatur in corpore eius ex aggregatione superfluitatū in eo: & quod peruenit ad ipsum in acquisitiōe sua ex cibis, & similibus illis ex caussis, nisi sit ægritudo, in qua administratur cauterium. Aegritudo subtilis in membro paucarū superfluitatum, et humiditatū, sicut cauterium dentis, propter dolorem, et similia illi, possibile est enim, ut non redeat in eo ille dolor. Sed illud fit in paucis. At uero sermo uulgi iterum, quod cauterium est postremū medicinæ, est sermo rectus: non ad illud quod ipsi intendunt in illo: quoniā ipsi credunt, quod non est curatio quæ conferat cum medicina, neq; cum alio post occasum cauterij. Res autē est econtrario illius, & intentio, quod cauteriū est postremū medicinæ, non est, nisi quod quando nos administramus modos curationis in aliqua ægritudinū, & non conferunt illæ medicinæ: deinde administramus in fine rei cauteriū, & confert: tunc inde cadit, quod cauterium est postremum medicinæ, non secundū intentionem quam intelligunt uulgus & multi stolidorū medicorum. Antiqui autē dixerunt, quod cauterium cum auro est melius, quam cauteriū cum ferro: & non dixerūt illud, nisi propter æqualitatem auri, & sublimitatē substantiæ suæ: & dixerunt, quod non facit pus locus cauterij. Verum non est illud absolute: quoniā ego iam probaui illud, & inueni, quod ipsum non facit illud in quibusdam corporibus absq; alijs. Et cauteriū cum ipso est bonum, et melius quam cum ferro, sicut dixerunt. Verūtamen quādo tu ignis cauterium in igne

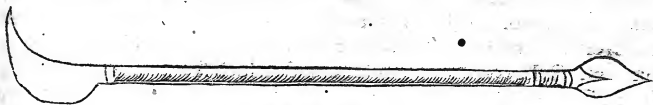
Cauterium postremum medicinæ.

Cauterium cum auro præstat.

ex auro, nō declaratur tibi, quando ignitur secundū quantitatem quam uis, propter rubedinē auri: & quando properat ad ipsum frigus, & si ad dis super ipsum ignitionē, liquescit in igne, et uertitur in laminas. Quare cadit artifex ex illo in occupationem: & propter illud fit Cauteriū cum ferro apud nos uelocius & propinquius, ex rectitudine ad operatiōem. Et ego quidem iam ordinaui hoc Capitulum in Cauterio, secundum capitula: & ordinaui ea a capite usq; ad pedes: ut alleuient quærenti illud quod uult ex eo. A

¶ De modo cauterizandi Caput in commissura coronali. Caput II.

CONFERT hic cauterizatio ad dominiū humiditatis & frigiditatis super cerebrum: quæ duæ sunt caussæ sodæ, et multitudinis fluxus humorū ex capite ad partes oculorum & auriū, et multitudinis somni, & doloris dentiū, et doloris gutturis: & uniuersaliter omnis ægritudinis, quæ accidit ex frigiditate. sicut paralisis, & sodæ, epilepsię, et apoplexiæ, et similia illis ex ægritudinibus. Modus cauterizationis est, ut præcipias infirmo: ut euacuetur in primis cum medicina solutiua mundificante caput tribus noctibus, aut quatuor, secūdum quod exigit uirtus infirmi, & eius ætas, et consuetudo eius. Deinde pręcipe ei, ut radi faciat caput suū cum nouacula. Deinde fac eum sedere inter manus tuas quadratū, ita quod iam posuit manus suas super pectus suū. Deinde pone radicem palmæ tuæ super radicem nasi sui inter oculos suos. Vbicumq; ergo peruenerit digitus tuus medius, signa locum illum cum incausto. Deinde igni Cauterium Oliuare: cuius hæc est forma. Soda. B

Cauterium oliuare.

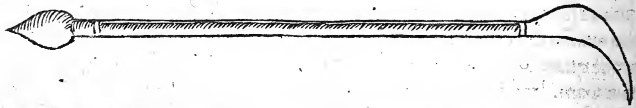
Deinde pone ipsum super locum signatum cum incausto, descensione, qua constringatur manus tua paulatim, & tu reuolues ipsum. Deinde leua manū tuam uelociter, & aspicias locum. Quod si uides iam detegi ex osse quantitatē capitis alkiel, aut quantitatē zeuherbi, tunc eleua manum tuam. Et si non, itera manū tuam ferro ipso, aut cum alio ab ipso si infrigidatur: donec uideantur ossa, quæ dixi tibi. Deinde sume aliquid ex sale, & solue illud in aqua, et imbibe in ipso cotum, & pone super locum: et dimitte ipsum tribus diebus. Deinde pone super ipsum cotū imbibitum in butyro, & dimitte illū super locum, donec destruatur eschara ignis. Deinde cura illud cum unguento tetrapharmacon, ūsquequo sanetur. Iam dixerūt, quod quanto uulnus plus remanet apertū, emittit pus: quare est melius & magis iuuatiuum. Et dixerunt quidam eorum, ut cauterizetur cutis usq; ad ōs; & teneatur Cauterium, donec ad-

C uratur quiddam spissitudinis ossis. Deinde radatur post illud quod adustum est ex osse, deinde curetur. Et dicunt alij, quod oportet ut cũ cauterio perueniatur ad ultimum, donec imprimat in os impressionem fortem, ita quod cadat os, quod fit sicut forma kirate: aut instrumẽtũ quod mulieres ponũt in fuso alphabeti parui: & extimant, quod exspirantur ex hoc loco uapores capitis, & dimittatur uulnus apertum tempore longo. Deinde curetur, donec consolidetur. Mihi autẽ non uidentur hæ duæ species Cauterij omnino nisi in quibusdam hominibus secundum uiam timoris. Et dimittere ipsum, apud me est melius cum salute ipsius. Debilitatur enim caput ex solutione continuitatis ipsius naturalis: sicut testificati sumus in reliquis membris: & præcipue quando caput infirmi debile est natura: & species quidẽ Cauterij prima est magis salua & melior apud me, & ea utor: operare ergo cum ea in salute.

¶ De modo cauterizandi capitis in dolore totius capitis. Caput III.

D QVANDO in toto Capite accidit dolor chronicus: et prolongatur illud in infirmo, & utitur hyeris, et cochijs, & caputpurgijs, & oleis, et empleumatis. Et præcipue si iam cauterizatũ est cauterio uno, quod narrauimus, et non confert ei aliquid ex illis: tunc considera. Nam si caput infirmi est fortis creationis natura, et nõ est debile, & inuenit frigus uehemens: tunc cauteriza cum cauterio alio sub illo parum. Deinde cauteriza ipsum super omne cornu capitis sui cauterio, donec pertranseat cutis, et discooperiatur ex osse quantitas, quam narrauimus. Et cauteriza ipsum cauterio uno in occipitio capitis sui, in loco qui nominatur uas: et est locus in quo ponitur uentosa: & eleua matum tuam in hoc, et non discooperias os. Infirmus enim inuenit propter illud dolorem uehementem, et diuersum a dolore reliquorũ cauteriorum capitis omniũ. Et ego dicam hoc Cauteriũ in loco suo: et oportet quod sit cauteriũ, quo cauterizantur cornua capitis, et occiput eius subtilius cauterio, quo cauterizatur mediũ capitis. et hæc est forma eius.

Vas capitis.

¶ De modo cauterizandi in hemicrania, tam cum medicina adustiua, quam cum ferro. Caput IIII.

QVANDO accidit in parte capitis dolor & soda, aut extẽditur dolor usq; ad oculum, & euacuatur cũ medicinis mundificantibus caput, et administratur reliqua curatio, quam dixi in diuisionibus ægritudinũ, et non confert illud totũ: tunc cauterizatio in eo est secundum duos modos: aut cauterizatio cũ medicina acuta comburente: aut cum ferro. Cauterium autẽ cum medicina acuta comburente, est,

ut accipias dentē unum allij, & excortices ipsum, et abscindas extremitates eius ex duobus lateribus. Deinde scinde locum doloris in tempore cum phlebotomo lato, donec fiat in eo locus sub cute, in quo dens capiatur. Intromitte ergo eum in ipso sub cute, donec occultet: deinde stringe super ipsum cū puluillo constrictione decenti, et dimitte ipsum quantitate quindecim horarū: deinde solue eum, & extrahe allium, & dimitte uulnus duobus diebus, aut tribus: postea pone super ipsum cotum submersum in butyro, donec locus efficiat pus: deinde cura ipsum cum unguento usquequo sanetur. Et si uis fac illud cum quibusdam medicinis comburentibus, quas ego scripsi in tractatu duodecimo, de Medicinis adurentibus. Cauterizatio uero eius cum ferro, est secundum hunc modum. Igni Cauterium, cuius forma hæc est. Et nominatur Clauilis: quoniā forma capitis eius est sicut forma claui, in quo est quiddam curuitatis, & in medio eius est quędam eminentia parua. A

Cauterium Clauile.

Deinde pone ipsum super locum, & retine manum tuam: & tu reuolue ferrum paulatim cum uelocitate: et sit quantitas quæ aduritur ex spissitudine cutis, sicut medietas eius. Et eleua manū tuam, ut non aduratur arteria, quę est inferius, et accidat fluxus sanguinis. Deinde imbibe cotum B in aqua salis, & pone super locum, et dimitte ipsum tribus diebus: deinde pone cotum cum butyro: postea cura cum unguento usquequo sanetur. Et si uis, cauteriza hanc hemicraniam cum extremitate cultellari secunda Cauterij. Et caue ab incisione arteriæ in hac hemicrania, non antiqua proprie.

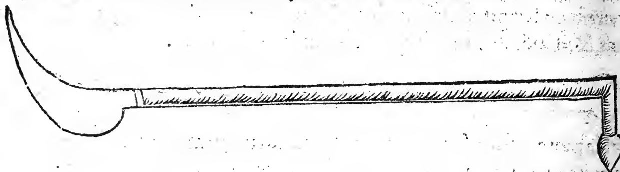
De modo cauterizandi in hemicrania antiqua. Caput V.

QVANDO curas hemicraniam, cum eo quod diximus ex curatione præcedente, & quod diximus in diuisionibus ægritudinū, et non confert curatio: & uides ex ægritudine, quod non sufficit ei quod diximus ex cauterio primo cū medicina, aut cum cauterio cum igne, tunc oportet ut ignias Cauteriū cultellare, donec albificetur postquam signas super locum doloris cum linea, cuius longitudo sit medietas digiti, aut quasi illud: & depone manū tuam uice una, et stringe eam donec incidas arteriam, & peruenias usque ad os. Verumtamen necesse est tibi, ut caueas a continuatione mandibulæ, quæ mouetur apud masticationem, ne aduratur latus, aut neruus qui mouet ipsam, unde accidat spasmus. Et esto super custodiam, & cautelam de fluxu sanguinis arteriæ, quæ abscisa est. In abscisione enim eius est timor, & præcipue ei qui ignorat illud quod facit, & non est studiosus, nec expertus: & dimittit operationem cum eo in primis. Et ego ueniam cum rememora-

C tione regiminis fluxus sanguinis accidentis ex arteria secundum modum suum, & in loco suo huius libri. Quod si uides ex ægritudine, quod non sufficit ei hoc Cauteriũ, & uides corpus infirmi tolerans cauterium in medio capitis, sicut narrauimus, cura uulnus, donec sanetur. Et si uis, administra Cauterium, quod diximus in capitulo extractionis arteriæ cum Cauterio habente duos cultellos. Est enim cauterizatio melior hac, & magis conferens.

¶ De modo cauterizandi in dolore Auriũ. Cap. VI.

QVANDO accidit in Aure dolor a frigore, et curatur cum solutiuis, & reliqua curatione quam diximus in diuisione, et non remouetur dolor, tunc igni Cauterium: & est illud quod nominatur Punctum, cuius forma est hæc.

Cauterium Punctum.

D Deinde puncta cum eo post eius ignitionem in circumitu auris totius, sicut reuoluitur: aut in circumitu utriusq; , si simul dolor est in utrisq;. Et elonga te cum Cauterio a radice auris parumper, postquam signaueris loca cum encaustro: & sit cauterij quantitas decem punctorum in omni aure, & quasi illa. Deinde cura loca, donec sanentur.

¶ De modo cauterizandi in Tortura. Caput VII.

TORTVRA quæ curatur cum cauterizatione, non est nisi ex speciebus, quæ accidunt ex phlegmate, secundũ quod diximus in diuisionibus ægritudinũ. Et deuita cauterizationem speciei, quæ accidit ex exiccatione, et spasmo nerui. Quando curas hanc spẽm torturæ cum hyeris, & caputpurgijs, et gargarismis, & non confert curatio tua, tunc oportet ut cauterizes infirmũ tribus Cauterijs: uno apud radicem auris, et secundo parum inferius a timpore suo, & tertio apud coniunctionẽ duorum labiorum. Et pone Cauterium tuũ ex contrario partis infirmæ. quoniã mollificatio non accidit, nisi in parte quæ apparet sana. Et forma cauterizationis est, ut cauterizes ipsum Cauterio in directo extremitatis auris superioris sub cornu capitis parum: et alio in timpore: cuius longitudo sit secundũ longitudinem pollicis. Et depone manũ tuam cum cauterio, donec comburatur quantitas medietatis spissitudinis cutis. Et hæc est forma Cauterij, & est species ex cultellari, cu-

ius forma præmissa est: uerũtamen non est subtilior ea parum, sicut uides: & oportet ut sit cultellus in eo superfluę grossitudinis parum. Deinde cura loca, cum eo quod præcessit: donec sanetur. A

¶ De modo cauterizandi in Apoplexia antiqua. Caput VIII.

QVANDO antiquatur Apoplexia, & curas eam cum eo quod diximus, & non confert medicatio tua, & infirmus non habet febrem, tunc cauteriza eum quatuor cauterijs super omne cornu capitis sui, & cauterio in medio capitis, sicut diximus, & cauterio in occipitio capitis, secundum quod præcessit: & modus cauterij sit secundum quod præcessit. Etiam cauterizatur cum Cauterio super os stomachi: et est magis ultimum. deinde curetur, cum eo quod præcessit.

¶ De modo cauterizandi in Obliuione. Caput IX.

OPORTET ut in potu dentur in primis infirmo hyeræ magnæ, & pillulæ mundificantes cerebrum. Deinde rade caput infirmi totum, & pone super occipitium eius emplastrum de synapi descriptum in tractatu emplastrorum: & pone ipsum aliquotiens. Ipsum namq; est modus Cauterij: & fac illud secundum ordinem eundem, quẽ dixi illic. Si ergo sanatur per illud, bonum est. Si non: tunc B
fac ei cauteria tria in posteriori parte capitis sui, quæ sint descendentia a superiori parte capitis usq; ad inferiorem partem oculi: & pone inter omne cauterium grossitudinem digiti. Deinde cura Cauterium, cum eo quod præcessit. Si autem uis additionem, & infirmus est tolerans illud: tunc fac ei Cauterium in medio. Quod si uis additionem: tunc cauteriza ipsum super duo cornua. Deinde cura ipsum, donec sanetur: sitq; Cauterium oliuare secundum formam, quæ præmissa est.

¶ De modo cauterizandi in Paralisi, & mollificatione. Caput X.

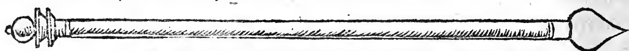
OPORTET ut procedas in mundificatione capitis cum hyeris, & cum eo quod diximus. Deinde rade caput infirmi: postea cauteriza ipsum cauterio in medio capitis, & cauterio super omne cornu capitis, & cauterio super posterius ipsius, & tribus super spondiles colli.

Si autem indiges in ægritudine mollificatione corporis pluribus illis, & infirmus est tolerans, & ægritudo est fortis: tunc cauteriza ipsum quatuor cauterijs super spondiles dorsi, & ultima cum cauterio, donec comburatur ex cute plurimum eius, & eleua manum tuam. Deinde cura ipsum, donec sanetur: & sic cauterium Oliuare.

¶ De modo cauterizandi in Epilepsia. Caput XI.

NON CAVterizatur epilepticus, nisi ille cuius epilepsia est ex phlegmate. Oportet ergo ut mundifices cerebrum eius in primis cum hyeris, & cum reliqua curatione quã diximus in diui

C fione:quando infirmus eft magnus, aut eft tolerans in acceptione medicinarum. Si aũt eft puer, qui non tolerat medicinas, tunc adminiftratur gargarifma, et mafticationes mundificantes cerebrum, ante illud diebus multis cum bonificatione ciborum. Deinde rade caput eius, poftea cauteriza ipfum Cauterio uno in medio capitis, fecundum quod præceffit in modo: et cauterio alio in occipitio eius, & fuper omne cornu capitis fui cauterio. Quod fi infirmus fuerit fortis, et fuerit tolerans, tunc cauteriza ipfum cauterijs, quæ dixi in habente paralifim, & mollificatiõem corporis fuper fpondiles colli, & fpondiles dorfi: & fit Cauterium oliuare fecundum modum qui præceffit. Si autem infirmus eft puer, tunc pone cauterium fubtile, fecundum hunc modum.

¶ De modo cauterizandi in Melancholia. Caput XII.

QVANDO cauffa melancholiæ funt humiditates corruptæ, & phlegma grofsũ, tũc cauteriza ipm Cauterijs, quę diximus in habẽte paralifim. Et fi cauffa melancholiæ eft fuperfluitas decliuis ad
D melancholiã, & eft corpus infirmi humectũ, tunc da ei in potu q̃d mundificet cerebrum eius, fecundũ quod præceffit in diuifione: deinde rade caput infirmi, et fac poftea tortellam decenter factam ex lino, ficut circulum. Deinde pone ipfam in medio capitis: et infirmus fedens quadratus teneatur ab omni parte. Deinde pręfenta linimentum. Et eft dignius ex butyro ouium antiquo. Et calefac ipfum fuper ignẽ calefactione temperata menfura, quã toleret digitus, quando intromittitur in ipfum. Deinde euacua ipfum in medio capitis eius ĩ circulo, et dimitte ipfum donec infrigidetur. Fac illud infirmo omni hebdomada femel, cũ reliquo regimine eius bono, donec fanet̃. Aut fi uis, cauteriza ipfum faciendo puncta parua plurimũ eius, pręter quod teneas manũ cum cauterio: imo fit odorando. Hæc enim fpecies cauterij humectat cerebrũ cum qualitate. Deinde pone fuper ipfum cotũ imbibitũ in butyro, aut adipe gallinæ.

¶ De modo cauterizandi in aqua defcendente ad oculum. Caput XIII.

QVANDO declarat̃ tibi principiũ aquę in oculo per figna, quę dixi in diuifione, tunc incipe & pota infirmũ, cum eo quod mundificet caput eius. Et cuftodi ipfum ab oibus humiditatibus, & fac eum federe in balneo, in ieiunio diebus aliquot. Deinde pręcipe ei, ut radat caput fuum, & cauteriza ipfum in medio capitis fui. Deinde cauteriza ipfum fuper duo timpora duobus cauterijs, fi eft incæptio defcenfus aquæ in duobus oculis fimul: aut ex latere uno, fi eft incæptio aquæ in oculo uno: & abfcinde cum cauterio omnes uenas & arterias quæ funt fub cute: & fint cauteria in ea longa in latitudine timporum: & ca=

ue a fluxu sanguinis. Quod si uides aliquid ex eo, tunc abscinde eum A
statim cum quacumque medicina est possibile: & ego ueniam cum sapientia, quae est in extractione arteriarum, et abscisione earum, & cautela a fluxu sanguinis. Et quandoque cauterizatur in ceruice, sub duobus ossibus, duobus cauterijs ultime productis.

¶ De modo cauterizandi in Lachrymis antiquis. Caput XIIII.

QVANDO lachrymę oculorū sunt antiquae, assiduae: et sunt super uenas, & arterias quae sunt in manifesto capitis exterius, uerificatur q̄d illud est ex superfluitatib. frigidis, phlegmaticis: tunc cauteriza cauterio eodem quod narraui in inceptione aquae descendentis, cauterio in medio capitis, et duobus cauterijs super duo timpora, & duobus cauterijs in ceruice sub duobus ossibus. Et si indiges additione, tunc cauteriza ipsum in omni latere caute oculi, super extremitatem supercilij cum cauterio paruo.

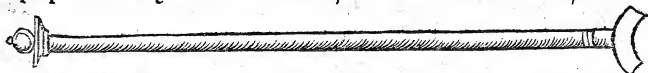
¶ De modo cauterizandi in foetore Nasi. Cap. XV.

QVANDO tu medicaris illud, cū eo quod diximus in diuisione, et non cōfert medicatio: tunc propera, & da in potu infirmo cochias tribus noctibus: deinde rade caput eius, et cauteriza ipsum cauterio medio, cū cauterio oliuari. Deīde cauteriza B
ipsum cū cauterio clauili duobus cauterijs, super duo supercilia sub capillis parum. Et custodi te ab arteria, ne incidas eam. Et haec est forma cauterij Clauilis.

¶ De modo cauterizandi in mollificatione Palpebrae. Caput XVI.

QVANDO mollificatur Palpebra oculi ab aegritudine, aut humiditate: tunc cauteriza Palpebram cauterio uno, cum hoc cauterio lunari. Et si uis, cauteriza ipsum supra duo supercilia parum duobus cauterijs in omni parte: & elongentur a duobus timporibus: & sit longitudo omnis cauterij, secūdum longitudines supercilij: et non ultimes manū tuam cū cauterio, imo scdm quantitatem q̄d aduritur tertia palpebrae. et hęc est forma cauterij scd'm hūc modū cauterij lunaris.

¶ De modo cauterizandi Palpebram cum pili inuersantur pungentes oculum. Caput XVII.

CAVTERIVM in eo est secundū duos modos: aut cauterium cum igne: aut cauteriū cum medicina comburente. In cauterio aūt

C cum igne, præcipe infirmo ante illud, ut dimittat pilos suos, si est ex illis qui mundant eos, donec prolongẽtur & æquentur. Si autem pungunt eum apud ortũ suum: tunc constringe oculos eius cum uitta, ut non moueantur, donec nascantur. Cum ergo nascuntur & ęquantur, tunc pone caput infirmi in sinu tuo: deinde signa super Palpebram oculorum eius cũ encaustro, signo quod sit secundũ figuram folij myrti: et sit principiũ signi prope pilos. Deinde pone cotũ imbibitum in albumine oui: aut in mucilagine psilij sup oculũ. deinde igni cauteriũ, cuius forma est hæc.

Deinde cauteriza super figurã, quam signasti paulatim in uicibus multis, donec cõburatur superficies cutis, quę est sicut figura folij myrti, totam apparentẽ proprie. * Et signũ sanitatis operis tui est: ut si uideas Palpebram oculi iam contrahi, et pilos eleuari apud puncturã oculi. Eleua ergo manũ tuam tunc: et dimitte ipsum tribus diebus. Deinde pone super ipsum Cotum cum butyro, donec eradicetur eschara. Deinde cura ipsum cum unguento, donec sanetur. Quod si redeat aliquod ex pilis post horam, & mollificetur palpebra: tunc itera Cauterium super illum locum, sicut fecisti in primis. D Si autem pili sunt in inferiori: tunc cauteriza ipsam, donec eleuetur ad locum suum naturalem: & ęquetur ut non pungant pili oculum.

ℂ De modo cauterizandi cum medicina comburente in eodem casu. Caput XVIII.

EST VT præcipias infirmo, ut dimittat pilos, donec prolõgentur & æquentur. Fac ex charta de panno formam folij myrti. Deinde accipe ex sapone cognito, & ex calce non imbibita ex unoquoq; pondus unc. I. aut quasi illud: deinde tere ea simul contritione bona, & fac illud cum festinatiõe, ut non infrigidetur. Deinde expande ex eo super chartam quã fecisti sicut formã folij myrti, & pone ipsum super palpebram oculi unius, aut duorum. Et pone sub oculo cotum imbibitũ in albumine oui: & caput infirmi sit in sinu tuo. Et pone digitum tuũ indicem super medicinã, & preme ipsum parumper. Et tu moueas ipsum quotiens sentit infirmus mordicationẽ medicinæ: quoniã inueniť eius mordicatio sicut ignis. Dum ergo perseuerat hoc quod ipse inuenit mordicatio, tunc dimitte medicinam, & moue ipsam cum digito tuo. Cum ergo quiescit mordicatio, tunc remoue medicinã, & ablue oculũ cum aqua. Et considera tunc, si uides palpebram eleuari, sicut eleuatur apud contractionẽ cum igne, aut cum incisione, est bene: & si non, tunc itera super ipsam ex medicina super locũ, in quo non imprimit medicina, & non denigrat, donec ęqueť operatio tua, et cõtrahať oculus. Deinde pone super

ipsum Cotum cum butyro, donec eradicetur cutis adustionis. Deinde cura ipsum cum unguento diaphinicon, aut alio, donec sanetur. Et necesse est tibi apud operationem, ut custodias ultima custodia, ne in oculum cadat aliquid ex medicina. Quod si mollificatur palpebra post dies, & pugnat ex capillis aliquid in oculo, tunc itera medicinam super illum locũ, qui mollificatur ex palpebra proprie, sicut fecisti in primis. Deinde cura ipsum, donec sanetur. Et hæc est forma folij myrti. A

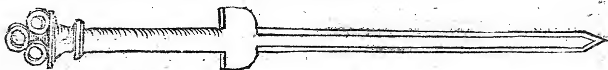

Forma folij Myrti.

Et scias, quod oculi hominũ diuersificantur in magnitudine, et paruitate. Ergo secundum illud sit consideratio tua: & non occultatur uia rectitudinis illi, cui est studium de hac arte.

¶ De modo cauterizandi in Fistula lachrymali. Caput XIX.

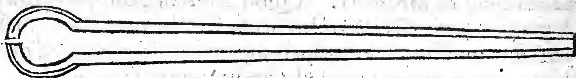
QVANDO curas Fistulam, cum eo quod diximus in diuisionibus ægritudinum, & non confert curatio tua: tunc, oportet ut cauterizes ipsam secundum hunc modum. Præcipe infirmo, ut ponat caput suum in sinu tuo, & teneat caput eius minister inter manus suas taliter, ut non moueatur, neq; agitetur cum capite suo. Deinde pone Cotum infusum in albugine oui, aut in mucilagine psilij super oculum eius: deinde igni Cauterium, cuius forma est hæc. B

Sit concauum, sicut forma cannæ pennæ uulturis ab extremitate una, cum qua fit Cauterium: & si uis sit penetrans usq; ad extremitatem aliam, & si uis sit sursum sic tenta. Verumtamen hoc concauum est melius ad opus tuum. Deinde exprime fistulam, si est aperta, et extrahe ex ea saniem, & exicca ipsam: et si non est aperta, tunc aperi eam, & extrahe pus eius. Deinde pone tunc super eam Cauterium, quod sit ignitum ualde. Et tene cum eo manum tuam parumper apud Cauterium ab oculo, ad partem nasi, ut non erret manus tua, aut inquietetur infirmus: & ponas Cauterium in adipe oculi, et corrumpas ipsum. Si ergo peruenis in principio Cauterij tui usque ad os, erit bene. Et si non: tunc itera Cauterium semel, aut bis, si indiges illo: & dimitte illud tribus diebus. Deinde pone Cotum cum butyro, & cura ipsum cum unguento exiccatiuo, donec sanetur. Quod si preterierint ei quadraginta dies, & nõ sanatur: tunc pone super ipsum medicinam acutam corrosiuam, donec detegatur os: & rade ipsum secundum quod uenit in capitulo suo. Et est modus a-

C lius Cauterij fistulæ, quę quidam primi dixerunt. Intende ad locum fistulæ, & finde ipsum: deinde pone in ipsam fissuram camahan subtile, id est, Cannulam subtilem. cuius forma hæc est.

Cannula.

Et funde in ipsum quantitatem drachmæ ex plumbo liquefacto, & tene manum tuam cum Canna retentione bona, & non moueatur infirmus omnino, ut nō currat, uel perueniat plumbum liquefactum ad oculum eius. Et oportet ut ponas super oculum infirmi cotum infusum in albumine oui, aut in aqua. plumbum enim comburit locum fistulæ, & sanat ipsam sanatione mirabili. Quod si sanatur fistula, cum eo quod diximus ex Cauterio, & curatione, est bonum. Et si non, tunc necesse est administrare foramen nasi, & reducere fistulam ad cursum nasi, secūdum quod ueniet in loco suo sibi proprio.

De modo cauterizandi in fissuris Labiorum. Caput XX.

Pili labiorum.

MVLTOTIENS accidunt in Labio fissuræ, quę noīantur Pili, et pręcipue in labijs puerorū. Cum ergo tu curas has fissuras, cum eo q̃d diximus in diuisione ægritudinū, et non confert curatio, tunc igni cauterium paruū cultellare, secundum hanc formā. D

Cauterium Cultellare.

Et fit concauitas eius secūdum subtilitatem cultelli. Deinde pone ipsum ignitum festinanter in ipsis fissuris, donec perueniat cauteriū ad profundum fissurarum. Deinde cura ipsum cum cæroto, donec sanetur.

De modo cauterizandi in fistula Oris. Caput XXI.

QVANDO accidit apostema in radice gingiuæ, aut in palato, aut in radicibus dentium: deinde facit pus, & rumpitur: postea antiquatur, et currit pus, et fit fistula: deinde curas ipsam, et non confert in ea curatio, tunc oportet ut ignias cauterium secundum quantitatē, quod capiat in fistula. Deinde intromitte ipsum ignitū in foramine fistulæ, & tene manū tuam, donec perueniat ferrū ignitum ad profundū eius, et ultimū eius: fac illud semel, aut duabus uicibus. Deinde cura ipsum post illud, cū eo quod diximus de curatione usquequo curet̄. Si ergo abscinditur sanies, et sanat̄, erit bonū. Et si nō, tunc necesse est detegere locū, et auferre os corruptum scd'm q̃d ueniet in capite suo.

De modo cauterizandi in Gingiuis, et Dentibus mollificatis. Caput XXII. A

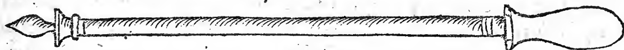
QVANDO mollificatē gingiua propter humiditates, & mouentur dentes, & curas eam cū medicinis, et non confert: tunc pone caput infirmi in sinu tuo. Deinde igni cauteriū, cuius forma ueniet post hæc, ita ut ponas Cannulā super dentem: & intromitte in ea Cauterium ignitum festinanter: & tene manum tuam parumper, donec sentiat infirmus calorem ignis iam peruenisse ad radicem dentis. Et eleua manum tuam: deinde itera Cauterium aliquotiens, secūdum quod uis. Deinde impleat infirmus os suum aqua salis, & teneat ipsam hora una: & exspuat ipsam. Dens eñ motus firmatur, & gingiua mollificata stringitur, et siccatur humiditas corrupta.

De modo cauterizandi in dolore Dentium. Caput XXIII.

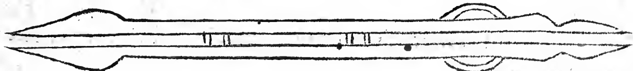
QVANDO dolor dentis est propter frigiditatem, aut in ipso est frigus, aut uermis, & non confert curatio cū medicinis: tunc Cauterium in ipso est secundū duos modos: aut Cauteriū cum butyro: aut cauteriū cum igne. Cauterium aūt eius cum butyro est, ut accipias butyrū uaccinū, et bullias ipsum in cochleari ferreo, aut in uenera. Deinde accipe cotū, et inuolue ipsum super extremitatem tentę. Deinde submerge ipsum in butyro bullito: et pone ipm super dentem dolorosum festinanter, & tene ipsum donec infrigidet: deinde itera ipm aliquotiens, donec perueniat uirtus ignis ad radicē dentis. Et si uis, submerge lanā, aut cotū in butyro frigido, et pone ipm super dentē dolentē: et pone super ipsum ferrum ignitū, donec perueniat ignis ad profundū concauitatis dentis. Cauterizatio aūt eius cū igne est, ut intendas ad cannulā æris, aut cannulā ferri. Et sit in corpore eius quiddā grossitudinis, ut non perueniat acuitas ignis ad os infirmi. Deinde igni Cauteriū, cuius forma ueniet: et pone ipsum super illū dentem: & tene manū tuam, donec infrigidetur Cauteriū. Fac illud aliquotiens. nam dolor remouebitur, aut in illo eodem die, aut die alio. Et oportet in impressione illius Cauterij, ut impleat infirmus os suū butyro bono, & teneat ipsum hora una: deinde exspuat ipsum. Et hæc est forma Cauterij.

B Cauterium Dentiū cum butyro.

Cum igne.

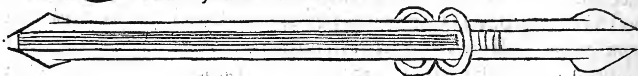

Cauteriza cum quacumque extremitate uis secundum quod est possibile: & hæc est forma Cannulæ.

C ¶ De modo cauterizandi in Strophulis. Caput XXIIII.

QVANDO Strophulæ sunt a phlegmate, et ab humiditatibus frigidis, & non sunt obedientes digestioni per medicinas, & uis digestionem earum uelociter: tunc igni Cauterium concauum, cuius forma est hæc.

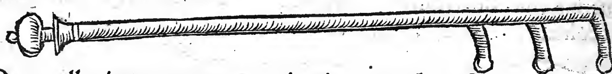
Habens duas extremitates apertas, ut egrediatur fumus apud Cauterium ab extremitate altera: & pone ipsum ignitũ super ipsum apostema semel, et secũdo, si indiges illo, donec perueniat ad profundũ apostematis. Quod si apostema est paruũ: tunc pone Cauteriũ secundum quãtitatem apostematis. Deinde dimitte ipsum tribus diebus, et pone super ipsum cotũ infusum in butyro, donec remoueatur quod cõbussit ignis. Deinde cura ipsum cũ unguento dentis, donec sanetur forma cannulæ.

¶ De modo cauterizandi in raucedine uocis, & constrictione anhelitus. Caput XXV.

D QVANDO uincũt humiditates super cañale pulmonis, et præcipue quando illud est cum frigiditate complexionis, tunc oportet ut euacuet̃ infirmus ĩ primis cũ medicinis solutiuis. Deinde cauteriza ipsum in nocrati apud radicẽ gutturis in loce depresso: et caue, ne peruenias cum Cauterio ad guttur, necꝫ in cute, nisi quiddam eius. Deinde cauteriza ipsum cauterio alio apud iuncturam colli in ultimo spondili eius ultimando: & sit Cauterium clauile secundũ modum, qui præcessit. Deinde cura ipsum cum eo quod præcessit, donec sanetur.

¶ De modo cauterizandi in ægritudinibus Pulmonis, & Tussi. Caput XXVI.

QVANDO Tussis & ægritudo Pulmonis sunt ab humiditatibus frigidis, et infirmus non habet febrẽ, necꝫ phthisim, & ægritudo antiqua: tunc cauteriza ipsum duobus cauterijs supra furculã in locis depressis, lenibus, uacuis. Et cauterio alio in medio pectoris iter duas mãmillas: et sit cauteriũ cannulæ secũdum formã quæ pręcessit. Et si uis sit cauterizatio tua punctando cũ cauterio, quod noĩatur Pũctũ, cuius forma pręcessit in punctatione doloris auriũ: & sint puncta ex triginta pũctis usꝫ quasi ad alia. Deinde cura ipsum cũ eo quod pręcessit, donec sanetur. Et iam sit cauteriũ habens tres ramos: scd'm hanc formã.

Cauterium Punctum.

Quare alleuiatur cum eo cauterizatio, quando tu facis cum eo uice una tria Cauteria.

De modo cauterizandi in Titillico, in dislocatione Humeri. Caput XXVII.

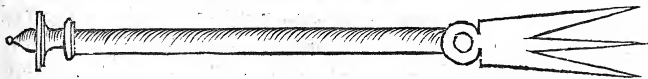
A

QVANDO dislocatur caput adiutorij caussa humiditatum, et non figitur in hora reditus sui a dislocatione sua, donec sit illud ei consuetudo reditionis, deinde dislocatur a paruo motu, qui accidit sicut nos iam testificauimus illud, tunc oportet ut reducas dislocationem in primis. Deinde resupinetur infirmus super dorsum suum, aut super latus sanum. Deinde eleua cutim, quę est in interiori Titillici ad superiora cum digitis manus tuæ sinistræ: & si iunctura dislocatur ad interiora. Deinde igni Cauterium habens duo uerua. Cuius forma est hæc.

Deinde cauteriza cutim, donec penetret eam usque ad latus aliud, & ueniet figura cauterizationis cum quatuor cauterijs. Et quandoque fit cauterizatio cum cauterio habente tria uerua, quare fit figura cauterizationis tunc sex cauteriorum: & sunt uerua secundum subtilitatem tentæ. Et hæc est forma cauterij habentis tria uerua.

B

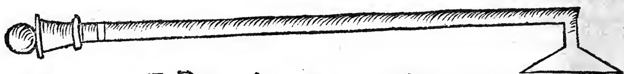
Et quandoque additur super hunc modum unum, quare sunt cauteria octo. Deinde pone super cauterium porros contritos cum sale. Deinde fac adhærere infirmum tranquillitati, ut non moueatur membrum tempore aliquo, donec confortetur. Et si dislocatio est ad superiora, & raro fit illud, tunc cauteriza ipsum super humerum cauterio clauili, aut cauterijs multis punctando. Nam iunctura firmatur, & remouetur humiditas: & sanatur infirmus.

De modo cauterizandi Stomachum. Caput XXVIII.

QVANDO accidunt in Stomacho frigus & humiditates multæ, donec extrahant ipsum a complexione sua, & multiplicentur catarri ad ipsum, & assiduas modos curationis, & non confert: tunc oportet ut resupinetur infirmus super dorsum suum, & extendat crura sua, & manus suas. Deinde cauteriza cum tribus cauterijs, cauterio sub cochleari pectoris quantitate digiti unius cum cauterio clauili, & duobus cauterijs inferius a duobus lateribus cauterij unius, donec ueniat figura cauteriorum triangulata. Et elonga inter utraque ut non coniungantur, quando facient pus. & sit profunditas cauterij quantitas duarum tertiarum grossitudinis cutis.

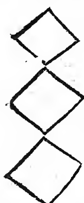
C

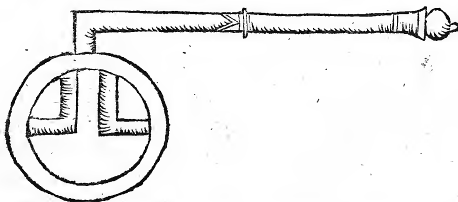
Et sit figura cauteriorum secundum hanc formam sine additione: & si uis cauteriza cauterio magno in medio stomachi secundum hanc formam: & sit cauterium quo fit hoc cauterium unum secundum figuram circuli secundum hanc formam. Et cauterizatur stomachus punctando ei qui terretur ab hoc cauterio: et est, ut signes super stomachum punctum secundum quantitatem, quam uis cum encaustro: deinde cauteriza ipsum cum cauterio puncti: deinde cura ipsum cum curatione, quæ præcessit, donec sanetur.

De modo cauterizandi Epar frigidum. Caput XXIX.

QVANDO accidit in Epate dolor ex frigiditate & humiditate, aut ex uentositate grossa, donec egrediatur a complexione sua naturali egressione superflua, & curatur infirmus, cum eo quod diximus, et non proficit in illo: tunc oportet ut resupinetur infirmus super ceruicem suam, & signes cum encaustro tria cauteria secūdum hanc figuram, et hanc quantitatem eandem super Epar inferius ab hypocundrijs, ubi peruenit cubitus hominis: & sit spacium quod est inter omne cauterium secundum grossitudinem digiti: & sit cauterium secundum longitudinē corporis rectum: & non comprimas manum tuam cum cauterio multum. Et sit quantitas eius quod aduritur ex spissitudine cutis, quantitas medietatis eius non additū: & sit infirmus stans super pedes suos. Si autem non est stans, tunc sit iacens, qui iam extendit crura sua, & eleuauit brachia sua. Hæc est forma cauterij.

D

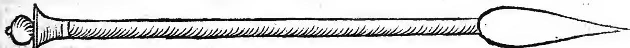

Et tibi quidem possibile est, ut cauterizes ista cauteria cum cauterio cultellari, quando tecum est subtilitas & prudentia in arte. Et custodi te, ut non ultime procedas in cauterizatione, & aduratur spissitudo cutis totius, quare aduratur corpus totum, & perueniat ad intestina: quoniam cutis illic est subtilis. scias ergo illud.

ℂ De modo cauterizandi apostemata Epatis. Cap. XXX. A

QVANDO accidit exitura, & uis scire, si illud apostema est in carne Epatis, aut in tunica eius: tunc si est in carne Epatis, inuadit infirmum dolor, & grauitas absque acuitate: & si est in tunica Epatis, cum dolore est acuitas uehemens: & uides iam, quia fatigauit medicos eius curatio. Oportet ergo ut resupinetur infirmus super ceruicem suam. Deinde figura locum apostematis cum encaustro: deinde ignias cauterium quod assimilatur radio. & hæc est forma eius.

Apostema Epatis.

Et cauteriza cum eo cauterium unum, donec comburatur cutis tota, & perueniat ad siphac, donec egrediatur sanies tota: deinde cura ipsum curatione exiturarum, donec sanetur. Et non oportet ut hac cauterij specie utatur, nisi cuius studiũ in arte medicinæ prolongatur: & per cuius manus concurrunt ægritudines istę cũ experimento aliquotiens: tunc enim audeat super huiusmodi operationem. At uero dimittere ipsam, apud me est melius.

ℂ De modo cauterizandi in Pleuresi. Caput XXXI. B

DIXERVNT antiqui, cauterium cum radicibus aristolochiæ ad Pleuresim frigidam secundum hunc modum. Et est, ut recipias ex radicibus aristolochiæ siccæ longæ, radicem unam longiorem, quæ ex ea inuenitur, & sit sicut grossitudo digiti. Deinde submerge eam in oleo: & accende ipsam in igne. Deinde cauteriza cauterio uno in eo quod est inter continuationem furculæ cum collo; & duobus cauterijs paruis sub guidezi parum decliuibus ad partem, quæ est sub barba. Et duobus cauterijs etiam in eo, quod est inter costam quintam & sextam decliuibus ad posteriora parumper: & cauterio alio in medio pectoris, & alio supra stomachum. Et tribus cauterijs a posterioribus: uno in eo quod est inter duas spatulas: & duobus cauterijs a duobus lateribus pectoris, inferius cauterio quod est inter duas spatulas. Et non oportet ut comprimas manum tuam cum cauterio, imo sit in manifesto cutis odorando. Et iam dixerunt quidam antiqui, quod ex hominibus sunt qui utuntur cauterio ex ferro simili radio; & igniunt, et intus mittunt ipsum in eo quod est inter costas, donec perueniatur cum eo ad ipsum apostema, & egrediatur sanies: sicut diximus in apostemate Epatis. Sed in hac perforatione cum cauterio est ex timore, quod aut moritur infirmus statim, aut accidit in loco fistula, cui non est sanatio.

ℂ De modo cauterizandi Splenem.

C

Caput XXXII.

QVANDO tu curas ægritudinem splenis, cum eo quod diximus ex curatione in diuisione ægritudinum, & non confert curatio tua, tunc cauterium in ea est secũdum tres modos, qui omnes sunt recti. Quorum unus est, ut facias tria cauteria, aut quatuor lineando secundum longitudinem splenis secundum figuram cauteriorum Epatis, quorum præcessit figura. Et sit inter omne cauterium quantitas grossitudinis digiti, aut plus parum. Et sit modus cauterij, quem diximus in cauterio epatis æqualiter. Et non comprimas manũ tuam cum cauterio: & sit infirmus resupinus super dorsum suum. Et modus alius de cauterizatione est: ut ignias cauterium habens duo uerua, quod diximus in capitulo dislocationis humeri: & eleua cutem, quæ est in directo splenis, ubi peruenit cubitus infirmi sinister: & sit eleuatio tua qua eleuas cutem secũdum latitudinem corporis, ut cadant cauteria secundum longitudinem corporis. Deinde intromitte duo uerua ignita ualde, donec cum eis penetres cutem a parte altera: deinde extrahe cauteriũ: fiunt ergo cauteria quatuor. Et si uis cauteriza cum cauterio alio habente tria uerua. Deinde cura cauteriũ postq̃ dimittis ipsum emittere pus diebus multis: est em̃ magis conferens q̃ reliqua quæ pręcesserũt ex curatione.

Tres modi cauterizandi Splenẽ.

De modo cauterizandi in Hydropisi.

Caput XXXIII.

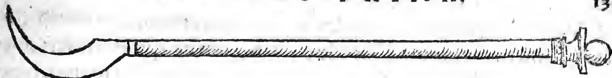
D

CAVTERIVM non cadit in Hydropisi, nisi ascliti proprie. Quãdo tu curas Hydropicum cum modis curationis, quos diximus in diuisione, et non confert curatio, tunc oportet ut cauterizes ipsum quatuor cauterijs in circumitu umbilici, & cauterio uno super stomachum, & cauterio alio super epar, et cauterio super splenem, & cauterijs duobus post dorsum inter spondiles, & uno in directo pectoris, et alio in directo stomachi: et sit quantitas profunditatis cauterij propinqua spissitudini cutis. Deinde dimitte cauteriũ apertum, ut emittat pus tẽpore longo. Et non euacues infirmũ a curatione post cauteriũ cum eo: quod oportet ut aggregentur ei duæ intentiones: et festinabit ad ipsum sanatio cum auxilio DEI. Forma uero cauterij cũ quo cauterizatur uenter, sit clauilis: secundũ quod pręcessit forma eius: et illius cum quo cauterizatur dorsum, sit oliuaris secundum quod pręcessit eius forma.

De modo cauterizandi Pedes, & Crura.

Caput XXXIIII.

QVANDO apostemãtur in Hydropico, & replentur aqua citrina: oportet ut cauterizes super dorsum Pedis in nocrati, quæ est inter auricularem & anularem: et eleua manũ tuam cũ cauterio, & non torqueas ipsum: deinde eleua manum tuam: & non iteres ipsum omnino, resudet enim aqua citrina, et sit cauteriũ secundũ hanc formã.

A

Deinde fac ſuper duo crura duo cauteria in omni crure, & fiat cauterium cum extremitate cultellari cauterij: & fiat cauterium ſecundum longitudinem cruris, unum ſub genu, & alterum inferius eo, circiter medium cruris: et ſuper omnem coxam cauteria duo: & dimitte cauterium apertum abſq; curatiõe tempore longo: ut reſudet ex eo aliquod aquæ: deinde cura ipſum cum reliquis quæ diximus.

¶ De modo cauterizandi in ſolutione Ventris. Caput XXXV.

QVANDO eſt ſolutio uentris ex frigore & humiditatibus, donec debilitet uirtutes retentiuam & digeſtiuã, quæ ſunt in ſtomacho & inteſtinis: et curatur illud cum modis curationis, & non ſanatur: et uides infirmum tolerantem cauterium exuberantis uirtutis, tunc cauteriza ipſum cauterio magno ſuper ſtomachum ſuum, ſecundum quod præceſſit in cauterizatione ſtomachi cum cauterio circuli, & quatuor cauterijs in circumitu umbilici ſubtilibus, cum cauterio clauili ſubtili: et cauterio ſuper alcatin ſupra alhoſos magno, aut duobus cauterijs. Et ſi uides humiditates exuberantes, & infirmum tolerantem illud, tunc cauteriza ipſum cauterio ſuper pectinem, et cauterio ſuper omne ilium: & fortaſſe addes duo cauteria parua ſuper ſtomachũ prope magnũ. Eſt enim curatio proficiens, cuius iuuamentũ non errat. B

¶ De modo cauterizandi Hemorroidas. Caput XXXVI.

QVANDO in ano ſunt Hemorroides antiquæ multæ, aut una, & ſunt ex humoribus groſſis, frigidis, aut humiditatibus corruptis, & curantur cum eo, quod diximus in diuiſione, et non confert curatio: tunc cauteriza tribus cauterijs ſuper inferiorem ſpondilem dorſi ſub almeidati parumper triangulatim, & cauterio ſub umbilico quaſi duobus digitis. Et ſi cogitas, quod ſtomachus eius infrigidatus ſit, et cibus eius non digerat, et faciem eius uides apoſtemari, tunc cauteriza eum ſuper ſtomachũ cauterio magno, ſcd'm quod præceſſit: et cauterio ſuper Epar eius, et alio ſuper Splenẽ ipſius, cũ cauterio clauili: & dimitte cauteriũ apertũ tẽpore aliquo: deinde cura ipm, donec ſanet.

¶ De modo cauterizandi althelul poſt abſciſionem eorum. Caput XXXVII.

QVANDO tu abſcindis althelul, tunc ignias cauterium quod aſſimilatur radio. Deinde intromittite ipſum ignitum in ipſum althelul abſciſum: et ultima manum tuam, donec perueniat cauterium ad orificium uenæ, ex qua currit ſanguis: fac illud ſemel, aut bis.

C Si ergo althelul fuerint multa, tunc cauteriza unumquodq; cauterio secundum quod narrauimus. Deinde cura ea, cum eo quod confert eis ex unguentis, donec sanentur. Et si cauterizas eum cauterio magno super alcatin, est magis ultimum in iuuamento.

¶ De modo cauterizandi Fistulam in ano. Caput XXXVIII.

QVANDO non obedit infirmus sectioni & operi quod narrauimus in loco suo, & terretur ab illo, fortasse sanatur cum cauterio. Cum ergo accidit alicui Fistula, et antiquatur, currit pus ex ea, et humiditates corruptę. Dignius ergo quod oportet est, ut probes eam cum tenta subtili. Deinde cognosce quantitatem profunditatis eius cum tenta. Deinde ignias cauterium, quod est simile radio. Deinde intromitte ipsum ignitum in ipsam Fistulam & quantitatem in qua intrauit clauus. Et itera super eam cauterium, donec comburantur illa omnia corpora corrupta, semel, aut bis, aut ter, secundũ quantitatẽ necessitatis tuę. Et custodi te ab adustione nerui, si est illic, aut uenę magnę: aut si Fistula uadit ad corpus uesicæ, aut ad corpus intestini, tunc custodi te ab istis locis omnibus. Et non facias illud, nisi quãdo fistula est in loco carnoso: et cogitas, quia non est penetrans. Deinde cura locũ usq; quo sanet. Si aũt D sigillatr̃ locus, et abscindunt̃ ab eo materiæ, & remanet sic tẽpore longo: tunc scias, quia iam sanatus est integre. Et si non abscindunt̃ ab eo materiæ, tunc scias quia est penetrans, aut in profundo eius est os corruptũ, aut quasi illud ex illis: quorũ rememoratio ueniet in loco suo.

¶ De modo cauterizandi Renes. Cap. XXXIX.

QVANDO accidit in Renibus dolor ex frigore, aut ex uentositate grossa, et minuitur propter illud coius infirmi, tunc oportet ut cauterizes ipsum super almethenẽ super ipsos renes, cauterio super omnẽ renem cum cauterio clauili, cuius præcessit rememoratio. Et fortasse cauterizamus ip̃m secundo in ipso almeidatũ. Quare uenient tria lineata. Ergo erunt magis ultima in iuuamento.

¶ De modo cauterizandi Vesicam. Cap. XL.

QVANDO accidunt in Vesica debilitas, et mollificatio a frigore & humiditatibus, donec non retineat infirmus urinam, tunc cauteriza ipsum in inferiori parte suminis super Vesicã, ubi incipiunt pili pectinis, et cauterio a dextra suminis, & alio a sinistra illius: et sit longitudo illius cauterizationis lateris secũdum quantitatẽ nodi pollicis: & cauteriza ipsum cauterio inferiori dorsi, aut duobus cauterijs, si indiges illo: & sit secundum quod præcessit cauterium clauile.

¶ De modo cauterizandi Matricem. Cap. XLI.

QVANDO accidunt in Matrice frigus & humiditates, et prohibetur per illud ab impregnatione, et corrumpũtur menstrua eius, & tardatur prouocatio eorũ, et accidit ei apud aduen-

tum eorũ dolor, tunc oportet ut cauterizetur tribus cauterijs in circuitu umbilici, ſicut diximus in cauterizatione ueſicæ, et cauterio ſuper alcatim inferius dorſo, aut duobus cauterijs: et ſit cauterium clauile. A

¶ De modo cauterizandi Ancham in diſlocatione. Cap. XLII.

QVANDO effundũtur humiditates mucoſæ ad pixidem Anchæ, & fiunt cauſſa exitus eius a loco ſuo: et ſignũ illius eſt, quod prolongatur crus ſuper alterum, quando comparant adinuicem: & inuenitur locus diſlocationis in eo uacuus. Oportet ergo ut cauterizes infirmum ſuper pixidem Anchæ ipſius cauterio ſimili circulo: poſt quam tu ſignas cum encauſtro in circumitu pixidis, ſicut reuoluitur: & ut cadat ipſa pixis in medio circuli. Et ſit cauterium cuius forma præceſſit in cauterizatione ſtomachi. Quod ſi tibi non eſt præſens hoc cauterium, tunc cauteriza ipſum tribus cauterijs, cum cauterio oliuari magno: et fiat cauterio profunditas ſecundum quantitatem ſpiſſitudinis cutis totius. Deinde cura ipſum, donec ſanetur.

¶ De modo cauterizandi in Sciatica. Caput XLIII.

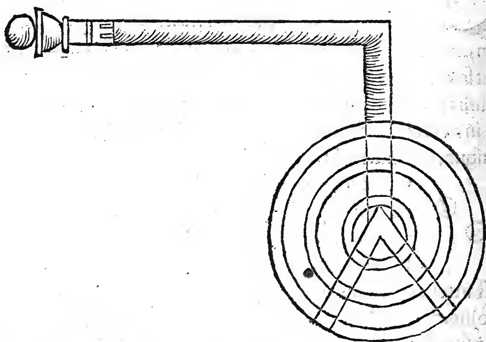
QVANDO accidit dolor in pixide anchæ, & ſunt cauſſa illius frigus & humiditates: et curatur infirmus cum eo, quod diximus in diuiſione, et non confert curatio, & antiquatur illud: tunc oportet ut ſoluas infirmũ ab humoribus groſſis cum pillulis fœtidis, aut cum pillulis artificialibus, & ſimilibus. Deinde cauteriza eũ. Et modus cauterij in ea eſt ſecundum duos modos: aut cauterium cum medicinis adurentibus, aut cauterium cum igne. B

Cauteriũ cum igne, eſt ſecundũ multos modos. Quorum unus eſt, ut cauterizes ſuper pixidem anchę ipſius tribus cauterijs triangulatis, ſecundum hanc formã. Et fac eis profunditatem bonam, uel malam. Et ſit ſpacium quod eſt inter omne cauterium quantitatis groſſitudinis digiti: ſitq; cauterium oliuare. Quandoq; autem fit cauterium in medio ſuper caput anchæ ipſius. Quare ſunt quatuor cauteria. Et ſi uis cauteriza cum circulo, cuius præceſſit forma in cauterizatione diſlocationis anchæ, uno: ut ſit circulus continens ancham totam. Et combure ſpiſſitudinem cutis totius. Iſte eſt modus cauterij in Sciatica, quando dolor eſt adhærens anchæ ipſi, et non extenditur uſq; ad coxam & crus. Si autem extenditur uſq; ad coxam & crus, tunc cauteriza ipſum duobus cauterijs ſuper coxam, ſuper locum ad quem innuit illic infirmus, in quo eſt dolor, & cauterio tuo ſuper cauillã quatuor digitis ad partem ſylueſtrem parumper: et ſit cauterium cultellare. Et ſit profunditas cauterij ſecundum profunditatẽ ſpiſſitudinis cutis. Quod ſi infirmus innuit quod dolor ex-

C tenditur usq; prope digitos pedis, tunc cauteriza ipsum illic ubi innuit cum cauterio puncti, tribus, aut quatuor, aut pluribus, si indiget illo. Et si innuit dolorē esse sub genu uersus crus, tunc cauteriza ipsum illic cauterio uno cultellari. Et caue tibi in omni cauterizatione tua, ut non ultimes cum cauterio ad hoc ut comburas neruū, aut arteriam magnam, & attrahas per illud super infirmū nocumentum malum, aut contractionem. Et ego quidem iam uidi unum & alium, ex eis qui cauterizauerunt supra cauillam, & ultimauerunt in cauterizatione, et inflatum est crus, donec tumor consecutus est pedem, et perforatus est totus, et corruptus est totus pes: deinde accidit solutio uentris, & mors post illud.

Quod si dolor est in duabus partibus simul, cauteriza utramq; secundum hunc modum. Et sapientes quidam dixerunt in cauterizatione anchæ, cuius cauterij iste est modus: Fac simile samio ex ferro, cuius diametrus sit medietas palmi: & sit apud orificium suum secundum grossitudinem nuclei dactyli, aut minus parumper: & intra illud samium sit samium tertium. Et sit spacium quod est inter omne samium per quantitatem nodi pollicis: et sint samia aperta a duabus partibus: & sit altitudo eorum quasi nodus, aut duo nodi: & fac eis manubrium ex ferro decenter aptatum in samijs. Et hæc est forma eius.

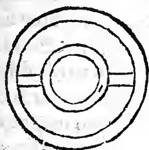
D

Deinde igniatur in igne, donec rubeat, & proijciat scintillas: deinde ponatur super pixidem anchæ infirmo accubitato super latus sanum. Cauteriza ergo eum tribus cauterijs rotundis in uice una. Deinde dimitte ipsum tribus diebus. Postea emplastra cum butyro: & dimitte uulnus apertū diebus multis. Deinde cura ipsum cum unguento, donec sanetur.

Inquit Albucasis, hac specie cauterij o filij, parum usi sumus, propter terrorem aspectus eius: & propterea, quod paucos inuenimus qui expectent super ipsum. Verumtamen est ex bonis cauterijs ei qui suffert, & inuenit cum eo locum eius. Cauterium autem cum medicinis adu-

rentibus eſt, ut tu facias duo ſamia habẽtia perforatã armillam, in quam descendit cardo portæ eius ex ære, aut ferro, longitudo parietis: quorũ in altitudinem eorum ſint duo nodi, aut quaſi ipſi. Et ſit ſpacium quod eſt inter utraq; quantitas groſſitudinis digiti, & ſint aperta inferius & ſuperius: & ſit quod contineant ſe adinuicem, ſecundum hanc formam. A

Deinde depone eam ſuper pixidẽ anchæ, infirmo iacente ſuper latus ſanum. Et comprime manum tuam ſuper pixidem anchæ multum.

Deinde funde inter duos circulos ex aqua calida, quæ ſit calefacta cum igne parumper, & tene eam quantitate horæ temporalis: & toleret infirmus mordicationem eius, & ipſius aduſtionem, nam ipſe inuenit mordicationem ſicut ignis, donec quieſcat mordicatio. Deinde eleua manum tuam cum inſtrumento, & abſterge aquam calidam ab ancha tota cum aqua dulci: deinde dimitte illud tribus diebus. Et pone ſuper illud butyrũ, donec remoueatur nigredo aduſtionis: & dimitte illud diebus aliq̃t, & curret ex eo pus. Eſt enim ultimum in iuuamento. Deinde cura illud cum unguentis, donec ſanetur. Quod ſi extendatur dolor uſque ad coxam, aut crus: fac ei ſtatuam in eo quod continet aquam, ſecundum quod feciſti in ancha æqualiter. Et iſte eſt modus aquæ calidæ: & ego iam ſcripſi eam in tractatu rectificationis medicinarum. Sume alcali, & calcis non extinctæ amborum ana partem unam: tere utraque, & pone ea in ollam nouam, cuius inferior pars ſit perforata foramine uno paruo, ſecundum quantitatem quod ingrediatur ipſum radius: & pone ſub fundo ollæ ollam aliam uitreatam: & proijce ſuper alcali & calcem ex aqua dulci, quod ſubmergat utraque per digitum: poſt quam tu comprimas ea manu tua compreſſione bona: & dimitte ollam, donec deſcendat aqua acuta inferiori parte ollæ uitreatæ. Deinde aggrega illam aquã totam, & proijce eam ſuper aliam calcem: & cola, donec renouetur. Ipſa enim erit tunc fortis acuitatis ualde, quæ adminiſtratur in multis operationibus medicinæ, & in cauterizatione reliquorum membrorum. Quoniam efficit operationem ignis ipſius. Et ex medicinis ſunt, cum quibus cauterizantur ancha, etiam ſicut teſiſie, & mel anacardi, & calx cum ſapone, ita quod utraque ſint permixta.

B

Aqua acuta.

¶ Et GALENVS quidem narrando retulit, cuiuſdam uiri ex antiquis curationem, qua curatus eſt dolor anchæ & uenæ ſciaticæ: & magnificauit eſſe eius ualde. Et dixit, quia non indiguit alia curatione, & quia ſanatus eſt ex uice una, donec retulit, quia ipſe fortaſſe intrauit balneum delatus, & exiuit ex eo iam ſanus. Et eſt, ut accipiatur ex ſeitaragi uiridi: & ſi non inuenitur uiride, ſumatur ſiccum, recens: & teratur multum cum aliquanto adipe, & ponatur ſuper an-

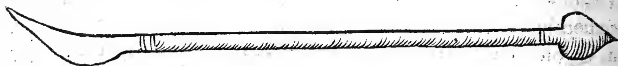
C cham, ubi eſt dolor, aut crus, aut in coxa: & ligetur, et dimittatur quantitate trium horarum, aut per quantitatem quod ſentiat infirmus ſedationem aduſtionis. Deinde intromitte eum in balneum. Cum ergo roridum ſit corpus eius, intromitte ipſum in ſolium. Nam dolor recedit, & ſanatur. Et ſcias, quia non oportet ut utatur aliquis cauterio cum iſtis medicinis, niſi poſt euacuationem corporis. Et Dioſcorides quidem dixit, quod ſtercus caprarum, quando cum eo cauterizatur uena ſciatica, confert ei: & fit cauterium ſecundum hunc modum. Sumatur lana, & imbibatur oleo antiquo, & ponatur ſuper locum profundum, qui eſt inter pollicem pedis, & inter focile, et eſt propinquior focili. Deinde accipe ſtercus caprarum ſiccum, et inflamma ipſum in igne, donec fiat carbo. Deinde pone ipſum ſuper lanam, & dimitte ipſum, donec extinguatur. deinde itera illud. Non ceſſes ergo facere illud, uſque quo perueniat ſenſus ſuper mediatione uſque ad ancham, & quieſcat dolor. Et iſte modus cauterij nominatur cauterium Vaccinum.

Operatio Dioſcor.

Cauterium Vaccinum.

De cauterizatione doloris Dorſi. Caput XLIIII.

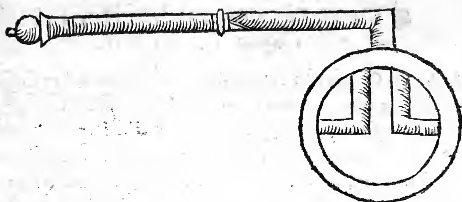
D QVANDOQVE accidit dolor in Dorſo ex cauſſis multis, aut a caſu, aut a percuſſione, aut euacuatione ſuperflua, & illis ſimilibus, ex infuſione materiei frigidæ, et humidæ: & cauterium quidem non cadit, niſi in hac ſpecie ſola, quæ fit ex infuſione materiei frigidæ. Oportet ergo poſt euacuationem infirmi cum pillulis fœtidis, & eis ſimilibus, ut fiant ſuper Dorſum, ubi eſt dolor, tres lineæ ſecundum latitudinem almeidati ipſius, poſtquàm ſignas cum encauſtro in omni linea quinque cauteria, aut plura ſecundum quantitatem quæ uenit ex tolerantia infirmi uirtute eius: & fiat cauterizatio cum cauterio puncti. Et ſi uis, cauteriza tribus cauterijs, aut quatuor, cum cauterio clauili mediali, ſecundum hanc formam.

De modo cauterizandi in incæptine Gibboſitatis. Caput XLV.

MVLTOTIENS accidit hæc ægritudo infantibus paruis. Et ſignum incæptionis eius in pueris eſt: quod accidit ſuper eum ſtrictura in anhelitu apud eleuationem, & motum: & inuenis in ultima ſpondilium Dorſi & nodorum eius, quod iam incæpit eminere ſuper reliquos ſpondiles. Cum ergo uides illud, et uis facere illud, tunc cauteriza ipſum cum cauterio quod ſit circulus ſecundum hanc formam.

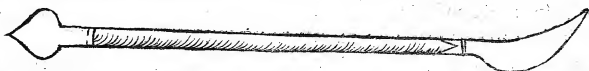
A

Et capiat cauterium ſuper omnem partem ſpondilis æqualiter: & ſi uis cauteriza in circumitu ſpondilis cum cauterio puncti duas lineas, aut tres: & ſint puncta propinqua adinuicem. Deinde cura locum, donec ſanetur cum eo quod diximus. Et caue, ne adminiſtres cauterium in gibboſitate, quæ fit in ſpaſmo nerui.

¶ De modo cauterizandi in Podagra, & doloribus iuncturarum. Caput XLVI.

QVANDO dolores iuncturarum ſunt ab humiditatibus frigidis, quæ effunduntur ad cuiuſlibet membra corporis, tunc quãdo accidunt dolores in pedibus, de conſuetudine medicorum eſt, ut nominent illud Podagram proprie. Cum ergo curatur Podagra frigidæ cauſſæ cum modis curationis, & non remouentur dolores, tunc cauterium remouet eos. Et eſt, ut cauterizes eum poſt euacuationem in circumitu iuncturæ pedum, cauterijs multis: et ſit cauterium Oliuare. Cuius hæc eſt forma. B

Et ſi indiges ut punctes ſuper faciem pedis, tunc fac cum cauterio puncti. Quod ſi aſcendunt dolores uſq; ad genua, aut reliquas iuncturas, & multotiens accidit illud, tunc cauteriza ipſum ſuper omne genu tribus cauterijs, aut quatuor ab omni parte, cum hoc eodẽ cauterio Clauili. Si aũt neceſſaria ſunt tibi plura hoc cauterio, tunc cauteriza ipſum. Et non ſubmergas manũ tuam cum cauterio, imo ſit circiter ſpiſſitudinem cutis tantum. Si autem aſcendunt dolores ad genua, & dorſum: tunc adminiſtra quod diximus ex cauterio in capitulo ſuo. Quod ſi dolores ſunt in manibus tantũ, tunc puncta in circumitu focilium, ſicut reuoluuntur duæ lineæ. Si aũt remanet ex doloribus in digitis, tunc puncta eos, ſuper omnem nodum punctum, & ſuper pectinem manus.

Si autẽ aſcendunt dolores poſt dies ad cubitos, aut ad humeros, tunc cauteriza utroſq; ab omni parte. Et non euacues infirmum ex regimine bono, ex recæptione medicinarum. Nam ſi bonum fiat regimen, & euacuetur phlegma, ſanabitur auxilio DEI cum iſto cauterio.

C

De modo cauterizandi in Rupturis. Caput XLVII.

Ruptura in inguine.

QVANDO accidit Ruptura in inguinibus, et descendit intestinum, aut zirbum ad testiculū, & est illud incipiens propinquum: tunc oportet ut pręcipias infirmo dimittere comestionem in die suo. Et utatur ex lenientibus, quo descendat stercus a uentre suo. Deinde sedeat inter manus tuas super dorsum suū: & præcipe ei, ut teneat anhelitū suum, donec egrediatur, uel appareat zirbum, aut intestinum. Deinde reduc ipsum digitis tuis, & signa cū encaustro sub Ruptura super os pectinis, cū signo cuius extremitas sit similis medietati circuli ad superiora corporis. Deinde igni cauterium, cuius hæc est forma, do-

nec ueniat album, & proijciat scintillas. Deinde reduc intestinum, aut zirbum ad concauitatē suam. Deinde ponat minister manū suam super locum, ut non exeat intestinū: & tu iam aperuisti inter crura infirmi, & posuisti sub eo puluinar, & seruiens alius super crura eius, & alius super pectus eius qui tenet manus. Deinde depone cauterium super ipsum signum, manu tua cum cauterio stante recta. Et tene ipsum, donec cum eo consequaris os: aut itera cum eo uice alia, si non consecutus fueris cum eo in prima usq; ad os. Et prudenter obserua ab exitu intestini in hora cauterizationis tuæ, ne comburas ipsum, & eueniat per illud super infirmum aut mors, aut malicia magna. Et scias, quod quādo tu non consequeris cum cauterio os, non confert operatio tua. Et oportet ut sit cauterium infantiū subtile, secundū mensuram eorum. Deinde cura cum reliquis unguentis, donec sanetur. Et sit infirmus iacens super dorsum suum quadraginta diebus, donec sigilletˀ uulnus. Et oportet, ut ponas nutrimentum eius longitudine temporis curationis eius, quod leniat uentrem eius: ut non exeat intestinum apud conamen & egestionem.

D

Deinde quando uult surgere post quadraginta dies, tunc administra ligamentum decenter factum, & teneat ipsum quadraginta diebus alijs. Et minoretur a labore, & repletione cibi & potus, et uocibus uehementibus. Nam quando utitur hoc regimine, ita sanatur sanatione integra. Et ego dicam curationem Rupturarum cum incisione in capitulo suo.

Ruptura in Ventre.

Quando autē Rupturæ accidunt in reliquo uentre, & sunt incipientes, & uis ut non addantur, tunc cauteriza Rupturam eius cauterio rotundo secundum quantitatem eius: & sit illud quod aduritur extunc sicut tertia eius. Deinde cura ipsum, cum eo quod diximus: & non addetur. Et iam dixerunt quidam primi: ut cauterizetur Ruptura cum cauterio triangulato, secundum hanc formam.

A

Postquam signatur cum encaustro, & ponitur linea quæ est per latitudinem in latere superiori Rupturæ, & linea altera ad inferius. Et depone manum tuam in medio cum cauterio clauili. Sed cauterium primum est facilius & melius.

¶ De modo cauterizandi in doloribus propter casum, aut percussionem. Caput XLVIII.

QVANDO accidit in quibusdā membris a casu, aut percussione dolor: & perseuerat ille dolor tempore longo, & non confert in eo curatio cum medicinis: tunc oportet ut cauterizetur cum cauterio Puncti. Et sit cauteriū omnis mēbri cauterium secundū magnitudinē eius, & ipsius paruitatē, et debilitatem eius, & ipsius uirtutē, et locationē torsionis, & doloris ex eo. Si ergo sanatur ex cauterio primo, est bene. Si non: tunc itera super ipsum cauteriū. quoniā de consuetudine horū dolorum est, ut permutent ex mēbro ad illud q̄d appropinquat ei. Quare oportet ut consequaris eos cū cauterio, donec sanet infirmus.

¶ De modo cauterizandi in Lepra. Caput XLIX.

LEPROSI autē quandoq; iuuantur cauterio iuuamento maximo. Et præcipue species Lepræ, quæ fit propter putrefactionem phlegmatis & melancholię: cū ergo uis cauterizare ipsam cōsidera. Si ergo Lepra est incipiciens, & curasti eam cum eo, quod diximus in diuisione, & non descendit, neq; stat: & times super infirmū, quod comprehendat corruptio super totam complexionē eius: tunc cauteriza eum super caput quinque cauterijs: uno in medio capitis noto, & secundo inferius eo uersus frontem apud finem capillorū, & duobus super duo cornua, & uno posterius super nucea ceruicis. Et ultima manum tuam cum cauterio parumper, donec imprimat in os impressionem paruam, & dislocentur ex eo cortices: ut alleuietur expiratio uaporum grossorum ex eo, & cauteriza cauterio etiam super ipsum splenem, secundum quod præcessit. Sin autem Lepra iam sparsa est super infirmū, & apparet manifeste: tunc oportet ut cauterizes cum istis cauterijs, quę diximus in capite, & cauterio super extremitatem nasi, & duobus cauterijs super duas maxillas, & duobus cauterijs super spondiles colli, & sex super spondiles dorsi, et uno magno super alhahosos apud gran caudæ & uno supra ipsum, in ipso almeidati: & duobus super anchas: scilicet super omnem ancham uno, & duobus super genua: uno super omne genu, & duobus super humeros, & duobus super cubitos, & duobus super teneritudines pectoris sui: & cauteriza ipsum super omnem iuncturam, ex iuncturis digitorum manuum suarum, & pedum suorum: & caute- B

C riza super omnem calcaneum pedum suorum, & focilia manuum suarum. Et caue tibi a neruis qui sunt super postremum calcanei, ut non comburas eos. Et quandoque cauterizatur cauterio super os pectinis, & alio super os stomachi, et alio super epar. Et scias, quod quanto plus addis cauterium, est magis iuuamentum, & magis conferens.

Et scias, quod infirmus non inuenit in cauterio dolorem, sicut inueniunt ipsum sani: propterea, quod corpus eius iam stupefactum est. Et oportet ut sint cauteria ex magnitudine, et paruitate secundum membra & iuncturas: secundum quod præcessit ex speciebus ferramentorum. Deinde cura cauterium ex farina herbi cum melle, & reliqua curatione, donec sanetur.

De modo cauterizandi in Stupore. Cap. L.

QVANDO stupet aliquod membrum, et curatur cum medicinis, et oleis, & emplastris, et non sanat̃, tunc cauteriza ipsum membrum stupefactum cauterijs, secundũ quod meretur magnitudo membri, aut paruitas eius. Et sit cauterium tuum intrans in spissitudinẽ cutis parumper. Deinde cura ipsum cũ unguento, donec sanetur. Et quandoq; cauterizat̃ ad quiddam stuporis, qui accidit manui, & pedi, in spondilibus dorsi apud exitũ neruorꝛ, qui mouẽt illud mem=

D brũ: et remouet̃ stupor. Verũ non p̃sumat super illud, nisi qui est sapiẽs in anatomia membrorꝛ, et egressione neruorum mouentiũ corpus.

De modo cauterizandi in Albaras. Cap. LI.

QVANDO antiquat̃ Albaras, et non confert in eo aliquid ex ingenijs medicinæ: tunc cauteriza super ipsam cauterio profundo parũper, scd'm quantitatẽ spissitudinis cutis, donec remoueat̃ albedo, et mutet̃ color eius. Deinde cura ipsum cũ farina herbi, & lentis cum oleo rosa. et folijs arnoglossæ, et sanguine columbæ, et sanguine hyrũdinis: de unoquoq; sit pars una: misceantur hæc omnia, et liniantur super pannum, et adhæreant loco, donec sanetur.

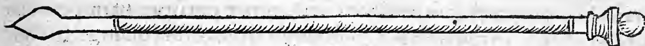
De modo cauterizandi in Cancro. Cap. LII.

QVANDO Cancer est incipiens, et uis ipsum sistere: tunc cauteriza ipsum cum cauterio circuli in circuitu eius, sicuti reuoluitur. Sapientes autem dixerunt, ut cauterizetur cauterio ultimo in medio. Mihi autem non uidetur illud: quoniã timeo quod ulceretur: & ego iam uidi illud aliquotiens. Et rectius est, ut cauterizetur in circumitu eius cum circulo, sicut diximus: aut cauterijs multis.

De modo cauterizandi in Adubelati. Caput LIII.

QVANDO aliquis habet Adubelati, & tardatur in maturatione, aut propter superfluitatem faciẽtem eam, aut propter ætatem infirmi, quando est decrepitus pauci sanguinis, aut propter tem

pus, & uis festinare in maturatiõe Adubelati, tunc cauteriza in circumitu eius cum cauterijs paruis multis punctando. Deinde dimitte eam. Nam ipsa festinabit cum maturatione. Si autẽ uis perforationem eius cum cauterio, tunc igni cauterium, cuius hæc est forma. A

Et depone ipsum in medio Adubelati, donec penetret cutem: & sit cauterium ab eo quod sequitur infirmus, ut alleuietur cursus puris. Deinde cura ipsum donec sanetur.

De modo cauterizandi in malo corrodente. Caput LIIII.

CORRODENS non est nisi corruptio in membro ambulãs, & corrodit ipsum: sicut ignis comedit ligna sicca. Si ergo uides corrodentem in loco qui toleret cauteriũ cum igne, tunc igni cauteria multa, clauilia parua & magna, secundum quod conueniet illi loco in quo est corrodens. Deinde cauteriza ipsum ab omni parte donec eradices corruptionem totam, & non remaneat ex ea aliquid penitus. Deinde dimitte ipsum tribus diebus, & pone super loca cauterizata sulphur tritũ cũ oleo, donec eradicentur escharæ omnes, & omnis corruptio. Deinde cura ipsum cum unguentis generãtibus carnem. Si ergo uides, quod post tres dies caro nascitur natiuitate sana, in qua non est corruptio, est bonum. Et si non: tunc itera cauterium super illud quod remansit ex locis corruptis. Et corrodens medicatur quandoq; cum medicina acuta. Ipsa namq; surgit loco cauterij. Verumtamen cauterium cum igne est uelocioris iuuamenti: & ego quidem iam dixi cauterizationem eius cum medicina acuta in diuisione: accipe ergo eam illic quando ea indiges. Corrodens. B

De modo cauterizandi in Clauis, & Verucis. Caput LV.

MULTOTIENS accidit in inferioribus partibus pedum hæc ægritudo: & est res grossa, filtrata, quæ lædit pedem. Et cauterium quidem in eis est secundũ duos modos: cauterium cum igne, & cauterium cum aqua calida. Quantũ autem cũ igne est, ut ignias cauterium concauũ simile pennę uulturis: quod fiat ex ferro, secundũ quantitatem quod contineat clauũ ab omni parte: et sit subtiliũ marginum. Deinde depone ipsum ignitũ super clauũ. Deinde reuolue manũ cum cauterio in circumitu claui, donec perueniat cauteriũ ad profunditatem claui: & dimitte ipsum tribus diebus, donec incipiat emittere pus. Deinde emplastra ipsum cum maluis syluestribus, contritis cum sale: & dimitte emplastrum super ipsum in nocte. Ipse enim eradicabitur ex radicibus suis. Deinde cura locum unguento generatiuo carnis, donec sanetur. Clauus.

Quod si sunt non conuersi, & multotiens accidunt in superficie cor-

C poris, præcipue in manibus & pedibus: tunc administres in eis cauteriū cum aqua calida: et est, ut accipias cannulā ex ære, aut ferro, aut ex penna uulturis: et depone eam super clauū, aut althelul. Deinde proijce in cannulam ex aqua calida quantitatem paucam: retine manum tuam, & tu reuolue eam cum compressione manus tuæ parūper, ut imprimatur margo cannulæ in radice claui, et inueniat aqua calida uiam ad profundum, ad radicem claui: & expectet infirmus parumper super mordicationem aquæ calidæ hora una. Deinde dimitte ipsum. nam clauus eradicatur cum radicibus suis. Ita fac cum eis uno post unum, donec uenias super omnes qui ex eis sunt in corpore. Deinde cura eos postquā eradicantur, cum eo quod generat carnem ex unguentis.

¶ De modo cauterizandi in Tremore.
Caput LVI.

QVANDO accidit alicui Tremor ex frigore in neruo, aut ex febre quartana, aut alio: tunc oportet ut cauterizes ipsum quatuor cauterijs, aut quinq; super spondiles dorsi, et inter omnē spondilem cauterio, & in pectore eius cauterio, et super stomachum eius cauterio. Tremor enim quiescit cum cauterio oliuari, & festinat sanitas ægritudinis frigidæ.

¶ De modo cauterizandi Albathir.
Caput LVII.

D QVANDOQVE expelluntur in corpore Albathir fœdæ, id est, pustulæ, quæ fiunt a materijs grossis corruptis. Oportet ergo in primis cum apparent, ut cauterizentur super omne caput pustulę cauterio subtili cū ligno myrti, cuius extremitas accensa est cum igne. Aut cum radice aristolochiæ longæ. Aut cum cauterio lenticulari. Et quandoq; cauterizantur ademenul, in principio expulsionis suæ secundum hunc modum: & non augentur: et disrumpitur superfluitas faciens eos, & sanāt ex eis. Verumtamen oportet ut fiat illud post euacuationem cum phlebotomia.

Albathir.

¶ De modo cauterizandi in fluxu sanguinis ex arteria in uulnere. Caput LVIII.

MVLTOTIENS accidit fluxus sanguinis ex arteria, quæ incisa est apud uulnus, quod accidit extrinsecus, aut apud incisionem apostematis, aut cauterium membri, et similia eis: & fit difficile abscindere eum. Cum ergo accidit alicui illud, tunc propera cū manu tua ad orificium arteriæ, et pone super ipsum digitum tuū indicem: et stringe eum multum, donec obsessus sit sanguis sub digito tuo, et non egrediatur ex eo aliquid. Deinde pone in ignem cauteria oliuaria parua, & magna numero plura: & sufflia super ea, donec fiant ignita ualde. Deinde accipe ex eis unum, aut paruum, aut magnum, secundum uulnus & locum, in

quo disrupta est arteria, & depone cauterium super ipsam uenam, post quam tu remoues digitum tuum festinanter: & tene cauterium, donec abscindatur sanguis. Quod si expellatur cum eleuas digitum ab orificio arteriæ, & extinguis cauterium, tunc accipe cauterium aliud festinanter, ex cauterijs quæ in igne sunt preparata. Non ergo cesses facere illud cum uno post aliud, donec abscindatur sanguis. Et caue, ne comburas neruum qui est illic, & accidat super infirmum malicia alia. A

Et scias, quod quando ex arteria fluit sanguis, tunc non est possibile abscindere ipsum: precipue quaudo arteria est magna, nisi cum uno quatuor modorum. Aut cum cauterio, sicut diximus. Aut cum extractione, quando non est extracta. nam quando extrahitur, contrahuntur extremitates eius, & abscinditur sanguis. Aut ligetur cum filo ligatione forti. Aut ponantur super ipsum medicinæ de proprietate, quarum est abscindere sanguinem, & stringatur cum puluinari constrictione decenti. Qui autem administrat abscisionem eius cum ligamento, & strictura cum panno, aut positione rerum comburẽtium, et similium, non confert ei penitus, nisi raro. Si autem accidat alicui illud, & non sit ei præsens medicus, neque medicina: tunc incipiat cum positione digiti indicis super orificium uenæ ipsius, sicut narrauimus, & constrictione eius ualde, donec obsessus sit sanguis a superiori parte uulneris, & super arteriam. Et digitus non remoueatur, desuper ipsum cum aqua frigida uehementis frigoris semper, donec congeletur sanguis, & ingrossetur, et abscindatur. Et interim consideret in eo, quid indiget ex cauterio, aut ex medicina. B

Quatuor modis sanguis sistitur.

¶ Partis PRIMAE Finis.

LIB. Chirurgici ALBVCASIS Pars II.

¶ De Incisione, Perforatione, & Phlebotomia in uulneribus, & his similibus.

IAM DIXIMVS IN CAPITVLO Primo, omnem ægritudinem in qua conueniens est cum igne cauterium & medicina comburente, & occasiones eius, ipsius caussas, et instrumenta eius, et formas cauteriorũ. Et posui illic capitula a uertice usq; ad pedem. Et ego procedam in hoc capitulo illa eadem uia: ut alleuietur super querentem quesitum eius. Et antequã incipiam illud, oportet ut addiscatis o filij, quod ĩ hoc capitulo est ex terrore illud quod est in capitulo primo de cauterizatione. Et propter illud oportet, ut sit cautela in eo uehementior. quoniã in operatione quæ est in hoc capitu-

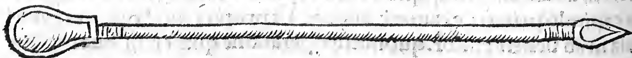
C lo, multotiens cadit euacuatio cum sanguine, cum quo stat uita apud apertionem uenæ, aut incisionem super apostema, aut apertionem exituræ, aut curationem uulneris, aut extractionem sagittæ, aut incisionem super lapidem, et illis similia: ex quibus omnibus associatur tremor, & timor, et cadit in pluribus eorū mors. Et ego moneo uos, ne cadat super uos illud in quo est hęsitatio. nam quandoq; cadunt ad uos in hac arte modi hominū cum modis infirmitatū. Ex eis enim est qui irascitur cum ægritudine sua, et est leuis apud eum mors: propter uehementiam eius quod inuenit ex infirmitate sua & longitudine eius maliciei. Et cum ægritudine est ex timore quod significat mortem. Et ex eis est, qui dat tibi censum suum, et ditat te cum eo, sperans sanitatem, & ægritudo eius est perniciosa. Non ergo oportet ut consentiatis ei qui uenit ad uos ex eis, cuius modus est talis. Et sit cautela uestra uehementior, quam cupiditas & uestra rapacitas. Et non pręsumatis super aliquid ex illo, nisi post scientiam certam, quæ uerificat apud uos illud ad quod peruenit successio laudabilis. Et utimini in curatione omniū infirmorum uestrorum, prognosticatione & indicatione de eo ad quod conuenienter sit salus. In illo namq; est uobis adiutorium super acquisitionem famæ & gloriæ, & memoriæ & laudis. Inspiret uobis DEVS o filij, intellectum suum, et non auferat uobis directionem & inspirationem: quoniam illud est in manu eius. Et ego quidem ordinaui hoc Capitulum distinguendo per

Admonitio salubris.

D capitula, secuudum quod pręcessit in capitulo Cauterij, a ceruice usq; ad pedes: ut alleuietur uobis quęsitum quod uultis ex eo, & quo indigetis.

ℭ De curatione Aquæ quæ aggregatur in capitibus puerorum. Caput I.

S SCIAS, quod hęc infirmitas multotiens accidit pueris apud partum: aut quando stringit obstetrix caput pueri absq; leuitate. Et quandoq; accidit etiam ex caussa occulta quę non scitur. Et ego quidem non uidi hanc ægritudinem in alijs quam in pueris: et ad omnē quem ex eis uidi properauit mors: propter illud ergo uisum est mihi dimittere operatiōem in ea. Et ego quidem uidi ex eis puerum, cuius caput impletum erat aqua, et caput magnificabatur in omni die, donec non poterat sedere super seipsum, propter magnitudinē capitis sui: et humiditas augmentata fuit, donec mortuus est. Et hæc quidē humiditas, aut aggregatur inter cutem & os: aut aggregatur sub osse super sifac. Et operatio in illo, si est humiditas inter cutem & os, et apostema est paruū, tunc oportet ut findas in medio capitis fissura una in latitudine: et sit lōgitudo fissuræ quasi duo nodi, donec currat humiditas. et hæc est forma spatumilis.

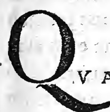

Si ergo humiditas est magis augmētata, & apostema est maius, tunc pone eas duas fissuras, secundum formam hanc. A

Et si humiditas est sub osse, et signum eius est, quod uides commissuras capitis apertas ab omni parte: et aqua deprimitur quando comprimis eam manu tua ad interiora, & non occultatur tibi illud: tunc oportet ut findas in medio capitis tribus fissuris, secundum hunc modum. Et post incisionem extrahe humiditatem totam. Deinde stringe fissuras cum pannis & puluillis. Deinde embroca illud desuper cum uino & oleo usq; ad diem quintum. Deinde solue ligamētum, et cura uulnus cum tentis, et unguentis. Et non dimittas stringere caput cum æqualitate. Et ciba infirmum omni cibo sicco paucæ humiditatis, usquequo confortetur membrum, et sanetur. Et modus alius incisionis est, ut consideres ubi apparet magnitudo apostematis, et collectio aquę. quoniam quandoq; est in occipitio plus, aut in sincipite, aut in dextra, aut in sinistra. Ascende ergo cum incisione ubi apparet tibi apostema & impletio aquæ: et scinde illud secundum quod tibi possibile est. Et obserua, ne incidas arteriam, et accidat fluxus sanguinis, et moriatur infirmus ex illo fluxu cum euacuatione humiditatis.

De incisione Arteriarum quæ sunt post aures. Caput II. B

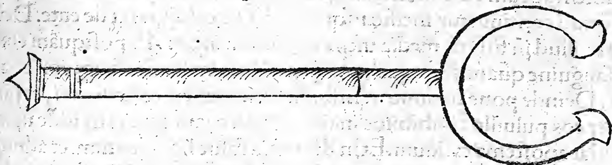
QVANDO accidunt alicui catarri ad oculos, aut ad pectus, & antiquatur illud, et non confert curatio medicinārum: tunc magis ultima curatio est in illo, incisio harum duarū arteriarum. Oportet ergo quando uis incidere eas, ut radat infirmus caput suum. Deinde frica locum cum panno aspero, ut appareant arterię. Deinde stringat infirmus collum suū, cum quolibet panno suo. Deinde considera, ubi pulset uena. Et loca utriusq; sunt loca quæ sunt post aures depressa: et raro occultatur, nisi in quibusdam hominibus. Deinde signa cum encaustro super utraque: & incide utramque cum spatumili utrimq; acuto, incisione perueniente ad os: & fiat illud per latitudinem capitis. Et si uis, intromitte spatumile sub arteria, et incide eam ad superiora cum incisione. Et sit longitudo incisionis quasi duo digiti iuncti. Nam quando inciditur uena, egreditur sanguis egressione pulsatili, qui salit ad interiora saltu frequenti. Si autem arteria non apparet sensui, tunc oportet ut mensures ab aure quantitatem spacij trium digitorum. Deinde signa cum encaustro, & finde usque ad os. Et illud quod oportet emittere ex sanguine, est. VI. unc. & fortasse emittis ex eo plus, aut minus. Totum illud secundum quantitatem quæ apparet tibi ex uirtute infirmi, & repletione arteriæ eius. Deinde considera ad uulnus. Tunc si remanet ad os ex sifac aliquid, tunc incide illud, ut non accidat apostema calidum:

C tunc ſtringe uulnus cum licinijs ex panno lini. Deinde cura ipſum cum unguento, donec ſanetur.

¶ De extractione arteriarum, quæ ſunt in timporibus. Caput III.

QVANDO accidit homini hemicranea antiqua, aut catarri acuti propter humiditates acrimoniales, & caliditate in lacertis timporum, aut ſoda antiqua, uehemens, & ſimilia illis: et medicatur cum modis curationis medicinæ, & non confert illud: tunc experti ſumus in his ægritudinibus extractionem arteriarum ex timporibus, aut cauterizationem earum, ſicut narrauimus. Et modus operationis in extractione earum, eſt, ut radat infirmus pilos qui ſunt in timporibus, & intendat ad arteriam apparentem in timpore. Ipſa namque oſtenditur tibi ex pulſu ſuo, & raro occultatur niſi in paucis hominibus, aut uehementia frigoris. Quod ſi occultatur tibi, tunc ſtringat infirmus caput ſuum cum quolibet panno ſuo: deinde frica locum cum panno aſpero. Aut uapora locum cum aqua calida, donec appareat tibi apparitione manifeſta. Deinde accipe ſpatumile, quod paulo ante formaui. Deinde excoria cum eo cutem cum facilitate, donec peruenias ad arteriam. Deinde proijce in eam uncinum, & extrahe eam ad ſuperiora, donec extrahas eam ex cute, & facias eam euadere ex tunicis quæ ſunt ſub
D ea ab omni parte. Si autem arteria eſt ſubtilis: tunc inuolue eam cum extremitate uncini. Deinde incide ex ea partem ſecundum quantitatem qua elongentur extremitates eius, & contrahantur, & non accidat fluxus ſanguinis. Nam ſi non inciditur, & ſi non abſcinditur, non aſcendit ſanguis penitus. Deinde euacua ex ſanguine ana. VI. unci. uſque ad. III. Quod ſi arteria eſt magna: tunc oportet ut liges eam in duobus locis ex filo duplo, forti, ex ſerico: aut ex chordis alhohod, ut non properet ad ipſam putrefactio ante conſolidationem uulneris, & accidat fluxus ſanguinis. Deinde incide ſuperfluitatem, quæ eſt inter duo ligamenta. Fac illud in illa hora, aut poſt horam aliam. Et ſi uis, cauteriza eam cauterio, uſque ad os, cum cauterio cultellari: donec incidantur extremitates eius, & ſtabit loco eiuſdem operis. Et eſt melius opus, niſi ſi infirmus habet febrem, aut eſt calefactæ complexionis. Quoniam cauterium eſt ex eis, quæ iuuant ad finiendas humiditates. Ergo eſt melius iuuamentum. Et oportet poſt extractionem arteriarum, ut impleatur locus cotto antiquo: & ponantur ſuper ipſum puluilli decenter facti. Et poſt ſolutionem curetur cum medicinis ſiccis, quæ faciunt naſci carnem, & cum licinijs, donec ſanetur. Quod ſi interim dum operaris accidit fluxus ſanguinis ex arteria, tunc propera ad abſcindendum eum cum cauterio, aut ut impleas locum cum zegi: & ſtringe manum tuam, donec abſcindatur ſanguis. Quod ſi nihil ex illis eſt tibi

præsens, tunc pone super locum digitum tuum, donec congeletur sanguis. Et embroca locum cum aqua uehementis frigoris, donec quiescat acuitas, & stringatur secundum quod oportet. Et ex eo quod est leuius & facilius extractione arteriæ, est, ut cauterizes uenam cum hoc cauterio habente duos cultellos: sitque acuitas duorum cultellorum similis almagdatem. Verumtamen sunt multo minoris acuitatis, quam duo cultelli. Quoniam si sunt acutę, sicut duo cultelli, properat utrisque frigus: & non incidunt carnem cum uelocitate. Cum ergo in eis est aliquantulum grossitudinis, tenetur in eis calor ignis, & abscinditur caro uelociter: cum hoc ergo opus est melius omni opere, & leuius, & facilius. Et sit spacium quod est inter duos cultellos quantitas grossitudinis digiti, postquam tu signas duo loca cum encaustro: & depone utrosque ignitos ualde, donec perueniant ad os, & incidant uenam in duobus locis: ut elongetur quod est inter extremitates eius. nã non consolidantur cum hoc cauterio penitus. Et hæc est forma cauterij. A

B

❡ De cura cursus lachrymarum acutarum assiduarum ab oculis. Caput IIII.

QVANDO sunt lachrymæ assiduæ, & est cursus earum ex uenis, quæ sunt super craneum capitis exterius: & non confert in eis aliquid curationis medicinæ cum medicinis, & uides faciem infirmi iam rubere, & sentit in fronte sua deambulationem, sicut est deambulatio formicarum: & oculi eius sunt extenuati, humidi, ita quod iam corrosi sunt pili eorum cum corrosione: & calefactæ sunt palpebræ eius ex acuitate lachrymarum: tunc antiqui indiguerunt in curatione earum hac operatione, & denominauerunt eam curationem, cum Ense. Et est, ut præcipias infirmo radere pilos qui sunt in fronte sua. Deinde incide in fronte tres fissuras æquedistantes secundum longitudinem frontis: & sit longitudo fissuræ quasi duo digiti, & fissura una sit æquedistans longitudini nasi in medio frontis, & secunda secundum longitudinem parumper a motu lacertorum, & tertia a parte altera: & caue ab incisione arteriarum quæ sunt in duobus lateribus: & elonga manum tuam a continuatione duarum mandibularum, & sit spacium omnis incisionis quantitas trium digitorum coniunctorum: & sit tibi frustum spongię præparatum, aut panni siccati multi, cum quibus exsicces sanguinem. Deinde intromitte spatumile duarum acutarum extremitatum, cuius mox sequens est forma. Curatio cum Ense.

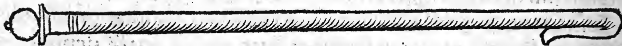
C

Spatumile.

ab incisione quæ est a parte timporis, usq; ad incisionẽ secundam: et excoria cum eo totam cutem, quę est inter duas incisiones, cum sifac, quod est super os. Deinde fac illud etiam ab incisione media usq; ad incisionem secundã. Deinde extrahe hoc spatumile, & intromitte in incisionẽ primã iterum instrumentũ aliud, quod nominatur cultellare acutũ, ab una parte lene, non acutum ab altera parte. & hæc est forma eius.

Cultellare acutum.

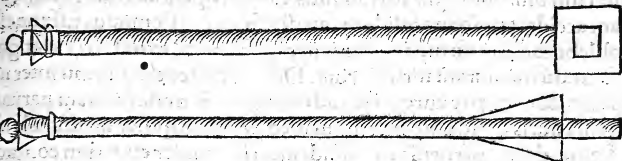
Et pone latus eius acutũ uersus carnem annexam cum cute, & latus eius lene uersus os: & impelle ipsum, donec perueniat ad fissuram mediam: & abscinde cum eo omnia uasa, quæ descendũt a capite ad oculos: præter quod continuetur incisio usq; ad illud quod apparet de cute. Deinde fac illud in fissura media usq; ad fissuram aliam. Et postquam currit ex sanguine quantitas æqualis, exprime loca ex frustis sanguinis cõagulati. Deinde pone in omnem fissuram licinium ex cotto ueteri, et pone super eos puluillos imbibitos in uino, & oleo, aut aceto. Et uide ut non accidat apostema calidum. Et in die tertia solue ligamentum, et administra infusionẽ multam cum aqua tepida. Deinde cura illud ex unguento basilicon, et reliquis quibus curantur uulnera: usquequo sanetur.

D

De cura lachrymarũ acutarum & catarrorũ ad oculos ex interioribus capitis. Caput V.

QVANDO accidunt alicui catarri acuti, acres, assidui: & uides oculos eius extenuatos, paruos, & iam debilitatus est aspectus eorum: et palpebræ ulceratæ, & cadunt pili ex eis, & in profundo capitis est dolor acutus, lædens, et sternutatio consequens: tunc sume ex istis accidentibus, quod illæ materiæ, et catarri non ueniunt, nisi ex uenis multis. Et melior curatio in eis est hæc. Et est, ut præcipias infirmo radere frontem suam. Deinde incide in eam fissuram unã in medio frontis, aut alterius parumper per latitudinem, & incipe cum fissura a timpore sinistro ad timpus dextrum: & sit incisio usque ad os: & elonga manum tuam a lacertis timporum, qui mouentur apud masticationem: donec quando detegitur os: & exsiccabis totum sanguinem cum spongia. Tunc separa inter duo labia fissuræ cum cotto ueteri, aut cum licinijs ex lino. Deinde stringe desuper cum puluillis: & imbibe puluillos cum uino & oleo, ut non accidat apostema calidum. Et quando soluis illud, & uides quod apostema calidum iam imminuitur: tunc oportet ut frices os, donec incipiat in eo nasci ca-

ro. Deinde cura ipsum cum regimine exiccatiuo quod facit nasci carnem: sicut si accipias ex farina tritici partes duas, & ex colophonia quatuor partes: & præpares ex eis emplastrum, et administretur ad natiuitatem carnis in istis uulneribus. A

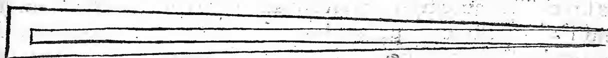

De istis Instrumētis non fit mentio apud Autorum.

ℂ De cura eius quod cadit in Aurem. Caput VI.

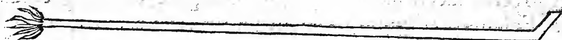
OMNE QVOD in Aurem cadit, est una quatuor specierū: aut lapis mineralis, aut simile lapidi, sicut ferrum, & uitrum: aut est ex planta, sicut est cicer, & fabæ: aut est res fluxibilis, sicut aqua, & acetum, & eis similia: aut aliquod animal. Quando ergo cadit in aurē lapis, aut genus lapidis ex eis quæ non adduntur, neque crescunt in aure, expone Aurem soli: si ergo uides lapidem, tunc distilla in Aurem aliquid ex oleo uiolato, aut sisamino. Deinde administra extractionem eius, et fac sternutare cum condisi, et opila nares apud aduentum sternutationis, postquam tu ponis in circumitu auris frusta ex pannis, aut lana, et extendis aurem ad superiora. multotiens enim egreditur cum hac cura. Si autē non egreditur, tunc administra extractionem eius cum Gesti, id est, Pizigarolis subtilibus: cuius forma est hæc. B

Extractio lapidis ex aure.

Ges

Si ergo egreditur cum gesti, est bonum. Et si non, tunc administra extractionem eius cum uncino cæco subtili paucæ duplicationis.

Vncinus subtilis.

Si ergo non egreditur per illud, tunc fac cannulam ex ære, & intromitte extremitatem cannulæ in foramen auris multum, et opila quod est in circumitu cannulæ cum cæra mollificata cum oleo, ut non sit uento uia nisi cannulæ: deinde extrahe cum uento tuo attractione forti. Multotiens enim egreditur cum eo quod narrauimus.

Si autem non egreditur hoc modo: tunc accipe ex helkalimbat, aut ex uisco, id est, gluten præparato, cum quo capiuntur aues, rem modicam:

C & pone ipsum in extremitate radij postquam tu inuoluis super eam cotum decenter positum: deinde intromitte ipsum in foramen auris cum facilitate, postquam tu exiccas aurem ab humiditate. Si ergo non egreditur cum omnibus quæ narrauimus, tunc propera ad scindendũ, antequam accidat apostema calidum, aut spasmus. Et modus fissuræ est, ut phlebotomes infirmũ in primis in cephalica: & extrahe ei ex sanguine secundũ mensuram uirtutis eius. Deinde fac sedere infirmũ inter manus tuas, & conuerte aurem eius ad superiora, & finde fissuram paruam in radice auris apud adipem eius in loco depresso ipsi: & sit fissura lunaris figuræ, donec peruenias ad lapidem: deinde aufer eum cum eo, quod est tibi possibile ex instrumentis. Deinde sue fissuram ab hora tua cum uelocitate, & cura ipsam, donec sanetur.

Extractio grani.

Quod si res cadens in aurem est ex uno granorum, quæ crescunt, & inflantur: tunc administra extractionem eius. Si autem non obedit tibi ad exitum, tunc accipe spatumile tenue, subtile, secundum hanc formã.

Spatanile.

Et administra cum eo abscisionem illius speciei ex granis, quæ cadunt in aurem, & non facias illud, quando tu cogitas, quod illud granũ iam hu- D mectatum est per uaporem auris, donec ponis ipsum frusta multa: deinde extrahe ea cum uncinis, aut cum gesti subtili, aut cum suctione, sicut diximus. nam extractio eius alleuiatur. In aqua autem quæ ingreditur in aurem, oportet ut utatur infirmus sternutatione cum cõdisi in primis: & iam impleuit aurem suam cum aliquanto cotto ueteri: & est iacens super illam aurem, in qua est aqua. Si ergo egreditur per illud, est bonum. Et si non: tunc accipe lapides multos, secundum longitudinẽ digiti, tenues, lenes, & calefac eos cum igne parumper, & intromittat infirmus ex eis unum in foramen auris suæ: & saliat super pedem suũ unum ex illa parte, & percutiat cum lapide alio super lapidem qui est in aure. Non ergo cesset facere illud cum lapide & lapide, donec egrediatur tota aqua. Et iam egreditur aqua ita, ut accipias ex parpyro, aut ex iunco unum, & intromittas extremitatem eius unam in aurem: et accendas extremitatem alteram cum igne, donec comburatur plurimũ eius. Deinde itera iuncum alium, et fac illud multotiens, donec egrediatur tota aqua: & extrahe ipsam cum cannula secundũ quod præmissum est in lapide.

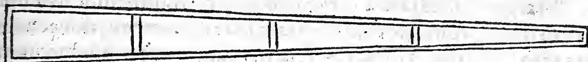
Extractio aquæ.

Extractio animalis.

In extractione autem animalis intrantis in eam, si est parui corporis, ut pulex, & ei simile, cura ipsum sicut dixi in diuisione. Sed si est corporis magni, quod appareat sensui: tunc administra extractionẽ eius cum gesti, & uncinis: et res eius est facilior omnibus, quæ tenentur in aure.

In extractione autẽ uermis generati in aure, quando curas eum cum eo quod diximus in diuisione, & in tractatu distilationũ, & non confert

curatio tua: tunc oportet ut aſpicias aurem in ſole. Si ergo apparet illic aliquid ex uermibus, tunc extrahe illud cum geſti, aut cum uncinis ſubtilibus. Si autem non apparet illic aliquid, tunc accipe cannulam, cuius hæc eſt forma, A

ſtricta inferius, ampla ſuperius: & intromitte extremitatem ſubtilem in aurem ſecundũ quantitatẽ quod tolerat eam infirmus: deinde ſuge cum ea ſuctione forti. Fac illud multotiens, donec egrediantur omnes uermes. Si autem non obediunt tibi ad exitum, tunc opila circumitum cannulæ cum cęra, ſicut dixi in lapide. Quod ſi non egrediuntur cum eo quod diximus: tunc adminiſtra diſtillationes quas iam experti ſunt antiqui in interfectione uermium: & inuenies illud in tractatu diſtillationum. Et ſit effuſio tua qua effundis olea & medicinas in aurem cum hoc inſtrumento, cuius forma depicta eſt hic.

Liber Diſtillationum Albucaſis.

Sicut uides fac ipſum ex argento, aut ære, inferius ſtrictum, in quo ſit foramen paruũ, amplum ſuperius. Sit ergo ut impellens quod eſt in concauitate cannulæ, ſit ex ære decenter factum. Et ſi uis, accipe radium, & inuolue in extremitatę eius cottum inuolutione decenti: deinde proijce oleum, aut ſuccum, aut quod uis ex iſtis medicinis in cannulam: & ipſa ſit in aure: deinde intromitte radium cum cotto deſuper, & exprime ipſum manu tua compreſſione tẽperata, donec impellatur oleum in concauitate auditus, & ſentiat ipſum infirmus interius: & illud quod infunditur in aurem, ſit iam calefactum cum igne parumper: & caue ne ſit res quæ diſtillatur in eam frigida ualde: medicinæ enim non tolerant illud. B

De cura opilationis accidentis Auri. Caput VII.

QVANDOQVE egrediuntur quidam infantes ex uentribus matrũ ſuarum non perforati. Et iã accidit etiã quibuſdam hominibus opilatio in meatu Auris a uulnere, aut carne nata in ea. Et hæc opilatio quandoq; fit in profundo foraminis Auris, quam non conſequitur uiſus: & quandoq; accidit ad exteriora foraminis parum, & conſequitur eam uiſus. Illa ergo quę accidit in profundo Auris, et quam non comprehendit aſpectus, eſt in pluribus diſpoſitionibus difficilis ſanationis. Et in illa quam conſequitur uiſus, oportet ut ponas Aurem infirmi in ſole, et aſpicias in ea: tunc ſi uides opilationem apparentem, aperi eam cum ſpatumili ſubtili, cuius forma eſt hæc quæ ſequitur.

Modi opitationis Auris.

C

Sit extremitas eius in qua sit quędam latitudo parua, cuius quædã pars sit acuta: & reliquũ spatumile sit duarum laterum lenium: ut non lædat aurem. Si ergo opilatio est a carne nata in meatu auris: tunc tene eam cum uncino subtili, et incide eam cum facilitate uehementi, donec auferatur tota caro. Quod si opilatio est in profundo auris: tunc accipe radium subtilem, lenem, & calefac ipsum cum igne parumper: deinde mitte ipsum in meatum auris. Si ergo senseris opilationem cum eo, quod inuenit infirmus cum grauitate auditus, conare apertionem eius cum facilitate: & caue, ne uulneres neruos auris. Deinde pone in aurem licinium secundum quantitatem amplitudinis foraminis, quod inuoluisti in unguento ægyptio: fac illud aliquot diebus, donec sis securus de consolidatione uulneris. Aut accipe licinium, & infunde ipsum in aqua rosata, & pulueriza super ipsum zegi tritum, et utere ipso. Quod si uides aurẽ iam apostemari: tũc oportet ut extrahas liciniũ, et permittas ipsum cũ licinio alio, quod inuolues in cæroto quod sit factũ cum oleo rosato, donec sedetur apostema calidum: deinde cura ipsum usqꝫ quo sanetur.

D Si autẽ accidat fluxus sanguinis: tunc submerge spongiam, aut pannos in aqua frigida, et pone super eam aurem: et utere reliqua curatiõe, quæ abscindit fluxũ sanguinis prędicta in tractatu distillationum.

ℂ De cura Altheli palpebrarum. Caput VIII.

ISTI Althelil qui accidunt in Palpebris oculi, quandoqꝫ sunt humidi, & sunt sicci. Oportet ergo ut teneas eos cum tenalijs: aut cum uncino, & incidas eos cum spatumili a radicibus suis. Deinde pone super loca zegi tritum. Si autem ex eis fluat sanguis, tunc cauteriza eos cum cauterio lenticulari subtili. Et cauterizare eos, est melius post incisionẽ. Multotiens enim redeunt quando remanet ex radicibus suis aliquid. Et quando cauterizantur cum igne, comburuntur illæ radices, & non redeunt.

ℂ De cura Grandinum palpebrarum oculi. Caput IX.

Grando palpebrarum.

MVLTOTIENS accidit in palpebris aliquid quod assimilatur Grandini in fortitudine sua, & sua duricie, et propter illud nominatur Grando: et est aggregatio humiditatis grossæ in palpebra superiore, & palpebra inferiore. Operatio ergo in eis est, ut consideres tunc, si est Grando procedens in eo, quod apparet de palpebra, et mouentur ad omnem partem, & res eius est facilis. Finde ergo super eam fissura per latitudinem. Deinde excoria eam ab omni parte cum facilitate, donec euadat. Deinde suspende eam cum uncino, & abscinde ipsam. Si autem non præparatur tibi abscisio eius, nisi postquam tu penetras pal-

pebram cum incisione parumper, tunc nocet infirmo illud in aliquo. A
Quod si fissura est magna: tunc aggrega ipsam cũ sutura: & cura ipsam, donec sanetur. Et si est parua, non superueniet tibi malum ex ea. Vnguentum enim restaurat ipsam, & incarnat eam. Et si grando est decliuis ad interiora auris uersus superficiem intrinsecam, tunc inuersa palpebram, & suspende grandinem cum uncino: præter quod indigeas incisione, & preme eam ab omni parte. Quod si elongatur palpebra per incisionem, non nocet illud in aliquo. Deinde ablue oculum post incisionem grandinis, cum aqua salsa: & cura locum cum eo quod incarnat, donec sanetur infirmus.

De cura Axirnath palpebrarum. Caput X.

Axirnath palpebrarum.

AXIRNATH est adeps qui generatur in tunicis palpebræ superioris: & plurimum quidem accidit illud pueris: & ipsum grauat oculos eorum, & accidunt eis catarri in matutinis, et non possunt intueri lumen solis, propterea, quod lachrymæ properant ad eos, & propter illud uides eos discumbere super facies suas semper, & super eas dormiunt, & sunt palpebræ eorum sub superciliis humidæ, quas iam cooperuit inflatio: & eminentia quidem Axirnath apparens est oculo, & quando tu premis locum cum digitis tuis, sentis Axirnath inter eos. Et B
modus operationis eius est, ut ponat infirmus caput suum in sinu tuo. Deinde accipe pannum lini, & præpara in eo licinia, & fac ex illo licinio circulum secũdum quantitatem quod continet Axirnath ab omni parte. Deinde pone eum super eam, & preme cum digitis tuis ab omni parte, ut aggregetur Axirnath in medio circuli. Deinde finde in medio illius humiditatis cum spatumili incidente fissuras per latitudinem, & non sit fissura maior illa quę fit in phlebotomia in profundo. Aut oportet ut findas cutem totam, donec peruenias ad Axirnath. in pluribus enim dispositionibus procedit Axirnath ex fissura secundum formam frusti pinguedinis albæ. Extrahe ergo eam cum panno, quem infiltrasti inter digitos tuos ad exteriora: & tu reuoluis manum tuam ad dextram & sinistram, donec dispergatur: & caue, ne addas in fissura, ut non peruenias cum spatumili ad oculum, & lædas eum. Si autẽ non appareat tibi Axirnath in principio fissuræ, tu addas in fissura parum cum facilitate, donec procedat Axirnath. Deinde extrahe eam, sicut diximus. Deinde submerge pannos in aceto et aqua, et pone eos super locum, et stringe eum cũ puluillis. Et ex hominibus sunt qui terunt salem, & ponunt ipsum in concauitate fissuræ, ut liquefiat quod remansit ex illa humiditate. Deinde cura ipsam, donec sanetur. Si autem accidat in loco apostema calidum, tunc cura ipsum cum emplastris sedatiuis, donec sanetur.

C

De modis Ataxmir oculi, id est, cum palpebra mollificatur oculi, unde fit ut rugetur sicut non debet. Caput XI.

QVANDO nascuntur in palpebris oculi pili additi, præter cursum sub pilis naturalibus, et antiquantur: tunc ipsi nocent oculo, & faciunt accidere modos ægritudinum, sicut lachrymas assiduas, et mollificationem palpebrarum, & albuginem, donec fit illud caussa destructionis oculi. Et Ataxmir quidem oculi curatur secundum quatuor modos. Aut per cauterium cum igne. Aut cum medicina acuta, secundũ quod præmissum est in capitulo cauterij. Aut curatur Ataxmir per incisionem & suturam. Aut per cannas, secũdum quod ego dicam. Oportet ut ponas caput infirmi in sinu tuo. Deinde conuerte palpebram oculi manu tua sinistra. Si ergo cõuertitur, bonum est. Et si nõ: intromitte acum in eam, in qua sit filum ab inferiori parte palpebræ, & fac penetrare acum cum filo desuper, et sit illud prope pilos ipsos, id est, prope marginem palpebræ, in quo nascuntur pili: & trahe filum ad superiora cum palpebra, et conuerte eam cum radio. Deinde finde in interiori parte palpebræ sub pilis additis cum spatumili incidente a lachrymali maiore usque ad lachrymale minus. Deinde extrahe filum, et pone sub palpebra puluillum paruum ex cotto, aut panno: deinde signa super palpebram cum encaustro, quod sit sicut figura folij myrti.

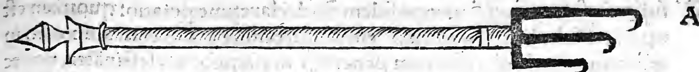
Cura quadruplex Ataxmir.

D

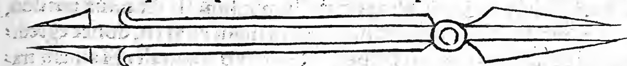
Verumtamen oportet, ut sit figura secundum quantitatem & eleuationem palpebræ: quoniam iam diuersificatur illud in hominibus. Ex eis enim est, qui indiget ut incidatur ex palpebra quantitas magna, secundum quantitatem quæ mollificatur a palpebra. Deinde cum spatumili finde super duas lineas quas signasti, et incipe a lachrymali maiore usque ad lachrymale minus, et sit fissura una prope pilos naturales, sicut est grossitudo radij. Deinde intromitte uncinum in uno duorum angulorum cutis. Deinde excoria ipsam totam. Deinde aggrega cum sutura duo labia, cum acu & filo lana subtili: & absterge sanguinem, et fac adhærere quod superfluit ex filis super duo supercilia, cum quibusdam rebus inuiscantibus, si uis facere illud: & si non, non cures. Deinde dimitte suturam & fila usque ad tres dies, aut quatuor: postea cura illud. & si uis, dimitte uulnus absque sutura, & cura ipsum cum eo, quod exsiccat & constringit. Nam palpebra eleuatur apud sigillationem uulneris & aggregationẽ eius: sed sutura est melior. Hunc modum curandi Ataxmir docuerũt antiqui. Verumtamen in eo est sollicitudo super infirmum, & est ex bona operatione, & non est in eo timor.

Et modus alius est in Ataxmir etiam: & est, ut signes super palpebram figuram, quæ sit sicut figura folij myrti, sicut narrauimus. Deinde eleua palpebram cum tribus uncinis separatis, aut aggregatis, secundum formam hanc quæ sequitur,

A

Deinde incide quod superfluit cũ forficibus paruis, scd'm hanc formã,

cum æqualitate incisionis. Si autẽ non est tibi possibile tenere uncinum, & non æquatur illud: tunc accipe acum in qua sit filum, et intromitte ipsum in medio figuræ: et intromitte filum aliud prope lachrymale maius, & filum secundum prope lachrymale minus: et aggrega inter digitos tuos fila cum æqualitate. Deinde eleua manum tuam eleuatione æquali: et eleua cutem super quam est signatũ cotum, sicut narrauimus. Deinde aggrega duo labia uulneris cum sutura: et cura ipsum, donec sanetur. Si uero accidat apostema apud incisionem tuam, aut fissuram tuam: seda illud apostema cum cæroto, & his similibus, ex unguentis sedantibus. Et quandoq; accidit palpebræ etiam, ut conuertantur pili eius. Oportet ergo ut utaris in ea quod diximus in incisione: sed sutura utrisque magis est artificialis.

¶ De cura Ataxmir cum cannis.

ET EST, ut conuertas palpebram, & scindas fissuram quæ est deintus, secundum quod narraui. Deinde arte fac duas cannas, aut duo ligna subtilia: quarum longitudo sit secundum longitudinem palpebræ, et latitudo earum sit minor latitudine spatumilis: & tu iam incidisti in extremitatibus utriusq; ab utrisq; partibus ubi tenes fila. Deinde aggrega utramq; cum subtilitate super illud quod superfluit ex palpebra oculi, et stringe duas cannas ab utrisque partibus strictura forti, & dimitte eam diebus aliquot. Cutis enim stricta morietur, et denigrabitur, & putrefiet, donec cadet per se. Si ergo tardatur, tunc incide eam cum forficibus. Deinde cura eam, donec sanetur. Cum ergo consolidatur, eleuatur palpebra: & non pungunt pili. Et hæc est forma duarum cannarum, quas facies secundum hanc figuram, et quantitatem in longitudinem & latitudinem. B

¶ De eleuatione pilorum pungentium in oculo cum acu. Caput XII.

OPERATIO in illo est, ut accipias acum subtilem, & intromittas in eam filũ ex serico subtile, lene. Deinde aggreges extremitates eius, & nodes utramq; nodo subtili ualde: & sit longitudo filorum palmus unus. Deinde compone in Alinxotati filum aliud subtile sub eo in breui, & noda extremitates eius si uis. Deinde ponat infirmus caput

C suum in sinu tuo, et sit prope solem ut declaretur operatio: quoniam est operatio subtilis, uel minuta. Deinde intromitte acum cum alinxotati in radicem palpebræ, et fac eam penetrare in palpebram festināter, donec extrahas eam desuper pilum naturalem. Deinde trahe pilum usq; supra alinxotati: & intromitte in alinxotati illum pilum: si est unus, aut duo, aut tres, non plures. Deinde trahe manum tuam cum eo, donec egrediatur pilus cum alinxotati in palpebra cum pilo naturali. Si autem trahatur alinxotati, et non egrediatur pilus cum ea: trahes alinxotati ad inferiora, cum filo quod tu composuisti in ea, donec egrediatur alinxotati ex foramine superiori, & uideas eam uisione oculi: tunc enim trahes alinxotati, & filum: et extrahe utraque, & claude oculum: et dimitte ipsum clausum duob9 diebus, aut tribus, donec adhęreat pilus loco suo, & nascatur super ipsum caro. Quod si pilus est breuis, tunc aut associa ei pilum longū ex pilis naturalibus, et eleuatur cū eo: aut dimitte ipsum, donec elongetur post spacium, & tunc eleua ipsum.

¶ De cura Alxatrati quæ accidit in palpebra superiori. Caput XIII.

Leporina. QVANDO accidit oculo hæc Alxatrati, nominatur Leporina. Et hæc Alxatrati est aut naturalis, aut accidentalis. Accidentalis ergo fit ex consolidatione uulneris, aut sectionis, aut cauterij, & D similium illis. Et modus operationis in ea est, ut tu findas illam consolidationem, et ut separes labia eius, & ponas in eo quod est inter ea licinium ex lino, et liges eam, donec sanetur. Et non oportet, ut utaris in curatione eius rebus quæ exiccant & constringunt: nam si tu facis illud, redit Alxatrati deterior quam fuit: imo utere in ea rebus quæ mollificant, sicut fœnumgręcum: et embroca cum aqua, in qua cocta sit althea, semen lini: et unguento dyaquilon, quod liquefactum sit cum aliquo ex oleis: & inuolue cum eo licinium, et cura cum eo. Et thesaurus curationis tuæ est, ut coneris omni ingenio, ut non consolidetur, secundum formam quæ fuit in primis. Et hæc quidem operatio quam diximus, non est nisi quædam rectificatio Alxatrati, ut non redeat forma loci secundum quod fuit omnino.

¶ De cura Alxatrati quæ fit in palpebra inferiori, et est rugatio uel contractio sursum ad dextrum & sinistrum. Caput XIIII.

HAEC ALXATRATI quæ fit inferius, est quę uere nominatur Alxatrati. Et est naturalis, et est accidentalis. Et accidentalis fit ex uulnere, aut fissura, aut cauterio, et illis similibus. Et uia operationis in ea est, ut accipias acum, in qua sit filum duplum, & tingas eam in carnem, et facias eam penetrare a lachrymali sinistro usque ad lachrymale dextrum, donec perueniat filum in duabus extremitatibus carnis. Deinde exten-

decarnem ad superiora cum acu, & incide eam cum spatumili lato. Si ergo redit figura palpebræ secūdum quod oportet, est bonum. Et si non, accipe radiū, et pone ipsum in fissuram, & conuerte cum eo palpebram: & finde duas fissuras in latere interiore palpebræ, et sint extremitates duarum fissurarum ex duobus angulis incisionis, donec concurrant & fiat ex eis angulus: donec quando aggregantur fiat figura earum hæc figura, & est litera lauda greca. Deinde aufer illam carnem per quantitatem, quod est latus eius acutum inferius, ab eo quod sequitur palpebram. Deinde aggrega partes separatas: sue eam cum filo lanę. Deinde cura eas cum eo quod diximus, de medicinis mollificantibus, et licinijs, donec sanent. A

Et si Alxatrati accidat ex fissura, et sutura, aut cauterio: tunc oportet ut findas fissura plana sub pilis palpebrarum, etiam secundū quod præcessit. Deinde separa inter duo labia cum licinio, secundum quod diximus. Et summa sermonis de cura Alxatrati, quando est desuper, aut inferius, est, ut currat in ea operatio, secundum quod præparatur ex forma Alxatrati. Ipsa namq; est multarum diuersitatum in forma: et artifex prudens præparat ingenium cum quocunq; modo est possibile ei, donec redire faciat figuram ad formam naturalem, aut prope eam, & ipsemet infirmus, secundum quod conuenit ei ex operatione & instrumentis in plurimis dispositionibus.

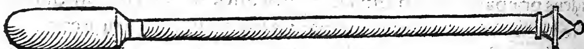
De adhærentia palpebræ oculi cum coniunctiua, aut cornea. Caput XV. B

QVANDOQVE accidit hæc consolidatio multis hominibus, ita ut consolidetur palpebra superior cum albedine oculi, et prohibeat ipsum ab operationibus suis naturalibus. Oportet ergo quod intromittas extremitatem radij sub palpebra, et eleues eam sursum: aut extendas eam cum uncino: deinde incide adhęrentiā cum spatumili subtili, quod non sit cum acuitate incisionis spatumilium, imo sit obtusum parumper: ut non inquietetur infirmus apud operationem, et remoueatur spatumile, et lędat oculum cum acuitate sua: et sit incisio tua quasi tu excories illam adherentiam cum facilitate, donec quando redit palpebra secundum formam suam naturalem, et sanetur adhęrentia tota. Funde tunc in oculum aquam salsam, cum aqua ablue ipsum: aut distilla in ipsum ex sief facto, ex ziniar dissoluto cum aqua. Deinde separa inter palpebram & oculum cum licinio lini: et pone super oculum lanam infusam cum albugine oui: & post diem tertium utere sief, et cum solidatiuis, donec sanetur.

De incisione ungulæ & eminentiæ carnis lachrymarum. Caput XVI.

SCIAS, quod ungula est secundum duos modos. Aut est neruosa: & est similis sifac duro, subtili. Aut est non neruosa, similis humidi- Vngula oculi duplex.

C tati congelatæ albæ: quæ quando tangit eam ferrum, aut conaris capere eam cum uncino, abscinditur, & non figitur in ea uncinus. Et utræque species non incipiunt, nisi a lachrymali maiore, usquequo uadit paulatim, donec cooperit uisum, et prohibet lumen, & motũ oculi. Et modus operandi in incisione eius est: ut ponat infirmus caput suum in sinu tuo. Deinde aperi oculos eius, et eleua palpebrã manu tua. Deinde collige ungulam cũ uncino paucæ duplationis, et extende eam ad superiora. Deinde accipe acum, & intromitte in eam pilum ex pilis equi, et bouis, aut uaccæ: et sit filum forte, & duplica extremitatem acus parumper, & fige eam in medio ungulæ: et penetra eam cum acu, & liga cum filo ungulam, & extende eam ad superiora: et excoria cum pilo latus ungulæ quod sequitur pupillam, ac si tu serres eam cum pilo usque ad postremum eius. Deinde incide residuum in radice lachrymalis cum spatumili subtili, aut cum forficibus paruis: & dimitte carnem lachrymalis naturalem, ut non accidat ex incisione eius cursus lachrymarum assiduus. Et quandoque extenditur ungula cum uncino solo: aut cum filo, sicut diximus. Deinde excoriatur cum spatumili leni, cuius hæc est forma.

D Et caue, ne tangat spatumile tunicam corneam, et accidat in ea ruptura, & perforetur pupilla. Deinde post incisionem, proijce in oculum aliquid salis contriti, aut ex sief facto ex ziniar, et dimitte ipsum usque ad diem alium. Deinde cura ipsum cũ eo quod oportet, usquequo sanetur.

Quod si ungula est non neruosa, et non potes intromittere in eam acum, neque figitur in ea uncinus, tunc multotiens curatur hęc species ungulæ cum medicinis, et sanatur sicut narraui in diuisione. Quod si uis incidere eam, tunc aperi oculum infirmi, et accipe spatumile subtile, lene, debilis acuitatis, secundum hanc formam.

Et rade ungulam desuper rasione cum subtilitate. Quod si uides quod ipsa rarificatur & confringitur, et imprimit in eam rasio, tunc distilla ex hora tua in oculum ex sief facto ex ziniar, aut ex sief rubeo, aut sale trito: et opila oculum usque ad diem alium. Deinde itera super ipsam operationem, donec remoueatur totum eius. Nisi contrarium sit tibi in oculo apostema calidum: tunc enim dimitte ipsam, et cura apostema, donec sanetur. Deinde itera operationem super ipsam cum rasione, donec sanetur. Eminentia autẽ carnis lachrymalis, si nocet in oculo nocumẽto magno, suspendat̃ cum uncino, et incide ex ea partem eius: et non ultimes incisionẽ, ut non accidat cursus lachrymarũ. Deinde stilla in lachrymale sief rubeum, aut factum ex ziniari, donec sanetur.

A

De incisione Alguardenici, et carne nata in oculo. Caput XVII.

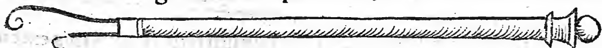
NASCITVR quandoq; in quibusdam oculis hominū caro rubea composita, uel superposita, donec cooperit pupillam, aut appropinquat, aut stringit super palpebras, et fortasse conuertit palpebras ad exteriora: et assimilatur rosæ balaustinæ. Et operatio in ea etiam est, ut ponat infirmus caput suum in sinu tuo. Deinde aperi oculos eius, & collige illam carnem totam cum uncinis conuenientibus ad illud: & tene illud cum forcipe uno, aut gesti. Deinde incide carnem in primis, donec finiatur totum eius cum incisorio. Et caue ab oculo, ut non lędas ipsum apud operationem: et sit incisio tua qua ipsam incidis, aut cum spatumili, quod narrauimus in incisione ungulę: aut cum forficibus paruis, cum quibus colligitur asebel, secūdum quod ueniet forma eius post hoc capitulum. Cum ergo completur incisio tua, et remouetur tota alguardenici, tunc imple oculum ex sale contrito: aut distilla in eum pulverem rubeum, et similia illi ex medicinis corrosiuis: & pone super oculum deforis cottū cum albugine oui: ut securetur ab apostemate calido. Quod si remanet ex alguardenici aliquid, et dominatur tibi sanguis calidus, & times apostema calidum: tunc dimitte oculum, et cura ipsum cum eo quod sedat apostema. Deinde itera super ipsum cum operatione, donec sanetur. Et similiter fac cum carne addita quæ accidit in oculo ex hac specie. Verumtamen oportet, ut alienes curationem omnis oculi debilis ex uia naturali, aut ex uia accidentali, operando cum ferro: & non intromittas manum tuam in aliqua harum operationum, donec uideas, quod illud membrum est tolerans illam operationem. B

De collectione Sebel ex oculo. Caput XVIII.

SEBEL sunt uenæ rubeæ quæ texuntur super oculum, et prohibent uisui operationem suam: & debilitant oculum cum longitudine dierū. Necesse est ergo tibi in primis, ut consideres, si oculus in quo est Sebel, est fortis, & non est in eo ægritudo aliqua, pręter Sebel: tunc collige Sebel eius. Et est, ut præcipias infirmo, ut ponat caput suum in sinu tuo. deinde suspende illas uenas cum uncino uno, aut duobus secundum prudentiam tuam: & sit uncinus subtilis duplationis, secundum hanc formam, Sebel.

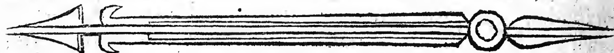

Aut sint duo uncini gradati in corpore uno, secundum hanc formam,

Deinde collige cum forficibus subtilibus illas uenas cum subtilitate, &

C absterge sanguinē hora post horam, donec uideas illas uenas remoueri ex oculo, & resoluūtur: et caue ne lædas oculū cum extremitatibus spatumilis. Et sit operatio tua in meridie coram sole, & sis firmus in operatione tua ualde: ut non incidas nisi illas uenas. Et cum tu expleueris, tūc distilla in oculum sief uiride, aut rubeum: ut sua acuitate corrodat quod remansit ex sebel. Si autē non est tibi possibile colligere illud totū in illa hora, tunc emplastra oculum cum eo, quod sedat dolorem oculi: et dimitte ipsum diebus aliquot, donec sedetur dolor eius: & securetur ab apostemate calido: deinde itera super ipsum secundum modum eundem, donec sanetur. & hæc est forma forficis.

¶ De reductione Arissati ad nasum. Caput XIX.

Arissat', fistula.

NOMINANT medici Arissati Fistulam, quā curas cum cauterio, aut cum medicina acuta comburente, secundū quod præcessit eius narratio. Et si non sanatur, tunc non est ingenium in ea: nisi ut findas super apostema apud natiuitatem eius, & extrahas totam humiditatem quæ est in eo & pus, donec detegatur os. Cum ergo detegitur os, & uides in eo corruptionem, aut nigredinem, tunc rade ipsum cum
D instrumento, cuius forma est hæc.

Asperi capitis.

Et nominatur Asperi capitis. Fiat ex ferro indo, & sit caput eius rotundum sicut azir, quod sit punctatum punctatione limæ, aut punctatione aliskilferi punctatione subtili: & pone ipsum super locum corruptum ossis. Deinde reuolue ipsum inter digitos tuos, & tu preme manū tuam parumper, donec scias quod illa corruptio iam rasa est: & fac illud aliquotiens. Deinde restaura locum cum medicinis exiccatiuis stipticis. Si ergo consolidatur locus, et nascitur in eo caro, & abscinditur cursus saniei: et remanet quadraginta diebus, & non renouatur, et non apostematur, et non accidit in eo accidens: tunc scias quia iam sanatus est. Et si non, tunc non est in eo ingenium, nisi reducere fistulam ad foramen nasi, secundum hanc formam. Et est, ut detegas ab osse secundo cum ferro, aut cum medicina acuta: & cum detectum est os, tunc accipe terebrum secundum hanc formam,

Sit extremitas ferrea, triangulata: & lignum eius sit pyramis extenuata usque ad extremitatem, sicut uides. Deinde pone illud super os ipsum:

& sit illud prope lachrymale: & elonga manum tuam ab oculo parum. A
Deinde reuolue manum tuam cum terebro, donec penetret os, & sentiat illud infirmus: per hoc quod inuenit uentum exire ex eo, quãdo tenet manũ suam super nasum suum. Ergo tunc restaura locum cum medicinis stipticis exiccantibus, sicut docui te. Cum ergo nascitur caro, et induratur locus: tunc materia quę effundebatur ad exteriora, redit ad nasum: est ergo leuius illud super infirmum.

¶ De reductione eminentiæ Oculi. Caput XX.

QVANDO eminet Oculus cum totalitate sua, et non accidit in uisu nocumentum, neq; diminutio: tunc oportet ut soluas infirmum: deinde phlebotomes eum: postea ponas uentosas in ceruice absq; scarificatione, sed cum suctione. Deinde pone super Oculum linimentũ quod fit ex acacia, & aloe, et olibano, & sarcocolla. Deinde stringe Oculũ desuper super emplastrũ cum puluillis multis. Et modus puluillorũ est: ut accipias pannos lenes, multos, et duplicetur omnis pãnus ex eis super quatuor: fac ex eis multos: deinde pone eos unũ super aliũ, secundũ quantitatẽ qua indiget Oculus: deinde stringe super ipsos cum panno duro strictura forti. Et itera uentosas cũ suctione sine scarificatione. Deinde aufer uentosas, et dimitte oculũ strictum die & nocte. Si aũt ligamentũ iterum mollificatur, tunc oportet ut stringatur multũ: deinde B
aufer ligamentũ post diem & noctem, sicut diximus. Si ergo uides oculum iam redisse uuæ tunicæ, est bonum: & si non, tunc itera emplastrũ, & puluillos, et stricturam, & uentosas, donec sanetur.

¶ De incisione Vuæ tunicæ. Caput XXI.

QVANDO accidit disruptio in tunica Vuea, deinde eminet & procedit extra palpebras sicut granum Vuæ, & fœdatur forma hominis propter illud, & uis incidere illud: tunc operatio in eo est, secundum quod narro: et est, ut intromittas acum in radice Vuæ ab inferiori ad superiorem partem. Deinde intromitte acum aliam in qua sit filum duplum a parte lachrymalis, & fac eam penetrare: & dimitte acum primã secundum dispositiõem suam. Deinde incide locum fili dupli, et liga cum eo partem Vuæ in circumitu acus: & stringe eam multum. Deinde extrahe acum, et pone super oculũ lanam infusam in albugine oui: et dimitte eum, donec cadat filum cum Vua. Deinde cura oculum cum eo, quod confortat ipsum, donec sanetur uulnus. Et quandoq; stringitur Vua ab omni parte cum circulo ex panno, donec addat oculus eminentiam magnam. Deinde perforetur cum spatumili subtili, quod perueniat ad profundum oculi, & currat humiditas albuginea, & descendat oculus, & ingrediatur statim: deinde stringe eum, donec sanetur.

C ¶ De curatione Alcomnati. Caput XXII.

Alcomnati. HAEC AEGRITUDO quæ nominatur Alcomnati, non est nisi sanies, quæ aggregatur in oculo, similis aquæ descendenti, & non est ipsa. Et modus operandi in ea est, ut facias sedere infirmũ super sedem præparatũ, uel directum. Deinde accipe caput eius manibus tuis a partibus duabus, et moue ipsum, donec uideas saniem peruenire ad inferiora oculis tuis. Deinde figatur, & non descendat, et absoluat lumen: & uideat infirmus res sicut uidebat: et si nõ descendit inferius, scias quia est aqua. Si autem non præparatur descensus saniei cum eo quod diximus, tunc fac sedere infirmũ inter manus tuas. Deinde accipe spatumile subtile, & finde cum eo supra panniculũ corneum parumper apud continuationem coniunctiuæ cum tunica cornea in corona, donec egrediatur sanies. Cum ergo egreditur, tunc distilla in oculum aquã calidam in qua miscuisti mel: aut aquam in qua iam bullisti fœnumgræcum & mel: deinde curetur cum reliqua curatione, donec sanetur.

¶ De cura aquæ, quæ descendit in oculo, uel cataracta. Caput XXIII.

IAM DIXIMUS species aquæ in diuisione, & quæ conuenit ad perforandum sermone declarante & exponente, tunc accipe illud idem secũdum sanitatem. Tunc ergo oportet ut facias sedere infirmum inter
D manus tuas quadratũ, oppositum lumini, prope solem: & liga oculum eius sanũ, & stringe eum ualde: deinde palpebram oculi eius manu tua dextra, si oculus in quo est aqua, est oculus sinister: aut manu tua sinistra, si oculus est dexter. Deinde accipe manu tua dextra almagda, si oculus est sinister: aut manu tua sinistra, si oculus est dexter. Deinde pone extremitatem almagda prope coronam per grossitudinem radij in ipsa albedine oculi apparente lachrymalis minoris: deinde impelle almagda cum uirtute: & tu reuoluis cum eo manum tuam, donec penetret in albuginem oculi: & sentias, quod almagda iam peruenit ad rem uacuam. Et oportet, ut sit mensura itineris almagda ad profundũ, mensura spacij quod est a pupilla usq; ad finem nigredinis: & est corona oculi. uidebis enim ea in ipsa pupilla uisione oculi, propter claritatem tunicæ corneæ. Deinde pone almagda usq; ad locum in quo est aqua. Deinde preme ipsum inferius uice una post aliam. Si ergo descendit aqua statim, tunc infirmus uidet illud super quod aperit uisum suum statim, & almagda in oculo suo. Deinde quiescas paululũ. Si ergo descendat aqua, tunc depone eam secundo, præter quod egrediatur almagda. Quando ergo figitur, & non ascendit: tunc extrahe almagda cum facilitate: & tu reuoluis manum tuam paulatim. Deinde dissolue in aqua aliquid ex sale claro gemmæ: & ablue cum eo oculum deintus. Deinde pone extra oculum totũ stuppam, aut lanam infusam oleo rosato, et al-

bugine oui: & liga cum eo oculum sanum. Nos autem, et illi qui sunt nostri temporis, ponimus super eum ciminũ tritum cum albumine oui. A

Quod si non obedit tibi almagda ad introitum in oculum propter duriciem suam, quoniam ex hominibus est, cuius oculus est durus ualde: tunc oportet ut accipias spatumile, quod nominatur Alberid, cuius hæc est forma.

Alberid.

Perfora ergo cum eo ipsam coniũctiuam tantũ, & non ultimes manum tuam in foramine: et non est nisi ut facias uiam ad almagda locum subtilem. Deinde intromitte almagda, secundum quod diximus. Et apud complementũ operis tui, præparetur infirmo dormitorium decenter factum, in quo dormiat super dorsum suum in domo tenebrosa: & prohibeatur ab omnibus motibus, & a tussi: & pone cibum eius illud quo lenitur natura eius: & non moueat caput suum dextra, neq; sinistra omnino. Et sit ligamentum secũdum dispositionem suam usque ad diem tertium. Deinde solue illud in illa domo tenebrosa, & experire uisum eius: & fac eum uidere res. Deinde reduc ligamentum usque ad diem septimum. Et non oportet ut faciat illud in hora curationis, aut post incisionem statim: imo oportet, ut alienes illud: propterea quod aqua ascendit uelociter per aspectum uehementem. Si autem accidit apostema calidum: tunc oportet ut soluas oculum ante septimum: & rectifica illud cum eo quod sedat apostema, donec sedatur: tunc absolue ipsius uisum, & pone super faciem eius orale quo regatur uisus eius sub eo diebus aliquot, ipso existente in illa domo tenebrosa. Deinde egrediatur a domo gradatim, et cõuerset in casis suis. Et scias, quod in* zaltea non excusatur discipulus a uisione aliquotiens: tunc enim audeat super operationem. Etiam quidem peruenit ad nos quidam ex illis qui sunt de Alayrach, qui dixit, quod factum fuit in Alayrach magdan perforatum, quo sugitur aqua. Verum ergo non uidi aliquem in terra uostra, qui fecerit illud: neque legi illud in aliquo ex libris antiquorum: & est possibile, ut sit illud nouum. Et istæ sunt formæ specierum ex magda, ut stet super ea qui ea ignorat. Fiant ex ære proprie: & sint extremitates eorum cum hac eadem subtilitate triangulatę, & extremitas acuta. B

Aliat, *alcathea.

Formæ magda.

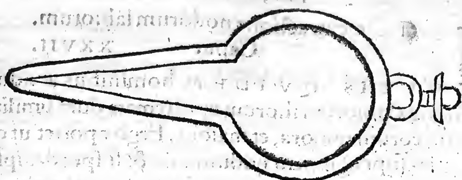
C

De cura Carnis natæ in naso. Caput XXIIII.

QVANDOQVE nascuntur in naso Carnes diuersæ additæ, ex quibus est aliquid quod assimilatur scorpioni multorum pedum: et ex ea est caro cancerosa, lapidea, fusci coloris: et ex ea est quæ est caro lenis, non fusci coloris. In ea ergo quæ ex istis carnibus est lenis, non fraudulenta, neque cancerosa, oportet ut facias sedere infirmum inter manus tuas oppositum soli, & aperi nares eius, et proijce uncinum in illas carnes: deinde trahe eas ad exteriora, & incide quod comprehendisti ex eis cum spatumili subtili acuto a parte una, donec scias quod caro tota iam ablata est. Quod si remaneret aliquid ex ea cuius abscisio non est possibilis: tunc rade illud cum uno instrumētorum subtilium cum facilitate, donec non remaneat ex eo aliquid. Si autē sanguis tibi dominatur, aut accidat apostema calidum: tunc oppone ei per id quod oportet: aut est ex apostematibus malignis, tunc propera cauterizando eum, donec abscindatur sanguis, et auferantur omnes carnes. Deinde proijciatur in nasum post incisionem acetum, & aqua, aut uinum. Si autem aperitur nasus, et procedat ex eo humiditas usque ad palatum, tunc scias quia iam sanus est. Si uero non penetrat humiditas, secundum quod oportet, tunc scias quod intra ipsum est caro nata in superioribus ossibus naris, ad quę non peruenit cum incisione instrumen-

D tum. Tunc ergo oportet, ut intromittas filum lini cui sit quædam grossitudo, & noda in eo nodos multos: et pone inter omnem nodum quantitatem digiti, aut minus: et ingeniet infirmus, ut mittat extremitatem unam fili in nasum cum radio, aut cum quo possibile est ei postquam fecerit ipsum simile azer: & trahat odoratum suum, donec perueniat usque ad caassum, et egrediatur super guttur suum. Et multotiens quidem faciunt simile huic Attomi pueri in scholis: & est res facilis ei, qui uult. Deinde pone duas extremitates fili, extremitatem unam quæ egreditur super nasum, & alteram quæ remansit in naso. Deinde administra serraturam carnis cum nodis qui sunt in filo. Fac illud donec scias quod carnes iam sunt cum nodis fili. Deinde extrahe filum: & pone in nasum post absterisionem sanguinis licinium quod imbibisti in unguento ægyptio: fac illud tribus diebus, aut plus, donec unguētum corrodat totum quod remansit ex carnibus. Deinde pone in fine rei in nasum cannulam de plumbo, diebus aliquot, donec sanetur. Si autem indiget curatione quæ exiccet, utere illa. Ad caputpurgium faciendum, cum quo distillant olea, & aliæ medicinæ in nasum, fac illud ex argento, aut ære: quod sit simile lampadi paruæ, apertū sicut conchula: & meatus eius similiter. Et si uis fac cannulā clausam, sicut canna. Et conchula instrumenti ad caputpurgium faciendum, sit plena, detecta: cui sit manubrium in postremo eius, cum quo teneas ipsam, quando calefacis in ea oleum, aut

quod uis ex succis, & rebus fluxibilibus. Et hæc est forma instrumenti. A

De cura Thelul nasi. Caput XXV.

MVLTOTIENS nascitur in extremitate nasi Thelul, & magnificatur, & augmentatur cũ diebus, donec fœdus fit aspectus eius. Et propter illud oportet, ut incidas illud in principio apparitionis eius, & eradices totum eius. Deinde pone super locum, aut cauteriũ, aut medicinam comburentem quæ stat loco eius. Si ergo tardatur incisio eius, donec magnificetur, tunc considera, si est lapideum, durum, fusci coloris, pauci sensus: tunc non tangas ipsum cum ferro: quoniã apostema est cancerosum. Multotiens enim uidi, qui incidit hmõi apostema, & accidit ex eo malicia magna super illum qui ipsum habebat. Et si apostema est lenis tactus, non fusci coloris, & uides quod incisio possibilis est in toto eius, tunc euacua infirmum, & incide ipsum sine timore, absque pauore: & cura locum cum eo quod exiccat & constringit, donec sanetur. B

Segna apostematis cancrosi.

De sutura nasi, & labij, & auris. Caput XXVI.

SCIAS QVIA quando accidit solutio continuitatis in una harum cartilaginum, parum confert in ea operatio, nisi in quibusdam hominibus. Oportet ergo quando accidit alicui aliquid ex illo, ut consideres, si est uulnus recens cum sanguine suo: & tunc aggrega duo labia uulneris cum sutura: deinde cura ipsum, donec sanetur. Et si solutionis continuitatis labia iam separata sunt, & facta est unaquæq; pars sana: tunc oportet ut excories omnem partem a cute sua apparente, donec sanguinetur. Deinde aggrega duo labia cum sutura, et stringe ea, & pulueriza super ipsum sanguinem draconis, & olibanum trita: & pone supra pulueres frustum emplastri diafinicon, & alicuius alterius ex emplastris cõsolidatiuis: & dimitte ipsum ligatum duobus diebus, aut tribus. deinde solue ipsum, et permuta medicinam: et dimitte ipsum, donec abscindantur fila per se. deinde cura ipsum cum unguento, donec sanetur. Modus autem suturæ est, ut aggreges solutionem continuitatis, aut cum

C acubus, sicut narrauimus in sutura uentris: aut aggrega solutionem cum filo, sicut feci te scire.

De extractione nodorum labiorum. Caput XXVII.

MVLTIS QVIDEM hominibus accidunt plerumque in interioribus labiorum suorum apostemata dura similia granis herbi: & quædam eorum minora, et maiora. Ergo oportet ut conuertas labium, & findas super omnem nodum eius, & suspendas ipsum cum uncino, & incidas ipsum ab omni parte. Deinde impleas locum post incisionem zegi trito, donec abscindatur sanguis. Deinde colluatur cum aceto, & curetur locus cum eo, in quo est stipticitas, usquequo sanentur uulnera.

De incisione carnis natæ super gingiuam. Caput XXVIII.

MVLTOTIENS nascitur super gingiuam caro addiat, quam antiqui nominant abulusſ. Oportet ergo ut suspendas eam cum uncino: aut teneas eam cum forcipibus, & incidas eam apud radicem suam, & dimittas saniem currere, aut sanguinem. Deinde pone super locum zegi tritum, aut alios pulueres stipticos, exiccatiuos. Quod si redit illa caro post curationem, nam multotiens redit, tunc incide eam secundo, & cauteriza ipsam: ipsa namque non redit post cauterium.

D

De rasione Dentium cum ferro. Caput XXIX.

QVANDOQVE aggregantur in superficiebus Dentium ab interiori & exteriori parte, et inter gingiuas cortices asperi, turpes, & quandoque denigrantur, & citrini fiunt, et uirides, donec peruenit ex illo corruptio ad gingiuam, et fœdi fiunt dentes per illud. Oportet ergo ut facias sedere infirmum inter manus tuas, et caput eius in sinu tuo, et rade molam & dentem, in quo apparent tibi cortices, & res similis arenæ: donec non remaneat ex eis aliquid, & similiter fac de nigredine, & uiriditate, et citrinitate, & alijs donec mundentur. Si ergo auferatur quod in eis est a principio rasionis, bonum est: & si non, tunc itera super eos rasionem die alio, secundo, & tertio, donec ad ultimum perueniat studium in eo quod uis. Et scias, quod dens indiget rasorijs diuersarum formarum, multarum figurarum: secundum quod præparatur operationi tuæ: propterea, quod rasorium quo raditur dens ab inferiori parte, est aliud a rasorio quo raditur inter dentes, secundum formas alias. Et istæ formæ rasoriorum sint apud te præparatæ, quas uides.

A

Formæ rasoriorũ Dentiũ.

B

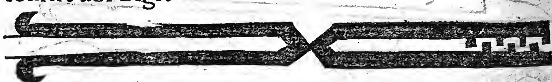
D

¶ De extractione doloris Dentium. Caput XXX.

OPORTET ut cures Dentem a dolore suo cum omni ingenio, & tardes in eradicatiõe eius. Non est enim quod uicem eius suppleat quando eradicatur: quoniã est substantia sublimis: donec quando non est excusatio de eradicatione eius, tunc oportet quando cogitur infirmus eradicare ipsum, ut firmetur, et certificetur apud te dens dolens. Multotiens enim decipit infirmum dolor, & putat quia est in dente sano, & eradicat ipsum: deinde non recedit dolor, donec eradicetur dens infirmus. Nos enim iam uidimus illud ex operatione phlebotomatorũ. Cum ergo certificatur apud te dens dolẽs ipsemet, tunc oportet ut scarifices in circumitu dentis cum spatumili, in quo sit quiddam uirtutis, donec soluatur gingiua ab omni parte: deinde moue ipsum digitis tuis, aut

C cum forcipibus subtilibus in primis paulatim, donec concutias ipsum. Deinde loca tunc in eo forcipes magnos locatione bona, et caput infirmi inter genua tua: quod iam bene tenuisti, ita quod non moueatur: deinde trahe dentem secundũ rectitudinem, ut non frangas ipsum. Si ergo non egreditur, tunc accipe aliquod illorũ instrumentorum, et intromitte ipsum sub eo ab omni parte cum facilitate, & conare motionem eius, sicut fecisti in primis. Si aũt dens est perforatus, aut corrosus: tunc oportet ut impleas illud foramen panno: et stringas ipsum cum extremitate radij subtilis, ut non frangatur in hora constrictionis tuæ super ipsum cum forcipibus. Et oportet, ut exquisite agas cũ scarificatione in circuitu gingiuæ ab omni parte multũ. Et custodi fortitudinẽ tuam, ut non frangas ipsum, et remaneat pars eius, & redeat super infirmũ ex ea malicia quæ sit maior dolore eius primo. Et caue, ne facias illud quod ignorantes faciunt phlebotomatores in festinatione sua, et audacia ipsorum super eradicationem eius, præter quod administrent illud quod narrauimus. Multotiens enim faciunt euenire super homines infirmitates magnas, quarum difficiliores sunt ut frangantur, et remaneant radices eius omnes, aut quædam earum: aut ut extrahant ipsum cum quibusdam ossibus mandibulæ: sicut testificati sumus multotiens illud. Deinde colluatur post eradicationem eius cum uino, aut cum aceto & sale. Quod si accidat fluxus sanguinis ex locis (multotiens enim accidit) tunc tere

D aliquid ex zegi, & imple cum eo locum: & si non, cauteriza ipsum si non confert tibi zegi.

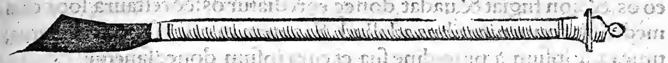
Formæ forcipum subtilium quibus mouetur dens in primis, sint longarum extremitatũ, breuis manubrij, grossi, ut non duplicentur quando cum eis premitur super dentem: sint sicut uides grossorum manubriorum, donec quando stringis cum eis, non dent seipsas, neque duplicentur: breuium extremitatum, & sint ex ferro indo, aut ex faled decenter facti, directarum extremitatum: & in eorum extremitatibus sint dentes, quorũ quidam ingrediantur in quosdam, et stringant constrictione decenti, forti. Et quandoq; fiunt extremitates sicut forma oris auis quæ nominatur ciconia, et sunt fortis constrictionis.

De eradicatione Dentium, & extractiõe ossium mandibularum fractorum. Cap. XXXI.

QVANDO remanet apud eradicationem Dentis qui frangitur aliquid, tunc oportet ut ponas super locum cotum cum butyro die uno, aut duobus diebus, donec mollificetur locus: deinde intromitte ad ipsum algasti, aut forcipes: quorum extremitates assimilantur ori auis quæ nominatur ciconia. Forma autẽ hæc est forcipum.

A

Sint extremitates eorum factæ sicut lima deintus: aut sicut aliskilfegi. Si ergo non obedit tibi ad exitum cum istis forcipibus, tunc oportet, ut caues super radicem, & detegas carnem totam, et intromittas instrumentum quod nominatur Palanca parua, cuius forma est hæc.

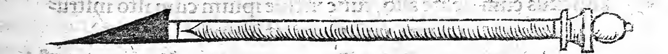

Sit breuis extremitatis, grossæ parumper: et non sit imbibitum, ut non frangatur. Si ergo egreditur radix per illud, est bonum: & si non, iuuare oportet cum istis instrumentis aliis, quorum formæ sunt istæ.

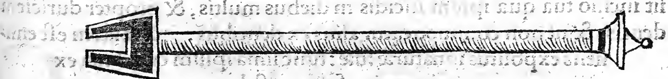
Forma primi triangulatę extremitatis, in qua est quædam grossitudo.

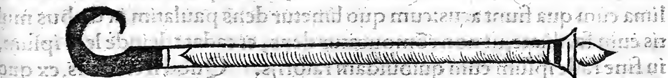
Forma triangulatæ extremitatis subtilis.

 B

Etiam iuuatur cum hoc instrumento habente duos ramos, cuius hæc est forma.

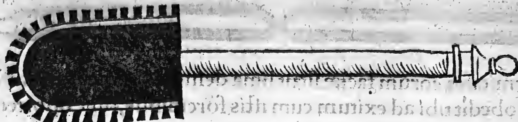

Et cum aliis instrumentis & ferramentis quæ præcesserunt in rasione dentium. Etiam sit iuuamentum cum hoc instrumento quod assimilatur uncino magno, huius formæ,

triangulatę extremitatis tortæ, in qua est quiddam grossitudinis, ut non frangatur: et sit non imbibitũ. Et scias, quod instrumenta dentium sunt multa: & similiter reliqua instrumenta non computantur, et artifex prudens, subtilis in arte sua inuenit per se ipsum instrumentum, secundum quod significant ei operatio & ægritudines ipsæ. Quoniã ex ægritudinibus sunt ad quas non dixerunt antiqui instrumentũ, propter diuersitatem specierũ earum. Si autẽ frangatur os ex mandibula, aut ex aliis ossibus oris, aut putrefit: tunc perscrutare super ipsum in loco suo cum eo quod conuenit ei ex instrumentis & forcipibus quæ dixi in extractione radicum, & iuuare cum gesti, cuius forma est hæc.

C

Sit in eo quiddam grossitudinis paulatim, ut stringatur, uel teneat cum eo os, & non fugiat & uadat, donec egrediatur os: & restaura locū cum medicinis conuenientibus ad illud. Si autem in osse est putredo parua, tunc rade ipsum a putredine sua, et cura ipsum, donec sanetur.

¶ De serratura Dentium eminentium super alios. Caput XXXII.

QVANDO Dentes eminent non secundum cursum suum naturalem, fœda fit per illud forma: & præcipue quando accidit illud in mulieribus, et puellis, scilicet uenalibus. Oportet ergo ut consideres. Nam si dens est natus post dentem alium, & non locatur, uel est possibilis eius serratura, neq; limatura ipsius: tunc eradica ipsum: et si est annexus cum dente alio, tunc incide ipsum cum isto instrumento, cuius hæc est forma.

B

D Est simile rostro paruo, & sit ex ferro indo, acutæ extremitatis ualde. Et sit incisio tua qua ipsum incidis in diebus multis, & propter duriciem dentis, & ut non commoueatur alius ex dentibus. Si autem est eminens expositus limaturæ suæ: tunc lima ipsum cum lima ex indo, cuius forma est hæc.

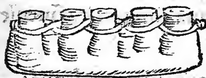

Sit totum ex indo, & manubriū eius minutorū punctorum ualde, sicut lima cum qua fiunt acus: cum quo limetur dens paulatim in diebus multis cum facilitate, ut non cōmoueatur dens, et cadat: deinde leni ipsum, in fine rade ipsum cum quibusdam rasorijs. Quod si est dens, ex quo frangatur pars, et lędit linguam: tunc oportet ut limes eum etiam, donec auferatur asperitas illius fractionis, & æquetur: et applanetur, & non lædat linguam, neq; corrumpat sermonem.

¶ De retatione Dentium cum filis auri. Caput XXXIII.

QVANDO accidit Dentibus anterioribus concussio & commotio a percussione, aut casu: & non potest infirmus stringere super illud quod comedit ut non cadat: et curasti eos cum medicinis stipticis, & non ualuit curatio: tunc ingenium in eis est, ut stringantur cum filo auri: quoniam argentum fit uiride, et putrefit post dies: sed

aurum nunquam mutatur. Et sit filum medium in subtilitate & grossicie secundum quantitatem quod capiat inter Dentes. Et forma quidem retationis est, ut accipias filum, & intromittas duplũ eius inter duos dentes sanos: deinde texeas cum duabus extremitatibus fili inter dentes motos, siue unus sit, aut plures, donec peruenias cum tela usq; ad dẽtem sanum alterius partis. Deinde itera texturam usq; ad partem a qua incępisti: & stringe manũ tuam cum subtilitate & sapientia, donec non remoueatur prorsus: et sit constrictio tua qua stringis filum, apud radices dentiũ, ut non euadat. Deinde incide extremitates fili superfluẽtes cum forficibus: et aggrega utrumq;, et conuerte eas cum gesti: et occulta ipsas inter dentem sanum & dentem motũ, ut non lædat linguam: deinde dimittatur ita strictũ dum remanet. Si autem soluitur, aut inciditur, stringe eos cum filo alio, et stabit cum eo taliter tẽpore toto. Et hæc est forma Dentiũ, et figura retationis duorum dentium sanorum, & duorum dentium motorum, sicut uides. Et quandoq; fit, ut redeat dens unus, aut duo post casum utriusq; in locis suis, & retentur sicut narrauimus, et remaneant: & non facit illud nisi artifex, prudens, et expertus. Et quãdoq; aptatur aliquod ex ossibus uaccinis: et fit ex eo sicut forma dentis, & ponitur in loco, ex quo munitur dens & stringitur, sicut diximus: et remanet, & seruitur cum eo tempore longo. A. B

¶ De incisione ligamenti quod accidit sub lingua, & prohibet loquelam.

Caput XXXIIII.

QVANDOQVE ligamentum hoc quod accidit sub lingua, est aut naturale, cũ quo nascitur homo, aut accidẽtale, a uulnere quod iam consolidatum est. Et operatio in eo est, ut aperias os infirmi in capite eius in sinu tuo, & eleua linguam eius: deinde incide illud ligamentum neruosum per latitudinem, donec soluatur lingua a retentione sua. Quod si in eo fuerit quiddam duriciei & nodationis, & fuerit illud ex consolidatiõe uulneris: tunc proijce in illud uncinum, & finde illud per latitudinem, donec incidas ligamẽtum, et soluatur nodatio. Et caue, ne sit fissura in profundo carnis, et incidas arteriam illic, et accidat fluxus sanguinis. Deinde colluatur in uestigio incisionis cum aqua rosata, aut cum aceto, aut aqua frigida. Deinde pone sub lingua licinium ex lino, quod teneat infirmus in omni nocte: ut non consolidetur secundo. Si autem accidat fluxus sanguinis, tunc pone super locum zegi tritum. Si uero uincit te sanguis, tunc cauteriza locum cum cauterio lentiginoso, quod conuenit ad illud: deinde cura ipsum cum reliqua curatione, donec sanetur.

C

¶ De extractione Ranulæ quæ fit sub lingua. Caput XXXV.

Ranulæ.

QVANDOQVE accidit sub lingua apostema quod assimilatur Ranæ paruæ, prohibens linguam ab operatione sua naturali: & fortasse magnificat adeo, donec implet os. Et operatio in eo est, ut aperias os infirmi coram sole: & considera apostema. Si ergo uides ipsum fusci coloris, aut nigri, durum, cui non inuenit infirmus sensum: tunc non tangas ipsum, quoniam est cancer. Et si est decliue ad albedinem, in quo est humiditas, tunc proijce in ipsum uncinum, & incide ipsum cum spatumili subtili, & libera ipsum ab omni parte.

Indicia Cancri.

Quod si uincit te sanguis in hora tuæ operationis, tunc pone super ipsum zegi tritum, donec abscindatur sanguis: deinde redi ad operationem tuam, donec extrahas ipsum cum complemento eius. Deinde colluatur cum aceto & sale: & cura ipsum reliqua curatione cōueniente ad illud, donec sanetur.

¶ De curatione apostematis duarum Amigdalarum. Caput XXXVI.

QVANDOQVE accidunt inter guttur godad, id est, glandulæ, quæ similantur algodad, quæ accidunt deforis: & nominantur duæ Amigdalæ: quas quando curas cum eo quod diximus in diuisione, et non sanantur, tunc considera. Si ergo est apostema durum, fusci coloris, pauci sensus: tunc non tangas ipsum cum ferro. Et si est rubei coloris, et radix eius est grossa: tunc non tangas ipsum etiam cum ferro, timens fluxum sanguinis, imo dimitte ipsum, donec maturetur. Et tunc aut perforabis ipsum: aut rumpetur per se. Et si est albi coloris, rotundum, & est radix eius subtilis: tunc oportet ipsum incidi. Et operatio in ipso est, ut consideres ante operationem suã, si quieuit apostema eius calidum quiete completum, aut imminuitur quadam diminutione: tunc ergo fac sedere infirmũ coram sole, & caput eius sit in sinu tuo: & aperi os eius, et accipiat seruiens inter manus suas, & premat linguam eius inferius cum instrumento, cuius hæc est forma,

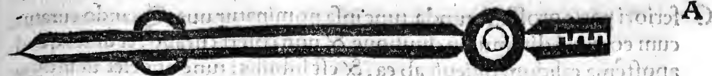
Glandulæ.

D

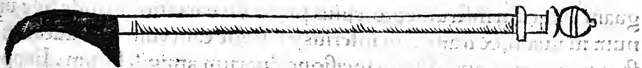

Fiat ex argento, aut ære, quod sit subtile sicut cultellus. Cum ergo premis cum eo linguam, & ostenditur tibi apostema, et cadit super ipsum uisus tuus: tunc accipe uncinum, & fige ipsum in amigdalam, et extrahe eam ad exteriora quantum potes, præter quod trahas cum ea aliquid ex tunicis. deinde incide eam cum instrumento, cuius hæc est forma quæ sequitur.

A

Assimilatur forficibus: uerumtamen extremitates eius sint curuatæ, ita quod orificium cuiusque earum est in directo alterius acute: unde cura ut sit ex ferro indo, aut alfuled imbibitum. Si autem non est presens hoc instrumentum, tunc incide ipsum cum spatumili, cuius hæc est forma,

Sit acutum a parte una, non acutum a parte altera. Et postquam incidis amigdalam unam, incide alteram secundum hanc eandem speciem incisionis. Deinde post incisionem gargarizet infirmus cum aqua frigida, aut cum aceto & aqua. Si autem accidat ei fluxus sanguinis, gargarizet cum aqua in qua bulliti sunt cortices granatorum: aut folia myrti, & similia illis ex stipticis, donec abscindatur fluxus sanguinis: deinde cura ipsum, donec sanetur. Et quandoque nascuntur in gutture apostemata alia, præter amigdalas duas. Incide ergo ea secundum quod dixi in incisione duarum amigdalarum æqualiter. Et ego quidem iam medicatus fui mulierem ex apostemate, quod natum erat inter guttur eius, quod trahebat ad fuscedinem, pauci sensus, quod iam fere clauserat guttur: & mulier respirabat a meatu stricto, et iam prohibuerat ei comestionem, et potum aquæ: & iam peruenerat ad mortem, si remansisset uno die, aut duobus diebus. Et apostema tantum ascenderat, quod emiserat duos ramos, donec exierant super duo foramina nasi. Properaui ergo festinanter, et fixi in unum eorum uncinum. Deinde traxi ipsum, & tracta ex eo est portio magna. Deinde abscidi eam, ubi comprehendi ex foramine nasi. Deinde feci illud ei quod processit ex foramine nasi altero. Deinde aperui os eius, & pressi linguam eius: et postea fixi uncinum in ipsum apostema: deinde abscidi ex eo partem eius, et non cucurrit ex eo nisi sanguis paucus: absolutum est ergo guttur mulieris, & incæpit statim bibere aquam, deinde accæpit ex cibo. Non ergo cessaui incidere ex illo apostemate multotiens tempore longo: & apostema succedebat loco eius quod incidebam, donec prolongatum est nimis & cum ea illud. Ingeniaui ergo, & cauterizaui apostema inter guttur. Stetit ergo ab additione: deinde ambulaui a parte, & non sciui quid fecit DEVS cum ea post me.

Aduersus fluxũ sanguinis.

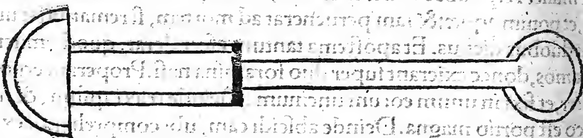
Experimentũ Autoris.

B

De incisione apostematis uuulæ. Cap. XXXVII.

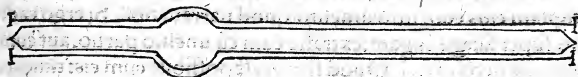
QVANDO descendit catarrus ad uuulam, & apostematur, & est longa: tunc ipsa nominatur perpendicularis: et si est in in-

G feriori parte grossa, rotunda, tunc ipsa nominatur uua. Quando curatur cum eo quod diximus in diuisione, & non cõfert curatio: et uides quod apostema calidum quieuit ab ea, & est subtilis: tunc oportet ut incidas eam. Et quæ ex ea est aggregata rotunda, & non est ei longitudo, et est sanguinea, aut fusci coloris, aut nigri, et non est ei sensus: tunc oportet ut deuites incisionem eius. In ea enim est timor super infirmum. Oportet ergo quando uides eam secundum modum quem dixi ex albedine, & longitudine sua, ut facias sedere infirmum coram sole: & premas linguam eius cum instrumento, cuius præcessit narratio: deinde fige uncinum in uuam, & trahe eam inferius: et incide eam cum uno duorum instrumentorum quæ dixi in incisione duarum amigdalarum. Et oportet ut non incidas ex ea, nisi illud quod additur super naturalem terminum sine additione. nam si tu incidis ex ea plus, lædes uocem & sermonem. Deinde post incisionẽ utere eo quod narrauimus in incisione duarum amigdalarum: & cura eam, donec sanetur. Si autem terretur infirmus ab incisione: tũc oportet ut utaris ingenio in cauterizatione eius absq; timore & pauore. Et modus cauterij in ea non est, nisi cum aqua acuta: et est, ut ponas caput infirmi in sinu tuo. Deinde preme linguam eius cum instrumento quod diximus. Deinde accipe ex aqua quam dixi tibi in capitulo cauterizandi, & confice cum ea calcem non extinctã, D & pone eam non spissam, neque subtilem, et imple ex ea concauitatem huius instrumenti, cuius hæc est forma.

Sit extremitati eius in qua ponitur medicina concauitas, sicut concauitas cochlearis radij: & pone instrumẽtum cum medicina super uuulam ipsam: et infirmus sit iacens super latus suum, ut currat saliua ex ore eius ex intrinseca medicina, ut non descendat ex ea ad guttur ipsius aliquid, & lædat ipsum. Deinde tene manum tuam cum medicina, Et tu exprimas eam super uuulam quantitate medietatis horæ, donec uideas eam iam denigratam, et sedatam mordicationem medicinæ. Et si uis ut accipias cotum, & inuoluas ipsum super extremitatẽ radij, et infundas cotum cum medicina, & intromittas radium cum coto in cannulam desuper, donec adhæreat cotum super uuulam. Fac illud multotiens, donec consequaris quod uis de cauterizatione uuæ. Deinde dimitte eam: ipsa namq; arescit & cadit post tres dies, aut quatuor. Quod si indiges ut iteres medicinam, itera ipsam: et post cauterizationem absterge in

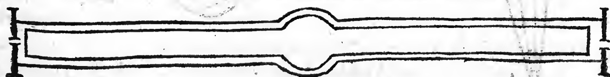
circumitu uuę cum coto imbibito in butyro, & mundifica cum eo quod est in circumitu eius ex medicina: & colluatur cum aqua frigida. Et curetur extrinsecus cum embrocis, & deintus cum gargarismis, donec sanet. Hęc ergo species curationis est salubrior incisione & longinquior a timore. Et quandoq; curatur uuula etiam cum eo quod est subtilius quam cauterium & incisio: curatur enim cum suffumigatione, secũdum hunc modum. Sume calamentum, & hyssopum, et origanum, & rutam, & ssеah, et chamomillam, et abrotanum, & similia eis ex herbis: & aggrega ea omnia, aut quædam eorum in olla, & submergantur cum aceto, & bulliant: et olla sit lutata cum luto decẽter: & sit in medio ollę foramen, super quod componatur instrumentũ concauum secundum hunc modum. A *

Fiat ex argẽto, aut ære: et intromittatur extremitas, in qua est granatum, in os infirmi, donec ascendat uapor ad uuulam super cannulam, donec obscuretur uuula multum. deinde itera super ipsam multotiens, donec arescat. Et caue, ne facias hanc curationem in principio aduentus apostematis. Plærũq; enim addit in apostemate: & non oportet ut facias illud nisi apud declinationem apostematis eius calidi. Si autem non est præsens tibi hoc instrumentũ, tunc accipe cãnam, et compone in extremitate eius corticẽ oui: ut nõ comburatur os infirmi: quoniã cortex oui prohibet uaporem comburere os: & hæc est ex bona curatione cum salute. B

¶ De extractione spinarum, & ossium de gula. Caput XXXVIII.

MVLTOTIENS adhæret in gutture os, aut spina piscis, aut aliud. Oportet ergo ut extrahas quod ex eis est apparẽs super quod cadit uisus, postquã premis linguã cum instrumento apud solem, & declaratur tibi quod est in gutture. Et quod non apparet tibi & occultatur in gutture, oportet ut facias uomere infirmũ antequã digeratur cibus in stomacho. Fortasse enĩ egredietur res annexa per uomitũ. Aut deglutiat infirmus frustũ napi, aut radicẽ lactucæ, aut deglutiat buccellã panis sicci: aut accipiat frustum spongię marinæ siccæ lenis: et liga ipsum in filo, deinde deglutiat ipsum. Cum ergo peruenit ad locum ubi sunt spinæ, aut os, et extrahitur, tunc egreditur. Si ergo non egreditur cum eo quod diximus: tunc utere instrumento ex plumbo secundũ hanc formam.

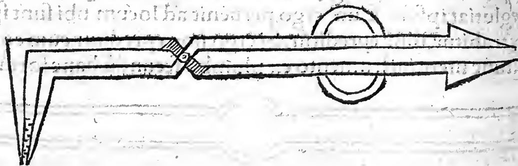

C Sit grossius quam Radius parumper, & in extremitate eius sit curuitas, quam intromittat in guttur suum cum facilitate: & ipse habeat caput suum eleuatum sursum. Et caueat a tactu suæ epiglotis, ut non accidat ei tussis, & impellat cum eo os, aut spinam, aut intromittat ipsum medicus manu sua. Verum quod infirmus intromittat, hoc est melius: propter scientiam suam de loco rei annexæ: & impellat inferius, aut trahat manum suam cum instrumento sursum, totum illud secũdum quantitatem quæ præparatur ei, donec egrediatur.

¶ De extractione Sanguisugæ. Caput XXXIX.

QVANDO medicatur sanguisuga cum eo quod dixi in diuisione ex curatione cum medicinis, & non confert, tunc considera in gutture infirmi coram sole, siue apud solem postquã premis linguam eius cum instrumento quod narraui tibi. Si ergo cadit uisus tuus super sanguisugam, extrahe eam cũ uncino paruo, aut cum gesti subtilibus decenter. Quod si non est possibile cum eis: tunc accipe cannulam concauam, & intromitte eam in guttur infirmi usque prope guttur: deinde intromitte in concauitatem cannulæ ferrum ignitũ cum igne. Fac illud multotiens: et abstineat infirmus ab aqua tota die. Deinde accipiat uitreatam plenam aqua frigida, et aperiat os eius in ea: et colluat os suum cum ea, & non deglutiat ex ea aliquid: et moueat aquam una hora post aliam cum manu sua. sanguisuga enim ilico cum sentit aquam cadit.

D Si autem non egreditur cum eo quod narrauimus, tunc suffumiga infirmum cum cimicibus, aut cum asa cum instrumẽto quod narraui in suffumigatione uuulæ. Fac illud multotiens, quoniam ipsa cadet. Et modus operationis in suffumigatione est, ut accipias ollam, in qua sint prunę uiuæ cum igne: & olla sit cooperta cũm coopertorio, in cuius medio sit foramen: & componatur in illo foramine extremitas instrumenti. deinde projice suffumigationem, & ponat infirmus os suum in extremitate cannulæ, & claudat os suum, ut non egrediatur suffumigatio, donec scias quod suffumigatio iam peruenit ad sanguisugam. nam sanguisuga statim cadet. Quod si non cadit, tunc itera suffumigationem multotiens. Et toleret infirmus sitim, & comedat salsa, & allia, & non bibat aquam. Necesse est ergo ut egrediatur cum hoc regimine. Et hæc est forma instrumenti cum quo extrahitur sanguisuga ex gutture.

quando cadit super ipsam uisus. Est simile forcipibus, sicut uides: nisi quia est ei hæc curuitas quæ intromittitur ad guttur. Et extremitas eius similis ori auis quę nominatur ciconia, in quo est asperitas limæ: quando comprehendit aliquid, non dimittit ipsum omnino. A

¶ De apertione Apostematum, & eorum sectione, & cura in genere. Caput XL.

APOSTEMATVM species sunt multæ, multorum modorum, secundum quod uenit rememoratio eorum, scilicet unius, et unius in hoc libro: & sunt diuersæ in perforatione eorum, et sectione ipsorum ex duobus modis. Quorum unus est ex specie apostematis in seipso, & eo quod comprehendit ex humiditatibus. Et modus secundus est propter loca, in quibus accidit ex corpore. quoniam apostema accidens in capite, est aliud ab apostemate accidente in ano: et apostema accidens in loco carnoso, est aliud ab apostemate accidente in iuncturis: & unicuiq; eorum est iudicium suum ex operatione. Et ex apostematibus sunt quæ non oportet ut perforentur, nisi post maturationem saniei in eis, & complementũ eius: et ex eis sunt, quæ oportet ut perforentur, dum sunt cruda, & non maturantur secũdum complementum. sicut apostemata quæ sunt propinqua iuncturis. Quoniam apostema quando accidit prope iuncturam, et prolongatur esse eius, donec putrefit quod est in circuitu eius, fortasse corrũpuntur ligamenta, aut nerui illius iuncturæ: quare est caussa propior contractionis illius membri. Aut est apostema apud membrum principale: quoniam si tu tardas perforationem eius, donec maturetur, nocebit uel illi, uel per illud membro principali. Aut est prope anum. perfora ergo ipsum immaturum: & non oportet, ut perfores, apostema crudum, non completæ digestionis, nisi quod est prope anũ, ut non putrefiat profundum, & longetur ad interiora ani, et fiat fistula, aut fiat in termino eius quod non sanatur. Oportet ut scias horã perforationis apostematis, quod maturatum est secundum complementũ: & est apud sedationem doloris, recessionem febris, et diminutionẽ rubedinis, et pulsationis, & acuitatem capitis apostematis: et reliqua signa. Et oportet, ut facias eandem perforationem in inferiori loco apostematis, & uehementioris eminentiæ; et sit perforatio uadens in longitudine corporis, si apostemata sunt in partibus manuum & pedum, & locis lacertorum, & chordarũ, et neruorum, & arteriarũ, et ad ultimũ in omnibus locis æqualibus, quibus non est reflexio. In illis autem quæ reflectuntur, uade cum perforatione secundum illud membrum. Quando uero apostema est in locis carnosis: tunc melius est ut dimittas perforationem eius, donec confirmetur eius digestio, sicut diximus secundum complementum. Quoniam si tu perforas ipsum ante illud, prolongatur cursus uirus ex eo, & est multæ sordis & sordiciei, & fortasse indu-

Modus sectionis Apostematũ duplex.

Apostematũ uariatio.

B

Signa Apostematis maturi.

C rantur labia eius, & profunditas eius. Et quędam apostemata perforantur secundum latitudinem corporis apud necessitatem: aut secūdum illud quo indiget membrum. Et oportet, ut administres in apostematibus paruis perforationē paruam, et in apostematibus magnis perforationē amplam: aut sectiones multas per similitudinē magnitudinis apostematis. Et sunt ex apostematibus, in quibus oportet ut concauetur cutis: et incidatur quando iam facta est sicut pannus, & facta est in termino, quod iam mortua est: sicut illud quod accidit in multis, ut dubelet, & bubonibus. Et ex eis sunt quæ secantur sectione habente tres angulos. Et ex eis est, ex quo inciditur sicut figura folij myrti. sicut apostema inguinum. Et ex eis sunt in quibus administratur sectio rotunda, & sectio lunaris: & similes eis ex sectionibus. Illud uero cui non est caput, sicut sunt apostemata lenia superficialia, oportet ut perfores ipsum perforatione superficiali, uel plana tantum. Et oportet, quando apostema est grossum, & iam collegit saniem multā, et perforas ipsum, ut non properes & extrahas pus totum in illa hora: imo extrahe ex ipso partem eius. Deinde opila apostema usque ad diem alium. Deinde extrahe quiddam ex pus iterum. Fac illud multotiens secundum gradationem, donec egrediatur: præcipue si infirmus est debilis uirtutis, aut mulier prægnans, aut puer paruus, aut senex decrepitus: spiritus enim animalis ab animali multotiens resoluitur cum egressione saniei: & fortasse moritur infirmus, & tu non percipis. Caue ergo hoc capitulum cautela

Cautela.

D magna. Et post perforationem tuam, qua ista perforas apostemata, oportet ut abstergas uulnus: & considera. Si ergo est uulnus apostematis paruum, aut est sectio plana, tunc administra licinia ex lino, aut coto antiquo. Et si est apostema magnum, & fissuræ perforationis multæ sunt, oportet tunc ut intromittas in omnem fissuram licinium, donec perueniant adinuicem. Et si in apostemate abscidisti partem cutis, aut in circumitu concauasti eam: tunc oportet ut impleas eam coto ueteri, aut sicut quando texitur pannus, aut raditur lanugine lini absque humiditate: & stringe ipsum usque ad tertium diem. Deinde proijce ipsum, & cura illud cum eo quod oportet ex unguento, donec sanetur. Si autem accidat fluxus sanguinis in hora tuæ operationis, tunc administra aquam frigidam, & acetum, postquam imbibitur in eis pannus: et ponis ipsum super locum fluxus sanguinis multotiens. Si autem perseuerat fluxus sanguinis, tunc oportet ut administres regimen, & curationem, & pulueres, quæ narraui in locis multis huius nostri libri, & ex diuisione. Si autem est in tempore hyemis, et locus apostematis est multorum neruorum: tunc oportet ut infundas puluillos cum uino, & oleo calidis; & ponas eos super loca. Et si fuerit in æstate, & loca sunt carnosa: tunc oportet ut ponas puluillos imbibitos in aqua, & oleo, aut cum uino & oleo, & totum illud frigidum. Donec

Contra fluxū sanguinis.

quando erit dies tertius, sicut diximus, tunc oportet ut soluas apostema, & abstergas ipsum, & administres in curatione eius quod ei conuenit, donec sanetur. Hoc est ergo quod necessarium est ex cognitione curationis apostematum uniuersaliter. Secundum semitam uero distinctionis, iam dixi de omni apostemate, qualiter est uia ad curationem eius capitulatim singulariter. A

❡ De sectione apostematum quæ accidunt in cute capitis. Caput XLI.

ACCIDVNT in cute capitis apostemata parua, & sunt ex speciebus Nodorum, quos cõtinent tunicæ, quę sunt eis sacci: quasi ipsa sint hausolati gallinę. Et ipsorũ species sunt multæ. Ex eis sunt pingues: & ex eis sunt quæ continent humiditatẽ similem limo: et ex eis quæ continent humiditatem similem frisatis & pultibus: et eis similibus, et ex eis sunt, quæ sunt lapidea dura. Et in sectione omniũ, & ipsorum extractione non est timor, dum apud ipsorum sectionẽ non facit contrarietatem arteria. Et operatio in sectione eorũ est, ut experiaris ea cum instrumento, cuius forma uenit post hæc, quod nominatur Intromissum, donec scias quid contineat. Nam si est illud quod continet humiditas, tunc seca ipsum sectione secundum longitudinem sectione superficiali: secũdum hanc formã. Et incipe cum sectione ex linea b. ad lineam, g. Cum ergo euacuatur humiditas, tunc excoria kistin quæ continet illam humiditatẽ, & non dimittas ex ea aliquid penitus. Multotiens enim redit, si remanet ex ea aliquid. Deinde submerge cotum in unguento ægyptio, si est præsens: & si non, in aqua & sale: & imple cum eo uulnus, et dimitte ipsum usque ad diem alium. Ipsum enim corrodet quod remansit ex kisti. Deinde itera super ipsum cotum cum ægyptio secundo, & tertio, & si indiges illo, donec confidas quia non remanserit ex kisti aliquid. tunc eñ cura uulnus cum unguento, donec sanetur. B

Quod si apostema continet nodum pinguem: tunc seca ipsum secundum hanc formam, sectione habente formam crucis: & proijce uncinos inter duo labia sectionis, & excoria ipsum ab omni parte: & conare uirtutem tuam in extractione tunicæ quæ continet ipsum. Si autem contrarietatem facit tibi arteria, tunc fac illud quod narrabo tibi post. Et similiter fac in apostemate, si est lapideum, ex sectione, & curatione eadem, secundum quod diximus. Et sectio super apostema lapideum est facilior: quoniam est pauci sanguinis

C &humiditatis. Et quandoq; sunt quædam horum apostematum quæ sunt in capite in quibusdam hominibus, cum quibus penitus nõ est humiditas. Quod est: quia ego secui super apostema in capite mulieris uetulæ, & inueni apostema sicut lapis solidus & durus, asper, albus, qui non poterat frangi: & si percuteretur cum eo aliquis projiciendo, uulnerat ipsum. In alijs uero apostematibus accidentibus in capite, præter hæc scilicet apostemata quæ accidunt in capitibus puerorum, & apud radices aurium, sectio eorum omnium sit sectio superficialis. Vel pone perforationem eorum semper ab inferiori parte eorum, ut alleuietur cursus saniei ad inferiora. Deinde cura ea cum eo quod conuenit eis ex curatione.

De sectione Strophularum in collo. Caput XLII.

MVLTOTIENS accidunt ista apostemata in collo, & sub assellis, & inguinibus: et quandoq; accidunt in reliquo corpore. Et super illa quæ ex eis accidunt in collo, sunt unum, et multa: & generantur ab inuicem: & omnis Strophula ex eis est intra tunicam propriam ei, sicut est in nodis & apostematibus capitis, sicut narrauimus. Et species harum Strophularũ sunt multæ. Et ex eis enim sunt lapideæ: & ex eis sunt quæ continent humiditates: et ex eis sunt malignæ, quę non obediunt curationi. In illa ergo quam ex eis uides bonæ dispositionis in tactu, cuius manifestũ est propinquũ colori cutis, & mouetur ad omnem partem, & nõ est annexa cum neruis colli, neq; cum guidegi, neq; cum arteria, neq; est profunda: oportet ut seces eam sectione superficiali a superiori parte ad inferiorem partem corporis ex linea, b. ad lineam, g. & excoria eam ab omni parte: & extende duo labia cutis cum uncino, aut cum uncinis multis, si indiges illo, sicut diximus in apostematibus capitis, & extrahe eam paulatim. Et est super cautelam, ut non incidatur uena, aut neruus. Et sit spatumile non acutum ualde: ut non addat tibi manum tuam cum incisione, aut inquietet infirmum, & incidas quod non est necesse. Si autem incidis uenam, aut arteriam, aut prohibet te ab operatione, tunc pone in uulnus zegi tritum, aut quosdam pulueres qui abscindũt sanguinem, & stringe uulnus, & dimitte ipsum, donec quiescat acuitas apostematis, & mollificetur uulnus: uel incipit & uult putrefieri. nam sanguis abscinditur tunc. Redi ergo ad operationem tuam, donec compleas. Deinde inquire digito tuo indice, si remansit aliquid ex Strophulis alijs paruis: ergo incide eas, & munda eas. Quod si est in radice Strophulæ uena magna: tunc oportet ut non incidas illam Strophulam ex radice sua: imo oportet ut liges eam cum filo duplato forti, et dimittas eam donec cadat per se absque nocumento. Deinde imple uulnus coto ueteri, quod iam submersisti in unguẽto ægyptio. Deinde cu-

D

b

g

Verissimũ est ad Strofulas, & ad alia apostemata, siue hemigraneã, seu alium antiquũ morbum existentẽ a collo supius ali-

ra ipsum. Si inciditur Strophula tota, tūc oportet ut aggreges labia duo uulneris: & suas ipsum statim, postquam uides quia prorsus non remansit superfluitas. Si autem uides quod remansit superfluitas propter magnitudinem Strophulæ, tunc oportet ut intendas ad incidendam radicem eius, & extrahendam eam: & administra suturam quam diximus. Et quæ ex Strophulis continet humiditates, perfora illam perforatione superficiali: ut appareat tibi locus maturitatis eius: & pone perforationem ab eo quod sequitur inferius corporis, sicut diximus. Deinde administra post perforationem licinia cum unguento, & similia eis, ut corrodat quod remansit ex corruptione, donec quando uides uulnus iam mundatum esse: tunc cura ipsum cum unguento generatiuo carnis, donec sanetur.

A cubi districtū, quod patiens purget cū pillulis de aloe, & masticis: tā diu, successiue tū, quousq; incurrat patiens disynteriam. Postea succurre disynteriæ: & liberaliter: & illud facies cū licinio Galeni, semis apij, et opij the baici ana omniū, tere & cribella, & cōfice cum melle Carobiarū: q̄d sic fit. Accipe Carobias pingues, et incide eas minutim, & pone l.v.lib. aquę: & fac bullire quousque tibi uisum fuerit: & cola, & liquorem illum pisia ad lentū ignem, donec ad spissitudinem mellis redigatur. B

¶ De sectione Epiglotis ab apostemate intra guttur accidente. Caput XLIII.

DIXERVNT antiqui hanc sectionem in Epigloti, et non uidi aliquem in terra nostra, qui eam fecerit: & hæc est scriptura sermonis eorum. In habentibus autē synanchiam, oportet ut deuitetur sectio Epiglotis: cum non fiat iuuamentū per illud: propterea, quod omnes uenæ & pulmo sunt infirmi. In illis uero qui habent apostema calidū in ore, aut gutture, aut duabus amigdalis, quando non est ęgritudo in cannali, oportet uti sectione Epiglotis, ad fugiendū ex perditione quę fit ex pręfocatione. Oportet ergo quando uolumus illud, ut secemus Epiglotim sub tribus circulis Epiglotis, aut quatuor, sectione parua per latitudinē, in eo quod est inter duos circulos per quantitatē, quod sit sectio in sifac, non in cartilagine: & iste quidem locus est conueniens sectioni, quoniam est priuatus carne, et uasa sanguinis ab eo sunt longinqua. Quod si medicator est timidus, tunc oportet ut extendat cutem gutturis cū uncino. Deinde findat cutem, donec quando peruenit ad cannalem: deuitet uas sanguinis, si uidet ex eis aliquid. Deinde secet sifac quod narrauimus: & significatur super sectionem cannalis ex phlegmate quod egreditur ex ea, cum eo quod disrūpitur, et abscisione uocis. Et dimitte uulnus apertum tempore aliquo. Cum ergo remouetur hora in qua timetur præfocatio, aggrega duo labia uulneris cutis, et sue ipsam solam absque cartilagine. Deinde administra medicinas quæ faciunt nasci carnē, usquequo sanetur. Inquit Albucasis. Summa huius sermonis quem narrauimus, expositio non est, nisi quando uident, quod aliquod horum apostematum iam opilauit guttur infirmi: & sublimatus est infirmus super mortem, & uult intersecari anhelitus eius: uadunt ad secandum Epiglotim, ut respiret infirmus super locum uulneris quadam respiratione, & saluetur a morte: & propter hoc præceperunt dimittere uulnus apertum, donec consumatur malicia ægritudinis, & est malicia

C eius tribus diebus, et quasi ipsa: tunc ergo præceperunt suere uulnus, & curare ipsum, donec sanet. Et illud quod uidi per me ipsum est, quod una ancilla accæpit cultellum, & misit eum in guttur suũ, et incidit cum eo partem cannalis pulmonis. Et uocatus sum ad curationem eius, et inueni eam mugire, sicut est mugitus mortui. Detexi ergo a uulnere, et inueni sanguinem qui egressus fuerat ex uulnere paruum. Confisus ergo sum, quod ipsa non absciderat uenam, neq; guidegi: & uentus egrediebatur ex uulnere. Properaui ergo, et sui uulnus, & curaui ipsum, donec sanum est: et non accidit ancillæ aliquid, nisi raucedo in uoce: & rediit post dies ad meliorem dispositionum suarum. Hinc ergo dico: quod in sectione Epiglotis non est timor.

Experimentũ Autoris.

¶ De sectione Herniæ gutturis. Caput XLIIII.

Hernia gutturis.

HOC APOSTEMA nominatum Hernia gutturis, est apostema magnũ, secundum colorem corporis: & est in mulieribus multum. Et est secundum duos modos: aut enim est naturale: aut est accidentale. In naturali certe non est ingenium. Accidentale uero est secundum duos modos: quorũ unus est similis nodis pinguibus. Et modus alter,
D est similis apostemati quod fit ex nodatiõe arteriæ. Et in ipso est timor, & non oportet ut præsumptio fiat ad ipsum cum ferro, nisi in eo quod est paruũ: & tu proba ipsum, et inuestiga ipsum cũ Intromisso. Si ergo inuenis ipsum simile nodo pingui, et non est suspensum cum aliqua uenarũ: tunc seca ipsum, sicut secantur nodi: & extrahe ipsum cũ eo quod continet ex kisti, si est in kisti: et si non, tunc perscrutare totũ eius. Deinde cura locũ cum eo quod oportet ex curatione, donec sanetur.

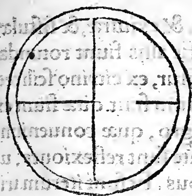
¶ De sectione super species Nodorum. Caput XLV.

NODORVM multæ sunt species, & ego iam dixi omnes species eorum in diuisione: et oportet ut narrem hic differẽtiam inter Nodum, & Exituram: cum sit dubitationem faciens. Dico ergo, quod cum Exitura est caliditas, et febris, & dolores uehementes, donec sedatur ebullitio superfluitatis, et completur putrefactio: tunc enim quiescunt febris & calor. Cum Nodo uero non est caliditas, neque febris, neque dolores, et continet eos kistis sifachin, qui est eis saccus proprius, & est secundum colorem corporis: & est incæptio eorum sicut cicer, & fit sicut batecha, & maior & minor. Et sunt secundum duas species: aut pingues: aut continent humiditatem. Et colores humiditatis sunt multi, secundum quod dixi in diuisione. Oportet ergo, quando peruenis ad curationem Nodi, ut experiaris eum, & inquiras ipsum in primis cum instrumento quod nominatur Intromissum, secundum quod ueniet forma eius in capitulo quod est post hoc. Et modus inquisitionis aposte-

Exitura.

Nodus.

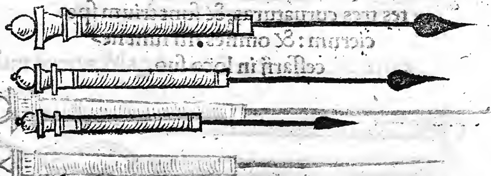
matum, et Nodorum omnium est, ut accipias hoc instrumentum, et intromittas ipsum in humidiorem locum, quem inuenis in apostemate: & tu reuolue digitos tuos cum eo paulatim, donec scias quod instrumentũ iam penetrauit cutem. Deinde ultima manum tuam secundũ mẽsuram magnitudinis apostematis. Deinde extrahe Intromissum, et considera illud quod egredit̃ in uestigio eius. Si ergo egreditur humiditas currens, quicunq; color sit: tunc seca ipsum sectione superficiali, secũdum quod dixi in reliquis apostematibus. Et si nõ egreditur humiditas in uestigio Intromissi, tunc scias quia est pinguis: seca ergo super ipsum sectiõe habente formã crucis, secundum formã hanc, sicut A

docui te: & suspende ipsum cum uncinis, & excoria cutem ab omni parte cum facilitate: & custodi kistin si potes sup illud, ut extrahas ipsam sanam cum Nodo. Si autẽ disrumpitur kistis apud operationem, & non est possibile extrahere ipsam sanam, multotiens enim accidit illud, tunc extrahe ipsam frustatim, donec non remaneat ex ea aliquid. Nam si remanet ex ea aliquid parum, aut multum, redit Nodus secundum plurimum. Quod si uincit te, & remanet ex eo parum: tunc imple uulnus apud completionem tuam, quibusdam pulueribus corrosiuis acutis: & stringe uulnus, & pone supra ipsum quod sedet apostema calidum, & cura ipsum cum reliqua curatione, donec sanetur. Si ergo est Nodus magnus, tunc sue duo labia eius, et cura ipsum cum eo quod incarnat. Si autem est tibi contraria uena pulsatilis, aut non pulsatilis: tunc propera, & imple locum zegi trito, & dimitte ipsum strictum duobus diebus, aut tribus, donec putrefiat uulnus, & quiescat ebullitio sanguinis: deinde redi ad incidendum illud quod remansit ex Nodo. B

De formis instrumentorum pro sectione & perforatione. Caput XLVI.

EX EIS sunt formæ Intromissorum, et sunt triũ specierum. Ex eis enim est magnum, & ex eis est medium, & ex eis est paruum.

Forma Intromissi magni.

Medij.

Parui.

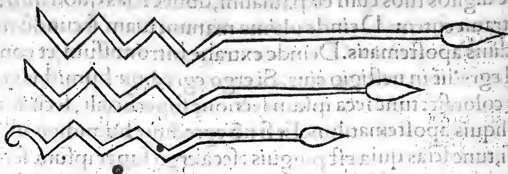
Fiant ex ferro alfulud quadratarum extremitatum decenter, ut festinent introitum in apostemate. Et istæ sunt formæ Experientium, & nominantur albered, id est, perforantia: & unum eorum nominatur be-

C rib, id est, perforans: & sunt trium specierum. Ex eis enim est magnum, & medium, & paruum.

Forma Experientis magni.

Medij.

Parui.

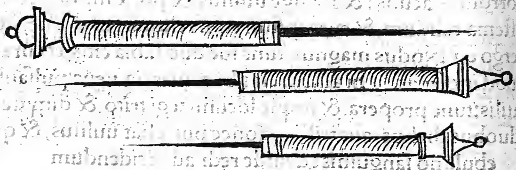
Conueniunt, ut inuestigentur per ea apostemata, & exituræ, & fistulæ, & bubones ab eo quod inter ea est ex ossibus. Et alijs fiunt rotunda, tersa, lenia, sicut acus magnæ quibus subsellia suũtur, ex citrino scilicet, aut ex ære, aut ferro, aut argento. Et meliora eorum sunt quæ fiunt ex citrino. Et fiunt Experientia etiam de plumbo nigro, quæ conueniunt ut per ea experiantur fistulæ, quarum concauitate sunt reflexiones, ut reflectantur cum lenitate sua cum illis reflexionibus. Et sunt iterum trium specierum. Quoniã ex eis sunt longa, ex eis media, & ex eis breuia, secundum quantitatem amplitudinis fistulæ & stricturæ eius.

D

Forma Experientis ex plũbo magni.

Medij.

Parui.

Forma Vncinorum, et sunt multarum specierum. Quoniam ex eis sunt simplices, scilicet quibus est curuitas una: & sunt trium specierum sicut uides, Magni, Medij, et Parui. Et ex eis sunt Vncini cæci: & sunt trium specierum. Et ex eis sunt uncini habentes duas curuaturas, & sunt trium specierum: & ex eis sunt uncini habentes tres curuaturas, & sunt trium specierum: & omnes isti sunt necessarij in loco suo.

Forma Vncini simplicis magni.

Medij.

Parui.

A

Forma Vncini cęci magni.

Medij.

Parui.

Forma Vncini magni habẽtis duas curuaturas.

Medij.

Parui.

Forma Vncini magni habẽtis tres curuaturas.

Medij.

Parui.

Et istę sunt formę Scalpellorum, quibus secantur & excoriantur Nodi, & apostemata: et sunt triũ specierum: quoniã ex eis est magnũ, mediũ, et paruũ. Eorũ extremitates quibus fit sectio sunt acutæ, extremitates aliæ sunt non acutæ: & non ponuntur taliter, nisi ut cum eis fiat iuuamentũ in excoriatione Nodorũ apud timorem incisionis uenæ, aut nerui: & ut sanetur per ea infirmus, et inueniat tranquillitatem parũper ex adustione quam inuenit apud excoriationem apostematis. B

Forma Scarpelli magni.

Medij.

Parui.

Istæ sunt formæ Magda, & sunt specierum trium.

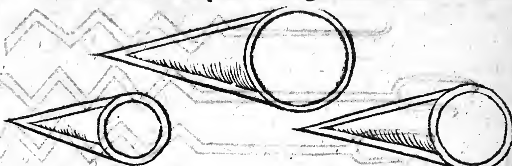
Forma Magda magni.

Medij.

Parui.

C Fiunt ex ære, & sunt similia Radio, cum quo fit alcohol : & in extremitate lata est puncta Spatumilis occultata : & in ea currit ad interiora, & ad exteriora quando uis, sicut uides.

Forma Spatumilis magni.

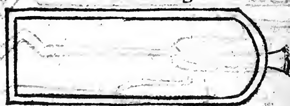
Forma Spatumilis medij. Forma Spatumilis parui.

Forma Spatumilium quæ absconduntur inter digitos apud perforationem apostematum : & non percipiunt ea infirmi : et sunt trium specierum, magnum, medium, et paruum.

Mediæ.

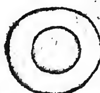
Forma Ventosæ magnæ.

Forma Ventosæ paruæ.

D Formæ Ventosarum cum quibus abscinditur fluxus sanguinis : & sunt trium specierum, magnæ, mediæ, & paruæ. Fiant ex ære, aut citrino, rotundæ, ad longitudinem parumper, sicut uides : & sint ad subtilitatem. Et oportet ut sint istæ species Ventosarum apud te magnæ, & paruæ: ut abscindas per eas sanguinem cum uelocitate apud necessitatem, & tunc quando non est tibi præsens medicina. Verumtamen non utaris eis in abscisione sanguinis in omni loco corporis, & non utaris nisi in locis carnosis: sicut lacertis cruris, & coxæ, et lacertis brachiorum, & mammillarum, & uentris, et inguinum, & similibus eis, ex lacertis carnosis, humidis. Et quandoq; fiunt ex eis instrumenta parua alia similia corticibus fisticorum, secundum suam formam: quibus abscinditur sanguis quando fluit ex loco phlebotomię, aut apud incisionem uenæ, aut arteriæ : & quandoq; fiunt ex eis rotundæ secundum hanc formam.

De cura Mammillarum hominum quæ mammillis mulierum assimilantur. Caput XLVII.

QVANDOQVE inflantur Mammillæ quorundam hominum apud complementum somni (id est, cum incipiunt pollui in somno) donec similantur mammillis mulierum : & remanent

apostemosę fœde. Qui ergo abhorret illud, oportet ut secet super mammillas sectione lunari, secundum hanc formam ex linea, b. ad lineam, g. Deinde excoria pinguedinem totam. Postea imple uulnus ex medicamine incarnatiuo. Deinde aggrega duo labia uulneris cum sutura, & cura ipsum, donec sanetur. Si autem declinat mãmilla ad inferiora, & mollificatur propter magnitudinem suam, sicut accidit mulieribus: tunc oportet ut findatur in duobus lateribus suis superioribus duabus sectionibus similibus figuræ lunari, quarum unaquæq; continetur cum altera apud fines utriusq;, donec sit linea maior continens minorem, secundũ hanc formã ex linea, b. ad lineam, g. Postea excoria cutem quæ est inter duo labia, & aufer pinguedinem, et administra quod diximus de sutura & pulueribus, quod est necessariũ ex curatione, donec sanetur. Si autem non comples incisionem eius quod oportet te incidere, propter inquietudinẽ infirmi, aut propter fluxum sanguinis: tunc oportet ut impleas uulnus coto submerso unguento corrosiuo, & dimitte ipsum, donec corrodat illud quod remansit ex pinguedine. Deinde cura ipsum, donec sanetur.

¶ De perforatione apostematis, quod accidit sub Titillico. Caput XLVIII.

ISTA apostemata quæ accidunt sub Titillico, sunt ex speciebus Strophularũ dura, quæ continet kistis, & ex eis sunt quæ continent humiditates. Quæ ergo sunt ex eis quæ continent humiditates, oportet ut secentur sectione lunari, secundum hanc formam, ex linea b. ad lineam, g. cum ergo euacuatur totũ quod est in apostemate ex sanie, tunc imple ipsum coto ueteri, et dimitte ipsum usq; ad diem alium. Deinde auferatur cotum, & curetur cum unguento conueniente ad illud, donec sanetur. Quod si apostema fuerit ex specie nodorum Strophularũ, tunc scinde super ipsum, sicut diximus in sectione super Strophulas æqualiter. Si autem extenditur uulnus in hoc ut emittat pus, tunc administra in eo cauterium, secundum quod diximus in eo quod præmissum est. B

¶ De sectione apostematis quod accidit propter Arteriam & Venam. Caput XLIX.

QVANDO disrumpitur Arteria, & cõsolidatur cutis quæ est supra eam, tunc multotiens accidit inde apostema: & similiter accidit Venæ etiã, ut accidat in ea apostema & inflatio. Et signa quibus cognoscit, quod apostema & inflatio sint propter Arteriam et Venam, sunt: quoniam, quando apostema est propter arteriam, est longũ, aggregatum in profundo corporis: & quando impellis apostema digitis tuis, sentis quasi sit ei stridor. Et illud quod est propter Venam, est

Apostema Arteriarum.
Venarum.

C rotundũ in manifesto corporis. Et sectio super hoc apostema est error, & præcipue quod est sub ascellis, et inguinibus, & collo, et in locis multis corporis: et est magnũ ualde. Oportet ergo ut deuitetũ eius cura cum ferro, et quod ex eis etiam est in extremitatibus, aut in capite, oportet ut deuitetur. Super illud ergo quod ex eis est ex inflatione orificij Arteriæ, finde in cute sectione in longitudine. Deinde aperi sectionem cum uncinis, postea Arteriam: et libera eam ex tunicis, donec detegatur. Deinde intromitte sub ea acum, et fac eam penetrare usq; ad latus aliud, & stringe Arteriam cum filo duplo in duobus locis, secundũ quod docui te in extractione duarum Arteriarũ quæ sunt in timporibus. Deinde punge locum, qui est inter duo ligamenta cum spatumili, donec egrediatur sanguis qui est in eo totus, et soluatur apostema. Deinde administra curationem quæ generat pus, donec cadant ligamẽta: postea cura illud cum unguentis cõuenientibus ad illud, donec sanetur. Quod si fuerit apostema propter sectionem Venæ, tunc oportet ut teneas manu tua quod tibi possibile est ex apostemate cum cute. Deinde intromitte acum sub loco quem tenuisti manu tua, & fac eam penetrare: & sit in ea filum duplum, donec extrahas ipsum ex latere altero. Deinde liga cum ipso apostema ligamento bono: secundum quod dixi tibi in ligamento uuæ, a

D duabus partibus cum duabus extremitatibus fili. Si autem times quod extrahatur filum, tunc intromitte acum aliam cum filo alio sub apostemate toto apud incisionem acus: preme, & stringe fila tua in quatuor locis. Deinde seca apostema in medio sui, donec quando egreditur quod in eo est: tunc incide superfluitatem cutis, & dimitte quod ligatum est ex ea. Deinde pone super ipsum puluillum quem submersisti in uino, & oleo. Deinde administra curationem, quæ fit cum licinijs & unguentis, donec sanetur.

De apostemate quod accidit ex torsione Neruorum. Caput L.

Apostema Neruorum.

SICVT accidit apostema in Arteria & Vena, similiter accidit apostema in Neruis: quod accidit in eis percussio, aut accidit a labore superfluo, et similibus: et fit plurimũ illis in locis adiutoriorũ, aut calcanei, & in omni loco in quo mouentur iuncturæ: et est apostema graue. Similatur color eius reliquo corpori, & est in pluribus dispositionibus absq; dolore: et quando stringitur cum uehementia, sentit in eo infirmus simile stupori. Et non est apostema aggregatum in profundo corporis, imo est sub cute, & ipsum mouetur ad omnẽ partem, et non uadit ad anteriora, uel ante, neq; retro ad posteriora. Quod ergo ex eis est in iuncturis, non oportet ut inuadatur cum ferro: fortasse enim accidet contractio. In illo autẽ quod ex eis est in capite, aut in fronte, finde cutem cum spatumili. Si ergo est apostema paruum, tunc tene ipsum cum forficibus, & abscinde ipsum a radice. Et si est magnum, tunc suspende ipsum

cum uncino, & excoria ipsum: deinde aufer ipsum, & aggrega uulnus cum sutura: & cura ipsum, donec sanetur. A

De sectione apostematis, quod accidit in uentre. Caput LI.

ACCIDVNT quibusdam hominibus multotiens in uentribus eorum, & in reliquis corporibus ipsorum, thelil, quæ nominantur Fungalia, per similitudinem ipsorum cum fungis. Quorum radix est subtilis, & ipsorum caput est grossum, & conuersa sunt labia eorum. Et est ex eis paruũ: & est ex eis quod magnificatur ualde. Et ego quidem iam uidi uirum, et in uentre eius erant duo thelil, quæ erant magis quam rebus alijs similia fungis: non erat differentia inter ea, alba, minutæ radicis, & inuersabantur labia eorum, & findebantur, et humiditas currebat ex eis semper. Incidi ergo ea, & inueni in pondere unius quasi .x. & VIII. unc. & in altero quasi .VI. unc. Et operatio in incisione eorũ est, ut consideres tunc, si infirmus est humidus, & color thelil est albus, humidum, subtilis radicis: tunc incide ipsum cum spatumili lato, & sint in præsentia tua cauteria in igne. Multotiens enim expellitur apud sectionem eius sanguis multus: propera ergo si te uincit sanguis, tũc cauteriza ipsum. Quod si uides infirmum pauidum & timidum ab incisione cum ferro, tunc accipe filum ex plumbo decenter factum, et stringe cum eo athelul: cuius modus est quem diximus, & dimitte ipsum duobus diebus. Deinde adde in strictura plumbi. Non ergo cesses stringere plumbum, quotiens imprimit in thelil, donec abscindat, & cadat per se absq; labore. Si autem thelil grossæ fuerit radicis, tunc in incisione eius est quiddam timoris & pauoris: præcipue quod est in uentre. Verumtamen possibile est, ut incidas medietatem eius. Deinde cauteriza ipsum, ut non redeat. Deinde cura ipsum, donec sanetur uulnus. Et caue ne præsumas incidere thelil quod est fusci coloris, pauci sensus, fœdi aspectus. ipsum enim est apostema cancerosum: & ego ueniam cum rememoratione Cancri post hoc.

Fungalia.

B

De cura eminentiæ Vmbilici. Caput LII.

FIT eminentia Vmbilici ex caussis multis. Aut ex fissuris sifac, quod super uentrem est: & exit ex eo althub, aut intestinum, secundum quod accidit in reliquis rupturis. Aut ex sanguine qui fluit ex Vena, aut ex Arteria, secundũ quod præmissum est. Aut ex uentositate cöartata in eo. Si autẽ est propter fissuram sifac, et exitum thirbi: tunc est color apostematis similis colori corporis: & est lene, absq; dolore: & apparet diuersi situs. Et si est propter egressionem intestini, tunc est situs eius, cum eo quod narrauimus, uehemẽtioris diuersitatis. Cum ergo tu premis ipsum digitis tuis, occultatur: deinde redit, & fortasse est cum eo sonitus: et magnificatur multũ apud introitum balnei, & laborem uehementẽ. Si uero est propter humiditatẽ, est lene, tunc non occultatr quan

Caussæ eminentiæ Vmbilici.

C do premis ipsum manu tua, neq; constringit, neq; additur. Quod si est propter sanguinẽ, tunc cũ istis signis apparet apostema ad nigredinẽ declive. Si aũt est propter carnẽ natam: tunc est apostema graue, grossum, durũ, et figitur scd'm quantitatẽ unam. Si uero est propter uentositatẽ, tunc tactus eius est lenis. Et operatio in illo est, ut cõsideres tũc, si eminentia umbilici est propter sanguinẽ Arteriæ, aut Venæ, aut uentositatem: tunc oportet ut prohibearis a curatione eius. Nam in illo est timor & pauor, sicut docui te in capitulo, in quo dixi apostemata propter arteriam & uenã. Quod si eminentia umbilici est propter intestinũ, aut zirbum: tunc oportet ut præcipias infirmo, quatenus teneat anhelitũ suum, & stet stans extensus. Deinde signa cũ encaustro in circũitu umbilici totius. Postea præcipe ei, ut resupinet inter manus tuas super dorsum suũ. Deinde circũda cũ spatumili lato in circũitu umbilici super locũ quem signasti cũ encaustro. Postea extende mediũ apostematis ad superiora, cum uncino magno. Deinde liga eum in circũitu forti cum filo, aut cum chorda de serico ligamẽto firmo: et sit nodus ligamẽti alẽxotati. Deinde aperi mediũ apostematis extensum supra ligamentũ. Si ergo inueneris ipsum iam captũ a ligamento: tunc extrahe alenxotati, & intromitte in ipsum digitũ indicem, et impelle intestinũ ad interiora uentris: & si inue-
D neris zirbũ, tunc accipe ipsum cũ uncino, et incide superfluitatem eius.

Si autẽ contraria est tibi arteria, aut uena: tunc circũda ipsum multũ. Deinde redi ad operationem tuam. Et accipe duas acus, & intromitte in eis duo fila fortia: & intromitte duas acus in circũitu quem fecisti circa apostema in modũ crucis, quas facis penetrare. Deinde stringe apostema in quatuor locis super acus: & si uis, aufer acus, et dimitte locum, donec putrefiat caro extensa: & cadat per se: aut incide ipsam quando subtiliatur & putrefit. Deinde cura ipsum cum eo quod oportet ex unguentis, donec sanetur. Quod si eminẽtia umbilici est ex carne nata in eo, aut ex humiditate: tunc oportet ut concaues apostema, sicut diximus. Et extrahas sanguinem, aut humiditatem, quam inuenis in eo. Deinde cura ipsum cum eo quod solidat locum.

¶ De cura CANCRI. Caput LIII.

IAM diximus in diuisione species Cancri, & qualiter est uia ad curatiõem eius cum medicinis: et cauendũ ab eo cum curatione eius cum ferro, ut non ulceretur: et diximus Cancrum generatũ in matrice, & cautelam a curatione eius. Et dixerunt antiqui, quod quandoq; Cancer est in loco, ubi possibilis est eius eradicatio: sicut Cancer qui est in mammillis, aut in coxa, & eis similibus, ex membris locatis ad extrahendum totũ eius: præcipue quãdo est incipiens paruus. Quando uero antiquatur, et est magnus, non oportet ut appropinques ei. Ego enim non potui sanare ex eo aliquẽ: neq; uidi aliũ ante me qui peruenerit ad illud.

Et operatio in eo, quando est locatus sicut diximus, est, ut præcedas,

& soluas infirmũ ex cholera nigra aliquotiens. Deinde phlebotoma ipsum si inuenis cũ repletione manifesta. Deinde præpara infirmũ præparatione, in qua locet cum operatione. Deinde proijce in Cancrũ uncinos qui cõueniunt ei. Postea concaua ipsum ab omni parte cũ cute, secundũ perscrutationẽ, donec non remaneat aliquid ex radicibus eius: et dimitte sanguinẽ currere, & nõ abscindas ipsum uelociter, imo exprime loca, et absterge sanguinẽ grossum totũ manu tua, aut cũ quo possibile est tibi ex instrumentis. Si aũt contrarietatem facit tibi fluxus sanguinis grossi ex incisione arteriæ, aut uenæ: tunc cauteriza uenã, donec abscindatur sanguis. Deinde cura ipsum cũ reliqua curatione, donec sanetur. A

¶ De cura Hydropisis. Caput LIIII.

IAM narrauimus in diuisione species Hydropisis, et qualiter fit aggregatio aquæ: & signa omnis speciei, et curationem eius cum medicinis. Et illa quæ curatur cum ferro, non est nisi species asclitis sola: & non approximatur cum ferro speciei timpanitis: neq; speciei hyposarcæ penitus: nam illud mortale est. Quãdo tu iam medicatus es hanc speciem Hydropisis timpanitis cum medicinis, & non contulit medicatio tua: tunc considera. nam si infirmo iam consecuta est debilitas, aut est cum eo infirmitas alia præter Hydropisim: sicut si sit cum eo tussis, aut uentris solutio, & similia illis: tunc caue ne mediceris ei cum ferro: quoniam est timor illud. B Si autem uides infirmum exuberantis uirtutis, neq; est cũ eo ægritudo præter Hydropisim solam: et non est puer, neq; senex: tunc modus operationis in eo est, ut tu eleues infirmum stantem inter manus tuas, & minister post ipsum exprimat uentrem eius manu sua impellendo aquam ad inferiorem partem pectinis. Deinde accipe spatumile spinosum, secundum hanc formam.

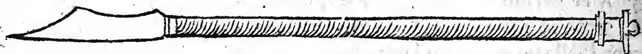
Spatumile spinosum.

Sit duarum partiũ acutarum, longũ, acutæ extremitatis sicut Spatumile. Verũtamen in eo sit quiddam breuitatis paulatim, ut non pertranseas cum eo apud operationẽ usq; ad intestinũ, & lędas ipsum. Deinde considera. Nam si est generatio Hydropisis ex parte intestinorum, tunc oportet ut elongeris cum sectione ab umbilico quantitate trium digitorum, ad inferiora in directo eius supra pectinem. Si uero generatio Hydropisis est propter ægritudinẽ epatis: tunc sit sectio tua sinistra ab umbilico tribus digitis. Et si generatio eius est propter splenem, tunc sit sectio in latere dextro: & non oportet etiã ut sit sectio in latere super quod uult iacere infirmus, ut non currant superfluitates ad illum locum debilem. Deinde perfora cum instrumento cutem totam. Deinde intromitte in illam sectionem, & eleua manũ tuam cum Spatumili inter cutem, & sifac, quasi tu excories ipsum: & sit quantitas quæ excoriatur quanti-

C tas unguis, aut circiter illud. Deinde perfora sifac, donec perueniat Spatumile ad locum uacuum: & est locus aquæ. Deinde extrahe ipsum, & intromitte in foramen instrumentum, cuius hæc est forma.

Et est simile cannulæ: fit ex argēto, aut ære, aut aurichalco, lene, tersum: cui in inferiori parte sui est foramen paruū, & in lateribus eius sunt tria foramina, duo ab una parte, & unum a parte altera: et facta est extremitas eius incisa, secundū modum incisionis calami, sicut uides: in extremitate eius superiore est armilla. Nam quādo instrumētum peruenit ad aquam, tunc ipsa descendit statim super instrumentum. ergo euacua ex

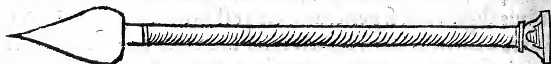

aqua in hora quantitatē mediam. Quoniā si tu euacuas ex ea plus quam oportet, in hora fortasse moritur infirmus per resolutionē spiritus sui animalis: aut accidit ei syncopis quæ appropinquat morti. Verum euacua ex ea secundū quantitatem uirtutis eius, et secundū quod significant tibi dispositiones infirmi ex uirtute pulsus eius, & ex bonitate eius. De-

D inde extrahe instrumentum, & retine aquam. Quod est, quia retinetur statim propter cutem quæ retinet foramen quod est super sifac: de quo narraui, ut perfores ipsum secundū illum modum. Deinde itera instrumentum die altero, si uides infirmum tolerare illud: & extrahe etiam ex aqua quantitatē paruam. Fac illud diebus aliquot sine timore, & custodi te ab errore: donec non remaneat ex aqua nisi parum. Si autem times super infirmū, et dimittis ex aqua rem multam: tunc cura ipsum cum sepultura in harena calida, & sudore multo in balneo & sole, et expectet super sitim: & cura ipsum cum medicinis exiccatiuis, donec sanetur: & cauteriza super stomachum, & epar, et splenem, post extractionē aquę: secundum quod narraui in eo quod præcessit.

¶ De cura infantium qui nascūtur locis urinæ eorum non perforatis. Caput LV.

QVANDO egreditur aliquis infantium ex uentre matris suæ, & caput mutonis eius est non perforatum, aut est foramen strictum, aut in non suo loco. Oportet ergo succurrere cum perforatione eius statim cū nascitur cū Spatumili subtili ualde, sc̄d'm hanc formā.

Deinde pone in foramine clauum subtilem ex plumbo, & liga ipsum: et tene ipsum tribus diebus, aut quatuor. Quando ergo uult urinam emittere, remoueať, et mingat. Deinde reduc ipsum. Et si tu non ponis plum

bum, iam possibile est, ut urina quæ incedit super locum, non permittat ipsum claudi. Ille autẽ cuius foramen est strictum, medicatur cũ plumbo, sicut diximus, diebus multis, donec amplificetur. Illi autẽ in quibus est foramen in non suo loco, læduntur. Quod est, quia ex eis qui nascitur, foramen est apud finem capitis uirgæ: quare non potest mingere ad anteriora, donec eleuat uirgam manu sua ad superiora. Neq; est ei generatio, propterea, quod sperma non potest peruenire ad matricem secundum rectitudinem: & est ægritudo fœda ualde. Et modus operationis in illo est, ut resupinetur infirmus super dorsum suum. Deinde extende caput uirgæ eius manu tua sinistra extensione uehementi, & incide caput capitis uirgæ ex loco priapi, cum acumine, aut spatumili acuto: sicut est incisio calami, aut sicut tu radis aliquid, ut medium eius ueniat simile capiti uirgæ: & ut cadat foramen in medio secundum quod oportet. Et caue tibi apud operationem tuam a fluxu sanguinis. Multotiens enim accidit illud. Oppone ergo ei cum eo quod abscindit sanguinem, & cura uulnus, donec sanetur. A

De Albather quæ accidunt in præputio & capite uirgæ, & corruptione, nigredine, & adhærentia. Caput LVI.

Multotiens accidunt istæ Albather in uirga, & est eminentia carnis fœdæ. Et ex ea alia est maligna, & alia non maligna. Non malignã ergo oportet ut suspendas cum uncino subtili, & abscindas eam, donec mundes eam totam. Deinde pone super eam cotum submersum in unguento ægyptio. Deinde cura ipsum post illud cum unguẽto dyafinicon, donec sanetur. Quod si Albather est maligna, fœdi coloris, tunc oportet ut administres in ea cauterium post incisionem eius & ipsius rasionem. Si autem Albather est in præputio captiui, non circumcisi, & est pars Albather inter præputium, et pars eius extra: tunc oportet ut auferas Albather, quæ est intus in primis, donec quando consolidatur, tunc cura ipsum exterius: quoniam quando tu curas eam simul, non securatur præputiũ quin preforetur. Et iam accidunt etiam in testiculis, & præputio nigredo & corruptio. Oportet ergo, ut tu concaues totum quod iam denigratum est, et quod uult corrumpi, aut iam corruptum est. Deinde line super ipsum post illud cum melle quod iam concussum est cum farina corticum granatorum, et herbi tritorum cribellatorum. Deinde cura illud cum reliqua curatione, donec sanetur. Si autem accidat fluxus sanguinis, tunc administra cauterium cum cauterio lunari, secundum hanc formam.

B Albather.

Argumentũ, Autorem fuisse sectæ Hebreorũ. Vide supra fol. 213. capit. 69.

C Cauterium enim est iuuatiuũ ad duas dispositiones simul, scilicet ad fluxum sanguinis, et uulnus quando corrũpitur. Quod si corroditur caput uirgæ, & destruitur totũ in hora: tunc oportet ut intromittas in meatũ priapi cannulã ex plumbo, ut mingat infirmus super eam. In adhærentia uero præputij cũ capite uirgæ, et hæc quidem adhęrentia non accidit, nisi in eo cuius præputiũ est sanum, & non exigit super ipsum circũcisio: et quandoq; accidit adhęrẽtia propter uulnus, aut apostema: oportet ergo ut excories eam cũ Spatumili obtuso, donec soluatur ligamentũ, & liberet caput uirgæ ab omni parte. Quod si est difficile discernere ea exquisite, tunc oportet ut excories aliquid ex capite uirgæ, & ex præputio. quod est, quia præputiũ quando est subtile, fortasse perforatur propter subtilitatẽ suam uelociter. Deinde separa inter præputiũ, & caput uirgę cũ panno lini subtili, qui iã madefactus est in aqua frigida, ut nõ adhęreant iterũ. Deinde curet cum uino stiptico, donec consolidet.

Achærentia præputij.

¶ De mundificatione infantium, & curatione ex errore eis accidente. Caput LVII.

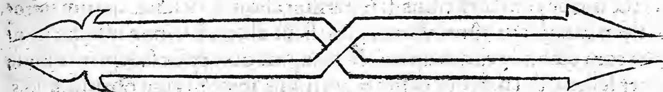
CIRCVMCISIO nõ est solutio cõtinuitatis, sicut reliqua uulnera: uerũtamen cũ sit ex operatione nostra, uolũtate nostra, & usus

D eius sit in pueris proprie, est necesse ut signemus in ea operationẽ meliorem, & uiam leuiorẽ perducentem ad salutẽ. Dico ergo, quod antiqui nõ dixerunt circũcisionem in aliquo suorũ librorum: quoniã non utuntur in legibus suis, & non est nisi quod acquisiuimus per experimentũ. Quod est, quia ego inueni maiorẽ partem artificũ, & phlebotomatorũ uti mundificatione, circũcidendo cũ nouacula, & cũ forficibus: & utuntur alfecati, & ligaudo cum filo, et incisione cũ ungula. Et ego quidẽ iam probaui oẽs istos modos, & non inueni meliorẽ mundificatiõe cum forficibus, & ligamento cum filo. Quoniã in mundificatione cũ nouacula, multotiẽs effugit cutis. Quoniã cutis præputij duas habet tunicas: ergo forsitan incidit cutis superior, & temanet tunica inferior: cogit ergo ad incisionẽ ad incidendum alterã, et dolorem futurũ. Et cum mundificatione quæ fit per alfecati, id est, digitalis, quo utuntur sutores, non securatur incisio extremitatis uirilis membri; quoniã fortasse ingreditur in foramen eius. In mundificatione autẽ cum ungula, fortasse euadit ferrum, & corrumpit operatiõem tuam: & cutis quidem pueri est breuis natura, & multotiens nascuntur taliter, quod non indigent mundificatione: & iam uidi illud. Mundificationis autem cum forficibus, & ligamento cum filo, bonum experimentum detexit mihi: quoniam forfices sunt proportionalis incisionis: propterea, quod acuitas quæ est superius, est sicut acuitas quæ est inferius. Cum ergo premis manum tuam, proportionantur duæ acuitates, & incidunt secundum operationem unam in tempore uno: & fit compressio simili figura, continens cutem uirgæ ab omni parte, cum qua non cadit error omnino. Et modus operatio-

De Circumcisione.

Ex his verbis colligere possumus [illegible] Albucassis

nis proprię est, ut facias extimare, puerum præcipue, si est ex eis qui intelligunt parumper, quod tu non facis, nisi quod ligas filum in uirga sua tantū: et dimittas ipsum usq; ad diem alium. Deinde fac eum gaudere et lætari omnimodo quo possibile est tibi illud, ex eo quod recipit intelligentia sua. Deinde fac eum stare inter manus tuas pręparatæ staturæ, et non sit sedens: & occulta forfices in manica tua, aut sub pede tuo, ne uideat eos puer omnino, necq; aliquid ex instrumentis. Deinde intromitte manum tuam ad uirgam eius, et suffla in cutem, & trahe eam sursum, donec egrediatur caput uirgæ. Deinde mundifica ipsam ex eo quod aggregatur in ea sordicie. Deinde liga locum signatum cum filo duplo. Postea liga inferius eo parumper ligamentum secundum. Deinde tene cum indice tuo, & pollice locum ligamenti inferioris retentione bona, & incide inter duo ligamēta. Deinde eleua cutem sursum uelociter, et extrahe caput uirgæ. Deinde dimitte sanguinem currere paulatim (est enim melius) & pone puluerem desuper: et super puluerem pannum in quo expansus est uitellus oui decocti in aqua rosata, concussum cū oleo ros. recēti bono: & dimitte eū sup ipm usq; ad diem aliū: et cura ipm reliqua curatione, donec sanet. Forma aūt forficis ad mundificationē hæc est. A

B

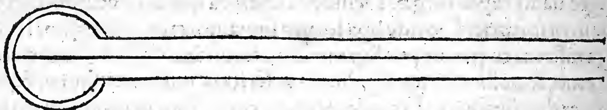
Sint hebetes duæ extremitates, & sint incidentes: ne egrediatur in eis ramus claui: & sit longitudo duarum acuitatum, sicut longitudo duorum manubriorum æqualiter. Error uero cadens in mundificatione est: quoniam fortasse effugit cutis intrinseca tota, aut pars eius apud incisionem. Ergo oportet, ut extendas eam ex hora tua cum ungue tuo ante apostemationem loci: & incidas eam secundum æqualitatem. Quod si non potes tenere eam cum ungue tuo, tunc extrahe eam cum uncino, et incide eam. Si autem præterierint ei tres dies, & remanet quod est sub uirga inflatum, apostematum: tunc dimitte illud, donec sedetur apostema calidum, & excoria illud cum facilitate, & incide illud secundum quod præparatur tibi: & caue tibi a capite uirgæ. Non enim nocebit ei illud. Cura ergo illud cum eo quod consolidat uulnus ex pulueribus, quos narrauimus in tractatu de pulueribus: & si inciditur ex cute supra mensuram, & euadit ad superiora, non nocet ei illud etiam. Cura ergo illud cum eo quod diximus, donec sanetur.

¶ De extractione Vrinæ retentæ in uesica. Caput LVIII.

VRINAE retentio in uesica, fit ab opilatione facta ex lapide, aut sanguine congelato, aut pus, aut carne nata, & similibus illis ex eis quæ diximus ex modis curationis in diuisione. Et si nō soluitur Vri- Vrinæ retentio.

C na, & uides retentionem eius esse propter Lapidem, qui iam est in collo uesicæ: tunc oportet ut sit infirmus super genua sua curuatus. Deinde componantur pedes eius super dorsum eius, et extendat uentrem suum ex superiori parte dorsi eius, & stringat infirmus anhelitum suũ quantum possibile est ei. Cogitur ergo cum collo uesicæ ad expulsionem Lapidis ad posteriora: quare absoluitur Vrina. Quod si non soluitur cum eo q̊d diximus, et uehemẽs sit res super infirmũ: tunc oportet ut administres extractionẽ eius cũ instrumẽto, q̊d noĩat siringa, cuius hæc est for.

Siringa.

Sit ex argento, et sit subtile, lene, concauum sicut cannula pennæ auis in subtilitate radij, longũ in similitudine palmi unius & medij: cui sit cannula subtilis in capite eius. Et modus exitus Vrinæ per ip̄m est, ut accipias filum duplicatum, & liges in extremitate eius lanam, aut cotum, ligatura bona: & intromittas extremitatem fili in inferiori parte Siringæ: & incide cum forficibus si superfluit aliquid ex lana, uerum intromitte in cannulam cum uehementia, sicut alzer. Deinde inunge siringam cum oleo, aut cum butyro, & albugine oui: et fac sedere infirmum super sedem, & embroca uesicam, et ipsius uirgam cum oleis humidis, & oleo oliuæ, et aqua tepida. Deinde intromitte siringã in uirgam cum facilitate, donec perueniat ad radicem uirgæ. Deinde dupla ipsam superius a parte umbilici. Deinde impelle siringam intra ipsam, donec perueniat ad Vesicam, & sentiat eam infirmus iam peruenisse ad rem uacuam: & non fit hoc secũdum hunc ordinem, nisi quoniam meatus, in quo uadit, est in quo est tortuositas. Deinde extende filum cum lana paulatim. Vrina enim sequetur lanam. Deinde extrahe eam, & fac currere Vrinam per uiam urinæ: & itera siringam, & nõ cesses facere illud, donec euacuetur uesica, & inueniat infirmus alleuiationem.

D

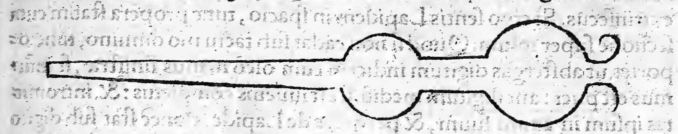
¶ De qualitate clisterizationis uesicæ cum Clepshydra. Caput LIX.

QVANDO accidit in uesica ulcus, aut sanguis in ea congelatur, aut cöartatur in ea pus, & uis distillare in eam aquas & medicinas: tunc fiat cum instrumento quod nominatur Clepshydra, & hæc est forma eius.

Est enim surda, id est, clausa. Et in eo sunt tria foramina, duo ex parte una, & unum ex parte altera, sicut uides. Et locus concauus, in quo est illud quod impellit, sit secundũ quantitatem quod opilet ipsum sine additione, donec quando trahitur cum eo aliquid, ex humiditatibus attrahatur: et quando impellitur, cum eo expellatur ad longinquũ: secundum quod facit clepshydra, qua proijcitur naphta, id est, ignis grecus in praelijs martis. Cum ergo uis proijcere humiditates in uesicam, intromitte extremitatem clepshydrae in humiditatem; & trahe cum eo quod impellit ad superiora. humiditas enim trahitur in concauitatem clepshydrae. Deinde intromitte extremitatẽ eius in uirgam, secundũ quod narrauimus in siringa. Deinde impelle humiditatẽ cum eo quod impellit. illa nãq; humiditas peruenit ad uesicã statim, ita q̃d sentit eam infirmus. A

Forma clisteris subtilis quo clisterizatur uesica. Fiat ex argento, aut au-

ricalco: cuius caput altius sit simile alcama paruo, & sub eo sinus inter quem cadat ligamentũ. Deinde accipe uesicam arietis, & pone in ea humiditatem, qua uis clisterizare uesicam. Deinde liga eam inter duos sinus ligatura forti cum filo duplo: & calefac illam humiditatem parumper super ignẽ. Deinde intromitte extremitatẽ clisteris in uirgam, postea stringe manũ tuam super uesicam cum humiditate strictura decenti, donec sentiat infirmus, quod illa humiditas iam peruenit ad uesicam. Si autem non est tibi praesens uesica, tunc accipe frustum pergameni, et fac ex eo circulum, & perfora ipsum ab omni rotũditate sua. Deinde intromitte filum forte in illis foraminibus, sicut reuoluuntur. Deinde aggrega circulum, sicut aggregatur alsofratu: postquam tu ponis in eo illud quod uis ex humiditatibus, & oleis, et aquis. Deinde liga ipsum in instrumento: & fac cum eo sicut fecisti cum uesica ex expressione cũ manu tua, donec perueniat humiditas ad uesicam. B

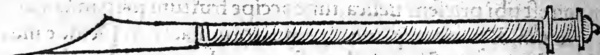
¶ De extractione Lapidis. Caput LX.

IAM diximus in diuisione species Lapidis, & curatiõem eius cum medicinis: et dixi differentiam inter Lapidem generatum in renibus, & uesica, et signa illius totius: & dixi Lapidem in quo cadit operatio cum manu & sectio: et est Lapis generatus in uesica proprie: & ille qui figitur in uirga: & ego sum narrans illud cum expositione manifesta & abbreuiatione. Dico ergo, quod Lapis generatus in uesica, plurimum accidit pueris. Et ex signis eius est, quod urina egreditur ex uesica similis aquae in subtilitate sua: & apparet in ea harena alba, & fricat in-

C firmus uirgam suam, & laborat cũ ea, et multotiens pendet. Deinde erigitur, & egreditur cum eo anus in multis eorũ. Et est facilis sanatio puerorum, ex eo usquequo consequutur quatuordecim annos. Et est difficilis in senibus. In iuuenibus autem est media, in eo quod est inter illud: & eius cuius Lapis est maior, curatio facilior: & si paruus, est econuerso illius cura. Cum ergo peruenimus ad curatiõem, oportet in primis, ut mundificemus infirmum cum clisteri, quod extrahat totum stercus quod est in intestinis suis: ipsum enim quandoq; prohibet inuentionẽ Lapidis apud inquisitionem. Deinde accipiatur infirmus cum pedibus suis, & concutiatur, et moueatur ad inferiora: ut descendat Lapis ad profundum uesicæ, aut saliat de loco alto aliquotiens. Deinde fac eum sedere inter manus tuas præparatum, & manus eius sint sub coxis ipsius, ut fiat uesica tota decliuis ad inferiora. Deinde perquire eum, et tange eum extrinsecus. Si ergo sentis Lapidem in spacio, tunc propera statim cum sectione super ipsum. Quod si non cadat sub tactu tuo omnino, tunc oportet ut abstergas digitum indicem cum oleo manus sinistræ, si infirmus est puer: aut digitum mediũ si est iuuenis completus: & intromittas ipsum in anum suum, & perquire de Lapide, donec stat sub digito

Lapidis sectio.

D tuo: & conuerte eum paulatim ad collum uesicæ. Deinde preme super ipsum cum digito tuo, et impelle ipsum ad exteriora aduersus locus, cuius sectionem uis: & præcipe ministro, ut premat uesicam manu sua, & præcipe alij ministro, ut extendat testiculos manu sua dextra ad superiora: & alia manu sua, ut remoueat cutem, quæ est sub testiculis in parte a loco in quo est sectio. Deinde intromitte Spatumile incidens, cuius forma hæc est.

Et finde in eo quod est inter anum & testiculos, et non in medio, ad latus natis sinistræ: & sit sectio super ipsum lapidem, & digitus tuus sit in ano: & fiat sectio transuersa, ut sit sectio exterius ampla, & interius stricta, secundũ quantitatẽ quod sit possibile egressio Lapidis ex ea non maior. fortasse enim cõprimit digitus, qui est in ano Lapidem apud sectionem, et egredit̃ absq; difficultate. Et scias, quod ex Lapide est cui sunt anguli & margines, quare fit difficilis exitus eius propter illud. Et ex eo est lenis, similis glandulæ, et rotundus: & fit facilis egressus eius. Ei ergo cui sunt anguli, & margines, adde in fissura. Quod si non egreditur ita, tunc oportet ut ingenies super ipsum: aut stringas super eũ cum gesti decenter, cuius extremitas sit sicut Luna, quæ stringat super Lapidem, & non euadat ab ea: aut ut intromittas sub eo instrumentum subtile, curuatæ extremitatis. Si autem non potes super eum, tunc amplifica foramen parumper. Quod si uincit te aliquid ex sanguine, abscin=

Lapidum uarietas.

de ipsum cum zegi. Si uero lapis est plus quam unus, tunc impelle in primis magnum ad os uesicæ. Deinde incide super ipsum. Postea impelle paruum post illud: & similiter fac si sunt plures duobus. Quod si magnus est ualde, tunc ignorãtia est ut seces super ipsum sectione magna. Quoniam accidit infirmo una duarum rerum, aut ut moriatur, aut accidit ei distillatio urinæ assidua: propterea, quia non consolidatur locus omnino. Verum administra expulsionem eius, donec egrediatur: aut ingenia in fractura eius cum forficibus, donec extrahas eum frustatim. Cum ergo compleueris operationem tuam, tunc imple uulnus thure, & aloe, et sanguine dracõis: et stringe ipsum; et pone super ipsum pannum infusum oleo & uino, aut oleo rosato, & aqua frigida: ut sedetur apostema calidum. Deinde resupina infirmum super collum suum, & non soluas ligamentum, usq; ad diem tertium. Cum ergo solueris ipsum, embroca locum cum aqua, & oleo multo. Deinde cura ipsum cum unguento dyafinicon, & unguento basilicon, donec sanetur. A

Cura post sectionem.

Si autem accidit in uulnere apostema calidum additum, & corrosio, & illi similia: sicut si congeletur sanguis in uesica, & prohibeatur ex eo urina: & cognoscitur illud ex egressione sanguinis cum urina. Intromitte ergo digitum tuum in uulnus, & extrahe illum sanguinem. Nam si remanet, prouocat ad corruptionem uesicæ, & putrefactionem eius. Deinde ablue uulnus cum aceto, & aqua, & sale: & oppone omni speciei cum eo quod conuenit ex curatione, usquequo sanetur. Et oportet in horis curationis totius, ut liges duas coxas, et aggreges, caussa medicinarũ quæ ponuntur super locũ. Quod si lapis est paruus, et sit in meatu uirgæ, et figitur in eo, & prohibet urinæ exitus: tunc cura ipsum cum eo quod narro antequã peruenias ad sectionem. multotiens enim a sectione excusaris per hanc curationẽ. iam enim probaui illud. Et est, ut accipias Perforatorium ex ferro alferico, cuius hæc est forma, B

Perforatorium.

triangulatæ extremitatis, acutũ, fixum in ligno. Deinde accipe filum, & liga cum eo uirgam sub lapide ut non redeat ad uesicam. Deinde intromitte ferrum perforans in uirgam cum facilitate, donec perueniat Perforatoriũ ad ipsum lapidem: et reuolue Perforatoriũ manu tua in ipso lapide paulatim: & coneris perforationem eius, donec facias ipsum penetrare a parte altera. urina namq; absoluitur statim. Deinde preme manũ tuam super illud quod remansit ex lapide ab exteriori parte uirgæ. ipse enim frangitur, & egreditur cum urina, et sanatur infirmus. Si autem non præparatur tibi hæc curatio, propter aliquid quod prohibet ab il-

C lo: tunc liga filum sub lapide, & filum aliud supra lapidem. Deinde seca super lapidem in ipsa uirga inter duas ligaturas. Deinde extrahe ipsum. Postea solue ligamentum, & mundifica sanguinem congelatum, qui fit in uulnere. Et non est necessarium ligamẽtum fili sub lapide, nisi ut non redeat ad uesicam: & ligamentum aliud desuper, nisi ut quando soluitur filum post egressionem lapidis, redeat cutis ad locum suum, & cooperiat uulnus: & propter illud necesse est tibi illud quando ligas filum superius, ut eleues cutem ad superiora, ut redeat apud complementum tuum, & cooperiat uulnus, sicut diximus.

¶ De extractione Lapidis mulierum. Caput LXI.

Lapis mulieris difficulter curatur.

PARVM generatur Lapis in mulieribus. Si autẽ accidat alicui earũ lapis, tunc difficilis est curatio, & prohibetur propter modos multos. Vnus eorũ est: quod mulier fortasse est uirgo. Et secundus est, quia tu non inuenis mulierem quæ detegat seipsam medico, quando est casta, aut ex habentibus maritos. Tertius est, quia tu non inuenis mulierem bene scientẽ hanc artem, pręcipue operationem cũ manu. Et quartus est longinquitas a loco lapidis: quare indiget sectione profunda, & in illo est timor. Quod si necessitas prouocat ad illud, tunc oportet ut accipias mulierẽ medicam, bene scientem: et parũ inuenitur. Si uero priua-
D ris ea, tunc quęre medicũ castum, subtilem, et pręsenta mulierẽ obstetricem bene doctam in re mulierũ, aut mulierẽ quæ in hac arte innuit partem artis: fac ergo eam pręsentem, et pręcipue ei, ut faciat totũ quod præcipis ei ex inquisitione super lapidem. In primis quod est, ut aspiciat si mulier est uirgo: tũc oportet ut intromittat digitũ in anum eius, & quærat lapidem. Si ergo inuenit ipsum, cöartet eum sub digito suo, & tunc præcipe obstetrici, ut intromittat digitum suũ in uuluam infirmæ, et inquirat super lapidem, postquam ponit manũ suam sinistram super uesicam, et comprimit eam cõpressione bona. Si ergo inuenit lapidem, tunc oportet ut gradatim moueat eum ab orificio uesicę ad inferiora cũ summa uirtutis suæ, donec perueniat cum eo ad radicem coxæ. Deinde secet super eum apud oppositionem medietatis uuluæ apud radicem coxæ, ex quacunq; parte præparatur ei, & sentit lapidem in illa parte: & digitus eius non remoueatur a lapide, cöartans sub eo: & sit sectio parua in primis. Deinde intromittat radium super illam sectionem. Si ergo sentit lapidem, tunc addat in sectionem secũdum quantitatẽ proportionatam quod lapis egreditur ab ea. Et scias, quod species lapidis sunt multæ. Ex his enim est paruus, & magnus, lenis & asper, longus, & rotundus habens ramos. Scias ergo species eius, ut significetur tibi per hoc super illud quod uis. Si ergo uincit te sanguis, tunc adde in loco zegi tritum, & tene ipsum hora una, donec abscindatur sanguis. Deinde redi

ad operationem tuam, donec egrediatur lapis: & fac, ut præpares tecum ex instrumentis, quæ dixi in extractione lapidis in uiris, ut adiuueris per ea in operatione tua. Quod si uincit te fluxus sanguinis, & scis quod expulsio sanguinis est ex arteria quæ incisa est: tunc pone puluerem super locum, et stringe eum cum puluillis strictura decenti: et non mutes illud: & dimitte lapidem, et nõ extrahas ipsum. fortasse enim morietur mulier infirma. Deinde cura uulnus. Cum ergo sedatur acuitas sanguinis post dies, & putrefit locus, tunc redi ad operationem tuam, donec egrediatur lapis. A

¶ De sectione super Herniam aquosam. Caput LXII.

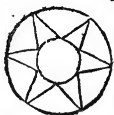
RAMEX aquosa non est, nisi aggregatio humiditatis in sifac albo, quod est sub cute testiculi continente ouum: & nominatur sifac. Et quandoq; est in panniculo proprio sibi, quem præparauit ei natura in parte oui, donec putetur: quod est ouum aliud, et est cutis testiculi inter sifac album, quod diximus: & nõ fit illud nisi raro. Et generatio quidem huius ramicis, est ex debilitate quæ accidit testiculis: quare effunditur ad eos hæc materia. Et quandoq; accidit ex percussione super testiculos, Et hæc humiditas est habens colores multos. Aut enim est color eius decliuis ad citrinitatem, aut est sanguineus rubeus, aut feculentus, niger, aut est aquosus albus, & est illud quod est plus. Et signa quibus scitur ubi sit aggregatio aquæ, sunt ista. Nam si est in sifac albo quod diximus, tunc apostema est rotundum ad longitudinem. parumper sicut figura oui: & non apparet testiculus, quoniam humiditas continet eum ab omni parte. Et si est humiditas in panniculo proprio sibi, tunc apostema est rotundum cum parte oui, & propter hoc extimat homo quia est ouũ aliud. Et si humiditas est inter cutem testiculorũ et sifac album, tunc cadit sub sensu. Quando ergo uis cognitiõem coloris humiditatis, tunc experire colorem humiditatis in apostemate cum Intromisso quadrato, cuius forma præcessit. Secundum illud ergo quod egreditur in uestigio Intromissi, iudica de illo quod est inter ipsum. Cum ergo uenimus ad curationem cum ferro, tunc oportet ut præcipias infirmo, ut phlebotometur si possibile est ei illud, & uides corpus eius plenũ. Deinde resupinetur super dorsum suum super rem altam parum, & pone sub eo pannos multos. Deinde sede tu super sinistram eius, & præcipe ministro, ut sedeat a dextra eius, qui extendat uirgam eius ad unũ duorum laterum cutis testiculorum, & ad partem mirach uentris. Deinde accipe spatumile latum, & seca cutem testiculorum ex medio per longitudinem, usq; prope pectinem: & fiat sectio secundum rectitudinem æquedistantis lineæ quæ diuidit cutem testiculorũ, donec perueniat ad sifac album comprehendens: & excoria ipsum & obserua, uel caue ex

Ramex aquosa.

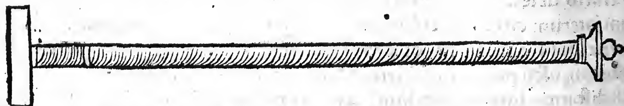
B

C hoc, ut feces ipſum: & ſit excoriatio tua qua ipſum excorias, ex parte quæ ſuſpenditur cum ouo plus: & ſubtiliter ſcrutare cum excoriatione ſecundum quantitatem quod tibi poſſibile eſt. Deinde perfora ſifac plenum aqua perforatione ampla, & extrahe totam aquam. Deinde ſepara inter duo labia ſectionis cum uncinis, & extende ſifac ad ſuperiora, & non tangas cutem teſticulorum comprehendentem: et incide ſifac qualitercunq; eſt poſſibile tibi incidere ipſum, aut cum totalitate ſua, aut fruſtatim, præcipue latus eius ſubtile. Nam ſi tu non exquiſite perſcrutaris, in inciſione eius non fit ſecuritas, quin aqua redeat. Si autem procedit ouum exterius a cute ſua in hora operationis tuæ: tunc quando compleueris ſectiõem ſifac, reduc ipſum. Deinde aggrega duo labia cutis teſticulorum cum ſutura. Deinde cura ipſum ſicut reliqua uulnera, donec ſanetur. Quod ſi inuenis ouum corruptum ex nigredine alia, tunc oportet ut liges uaſa, quæ ſunt ſuſpenſorium, timens fluxum ſanguinis. Deinde abſcinde teſticulum cum ſuſpenſorio, & extrahe ouũ: poſtea cura illud cum eo quod diximus. Si uero aqua eſt aggregata in duabus partibus, tunc ſcias quia ſunt duæ ramices: ſeca ergo partem aliam ſecundum quod feciſti in altera æqualiter. Et ſi æquatur

D tibi, ut ſit operatio una, tunc fac: deinde abſterge ſanguinem. Et intromitte in ſectiones lanam ſubmerſam in oleo, aut in oleo roſato: & pone deforis lanam aliam quam ſubmerſiſti in uino & oleo, & expande eam ſuper duos teſticulos, et mirach uentris: & pone deſuper pannos duplicatos, et ſunt puluilli: & liga eos deſuper cum ligamento, quod eſt habens ſex ſecundum hanc formam.

Deinde ſumantur duo panni, et ſuantur, & impleantur lana carminata, ſecundũ hanc ſimilitudinẽ: et fiant extremitates quibus premitur ex coto, aut lana humida: et aggregentur cum ſtrictura in lumbari bracharũ: et una extremitatũ accipiat ſuper anum uſq; ad dorſum, et ſecunda accipiat ad partem pectinis: & duæ extremitates ſuper duas coxas inferius, & duæ extremitates aliæ ſuper duo inguina, et aggregetur ſtrictura tota in lumbari bracharũ. Et, quandoq; artificialiter medicatur hæc ramex cum cauterio loco ſectionis cum ferro: & eſt, ut accipias cauterium cultellare ſubtile, & ſeces cum eo cutem teſticulorum: et eſt ignitum, ſecundum quod narrauimus: donec quando detegitur ſifac album continens aquam: tunc accipe cauterium, ſecundum hanc formam.

Aſſimilatur literæ grecæ. Deinde perfora cum eo illud ſifac, & eſt igni-

tum, donec egrediatur humiditas tota. Deinde extende sifac cum uncinis, & excoria cum cauterio subtili ignito, & incide ipsum secundum quod possibile est tibi, donec eradices totum eius. Et caue ex ouo, ne tangat ipsum ignis. Et scias, quod hæc operatio est saluior, & longinquior a fluxu sanguinis, & melior quam operatio cum sectione. Si uero contrarietatem tibi facit in hora sectionis, aut in hora cauterij apostema calidum, aut fluxus sanguinis, aut aliquid aliud: tūc oportet ut cures quod contrarietatem tibi facit ex illo cum curatione quæ conuenit ei, secundū quod præmissum est. Si autem infirmus est timidus, & non expectat super hanc operationem, propter horribilitatem suam: tunc administra perforationem secundū quod ego narro illud: & est. Quando certificatur tibi apud te per illud quod diximus de significationibus, q̄d ramex est aquosa: tūc oportet quod facias sedere infirmū super sedem eleuatā. Deinde perfora apostema in inferiori parte sui cū spatumili lato: & pone perforationem secundū longitudinem corporis, et sit apertio ampla, donec currat aqua tota. Deinde pone super locum cotū, & liga ipsum, & dimitte ipsum ut currat residuum aquæ: deinde cura ipsum, donec sanetur uulnus. Si aūt contrarietas sit egressioni aquæ in hora qua perforas ipsam: & non sit illud nisi propterea, quia panniculus albus contrarietatem facit in orificio uulneris, et prohibet exitū aquæ: tunc oportet ut intromittas pennam in uulnus, aut instrumentū cum quo extrahitur aqua hydropicorum, cuius forma præcessit: aut adde in operatione uulneris parūper. Et scias, quod aqua redit, & aggregatur post sex menses, aut circiter eos. Cum ergo aggregatur, tunc perforetur secundū eundem modum, & pertransibit infirmus dies suos.

A

Cura perforationis.

B

¶ De cura Ramicis carnosæ. Caput LXIII.

SCIAS, quod in sectiōe super hanc Ramicem, est ex timore perducēte ad perniciem in pluribus dispositionibus. Quapropter uidetur mihi eius dimissio saluari ex eā. Et ego sum rememorans operationem in ea, & species apostematis. Dico ergo, quod accidunt apostemata multa in corporibus, ex quibus componuntur testiculi: et fit illud ex caussis multis, scilicet. Aut ex superfluitate acuta, uel acri, quę effunditur ad testiculos. Aut ex percussione. Et est color apostematis secundū colorem corporis, & non inuenitur ei dolor: et est apostema graue. Et forstasse est apostema lapideum, cuius color est fuscus, & non est sensus ei. Et quandoq; fit ex nodatione arteriarum, & inflatione earum: sicut iam præcessit eius rememoratio: aut ex inflatione uenarum. Quod ergo est ex eis ex inflatione arteriarum, cognoscitur per dispositionem apostematis, quando comprimis ipsum digitis tuis. Et non oportet ut tangas ipsum prorsus. Illud uero quod fit ex inflatione uenarum, non dispergitur ex eo aliquid apud compressionem cum digitis. Et iam possibile est, quod super hanc speciem fiat sectio, & super reliquas carnes: & est, ut

C feces cutem testiculorum. Deinde extende ouum ad sursum, & extrahe ipsum cum sifach albo: & libera suspensorium ex uasis, et liga uasa: & incide suspensorium postquam tu liberas ipsum ab omni parte ex partibus oui. Si ergo ouũ consolidatũ est cum illis carnibus natis, tunc oportet ut attrahas ouum, & incidas ipsum. Et si adhærentia est inter aliquid ex siphaket, aut in eo quod est inter uasa: tunc oportet ut liberes totam illam adhærentiam, & incidas eam incisione rotunda. Si autem est natiuitas carnis in loco adhærentiæ quæ est retro: tunc oportet ut incidas totum eius, & extrahas ouum, sicut diximus. Cum ergo completur operatio tua, tunc imple uulnus in lana infusa in oleo rosato, & uino: deinde cura ipsum cum reliqua curatione, donec sanetur.

¶ De cura Ramicis, quæ est cum Vite. Caput LXIIII.

Vitis. VITIS est apostema inuolutum quadam inuolutione, simile botro, cum mollificatione testiculorum: & fit difficilis super infirmum motus & exercitium, et deambulatio. Et in curatione huius ægritudinis est ex timore, propter illud cuius præcessit rememoratio. Verum oportet, ut dicamus operationem in ea secundũ quod fecerunt primi. Dico ergo, quod oportet ut facias sedere infirmũ super sedem eleuatã. Deinde impelle suspensoriũ testiculorum ad inferiora. Deinde tene cutem testiculorũ cum digitis tuis, cum uasis quæ sunt propinqua uirgæ: & teneat ea minister alius, et extendat ea extensione uehementi. Deinde incide cum spatumili lato acuto sectione transuersa in directo uasorũ, donec detegãtur uasa. Deinde excoria ab omni parte, sicut diximus tibi in extractione Arteriarũ quæ sunt in timporibus. Postea fige in eis acũ in qua sit filum duplũ, et liga ipsum in primo locorũ quibus accidunt Vites: et liga ipsum iterũ in ultimo eorũ. Deinde seca ea in media sectiõe recta secundũ longitudinẽ corporis, et extrahe quod aggregatur ex humiditatibus feculẽtis corruptis. Deinde cura uulnus cũ curatione reliquorum uulnerũ, in quibus uis generari saniem, ut cadant uasa quæ nutriũt unum testiculorũ. non est enim malũ per illud. Si autẽ accidat Vitis omnibus uasis, tunc oportet ut extrahantur propter hoc testiculi cum uasis: ut non priuetur ouum nutrimento, propter incisionem, & tabescat, uel arescat, & non sit iuuamentum cum eis.

D

¶ De cura Ramicis intestinalis. Caput LXV.

EVENTVS huius Ramicis est ex sectiõe, quæ accidit in sifach extenso super uentrẽ in parte inguinũ ex mirach uentris. Quare descendunt intestina ex illa Ruptura ad unũ * testiculorũ. Et hæc Ruptura est aut ex sifach, aut extensione eius. Et accidunt istæ duæ species ex caussis multis. Aut ex percussione. Aut saltu. Aut clamore. Aut eleuatione rei grauis, et similibus. Et signum, quando est ex extensione sifach:

Alias * intestinorum.

est, quod accidit paulatim in tempore longo, & non accidit subito: et est apostema æquale uersus profundũ: propterea, quod sifach cõprimit intestinũ. Et signum eius quando est ex sectione sifach, quia facit accidere ex principio sui dolorem uehementẽ subito: et est apostema diuersum, apparens sub cute propinque: & illud est propter exitũ intestini, et cursus eius ad exteriora sifach. Et quandoq; egreditur cum intestino zirbum: et nominat̃ hæc Ramex intestinalis, et zirbia: et quandoq; fit cum uentositate. Et quãdoq; currit in intestinũ stercus, et retinetur illic: & est cum eo pernicies infirmi: quoniã facit accidere dolorem prauũ, et præcipue quando premitur. Et in curatione specierũ ægritudinis huius cum ferro est timor: quare oportet ut caueatur casus in ea. Et modus operationis est, ut præcipias infirmo, ut reducat intestinũ manu sua ad interiora concauitatis suæ, si obedit reditui. Deinde resupinetur super collũ suum inter manus tuas: et eleua crura eius. Deinde extende cutem quæ sequitur cutem ad superiora, & seca cutem testiculorũ totam per longitudinem. Deinde fige in duobus labijs sectionis uncinos, secundũ quod indiges ad aperiendum sectionem cum eis: & sectio sit secundum quantitatem, quod sit possibile, ut egrediatur ex ea ouum. Deinde excoria siphak, et quæ sunt sub cute testiculorum, donec quando detegitur sifach album, durum ab omni parte: tunc intromitte digitum tuum indicem in eo quod sequitur testiculum, in eo quod est inter siphach album, quod est sub cute oui, & inter sifach secundum, & absolue cum eo adhærentiam quæ est in posteriori parte oui. Deinde moue cum manu dextra ad interiora cutem testiculorum: & cum hoc extende sifach album ad sursum, cum manu sinistra: & eleua ouum cum sifach ad partem sectionis: & præcipe ministro, ut extendat ouum ad sursum: & tu solue adhærentiam, quæ est retro solutione completa. Et quære digitis tuis, ut non sit aliquid illic ex intestino inuoluto in sifach albo duro. Si autem inuenis ex eo aliquid: tunc impelle ipsum ad uentrem inferius. Deinde accipe acum, in qua sit filum grossum, factum licinium ex decem filis: & intromitte ipsam apud postremũ sifach, id est, tunicæ, quod est sub cute testiculorum quæ sequitur sectionem: deinde incide extremitates quæ eminent ex filo, donec sint quatuor fila. Deinde compone quædam eorum super quædam cum figura quæ sit in modo crucis: & liga cum eis alsifach, de quo diximus, quia est sub cute testiculorum ligamento uehementi, donec non possit aliquod ex uasis, quæ nutriunt eos mittere ad eos aliquid; ut non accidat inde apostema calidum. Et pone iterum ligamentum secundum extra ligamentum primum, longinquum ab eo minus duobus digitis. Et post ista duo ligamenta dimitte ex sifach, quod est sub cute testiculorum, quantitatem magnitudinis digiti: & incide reliquum totum secundum rotunditatem, & aufer ex eo ouum. Deinde seca in inferiori parte cutis testiculorum sectio-

A

Ramex intestinalis.

B

C ne, ex qua currit sanguis, & sanies: sicut narrauimus in eo quod præmissum est. Deinde administra lanam submersam in oleo, & pone in uulnus: & administra ligamentum quod narrauimus. Et quandoque cauterizatur sifach albū quod diximus, post incisionem eius timendo de fluxu sanguinis. multotiens enim accidit illud. Et dimitte ligamentū, donec cadat per se. Si autem tardatur casus eius, tunc embrocetur cum aqua calida: & pone super ipsum illud quod diximus, donec cadat. Deinde cura uulnus cum reliqua curatione uulnerum, donec curetur.

¶ De Ramice uentosa. Caput LXVI.

IN HAC Ramice non uidi aliquem qui ausus fuerit super curationem eius cum ferro. Et primi quidem dixerunt, quod fit sicut narrauimus in Ramice quę est cum Vite. Quod est, ut liges uasa post sectionem super ea cum facilitate inferius: deinde seca in medio, & cura postremo cū eo quod aperit ipsum, donec cadant uasa: & cura uulnus, secundum quod diximus, donec sanetur.

¶ De disruptione quæ fit in inguinibus. Caput LXVII.

QVANDO accidit Ruptura in inguinibus, sicut diximus, & eminet locus, et non descendit ad testiculos aliquid ex intestinis: & si descendit, est illud parum, et redit in omnibus horis: uerum si prolongatur cū ea tempus, additur fissura in sifach, donec descendūt intestina in sifach. Et accidit illud ex extensione sifach, q̄d est in inguinibus, sicut diximus. Quod est, quia extendit̄ sifach: deinde mollificatur, & apostematur locus, et eminet. Et cura eius est cum cauterio, sicut præcessit eius narratio. Et quandoque curatur cū ferro, secundū hunc modum: & est, ut iaceat infirmus super dorsum suū inter manus tuas. Deinde seca locum Rupturę apostematū et eminentē, sectione per latitudinem, secundū quantitatem triū digitorum. Deinde stringe alsifak et, quę sunt sub cute, donec quando detegit̄ sifach albū, quod est sub cute quæ sequit̄ ipsum. Tunc accipe radiū, et pone ipsum super locū eminentem ex sifach, & preme ipsum ad profundum uentris. Deinde sue duo loca eminētia super extremitatem radij ex sifach, et annecte cū sutura unum eorū cum altero: deinde extrahe extremitatem radij. Et non incidas alsifach omnino, neque tendas ouū, neque aliud, sicut feci te scire in curatione ramicis intestinalis. Deinde cura illud curatione uulnerū. Cum ergo incidis fila, mūdifica illud, & restaura uulnus, donec consolidetur. Sifach enim contrahitur, & non additur eminentia Rupturæ. Et cauterium est melius in hoc loco: quoniam est propinquius ad salutem.

¶ De mollificatione cutis testiculorum. Caput LXVIII.

MVLTOTIENS mollificatur cutis testiculorum in quibusdam hominibus, propter quod mollificantur carnes quæ sunt inter

ea, & fœdatur aspectus eius. Ergo necesse est ei qui rogatur in curatione eius, ut faciat iacere infirmum super dorsum suum, & incidat totam cutem quę mollificata est super cutem naturalem. Deinde aggreget duo labia cum sutura: & si uis, sue in primis superfluitatem cutis mollificatæ tribus suturis, aut quatuor, & firma suturam. Deinde incide inter suturas. Deinde cura curatione reliquorum uulnerum, usquequo sanetur, & cadant fila. A

¶ De Castratione. Caput LXIX.

SCIAS, quod Castratio in lege nostra excõmunicata est: & propter illud liceret mihi, ut nõ rememorarer eius in libro meo isto: & non est necessaria rememoratio eius, nisi propter duos modos. Quorũ unus est, ut sit illud in scientia medici quando interrogatur de ea: & ut sciat curationem eius cui accidit. Et modus alter est, quod nos multotiens indigemus castratione quorũdam animaliũ, propter iuuamenta nostra per illud. sicut arietum, hyrcorum, et gattorum, & similium ex animalibus. Dico ergo, quod Castratio fit secundum duos modos. Aut per attritionem. Aut per fissuram, & sectionem. In illa autem quę fit per attritionem, uia operationis est: quod nos faciamus sedere animal in aqua calida, donec mollificentur testiculi eius, et leniantur, & pendeant: deinde attere eos manu tua, donec resoluantur et non appareant sub tactu. In castratione autem per fissuram & sectionem, oportet ut teneas animal, & premas cutem testiculorum eius cum manu sinistra. Deinde liga suspensoriũ, et seca super omne ouum sectione una, donec quando procedũt duo oũa: tunc incide ea postquam excoriaueris utrumq;, & non dimittas super ea ex sifaket aliquid præter sifac subtile, quod est super uasa. Et iste modus castrationis est melior eo qui fit per attritionẽ: quoniam attritio fortasse relinquit aliquid ex testiculis, quare desiderat animal coitum. Deinde cura uulnus, donec sanetur. B

Ecce Autorẽ sectę hebraicę.

Castratio.

¶ De cura Hermafroditæ duorum modorum. Caput LXX.

HERMAFRODITA ex uiris est secundum duos modos. Vnus eorum est, quia apparet in eo quod sequitur spacium, aut in cute testiculorum, in eo quod est inter duos testiculos, figura quasi uulua mulieris, in qua sunt pili: & quandoq; currit urina ex eo quod est in cute testiculorũ. In mulieribus autẽ est species una, et est uulua mulieris super pectinem sicut testiculi uiri parui omnino, eminentes ad exteriora: quorum unus est sicut priapus uiri, & duo sicut duo testiculi. Et curatio trium specierum, duarum ex uiris, et speciei unius ex mulieribus, est: quia oportet ut incidas carnes additas, donec effugiat impressio earum. Deinde cura eas curatione reliquorum uulnerum. In specie autem secunda uirorum, ex qua egreditur urina, quæ est in cute testicu-

C lorum, non est operatio, necq; est eius curatio omnino.

T. De incisione Tentiginis, & carnis eminentis in uuluis mulierum. Caput LXXI.

Aegritudo caudata.

TENTIGO fortasse additur super rem naturalem, donec foedatur & turpis fit aspectus eius: et quandoq; magnificat in quibusdam mulieribus adeo, donec expanditur sicut in uiris, et peruenit usq; ad coitum. Oportet ergo ut teneas superfluitatem Tentiginis manu, aut cum uncino, & incidas: et non ultimes in incisione, praecipue in profundo radicis: ut non accidat fluxus sanguinis. Deinde cura ipsam curatiõe uulnerum, donec sanetur. Caro autem orta, est caro quae nascitur in orificio matricis, donec impleat ipsum: & fortasse egreditur ad exteriora secundum similitudinẽ caudae: & propter illud quidam primi nominãt aegritudinẽ caudatam. Oportet ergo ut incidamus eam sicut incidimus Tentiginem, & curemus eam, donec sanetur.

A. De cura Alratica, quae est uulua mulieris non perforata. Caput LXXII.

Alratica.

ALRATICA est, ut sit uulua mulieris non perforata, aut sit foramen paruum. Et est aut naturalis, aut accidentalis. Accidentalis est ex aegritudine quae praecessit: & ipsa quidem fit aut ex carne nata addita, aut sifach subtili, aut spisso: & fit aut in profundo matricis, aut in lateribus eius, aut in superiore ipsius, aut inferiori eius: & prohibet a coitu & impregnatione, & partu, & fortasse prohibet menstrua. Et cognitio illius fit per aspectum obstetricis, si opilatio est apparens propinqua. Si autem non est apparens, tunc quaere eam digitis tuis, aut cum radio. Si autem opilatio est ex sifach subtili, et est propinqua duobus labijs: tunc propera, et disrumpe ipsam. Et est, ut ponas super duo labia puluillos. Deinde pone indices tuos duarum manuum simul, & mulier sit super dorsum suum expansis cruribus suis. Deinde extende duo labia cum fortitudine, donec disrumpatur sifach subtile, & aperiatur opilatio. Deinde accipe lanam, & imbibe eam in oleo, & pone ipsam super locum: & coëat mulier omni die, ut non consolidetur locus uice alia. Si autem sifach est grossum, spissum: tunc oportet ut seces ipsum cum spatumili lato simili folio myrti. Si autem opilatio est ex carne nata, tunc suspende eam cum uncinis, & incide eam: et sint tecum medicinae quae fluxum sedant sanguinis absq; mordicatione. sicut acacia, & sanguis draconis, & thus aggregatũ cum albugine oui. Deinde administra cannulã ex plumbo amplã, ut non consolidetur uulnus uelociter, teneat eam diebus aliq̃t: et administra liciniũ ex lino sicco, deinde curet̃ reliqua curatione, donec sanetur. Et quandoq; nascit̃ in matrice natiuitas carniũ aliarum: oportet ergo ut incidant̃ secundũ hunc mo-

dum: dum non est apostema cancerosum. apostemati enim canceroso A
quod est in matrice, non fiat contrarietas cum ferro omnino.

¶ De cura hemorroidarũ, Athehelil, et Bothor rubeæ in uuluis mulierũ. Caput LXXIII.

HEMORROIDES quidem sunt apertio orificiorum uenarum, donec currit ex eis sanguis multus assidue. Cum ergo antiquantur hemorroides, fiunt thelil: & iam dixi in diuisione species earum, & signa ipsarũ: et dicam hic quæ ex eis recipiunt curationem, & quæ non.

Dico ergo, quod hemorroides quæ sunt in orificio matricis, & nõ apparent sensui: tunc non est ei curatio cum ferro. Quæ autẽ ex eis sunt in orificio matricis super quas cadit sensus, sunt quæ curant̃. Oportet ergo ut intromittas mulierẽ in domũ frigidam. Deinde extende athehelil cum forficibus, aut cum panno aspero, & incide eas ex radicibus suis. Deinde pulueriza super eas apud fluxum sanguinis ex uno puluerum incisiuorum absq; mordificatione: sicut acacia, & sanguis draconis, & thus, & similia eis. Deinde impellat pedes eius ad parietem hora una. Postea depone eam in aquam frigidam. Quod si perseuerat fluxus sanguinis: tunc fac eam sedere in decoctione sumach, & corticum granatorum, et gallarũ, & similium. Deinde accipe farinam hordei, et confice eam cum melle & aceto, & fac emplastrum cum eo super dorsum eius. Si ergo abscinditur sanguis cum eo, bonum est: & si non, fac adhærere dorso uentosas, et mammillis, absq; scarificatione. Deinde accipe lanam, & submerge in succo tarathit, aut succo arnoglossæ, aut succo ramorum alaulat, id est, aglanter, uino pontico, et fac adhærere loco. Cum ergo quiescit apostema, tunc cura locum cum unguẽtis, donec sanetur. Albarth uero rubeum est simile capitibus alhaasse, & est asperi aspectus. Oportet ergo ut incidas quod apparet ex eo, secundum quod dixi in thelil æqualiter: et cura ipsum, donec sanetur. B

¶ De perforatione Exituræ quæ accidit in matrice. Caput LXXIIII.

ACCIDVNT in matrice species multæ apostematum. sicut cancer, et apostema lapideum, & ulcera, et adubelati, et alekilati, id est, herpes, æstiomemus, & fistulæ, & hemorroides, & ragadiæ, & thelil, & apostema calidum. Et ego quidem iam dixi omnes has ægritudines & species earum, & signa ipsarum, & earum curationes in diuisione: necesse est ut dicam in hoc tractatu apostema calidum quod accidit in matrice, quando est ex apostematibus quæ colligunt saniem, & uis scire qualiter fit eius apertio cum ferro. Oportet ergo ut consideres. Tunc si dolor apostematis in incæptione sua est acutus cum percussione sua, & flamma, et febre: et uides ipsum rubere: si cadit super ipsum sensus, tunc non properes cum perforatione eius: & cura ipsum cum eo eo quod iu- Apostemata Matricis.

C uat super maturationem, donec quando quiescat acuitas accidentium: Tunc oportet ut facias sedere mulierem super sedem quæ habeat duo sedilia, & reclinetur, uel appodietur super dorsum suum, & aggreget pedes suos ad partem inferiorẽ uentris: & sint coxæ eius expansæ, et ponat brachia sua sub genibus suis, & liget utraque ligamento conueniente ad illud. Deinde sedeat obstetrix a latere dextro, & administra instrumentum quo aperitur orificium matricis. Cuius forma uenit in eis quæ sunt post. Et oportet quando uis administrare hoc instrumentum, ut figas cum Radio profundum matricis mulieris: ut non sit illud quod ingreditur ex instrumento plus, quam profundum matricis, & lædat infirmam. Si autem fuerit instrumentũ magis quam profundum, tunc oportet ut ponas puluillos super tecturam profundi matricis: ut prohibeatur introitus instrumenti totius in profundum matricis: & oportet ut ponat uertiginem, quæ currit in instrumento, ex latere superiore: & ut teneat instrumentum, & ut reuoluat minister uertiginem, donec aperiatur profundum matricis. Cum ergo apparet Exitura, & tangitur manu, et est lenis & mollis: tunc oportet ut seces ipsam apud caput suum cum spatumili lato. Cum ergo euacuatur sanies, tunc oportet ut ponas in uulnus licinium submersum in oleo rosaceo: aut oleo uiridi, in quo sit quędam stipticitas: & pone licinium, et extrahe sectionem in profun-

D do matricis. Et pone exterius super matricem, & super pectinem lanam mundam submersam in aqua, in qua bullitæ sunt maluæ. Deinde curetur post duos dies cum unguento quod conuenit ad illud, donec sanetur. Et quandoque abluitur matrix & uulnus, ita quod clisterizatur cum aqua & melle: deinde cum aqua in qua bullita est radix lilij, aut aristolochia longa: deinde redeat ad unguentũ. Quod si uulnus absconditum fuerit interius in matrice, tunc oportet ut prohibearis ex curatione eius cum ferro, imo cura ipsum cum eo quod diximus in diuisione.

¶ Doctrinæ Obstetricum, qualiter medicentur embriones uiui, secundum figuram non naturalem egressi. Caput XXV.

NECESSE est Obstetrici, ut cognoscat in primis figurã partus naturalis. Ex signis ergo eius est, quod quando uides mulierem comprimi ad inferiora, & desiderat odorare aërem, et alleuiatur super eam quod super ipsam est de partu, et festinat exitus embrionis: tunc scias quod iste partus est secundũ figuram naturalem, & est exitus ejus super caput suum, et secundina cum eo: aut suspensa, uel pendens ex umbilico. Cum ergo uides hæc signa, tunc oportet ut comprimatᷣ uenter eius, ut descendat embrio uelociter. Nam quando descendit super caput suum, descendit secundina cum eo, & mundatur ex illis superfluitatibus mundificatione bona: Qui autem est præter hunc partum, est innaturalis, illaudabilis. Quoniam quandoque egreditur fœtus super pedes suos,

Signa partus naturalis.

A

& egreditur corpus eius ante caput ipsius, & pedes eius, et manus eius una, aut pes eius unus: aut egreditur caput eius & manus eius: aut egreditur uentrinus: & fortasse conuertitur super collum suum, & similia ex figuris illaudabilibus. Necesse est ergo Obstetrici, ut sit prudens, subtilis in istis rebus omnibus, & caueat sibi ab errore & deceptione: et ego sum ostendens omnem figuram ex eis, & qualiter est ingenium in ea, & significetur per illud, et stetur super ipsum. Quando egreditur foetus super caput suum egressione sua naturali, & uehemēs fit illud super mulierem, & difficilis fit ei partus, et uides uirtutem eius iam debilitatam: tunc fac eam sedere super sedem, aut mulieres teneant eam: & uapora uuluam eius cum foenugraeco decocto, & cum oleis humidis. Deinde intromittat Obstetrix inter digitos suos Spatumile paruum, & findat cum eo secundinam, & secet eam ungue suo, donec currat quod est in ea ex humiditate: & preme uentrem mulieris, donec descendat foetus. Si autem non descendit, tunc oportet ut clisterizetur mulier ex mucillagine foenugraeci, cum oleo sisamino. Deinde praecipe ei post clistere, ut comprimatur: & fac eam sternutare cum condisi, & tene os eius & nasum ipsius hora una. Foetus enim egredietur statim. Quod si egrediantur duae manus foetus in primis, tunc oportet ut reducas eas cum facilitate paulatim. Si autem non obedit in introitu, tunc pone mulierem super sedem, & eleua pedes eius sursum: deinde concute sedem super terram: & mulier teneatur, ut non cadat apud concussionem. Si ergo non egrediuntur manus, & moritur foetus: tunc incide eas, & extrahe residuum foetus: & liga manum eius cum panno, & extrahe ipsum cum aequalitate: nam ipse egredietur.

Obstetricum officium.

B

¶ Exitus embrionis super pedes suos.

QVANDO egreditur foetus super pedes suos, tunc oportet ut impellat eos sursum: deinde conuertat foetū paulatim: postea aequet ipsum. Deinde accipiat unum pedum eius, & extendat eum paulatim. Cum ergo egrediūtur usq; ad coxas, tunc pręcipe ei, ut comprimatur, & fac eam sternutare cum condisi: egredietur enim, si DEVS uoluerit. Et si non egreditur cum eo quod narrauimus, tunc reduc foetum paulatim, donec ponas eum secundū figuram naturalem. nam ipse egredietur tunc egressu facili. Quod si prohibeatur cum eo toto quod narrauimus: tunc accipe ex mucillagine alteae, & oleo sisamino, & gummi soluto: et percute totū in mortario percussione bona: deinde line cum eo uuluam mulieris, & inferius uentris eius. Deinde fac eam sedere in aqua tepida, donec consequatur hypocundria. Cum ergo uides quod iam calefacta sunt inferiora eius, tunc fac ei sief de myrrha: & suppone ipsum. Quando ergo tenet sief hora una, tunc fac eam sedere super sedem, deinde fac eam sternutare: & stringe ipsius os & na-

G sum: & preme inferiorem partem uentris compressione facili. Nam foetus egredietur statim.

¶ Exitus foetus super genua & manus.

QVANDO egreditur secundum hanc formam, tunc ingenietur in intromittendo manus suas paulatim. Deinde resupinetur mulier super collum suum, et pendeant pedes eius ad inferiora: & ipsa sit iacens super lectũ, et complicet manus suas. Deinde preme supra uentrem eius paulatim. Deinde extrahe quod est sub pedibus eius ex puluinaribus, donec sit præparata in inferiori parte. Quod si non egreditur foetus, tunc accipe pedes eius, & moue eos motu uehementi. Deinde preme quod est supra hypocundria paulatim, donec ascendat foetus ad superiora. Deinde intromittat manus suas, & æquet foetum paulatim: & præcipe mulieri, ut comprimatur, donec egrediatur foetus.

¶ Exitus foetus latitudinaliter pendens ex manibus.

INGENIETVR in reductione manus eius. Si autem non potest reducere eam, tunc eleua mulierem, & fac eam ambulare. Si uero ambulare non potest, tunc fac eam iacere super lectum: & concute crura eius concussione uehementi. Deinde administra linimentũ quod
D præparasti ex mucillaginibus. Quod si accipit eam partus, tunc fac eam sedere super sedem. Deinde stude in reductione manus, et æqua foetum secundum figuram naturalem: & fac sternutare mulierem, & præcipe ei, ut comprimat se, donec egrediatur.

¶ Exitus foetus super collum suum, expansis manibus, & est facies eius ad dorsum matris suæ.

OPORTET ut teneat Obstetrix manum foetus, deinde reuoluat eum paulatim, et æquet eum cum facilitate. Cum ergo æquatur, tunc pone super uuluam eius quod narrauimus ex oleo & mucillaginibus. Deinde præcipe ei, ut moueatur paulatim. Cum ergo feceris illud, tunc fac eam sedere super sedem, & præcipe ei ut inclinetur ad latus dextrum. Deinde præcipe ei, ut comprimatur: & fac eam sternutare cum condisi.

¶ Exitus foetus præparati super latus.

QVANDO descendit ad orificium matricis secundum hunc modum cum secundina, tunc scinde secundinã cum ungue tuo, donec euacuetur ex humiditate. Si ergo suspenditur super faciem foetus, & collum eius, tunc incide eam ex umbilico: ut non retineatur, & moriatur. Deinde impelle foetum ad interiora, donec ponas eam secundum quod oportet: & præcipe mulieri, ut comprimat se aliquotiens: ipse enim egredietur exitu leui.

¶ Exitus Geminorum, aut fœtuum multorum. A

SCIAS, quod Gemini multotiens nascuntur: & quandoque nascuntur tres, & quatuor. Verumtamen illud extraneum est, et raro contingit. Quinque uero est res extra naturam, et non uiuunt penitus: & continet eos, quamuis multiplicentur, secundina una: & separantur per sifach, distinguens inter eos ligatum in umbilico cuiusque eorum. Et quandoque egrediuntur sicut egreditur fœtus unus exitu naturali, facili: & egrediuntur exitu illaudabili, sicut narrauimus. Quod si difficiles fuerint quidam eorum apud partum, & perueniunt ad illud quod diximus ex figuris innaturalibus, tunc cura eos sicut narrauimus: & sit obstetrix subtilis, et faciat quod facit cum facilitate & tarditate, et ingenietur secundum omnem figuram cum eo quod præparatur ei ex ingenio ducente ad salutem.

¶ Rememoratio eius quod formatur in matrice ex embrionibus, et abortiuntur.

QVANDOQVE formatur in matrice unus, et duo, & tres, & quatuor, et quinque, et sex, & septem, et plures decem: & iam uerificatum est apud me, quod mulier abortiendo emisit septem, & alia quindecim, omnes formatos. Quod factum est mensuratione gloriosi sapiētis. Hoc ergo totū oportet ut sit in sciētia Obstetricis. Fortasse ēm perueniet ad eam simile illius: opponat ergo ei cū illo quod oportet. B

¶ De extractione fœtus mortui. Caput LXXVI.

QVANDO curas fœtum mortuū cum eo quod dixi in diuisione ex medicatione, & non egreditur, et cogeris uti operatione cum manu, tunc oportet ut consideres. Si ergo mulier est sanæ uirtutis, & non est cum aliquo ex accidentibus, ex quibus timetur super eam perditio: tunc oportet ut resupinet mulier super lectū, super dorsum suū, et sit caput eius inclinatū inferius, & crura eius eleuata: & ministra teneat eam a duabus partibus, aut ligetur ad lectū, ut non extrahatur corpus eius apud extractionē fœtus. Deinde humecta os matricis ex oleis humidis cum mucillagine alteæ, et fœnugræci, & seminis lini. Deinde inungat Obstetrix manū suam cum istis oleis & mucillaginibus: deinde intromittat eam in matricem cum facilitate. Deinde quærat cum ea locum in quo figat uncinos ex fœtu, et loca conuenientia ad illud. Considera ergo tunc, si fœtus est preparatus ut descendat super caput suum: tunc fige uncinos in oculos eius, aut in collo eius, aut in ore eius, aut in palato ipsius, aut sub barba eius, aut in furcula ipsius, aut in locis propinquis costis, et sub hypocundrijs. Si autem descensus est super pedes eius, tunc in pectine, & costis eius medijs. Et oportet, ut teneat uncinū cum manu dextra: et ponat curuitatem eius in eo quod est inter digitos sinistræ manus: et intromittat cum manu cum facilitate, & fi-

C gat uncinum in aliquo illorum locorũ quę diximus, donec perueniat ad rem uacuam. Deinde figat in oppositione eius uncinum alium, aut tertium, si indiges: ut sit contractio æqualis, et non declinet ad partem. Deinde extendatur extensione æquali, & non sit extensio secundum rectitudinem tantum, imò moueatur ad omnem partem, ut alleuietur exitus eius: sicut fit cum dente apud eradicationem eius. Et oportet in eo quod est inter illud, ut mollificetur extensio. Quod si retineatur ex eo pars, tunc oportet ut inungat Obstetrix quosdam digitos cum oleo, & intromittat eos ex parte, ut reuoluat cum eis quod retinetur. Si ergo egreditur pars fœtus, tunc permutentur uncini ad locum alium qui sit altior: fac hoc donec egrediatur fœtus totus. Si ergo egreditur manus ante alia, & non est possibile reducere eam, propter cöartationem eius: tunc oportet, ut inuoluatur super eam pannus. Deinde extrahe eam donec quando egreditur tota, incide eam aut in iunctura plantæ, aut in cubito: & ita oportet ut facias in manu altera, et in duobus pedibus. Si autem caput fœtus est magnum, aut accidit ei cöartatio in exitu, aut est in capite eius aqua aggregata: tunc oportet ut intromittat inter digitos Spatumile spinosum, & findat cum eo caput, et extrahat aquam: aut disrumpat ipsum cum instrumẽto quod nominatur Almisdac: cuius forma uenit cum formis reliquorum instrumentorum in capitulo quod est post

D hoc. Similiter faciat si fœtus est magni capitis natura, tunc oportet ut seces algengematu: aut extrahas ipsum cum misdach, sicut diximus. deinde attrahas ossa cum forcipibus. Quod si egrediatur caput, & cöarcetur apud furculam: tunc findatur, donec effundatur humiditas quæ est in pectore. Si autem non complicatur, neq; obedit ad exitum: tunc incide caput frustatim, secundum quod possibile est tibi. Quod si inferius uentris est apostematum, aut est in eo hydropisis: tunc oportet ut perfores ipsum, donec currat humiditas ex eo. Si uero fœtus est super pedes suos, tunc attractio eius est facilis, & directio eius ad os matricis est leuis. Si autem cöartatur apud uentrem, aut pectus: tunc oportet ut extrahas ipsum cum panno quem inuoluisti super manum tuam: & findat uentrem, aut pectus, donec currat quod est in eis. Si autem auferuntur reliqua membra, & redit caput: tunc intromittat Obstetrix manum sinistram. Si ergo os matricis est apertum, tunc intromittat manum in profundum matricis, & quærat cum ea caput, & attrahat ipsum cum digitis usq; ad os matricis: deinde intromittat in eo uncinũ unum, aut uncinos duos, & attrahat ipsum cum eo. Quod si os matricis coartatur, propter apostema calidum quod accidit ei: tunc non oportet ut laboretur super ipsum, imo oportet tunc administrare effusionem rerum humidarum, pinguium: & administra emplastra: & sedeat in aquis quæ mollificant & humectant. Quod si fœtus est super latus suum, tunc possibile est ut æquetur: tunc administretur quod diximus in fœ-

tu uiuo. Quod si non est possibile illud, tunc incidatur frustatim, & extrahatur. Et oportet ut non dimittas aliquid ex secũdina intus omnino. Cum ergo compleueris operationẽ tuam, tunc administra quod diximus in apostematibus calidis quę accidunt in matricibus. Quod si accidat fluxus sanguinis, tunc descendat in aquis stipticis, & administra reliquam curationẽ. Et ego quidem iam uidi mulierem, in cuius uentre mortuus erat fœtus: deinde impregnata est sup ipsum uice alia, postea mortuus est fœtus alius etiã. Accidit ergo ei post tempus longũ apostema in umbilico suo, & inflatum est, donec apertũ est: & cœpit emittere pus. Vocatus sum ergo ad curationẽ eius, & medicatus sum ei tempore longo: & non consolidatum est uulnus. Posui ergo super ipsum ex quibusdam emplastris fortis attractionis: & exiuit ex loco os. Deinde præterierunt ei dies aliquot, & exiuit os aliud. Miratus sum ergo inde, cum in uentre nõ sit os. Cogitaui ergo, quia erant ex ossibus fœtus mortui. Inquisiui ergo uulnus, & extraxi ossa multa, muliere existente in melioribus dispositionibus suis: & iam uixit taliter tempore longo, & mittit ex loco pus parum. Et ego non firmaui hic hoc extraneum, nisi quoniam in eo est scientia, & adiutorium ad illud, quod administrat medicus artifex cum manu ex curatione. A

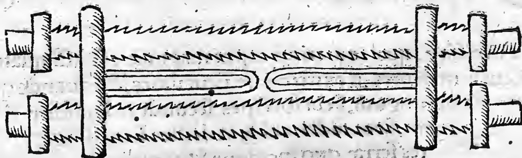
Experimentũ Autoris.

B

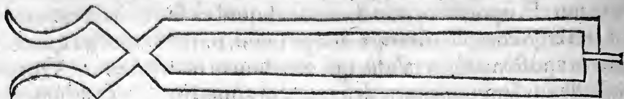
¶ De formis Instrumentorum necessariorum in extractione fœtus. Caput LXXVII.

HIC inferius est forma Strictorij, quo æquantur libri, cui æqualiter sunt duæ uertigines in duabus extremitatibus duorum lignorum. Verumtamen hæc Vertigo oportet ut sit subtilior strictorio: & ut fiat, aut ex ebano, aut ex ligno bussi. Et sit latitudo omnis ligni quasi duo digiti: & margo cuiusq; amborum est quasi digitus unus, & longitudo cuiusq; eorum est palmus & medietas: & in medio duorum lignorum sunt duo additamenta ex genere eiusdem ligni, quæ iam firmata sunt in utrisq;, quorum longitudo est medietas palmi & plus parum: & latitudo utriusq; est quasi duo digiti, aut plus parum. Et ista duo additamenta intromittuntur in os matricis, ut aperiatur cum eis quando tu reuoluis duas Vertigines.

Forma Vertiginis qua aperitur matrix.

C Forma alia ad simile illius, subtilior, & leuior.

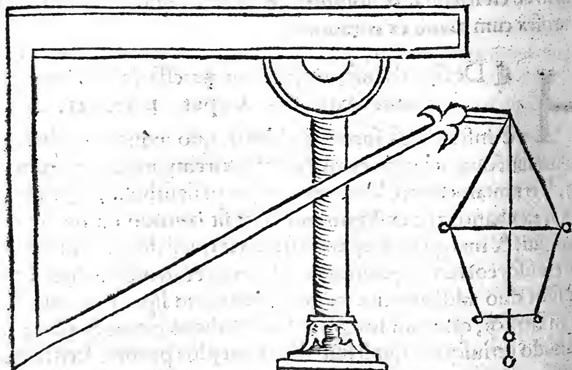

Fiat ex ligno ebani, aut bussi, secundum similitudinem forcipum. Verumtamen in extremitate eius sint duo additamenta, sicut uides hic supra: & longitudo omnis additamenti ex eis est quasi palmus: & latitudo utriusque est, duo digiti. Cum ergo uis aperire matricem cum eo, tunc fac sedere mulierem super lectum, pendentibus pedibus eius, aperto quod est inter crura eius. Deinde intromitte ista duo additamenta coniuncta in matricem: & tu es tenens extremitatem instrumenti inferius inter coxas eius. Deinde aperi manum tuam cum instrumento, sicut facis cum forficibus, æqualiter secundum quantitatem quam uis ex apertione oris matricis, donec faciat Obstetrix quod uult.

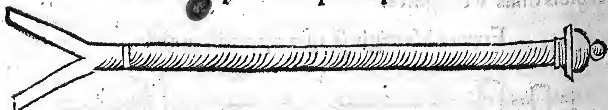
Matricis apertio.

Forma Vertiginis alterius quam dixerunt antiqui

D

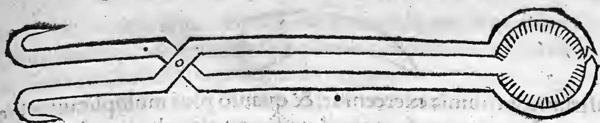

Forma Impellentis quo impellitur fœtus.

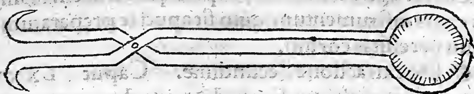

Forma Almisdac, qua conteritur caput magnum: & assimilatur forcipi, cui sunt dentes in extremitate, sicut uides. Et quandoque fit oblungum, sicut forcipes secundum hanc formam, sicut uides, cui sunt dentes sicut dentes serræ, quo inciditur & conteritur.

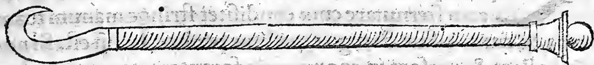
A

Forma Almiſdac quo conteritur caput paruum.

Forma Vncini habentis ſpinam unam.

Forma Vncini habentis ſpinas duas.

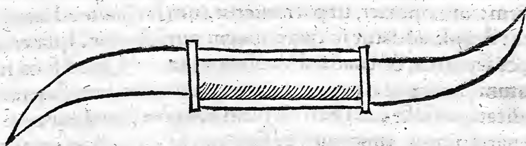

Forma forcipis cui ſunt dentes ſerræ, cum quo conterit̃ caput fœtus.

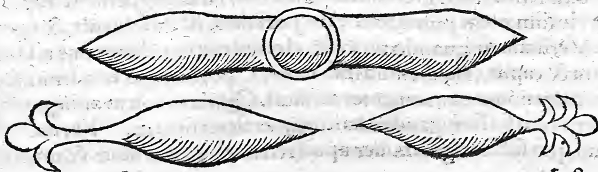
B

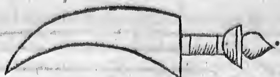
Forma Spatumilis habentis duas extremitates ad abſcindendum caput.

Forma duorum Spatumilium etiam latorum.

C

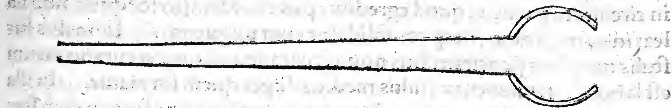
Ista instrumenta omnia exercentur, & quanto plus multiplicantur species eorum, & præparata sunt apud artificem, est uelocior ad operationem suam, & altior apud homines, propter quantitatem suam. Non ergo despicies ex eis instrumentum, quin sit apud te preparatum. Inexcusabilis est enim necessitas eorum.

De extractione Secundinæ. Caput LXXVIII.

QVANDO retinetur Secundina apud partum, tunc oportet ut præcipias infirmæ, ut retineat anhelitum suum. Deinde fac eam sternutare cum condisi: et stringe manum tuam super os eius, & nares ipsius. Si ergo egreditur per hoc, bonũ est. Si non: tunc accipe ollam, & perfora in coopertorio foramen: et pone in ea herbas aperientes os matricis, sicut calamentum, rutam, & anetum, & camomillam, & ssehan, et cassiam ligneã, & centauream: accipe omnes istas herbas, aut quasdam earum, & submerge eas cum aqua, & pone eas super ignem. Deinde pone embulam arũdinis super foramen coopertorij ollæ, & extremitatem aliam in os matricis: & teneat eam donec perueniat uapor ad concauitatem matricis. Deinde fac eam sternutare, sicut diximus. Secũdina enim egredietur cum facilitate. Si autem remaneat post

D hanc curationẽ, & non egrediatur: tunc præcipe Obstetrici, ut submergat manum suam in oleo sisamino, aut mucillagine alteæ. Deinde intromittat in uuluam, & quærat cum ea Secundinam. Cum ergo inuenerit eam, tunc accipiat eam, & extendat ipsam paulatim. Si autem fuerit annexa in profundo matricis, tunc intromittat manum, secundũ quod narrauimus, donec quando inuenerit Secũdinam, & extrahat eam paulatim secundum rectitudinem, ut non cadat matrix apud attractionem uehemẽtem: imo oportet, ut permutetur cum facilitate ad latera dextra & sinistra: deinde addatur in quantitatem attractionis. Ipsa enim obedit tunc, & seruatur, & euadit ab adhærentia. Quod si os matricis est cöartatum, sicut nos iam narrauimus: cura eam cum sternutatione, & ex medicatione ollæ cum herbis. Si autem non egreditur cum omnibus quæ narrauimus, tunc caue ne fatigeris super eam in iteratione extractionis. Verum oportet, ut quod egreditur ad os matricis ex ea, liges ad coxam mulieris. Deinde clisteriza eam cum unguento tetrapharmacon. Ipsum enim putrefaciet eam post dies, & dissoluetur, & egredietur. Verũtamen quando putrefit, eleuatur ex ea odor malus ad stomachum & caput, et lædit illud infirmam. Oportet ergo ut administrentur suffumigationes conuenientes ad illud. Quidam autem antiquorũ iam experti sunt suffumigationẽ nasturtij, et ficuũ siccarũ. Forma instrumenti quo suffumigatꝛ mulier apud retentionẽ Secũdinæ & menstruo-

rum. Fiat ex uitro simile alcama, aut ex zere: & ponat extremitas ampla super ignem: & suffumigatio sit posita super prunas: teneat eam, donec consumatur illa suffumigatio: & itera aliam. A

Instrumētum quo suffumigantur mulieres.

De curatione Ani non perforati. Caput LXXIX.

NASCVNTVR multi puerorum, & Ani eorum sunt non perforati, quos iã opilauit sifac subtile. Oportet ergo, ut obstetrix perforet illud sifac digito suo: & si non, perforet ipsum cum Spatumili acuto: & caueat lacertum, ne tangat eum. Deinde pone super ipsum lanam infusam in uino & oleo. Deinde cura ipsum cum ungentis, donec sanetur. Si autem times quod opiletur, tunc pone in foramine cannulam de plumbo diebus multis, et auferatur quãdo puer uult egerere. Etiam accidit opilatio Ani etiam ex consolidatione uulneris, aut apostematis. Oportet ergo ut secetur illa consolidatio, deinde curetur cum eo quod diximus ex curatione & plumbo.

De curatione Fistularum quæ accidunt in inferiori parte. Caput LXXX. B

FISTVLAE quæ accidũt in inferiori, sunt Nodatio, & Grossitudo quæ accidunt prope anum deforis: aut in spacio unius partium: et est Fistula una, aut plures. Cum ergo antiquatur illa Nodatio, aperitur, & currit ex ea humiditas aquosa alba, aut pus subtile. Et quandoq; sunt ex istis Fistulis penetrantes. Ergo penetrantes cognoscuntur per illud quod egreditur ex egestione, & uentositate, quando utitur infirmus egestione: et fortasse egreditur ex eis uermis. Et sunt ex eis Fistulæ quando sunt in spacio penetrantes usq; ad uesicam, et usq; ad meatum uirgæ. Et sunt ex eis penetrantes usq; ad iuncturam coxæ, & usq; ad nodum caudæ. Ex eo autem quo cognoscitur Fistula penetrans usq; ad anum, etiam a non penetrãte, est, ut intromittas digitum tuum indicem in anum: & intromittas tentam subtilẽ in Fistulam ex ære, aut ferro: quando non est tortuositas. Quod si in ea est tortuositas, tũc intromitte in eam tentam ex plumbo subtilem, aut pilum ex pilis equarũ, donec sentias tentam, aut pilum in digito tuo. Quod si nõ sentis ipsam penitus, neq; procedit ex foramine aliquid ex egestione, neq; uentositas, neq; uermis sicut dixi: tunc scias, quia est non penetrans: propera ergo ad curationem. Et quando Fistula est penetrans usq; ad uesicam, aut ad meatum urinæ: tunc significatio eius est exitus urinę ex ea, et prohibitio eius ab hoc,

Fistularum uarietas.

C ut consolidetur locus cum medicinis. Si uero est penetrans usque ad iuncturam coxæ, aut ad os coxæ: tunc signum eius est, quod perueniat tenta usque illuc, si non est in ea tortuositas usque ad os: & inuentio doloris in circumitu partis, et quod egreditur pus ex ea semper: & quod non ualeat in ea medicatio, neque consolidatur cum unguento. Et in istis Fistulis omnibus penetrantibus non est curatio omnino: et curatio earum est labor & uanitas ei, ex stultis medicis, super quem formatur. In illa autem quæ non est penetrans, & non antiqua, speratur sanatio cum ferro: secundum quod ego narro tibi, et ego iam probaui: & est, ut iaceat infirmus inter manus tuas super dorsum suum: & eleua crura eius usque supra coxas ipsius, & coxæ eius sint inclinatæ ad uentrem ipsius. Deinde intromitte tentam plumbi, aut æris, si est in Fistula tortuositas, donec scias ubi peruenit tenta. Si autem sentit eam infirmus circa anum, tunc oportet ut intromittas digitum tuum indicem in anum. Si ergo sentis in digito tuo tentam iam penetrasse per seipsam detectam, præter quod sentias inter digitum tuum, & inter ipsum sifac, aut carnem: tunc ergo scias certe, quia est penetrans: non ergo labores in ea, quoniam non est eius sanatio, sicut diximus. Dixerunt tamen, quia sanatur in quibusdam hominibus caro, & ex medicatione qua ei speratur iuuamentum, est, ut

Cura Fistulæ nõ antiquatę.

D ignias cauterium subtile secundum amplitudinem Fistulæ, sicut præcessit, & intromittas ipsum ignitum in Fistulam, donec perueniat circa anum. Deinde itera illud bis, aut ter, donec scias, quia iam adustæ sunt omnes illæ carnes additæ filtratæ, quæ sunt similes cannulæ pennæ auis. Deinde cura illud cum licinijs inuolutis in butyro, donec egrediantur illę carnes, quæ adustæ sunt: deinde cura illud cum unguentis generantibus carnem & consolidantibus. Si ergo sanatur, bonum est. Et si non, tunc non sanatur cum alia curatione unquam. Et si egreditur tenta, & non peruenerit usque ad digitum tuum, qui est in ano, & est inter ipsum & tentam uelamen spissum ex carne, aut sifac: & uides Fistulam in eo quod sequitur superficiem cutis, tunc seca cutem ab initio Fistulæ, & tu uadis secando cum tenta quod est in fistula, donec perueniat secatio ubi peruenit tentæ extremitas, & liberatur tenta & cadit. Deinde mundifica illas carnes filtratas, quæ assimilantur cannulæ pennæ auis, ut non remaneat ex eis aliquid. Si autem uincit te sanguis, & soluit inter te & inter operationem tuam ut seces illas carnes: tunc melius quod fit, & uelocioris iuuamenti, cauterizare eam cum igne, aut cum medicina acuta. Quoniam cauterium cum igne aggregat habitudines bonas, adustionem illarum carnium additarũ, & abscisionem sanguinis, & exiccationem humiditatũ. Deinde cura illud cum licinijs inuolutis in butyro, aut caulibus tritis, donec locus emittat pus, & egrediatur illę carnes adustæ in pus. Deinde cura tunc uulnus cum unguentis consolidatiuis, generantibus carnẽ duram: et sunt medicinæ in quibus sunt

ſtipticitas & exiccatio. Nam quando reſtaurantur, tunc iam ſanatur: & A
non times iterationem. Si autem Fiſtula iam peruenit uſq; ad profundum ani, & elongatur a ſuperfluitate corporis: tunc intromitte digitum tuum in anum, et inquire cum eo. Si ergo ſentis tentam, & inter te, et inter eam eſt uelamen ex ſifac, aut carne, et eſt propinqua penetrationi: tunc non eſt operatio in illo, niſi ſecundum uiam fiduciæ & ſpei. Quod eſt, quia adminiſtratur in eo unus trium modorum: aut ut cauterizes ipſam, ſicut diximus: aut ſeces eam, donec conſequaris concauitatẽ eius, ut ſit poſſibile tibi intromittere licinia, et curationẽ ex proximo. Et non procedas multum cum ſectione, ut non incidas lacertum continẽtem anum, et accidat ſuper infirmũ exitus egeſtionis abſq; uoluntate. Deinde cura illud cum eo quod diximus, fortaſſe enim ſanabitur: aut elonges ipſum uelamen, & mundes ipſum poſtquã ſecas ipſum uſq; prope anũ, ſicut diximus, aut cum tenta, aut cum inſtrumento alio acutæ extremitatis. Deinde mundifica illas carnes filtratas quæ ſunt in ſectione, uſq; ubi potes cum perſcrutatione. Deinde conare reſtaurationem uulneris totius cum ſectione, & orificio ſuperiore ubi conſolidatur: & remanet Fiſtula aperta in interiore parte anus, & erit leuius ſuper infirmum. Et quandoq; ſuitur Fiſtula ſecundũ hunc modum: et eſt, quando intromittis tentam in Fiſtulam: & eſt in latere ani circa ſuperficiem corporis cum cute & margine ani: tunc accipe tentam perforatæ extremitatis, quæ eſt B
ſicut acus aleskef, id eſt, præparantiũ coria, ſecundum hanc formam.

Tenta.

Et intromitte in eam filum inuolutum ex quinq; filis, & circiter ea. Deinde intromitte tentam cum filo in Fiſtulam, donec conſequatur concauitatem eius. Si ergo eſt penetrans in margine ani interius prope, tunc extrahe filum ex illo foramine: ita ut intromittas digitum tuũ in anum, & extrahas extremitatẽ fili, et aggreges duas extremitates ſimul: & ſtringe utramq;, et dimitte illud die uno, aut duobus diebus: & quanto plus incidit filum in carne, ſtringe ipſum bene, donec incidantur illæ carnes quæ ſunt inter duas extremitates fili, & cadant: deinde cura uulnus, donec conſolidetur, & ſanetur. Si autem orificium Fiſtulæ non eſt penetrans: tunc fac ipſum penetrare quocunq; modo præparatur tibi, niſi ſit in profundo multum. Non enim ineſt tibi, ut facias illud propter lacertum, ut non incidas ipſum. Deinde fac cum ea ſicut diximus, donec ſanetur. Forma Spatumilis ſpinoſi quo finditur Fiſtula, cuius curuitas eſt acuta ualde, & pars altera eſt non acuta, ut non incidat illud quod non eſt neceſſe, ſicut uides.

C ¶ De sutura Hemorroidarũ, ex quibus currit sanguis ex incisione earum: & cura fissurarũ. Cap. LXXXI.

SVNT Hemorroides secundum duos modos. Aut enim sunt intra anum, similes uesicis carbonũ, uel prunarum: aut quasi ipsæ sint grana uuæ. Et ex eis sunt paruæ, & magnæ: et sanguis currit ex eis semper, & est una, et sunt multæ. Et sunt extra anum, & in extremitatibus eius. Verumtamen istæ quæ sunt extra anum, sunt secundum plurimũ paucæ humiditatis, ex quibus currit aqua citrina, aut parum sanguinis cursu assiduo: & sunt secundum colorem corporis. Et curatio eius quæ est intra anum, est, ut præcipias infirmo ut assellet: & exprimatur, donec egrediatur anus, & appareant athelil tibi. Propterea ergo et suspende cum uncinis: aut tene eos cum ungue tuo. Deinde incide eos apud radices suas. Si autem non retinentur in eis uncini, propter humiditatem eorum & ipsorũ mollificationem: tunc cape eos cum panno aspero, aut cum coto ex diploide lanea, et extrahe eos cum digitis tuis. Deinde incide eos, & pulueriza super eos post incisionem quosdam pulueres calidos, ut stent eis loco cauterij. Aut cauteriza eos secundum quod præcessit in capitulo cauterizandi. Deinde cura eos cum reliqua curatione, donec sanentur. Quod si non obedit anus egressioni, tunc clisteriza in-
D firmum clisteri in quo sit mordicatio parua, ut lauetur cum eo quod est in ano, & obediat egressioni uelociter, quando exprimit se infirmus.

Si autem athelil sunt extrinseci ab ano, tunc res eorum est leuis, facilis: & est ut capias eos cum ungue tuo, aut capias eos cum uncino, & incidas eos. Deinde cura eos cum eo quod diximus, donec sanentur.

Et qui abhorret incisionem cum ferro, tunc oportet ut administres suturam eorum secundũ hunc modum. Accipe filum inuolutũ, & intromitte ipsum in acum. Deinde extrahe athelil ad superiora, & fac ipsum penetrare cũ acu in radice eius ex parte altera: & inuolue duas extremitates fili, in inferiori parte acus, & sint latitudinaliter: et stringe athelil strictura forti. Deinde noda filum, & extrahe acum. Fac illud cũ omnibus athelil, et dimitte ex eis unum: nec suas ipsum, ut currat ex eo superfluitas sanguinis. Deinde pone super anum pannum infusum in oleo rosato, aut cæroto, & pone ipsum super anũ: et præcipe infirmo, ut quiescat. Deinde dimitte ipsum, donec cadat. Cum ergo cadunt athelil, cura eos cum unguentis, & reliqua curatione, donec sanentur.

¶ De cura Fissurarum.

MVLTOTIENS enim accidunt ex exiccatione stercoris, & constrictione naturæ. Cum ergo antiquantur, et non ualet in eis medicina: tunc oportet ut radas cum puncta Spatumilis, aut cum ungue tuo, donec fiant humidæ, & auferatur ab eis cortex superior qui prohibet eas a consolidatione. Deinde cura eas, donec consolidetur secundum quod oportet. Si autem non consolidantur: tunc itera eas cum

rasione uehementiori quam prima, donec sanguinentur multum, et excorientur. deinde cura eas, donec sanentur. A

ℭ De curatione Almirmar inuersorum, et non inuersorum: et Athelil siccorum, & Formicæ. Caput LXXXII.

SCIAS quod Almirmar non est nisi nodus rotundus secūdum colorem corporis, similis capiti claui: & fit in toto corpore, præcipue in inferioribus partibus pedum, & digitis: et accidit ex eis dolor apud ambulationem. Oportet ergo ut secetur quod est in circumitu claui, & teneatur cum forficibus, aut cum uncino, et eradicetur ex radice sua. deinde cura illud: & si uis cauteriza illud secundū quod precessit in capitulo suo. Ex athelil aūt siccis unus est eminētia parua, aspera, filtrata, rotūda supra superficiem corporis. Et multotiens accidunt in manibus puerorū. Et curatio eius est, ut extendas athelil, & incidas ipsum: aut stringas ipsum cum filo de serico: aut cum pilo, donec cadat. Et si uis, cauteriza ipsum secundū quod præmissum est cum igne, aut cū medicina acuta: & iam eradicantur athelil inuersi, et non inuersi cū instrumento quod ego dicam. Formica autem est etiam eminentia parua filtrata, grossa, super superficiem corporis, uadens in profundū ualde: & quando inuenit eam frigus, sentitur in ea simile mordicationi formicę, & fit in corpore toto: et plurimū eius fit in manibus. Et curatio eius est, ut accipias cannulam ex penna anseris, aut penna uulturis forti: & pone illam cannulam super Formicam, donec contineat circulus cannulæ ex partibus eius. Deinde reuolue manum tuam cum cannula, donec seces quod est in circuitu Formicæ: et ponas eam in profundo carnis, & eradices Formicam ex radice eius. Et si uis, fac illud cum cannula æris, aut ferri, secundum hanc formam.

Almirmar.

Formica.

B

Sit superius cannulæ ad sublimitatem trahens surdum inuolutum, ut alleuietur super digitum apprehensio eius & ipsius reuolutio. Et si uis cauteriza Formicam secundum quod præmissum est in cauterizatione Athelil in capitulo de cauterio.

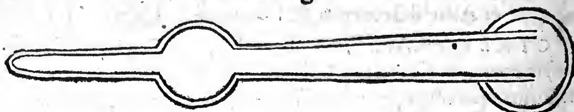
Surdū, id est, non perforatum.

ℭ De formis Instrumentorum quæ administrantur ad Clisteria in ægritudinibus Ani, & solutionis uentris, & colicæ. Caput LXXXIII.

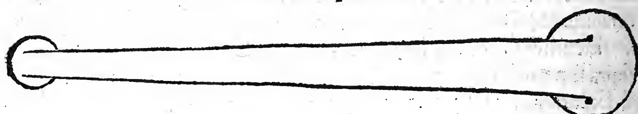
QVANDOQVE Clistere fit ex argento, aut ex aurichalco, aut ex ære fuso, aut malleato. Et quandoque fit ex istis Instrumentis paruum, & magnum, secūdum illos in quibus administran-

C tùr. Illud ergo quod administratur in curatione puerorum paruorum, sit paruũ: et quorum ani sunt debiles, aut dolorosi, sic & clisteria eorũ.

Clistere magnum.

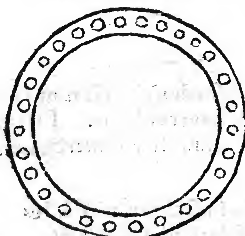

Clistere paruum.

Canna eius, id est, caput superius in quo ligatur uter, sit amplum secundum hunc modum: et sit ei distinctio ut ligetur uter sicut uides, & extremitas eius inferior quæ intromittitur in anum, sit surda, id est, non aperta, lenis, ualde, trahens ad subtilitatẽ: & in uno laterũ eius sint duo foramina, et in latere altero foramen unũ. Et sit amplitudo foraminis secun-
D dum grossitudinem radiorũ, & grossius parũ, Et sit uter in quo ponuntur medicinæ ex uesica animalis: aut ex charta ouis, quæ sit secundũ formam asofrati paruæ: cuius radix sit palmus unus. Et perforetur foraminibus multis sicut reuoluitur, & sit spacium quod est inter omne foramen grossitudo digiti. Deinde intromitte in illa foramina filum forte ex filo crudo, quod sit ex decem filis, aut circiter ea, & aggrega cum eo utrem sicut asofrati. Cum ergo ponitur in eo uter, stringatur in capite clisteris inter duo distinguentia constrictione forti. Deinde clisteriza cum eo. Et hæc est forma circuli utris hic depicta, & foraminũ. Qualitas autẽ clisterizandi cum eo, est: ut impleas utrem, aut uesicam ex medicina, quæ sit calefacta secundũ quantitatem tolerantiæ infirmi: & caue ne sit calida ualde, aut frigida ualde. Deinde resupinetur infirmus super dorsum suum, & eleuet crura sua ad superiora: et pone sub eo inthaan, id est, coriũ super quod iacent homines, aut linteamen. Deinde inũge extremitatem Clisteris cum oleo, aut cum albugine oui, aut cum mucillagine fœnugræci, aut similium. Deinde intromitte ipsum in anum cum facilitate. Deinde accipiat minister utrem cum duabus manibus suis simul, & exprimat ipsum cum uehementia, donec euacuet totum quod est in Clisteri in intestinum. Deinde extra-

Forma circuli utris.

he Clistere, & eleuet infirmus crura sua ad parietem. Quod si medicina A cogit eum ad exitum, tunc teneat quantum potest. Et si dormit cum ea nocte tota, est magis ultimum in iuuamēto. Si autem clisterizas eum in ægritudinibus solutionis uentris, & festinat exitus eius: tunc itera clistere, donec sanetur. Quod si in ano sunt hemorroides, aut apostemata lædentia, tunc sit clistere subtile ualde, lene, ex clisteribus quibus clisterizantur pueri. Et hæc sit forma clisteris subtilis super quod sit stricta cutis.

De curatione Vulnerum capitis sine fractura ossis. Caput LXXXIIII.

IAM dixi in diuisione de curatione uulnerum quod conueniebat libro, & ego dicam hic curationem eorum cum manu, et cum medicinis secundū complementum. Dico ergo, quod uulnera diuersificantur secundū illud quo fiunt uulnera, et secundū locum super quem cadit uulnus. Res ergo quibus fiunt uulnera multotiens, sunt sicut iactus lapidis: aut incisio ensis, aut cultelli: aut percussio cum lancea, aut ligno, aut sagitta: & similibus illis ex rebus multis. Vulnera autē quæ fiunt secundum loca corporis sunt, sicut uulnus quod cadit super caput, aut collum, aut pectus, aut uentrē, aut epar: & similia ex eis membris. Et ego sum narrans curationes quorundam uulnerū, ut ponam eam ratiocinationē & regulā super reliqua uulnera. Et ego incipiam a uulneribus capitis simplicibus: quoniā rememoratio compositorū ueniet in principio capituli tertij. Dico ergo. Quando accidit in capite uulnus simplex, & non B est fractura ossis: considera tunc, si est ex iactu lapidis, aut ei similibus, & iam fregit cutem tantū: et est uulnus magnū, & times super infirmū euētum apostematis calidi: tunc propera, & phlebotoma cephalicam statim: & non tardes illud: et extrahe ei ex sanguine secūdum quantitatem uirtutis eius: si non fuerit prohibens aliquid a phlebotomia, pręcipue si fuerit sanguis qui egreditur ex uulnere paucus. Et sit phlebotomia ex contrario partis uulneratę. Et caueat infirmus sibi a repletione, & uino, & cibis grossis. Si autē minutionem prohibet aliquid, tunc minoretur ex cibo, & non appropinquet carnibus, neque uinis. Et pone super uulnus si accidit ei apostema calidum, cotum infusum in oleo rosato solo, aut cum uino in quo est stipticitas. Si autem securus fueris ab apostemate calido, tunc pone super uulnus; si est recens cum sanguine suo, & non mutauit ipsum aër, puluerem quē ego narrabo post paululum: et si iam mutauit ipsum aër, tunc pone super ipsum quædam unguenta, donec sanetur. Si autem uulnus est magnum, aut est ex incisione ensis, & similium: & non aggregantur labia eius per puluillos, tunc aggrega ipsa cum sutura, secundū quod ego narrabo in uulneribus uentris de sutura eorū. Si autem uulnus iam detectum est ab osse, & pendet, et nō est retentio eius, nisi in suspensorio paruo: tunc incide ipsum. Deinde cura

Vulnerum diuersitas.

C uulnus cū medicinis, & restaura in eo carnem duram loco cutis, & præcipe infirmo, ut alatur cibis in quibus est grossitudo. sicut sunt capita, & triticum coctum, donec sit ut puls: & eis similia. Quod si inuenis in cute putrefactionem, & non adhæret ossi: tunc incide putrefactum totum, & proijce ipsum: deinde cura illud. Si autem in his uulneribus est arteria, aut uena ex qua fluit sanguis: & non abscinditur per medicinas, tūc inquire super arteriam. Si ergo inuenis eam non sectam, tunc seca eam cum Spatumili, aut liga eam. Quod si necessitas prouocat quando non confert illud quod diximus, tunc cauteriza eam, donec abscindatur sanguis. Si autem uulnera ista sunt parua, simplicia, tunc res eorum est facilis, leuis: ita ut pulverizes super ea hunc pulverem: quoniam consolidat ea antequam mutet ea aër.

¶ Modus Pulueris incarnatiui.

Recipe olibani partē unam, & sanguinis draconis partes duas, et calcis non extinctæ partes tres: teratur totū multum, & cribelletur: et impleatur ex eo uulnus, & constringatur constrictione bona, donec adhæreat super ipsum bene, et coaguletur cum sanguiñe. Deinde stringe ipsum desuper cum puluillis, & dimitte ipsum, neq; soluas ipsum dum permanet, ita quod non apostemet. Nam non eradicatur ab eo medicina, do-
D nec sanat. Et quandoq; facit illud calx sola, quando non sunt tibi in præsenti olibanum, & sanguis draconis etiam facit eandem operationem in multis ex uulneribus magnis, quando conuenit ut ponatur super ea & stringantur, et sunt uulnera recentia cum sanguine suo, quæ non alterauit aër. Quod si iam alterauit ea aër quadam alteratione, præcipue quādo est in tempore æstatis, tunc non est in positione huius pulueris intentio: cura ergo ipsum cum eo quod diximus, ita ut ponas super ea quædam unguēta digestiua: aut ponas super ea pultes ex farina hordei, factas cū aqua & melle, donec emittant pus. Deinde cura ea reliqua curatione, donec sanentur. Si uero accidat cum uulnere fractura in osse, & est parua, tunc extrahe illud cum Gesti: et ego iam dicam curationem fracturarum capitis in eo quod futurum est.

¶ De uulneribus Colli. Caput LXXXV.

SI AVTEM uulnus accidat in Collo, tunc non est inter ipsum differentia in medicatione, et inter uulnus capitis quando est simplex. Si autem iam incisus est neruus Colli, aut arteria: tūc si est neruus, non est in eo ingenium, nisi ut deuitetur curatio eius cum eo quod facit stipticitatem uehementem. sicut ziniar, & zegi, et eis similia: quoniā nocent neruis, & contrahunt eos. Et non ponas super uulnus aliquid frigidum omnino: quoniam substantia neruorum est frigida, et continuatio eius est cum cerebro, quod est sublimius membrorum: & sit illud quo curatur ex medicinis lene. sicut calx lota cum aqua dulci aliquotiens infusa cum oleo, aut cum oleo rosato, & tuthia, quādo abluitur etiam cum

aquá dulci: & reliqui lapides minerales, secũdum hunc modum, & unguenta humida. Si autem uulnus est magnum, tunc administra suturam: aut cõarta labia eius cum puluillis. Deinde cura ipsum, donec sanetur. Si uero uulneri est profunditas, aut accidit in eo sinus in inferiori parte eius, in quo iam aggregatur pus, tunc perfora ipsum in magis depresso loco in eo. Quod si iam incisa est in uulnere arteria, & consecutus est sanguinem eius fluxus: tunc separa, uel seca eam, et liga ipsam: aut cauteriza eam, si prouocat necessitas ad illud. Si autẽ iam incidit spondiles gutturis, aut totum, & saluatæ sunt alhaudegi: tunc aggrega labia cutis cum sutura super cannam gutturis, & nõ tangas guttur, imo æqua ipsum, & reduc ipsum super figuram naturalem. Deinde stringe ipsum strictura decenti, & dimitte ipsum diebus aliquot. Deinde cura ipsum cum unguentis in quibus est stipticitas & exiccatio, donec sanetur. A

Si autem uulnus iam fecit impressiõem in osse, tunc perquire ipsum: tunc si in ipso sunt fragmenta ossis, extrahe ea omnia, aut quæ potes ex eis: & quod non præparatur, dimitte illud, donec putrescat uulnus, & separetur & alleuietur egressio eius. Quod si uulnus fuerit recens, tunc pulueriza super ipsum puluerem quem narraui. Si autem uidetur in uulnere os, & fit Fistula: tunc cura ipsam cum eo cuius rememoratio uenit in capitulo suo.

De uulnere in Spatulis. Caput LXXXVI. B

SI EST percussio lanceæ, aut cultelli: & uides eius profunditatem, tunc considera. Si ergo ex uulnere egreditur uentositas, quando anhelat ex eo infirmus, tunc scias, quia uulnus est mortale. Quod si non fuerit ei profunditas, & est recens cum sanguine suo: tunc non ponas in eo a prima hora puluerem, neque stringas ipsum, ut non retineatur sanguis in profunditate eius, & reuertatur ad cor, et interficiat infirmum: sed pone in ipso unguentum attractiuum, et solue ipsum in die bis. Si uero unguentum non est tibi præsens, tunc pone in orificio uulneris cotum uetustum, ut sugat illud quod egreditur de eo ex humiditatibus: & fac ut dormiat infirmus super uulnus, ut currat quod aggregatur in eo. Si uero iam præterierint uulneri tres dies, aut plures, & non accidit infirmo spasmus, neque tremor cordis malus, neque strictura in anhelitu, & uides reliquas dispositiones eius bonas: tunc scias, quia uulnus est saluum. Cura ergo ipsum & cum licinijs, et reliqua curatione, donec sanetur. Si uero excusatur sanatio eius, & iam aperitur semper, tunc scias, quia iam factum est Fistula. Cura ergo ipsam ex capitulo suo. Et si uulnus est ex incisione ensis, aut cultelli, et est simplex in superficie pectoris, aut dorsi: tunc cura ipsum cum eo quod præcessit ex sutura, si est magnũ: aut cum puluere, si est paruũ. Si autem iam fecit impressionẽ in osse, et incidit ex eo frusta: tũc inquire uulnus, & pro-

C pera ad extrahendum illa frusta, si sunt separata. Si uero non sunt separata, tunc dimitte ea, donec putrefiat uulnus. alleuiatur enim extractio eorum. Reliquorũ autem uulnerum accidentiũ in reliquis membris iudicium in curatione, est iudicium eius quod diximus.

¶ De uulneribus Ventris, & exitu intestini, et exitura eorum. Caput LXXXVII.

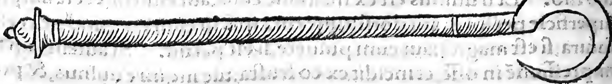
DISRVPTIO quæ accidit uentri, est magna, & media, & parua. Ex magna igitur quandoque egreditur intestinum, aut numerus intestinorum. Quare fit intromissio eorum, & eorum sutura uehementior & difficilior. Et disruptio parua etiam fit difficilis ex modo alio. Sequitur ergo, ut sit reductio eorũ difficilior, si non properas in intromissione sua ad locum suũ statim: quoniam inflatur, aperitur, et ingrossatur: quare fit difficilis introitus eius. Propter hoc ergo fit melior disruptionum disruptio media: quoniam cum ea non fit difficilis reductio intestini, sicut fit difficilis in his duabus speciebus. Scias, quod sutura uentris est secundũ quatuor modos. Duæ suturæ cõmunes cõueniunt in sutura uentris, et in sutura reliquorum uulnerum corporis: & duæ suturæ aliæ proprie cõmunicant reliquis uulneribus. Verumtamen sunt magis

Suturæ uentris modi quatuor.

D propriæ cum sutura uentris: et ego narro tibi unamquamq; cum expositione, & declaratione. Dico ergo, quia quando uulnus est paruum, et egreditur ex eo aliquid ex intestino, et fit difficile reducere ipsum: tunc illud est propter unum duorũ modorum. Aut propter paruitatem disruptionis, sicut diximus: Aut quoniã in intestino est inflatio propter frigus aeris. Quando ergo illud est ita, tunc oportet ut calefacias ipsum, ita ut submergas spongiam, aut pannũ humidum in aqua tepida sola. Aut decoquas in aqua squinãtum, & cyperum, et spicam, & embroces cum ea intestinum, donec resoluatur inflatio. Quandoq; facit illud uinum in quo est stipticitas: & est melius quam aqua sola in resolutione inflationis. Cum ergo uides inflationem iam resolui, tunc humecta intestinum cum aqua in qua decocta est altea, aut malua. Nam per illud alleuiatur introitus eius cum re parua. Si autem excusatur reditus eius post hanc curationem, tunc finde in disruptione parum, cum instrumento quo secantur hemorrhoides. Et curatio prima est melior quando præparatur, quam sectio: & non fit cõactio ad secandum post necessitatem & defectum instrumenti. Sit pars eius una quæ est torta, acuta, & pars eius altera non acuta, et extremitas subtilis non sit cum subtilitate Spatumilis,

Disruptio parua.

Calefactio Intestini infrigidati dislocati.

imo sit obtusior parumper: & est illa quæ similatur caiada, sicut uides. A
Cum ergo amplificatur uulnus, & ingreditur intestinum; tunc oportet, ut sit reductio eius secundum formam suam naturalem in loco suo sibi proprio, si possibile est super illud: quoniam est melius. Quando uero disruptio est ampla in inferiori parte uentris: tunc oportet ut facias iacere infirmum super dorsum suum, & pone crura sua altiora capite suo. Et si est in superiore parte uentris, tunc pone caput eius, & pectus ipsius altiora quam eius inferiora. Et similiter si est disruptio in una duarum partium uentris, tunc pone intentionem tuam, & tuam considerationem semper in hoc, ut pars in qua est uulnus sit altior parte altera. Et ita oportet, ut administres illud in uulneribus magnis, & in uulneribus medijs. In uulneribus autem paruis, pone illud secūdum quod præparatur tibi. Deinde fac ut sit præsens inter manus tuas minister pius, qui teneat disruptionem totam manu sua: & aggrega labia eius. Deinde detege ex ea ei qui sequitur suturam aliquid post aliquid: & iste est modus suturæ communis unius. Et est, ut accipias acum, aut numerum acuum secundum quantitatem amplitudinis uulneris. Deinde dimitte ab extremitate disruptionis quantitatem digiti anularis, id est, medici: et fige acum unam præter quod intromittas in eam filum in duabus extremitatibus cutis, cum duabus extremitatibus sifac quod est sub cute ab interioribus, donec facias eam penetrare ab alia parte, & tu iam aggregasti duas extremitates cutis, & duas extremitates sifac: & fiunt quatuor ordines. Deinde stringe cum filo duplo in circuitu acus aliquotiens a duabus partibus simul, quousque sint aggregata duo labia uulneris aggregatione decenti. Deinde dimitte grossitudinem digiti etiam, & fige in eis acum aliam: postea reta eam cum filo, sicut fecisti cum acu prima. Non ergo cesses facere illud cum eo quo indiges ex acubus, donec compleas constrictionem uulneris totius. Et sint acus mediæ inter grossitudinem & subtilitatem: quoniam acus subtiles ualde uelociter incidunt carnem: & grossæ sunt difficilis introitus in cutem: propter illud oportet ut sint mediæ in subtilitate, & grossitudine. Et non oportet, ut figatur acus in duabus extremitatibus cutis propinquæ multum: ut non incidatur caro uelociter, & aperiatur uulnus ante consolidationem sui, & non elongentur etiam cum sutura, ut non prohibeatur uulnus a consolidatione. Deinde incide extremitatem acuum, ut non lædant infirmum apud somnum suum: & pone eis puluillos ex pannis ab omni parte, qui teneant extremitates acuum: & dimitte eos, donec scias quod uulnus iam consolidatū est. Et hæc quidem species suturæ cum acubus taliter est conuenientior in uulneribus paruis. Quoniam sufficit in sutura eorum acus una, aut duæ, aut circiter eas. Sutura autem secunda communis est, ut aggreges cum sutura extremitates quatuor: extremitates, duas cutis, & extremita-

Disruptio ampla.

Experimentū Autoris.

B

Sutura duplicis.

Acuū dispositio.

C tes duas sifac in uice una, cum acu in qua sit filum inuolutum aequale in subtilitate, & grossitudine. Deinde quando penetraueris cum acu has extremitates quatuor, reduc acum a parte a qua incaepisti eadem, ut cadat filum retatum a superiori parte uulneris: ut sit sutura, sicut sutura panni quo stringuntur panni, et pone inter omnem suturam quantitatem grossitudinis digiti minoris. Hanc autem suturam sciunt homines. Et cum hac sutura ego sui uulnus quod acciderat uiro in uentre suo, qui fuerat uulneratus cum cultello, & erat disruptio uulneris maior palmo uno: & exierat ex intestinis circiter duos palmos ex intestino medio, et erat disruptio in medio uentris. Reduxi ergo illud postquam stetit intestinũ eius extra uulnus. xxiiij. horis. Consolidatum est ergo uulnus in spacio quod fuit circiter. xv. dies: & curaui ipsum, et sanatus est: & uixit post illud annis multis, conuersatus in suis dispositionibus. Et medici iudicauerãt, quod non sanaretur. Et ex miraculo fuit, quod non curaui illud cum unguento. Quoniam fui in loco in quo non inueniebatur unguentum, neque aliquid ex medicinis. Posui ergo super uulnus cotum uetustum bis in die, & assiduaui ablutionem eius cum aqua mellis, donec sanatum est. Duas autem species suturę proprias dicam secundum narrationem sermonis. Et est, ut incipias cum sutura acuta: & intromittas acum ab exteriori ad interiorem partem. Cum ergo penetrat acus in cutem, & in lacertum euntem secundum longitudinem & latitudinẽ totius corporis: dimitte extremitatem sifac in latere in quo intromisisti acum, & fac penetrare in extremitatem aliam ab interiori parte ad exteriorem in extremitate altera mirach. Cum ergo feceris eam penetrare, tunc fac eam penetrare secundum hoc in eadem hac extremitate mirach ab exteriori parte ad interiorem: & dimitte extremitatem sifac, quae est in hoc latere, & fac penetrare acum in extremitatem alteram ab interiori parte ad exteriorem: & fac penetrare cum penetratione tua qua facis eam penetrare in sifac extremitate mirach, quae est in parte eius, donec penetret in ipsum totum. Deinde incipe etiam ab hoc eodem latere, & sue ipsum cum extremitate, quae est ex sifac in latere alio, & extrahe acum ex cute quam penetrauit. Deinde reduc eam in illam cutem, & sue extremitatem sifac, quae est in latere alio, cum hac extremitate mirach: & extrahe eam ex cute quae est ex parte eius, & fac illud uice una, & alia: et fac illud uice post uicem, usquequo suas extrinsecum totum secundum illud exemplum. Et summa huius suturae, est ut suas sutura pellipariorum qua suunt pelles: ita ut suas sifac uice una ex parte una extremitate cutis: & ut dimittas eam uice alia ex parte alia, donec compleas. Secunda species suturae propriae, quam dixit Galenus. Iste eius sermo narratus est, ut suas eam secundum similitudinem, qua suunt eas quidam medicantium, ita quod aggregant omnem partem ad comparem suam conuenientem per naturam: & applicant

Experimentũ Autoris.

Snturae duplices.

D

extremitatem sifac ad eius aliã extremitatem; & extremitatẽ mirach ad extremitatẽ eius aliam. Et illud fit secundũ quod narro tibi. Oportet ut figas acum in extremitatẽ mirach propinquã tibi ab exteriori parte, et facias eam penetrare ad interiorem in eo solo: & dimittas duas extremitates sifac. Deinde reuolue acũ, & fac eam penetrare ab exteriori parte ad interiorem in duas extremitates sifac, scilicet utrinq;. Deinde reuolue utrasq;, etiam fac penetrare utrasq; ab interiori usq; ad exteriorem, in duas extremitates mirach alias, quæ sunt in latere opposito. Et iste modus suturæ est melior sutura cõmuni facili, et est sutura cuius præcessit rememoratio. Iste est ergo sermo Galeni etiam. Et dixerunt quidam. Retificatur sutura uentris cum duabus acubus. Quod est, ut intromittas in eis utrisq; filum unum: & incipe cum intromissione acus, ex eo quod est apud te, & fac eam penetrare usq; ad latus aliud, secundũ suturam eorũ qui sunt coria æqualiter. Et scias, quod quando disruptio est in medio uentris: tunc sutura eius est difficilior quam reliquorũ locorum uentris. Iudicium uero medicationis uulneris, est iudicium reliquorũ uulnerum. Quod est, quia quando tu consequeris uulnus recens cum sanguine suo, antequã alteret ipsum aër: et reducis intestinum, & suis ipsum, & aptas ipsum: tunc pone super puluerem incarnatiuum. Quod si aër iam alterauit uulnus: tunc pone super ipsum quædam unguenta, quæ sunt tibi præsentia, donec faciant pus: & cadant fila, et consolidentur sifac, & mirach. Deinde cura illud sicut est curatio reliquorum uulnerũ, donec sanetur. Si autem non sunt tibi præsentes medicinæ, tunc pone super ipsum statim, ex quo incipit emittere pus, cotum uetus: & permuta ipsum bis in die, sicut docui te, donec sanetur. Nam tu non indiges medicatione alia in pluribus dispositionibus, quando uulnera sunt simplicia. Si autẽ times, quod cõmunicet uulnus mẽbris principalibus in læsione, tunc oportet ut submergas lanã lenem in oleo temperatæ caliditatis, aut in oleo rosato: & pone ipsam in circumitu locorũ quæ sunt inter inguina, & sub ascellas. Quod si sentit dolorem, aut punctiones, aut putrefactionem in intestinis suis (nam multotiens accidit illud) tunc clisteriza ipsum cum uino stiptico, nigro, tepido: præcipue si putredo iam peruenit in intestino, & facta est exitura penetrans usque ad concauitatem eius. Et scias, quod illud quod est ex intestino grosso, est facilioris sanationis: & quod ex eis est ex subtili, difficilioris sanationis. Intestinũ autẽ quod nominatur Ieiunũ, non suscipit sanationem ex uulnere quod accidit in eo omnino: & illud est propter multitudinem eius, quod est ex uenis, et magnitudine earũ, & propter subtilitatem corporis eius, & propinquitatem ipsius naturæ neruorũ. Si autem illud quod procedit ex uulnere est zirbum, et consequeris ipsum recens: reduc ipsum secundũ reductionem tuam, qua reducis intestina æqualiter. Si uero præterijt ei spacium, & iam factum est uiride, aut nigrum: tunc oportet ut

C stringas ipsum cum filo supra locũ qui denigratus est ex eo, ut non accidat fluxus sanguinis. In zirbo enim sunt uenæ & arteriæ. Deinde incide quod est præter illud ligamentũ, & pone duas extremitates fili pendentes ex inferiori parte uulneris extra ipsum: ut alleuiet̃ super te attractio eius, et extractio ipsius apud casum zirbi, & emissionẽ pus uulneris.

¶ Rememoratio uulneris quod accidit in Intestino.

QVANDO accidit disruptio in Intestino, et est parua: tunc possibile est, ut restauret̃ in quibusdã hominibus: propterea, quia ego uidi qui fuit uulneratus in uentre suo cũ percussione lanceæ, & erat uulnus a dextra stomachi, et antiquatũ est uulnus: et factum Fistula, & exiuit ex eo egestio, et uentositas. Posui ergo curationem, usq; quod ego non fui confisus in sanatione eius: neq; cessaui subtiliare ipsum, donec sanatus est, et consolidatus est locus. Postquam ego uidi locum iam consolidatũ, timui super infirmũ, quod accideret super infirmũ accidens malũ in uentre suo: & nõ accidit ei ex illo accidens malũ. Et remansit in melioribus dispositionibus suis, comedens & bibens, & futuens, et intrauit balneum, & exercitatus est in dietis suis. Et iam dixerunt quidam experimentatorum, quia quando accidit in Intestino uulnus, et est paruũ: tunc oportet ut ligetur secundũ hunc modũ. Et est, ut accipias formicas magnorũ capitum. Deinde aggrega duo labia uulneris, & pone formicam unam ex eis quæ habeant os apertũ super duo labia uulneris. Cum ergo capit super ea, & stringit os suũ, abscinde caput eius. adhæret enim, & non soluit̃. Deinde pone formicã aliam prope primã, et non cesses facere illud cũ formica post formicam secũdum quantitatẽ uulneris totius. Deinde reduc ipsum, et sue uulnus. Illa enim capita remanent annexa in Intestino, donec cibetur Intestinum, & sanetur, & non accidat infirmo nocumentũ penitus. Et iam possibile est, ut ligetur Intestinum etiam cum filo subtili: quod abstersum est ex intestino animalis, annexo cum eo postquam intromittitur in acum. Et est, ut accipias extremitatem huius fili ex intestino, & excarnetur multũ. Deinde liga in extremitate eius filum lini subtile inuolutum. Deinde intromitte illud filum in acum, & sue cum eo intestinũ. Deinde reduc ipsum in disruptiõem. Et iste modus suturæ cum formicis & intestino, non est nisi secundum uiam fiducię & spei. Scias, uulnus quod est magnum, amplum, præcipue si est in uno intestinorũ gracilium: tunc non est ingenium nisi subtiliatio, neq; est eius sanatio omnino.

Experimentũ Autoris.

D

¶ De cura Zuchemen, & Fistularum. Caput LXXXVIII.

SCIAS, quod omne uulnus, aut apostema quando ueterascit & antiquatur, & fit ulcus, et non cõsolidatur, & emittit pus semper, et non abscinditur: tunc nominatur uniuersaliter in quocunq; membro fuerit Fistula, et nos nominamus ipsum Zuchemen. Et Fistula quidem est se-

Fistula propriæ quæ sit.

cundum ueritatem nodatio filtrata, dura, alba: cum qua non est dolor, cui est concauitas pennæ auis: & propter illud nominant eam quidam Risati, id est, pennã. Et est in quibusdam horis humida, quę emittit pus. Et fortasse scinditur humiditas in quibusdam horis. Et quãdoq; est hæc humiditas multa, & est pauca: et est grossa, & est subtilis. Et ego iam pręmisi in diuisione, tunc cum dixi uulnera, quod omne ulcus quod non sanatur, neq; nascitur in eo caro, non est illud nisi propter unam nouem caussarum. Quarum una est, aut propter paucitatem sanguinis in corpore: aut propter maliciam eius: aut quoniam inter ipsum, et super labia eius est caro dura, prohibens natiuitatem carnis: aut quia est multæ sordis & sordiciei: aut quoniã ulcus in seipso est putridũ, et materia quæ mittitur ei est malæ qualitatis: aut quoniã medicina est inconueniens in curatione eius: aut quoniam corruptio cadens in regione est genus pestilentiæ, aut per proprietatem in regione, sicut accidit in Cæsaraugusta: in qua fit difficilis digestio ægritudinum, & tardatur in ea sanatio apostematũ per naturam: aut quoniam in eo est os unũ, aut numerus ossium. Et ego iam ostendi omnes istas caussas & signa earũ, et curationes ipsarum cum medicinis in diuisione: & oportet hic ut faciam te scire curationem Fistulæ & Zuken, quæ fit per uiam operationis cum manu. A

Indicium Vlcerum.

Scias ergo, quod Fistula accidit in omnibus membris corporis. nam ex eis sunt Fistulæ quæ perueniũt ad uenas magnas & arterias, aut neruos, aut sifac: aut ad intestinũ, aut ad uesicam, aut ad aliquam ex costis: aut ad aliquam ex spondilibus dorsi, aut ad aliquam iuncturarum compositarum compositione: sicut manus, & pedis: et ex eis sunt quæ uadunt ad propinquitatem membri principalis, et similium. Quæ ergo ex his Fistulis est secundum hunc modum, est ex ægritudinibus difficilis sanationis, & non recipit curationem, & occupatio cum ea est labor & ignorantia. Quod si est ex Fistulis aliqua cuius profunditas non peruenit ad hæc loca quæ dixi: & speras, et confidis in curatione eius, & uis peruenire ad cognitionem illius, tunc accipe tentam ex ære, aut ferro, si Fistula tendit secũdum rectitudinem, & perquire eam cum ipsa. Si autem in Fistula est tortuositas, tunc inuestiga eam cum tenta de plumbo subtili. Quoniam plumbum cum lenitate sui corporis alleuiatur, et curuatur circa tortuositatem. Quod si Fistula est habens orificia multa, non est tibi possibile ut significes super eam cum tenta. Clisteriza ergo ex eis orificium ex orificijs suis. nam humiditas qua clisterizas ipsum, uadit uersus orificia alia, & currit ex eis. Deinde exquisite inquire secundum quem modum est tibi possibile: ut cognoscas quod illic est os, aut neruus, & est Fistulæ concauitas longinqua, aut propinqua: aut est Fistula una cui sunt orificia multa, et sta super totum illud, cum summa fortitudinis tuæ: cum interrogatione tua, qua interrogas infirmum, & inuentione doloris apud compressionem cum manu tua super locum, et simi- B

C libus ex significationibus & caussis accidētibus apostemati. Cum ergo steteris super omnia illa statione uera, tunc uade ad curationem secundum confidentiam: & est, ut consideres tunc, si est Fistula propinqua apparens, aut in loco saluo longinquo a iunctura, aut a neruo, aut arteria, aut uena, aut uno locorum quæ dixi tibi: tunc seca Fistulam secundum quod præmissum est ex narratione mea, & aufer quod est in ea ex filtratione, et carnibus corruptis, quod nascitur in orificio eius ex carne, aut thelul, & similibus: et cura ipsam, donec sanetur. Si autem Fistula est longinquæ profunditatis, & est secundum rectitudinem: tunc oportet ut seces eam in profundo quantū est tibi possibile. Deinde mundifica ipsam ex omnibus carnibus eius corruptis. Deinde administra licinia inuoluta in medicinis acutis: & intromitte ea usque ad concauitatem Fistulæ quam comprehendisti cum ferro: fac cum ea illud aliquotiens, donec corrodat medicina acuta totum quod remansit in concauitate Fistulę ex corruptione. Deinde restaura ipsam cum unguentis quæ generant carnem sanam, donec sanetur. Si uero non sanatur per illud, tunc cauteriza ipsam secundum quod narrauimus. Si ergo caussa Fistulæ est os, & certificat̄ apud te illud: tunc inquire ipsum, & seca ipsum secundum quod narraui tibi: si non prohibet te aliquid ex uena, aut neruo, aut membro principali, sicut diximus. Si ergo detegitur tibi os, et est
D in eo quiddam corruptionis, & nigredinis: tunc rade ipsum, donec auferatur corruptio eius tota. Deinde cura ipsum cum eo quod incarnat ipsum, donec sanetur. Quod si non sanatur, & emittat pus sicut faciebat: tunc scias, quod tu non peruenisti ad totam eradicationem corruptionis. Detege ergo super illud secundo, et exquisite fac rasionem eius, & mundificationem ipsius cum ultima fortitudine tua. Deinde restaura ipsum. Si ergo sanatur, bonum est: & si non, tunc scias quod illa corruptio est in profunditate longinqua corporis, quam non es consecutus. Non est ergo tibi in ea ingenium, nisi dimittere ipsam naturæ.

Quod si corruptum est os paruum, et est possibile tibi, attrahe ipsum cum forficibus subtilibus quæ conueniunt ad illud. Si autem sunt ossa multa, tunc exquisite fac attractionem eorum omnium, neque dimittas ex eis aliquid cum tua fortitudine. Si uero contrarietatem facit tibi aliquid ex humiditatibus, & non est in incisione eorum timor, uel error: tunc incide illas humiditates & carnes, si sunt illic, & libera ossa. Si uero non est tibi præparatio auferendi ossa ex hora tua, tunc pone super uulnus quod putrefaciat ipsum: et dimitte ipsum, donec putrefiat quod est in circumitu illorum ossium ex carnibus & humiditatibus. Et custodi uulnus ut non consolidetur. Et constringatur sectio quam tu secuisti in operatione tua. Imo pone super ipsum, si times, cotum submersum sulfure trito cum oleo: aut cotum submersum in unguento ægyptio, aut aliquo unguentorum uiridium. Nam quando putrefient illæ scilicet hu-

miditates, & separantur ex eis ossa, alleuiatur ablatio eorum, et ipsorum attractio. Si autem est os unum magnum, sicut os cruris, aut os coxæ, & similia illis, et quod ex eo corruptum est, est pars magna: tunc rade ipsum rasione ultima, donec auferatur illa nigredo & corruptio. Deinde restaura uulnus. Si uero quod est in eo corruptum, est pars magna, & corruptio iam consecuta est medullam ossis, tunc necesse est serrare ipsum, & incidere ipsum totum usque ad locum, ubi peruenit corruptio: tunc cura ipsum, donec consolidetur. Et ego narro tibi zuken, quæ accidit uiro in crure suo: ut ponas ipsam exemplum & adiutorium super operationem tuam. Fuit uir iuuenis ætate circiter triginta annos, cui accidit dolor in crure suo, a caussa quæ mota est super ipsum intra corpus, id est, ab interioribus, donec peruenerunt materiæ ad crus, & apostematum est apostemate magno: & non fuit ei caussa extrinseca. Extensum est ergo cum eo tempus cum errore medicorū, donec apertum est apostema, & concurrerunt cum eo materiæ multæ. Et postposita est curatio eius, donec fistulatum est crus, & facta sunt in eo orificia multa: quę omnia emittebāt pus, & humiditates corporis. Curauit ergo ipsum multitudo medicorum circiter duos annos, & non fuit in eo sapiens in arte manus, donec uocatus sum, & uidi crus eius, & materias quæ currebant ex illis orificijs cursu magno: etiam omne uiri corpus iam tabuerat, & color eius citrinus erat. Intromisi ergo tentam in uno locorum orificiorum, & peruenit tenta ad os. Deinde perscrutatus sum orificia omnia: & inueni ea peruenire ad se inuicem ex omnibus partibus cruris. Properaui ergo, & secui super unum illorum orificiorum, donec detexi partem ossis: & inueni ipsum corruptum: quod iam corrosum erat, & denigratum, et putruerat, & perforatum erat, donec penetrauerat usque ad medullam. Serraui ergo quod detectum est mihi, & præparatum ex osse corrupto. Et deputaui, quod non esset in osse nisi illa corruptio, quam abscidi, & serraui. Et ego iam eradicaueram eam. Deinde posui restaurationem uulneris cum medicinis consolidatiuis spacio longo. Et non est consolidatum. Deinde tentaui, & detexi super os secundo supra detectionem primam: & inueni corruptionē continuam cum osse: & serraui quod apparuit mihi etiam ex illa corruptione. Deinde conatus sum restaurationem eius. Et non est restauratum. Detexi ergo super ipsum iterum, & non cessaui incidere os particulatim, & conari restaurationem eius: & non est restauratum, donec incidi ex osse circiter palmum unum, & extraxi illud cum medulla sua. Deinde restauraui ipsum cum medicinis; & consolidatum est uelociter, & sanatum: & non fuit necessaria hæc iteratio in operatione eius, & sectione ipsius, nisi propter dispositionem debilitatis infirmi, & paucitatem tolerantiæ eius, & timorem meum super ipsum de morte: quoniam accidebat ei in omnibus horis ex superfluitate euacuationis syncopis mala. Sanatus est

A

Experimentū Autoris.

B

C ergo ſanatione integra: & nata eſt in loco oſſis caro dura, et bona facta eſt diſpoſitio in corpore ſuo, & rediјt uirtus eius: et conuerſatus eſt in diſpoſitionibus ſuis: & non fecit ei contrarietatem in ambulatione nocumentum omnino. Si autem os eminens in loco corporis iam fractum eſt: tunc oportet ut ſerres ipſum, ſecundum hunc modum: & eſt: ut accipias ligamentum, et ſtringe ipſum in extremitate oſſis eminentis: & præcipe alicui, qui extendat ipſum ad ſurſum: et pone ligamentum aliud ex lana groſſius ligamento primo. Deinde liga ipſum ſuper carne, quæ eſt ſub oſſe: & extende extremitatem eius, ut trahas carnem ad inferiora: & tu detegis carnem ſuper locum quem uis ſerrare, ut non lædat Serra carnem. Pone lignum, aut tabulam ſub oſſe inferius decenter: quoniam quando facis illud, non prohibetur quin ſecet carnem corruptam. Et oportet ut ſit Serratura ſuper locum corruptum parumper, ut non ſit in concauitate oſſis corruptio: & non appareat in apparitione ſua ſenſui, & cogat ad Serraturam ſui uice alia. Quod ſi os eſt corruptum, et non eſt eminens, imo continuatur pars eius cum parte: & corruptio eſt in medio eius, aut in parte ipſius: tunc detege carnẽ ab omnibus partibus totam. Deinde pone lignum inferius. Poſtea ſerra illud ex parte prima, ubi eſt corruptio, donec continuetur Serratura ex parte altera: et ſit Serratura ſecundum longitudinem a corruptione parumper,

Serraturæ modus.

D ſecundum quod diximus. Quod ſi corruptio eſt in iunctura, incide ipſam iuncturam corruptam, et ſerra os ubi continuatur ex parte altera. Si uero corruptio eſt in continuatione duarum iuncturarum, tunc non eſt in ea ingenium niſi abraſio. Quod ſi corruptio eſt in pectine manus, aut in pectine pedis: tunc res in eo eſt difficilis ualde. Verum oportet, ut inquiras corruptionem qualiter appareat tibi. Et abradas eam, & mundes ipſam ſecundum quamcunq; diſpoſitionem tibi poſſibile eſt, & cum quocunq; ingenio rectificatur tibi: quando non facit tibi contrarietatem Vena, aut Neruus. Et ſcias quod inciſoria, & Serræ ad incidendum iſta oſſa ſunt multa, ſecundum ſitum oſſium, & præparationem eorum, & ipſorum groſſitudinem, et ſubtilitatem eorum, & magnitudinem, & paruitatem ipſorum, et duriciem ipſorum, & eorum raritatem. Quapropter oportet, ut præpares omni ſpeciei operationis inſtrumentum conueniens ad illam operationem.

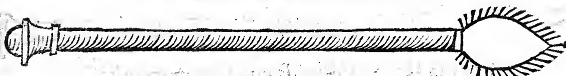
Et ſcias, quod operationes iſtæ ſignificant tibi ſuper ſpeciem inſtrumenti quo indiges, quando tecum eſt ſtudium longum. Et cognitio modorum huius artis, teſtimoniũ modorum ægritudinum: tunc enim iam inuenies per teipſum illud quod conuenit ei ex inſtrumentis ad omnem infirmitatem. Et ego ſum firmans tibi in ultimo huius capituli numerum inſtrumentorum, quæ pones exempla ſuper quæ incides, & probationem qua experiaris ſuper alia.

A

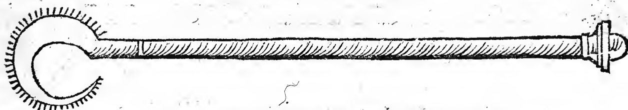
Forma Serræ.

Forma alterius Serræ.

Forma Serræ alterius.

Forma Serræ alterius.

B

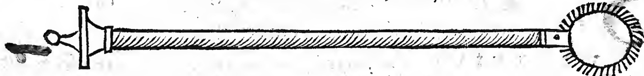
Hæc forma Serræ depicta, sit decenter facta. Fiat arcus eius superior, & acuitas eius ex ferro: & manubrium eius ex buxo, et sit pyramidale decenter factum.

Forma Rasorij iuncturarum.

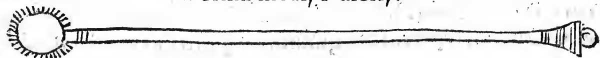

Sit caput huius Rasorij, secundum formam capitis claui stellati: et puncta eius sint secundum formam punctorum elischetfegi. Et non conuenit, nisi ut fricentur cum eo capita iuncturarum, quando corrrumpuntur, aut os amplum, & magnum est.

Forma maioris Rasorij.

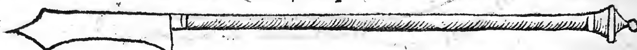
Forma medij Rasorij.

C Forma Rasorij lati.

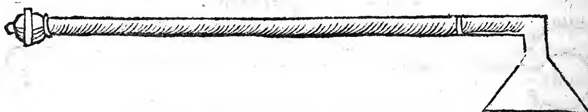
Forma Rasorij in quo est concauitas.

Forma Rasorij alterius subtilis.

Forma Rasorij alterius curuatæ extremitatis.

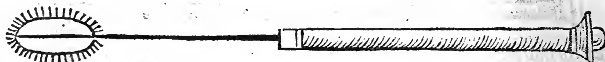
Forma Rasorij parui, subtilis tentæ.

D Forma Rasorij cum quo inciduntur ossa.

Forma etiam Rasorij magni.

Hoc similatur Radio, & extremitas est sicut Serra: exhibetur in locis multis ex rasione ossium.

Forma Rasorij quod conuenit ad rasionem eius quod perforatum est ex ossibus. Extremitas eius triangula, acutarum est extremitatum. Fit ex Indi. Et similiter oportet, ut fiant omnia quæ diximus ex Rasorijs, & Incisorijs, & Serris.

¶ De incisione extremitatum, & Serratura ossium. Caput LXXXIX.

PVTREFIVNT extremitates, aut ex caussa extrinseca, aut intrinseca. Cum ergo medicatus fueris illam corruptionē curatione medicinarū, et non confert curatio: & uides corruptionē incidere in membrum, quam non repercutit aliquid: tunc oportet ut incidas illud mem-

¶ Typus Serraturæ membrorum corporis humani.

C brum usq; ubi consequit corruptio, ut euadat infirmus per illud a morte, aut a malicia quæ est maior defectu membri. Et signum cui accidit illud est, quod denigratur membrũ, donec putetur: quod ignis combussit ipsum, aut putrefit post nigredinẽ: donec inciditur illa putredo usq; ad illud quod sequitur illud membrũ, et serpit in totũ corpus. Propera ergo cum incisione eius, & similiter si caussa corruptionis est a percussione quorũdam uenenosorũ: sicut scorpionis marini, & uiperæ, et rutellæ, & similiũ. Si ergo corruptio, aut percussio est in extremitate digiti, tunc incide digitũ, et non des spaciũ corruptioni, ut incedat usq; ad reliquã manum. Et similiter si accidit in manu, tunc incide eam ex radice focilis, & non des spacium corruptioni, donec capiat in focili brachij. Et si inuadit in eo, tunc incide brachium apud cubitũ in iunctura sua. Si autẽ pertransit corruptio, & uides eum circiter cubitum: tunc in illo est mors infirmi. Et administrare præter illud ex curatione, est quantitas uirtus. Et similiter fac de pede, quando inuadit corruptio in digito, tunc incide ipsum apud unũ nodorum: & si capit in pectine pedis, tunc incide pedem totum. Si autem ascendit ad genu, tunc incide crus apud iũcturam genu. Quod si corruptio iam peruenit supra genu, tunc non est in ea ingeniũ, nisi dimissio, & relinquere infirmũ morti. * Et modus incidendi membrũ, aut serrandi ipsum est, ut stringas ligamentũ in inferiori, quem uis incidere: & stringe ligamentũ aliud supra locum. Et extendat minister ligamentum unum ad inferiora: & extendat minister aliud ligamentum superius ad sursum. Et tu separa carnem quæ est inter duo ligamenta, cum Spatumili lato, donec detegatur caro tota. Deinde incidatur, aut serretur. Et oportet, ut ponas ab omnibus partibus pannum lini, & non tangat Serra locum sanum: & accidat infirmo læsio addita, & apostema calidum. Si autẽ accidat fluxus sanguinis interius dum operaris, tũc cauteriza locum uelociter: aut pone super ipsum quosdam pulueres abscindentes sanguinem. Deinde redi ad medicationem tuam, donec compleatur. Deinde liga membrum uulneratũ cum ligamento cõueniente ei, et cura ipsum, donec sanetur. Et ego narro tibi quod accidit uiro in pede suo, hoc idem accidens quod narro tibi. Quod est, quia accidit in pede suo nigredo, cum adustione quæ assimilatur combustioni ignis: & corruptio illa in primis accidit in digito suo, donec cœpit pedem totum. Properauit ergo uir ex seipso, postquam uidit corruptionem incidere in membro cum uehementia eius, quod inuenit ex dolore, & adustione eius: et incidit ipsum apud iuncturam, & sanatus est. Et postquam præterijt ei tempus longum, accidit ei illa eadem corruptio in digito manus suæ indice. Venit ergo ad me, & conatus sum recuperare illam superfluitatem cum eo quod posui super manum ex medicinis post mundificatiõem corporis eius: & non repercussa est superfluitas, & cœpit incedere in digũit alium: donec cœpit corruptio in ma-

D (margin letter beside "ri, quem uis incidere")

Experimentũ Autoris.

num. Vocauit ergo me, ad incidendum manum eius:& nolui illud, sperans ex me super repercussionem illius superfluitatis: & timui etiam super ipsum apud incisionem manus eius mortem. Quoniam uirtus uiri erat super casum. Postquam ergo desperauit de me, reuersus est ad terram suam: & peruenit ad me de eo, quia properauit, & incidit manum suam totam:& sanatus est. Et non attuli hanc narrationem, nisi ut sit adiutorium super illud quod cadit de genere huius ægritudinis:& ut sit significatio qua significetur, et secundum quam agatur. A

¶ De cura Sinuum, & qualitate clisterizationis cum medicinis. Caput XC.

QVANDO accidit apostema in quibusdam mēbris carnosis, & prolongatur spaciū apostematis, donec collectionē facit saniei:deinde rumpit̃, aut perforatur, & egredit̃ quod in eo est ex sanie, & remanet locus uacuus quasi sit uas:& cutis quæ est super ipsum sicut pānus qui iam subtiliatus est: et non peruenit ad ultimū in corruptione sua, neq; imprimit in os, neq; in neruum, neq; in ligamentū: meretur ut nominetur Sinus:& non nominatur Fistula: uerūtamen si prolongatur spacium eius, donec imprimat corruptio in aliquid horū membrorum, tunc nominat̃ Fistula, aut zuken. Et cura eius est, ut incidas illā cutem totam sicut reuoluitur: & præcipue quando subtiliata est, & facta sicut pannus:et confidis quia non aæhæret cum loco, propter corruptionem suam. Si autē speras quod adhæreat cutis, & non consequitur ex eo corruptio illa ultima consecutione:& si in cute est spissitudo ex carne, tunc cura ipsum cum Clisteri:& est, ut consideres ad Sinum. Tunc si est magnus, et pus quod emittitur ex eo est fœtidi odoris:tunc clisteriza ipsum cum medicamine ægyptio, quod est aceti, & olei, & ziniar, partes recipiens æquales, aggregentur in uase: & decoquantur super ignem, donec rubeat medicamen: & ueniat in spissitudinem mellis. Deinde accipe ex eo quod tibi necesse est:& dissolue ipsum cum aqua & melle, et clisteriza cum eo Sinum: & stringe orificium eius, & dimitte medicinam in eo ad quātitatem duarū horarum. Deinde extrahe ipsum cū expressione:fac illud diebus tot, donec mundificetur Sinus, et remoueat̃ fœtor. Sinus. Fistula. B

Et quandoq; clisterizatur cum aqua cineris, quando non est tibi præsens hoc medicamen:et est, ut accipias cinerem lignoꝝ uitis, aut cinerem ex lignis ilicis:et proijcias super eam aquā. Deinde cola eam, & clisteriza cum ea, donec confidas quod Sinus iam ablutus est. Quod si infirmo non est tolerantia super medicamen ægyptium, neq; aquam cineris, tunc clisteriza ipsum cum aqua & melle, cui iam permixtum est aliquid ex ziniar contrito. Aut clisteriza ipsum cum melle & uino permixtis, quoniam de proprietate mellis est, ut mundificet, & abluat:et uinum facit adhærere Sinum, præcipue quando in uino est superfluitas stiptici-

C tatis & ficcitatis. Cum facis illud aliquotiens, et confidis quod Sinus corruptio iam remota est: tunc clisteriza ipsum cum eo quod facit nasci carnem in eo. Et est, ut accipias ex emplastro dyafinicon: & dissoluas ipsum cum oleo rosato, et uino stiptico: aut clisteriza ipsum cũ quibusdam medicinis, et unguentis alijs, quorum proprietates scripsi in tractatu unguentorum. Quod si orificium Sinus est strictum, in quo non capit cannula clisteris: tunc amplifica ipsum cum ferro parumper: aut pone in ipso licinium inuolutum in unguento ægyptio, aut in unguento basilicon, donec amplificetur. Et similiter si est orificium etiã amplum, tunc aggrega labia eius cum sutura: & dimitte ex eo quantitatẽ in quam ingrediatur clistere sine additione. Et similiter si orificiũ eius ex quo currit pus, est eleuatum ad superiora: tũc seca ipsum in depressiori loco qui est in ipso, ut currat ex eo pus usq; inferius: quoniam pus quando cõartatur in profunditate Sinus, prohibet carnẽ generari in eo. Quod si non est tibi possibile secare Sinum circiter inferius eius secundum quod uis: tunc conare, ut prępares membrum præparatione qua currat ex eo pus cum facilitate secundũ quod pręparatur tibi. Conare, ut non retineatur in eo aliquid ex pus omnino: et accipe medicinas cõsolidatiuas quæ ponuntur super signum, conuenientes ad illud quod uis: Et extende eas super pannũ lini. Et sit pannus tantæ quantitatis, qua fiat cõmunicatio totius Sinus. Deinde incide cum forficibus in directo orificij Sinus foramen, amplius orificio Sinus parumper. Deinde extende ex unguentis lenibus super pannum alium, secundum quantitatem foraminis: & pone eum super ipsum positione longinqua ab orificio Sinus, ut alleuietur exitus pus ex eo: & non auferas pannũ magnum, nisi post dies aliquos uice una. Ille autem qui est super orificium Sinus, est ille quem remoues in omni hora, ut egrediatur quod aggregatur in eo ex pus: & ut scias, an illud quod currit ex eo uirus, est multum, aut parum: aut digestum, aut indigestum. Et cum hoc iterum considera locum Sinus ipsius, an in ipso sentiat dominus eius dolorem, aut nõ sit in eo dolor, & an sit in eo apostema, aut non sit in eo apostema. Cum ergo protenditur medicatio tua taliter, & uides materiam quæ egreditur super orificium Sinus, tunc scias, quod Sinus iam adhęret, aut approximat adhęrentiæ: tunc ergo solue ipsum in mane, aut in tertio die: et quãdo soluis uulnus, tunc permuta pannũ alium, & renoua unguentum. Si autem egreditur ex Sinu post spacium longũ uirus subtile, tunc non desperes de adhærentia eius. nam sanatio eius appropinquat. quoniam ex hominibus sunt qui tardant generationẽ carnis in uulneribus suis, & ex eis sunt qui agunt econtrario illius. Si autẽ egreditur ex Sinu post dies multos pus indigestum, tunc scias quod sinus non adhæret. Si ergo tardatur adhærentia Sinus, & prolongatur res eius: tunc adde in exiccatione medicinarum, uerum faciant medici, ut sint medicinæ in substantia sua humi-

dæ, et in uirtute ſua ſiccæ: ſicut unguentum dyaſinicon, quando additur A
in eo ſuperfluitas additionis ex zegi. Et ex magis ultimo quo curatur, eſt, ut accipias unguentum dyaſinicon, & ſoluatur cum oleo roſato, & roretur ſuper ipſum uinum antiquum æquale in ſubſtantia ſua. Deinde confice ipſum cũ eo, & utere ipſo. Et iam facit ſimile huic actioni, quando non eſt tibi præſens unguentum dyaſinicon, mel, quando decoquis ipſum, donec ingroſſetur, & uteris eo. Aut accipe myrrham, & aloen, & olibanũ: tere totum, & pulueriza illud ſuper mel dum eſt ſuper ignem. Deinde line ſuper ipſum pannum, et ſtringe ipſum ſuper Sinum: & line cum melle quod decoquiſti, donec ingroſſatum eſt: & pulueriza ſuper ipſum ſpecies, & pone ſuper ipſum pannũ, et ſtringe eum. Et quandoque adminiſtratur in illo ariſtolochia longa, & radices lilij cœleſtis, & eſt lilium: et farina herbi, & centaurea. utere eis ſimplicibus, aut aggregatis. tere ea, & cribella ipſa: et pulueriza ſuper mel quod narraui, & utere eo. Quod ſi prolongatur res Sinus, et non ſanatur hac curatione: tunc ſcias, quod in profundo eius eſt corruptio: aut iam facit impreſſionem in oſſibus, aut in reliquis membris duris, aut ligamentis: tunc cura ipſum curatione Fiſtularum, ſecundum quod præmiſſum eſt.

¶ De cura Panaritij & unguis attritæ, & inciſione digiti additi, & ſectione. Caput XCI. B

PANARITIVM eſt apoſtema q̃d naſcit̃ ſub ungue pollicis Panaritium.
manus, aut pedis: et fortaſſe naſcit̃ in reliquis digitis. Cum ergo prolongatur res eius, & negligitur curatio eius, et apoſtematur apoſtemate calido: aut corrumpitur, et emittit pus, donec corrodit radicem unguis: & fortaſſe corrumpit eam totam, et fortaſſe peruenit corruptio ad os, donec eſt ei odor fœtidus: & fit extremitas digiti lata, et fit color eius fuſcus. Quando ergo tu curas ipſum, cum eo quod diximus in diuiſione, et non confert curatio tua: tunc oportet ut incidas cum ferro totã ſuperfluitatem quæ remanſit ex ungue. Deinde cauteriza uulnus poſt illud. Cauterium enim iuuatiuũ eſt ualde. Si uero os eſt ſanum, et eſt unguis etiam ſana, et additiones uacuæ unguis iam comprimũt carnem ad interiora, & incipiunt pungere ipſam, et lædunt eam: tunc oportet ut ponas Radium ſubtilem ſub angulo unguis quæ pungit carnem, et impelle eam ſurſum: & incide eam carnẽ cum facilitate, et pone ſuper illud quod remanet de carne ex medicinis comburentibus, corroſiuis, donec remoueatur totũ eius. Deinde cura illud cum unguẽtis, donec ſanetur.

Si autem corruptio iam imprimit in os, tunc oportet ut incidas illud os, & extrahas ipſum: non enim ſanatur unquam dum permanet in eo corruptũ. Quod ſi uides corroſionem & corruptionẽ incedere in digitum, tunc incide eum in uno nodorum, ſecundum quod præmiſſa eſt eius rememoratio. Deinde cura ipſum, donec ſanetur. Si autem accidat ungui attritio, aut percuſſio: et contingit in ea dolor uehemens, tunc oportet ut phlebotomes infirmũ in primis. Deinde ſeca unguem cum

C Spatumili acuto sectione transuersa de sursum ad uisum. Et custodi, ne sectio perueniat ad carnem quæ est sub ungue. nam tu facies accidere per illud super infirmũ dolorem uehementem, & erit caussa ad natiuitatem carnis additæ in loco. Deinde cura locum cum eo quod sedat dolores.

Digiti superflui sectio.

Digitus uero additus qui nascitur in quibusdam manibus hominum, fortasse est carnosus totus: et fortasse sunt in quibusdam eorum ossa, & fortasse est in eo unguis: et quidam eorum nascitur in radice iuncturæ, aut est natiuitas eius in quibusdam nodis digiti. Ille ergo qui nascitur in quibusdam nodis digiti, non mouetur: & ille qui nascitur apud iuncturam digiti, fortasse mouetur. Eius ergo qui ex eis est carnosus, sectio eius facilis est. Quod est, ut incidas ipsum apud radicem suam cum Spatumili lato. Eius autem cuius natiuitas est in radice iuncturæ curatio, est difficilis. abstine ergo ab incisione eius. In illo uero qui nascitur in digito apud ultimũ nodorum, tunc oportet ut incidas in primis carnem eius incisione rotunda usq; ad os. Deinde serra os cum una illarum Serrarum conuenientium ad illud. Deinde cura ipsum, donec sanetur.

Consolidatio autem quæ accidit digitis adinuicem, multotiens accidit aut ex natiuitate hominis, id est, nascitur cum eo, aut a consolidatione uulneris, aut combustione ignis, & similibus. Oportet ergo ut seces illam consolidationem, donec redeant digiti secundum formam suam naturalem. Deinde pone inter eos licinia, aut pannos infusos in oleo ro-D sato: ut non consolidentur uelociter, & separa inter eos: aut pone inter eos laminã plumbi subtilem, donec consolidetur locus secundum quod oportet. Et similiter si accidat consolidatio quibusdam digitis cum palma, tunc seca illam consolidationem, secundum quod præparatur, & conuenit figuræ membri.

¶ De incisione Vitium. Caput XCII.

Vites.

VITES sunt Venæ inuolutæ, grossæ, plenæ superfluitatibus melancholicis quæ accidunt in pluribus membris corporis: & plurimũ euentus earum est in cruribus, præcipue in cruribus iter agentium & laborantiũ, et portantium. Oportet ergo ut administres excussionem corporis ex cholera nigra aliquotiens excussione forti. Deinde phlebotoma patientis eas basilicam. Curatio uero earũ cum ferro, est secundum duos modos. Vnus eorum est, ut secentur, et extrahatur sanguis niger. Et modus alter est, ut eleuetur Vena, & extrahatur tota.

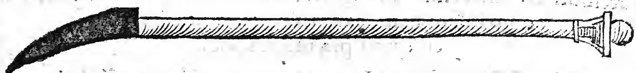
Sectio uero eius est secundũ hunc modum. Embroca crus in primis cum aqua calida multum, donec resoluatur sanguis grossus fæculentus. Deinde stringe crus infirmi a superiori parte coxæ eius, usq; ad inferiorem partem genu cum uitta. Deinde seca uenam in loco uno, aut duobus, aut tribus sectione ampla. Deinde eleua, id est, extrahe sanguinem in manu tua ab inferiori parte cruris, usque ad sursum, & a superiori oportet ut phlebotomes infirmũ in primis. Deinde seca unguem cum

usque inferius: donec egrediatur ex sanguine quantitas quam uides sufficere, & quam tolerat uirtus infirmi. Postea liga eam: & præcipe ei, ut abstineat a cibis generantibus choleram nigram: & itera euacuationem & phlebotomiam, quando implentur Venæ, et nocet illud infirmo. A

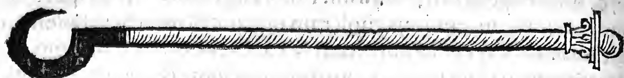
Eleuatio autem eius est secundum hunc modum. Rade crus infirmi, si in ea sunt pili multi. Deinde intromitte ipsum in balneum: aut embroca ipsum in crure eius cum aqua calida, donec rubeat, & exuberentur Venæ: aut exercitetur exercitio forti, si non est ei præsens balneum, donec calefiat membrum. Deinde seca cutem in directo uenæ sectione per longitudinem: aut in ultimo eius apud genu, aut in inferiori parte eius apud calcaneum. Deinde aperi cutem cum uncinis, et excoria uenam ab omni parte, donec appareat sensui: & est apud apparitionem eius, quod uides eam rubeam ad nigredinem decliuem. Cum ergo uadit ex cute, uides eam albam quasi sit chorda. Deinde intromitte sub ea Radium, donec quando eleuatur & egreditur de cute: suspende eam cum uncino cæco, leni. Deinde seca sectionem aliam prope illam sectionem tribus digitis. Deinde excoria cutem a superiori parte uenæ, donec appareat. Deinde eleua eam cum Radijs sicut fecisti, et suspende eam cum uncino alio, sicut fecisti in primis. Deinde seca sectionẽ aliam, aut sectiones plures, si indiges illo. Deinde eleua, & incide ipsam ultima sectione apud calcaneum. Deinde extrahe eam ad sectionem quæ est supra eam. Et fac illud, donec extrahas eam ex sectione quæ est superior, uel altior sectionibus omnibus, donec quãdo egreditur tota: tunc incide eam. Si autem non obedit tibi ad extrahendum, et eleuandum: tunc intromitte acum cum filo forti duplo, & liga eam, et extrahe ipsam: aut intromitte sub ea Radium: et reuolue manum tuam ad omnem partem, donec egrediatur. Et caue, ne incidatur. nam si incidatur, fit difficile tibi eleuare eam ualde, & ingreditur super infirmum ex ea nocumentum. Cum ergo extraxeris eam totam: tunc pone super locum uulnerum lanam submersam in uino & oleo rosato, aut oleo: & cura ipsum, donec sanetur. B

Quod si Vitis est contracta, habens tortuositatem cui sit inuolutio ad partes, & non est sicut diximus secundum rectitudinem: tunc oportet ut findas super eam ad omnem partem tortuositatis eius, & loca inuolutionis ipsius. Deinde suspende eam cum uncinis, donec eleues eam totam: & caue apud sectionem tuam super eam ne incidas uenam, aut uulneres: nam difficile fiet super te eleuare, uel extrahere eam. Conserua ergo prudentiam tuam.

Forma Incidentis quo sanatur Vitis.

C Forma Vncini cæci.

Non est ei curuitas sicut reliquis Vncinis, neque est acutæ extremitatis, ut non uulneret uenam: & est grossæ flectuositatis, lenis: quoniam si esset subtilis, incideret uenam subtilitate sua: imo sit ei superflua grossitudo, sicut diximus.

De extractione Venæ cruris. Caput XCIII.

Hæc Vena generatur in cruribus in terris calidis, sicut Alizegi, & terra Arabum, et in terris aridis, calidis, paucæ teneritatis, id est, in quibus non nascitur herba, neq; arbor. Et fortasse generatur in locis alijs corporis præter crura. Et generatio quidem eius est a putrefactione quæ accidit sub cute. sicut accidunt intra corpora serpentes & uermes ascarides, et uermes generati inter cutem & carnem. Et signū incæptionis euentus huius Venæ est, quod accidit in crure inflammatio uehemēs. Deinde uesicatur locus. Deinde incipit Vena exire ex loco illius uesicationis, quasi sit radix plantæ, aut animal. Cum ergo apparet ex ea extremitas eius, tunc oportet ut inuoluas super ipsam frustum plumbi, cuius pondus sit ex drachma keil, usq; ad drachmas. II. &
D noda ipsam: et dimitte plumbū suspensum ex crure. Quotiēs ergo egreditur ex ea aliquid ad exteriora, inuolue illud in plumbo, & noda illud. Quod si prolongatur multū, tunc incide partem eius, & inuolue residuum. Et non incidas eam radicitus antequam egrediatur tota. quoniam si incidis, contrahitur, & ingreditur in carnem: et facit accidere apostema, & putredinem in loco, & ulcus malum. Quapropter oportet, ut suauiter tractetur, & extrahatur paulatim, donec egrediatur ex ultimo sui, & non remaneat ex ea aliquid in corpore: & ex hac quidem Vena egreditur in quibusdam hominibus quod est in longitudine sua quinq; palmorū & decem. Et iam peruenit ad me, quia exiuit uiro ex. xx. palmis.

Si autem inciditur tibi in hora medicationis tuæ: tunc intromitte radium in foramine eius, & perfora eam foramine longo, cum corpore, donec euacuetur totum quod est in ea ex materia: & administra putrefactionem loci cum medicinis diebus aliquot. Deinde cura ipsum curatione apostematum. Et hæc quidem Vena quandoque habet ramos multos, præcipue quando apparet in iunctura pedis, aut in pede ipso: & accidunt ei orificia multa, & egreditur ex omni orificio ramus. Cura ergo ipsam, sicut diximus in diuisione, & cum eo quod præmissum est.

De sectione super Vermes generatos sub cute, & dici-

tur Aegritudo bouina. Caput XCIIII. A

HAEC Aegritudo nominatur in quadam terra apud nos Aegritudo bouina: propterea, quia multotiens accidit bouibus, & est uermis paruus unus, qui nascitur inter cutem & carnem. Et uadit in corpore toto, ascendendo & descendendo: et ostenditur sensui apud ambulationẽ eius de membro ad membrum, donec disrumpit ubicunq; disrumpit in cute locum, & egreditur. Et generatio eius est ex putredine quorundam humorum. Sicut accidunt uermes & serpentes, id est, lumbrici, & ascarides in uentre. Et timetur ex malicia eius. Quia quãdo ipse uadit in corpore, & eleuatur ad caput, et peruenit ad locum: tũc fortasse aperit in eo, & egreditur, et destruit oculum: & accidit illud multotiens. Aegritudo bouina.

Cum ergo uis curare eum, & extrahere ipsum, tunc non fit illud nisi apud ambulationẽ eius, & apparitionem ipsius sensui. Oportet ergo, ut stringas quod est supra eum, & quod est sub eo cum ligamento constrictione forti. Deinde seca super ipsum, & extrahe eum. Quod si profundatur in carne, & non inuenis ipsum: tunc pone super locum cauterium cum igne, donec moriatur. Et maius quod timet̃, est corruptio eius, qua corrumpit oculũ, sicut diximus. Si autẽ uides eum iam peruenisse in capite prope oculum, tunc stringe sub eo supercilium strictura bona. Deinde seca super ipsum, & extrahe eum. Et oportet, ut utat̃ infirmus mundificatione sui corporis, cum medicinis soluentibus humores putridos B malos. Et caueat sibi a cibis generantibus putrefactionem.

De sectione super ægritudinem Nakir. Caput XCV.

HAEC ægritudo nominatur in terra nostra Nakir: & est dolor qui accidit in quibusdam membris: deinde permutatur de membro ad membrũ. Et ego quidem iam uidi ipsum, secundũ quod narro tibi. Vocatus sum ad mulierem infirmã in quibusdam uillis. Et detexit brachium suum, & uidi inflationẽ paruam in uena funis brachij. Et postquam remansi hora una, uidi unam inflationem incedere cum focili, sicut incedit uermis, ascendendo ad humerũ eius uelocius quam esse potest: ut sit sicut argentum uiuũ, quando currit de loco ad locum. Recessit ergo dolor ex illo loco, & fixus est in humero. Deinde sedi hora una, et cucurrit in reliquum corpus, donec perueniret in brachium aliud. Deinde narrauit mihi, quia reuoluebatur in toto corpore suo, secundũ quod uidi. Miratus sum ergo de uelocitate permutationis eius de membro ad membrum. Et ego quidem ante illud non uideram hanc ægritudinem oculis meis taliter secundũ hunc modum. Verumtamen uidi multos, qui inueniunt dolorem permutari de membro ad membrum: et non uidi ipsum oculis, sicut uidi eum in muliere. Et ego non cogito illud esse, nisi quod est propterea, quod mulier fuit ex illis qui sunt ex uillis sicci corporis de Nakir.

C tectarum uenarum: hinc ergo apparet sensui illa uentositas permutata. Et est necesse, ut non appareant secundũ hanc rationẽ in illis qui sunt deliciosi, & corporibus humidis, occultarũ uenarum. Cum ergo uis curationem eius, et sentit patiens illud dolorem: tunc si est apparens tibi oculo, sicut diximus, tunc stringe supra ipsum, & sub ipso uelociter: et seca supra ipsum, donec egrediatur illa uentositas cöartata: & cauteriza locum. Si autẽ non uides ipsum oculis tuis: tunc cura ipsum cum excussione corporis, & cum eo quod expellit uentositates, et carminat eas cum pillulis fœtidis, & pillulis de serapino, & similibus.

¶ De extractione Sagittarum. Caput XCVI.

Sagittarum uarietas.

SAGITTAE diuersificantur secũdum species suas, & secũdum loca in quibus cadunt ex corpore. Earum uero diuersitas est: quoniam ex eis sunt quæ habent cuspides magnos, & paruos: et concauæ, & surdæ. Et ex eis sunt quæ habent tres angulos. Et ex eis quibus sunt linguæ. Et ex eis quibus sunt astellæ. Illæ uero quæ sunt secundũ membra in quibus cadunt, est secũdum duos modos. Aut enim mẽbra sunt ex membris principalibus concauis. sicut cerebrum, & cor, et epar, & pulmo, et renes, & intestina, et uesica, & eis similia. Quando ergo cadit in aliquo horũ membrorum, & apparent tibi signa mortis, quæ ego

D narro tibi post, tunc oportet ut deuites extractionẽ illius sagittæ ex eis. nam mors consequitur illum in quo est, in pluribus dispositionibus. Et quando non apparent tibi ista signa mala, & sagitta non est abscõsa in profunditate membri, tunc extrahe ipsam, & cura uulnus. Ex signis enim cerebri quando cadit in eo sagitta, & penetrat os, et egreditur siphac quod est super cerebrum, est: quoniam accidunt ex illo soda uehemens, & scotomia, et uertigo, & rubedo in oculis, & inflatio, & rubedo linguæ, et spasmus, & permixtio intellectus, et uomitus choleræ. Et fortasse egreditur sanguis ex naribus, aut auribus. Et fortasse abscinditur sermo, & destruitur uox. Et egreditur ex loco uulneris humiditas albæ similis pulti. Et exit ex eo simile aquositati carnis. Si ergo apparent tibi ista signa, tunc abstine a curatione, et extrahe sagittam si non egreditur.

Signa sagittæ infixæ Cerebro.

Cordi.

Signa autem sagittæ quando cadit in corde, sunt: quod ipsa est prope mammillam sinistram: & sentit cum ea quasi ipsa sit fixa in re dura, non in re uacua. Et fortasse sagittæ est motus similis motui pulsus: & currit ex uulnere sanguis niger. Et sequitur illud frigus extremitatum, & sudor frigidus, & syncopis. Scias ergo, quod mors descendit procul dubio. Et signum sagittæ quando uulnerat pulmonem, est exitus sanguinis spumosi ex uulnere: & uasa quæ sequuntur collum, apostemantur, & mutatur color infirmi. Et expirat spiritum magnũ, altum: et quærit attractionem aëris frigidi. Quod si cadat sagitta in uelamen, quod est in pectore: tunc est prope costas paruas: et fit anhelitus magnus cum dolore uehementi, cum suspirio: & mouentur omnia membra humero-

Pulmoni.

Velamini pectoris.

¶ Typus extractionis Sagittarum diuersimode infixarum.

C rum. Et si cadat sagitta in stomachum, tunc fortasse egreditur ex uulnere ex cibo aliquid indigestum. Et si cadit sagitta in Ventrem, & figitur in eo: egreditur aliquid stercoris ex uulnere, aut zirbum, aut intestinũ quod iam disruptum est. Non est ergo spes in curatione eius, neq; in extractione sagittæ. Quod si sagitta cadat in Vesicam, & egrediatur urina: & procedit ex ea aliquid ad exteriora, et fortior sit dolor super infirmum: tunc scias, quia est mortale. Reliqua autem membra, sicut facies, & collum, et guttur, & spatula, et adiutorium, & spondiles dorsi, et furcula, & coxa, et crus, & eis similia ex membris saluantur secundum plures dispositiones: quando non inuenit sagitta arteriam, aut neruum: et non est sagitta uenenosa. Et ego narro tibi quod uidi de esse harum sagittarum, ut significes per illud super curationem tuam. Quod est, quia cuidam uiro cecidit sagitta in lachrymali oculi eius, in radice nasi. Extraxi ergo eam ipsi ex parte altera, sub adipe auris eius: & sanatus est, et non accidit ei in oculo eius nocumentum. Et extraxi sagittam aliam Iudæo, quæ cecidit ei in adipe oculi sui sub palpebra inferiori: & sagitta iam occultata erat, et non consecutus sum ex ea nisi extremitatem paruam eius, cum qua adhæret in ligno suo: & erat sagitta magna ex sagittis arcuum Turcorum, cum ferro leni, in qua non sunt aures. Sanatus est ergo Iudæus, & non accidit in oculo eius accidens ma-

D lum. Et extraxi sagittam aliam ex gutture Christiani. Et erat sagitta arabica, & est illa cui sunt aures. Secui ergo super ipsam inter duas guidegi: & iam submersa erat in gutture eius. Subtiliatus sum ergo cum ea, donec extraxi eam: & sanatus est Christianus. Et extraxi sagittam aliam uiro quæ ceciderat in uentre eius: & cogitauimus, quia moreretur ex ea. Postquam ergo præterierunt ei triginta dies, & non mutatum est super eum aliquid ex dispositionibus eius, secui super sagittam: & ingeniaui super eam, & extraxi eam: et sanatus est, & non accidit ei accidens malum. Et uidi uirum cui cecidit sagitta in dorso eius, et consolidatum est uulnus super eam. Postquam ergo fuit post septem annos, exiuit sagitta in radice coxæ eius. Et uidi mulierem cui cecidit in uentre suo sagitta, & consolidatum est uulnus super eam, & remansit sagitta intra ipsam: & non mutata est ex dispositionibus eius aliqua, & mulier non inuenit ei nocumentum in aliqua ex operationibus suis naturalibus. Et uidi uirum alium, cui cecidit sagitta in facie sua: & consolidatum est uulnus, & remansit, non inueniens ei multum dolorem: & similia istis multa. Et extraxi sagittam uiro ex principibus Regis, quæ ceciderat ei in medio nasi sui, et iam declinauerat ad partem dextram parumper: & occultata erat sagitta tota. Vocatus sum ergo ad curationem eius post casum sagittæ usque ad tres dies. Inueni ergo uulnus sagittæ strictum ualde. Inquisiui ergo eam cum tenta subtili, & non sensi eam: & ipse quidem inuenie-

Stomacho.
Ventri.
Vesicæ.
Experimenta Autoris.

bat punctionem & dolorem sub aure sua ex parte dextra. Speraui ergo, quod erat illa punctio ex extremitate sagittæ. Emplastraui ergo locum cum emplastro in quo erat uirtus attractiua, & digestiua, cōfidens apud me, quod apostemaretur locus, & appareret mihi signum sagittæ, ut secarem super eam: & non accidit in loco accidens significans quod sagitta consecuta sit locum. Assiduaui ergo cum emplastro super eum diebus multis: & non accidit accidens, et consolidatum est uulnus interim: & remansit infirmus de extractione eius spacio dierum, donec sensit sagittam die quodam intra nasum suum. Et narrauit mihi illud. Posui ergo super illud uulnus medicinam acutam, corrosiuam diebus multis, donec apertum est: & cum tenta tentaui ipsum, et sensi extremitatem sagittæ subtilem quæ adhæret in ligno. Deinde addidi in apertione uulneris per illam medicinam acutam, donec apparuit nobis uisibiliter extremitas sagittæ: & præterijt mihi cum eo spacium temporis circiter quatuor menses. Deinde postquam amplificatum est uulnus, & possibile fuit mihi intromittere forcipes in ipsam, & mouere ipsam, & non obediuit ad exitum: tunc non cessaui subtiliare, & ingeniare super eam cum modis ingeniorum, donec cœpi super eam die quodam cum forcipibus decenter factis, secundum quod ueniet forma eorum in fine capituli, donec extraxi eam. Deinde restauraui uulnus. Et medici quidem iudicant, quod cartilago nasi non restaurat. Restauraui ergo ipsam, & consolidatum est uulnus, et sanatus est infirmus sanitate integra: nec nocuit ei aliquid omnino. Et ego narro tibi qualitatem extractionis quarundam sagittarum: ut ponas illud regulam & significationem super illud quod non dixi. quoniam partes huius artis & distinctiones earum non comprehenduntur cum narratione: neque comprehendit illud liber, & artifex prudēs comparat cum pauco super multum: et cum eo quod est præsens, super illud quod est absens: & inuenit operationem nouam, et instrumentum nouum apud descensus rerum extranearum huius artis quando accidunt. Dico ergo, quod sagittæ non egrediuntur ex membris quibus sunt fixæ, nisi secundum duos modos. Aut per attractionem ex loco ex quo intrauit. Aut contrario partis alterius.

Et illa quæ egreditur unde intrauit, aut est sagitta procedens in loco carnoso: & attrahitur, et egreditur. Quod si non obedit ad exitum ex hora in qua cadit: tunc oportet ut dimittas ipsam aliquot diebus, donec putrefiat caro quæ est in circumitu eius: & alleuietur attractio eius, & eius egressio. Et similiter si figitur in osse, & non obedit tibi ad exitū, tunc dimitte ipsam etiā aliquot diebus: & itera eam cum attractione & motione omni die, donec egreditur. Quod si non obedit tibi ad exitum post dies, tunc oportet ut perfores in circumitu sagittæ in ipso osse ab omni parte cum terebro subtili, donec amplificentur sagittæ. deinde attrahe eam, & extrahe ipsam. Si autem sagitta est fixa in capitis osse, &

A — B — Modi duo extractionis Sagittarum.

C iam processit in uno uentrium cerebri, & apparent ex infirmo quædam illorum accidentium quæ dixi: tunc abstine ab attractione sagittæ, et dimitte eam, donec æquetur esse eius post dies. Nam si sagitta peruenit ad sifach, tunc mors non prolongatur ei. Et si sagitta non est fixa, nisi in corpore ossis tantum, & non penetrat usque ad sifach: & remanet infirmus aliquot diebus, & non accidit ei ex illis accidentibus aliquid: tunc ingenia in attractione sagittæ & extractione eius. Si autem est fixa ualde, & non obedit tibi ad attractionem: tunc administra terebella in circuitu sagittæ, sicut narraui tibi: deinde cura locum, donec sanetur.

Si autem Sagitta iam absconsa est in loco corporis, & occultatur & absconditur a sensu: tunc inquire eam cum tenta. Si autem sentis eam, tunc attrahe eam cum quibusdam instrumentis quæ conueniunt attractioni eius. Si autem non potes super eam, propter constrictionem uulneris, & propter longitudinem sagittæ in profundo: & non est illic os, neque neruus, neque uena: tunc finde super eam, donec amplificetur uulnus, & sit possibile extrahere sagittam. Quod si sunt ei aures quibus teneatur, tunc libera carnem fixam in eis ab omni parte, omni ingenio quo potes illud, & ingenia, si non potest super euasionem carnis in fractura aurium, & contorsione earum, donec euadat.

Cautelæ. Et tu quando administras extractionem Sagittæ, in quocumque D loco est, tunc utere contorsione manus tuæ, cum forficibus ad partes omnes, donec facias eam euadere: & subtilia ultima subtilitate, ut non frangatur Sagitta, & fiat difficilis tibi attractio eius, & ipsius extractio. Quod si non potes super eam ex hora una, tunc dimitte eam diebus aliquot, donec putrefiant quæ sunt in circuitu eius. deinde itera eam: alleuietur enim tunc. Si uero contrarietatem tibi facit fluxus sanguinis, tunc administra quod diximus ex curatione in capitulo suo: & custodi uirtutem tuam ab incisione uenæ, aut nerui, aut chordæ. Et administra ingenium omni modo quo tibi possibile est euasionis Sagittæ: & sit illud cum facilitate, & tranquillitate, uel tarditate, & firmitate, sicut narraui tibi. Et oportet, ut facias cum trahis Sagittam, ut infirmus sit secundum figuram, secundum quam fuit apud casum Sagittæ in ipso. Quoniam est magis iuuatiuum. Si autem non est tibi possibile illud, tunc administra quod tibi est possibile ex figuris. Sagitta autem quæ egreditur ex contrario partis alterius, aut iam procedit ex ea aliquid ad exteriora: aut facit gibbositatem extremitas Sagittæ per sensum ex superiore parte cutis propinquæ, & uides eam eminentem: seca ergo super eam, & sit sectio secundum quantitatem quod capiant in ea forcipes. Deinde attrahe eam: ipsa namque fit facilis ad exitum. Si uero retinetur in osse, tunc torque manum tuam secundum rotunditatem, donec imprimat Sagitta in osse, & amplificet sibi ipsi: deinde trahe ipsam. Et si non: di-

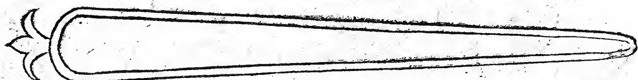
mitte eam diebus aliquot: deinde itera eam, donec egrediatur. A

Quod si lignum Sagittæ est in ea, tunc impelle ipsam cum eo. Si autem cecidit lignum, & uis administrare impulsionem: tunc intromitte ad eam instrumentum concauum, ut ingrediatur concauitas eius in caudam Sagittæ: deinde impelle eam cum ipso. Si autem Sagitta est concaua, tunc impelle eam cum instrumento intrante in ipsam. Sagitta enim alleuiatur per illud. Quod si Sagitta est toxicata, tunc oportet, ut concaues carnem totam, in qua est uenenum: si est tibi possibile illud. Deinde cura eam cum eo quod conuenit ad illud.

Quod si Sagitta est cadens in pectore, aut in uentre, aut in uesica, aut in latere: & est propinqua ex eo quod tangis cum tenta, & possibile est tibi secare super eam: tunc seca, & caue ab incisione uenæ, aut nerui, & extrahe eam. Deinde sue uulnus, si uides, & cura illud, donec sanetur.

Et hæc est forma Forcipum, quibus extrahuntur Sagittæ.

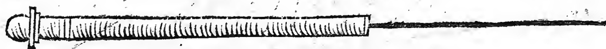

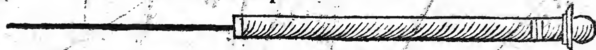
B

Sint extremitates similes rostro auis, quæ factæ sunt sicut ferra: quando capiunt super Sagittam, non dimittunt eam. Et fiunt ex eis species multæ, magnæ, & paruæ, & mediæ, secundum quantitatē magnitudinis Sagittæ, et paruitatis eius, & amplitudinis uulneris, et constrictionis eius.

Forma Impellentis concaui.

Et forma Impellentis surdi.

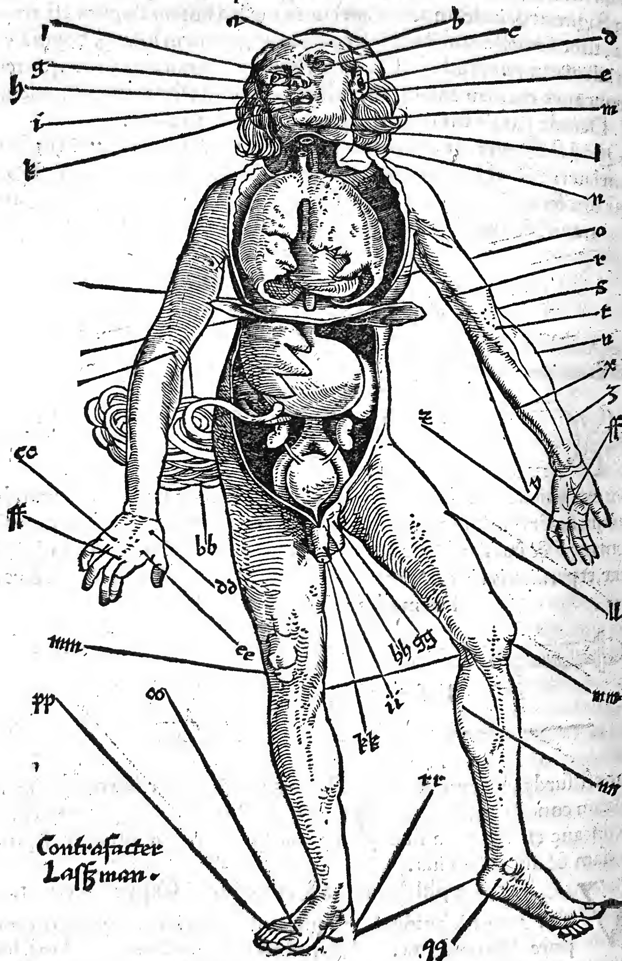

Hoc est surdę extremitatis sicut Radius, ut alleuietur introitus eius in sagittam concauam, & impellatur cum eo. Huius extremitas impellentis concauę est concaua sicut penna auis: ut alleuietur introitus sagittæ in ipsam & impulsio eius.

¶ De phlebotomia Venarum. Caput XCVII.

VENAE phlebotomādæ, quarum cucurrit consuetudo in corpore, sunt triginta. Ex quibus in capite sunt sexdecim: duæ Venæ pulsatiles, quæ sunt post aures, dictæ duæ Herbæ: & duæ Arteriæ, quę sunt in duobus timporibus apparentes; et duę Venæ quæ sunt

ℭ Typus Venarum corporis humani phlebotomandarum.

in duobus lachrymalibus duorum oculorum, quæ dicuntur Aspicientes: & Vena præparata in medio frontis: et uena quæ est in extremitate nasi. Et duæ Guidegi, quæ sunt in collo. Et duæ uenæ quæ sunt in labio superiore oris. Et duæ uenæ quæ sunt in labio inferiore. Et istæ sunt uenæ quæ dicuntur Algecherich. Et duæ uenæ quę sunt sub lingua. A

Venæ autem quæ phlebotomantur in brachijs, sunt quinq; uenę in omni brachio. Una earum est Cephalica, et est ex latere syluestri: & nominat eam uulgus uenã capitis. Et Fusca. Et est Media uena, & est composita ex ramo Basilicæ, et ramo Cephalicæ: & nominat eam uulgus uenam corporis. Et Basilica, & est posita in latere domestico: et nominatur etiam Titillicaris. Et nominat eam uulgus uenam uentris. Et Funis brachij, et est posita super focile: & est illa in qua phlebotomatur, et est illa quæ apparet supra pollicem appatitione manifesta. Et Saluatella: & est uena quæ est inter annularẽ & minimũ: et sunt ei duo rami. Et in crure & in pede sunt tres uenæ. Una earũ est quæ est sub pollicis curuatura ex latere syluestri. Et secunda est Saphena: et locus eius est apud calcaneum ex latere domestico. Et uena Nesse: et locus eius est apud calcaneum ex latere syluestri. Et in crure alio sunt tres uenæ similes illis.

Cephalica. Fusca. Mediana. Basilica. Funis brachij Saluatella. Saphena. Nesse.

¶ De phlebotomia duarum uenarum post Aures. B

Phlebotomiæ uero duarũ uenarum quæ sunt post Aures, iuuamentum est ad catarros antiquos, & hemigraneam, et sahafati, & ulcera capitis mala antiqua. Et qualitas phlebotomandi eam est secũdum quod narro. Et est, ut radatur caput infirmi: et fricetur occipitium eius in loco duarum uenarum cum panno aspero fricatione bona. Deinde stringat infirmus collum suũ cum uitta, donec appareant duæ uenæ. Et loca earum sunt post Aures in duobus locis depressis capitis. Quære ergo eas digito tuo, et ubi sentis pulsum earum sub digito tuo, illic signa cum encaustro. Deinde accipe phlebotomum cultellarem, & est ille qui dicitur Incidens. deinde intromitte ipsum sub uena in cute, donec perueniat phlebotomus ad os. Deinde eleua manum tuam cum uena & cute ad superiora, & incide uenam cum cute incisione incidente. Et sit longitudo incisionis quantitas duorum digitorum iunctorum, aut circiter illud: & fac exire ex sanguine quantum uis. Deinde stringe eam cum puluillis, & dimitte eam, donec sanetur. Et iam præcessit in principio libri incisio earum, & ipsarum cauterizatio. .d. .e.

¶ De phlebotomia duarum Arteriarum in timporibus.

Duarum uero Arteriarum quæ sunt in duobus timporibus phlebotomiæ iuuamentum, est ad hemigraneam antiquam: et sodam prauam, & obtalmiam assiduam: et cursum superfluitatum effusarum acutarum ad oculos. Et qualitas phlebotomandi eas est secundum quod narro tibi. Stringat infirmus collum suum multum, donec appareant duę uenæ sensui apparitione manifesta: & demonstretur pulsus earum sub digito .f.

C tuo. Tunc enim signa cum encaustro. Deinde eleua cutem desuper uenam ad superiora cum digito tuo indice, & intromitte phlebotomũ incidentem desubtus, & eleua uenam ad superiora. et incide eam, sicut fecisti in duabus uenis alijs: & fac currere ex sanguine secundum quantitatem necessitatis tuæ. Deinde solue cöartationem infirmi, & pone digitum tuum super uenam hora una. Postea pone super ipsam cotum & puluillos, & stringe ipsum desuper constrictione forti: et dimitte ipsam, donec sanetur. Et iam præcessit rememoratio earum, et ipsarum incisio, & earum extractio in principio libri.

¶ De phlebotomia uenę frontis post phlebotomiã Cephalicæ.

.a. Iuuamentum uero phlebotomiæ uenæ frontis est post phlebotomiam Cephalicæ, ad ægritudines faciei antiquas: & ad hemigraneam, et rubedinem: & ulcera fœda. Et qualitas phlebotomiæ eius est, secundum quod narro tibi. Cöartet infirmus collum suum cum uitta, donec appareat uena. Deinde accipe instrumentum quod nominatur Fossorium. Cuius hæc est forma.

Fossorium.

Aliud.

D Pone acumen eminens quod est in capite Fossorij super ipsam uenam, & percute super ipsum cum pectine, aut cum re alia in modo eius: & dimitte sanguinem currere secũdum quantitatem quam uis. Deinde solue perforationem infirmi, & stringe eam, donec sanetur. Et quandoq; aperitur cum phlebotomo lato. Verumtamen non oportet, ut sit phlebotomus acutæ extremitatis, sicut reliqui phlebotomi, imo sit latæ extremitatis. Et phlebotoma eam secundum transuersionem: quoniam os est propinquum: & fortasse in eo frangetur phlebotomus quando est subtilis.

¶ De phlebotomia Venarum in duobus Lachrymalibus.

.c. Iuuamentum autem duarum Venarum quæ sunt in duobus Lachrymalibus duorum oculorum, est ad oculum ex scabie & rubedine: & sebel in oculo, & ægritudinibus faciei. Et qualitas phlebotomiæ earum est, ut stringat infirmus collum suum cum uitta. Deinde phlebotoma eas: & tu sis stans super caput eius. Et fiat phlebotomia secundũ transuersum ad longitudinem parum, cum phlebotomo paruo, lato parumper. nam in loco non est caro. Si enim phlebotomus est subtilis extremitatis, fortasse frangitur. Deinde fac currere ex sanguine quantum est tibi necesse. Et pone super eas cotum, & stringe eas nocte una, & soluę eas.

¶ De phlebotomia uenarum Nasi. A

Venæ autem Nasi phlebotomia, est conferens ad febrem acutam, & sodam uehementem, & ægritudines faciei, sicut hemigraneam, & rubedinem quæ accidit in facie: præcipue quando est antiqua. Et qualitas phlebotomiæ eius est, ut stringat infirmus collum suum. Deinde tene nasum eius manu tua sinistra, & accipe phlebotomũ subtilem, longum: & fige eum in medio leporis ipsius, inter illud quod distinguit nasum secundum rectitudinem. quoniam uena non apparet sensui illic, & quia sanguis incipit fluere statim. Et oportet, ut ultimes manum tuam cum phlebotomo parumper: & facias currere ex sanguine secundũ necessitatem tuam. Deinde liga ipsam nocte una. ipsa enim restauratur uelociter. .g.

¶ De phlebotomia uenarum Guidegi.

Duarum uero Guidegi phlebotomiæ iuuamentũ, est ad constrictionem anhelitus, & incæptionem lepræ, et ægritudines melancholicas, & impetiginem, et ulcera mala, & corrodentibus, id est, herpetibus estiomenis. Et qualitas phlebotomię earũ est ut stringat infirmus sub utrisq; in collo suo cum ligamẽto: & stet artifex super caput infirmi, et infirmus sit sedens super sedem. Deinde phlebotoma uenam ad longitudinem phlebotomia ampla parumper. Deinde extrahe ex sanguine quantitatem temperatam, aut secundum illud quod uides ex necessitate quæ est ad illud. Deinde fac similiter de uena alia. Postea solue ligamentum, & stringe duas uenas strictura media: ut nõ prefocetur infirmus. Et dimitte eam usq; mane. Sanatur enim uulnus. .m. B

¶ De phlebotomia uenarum Algeberich.

Venæ autem Algeberich phlebotomiæ iuuamentum est: quia confert ad alcolam in ore, & corruptionem gingiuæ: & ulcera mala: et fissuras labiorũ, & ulcera mala, etiam quæ sunt in naso, & in circumitu eius. Et qualitas phlebotomiæ earum est, ut facias sedere infirmum coram te: & stringe collum eius cum uitta. Deinde reuolue labium eius, & aspice ad duas uenas: quarum una est a dextera labij, & secunda a sinistra eius: & demonstratio utriusq; est per nigredinem ambarum. Et illud uerum est: quia in circumitu earum sunt uenæ minutæ, nigræ. Incide ergo utramq; incisione incidente. Si autem dubitatio est super te, & non scis quæ earum est: tunc intende ad incisionem maioris earum, & ipsarum manifestiorem. Et similiter fac de duabus uenis quæ sunt in labio superiore: et plurimum quidem currit consuetudo cum eo: & incide duas uenas quæ sunt in labio inferiori. .k. .h.

¶ De phlebotomia Venę sub lingua post Cephalicæ phlebotomiã.

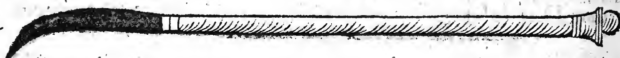
Duarum uero Venarum quę sunt sub lingua phlebotomię iuuamentum: est, q̃d phlebotomia Cephalicæ est ad præfocationes quæ sunt in gutture, & ægritudinem uuulæ, et ægritudines oris. Et qualitas phlebotomandi eas est, ut sedeat infirmus inter manus tuas coram sole: & eleua .l.

C linguam eius, & aspice sub lingua a latere eius uno uenam, & a latere eius alio uenam: & color utriusq; decliuis ad nigredinē. Phlebotoma ergo utrāq;: et custodi, ne ultimes manū tuā in phlebotomando eas. Nam sub eis sunt arteriæ, & fortasse accidet fluxus sanguinis ex illis arterijs.

¶ De tribus Venis in cubito.

.bb. Venæ autem tres quæ phlebotomantur in cubito, sunt in quarum phlebotomia cucurrit consuetudo in omnibus hominibus. Et phlebotomia earum fit secundum duos modos. Aut pungendo cum phlebotomo myrtino lato: aut oliuari ad subtilitatē decliui: aut secando cum phlebotomo cultellari, & est Alnesil. Et hæc est forma eius.

Alnesil.

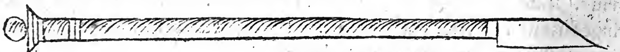
Sic Alnesil est, quod cōuenit ad sectionem. Et ex eis sunt species latæ, & subtiles, secundū amplitudinem uenarum & stricturam earum.

Forma phlebotomi myrtini.

Forma phlebotomi myrtini sit lata, sicut uides. Et conuenit ad aperiendas uenas concauas, plenas, procedentes, apparentes, grossas, & illas quæ continent sanguinem grossum, turbidum.

Forma phlebotomi Oliuaris.

D Et iste phlebotomus est minoris latitudinis, & subtilioris extremitatis. Et conuenit ad phlebotomiam uenarum subtilium, quæ continent sanguinem subtilem citrinum.

¶ De phlebotomia Basilicæ.

.y. Basilicæ autem quę est una harum trium uenarum phlebotomiæ iuuamentū est. Quia extrahit sanguinem ex ægritudinibus quæ sunt sub gutture & collo, ex eo quod sequitur pectus, et uentrem: et cōuenit phlebotomatori cum phlebotomat eam, ut caueat, & sit super timorē ex ea, nam sub ea est arteria. Si ergo errat, & addit in punctura phlebotomi, incidet illam arteriam, et accidet fluxus sanguinis. Quapropter oportet, ne phlebotomet eam cum phlebotomo pungente: imo sit secans cum Alnesil. Quod si non apparet Basilica apparitione manifesta, tunc oportet, ut alienes ipsam, & permuteris ad aliam, aut quæras aliquem ramum eius: aut phlebotomes loco eius Funem brachij. ipsa enim est manifesta, & seca eam cum phlebotomo Anesil, sicut diximus. Si autē uis phlebotomiam ipsius eiusdem, tunc oportet ante stricturam brachij, ut tangas locum, donec cognoscas locū pulsus. Deinde signa super locum cum encaustro, postea brachium, & seca uenam sectione concaua cum phlebotomo Alnesil, sicut diximus. Et caue ne cadat percussio per spa-

cium a loco arteriæ. Et quando uides, cum tu ſtringis ligamen, inflationem in loco quem ſignaſti cum encauſtro, tunc illa inflatio eſt inflatio arteriæ: deuita ergo eam. Quod ſi uides ſanguinem apud phlebotomiam ſalire, ſicut urina pueri, & eſt ſanguis ſubtilis, rubeus: tunc ſcias, quia eſt ex ſanguine arteriæ. Tunc ergo propera, et pone digitum tuum ſuper ipſum ſpacio longo. deinde aufer digitū tuum. Si ergo abſcinditur ſanguis (multotiens namq; abſcinditur) tūc ſtringe brachium, & dimitte ipſum: & caueat infirmus a motione eius: & ſit ſuper timorem eius. Et non moueat ipſum diebus aliquot, donec ſanetur. Si autem non abſcinditur ſanguis, & uincit te: & non eſt tibi præſens in momento tuo medicina, tunc incide arteriā, ſi apparet tibi. nam extremitates eius contrahuntur, & abſcinditur ſanguis. Aut accipe corticem fiſtici, & finde eum: accipe medietatem unam, & ſtringe eam ſuper locum uenæ ſtrictura decenti, cum ligamento & puluillis uſq; ad diem alium. Tunc ſi abſcinditur ſanguis, eſt bonum. Et ſi non: tunc cura ipſum cum eo cuius præceſſit rememoratio ex loco puluerum abſcindentiū fluxum ſanguinis: & abſciſio ſanguinis eius non eſt difficilis in pluribus diſpoſitionibus, propter locum paruum uulneris, & poſſibilitatem ligamenti ex brachio. A

ℭ De phlebotomia uenæ Fuſcæ. B

Venæ autem Fuſcæ phlebotomiæ iuuamentum eſt, quod trahit ſanguinem ex ſuperiori parte capitis, & inferiore corporis: propterea, quia eſt cōpoſita ex ramo Baſilicæ, & ramo Cephalicæ, ſicut diximus. Et conuenit phlebotomanti eam, ut ſit ſuper timorē ex phlebotomia eius. nam ſub ea eſt neruus. Si ergo addit in punctura phlebotomi, & inuenit neruum, accidit in ea ſtupor, et difficilis fit ſanatio eius, & fortaſſe non ſanatur penitus. Et iſte neruus multotiens apparet ſenſui. Si autem occultatur in quibuſdam hominibus, & eſt ſubtilis, et non oſtenditur: tunc oportet ut ponas phlebotomiam tuam qua eam phlebotomas, ſectionem cum Alneſil, & deuita neruum cum fortitudine tua. Quod ſi uena eſt inter duos neruos, tunc finde uenam in longitudine. .t.

ℭ De uena Cephalica.

Phlebotomiæ autem uenæ Cephalicæ iuuamētum eſt, quia attrahit ſanguinem ex capite, & confert ad ægritudines oculorum. Et oportet in hac uena proprie, ſi uis, ut phlebotomes eam pungendo cum phlebotomo oliuari, aut cum phlebotomo myrtino: quoniam eſt ſaluior uenarum omnium, quoniam non eſt ſub ea arteria, neque neruus. Verumtamen conuenit tibi apud phlebotomiam, ut deuites cum phlebotomo caput lacerti tantum, & quæras locum leniorem: & non nocet ei, ſi non inuenitur cum percuſſione prima, ut iteretur ſuper eam cum phlebotomia aliquotiens. Verumtamen fortaſſe apoſtematur in quibuſdam hominibus quando non phlebotomatur in percuſſione prima, ſed non .s.

C nocet ei illud apostema in aliquo.

¶ De utilitate Phlebotomiæ, & cautelis in ea obseruandis.

Qualitas autem Phlebotomiæ, & accidentia eius ex ea, in cuius rectificatione oportet te cogitare. Primum ergo illius est de quo oportet ut scias; quod phlebotomia non administratur, nisi in conseruatione sanitatis, & perseuerantia eius, et cautela ab aduentu ægritudinum. Et ut fiat phlebotomia in una uenarũ trium quæ sunt in cubito, scilicet Cephalica, et Fusca, & Basilica. Et ut fiat phlebotomia in principio Veris super ieiuniũ, in uere, & æstate: et autumno, & hyeme post comestionẽ, quando apparent significationes repletionis. Et fiat phlebotomia in die primo, aut in tertio, postquã preterierint de die tres horæ. Phlebotomia autẽ quæ administratur in ægritudinibus, non habet horam determinatam: sed quando prouocat conuenientia & necessitas ad illud, in nocte, aut die, & in omni hora, et in omni tempore. Et non oportet, ut phlebotomẽtur pueri, donec ueniant super eos quatuordecim anni. Neque phlebotometur mulier prægnans, nisi a mense quarto usq; ad septimũ. Neq; phlebotomentur senes, qui iam pertransierunt sexaginta annos.

Cum ergo aliquis uult phlebotomari propter quemcũq; modum sit: D oportet, ut mundificet intestina sua ante phlebotomiam cum clisteri leni, si in eis est stercus multũ retentum: ut non attrahant uenæ apud phlebotomiam ex intestinis superfluitates putridas nocentes membris principalibus. Neq; phlebotometur patiens tortina, id est, satietatẽ nauseatiuam: neq; crapulatus, neq; euadens ab ebrietate, donec remoueatur illud ab eis. Neq; infirmus cum hydropisi. Et caueatur phlebotomia iterum post colicam passionem, & uomitum, et fluxum uentris, & multiplicationem coitus, & laboris, et exercitij, & uigiliarum, et ieiunij, & omnis quod dissoluit uirtutẽ ex re corporea aut animali. Deinde considera in subtilitate humorum ante illud, si sanguis est grossus cum cibis & potibus, et medicinis: si possibile est ei illud. Deinde introeat balneum, si non prohibet ipsum aliquid: aut exercitetur aliquo exercitio, ut subtilietur sanguis. Et pone phlebotomiam eius in pectore, circa tertiam diei, sicut diximus: & conare, ut euacuetur pectus eius illa die ex omnibus accidentibus animalibus malis: sicut angustia, & ira, & timor: & ex omnibus accidentibus corporeis, sicut labor, & pœna, et superflui coitus, et illis similia. Et sedi suæ faciat esse presentes res cum quarum usu cucurrit consuetudo hominum ex aromaticitate, & odoramento, & tripudio, & similibus illis per quantitatem possibilitatis. Deinde sedeat phlebotomator super puluinari, quod sit altius quam puluinar phlebotomandi: postea extrahat brachium suum, & fricet ipsum phlebotomator manu sua bis, aut ter. Deinde stringat ligamentum cum corri-

Modus phlebotomandi.

gia, & inuoluat eam bis. Et sit strictura temperata. quoniam strictura quando est inæqualis, aut per superfluitatem in strictura, tunc prohibet cursum sanguinis: aut in mollificatione, tunc etiam prohibet cursum sanguinis. Deinde post stricturam oportet, ut fricet phlebotomandus manus suas simul adinuicem, donec inflentur uenæ, & declarentur sensui. Deinde abstergat phlebotomator phlebotomum cum pauco oleo, antiquo proprie. Deinde ponat digitum suum indicem manus sinistræ super ipsam uenam sub loco cuius phlebotomiã uult, parum: ut non fugiat uena, & cassetur percussio. Quoniam ex uenis est quam inuenis sicut chordam fugientem apud phlebotomiam: & ex eis est quæ est plena uentositate: et quando ponis phlebotomum super eam, contrahitur sub phlebotomo, & decipitur phlebotomator, et non aperit phlebotomus uenam: & si aperit eam, est stricta: propter illud ergo oportet, ut firmetur phlebotomator, et sit sollicitus in his rebus omnibus. Deinde deponat phlebotomũ. Si ergo aperitur uena ex uice una, tunc bonum est. Et si non, tunc itera illud uice alia sub illo loco parum, aut supra ipsum cum festinatiõe: si non apostematur locus. Quod si apostematur, aut expauescit infirmus, tunc dimitte eum die, aut duobus diebus: & non stringat ligamẽtum. Fortasse enim attrahet apostema calidum. Neq; ingrediatur balneum. Deinde iteret phlebotomiam, si amat. Quod si apertio est parua, aut currit sanguis subtiliter: & times ut non egrediatur ex sanguine quantitas quam uis: tunc itera phlebotomũ in foramine ipso secundum rectitudinem, et adde in operatione parum. Et fac illud cum festinatione, antequã apostemetur locus. apostematus enim locus est in multis hominibus apud operationem paruam. Si ergo uides ipsum iam apostematũ, tunc non iteres super ipsum omnino. non enim excusat apud te aliquid. Et pone super ipsum aliquid ex fęce olei: quoniam alleuiat cursum sanguinis. Et est melior in hoc loco quam oleum ipsum, et quam reliqua olea. Et similiter administra fęcem olei in omni phlebotomia tua, qua phlebotomas uenas apud prohibitionem cursus sanguinis: & faciunt illud tyriaca alfarach, & sagzenea, quando ponitur ex una earũ super locum. Sanguis enim subtiliatur & resoluitur, quãdo est grossus. Quod si accidat in loco phlebotomiæ apostema magnũ, nam multotiens accidit, præcipue ei qui non est phlebotomatus nisi uice illa, aut est apertio uenę parua, tunc propera & pone super locũ spongiam infusam in aqua & sale, calefacta parumper: et stringe eam hora una: quoniã soluitur. Et oportet, ut facias illud post exitũ sanguinis ex uena ipsa, cum complemẽto sui, aut ex uena alia. Quod si remanet in loco post dies aliquid nigredinis, aut uiriditatis, non nocet illud: & si uis, pone super ipsum aliquid aloe, aut myrrhæ solutorũ: aut aliquid ex succo menthastri, id est, calamenti: aut simile illius. Et multotiens quidẽ accidunt apostemata & eminẽtiæ apud phlebotomiã Basilicæ. Pone ergo

A (margin, beside first line)

B (margin, beside "Quod si apertio")

Fęx olei. (margin note)

C manum tuam super ipsam, tunc si inuenis molliciem apud compressionem tuam super ipsam, tunc illa eminētia est mala. Caue ergo, ut ponas super eā aliquid ex eo quod diximus. Nam fortasse fluet ex ea sanguis arteriæ. Sed fac emplastrū ei cum eo in quo est stipticitas, ut induretur locus. Deinde cura ipsum cum reliqua curatiōe, donec sanetur. Et oportet, ut extrahas omni homini ex sanguine secundū quantitatem uirtutis suæ. & quod apparet ex colore uincente super sanguinē. Nam sanguis si est niger, tunc dimitte ipsum exire, donec rubeat: & similiter si uides ipsum grossum: tunc dimitte eum, donec subtilietur: et similiter si est acutus, donec auferatur acuitas eius. Et oportet ei qui est plenus, fortis, et indiget extractione sanguinis uice unā, ut amplificetur phlebotomia uenæ, & sit phlebotomus latus: et in eo qui est debilis, sit econtrario illius. Et oportet, ut extrahat ipsum in uicibus, & ut sit foramen strictū: & melius quod administratur in phlebotomia uenæ est, ut sit transuersa sectio, non punctura. Et iste modus phlebotomiæ est saluus a fluxu sanguinis, et ab incisione nerui: & est laudabilior, et saluior quā phlebotomia per latitudinē & longitudinē. Et cui consueuit peruenire apud phlebotomiā syncopis, oportet ut cibes ante phlebotomiā modico pane infuso in aqua granati muzi: aut secaniabin, si est calefactus: & extrahas ei ex sanguine in tribus uicibus, aut quatuor. Et si est infrigidatæ

D complexionis, tunc accipiat ante phlebotomiā panem infusum in syrupo miua, aut in syrupo de melle aromatizato cum speciebus, aut in syrupo aromatizato odorifero. Quod si accidat syncopis apud phlebotomiam, et est caussa eius exitus sanguinis multi: tunc oportet, ut sumat in potu aquā * carnis, & syrupum odoriferū subtilem: et utat aromaticitate cum algalia, & liniatur pectus eius cum ea: et utatur reliquis quæ diximus in diuisione in capitulo syncopis ex euacuatione. Qui autē uult euentare brachiū suum, et soluere sanguinē suum secūdo: oportet ei cuius phlebotomia est propter euacuationē multam, et uirtus eius est debilis, ut soluat sanguinē paulatim per quantitatem uirtutis in diebus continuis. Qui uero uult euentare brachiū suum, et soluere sanguinē suum secundo, & est corpus eius forte: tunc faciat illud post septem horas, aut nouem a phlebotomia sua prima. Qui autem uult attrahere sanguinem ex corpore suo ad contrarium partis ad quam declinat: oportet ut euentetur ei in die secūdo, aut in tertio. In cuius uero corpore est sanguis multus iam calefactus, & acuitur, et facit accidere febrem: oportet, ut egrediatur ex eo sanguis in uice una, & extrahatur ex eo quātitas multa: & amplificetur apertio usquequo accidat syncopis: postquā tu fueris conseruans omnes conditiones phlebotomiæ: & ut ponas manū tuam super pulsum eius apud cursum sanguinis, ut nō accidat mors loco syncopis. Multotiens enim accidit illud, quando ignorat phlebotomator, & cadit negligentia. Et non oportet quādo uis soluere brachium, & sol-

Ad apostema Basilicæ.

Quantū sanguinis extrahendum.

Ad Syncopim.

Vel * cannis.

Phlebotomia secundaria.

uere sanguinem secundo, cum iam clausum sit orificiũ uenæ, & fiat diffi cilis exitus sanguinis, ut prematur super ipsum cum uehementia, & curuatum extendatur uelociter. nam illud est malum ualde, imo dimitte ipsum, donec phlebotometur secundo. Aut remoue cum acuitate phlebotomi illud quod cöagulatum est ex sanguine in orificio uenæ, & pone super ipsum aliquid salis dissoluti in aqua. Et pone super ipsum aliquid ex tyriaca alfaroch, aut sagzenea, & pone ipsum compressione leni, donec egrediatur sanguis. Si uero iam apostemata est uena, tunc dimitte eam, & non tegas eam, donec sedet apostema. Quod si necessitas prouocat ad soluendũ sanguinem secundo, et non est excusatio, tunc aut phlebotoma ipsum supra illũ locũ, aut in brachio alio in uena alia. A

Funis autem brachij phlebotomatur loco Fuscę, et Basilicę, cum non inueniunt, et sunt occultæ. quoniã est composita ex eis. Et qualitas phle botomiæ eius est, ut intromittat infirmus manũ suam in aqua calida, donec rubeat focile, & appareat uena manifeste. Deinde stringatur super ipsam cum ligamẽto parum constrictione media. Deinde phlebotoma secundũ transuersationẽ paulatim, non latitudinaliter, neq; secundũ lon gitudinẽ: & sit apertio ampla, et sit phlebotomia tua qua eam phlebotomas super iuncturã manus parumper. Quod si prohibet exitus sanguinis, tunc itera manum in aqua calida, & dimitte sanguinem currere in aqua, donec consequaris necessitatem tuam. Si autem fueris in diebus æstatis, tunc excusaris ab iteratione manus in aqua calida. Et plurimũ quidem ponitur cursus sanguinis in aqua calida in tempore hyemis. Et phlebotomia huius uenæ est saluior omnibus uenis. quoniam non est sub ea uena pulsatilis, neq; neruus. .ee. B

Phlebotomia uero Saluatellæ manus dextræ, est conferens ægritudi nibus epatis. Et qualitas phlebotomiæ eius est, ut stringas mahason ma nus cum ligamẽto, aut manu tua, postquã tu intromittis eam in aquam calidã, donec infletur uena, & demõsteret sensui ualde. Deinde phlebotoma eam transuersando. Et si incidis eam totaliter, non nocebit ei illud in aliquo. Et conserua, ne ultimes manũ tuam cum phlebotomo. sub ea enim sunt nerui digitorũ denudati ex carne. Deinde itera manum ad aquam calidam, & dimitte currere sanguinem in ea. Nam si tu non iteras eam in aqua calida, cöagulatur sanguis in orificio uenæ, & prohibetur a cursu. Cum ergo extraxeris ex sanguine quantitatem necessitatis, tunc pone super uenam oleum & sal: ut non consolidetur uelociter. Et similiter oportet, ut facias cum omni ramo stricto. Iuuamentum uero phle botomiæ eius ex manu sinistra, est: quoniam est conferens ad ægritudines splenis: & similiter fac in phlebotomia eius, sicut fecisti in secunda æqualiter. .ce. .m.

Saphenæ aũt phlebotomiæ iuuamentũ, est ad ægritudines quæ sunt in inferiori parte corporis, sicut ęgritudines matricũ, et retentionẽ men- .qq.

C struorum, & infirmitates renũ, et ulcera coxarum & crurium antiqua, et similia ex ægritudinibus. Et qualitas phlebotomiæ eius est, ut intromittat infirmus pedem suũ in aquam calidam: & faciat super ipsum fricationem, donec exuberent uenæ: & liga supra iuncturã pedis cum corrigia. Et uenæ quidẽ locus est apud calcaneum, apparens uersus pollicem: & ramificanť ex ea in facie pedis rami multi. Phlebotoma ergo eam in ampliore ramo eius, aut apud calcaneũ in aggregatione eius: quoniã est melius & saluius. Quod si phlebotomas eam in facie pedis, tunc caue a neruis qui sunt sub ea super faciem pedis. Et pone phlebotomiã tuam qua eam phlebotomas ex transuerso, quasi tu uelis incidere eam: & sit phlebotomus Nesil. Si autem prohibetur exitus sanguinis, tunc itera pedem eius in aqua calida: & dimitte sanguinẽ currere in eam, donec euacuatur. Quod si errat uenam phlebotomator in prima uice, tunc iteret cum phlebotomia ad superiora parumper. nam locus est saluus, & non times ex eo maliciam, quando tu caues a neruis, sicut diximus. Et similiter cum Saphena pedis alterius æqualiter.

.rr. Venæ autẽ Sciaticæ locus, sicut diximus, est apud calcaneũ ex latere syluestri. Et iuuamentũ phlebotomiæ eius est, ad dolorem anchæ, quando est propter sanguinẽ calidum. Et qualitas phlebotomię eius est, ut ingrediať infirmus balneum, & festinet: et stringe crus eius a latere anchæ usq; supra calcaneũ quatuor digitis, cũ uitta subtili longa: non eñ apparet nisi propter illud. Quãdo ergo apparet, tunc phlebotoma eam sec̃dm quodcũq; ingeniũ est tibi possibile, aut sec̃dm transuersionẽ: et est melius, aut ut incidas eã incisione, aut seces eam sectione. locus eñ eius est saluior, et ipsa est in pluribus hoibus occulta ualde. Quod si nõ inuenis eã,
D
& nõ apparet sensui oino: tũc phlebotoma aliquem ramũ eius, et est ille qui apparet in dorso pedis, & uersus auricularẽ: et caue a neruis, & fac currere ex sanguine quantitatẽ quam uis. Deinde solue stricturã, et pone super locũ phlebotomiæ coriũ, & stringe locũ. uelociter eñ sanatur.

¶ De Ventosatione, & qualitate usus eius. Caput XCVIII.

VENTOSAE fiunt ex cornibus, & ex ære, et ex nitro. Et Ventosatio quidẽ fit secundũ duos modos. Cum scarificatione, & extractione sanguinis: et alter est uentosatio sine scarificatione. Et hęc Ventosatio quæ est sine scarificatione, est secundũ duos modos. Aut enim est cum igne. Aut est absq; igne. Et uentosis quæ administranť cum scarificatiõe & extractione sanguinis sunt quatuordecim loca corporis. Quorum unus est, Ventosatio Alnocrati, et est postremũ capitis: & Alkehel, et est mediũ colli: et uẽtosę Alhagdahim, et sunt duę laminę colli a duabus partibus simul: & uentosæ menti, & est sub mandibula in inferiori oris: & uentosæ duarũ spatularum: et uentosæ Alachosos super finẽ caudæ: & uentosæ duorũ focilium, & sunt mediũ duorum brachiorũ: & uentosæ

Modi Ventosationis.

14. modi Ventosationis cũ scarificatiõe.

duorum cruriũ: et uentosæ duarũ cauillarum. Et Ventosatio quidem non extrahit sanguinẽ tibi ex uenis minutis sparsis in carne, & propter illud non cadit uirtus ex eis, sicut est casus eius ex phlebotomia. Necq; oportet, ut administreẽ uentosatio siue cum igne, aut absq; igne in aliqua ægritudinum quæ fiunt ex repletione, donec euacuetur totum corpus. A

Indicia necessitatis Ventosarum.

Quod si necessitas prouocat ad Ventosationẽ ex ægritudine, aut propter consuetudinẽ, administramus eam in omni hora in principio mensis, in fine eius, et in medio ipsius, & in quocũq; tẽpore fuerit. Quod est, quia ex hominibus est qui quãdo multiplicaẽ in eo sanguis, donec indiget extractione eius per uentosationẽ, inuenit in capite suo grauedinẽ, et sodahan. Et ex eis est qui inuenit repletionẽ & rubedinẽ in facie sua, capite suo, & collo suo. Et ex eis est qui inuenit pruritũ in facie sua, et fronte sua, et tenebrositatem, et hebetudinẽ in oculis suis. Et ex eis est qui scalpit locũ uentosationis suæ. Et ex eis est cuius risus multiplicaẽ. Et ex eis est qui inuenit gustum sanguinis in ore suo: aut apostematur lingua, & expuit sanguinem. Et ex eis est cuius somnus multiplicatur. Et ex eis est qui uidet in somno suo sanguinem & rubedinẽ, et interfectos, et plagas, & quæ sunt similia illis. Quando ergo uidemus aliquid ex illis, & proprie si est in tertia media mensis: præcipimus tunc uentosationem fieri, postquam præterierunt de die duæ horæ, aut tres. Iuuamentũ autem Ventosationis nuchę, est: quoniã ipsa confert ad grauitatem in capite, & quod effunditur ad oculos. At uero oportet, ut sit illud post euacuationem totius corporis. Et hæc quidem Ventosa est loco phlebotomiæ Cephalicæ. Et non licet, ut utatur ea qui est frigidæ cõplexionis, aut in quo est catarrus. Nam infert ei nocumẽtum magnum. Et propter illud non oportet, ut utantur ea senes, & in cuius capite sunt ægritudines frigidæ. Qui autẽ super eam fit assiduus, generatur super eum obliuio. Et propter illud oportet, ut pręcipias Ventosatori, ut deponat manũ suam cum uentosa parumper ad inferiora, timendo ex generatione obliuionis.

Ventosationũ iuuamẽta.

B

Ventosatio aut Alkehel, est loco phlebotomiæ Fuscæ, & phlebotomiæ Basilicæ, & propter illud confert asmati, et cõstrictioni anhelitus, & fissuræ instrumenti anhelitus, & tussi, et repletioni. Et oportet, ut impellatur Ventosa Alkehel parumper. quoniam si ponitur inferius, generat debilitatem in corde, et stomacho. Ventosatio uero alhagdahim, confert doloribus accidentibus in capite, et obtalmiæ, et hemigraneæ, & perforationi, et dolori in radicibus dentium: & est loco phlebotomiæ Basilicæ. Et oportet, ut præcipias Ventosatori, ne premat manũ suam cum scarificatione: ut non incidat arteriam, & accidat fluxus sanguinis. Ventosatio autem sub mento, confert alcolę in ore, & corruptioni gingiuæ, & similibus eis ex ægritudinibus quæ sunt in ore: & stat loco phlebotomiæ alieherich, quæ sunt in duobus labijs. Ventosatio autẽ spatularum, confert ad alchafacham, quæ fit ex replexione.

C & caliditate. Ventosatio uero interiorum partium duorum focilium, confert iuuamentum phlebotomiæ uenarum trium, Basilicæ, & Fuscæ, & Cephalicæ: quoniam ipsa attrahit sanguinem ex omnibus illis uenis minutis, quæ sunt in carne: & attrahunt illæ uenæ minutæ ex uenis alijs grossioribus eis, donec peruenit attractio ad uenas tres. Et oportet, ut præcipias Ventosatori, ne multum procedat in scarificatione: quoniam locus est denudatus carne, & sub eo sunt nerui & arteriæ. Ventosa autem quæ uentosatur super alchausos, confert hemorroidibus Ani, & ulceribus inferioribus. Et oportet, ut precipias Ventosatori, ut sit uentosa magna, et ut sit ex ære: quoniã locus indiget suctione forti, & fortasse franguntur Ventosæ subtiles: & scarificetur scarificatione magna. Ventosæ autem crurium minuunt diminutione manifesta: quoniam attrahunt sanguinem ex toto corpore, & conferunt doloribus antiquis in renibus, & matricibus, & uesica: prouocant menstrua, & conferunt bothor, & ademenul: & stant loco phlebotomiæ duarum saphenarum, & alhorcobeni. Verumtamen debilitant corpus multum, & faciunt accidere syncopim in pluribus hominibus. Et Ventosarum alhorcobeni iuuamentum est propinquum iuuamento Ventosarum duorum crurium.

D Qualitas positionis Ventosarum est, ut ponas uentosam in primis uacuam, & sugas suctione temperata: & non prolonges positionẽ uentosarum, sed pone eas uelociter, & remoue eas uelociter, ut ueniant humores ad locum aduentu æquali: & non cesses iterare illud & continuare, donec uideas locum iam rubere & inflari, & appareat rubedo sanguinis: tunc ergo scarifica, & itera suctione paulatim. Deinde considera in dispositione corporum. nam qui ex hominibus est teneræ carnis, rarorum pororum, oportet ut scarifices ipsum semel, non plus: ut non ulceretur locus. Et præcipe Ventosatori, ut amplificet scarificationem, & profundet parum: & temperet suctionem in facilitate, & uelocitate, & motu suaui. Quod si in sanguine est grossitudo, tunc oportet, ut scarifices ipsum bis. In uice quidem prima aperitur uia subtiliationi sanguinis, & aquositati eius: & in secunda quidem perscrutationi exquisitæ extractionis sanguinis grossi. Si uero sanguis est fæculentus ualde, tunc fiat scarificatio uice tertia: ut consequatur ultimum. Et ad ultimum, quando uolumus extrahere sanguinem paulatim, uel parumper, sufficit nobis scarificatio una. Quod si uolumus extractionem sanguinis multi, scarificamus scarificatione plurima. Et si nos mensuramus, quod sanguis est grossus: tunc oportet, ut scarificetur scarificatione profunda: & terminus æqualis in scarificatione, est profunditas cutis.

¶ Quid sit illud quod oportet administrari ex oleis apud positio-

A

I nem Ventosarum, & quid caueat uentosandus.

IN illo quidẽ cuius cutis est grossa, dura, fusca, & pori eius sunt stricti, oportet ut unganẽ loca Ventosarũ cum oleis apertiuis, lenitiuis, resolutiuis: si est in tẽpore æstatis. sicut est oleũ alkeiri, aut oleum uiolatum, aut oleũ de amigdalis dulcibus, aut oleũ de semine cucurbitæ. Et si est in tẽpore hyemis, tunc oleũ narcissinũ, aut oleum de lilio, aut oleũ camomellinũ, aut sarbatinũ: et eis similia. Si uero superfluitas est grossa, frigida: tunc oleũ sit amaracinũ, aut oleum de balsamita, aut oleũ alben, aut oleum anetinũ: & eis similia. Si uero uẽtosandus est amplorũ pororum, teneræ carnis: tunc oportet, ut prohibeaẽ ab oleo, & oportet ut isti abluant loca Ventosarũ earũ post uentosationẽ cum aqua rosata, aut cũ aqua frigida, aut cũ aqua solatri, aut cum aqua cucurbitæ, aut cũ aqua portulacæ: et similibus eis. Ille autẽ cuius sanguis est multæ humiditatis, abluat uentosas cum aceto, aut cũ aqua myrti, et sumach: et similibus eis. Cuius autẽ superfluitates sunt grossæ, abluat uentosas suas cum uino antiquo, aut cum aqua samsuci, aut decoctione aneti, aut camomillæ: & eis similibus. Et oportet, ut caueatur uentosatio in balneo, aut in uestigio balnei, imo oportet, ut administretur post exitũ ex balneo per horam, aut per horas duas. Et non oportet, ut dormiat aliquis post uentosationem.

¶ Quid est quo oportet ut regatur Ventosandus, aut Phlebotomatus ante uentosationem.

ET post eã oportet, ut consideres in primis: tunc si Ventosatus, aut Phlebotomatus sit cholericus, et uincũt super sanguinẽ eius acuitas & inflãmatio: tũc oportet, ut accipiat infrigidantia. sicut granatũ muzum: & etiã endiuiam cũ aceto & lactuca, et secaniabin, & iuleb: et eis similia. Et pone cibaria eius pullos, et carnes ouiũ sekebiget, et cibos conditos cum agresta: et eis similia. Et cuius cõplexio est frigida, oportet ut sumat ĩ potu syrupũ de melle, aut de almiua, aut alsecaniabin de seminibus factũ: & sumat uinũ odoriferum mediũ, quod est inter uetus & nouũ: et præcipiatur, ut utatur paucitate cibi. Et pone cibũ eius pullos, & canebir: & passeres, id est, paruas aues: et pullos columborũ issiadebet. Et oportet, ut potus die uentosationis & phlebotomiæ plus sit quã cibus: & oportet, ut detur in potu in quibusdam hominibus in horis tyriaca alfaroch, aut medicamen de musco, id est, muscata, aut alesselithe ante uentosationem: & ante phlebotomiã, aut post: ut confortenẽ membra principalia, & subtilietur sanguis. Et non oportet, ut sumãt eam in potu calefacto.

B

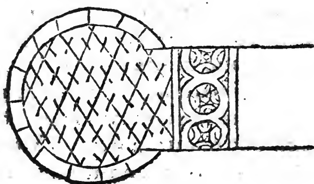
Regimẽ Ventosati & phlebotomati.

¶ De Ventosis sine scarificatione.

VENTOSAE autẽ quæ sunt sine scarificatione, sunt Ventosæ quæ ponuntur super epar, et splenem, & podagrã, et super uentrem, umbilicũ, et loca renum, & pixidem anchæ: quoniã ista membra non sufferunt scarificationẽ super se. Et non quæritur per eas, nisi aut attractio ex membro sanguinis ad membrũ: sicut ponimus Ventosam su-

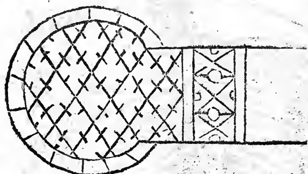
C per mãmillas in ægritudine fluxus sanguinis nariũ. Et utimur eis, ut soluamus a membro uentositatem frigidã inuiscatam in membro: sicut ponimus uentosam super uentrem, et umbilicum. Ipsa enim rarificat membrum, & calefacit ipsum, et remouet dolorem propterea, quia resoluit illam uentositatem. Etiam ponitur super renes, quando accidit in eis opilatio, aut lapis. uirtute enim attractionis suę fortasse aperit opilationem, aut eradicat lapidem ex loco suo. Et similiter facit quãdo ponitur super epar, et splenem apud uentositatem terendam in eis utrisq;. Et istę Ventosæ administrantur uacuæ cum sectione tantum. Et quandoq; administrant̃ cum igne. Et quandoq; administrant̃ plenæ aqua tepida in ægritudinibus pleuresis: & illud est, ut impleatur Ventosa, et sit magna, aqua calida sola, aut aqua in qua decoctæ sint herbæ quæ conueniunt.

¶ Forma Ventosæ administratæ cum igne.

D Sit amplitudo orificij eius duorum digitorum apertorum, secundum quod formauimus: & quantitas eius in profundo sit medietas palmi: & sit in latere eius in loco qui est circiter medium eius, foramen paruum, secundum quantitatẽ quod ingrediatur ipsum acus: fiat ex ære simul, aut citrino, grossorum marginum, lenium, æqualium, tersorum: ut non lædat membrum apud positionem suam super ipsum: & sit in medio eius uirga transuersa ex ære, aut ferro, ubi ponitur candela cum igne. Etiam fit hæc uentosa magna, maior ea quam narrauimus, & parum minor illa, secundum ægritudines & ætatem eius qui utitur. Ventosę enim puerorum, & extenuatorum sunt aliæ, quam uentosæ uirorum, & grossorum corporum. Qualitas autem ponẽdi hanc uentosam cum igne super membrum, est, ut accẽdas licinium cum igne ex lino decenter, aut candelam paruam ex cæra: & pone eam super medium uirgæ transuersæ quæ est in medio uentosæ: ut sit accensus ignis circiter inferiorẽ partem uentosę, ut non comburatur corpus infirmi. Deinde ponatur super membrum: & digitus sit super foramen quod dixi, donec quando tenemus uentosam: dum indigemus, auferamus digitum, & egredietur uapor super illud foramen, & soluetur uentosa statim. Deinde igni licinium secundum modum suum, & itera eam, si indiges illa. In Ventosa autem quæ administratur in ægritudine pleuresis cum aqua, nõ est uir-

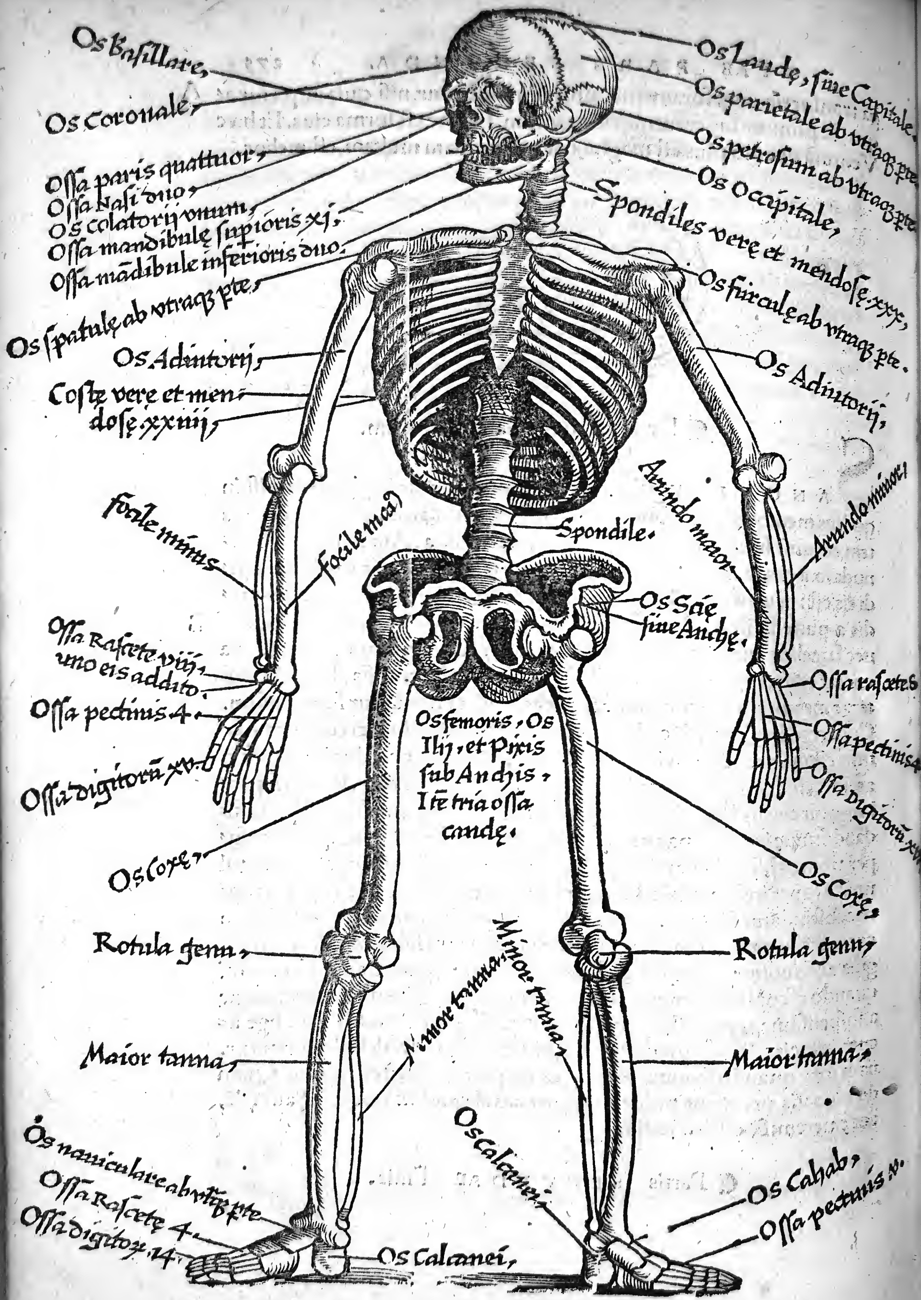
ga transuersa, necp foramen: & non administratur, nisi quia impletur a- A
qua, & ponitur super membrum tantum. Et hæc est forma eius. Et hæc Ventosa quanto plus est magna, ut capiat aquam multam, est melior.

De suspensione Sanguisugarum. Caput XCIX.

SANGVISVGAE non administrantur in pluribus, nisi in quibus membris non est possibilis positio uentosarum, propter paruitatem eorum. sicut labium, & gingiua, et eis similia. Aut in membro denudato a carne, sicut digitus, & nasus, et eis similia. Et qualitas utendi eis est: ut ueneris ex Sanguisugis quæ sunt in aquis dulcibus, mundis a putredinibus. Deinde dimittantur die & nocte in aqua dulci, do- B
nec famelicæ sint, & non remaneat in uentre earum aliquid. Deinde euacuetur corpus in primis cum phlebotomia, & cũ uentosis. Deinde absterge membrum infirmi, donec rubeat. Postea ponantur super ipsum. Cum ergo implẽtur, & cadunt, et est possibilis suctio loci cum uentosa, tunc est magis ultimum in iuuamento: & si non, tunc ablue locum cum aceto. deinde cum aqua multa, & fricetur, et exprimatur. Quod si prolongatur cursus sanguinis post casum Sanguisugarum, & est illud resudando: tunc infunde pannum lini in aqua frigida, & pone ipsum desuper, donec abscindatur resudatio. Quod si multiplicat̃ sanguis, tunc pulueriza super ipsum zegi tritum, aut gallas, et similia eis ex stipticis: donec abscindatur sanguis. Aut ponantur super locũ medietates fabarum excorticatarum: & dimittantur, donec adhæreant fabæ in loco. nam sanguis abscinditur. Et oportet si necessaria est iteratio Sanguisugarum, quando est possibile, mutare eas. Si autem prohibentur Sanguisugæ a suspensione, tunc abstergatur locus cum sanguine recenti. Aut fige acum in locis, donec egrediatur aliquid ex sanguine. deinde ponantur. nam ipsæ quando sentiunt aliquid ex sanguine, adhærent statim. Quando ergo uis ut cadant, pulueriza super eas aliquid ex aloe trito, aut salẽ, aut cinerem: & cadent statim.

Partis SECVNDAE Finis.

Os Basillare,
Os Coronale,
Ossa paris quattuor,
Ossa Nasi duo,
Os colatorij vnum,
Ossa mandibule supioris xj,
Ossa mādibule inferioris duo.
Os spatule ab vtraqȝ pte,
Os Adiutorij,
Coste vere et mendose xxiiij,
Focile minus
Focile maius
Ossa Rasete viij, uno eis addito.
Ossa pectinis 4
Ossa digitorū xv.
Os Coxe,
Rotula genu,
Maior tanna,
Minor tanna
Os naviculare ab vtraqȝ pte
Ossa Rasete 4.
Ossa digitorū 14.
Os Calcanei,
Os Laude, sive Capitale.
Os parietale ab vtraqȝ pte.
Os petrosum ab vtraqȝ pte.
Os Occipitale,
Spondiles vere et mendose xxx,
Os furcule ab vtraqȝ pte.
Os Adiutorij,
Arundo maior
Arundo minor
Spondile.
Os Sacre sive Anche.
Os femoris, Os Ilij, et Pixis sub Anchis, Itē tria ossa caude.
Ossa rasete
Ossa pectinis 4
Ossa digitorū xv
Os Coxe,
Rotula genu,
Minor tanna
Maior tanna
Os Calcanei
Os Cahab,
Ossa pectinis v.

Sermo uniuersalis de restauratione, & dislocatione, & curatione torsionis, & similibus. Caput I.

HOC CAPITVLVM etiam multotiens est necessarium in arte Medicinæ, & est restauratio fracturæ, & dislocationis accidentium in ossibus. Scitote o Filij, quia iactant se de hoc Capitulo stolidi medicorum & uulgi, et qui non inspexerunt unquam antiquorum librum, neq; legerunt ex eo literam. Et propter hanc caussam fit, quod iste modus ex scientijs in terra nostra est priuatus. Et ego non obuiaui in eo unquam bono omnino, et non adeptus sum ex eo illud, quod sum adeptus nisi propter longitudinem lectionis librorũ antiquorum, & studium super intellectum eorum, donec extraxi scientiam illius ex eis. Deinde adhesi experimento & studio longitudine uitæ meæ. Et iam descripsi uobis ex illo in hoc Capitulo totum quod continet scientia mea: et super quod præterijt experimentum meum, postquam abbreuiaui illud uobis, & liberaui illud ex occupatione elongationis, et abbreuiaui illud sine abbreuiationis, & ostendi illud sine declinationis: et formaui in eo formas multas ex formis instrumentorũ quæ administrantur in eo, cum sit ex additione declinationis, sicut feci in duobus Capitulis præcedentibus.

Ingenium & peritia Autoris.

B

Sũmæ, & collectiones ex esse fracturæ ossium, ex eis quarum præmissio necessaria est, antequã incipiamus rememorationem membrorum fractorum, & diuersorum, si uniuscuiusq;. Caput II.

OPORTET, ut dicamus in prologo huius Capituli, summas sermonis, et capitula, ad quarum intellectum cogitur in primis artifex ad statione super earum ueritatem: scilicet ut uos, & qui sunt prompti, sciant, uel addiscant hanc artem nobilem, et alij a uobis. Dico, ergo, quod quando accidit alicui fractura, aut dislocatio, aut torsio, aut casus: tunc oportet, ut properes in primis ad phlebotomandum eum, & soluendum ipsum, aut utraq; simul: si non prohibeat aliquid, sicut debilitas uirtutis: aut est ille cui accidit aliquid ex illis puer, aut senex decrepitus: aut est tempus uehementis caloris, aut uehementis frigoris ualde. Deinde sit contentus in cibo suo, oleribus frigidis, & carnibus auium, & hedorum: et prohibe uinum, & carnes grossas, et replerí ex cibis & omni cibo qui replet uenas sanguine. Donec quando securus sis ex apostemate calido, et non times effusionem materiei ad membrum: tunc redeat infirmus ad regimen suum primum cum quo cucurrit consuetudo eius. Cum ergo incipit os fractum restaurari, tunc oportet, ut cibetur infirmus cibis nutrientibus nutrimẽto multo, grosso, graui, in qui

Regimẽ in fractura, dislocatione, aut torsione ossium.

C bus sit uiscositas: sicut cibaria facta ex tritico cocto cum aqua, & rizũ, & capita, & pedes, et uentres uaccarum, & oua, et pisces recentes: et uinum grossum, & similia illis. Cum hoc enim regimine fit cöagulatio fracturæ uelocius, et melius. Et scias, quod ossa fracta, quando sunt in uiris qui sunt in prima senectute, & decrepitis, non est possibile, ut continuentur & consolidentur secundum naturam suam semper, propter exiccationem membrorum eorum: et consolidantur & continuantur quæ ex eis sunt in fine lenitatis, sicut ossa pueroruum paruorum. Verumtamen natura annectit super os fractum ex omni parte aliquid simile glutino, in quo est grossitudo, quo adhæret & stringit ipsum, donec conglutinantur adinuicem, et ligantur adinuicem, donec uenit in fine fortitudinis & firmitudinis, sicut fuit in primis, donec non prohibet ipsum aliquid ab operationibus suis: et propter hanc caussam est necesse, ut ponas nutrimentum infirmi cibaria, in quibus sunt grauitas, et uiscositas, & grossitudo, sicut diximus.

Fracturarum diuersitas.

Et scias, quod fracturæ species sunt diuersæ, secundum diuersitatem membrorum: quoniam fractura cruris, est diuersa a fractura ossis capitis: & fractura ossis pectoris, est diuersa a fractura ossis dorsi: & similiter reliqua membra omnia diuersa existunt adinuicem: et ego ueni cũ rememoratione omnis speciei fracturæ expositæ in Capitulo suo distinctæ ab alia. Et diuersificant species fracturæ ossis etiam in seipsa. Quoniam fit fractura eius arcuata, præter quod accidant in ea astellæ. Et quandoque fit fractura eius secundum

D longitudinem ossis: & sunt fracturæ eius fatagiæ, id est, astellæ, et additiones procedentes, sicut sunt in calamo, cum aptatur cultello ad scribendum. Et non procedentes: et est fractura cum uulnere & disruptione in capite: & est fractura fissura parua. Et omni speciei est ingenium, uel instrumentum proprium in restauratione eius, secundũ quod ueniet rememoratio eius, distincta in locis suis.

Fracturæ cognitio.

Et ex eo quo cognoscitur fractura ossis, est tortuositas eius, et ipsius eminentia: & apparitio eius sensui, & sonitus eius quando comprimis ipsum manu tua. Quando ergo non est in loco tortuositas apparens, neque sonitus apud tactum tuum cum tangis os cum agitatione, neq; inuenit infirmus magnum dolorem: tunc non est illic fractura, imo possibile est, ut sit tortuositas, aut fissura parua: non ergo oportet, ut moueas ipsum cum manu & compressione omnino, imo pone super ipsum ex medicinis, quarum uenit rememoratio, post momentum illud quod conuenit loco: deinde stringatur strictura subtili. Et scias, quod locus quando arcuatur, & scinditur in duo, præter quod accidant in eo fatagiæ, uerumtamen remouetur omnis pars a compari sua: tunc oportet tibi, ut incipias ab hora tua ad rectificationẽ eius, æquando ipsum antequam accidat ei apostema calidum. Si autem accidat ei apostema calidum, tunc dimitte ipsum diebus aliquot, donec quiescat apostema. Deinde æquai-

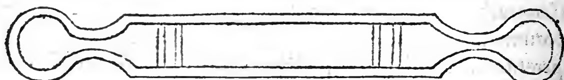
psum secundum quemcunque modum potest ex lenitate & ingenio. A Et scias, quod restauratio eius, & ipsius æquatio, est facilior quam ossis, in quo accidunt satagiæ. Deinde stringe ipsum, secundum quod ueniet tibi rememoratio eius. Si uero in osse sunt satagiæ, tunc necessaria est extensio huius membri fracti ex duabus partibus, si manus sit, aut pes: aut cum manu tua, si membrum est paruum: aut cum duobus funibus, aut cum fune & manu. Et sit positio tua qua ponis membrum super locum æqualem, secundum figuram suam naturalem, donec quando extenduntur partes membri fracti: tunc conare, ut redire facias illas additiones omni ingenio, & secundum quemcunque modum potes in locis suis: & caue secundum fortitudinem tuam, ne accidat super infirmum per operationem tuam dolor, neque læsio: & conare secundum fortitudinem tuam, ut applices unum duorum ossium cum socio suo, secundum meliores formas. Et oportet in illa hora, ut tentes & tangas ipsum manu tua. Si ergo uides illic aliquid diuersum, rectifica ipsum, & æqua illud per quantitatem tuæ uirtutis. Et caue extensionem uehementem, & compressionem fortem, sicut faciunt multi stolidorum. Multotiens enim faciunt accidere per operationem illam suam apostema calidum, aut contractionem in membro: sicut iam uidimus illud ex operationibus eorum multotiens. Deinde annecte post æquationem, & decentem operationem, & stricturam illius membri, et quietem, & tranquillitatem: et mone infirmũ super ipsum. Et fac ipsum cauere, ne moueat ipsum in hora suarum uigiliarum, & somni sui apud reuolutionem suam, & agitationem suam, et apud egestionem suam, & omnes motus suos ultima uirtute sua. Et ut caueat, ne sit positio mẽbri positio cum qua sequatur dolor. Quod est, quia quando sentit in dispositione positionis membri dolorem, aut læsionem: tunc oportet, ut permutes ipsum ad dispositionem aliam ab illa cum qua non sentiat dolorem. Et caue cum illo, ut sit positio eius illa æqualis, recta: ut non accidat in membro tortuositas, quando restauratur. Et qualitas stricturæ membri fracti est, secundum quod narro. B

Fracturarum qualitates.

Scias, quod membra fracta diuersificantur in paruitate sua, & eorum magnitudine, et ipsorum forma. Quæ ergo ex eis sunt parua, sicut brachium, & digitus, et focile, & similia eis, tunc oportet, ut sit inuolutio panni mollis, subtilis. Quæ autem ex eis sunt grossa, sicut coxa, & crus, oportet ut sit in eis inuolutio lata, dura: quoniam ligamentum latum, connectit membrum magnum, & stringit ipsum ab omni parte strictura æquali, ita quod nõ ingreditur ipsum macula. Deinde incipe post euacuationem tuam ab æquatione ponere linimentum conueniens ad illud, in stuppa leni super locum fracturæ ipsius. Deinde incipe inuoluere ligamentum super locum fracturæ ipsius tribus inuolutionibus, aut quatuor, secundum quod meretur membrum: et stringe manum tuam parumper cum ligamento. Deinde uade

C cum eo ad partem superiorem a loco fracturæ, & stringe minus quam fuit strictura tua, qua strinxisti locum fractũ. Deindȩ elonga te cum inuolutione a loco fracturæ parumper, & mollifica stricturam paulatim, donec capias ex loco sano rem magnam. Deinde accipe uittam aliam, et inuolue eam iterum super locum fractum inuolutionibus. Postea uade cum inuolutione ad partem inferiorem a fractura. Et sit operatio tua in strictura inuolutionis, & mollificatione eius, secundũ quod diximus in inuolutione prima superiore. Deinde pone inter inuolutiones ex stuppa leni, aut panno, cum quo æquetur tortuositas fracturæ, si est in ea tortuositas: & si non, non ponas in ea aliquid. Deinde inuolue super ipsam uittam aliam. Postea æqua super has inuolutiones astellas decenter factas statim, si non est in loco inflatio, neq; apostema calidũ. Si autem in ea est inflatio, aut apostema: tunc pone super eam quod sedet illud apostema, & auferat inflationem: & dimitte eam aliquot diebus. Deinde stringe super ipsam tunc astellas. Et sint Astellȩ ex medietatibus cannæ latæ, rasæ, formatæ sapienter: aut sint ex ligno unde fiunt cribra, quæ fiunt ex pino aut geraid, id est, ramis palmæ, aut calingi: & sit amplitudo omnis Astellæ, secundũ hanc formam, & hanc eandem figuram.

Astellarum forma.

D Verũtamen oportet, ut Astella quæ ponitur super ipsam fracturam, sit grossior & latior parũper, quam reliquæ Astellæ: & longitudo Astellæ sit secundũ quod licet mẽbro ex magnitudine & paruitate. Deinde stringe super Astellas cum uitta alia, secundũ stricturam primã eandem. Deinde liga desuper cum filis decẽter, secundũ quod diximus de strictura: & est, ut sit strictura tua super locũ fracturæ plus: & quanto plus elongat a fractura sit, strictura minor. Et oportet, ut sint fila media in grossitudine & subtilitate, et sint ex lino molli. quoniam si fila sunt grossa, sicut uidi ex operatione stolidorum ponentiũ fila sua ex chordis lini tortis, est error magnus: quoniam cadit strictura cũ eis extra qualitatem. Et fila subtilia iterũ non conueniũt: quoniam tu non consequeris per stricturam cũ eis illud quod uis. Et nõ oportet, ut sit inter astellam & astellam minus quam digitus. Quod si lædit infirmus per extremitates astellarũ post stricturam in locis sanis: tunc pone sub eis ex stuppa leni, aut lana carminata, donec nihil lædatur ex illo.

Quando autem est fractura cum uulnere, & accidit disruptio in cute, ego ueniam cum rememoratione eius in capitulo secundũ singularitatem. Et scias, quod non omne membrum fractum oportet ut stringatur cum astellis a primo die. Quod est, quia membrũ quando est magnũ, non oportet ut ponas super ipsum astellas, nisi post quinq; dies, aut septem, aut plus, secundũ securitatem tuam ab euentu apostematis calidi.

Et iste est modus emplastrorum, quibus restaurabant antiqui, quæ ponuntur super fracturam & dislocationem. A

¶ Modus Emplastri cõmunis abbreuiati, restaurans fracturam, conueniens pluribus complexionibus, pręcipue mulieribus, & pueris: quoniã est ex eo super q̃d non uincit calor, necq; frigus.

Et est, ut accipias ex puluere molendini, & est medulla farinæ quæ pendet in parietibus molendini apud motũ molæ: & conficias ipsum sicut est, præter quod cribelles ipsum cũ albugine oui: & pone confectionem eius non spissam, necq; subtilem. Deinde utere eo. Emplastrorũ modi.

¶ Modus Emplastri alius, restaurantis fracturam, & dislocationem, & torsionem.

Recipe almess, & laudani, et acaciæ, & enulæ, et mugath: & suc. omnium ana. ʒ. x. myrrhæ, & aloes amborum ana. ʒ. v. & alethil. ʒ. xx. terantur omnia, & cribellentur, et misceantur cum aqua alethil: aut cum albugine oui, si complexio infirmi est calefacta. Deinde utere hoc emplastro: nam ipsum est bonæ compositionis, restaurat ossa fracta uelociter, & confert pluribus hominibus.

¶ Modus Emplastri alius, quod etiã confert fracturæ & torsioni.

Recipe mugath, & mess, et alteæ albæ, omnium ana. ʒ. x. myrrhæ, & aloes amborum ana. ʒ. v. acaciæ. ʒ. vi. boli armeni. ʒ. xx. terantur omnia contritione multa, & cribellentur, et conficiantur cum aqua, aut albugine oui: & administrentur.

¶ Modus Emplastri ad iuncturas, & ossa separata ex locis suis: & sedat dolorem accidentem eis, et scissuram ossis, & fracturam. B

Sumatur lana succida, et submergatur in aceto, & oleo decocto: et ponatur super locum. Et in hoc quidem Emplastro non est uirtus restaurationis, sed est bonum in sedatione apostematis calidi: & expellit dolores proprie.

¶ Modus Emplastri, quod restaurat os fractum.

Sume folia fici surdi, & folia papaueris syluestris: & tere omnia, et fac emplastrum ex utrisq;.

¶ Modus Emplastri abbreuiati, administrati apud restaurationem fracturæ ossis: et quando tu uis resolutionem residui apostematis.

Recipe radicis alteæ, & camomillæ, et florum uiolarum, & farinę herbi, omnium ana. partem unam: terantur omnia, et conficiantur cum uino, si non est membrum calefactum. Si uero est calefactum, tunc confice illud cum aqua coriandri humidi, aut cum aqua, et utere eo.

¶ Modus Emplastri alius fortioris in resolutione, quã istud primũ, quando accidit apostema durũ apud restauratione membri.

Recipe radicis alteæ, & seminis lini, et balaustiæ, & melliloti, et sam-

C fuci, & floris uiolarum, et camomillæ, omniũ ana, partem unam, terantur omnia, et conficiantur cum aqua falicis, aut cum aqua dulci, aut cum uino. Totum illud fecundũ caliditatem mẽbri, & quietem caloris eius. Hippocrates uero non dixit in libro fuo, quod ponatur fuper membrũ fractum apud reftauratioñe eius, nifi cærotum factum ex cæra, & oleo: non aliud: & narrauit, ut fit mediũ inter groffitudinem & fubtilitatem. Galeno autem uifum eft, ut ponantur fuper membrũ fractum apud reftaurationem eius res, in quibus eft exiccatio caliditatis, ficut myrrha, & aloes, & olibanum, et fimilia eis ex eis quæ narrauimus.

¶ Modus Emplaftri quod confert ad lęfionem & dolorem.

Recipe mugath, & ciceris, et capillorum hominis inciforum, aut pennæ auis, & alteæ, et falis partes æquales: terantur, & cribellentur, et conficiantur: et fiat ex eo emplaftrũ. Quantitas aũt fecundum quam oportet, ut remaneat ligatura, deinde foluatur, eft, ut confideres tunc, fi non accidit infirmo dolor, neque pruritus, neq; mouetur os fractum a loco fuo; tunc non refoluas ipfum diebus multis. Quod fi accidat ei in loco pruritus uehemens, aut dolor inquietans, aut inflatio: tunc propera, & folue in hora ipfum, et aufer emplaftrum ab eo: & accipe pannũ lenem, aut fpongiam marinam lenem, humidam: & fubmerge eam in aqua tepida, & ablue cum ea locum, donec quiefcat pruritus, et fedetur dolor.

Quando ligamẽtum remouendum.

D Deinde dimitte membrũ quiefcere una hora. Deinde pone fuper ipfum lanam fuccidam, fubmerfam in aceto & oleo, aut oleo rofato: & liga fuper ipfum nocte una, donec fis fecurus ab apoftemate calido, et quiefcat inflatio membri, & remoueatur dolor eius. Deinde itera ipfum ad ftricturam fubtilem, et emplaftrum paruum: & non ftringas ipfum conftrictione tua prima, et fubtilia cum eo, donec fanetur. Quod fi uides, quod apoftema, & rubedo, et dolor, & inflatio, et omnia accidentia iam remota funt penitus, & indiges emplaftro & ftrictura, tunc itera illud ficut fecifti in primis æqualiter. Quod fi non accidit membro aliquid ex eis quę diximus, tunc non foluas ipfum, nifi poft tres dies, aut quatuor, aut quinque, aut feptem. Et quandoque dimittitur uiginti diebus totum illud, fecundum quod apparet tibi ex folutione membri, ficut diximus, donec quando adhęret fractura, & approximat cõagulatio carnis fuper eam: adde etiam tunc in ftrictura plus quam ftrictura tua prima tota: & adde etiam in ingroffatione cibi infirmi, fecundum quod præceffit rememoratio eius.

Si aũt uides locũ fracturæ iam exiccari, et extenuari plus quam oportet: tũc fcias, quod nutrimentũ prohibetur peruenire ad ipfum. Embroca ergo ipfum cũ aqua tepida apud omnem uicem qua foluis ipfum, & fit illud in omnibus tribus diebus, et alleuia ftricturã parũper. Per hanc ergo operationẽ currit ad membrũ nutrimentũ, et fanatur uelociter.

Illud autem quod faciũt ftolidi reftauratores ex fractura membri ui-

ce alia, quando non restauratur in primis, secundum quod oportet, & restauratur secundum tortuositatem, est error ex operatione eorum, et timor magnus: & si esset rectum, dixissent illud antiqui in libris suis, & operati fuissent cum eo. Et ego nō uidi alicubi eorum uestigium in illo omnino, & rectius est, ut non fiat illud. A

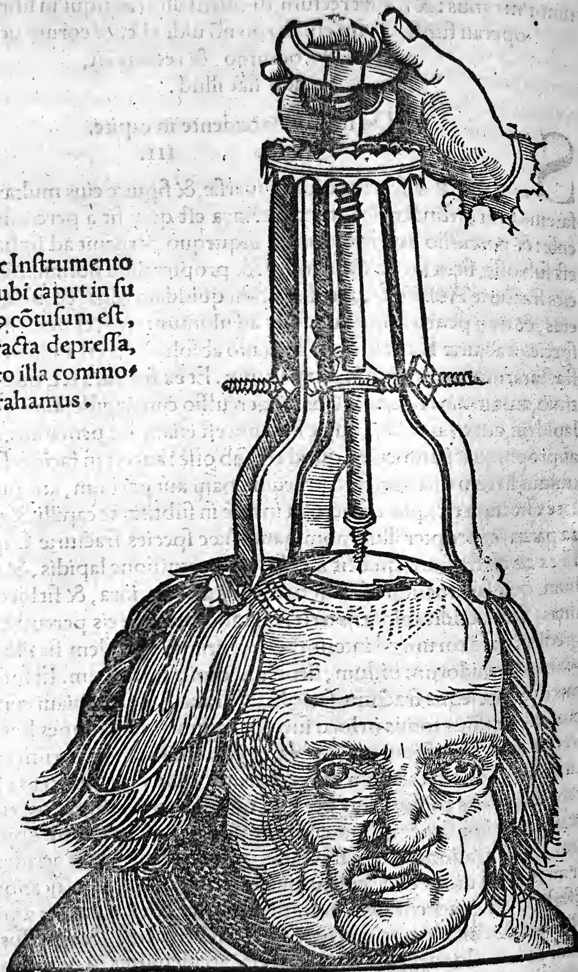
De fractura accidente in capite. Caput III.

SPECIES fracturæ sunt diuersæ, & figuræ eius multæ: et caussæ eius sunt distinctæ. Nam ex fractura est quæ fit a percussione cum ense: & percussio aufert os totum usquequo peruenit ad siphac, quod est sub osse, sicut facit axia in ligno: & propter illud nominatur hæc species fracturæ Axialis. Aut ensis incidit quiddam ossis, & incidit faciem eius, & non penetrat incisio usque ad ultimum eius: et nominatur hæc species fracturæ Kalaan, id est, Leuatio absolute. Et est uulnus duarum fracturarum, aut magnum, aut paruum. Et ex fractura est, quæ est contritio, aut attritio: & caussa eius est percussio cum lapide, aut casus super lapidem, aut eis similia. Et hæc fractura est etiam aut penetrans, quę iam appropinquat panniculo, quod est sub osse: aut est in facie ossis: & est uulnus harum duarum fracturarum etiam aut paruum, aut magnum. Et ex fractura est, quæ est occulta in osse in subtilitate capilli: & est fissura parua, et propter illud nominatur hæc species fracturæ Capillaris. B Et ex eis est fractura, quæ fit a casu, aut percussione lapidis, & eis similium, quæ faciunt ingredi laminam ossis ad interiora, & fit loco concauitas: sicut accidit caldarijs æris, quando occurrit eis percussio, & ingreditur pars eorum ad interiora. Et plurimum quidem fit illud in capitibus humidorum ossium, sicut sunt capita puerorum. Et fiunt omnibus istis speciebus fracturæ satagiæ separatæ, & ego ueniam cum rememoratione illius totius in loco suo. Et cognoscimus omnes has species fracturæ per detectionem super eam, & inquisitionem earum cum tentis, et ablationem carnium corruptarum, quæ sunt super eas. Species uero Capillaris cognoscitur per hoc, quod detegitur super os, et abstergitur, & linitur super ipsum cum encaustro: fractura enim apparet nigra. In curatione autem fracturæ, considera in primis accidentia infirmi: tunc si uides ex accidentibus quod significet significatione manifesta super timorem, sicut uomitus choleræ, & extensio, et amissio intellectus, & abscisio uocis, et syncopis, et febris acuta, & egressus oculorum, & rubedo eorum, et similia eis ex accidentibus in pluribus dispositionibus, proculdubio non sanatur: & si uides accidentia non terrentia te, & speras salutem: tunc incipe curationem eius.

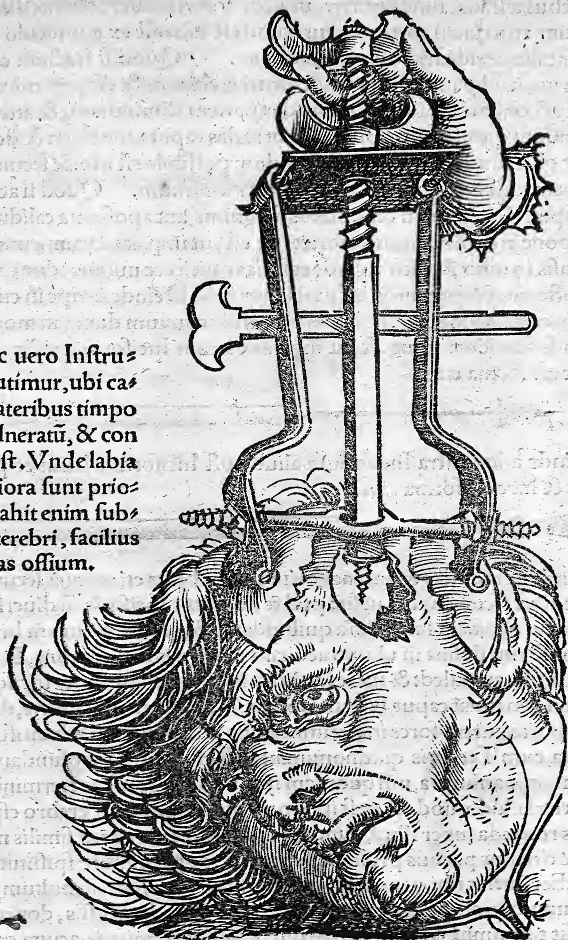
Species fracturarum capitis.

Signa uulneris non curabilis.

Quod est, si uenit ad te uulneratus in primis cum uulneratur: & est

¶ Hoc Instrumento utimur, ubi caput in superioribꝰ cōtusum est, & ossa fracta depressa, ut cum eo illa commodius extrahamus.

¶ Hoc uero Instrumento utimur, ubi caput in lateribus timporum uulneratũ, & contusum est. Vnde labia eius latiora sunt priore. Extrahit enim subtilitate terebri, facilius fracturas ossium.

C illud in diebus hyemis, tunc oportet, ut ſtudeas in ablatione oſſis ante diem quartumdecimum ſecundum omnem diſpoſitionem. Et ſi eſt in diebus æſtatis, tunc oportet, ut properes remouere os ante diem ſeptimum, antequam corrumpatur quod eſt ſub oſſe ex panniculo, et accidant illa accidentia quæ narrauimus. Quod ſi fractura oſſis iam peruenit ad panniculum tangentem cerebrum, & eſt cum minutijs, & attractione: tunc oportet, ut incidas partem cōminutam, & attritam, ſecundum quod narro tibi. Et eſt, ut radas caput uulnerati: & detege ſuper os ſecundum quemcunq; modum poſſibile eſt tibi: & ſecundum figuram uulneris, & quod leue eſt ſuper infirmum. Quod ſi accidat tibi apud detectionem oſſis fluxus ſanguinis, aut apoſtema calidum: tunc oppone ei cum eo quod oportet. Et eſt, ut impleas locum cum pannis infuſis in uino, & oleo roſato: et facias quieſcere uulnus, donec ſedetur apoſtema, & ſis ſecurus a fluxu ſanguinis. Deinde incipe in curatione oſſis, et ablatione eius. Et illud fit ſecundum unum duorum modorum. Modus quidem unus eſt, ut incidas os cum Inciſorio ſtrictæ aciei: & hæc eſt forma eius.

Inciſorium ſtrictum.

D Deinde adminiſtra Inciſorium aliud poſt Inciſorium latius eo parumper: & hæc eſt forma eius.

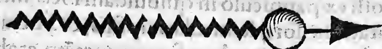
Inciſorium latius.

Deinde adminiſtra etiam Inciſorium aliud latius etiam quā ſecundum. Et modus ſecundus eſt, ut ſit apud te numerus Inciſoriorū diuerſorum: quorum quædam ſint latiora quibuſdam, & quædam eorum breuiora quibuſdam: & ſint in ultimo acuitatis extremitatum ſuarum, & ſint ex ferro indo, aut fuled: & utere facilitate in percuſſione ſuper Inciſorium, ut non concutiat caput, & lædat ipſum. Si autem os eſt forte, durum: tūc oportet, ut perfores in circumitu eius, antequam tu adminiſtres Inciſoria, cum Terebris quæ nominantur Terebra non profundantia: & non nominantur ita, niſi quoniam ipſa non pertranſeunt terminū oſſis carnei ad illud, quod eſt poſt ipſum: propterea, quod Terebro eſt extremitas rotunda ſuper illud, quod eſt ſub capite eius acuto, ſimilis margini, & circulus paruus prohibet ſubmergi, et pertranſire ſpiſſitudinem oſſis. Et cōuenit tibi, ut accipias ex iſtis Terebris numerū multum, quorum unumquodq; conueniat quantitati ſpiſſitudinis oſſis, donec præſens ſit tibi omni craneo Terebrum: cuius extremitatis acutæ quantitas in longitudine & breuitate ſit, ſecundum quantitatem ſpiſſitudinis illius cranei. Et hæc eſt forma trium ſpecierum Terebrorum, uel Trepanorum.

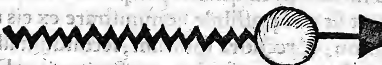
Terebra non profundātia.

A

Terebra.

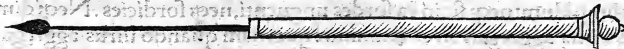

Qualitas autem perforandi in circumitu ossis fracti, est: ut ponas Terebrum super os, & reuoluas ipsum digitis tuis, donec scias, os iam penetratum esse. Deinde permuta Terebrum ad locũ alium, et pone quod est inter omne foramen quantitatem grossitudinis radij, aut circiter illud. Deinde incide cum Incisorijs quod est inter omne foramen ex osse: & fac illud subtilius quam potes super illud ex fine leuitatis, sicut diximus, donec eradices os, aut manu tua, aut cum aliquo alio ex quibusdam instrumentis, quæ parasti ad illud: sicut tenaliæ, & forpices subtiles. Et oportet, ut caueas omni cautela, ne tangat Terebrum, aut Incisorium aliquid ex siphac. Cum ergo circũieris os perforãdo, et separatum fuerit a siphac, si fuerit continuum cum eo, & extraxeris ipsum, oportet ut radas, et æques extremitatem eius quod remanet in osse cum instrumento alio simili Incisorio. Verumtamen oportet, ut sit tenuis & subtilis magis alijs Incisorijs. Quod si remanet aliquid ex ossibus paruis, & satagiæ: tunc accipe ea cum facilitate, cum eo quod est apud te ex instrumentis. Deinde cura uulnus post illud cum licinijs, & unguentis quæ diximus.

B

Et modus alius operationis est facilis, prorsus longinquus a timore: quem dixit Galenus, & laudauit ipsum laude magna: & iste est sermo eius. Necesse est tibi in primis, ut incipias detegere partem ossis ex loco, in quo fractura est uehementior, & manifestior: donec quando detexeris illam partem, et posueris sub eo extremitatem huius Incisorij lenticularis, cuius hæc est forma.

Operatio Galeni.

Incisorium lenticulare.

Et pars lenticularis, lenis non incidit aliquid: et pars acuta eius in duabus [illegible]bus eius uadens in longitudinem, sicut uides: ut sit pars lenticularis innixa ad siphac, facie eius incidẽte acuta in osse. Deinde percute super Incisorium a parte una cum malleo paruo, donec incidas totum os cũ facilitate, sicut reuoluitur: & tu sis securus ex panniculo, quod non accidat in eo accidens, quod timeas prorsus. Et si medicans nõ esset

C ſtultior hoĩm, et magis ignarus eius, nec eſſet dormiens, tũc ſi remaneret
aliquid annexum oſſi ex panniculo in quibuſdam locis, incideret ipſum
ab eo cum extremitate inciſorij lenticularis ipſius, & liberaret ipſum ab
eo cum facilitate. Liberatur enim ab eo ſine nocumẽto, et abſcꝫ timore.

Et ſi fractura oſſis non penetret uſque ad panniculum, & illud quod
abſcinditur ab oſſe eſt facies eius, & remanent in ipſo aſperitas & ſata-
giæ ſubtiles: tunc oportet, ut rádas illam aſperitatem, et eradices illas ſa-
tagias cum raſorijs ſubtilibus ex quibus præparaſti numerum diuerſa-
rum quantitatum, ut ſit tibi poſſibile adminiſtrare ex eis in omni loco
conuenientiora eorum, & rectiora ipſorum, ſecundum illud ad quod
perducit te operatio, & ipſum os fractum, et figura eius. Et oportet, ut
adminiſtres in raſione tua, qua in primis radis os, latius illorum raſorio
rum. Deinde utere poſt ipſum ſubtiliore eo. Et non ceſſes facere illud ſe-
cundum continuitatem, donec peruenias ad adminiſtrandum tenuius,
& ſubtilius eorum omnium. In unaquacꝫ autem fiſſurarum reliqua-
rum paruarum capillarium, & fractura ſubtili, oportet ut adminiſtres
curam, ſecundum illud quod perducit ad rectificationem eius. Et eſt res
quæ non occultatur ſuper omnẽ, cui in hac arte eſt quodlibet ſtudium,
& ſtetit ſuper illud quod ſcripſimus, et oſtendimus in fracturis magnis.

Si autem panniculus detectus retinetur, quando tu eradicas os: tunc
D oportet, ut accipias pannum lini, ſecundũ quantitatem uulneris, et ſub-
merge ipſum in oleo roſa. & pone ipſum ſuper orificium uulneris. De-
inde accipe pannum alium duplicatum, aut triplicatum, et ſubmerge i-
pſum in uino & oleo roſa. et pone ipſum ſuper pannum primum: et fac
illud quam facilius potes ſuper illud, ut nõ grauetur ſiphac. Deinde ad-
miniſtra ſupra ipſum ligamentum latum: et non ſtringas ipſum, niſi per
quantitatem quæ teneat uulnus tantum: & dimitte ipſum cum hac cura,
die uno, aut diebus duobus, donec ſis ſecurus ab apoſtemate calido. De-
inde ſolue ipſum, et adminiſtra poſt illud medicinas cum quibus eſt ſu-
perflua ſiccitas: ſicut radices lilij, & farina herbi, et puluis thuris, & ari-
ſtolochia, et ſimilia eis: & eſt, ut facias ex iſtis medicinis puluerem, qui
pulnerizetur ſuper uulnus ſicut ſunt ſiccæ. Et uniuerſaliter adminiſtra
in illo omnem medicinam de proprietate cuius eſt ut abſtergat, & non
mordicet. Et caue ſecundum tuam uirtutem, ut uulnus in curatione tua
ſit limpidum: necꝫ ſit in ea ſordes unguenti, necꝫ ſordicies. Necꝫ dimit-
tas uirus aggregari in eo omnino: quoniam quando uirus aggregatur
ſuper panniculum cerebri, corrumpit eum, et putrefacit ipſum, & acci-
dit ſuper infirmum poſt illud malicia magna: & iam accidit in ſiphac ca-
pitis, cum mundificatur ab eo os, præcipue quando negligitur cura ei-
us, nigredo in ſuperficie eius. Conſidera ergo tunc, ſi accidunt infirmo
accidentia quæ diximus, ſcias, quia eſt pernitioſum proculdubio. Et ſi
nigredo non accidit, niſi a medicina quæ ponitur ſuper ipſum, & eſt in

uirtute illius medicinæ, ut faciat illam nigredinem: tunc oportet, ut accipias ex melle partem unam, ex oleo rosato partes tres, & linias cum eis pannum. Deinde pone ipsum super siphac: postea cura ipsum cum speciebus curationis quæ conueniunt, donec sanetur. A

De restauratione Nasi quando frangitur. Caput IIII.

SCIAS, quod non franguntur ex Naso nisi duæ partes eius superiores simul, aut una earum: propterea, quod ipsę sunt duo ossa: quoniam inferius eius est cartilaginosum, non frangitur, et non accidit ei nisi attritio, & tortuositas, et simitas. Si frangitur una duarum partium eius, tunc oportet, ut intromittas digitum paruum in foramen Nasi, & æques illam fracturam digito tuo indice, & pollice deforis, donec redeat Nasus super figuram suam naturalem: & fiat illud arte, cum facilitate. Et caue, ne accidat per operationem tuam illam super infirmum dolor. Quod si fractura est in superiore parte Nasi, & non perueniat ad illam digitus: tunc oportet, ut æquetur extremitate radij, in quo sit grossitudo parua. Si uero fractura est in duabus partibus, tunc fac simile illius: et propera cum restauratione eius in die primo fracturæ, si est possibile. Et si non, tunc post diem septimum, aut decimum apud quietem apostematis calidi. Deinde intromitte in extremitate Nasi licinium ex panno lini, si fractura est in parte una: aut intromitte duo licinia, si fractura est in duabus partibus: & sit in licinio grossitudo tantæ quantitatis, quæ impleat foramen Nasi. Et dixerunt quidam antiquorum restauratorum, ut infundantur licinia in butyro, et permutentur omni die. Illud uero non uidetur mihi, imo oportet, ut infundatur licinium in albugine oui, confecto cum puluere molendini. Deinde dimitte licinium, donec firmetur os, & induretur cartilago. Et quandoque intromittitur in Nasum loco licinij penna anseris, postquam inuoluitur super ipsam pannus lenis: & fit, quod ipsa tenet fracturam Nasi uehementius, & ut non prohibeatur infirmus ab inspiratione. Et non est hæc res necessaria. Si uis, fac illud: et si uis, fac licinia. Quod si accidat Naso iterum dum operaris apostema calidũ, emplastra nasum cum cæroto, aut cum coto infuso in oleo rosato, aut modico ex dyaquilon. Si autem non accidit apostema calidum, tunc oportet, ut emplastres ipsum cum farina sisami, & puluere thuris confecti cum albugine oui. Deinde pone super ipsum stuppam lenem, & non liges Nasum cum aliquo omnino.

Ossa Nasi.

B

Si uero franguntur ossa Nasi fractura parua, aut comminuũtur, tunc oportet, ut scindas super ea, & extrahas ipsa cum instrumentis quæ conueniunt eis. Deinde sue scissuram, & cura ipsum cum eo quod incarnat, & consolidat ex emplastris conuenientibus ad illud, uel unguentis.

Quod si accidat inter Nasum uulnus, tunc oportet, ut cures ipsum cum licinijs: & administres cannulam de plumbo, donec sanetur.

C ## ¶ De restauratione Mandibulæ inferioris, quando disrumpitur. Caput V.

QVANDO disrumpitur Mandibula inferior, & fractura eius non est cum uulnere: conspice tunc si est fractura eius deforis tantum, & non frangitur in duo, et curuatur ad interiora: tunc cognitio eius est facilis. Oportet ergo, si est fractura eius in parte dextra, ut intromittas digitū indicē sinistrę in os infirmi: similiter si fractura est in mandibula sinistra, tunc intromitte indicē manus dextræ: & impelle cum eo gibbositatem fracturæ deintus cum facilitate ad exteriora cum manu tua altera ab interiori parte ossis decenter, & cum eo æqua ipsam. Quod si fractura mandibulæ iam separata est in duo, tunc oportet, ut administres extensionem a duabus partibus, secundum rectitudinem: donec possibilis sit æquatio eius. Si autem iam accidit in dentibus commotio, aut disruptio: tunc stringe illos de quibus speras quod remaneant cum filo auri, aut argenti, aut seta. Deinde pone super mandibulam fractam cærotum. Deinde pone super ipsum pannum duplicatum, & pone super pannum astellam magnam decenter factam: aut frustum cutis soleę æquale, in longitudinem mandibulæ. Deinde liga ipsum desuper, secundum quod præparatur tibi ligatura eius, et conuenit ipsius applicatio, donec non destruit: & pręcipe infirmo, uti tranquillitate & quiete: et pone cibum eius sorbitiones lenes. Si autē estimas, quod iam alteratur aliquid figuræ aliquo modorum: tunc propera, & solue ipsum in die tertio. Deinde rectifica quod alteratum est ex eo, & emplastra ipsum ex puluere molēdini, cum albugine oui, aut cum farina sisami, postquam tu abstuleris cęrotum: & pone super emplastrum lanam lenem. Dum ergo permanet annexum illud emplastrum super ipsum, & non alteratur ossis dispositio, dimitte ipsum, ne soluas, donec sanet: aut stringe fracturam. Multotiens enim stringitur hæc fractura in tribus septimanis. Quod si interim accidat apostema calidum, tūc administra illud quod diximus multotiens in sedatione eius, donec remoueatur illud apostema. Et si fractura est cum uulnere, considera. Nam si iam separatur ex osse frustum, aut a satagie: tunc subtilia te in hoc, ut auferas illa frusta satagię cum eo quod conuenit tibi in ablatione eorū ex instrumentis. Si uero orificium uulneris est strictum, tunc amplifica ipsum cum phlebotomo secundum quantitatem necessitatis tuę. Deinde quando abstuleris illa satagie, et non remanserit ex eis aliquid, sue tunc orificiū uulneris, si est amplum: & si non, pone super ipsum ex emplastris quę conueniūt ad illud, et incarnant illud, donec sanetur.

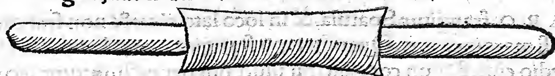
D

¶ De restauratione Furculæ, quando frangitur. Caput VI.

PLVRIMVM quidem frangitur Furcula ab anteriore parte ex parte humeri, & fractura eius fit secundum unum trium modorum.

Aut enim frangitur & separatur in duo, preter quod accidant in ea satagiæ: et est facilius ad restaurationem eius. Aut ita, quod accidunt in osse satagiæ: & est difficilius ad restaurationem. Aut ita, quod est fractura cum uulnere. Et operatio in ea quando fractura est absque uulnere, est, ut facias præsentes esse duos ministros, ut teneat unus eorum adiutorium quod sequitur Furculam fractam, & alter extendat collum uersus partem. Deinde æqua fracturam digitis tuis, donec fiat forma eius, secundum quod oportet: & non sit in ea eminentia, neq; concauitas. A

Quod si indiges extensione plus, tunc oportet, ut ponas sub titillico infirmi spheram ex pāno, aut lana: & sit magnitudo eius secundū quantitatem necessitatis tuæ: & extēde, et eleua Furculam, & cōarta spheram manu tua, donec æques fracturam, secundum quod oportet. Quod si non potes trahere extremitatem Furculę ad exteriora: propterea, quia peruenit ad profundū: tunc oportet, ut resupinetur infirmus super ceruicem suam: & ponas sub humero eius puluinar medium in magnitudine, & premat minister humerum eius ad inferiora, donec eleuetur os Furculæ quod est in profundo ad sursum: atq; tūc rectifica fracturam, & æqua eam digitis tuis. Si autem sentis sathaiatum ex Furcula, & mouetur: tūc oportet, ut findas super illud, & extrahas ipsum alsathaiatum cum facilitate. Si autem est retentum in osse, tunc ingenia in incisione B eius cum uno Incisoriorum quæ præparasti ad illud, postquam tu posueris sub Furcula instrumentum quod seruat sifach: & est instrumentum ex ligno, aut ex ferro. Et hæc est forma eius.

Assimilatur cochleari cui non est concauitas. Et sit latitudo eius secundum illud quo indiges eo ex magnitudine ossis, & paruitate eius. Longitudo uero eius etiam secundū quod possibile est tibi ad operationem. Et habeat duas extremitates, sicut uides: & extremitas una sit ampla, & altera stricta. Si autem disruptio uulneris quod scidisti quando extraxisti sathaiatū ossis, est ampla, et securaris ab apostemate calido: tūc aggrega duo labia uulneris cum sutura. Et si disruptio est parua, aut times apostema calidum: tunc imple uulnus cum pannis, & puluillis secundum quantitatem scissuræ uulneris. Quod si accidat apostema calidum, tunc infunde pannum in oleo rosato, & aceto, et uino, & pone super ipsum. Strictura uero ossis quando est absq; uulnere, et absq; sectione, est, ut ponas super os emplastrum factum ex farina molendini cum albugine oui. Et pone stuppam lenem super ipsum. Deinde pone spheram sub titillico eius, si indiges illa. Deinde accipe himematem, id est, rotam quam tenent Saraceni, quę sit longa ualde: & sit latitudo eius palmi unius, aut circiter illud. Deinde pone puluillum duplicatū super stup-

C pam & emplastrũ. Deinde accipe astellam ex tabula subtili, cuius latitudo sit trium digitorũ, & in longitudine similiter. Deinde inuolue eam in panno. Deinde inuolue pannũ illum cũ astella in loco alhimemati qui cadit super fracturam & locũ. Deinde pone alhimemati super fracturam sicut reuoluit, & inuolue eam super collũ eius, et sub titillico eius sano, & sub titillico eius infirmo: et reduc eam super omnẽ partem, & quomodo uides quod strictura tenet fracturam strictura decenti: et est illud, q̃d non occultatur super te, & totũ, ut non remoueat astella desuper os fractum. Et propter hoc oportet, ut aspicias infirmũ in omni die. Quotiens ergo mollificatur ligamentũ, & uides astellam iam remoueri: tunc rectifica illud, & stringe ligamentũ. Deinde pone somnũ infirmi super dorsum eius, & pone sub titillico eius apud somnũ eius puluinar paruũ in nocte, ut cum eo eleuetur adiutorium eius a latere ipsius. Eleuatur ergo fractura furculæ per eleuationem humeri. Aut liga brachium eius ad collum ipsius: & non soluas ligamentum, si non accidat in loco accidens ex pruritu, aut ab apostemate, usq; ad duodecim dies. Deinde renoua emplastrum, si uideris faciem eius ad illud. Et adde in strictura, et dimitte ipsum, donec restauretur & cõaguletur. Et fractura quidem furculæ stringitur & confortatur secundum plurimũ in uigintiocto diebus: & quandoq; fit in quibusdam hominibus in minore illo.

¶ De restauratione fracturæ Spatulæ. Caput VII.

D RARO frangitur Spatula, & in loco lato eius: & non franguntur ex ea nisi margines eius. Quando ergo frangitur ex eo locus, & frangitur in medio eius, & non cognoscitur illud nisi per tactum: tunc secundum quod est figura fracturæ conare præparatiõem eius. Et reduc eam super figurã naturalem omni modo ingenij, quod est tibi possibile. Deinde pone super locum puluerem molendini cum albugine oui, et stuppam lenem, & pone desuper puluillum ex panno duplato. Deinde pone super ipsum astellam latam ex tabula subtili secundum quantitatem Spatulæ totius, aut ampliorem ea parũ. Si uero sub astella est concauitas in aliquo locorũ Spatulæ, tunc æqua illam concauitatem cũ stuppa leni, donec descendat astella secundum æqualitatem. Deinde stringe desuper cũ alhimemati longa, constrictione decenti, & firmitudine astellæ, donec non remoueatur a loco suo. Et considera ligamentũ in omni die. Quotienscunq; ergo mollificatur ligamentũ, stringe ipsum, et æqua astellam si remoueatur a loco suo: & iaceat infirmus super latus suũ sanum. Et Spatula quidem restaurat̃ in uiginti diebus, aut in uigintiquinq; diebus. Quando ergo complet̃ iste numerus, tunc solue ligamentũ: & tu sis in securitate. nam ipsa est ex ossibus quorũ communitio non timetur, neq; eorũ solutio. Si aũt procedat ex osse frustum, & pungit sub

cute:tunc scinde super ipsum, & aufer ipm. Et fac quod diximus in fractura furculæ ex sedatione apostematis calidi, si accidat ex eo aliquid. A

ℂ De restauratione fracturæ Pectoris. Caput VIII.

PECTVS quandoq; frangitur in medio sui, & raro accidit illud. Extremitates eius quidem plurimũ franguntur, & comminuuntur ex accidentibus eius. Quando frangitur eius mediũ, quod declinat ad inferiora, & accidit ei dolor uehemẽs, & difficultas in anhelitu, & tussis: & fortasse euomit sanguinem, & declaratur concauitas in osse fracto, & non occultatur sensui, Restauratio eius est, ut resupinetur infirmus super dorsum suum: & pone inter Spatulas eius puluinar. Deinde preme humeros eius, & aggrega costas a duabus partibus uel lateribus cũ manibus: & subtiliare in æquatione eius, secundũ omnem modũ quo possibile est illud & cõuenit, donec redeat figura ossis, secundũ quod oportet. Deinde pone super ipsum emplastrũ & stuppam, et pone desuper astellam ex tabula subtili ex salice, aut chalingi, & ex eis similibus in leuitate, postquam tu inuoluis eam in panno. Deinde subtiliare in ligando eam super os fractũ, ut non remoueatur: & uade cum ligatura secũdum rotũditatem ad dorsum aliquotiens, & stringe ipsum strictura decenti. Deinde considera ligaturam in omni hora, & quotiensc̃ũq; mollificat, stringe eam: & si necessitas eius prouocat ad solutionem eius apud pruritũ, uel corrosionem quæ accidit in loco, aut dolorem, aut apostema: B tunc propera, & solue eam, et eradica emplastrum, & rectifica quod accidit cum modo curationis eius. Deinde reduc emplastrũ, si uides ad illud faciem: & annecte ei stricturam, donec sanetur.

ℂ De restauratione Costarum, quando franguntur. Caput IX.

SCIAS, quod Costarũ fractura non accidit, nisi in locis grossis quæ sequuntur dorsum, & ex extremitatibus earum ab anteriori parte. Et non accidit eis attritio, nisi propterea, quia sunt cartilaginosæ. Et cognitio ipsius non occultatur sensui apud inquisitionem cum digitis. Et restauratio eius fit ita, ut æques fracturam cum digitis secundũ modum possibilem, donec æquetur figura, secundũ quod oportet. Deinde emplastra, & stringe os fractũ cum astella, si indiget illo. Et si fractura Costarum est decliuis ad interiora: tunc accidit infirmo dolor uehemens, & punctura, sicut punctura illa quæ accidit illi qui habet pleuresim: propterea, quod os pungit uelamen, et etiam ei accidit difficultas anhelitus, & tussis, et uomitus sanguinis multi: & hæc est difficilis curationis. Et iam ingeniati sunt antiqui in ea cũ ingenijs multis: & ex eis sunt qui dicunt, ut ponas cibos infirmi qui generent inflammationem & uentositatem, ut inflammetur uenter, et extendatur, & impellatur fractura ad exteriora. Nos uero abhorremus, ut nõ fiat caussa uelox ad faciendũ apo

C stema calidum, si non accidit. Si autẽ iam accidit, tunc addit in eo. Et dixerũt quidam eorũ: ponatur super locum uentosa, deinde sugatur cum fortitudine. & est similius ratiocinationi. Verũtamen timetur, quod attrahat uentosa superfluitates ad locum, propter dispositionem debilitatis. Et dixerunt quidam eorũ: oportet ut cooperiatur locus cum lana quæ iam submersa est in oleo calido: & ponantur puluilli inter Costas, donec impleatur: ut sit ligatura æqualis quando inuoluis eam secundum rotunditatem. Deinde curetur infirmus curatione pleuresis ex cibo & medicina. Quod si cõartat infirmum res uehemens, quam non toleret, & os pungit uelamen punctura lædente, & timemus super infirmũ: tunc oportet, ut scindamus super locum, & detegamus a Costa fracta. Deinde ponamus super ea instrumentum quod conseruat sifac, cuius rememoratio præcessit: & incidamus os cum facilitate, & incidamus ipsum. Deinde aggregemus duo labia uulneris, si est magnum cum sutura: & curemus ipsum cum emplastris, donec sanetur. Quod si accidat interim apostema calidum, tunc propera, & infunde puluillos in oleo rosato, et pone super locum: & curetur infirmus cum eo quod conuenit apostemati. Interim etiam resupinetur super latus super quod dormit, donec sanetur.

D

De restauratione fracturæ Spondilium dorsi & colli. Caput X.

OSSIBVS quidem colli quandoq; aduenit fractura, & raro accidit eis attritio: et similiter Spondilibus dorsi etiam. Cum ergo accidit illud alicui, et uis scire, an sanetur, an non sanetur: tunc considera: Nam si uides manus eius iam mollificatas, et stupefactas, & mortuas: et non potest mouere eas, neq; extendere eas, neq; cõstringere eas: et quando constringis eas cum digitis tuis, et pungis eas cum acu, non sentit illud, & non sentit in eis dolorem: tunc scias, quia non sanatur, et in pluribus dispositionibus est mortale. Quod si mouet eas, & sentit in eis constrictionem cum digitis & puncturam: tunc scias, quia nucha ossis salua est, et quod infirmus sanabitur cum curatione. Quod si eueniat Spondilibus dorsi simile illius, et uis scire, an sanetur etiam, an non: tunc considera ad pedes eius: tunc si uides quod mollificati sunt, et accidit in eis illud quod accidit in manibus: deinde quando iacet super dorsum suum, egreditur uentositas & egestio absq; uoluntate: et quando resupinatur super uentrem suum, egreditur egestio sine uoluntate: et quando resupinatur super dorsum suum, et uult mingere, & non potest: tunc scias, quia est mortale, non ergo labores in curatione eius. Si uero non accidit ei aliquid ex illo, res est leuior. Et curatio eius quod accidit ex illo est, ut coneris sedationem apostematis calidi: ita, ut ponas super Spondilem attritam oleum rosatũ solum: aut cum uitellis oui assati. Pone super ipsam illud aliquotiens in die, donec quando sedatur apostema ca-

lidum: tum pone super locum unum ex emplastris confortantibus, exsiccantibus, & stringe super ipsum cum ligamento: et præcipe infirmo, ut utatur quiete & tranquillitate. Nec dormiat super partem cum qua inuenit dolorem, donec sanetur. Quod si accidit apud attritionem ossis sathaiatum, aut aliquid quod iam separatũ fit ex eo: tunc oportet, ut seces super cutem, & auferas illud. Deinde aggrega duo labia uulneris, si est magnum, cum sutura. deinde cura ipsum cum aliquo incarnatiuo, ex unguentis, donec sanetur. Si uero frangitur postremũ ossis alhausos, & est finis caudæ: tunc oportet, ut intromittas pollicem manus sinistræ in anum, & æques os fractũ manu altera, secundum quod possibile est, & secũda æquatione. Deinde pone super ipsum, et aufer ipsum: & cura uulnus cum curatione quæ præcessit, donec sanetur. A

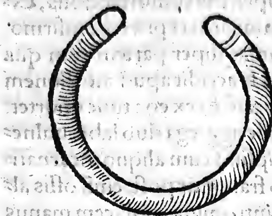
¶ De restauratione Anchæ. Caput XI.

RARO franguntur ossa Ancharum. Quod si frangũtur, tunc fractura eorum non est, nisi comminutio in extremitatibus ipsorum: & scinduntur in longitudine, et declinantur ad interiora: & accidit infirmo dolor in loco, et punctura: & stupescit crus quod frangitur. Et restauratio quidem eius est, ut extendas manum tuam super ipsum, donec stes super fracturam qualiter est figura eius.

Quod si fractura est in extremitatibus eius tantum, tunc æqua illam fracturam, secundum quod præparatur tibi ex æquatione, donec assimiletur figuræ suæ naturali. Si autẽ fractura est in longitudine, aut iam declinat ad interiora: tunc fac iacere infirmum super uentrem suum, donec prępareť tibi restauratio illius fracturę. Quando ergo æquaueris ipsam, pone super ipsam emplastrum: deinde pone super ipsam astellam ex ligno, aut ex cute: et stringe strictura super quam non timeas permutationem fracturæ, necq; remotiõem astellæ. Et æqua concauitatem illorum cum eo quod impleat eam, donec capiat eam strictura secundum æqualitatem: et pręcipe infirmo, ut dormiat super dorsum suũ, aut super latus suũ sanum. Si autem accidat ei apostema calidum: tunc cessa ab extensione eius, et ipsius restauratione, donec sedetur apostema calidum: & pone super ipsum quod sedet ipsum, secundum quod pręcessit. deinde redi ad restaurationem eius: & stringe ipsum sicut oportet. Si uero accidit in osse satagie, aut comminuitur, extrahe. B

¶ De restauratione fracturæ Adiutorij. Caput XII.

ADIVTORIVM est illud, quod est inter cubitum usq; ad caput Spatulæ. Si ergo frangitur, tunc restauratio eius est secundum unum duorũ modorum. Quorum unus est: ut accipias lignum planum mediæ grossitudinis, secundum hanc formam, quæ sequitur. Adiutorium.

C

Et ligentur in duabus extremitatibus duo ligamenta. Deinde ſuſpendatur ex loco eleuato: & ſedeat infirmus ſuper ſedem. Deinde projiciat brachium ſuum fractum ſuper lignum, donec perueniat ad titillicũ eius, in cuius medio ſit annexa curuitas ligni. Deinde ſuſpende deſuper ipſum aliquid graue, ut extendat ipſum miniſter ad inferiora. Deinde æquet medicus fracturam manibus ſuis ſimul, donec redeat fractura, ſecundum quod oportet. Et modus alter eſt, ut reſupinetur infirmus ſuper ceruicem ſuam: & ſuſpende manum eius a collo ipſius cum ligamento. Deinde præcipe duobus miniſtris, ut teneat unus eorum illud quod eſt ſupra fracturam cum manibus ſuis: & ut alter teneat inferius eius, & extendat unuſquiſq; eorum ad partem ſuam. Et ſi uis, ut ſit extenſio fortior, tunc ſtringe ſub fractura cum ligamento, & ſupra ipſam cum ligamẽto alio: & extendat ea unuſquiſq; duorum miniſtrorum ad duas partes ſuas. Si ergo fractura eſt propinqua extremitati humeri, tũc oportet, ut ponatur unum ligamentum ſub titillico, & alterum ſub fractura uerſus cubitum. Et ſimiliter ſi fractura eſt propinqua cubito: tunc oportet, ut ponatur ligamentum ſuper illum locum, & ſuper cubitum

D ipſum. Deinde æqua fracturam cum facilitate abſq; labore, donec quando æquatur fractura ſecundum quod oportet, & applicatur applicatione bona: tunc ſtringe eam, ſi non accidit apoſtema calidum. Si uero accidit apoſtema calidum, tunc dimitte ſtricturam uſque ad diem ſeptimum. Et pone ſuper ipſum lanam ſuccidam imbibitam in aceto & oleo roſato, donec quando quieſcit apoſtema: tunc ſtringe eam: & modus ſtringendi eam eſt, ut ponas emplaſtrum ſuper fracturam. Deinde pone inuolutionem ex panno nouo ſuper emplaſtrum. Deinde aggreget brachium ſuper adiutorium ipſum, & ponat manum ſuam apertam ſuper humerum ſuum. Et pone pannum, & ſtringe ſuper adiutorium brachium, ut brachium ſtet loco aſtellarum: ſi non prohibet te ab illo aliquid, neque alteretur ſuper te aliquid ex oſſe fracto. Quod ſi times, quod alteretur ſuper te ex oſſe fracto aliquid, tunc utere aſtellis: & eſt, ut ponas ſuper fracturam ipſam aſtellam quæ ſit latior & fortior reliquis aſtellis. Et ponas inter omnẽ aſtellam latitudinem digiti: & ſit longitudo aſtellarum ſecũdum fracturam cum additione trium digitorum ab omni parte. Deinde ſtringe ſuper aſtellas ſtrictura quã dixi in principio capituli. Et eſt, ut ſit ſtrictura tua ſuper locum fracturæ ſtrictior. Et quanto plus elongatur fractura, ſit ſtrictura minor. Si ergo uides ſitum aſtellarum & ſtricturam, ſicut diximus, in hora qua reſtauras membrum ſtatim, tunc fac: & ſi times apoſtema calidum, tunc dimitte ſtri-

cturam & astellas usque ad diem septimum, sicut diximus. Deinde considera ligamentũ in omnibus tribus diebus, ut non accidat in loco pruritus, aut inflatio, aut prohibeatur cibus peruenire ad membrum, propter dispositionem superfluitatis stricturæ. Rectifica ergo illud totum, secundum quod diximus. Si uero es super fiduciam, ut non accidat ex illo aliquid: tunc non soluas ligamentum, nisi post tres dies, aut plus. Et sit dormitio infirmi super dorsum suum, & manus eius super stomachum suum: & pone sub adiutorio culcitram plenam lana æqualiter. Et considera in omni hora noctis, aut diei, ut non soluatur figura membri fracta, aut mollificetur ligamentum. Rectifica ergo illud totum uirtute tua. Et pone cibum infirmi secundũ ordinem quem præmisimus, ita ut sit cibus subtilis in primis, donec incipiat os stringi: tunc oportet, ut ingrosses cibum eius. de consuetudine enim adiutorij & cruris est, ut stringatur in quadraginta diebus: tunc ergo oportet, ut soluatur, & administretur balneum, & medicetur cum unguẽtis quæ rectificant illud. Quod si fractura fuerit fœda, attrita: tunc non soluas ab ea ligamentum & astellas usq; ad quinquaginta dies, & usq; ad duos menses. A

De restauratione fracturæ Brachij. Caput XIII.

BRACHIVM est compositum ex duobus ossibus, quæ nominantur duo focilia. Quorum unum est paruum: & est illud quod sequitur pollicem. Et alterum est magnũ, et est illud quod est positum sub paruo ab inferiori parte. Fortasse ergo frangitur focile maius solum, aut paruum: & fortasse franguntur simul. Quando ergo frangitur focile paruum superius, tunc restauratio eius est facilis, & sanatio eius est facilior. Et quando frangitur focile inferius, est fractura eius mala, & sanatio eius difficilis. Et deterior ea est, quando franguntur duo ossa simul. B Ossa Brachij.

Si ergo os quod frangitur est focile parum superius, tunc conuenit medico apud restaurationem eius, ut ponat extensionem paruam cum facilitate, donec æquet ipsum. Si uero focile magnum est illud quod fractum est: tunc oportet, ut ponat stricturam fortiorem ualde. Et oportet, ut ponat figuram manus apud restaurationem eius, & ipsius extensionem extensam super puluinar. Et sit pollex manus ad superiora altior omnibus digitis: & sit articularis inferior omnibus digitis, uel reliquis: & infirmus sedens quadratus super seipsum, et sit puluinar coram eo, uel in directo eius, in altitudine, ut non incurrat infirmus laborem. Deinde extendat minister Brachium ab inferiori parte, aut manu sua, aut cum ligamento. Et minister alius extendat desuper similiter. Deinde æquet medicus os, donec reducat ipsum secundum meliorem figuram quam potest. Quod si in fractura ossis sunt satagiæ, tunc conare reducere omne frustum in loco suo uirtute tua. Si uero apparet in

C eo sathaiatum separatum, & pungit cutem, et non est tibi spes in restauratione eius: tunc finde super ipsum, & aufer ipsum secundum modum quem diximus in eis quæ præmissa sunt. Si autem fractura est cum uulnere, ego iam feci ad illud capitulum singulare, ergo accipe curationem illius inde. Quod si accidat in principio tuæ restaurationis apostema calidum, tunc line pannum cum cæroto facto ex oleo rosato, & cæra alba, & sit medium inter spissitudinem & subtilitatem: et stringe pannum super ipsum strictura subtili, donec quando sedatur apostema: tunc remoue cærotum, & pone emplastrum præparatum ex puluere molendini cum albumine oui. Deinde pone astellas, & sit astella quæ ponitur super fracturam ipsam latior parumper, & fortior. Et scias, quod numerus astellarum Brachij est sex in pluribus dispositionibus: siue sit fractura in focili uno, aut in duobus focilibus simul. Deinde pone stricturam tuam super locũ fracturæ fortiorem & uehementiorẽ, & aliquanto plus cum strictura ad superiora fracturæ, aut ad inferiora eius: aut pone stricturam molliorem strictura eius parumper, secundũ quod præcessit rememoratio eius in principio capituli. Et sint panni qui inuoluuntur super fracturam, panni lenes, humidi: & non sint duri, asperi. Et sit filum
D quo stringitur ex lino proprie, medium inter subtile & grossum, sicut narrauimus. Et considera membrum & ligamentum post dies.

Quod si accidat aliquid cuius rectificatio sit necessaria, sicut pruritus qui accidit membro: tunc oportet, ut embroces membrum cum aqua calefacta, donec quiescat ille pruritus, & dimittas membrum non constrictum, donec quiescat. deinde itera stricturam.

Quod si strictura iam mollificata est, & os iam remotum, & similia illis: tunc rectifica illud totum uirtute tua, & considera iterum. Nam si nutrimentum prohibetur peruenire ad membrum, propter superfluitatem stricturæ, tunc oportet, ut mollifices ipsum parumper, & dimittas ipsum aliquot diebus, donec currat ad ipsum nutrimentum. deinde stringe ipsum. Si autem non accidit infirmo aliquid eorum quæ diximus, tunc non oportet, ut soluatur, nisi post uiginti dies, aut circiter hos. Deinde suspẽdatur manus infirmi ad collum eius. Et sit collum eius æquale, & custodiatur uirtute sua a motibus agitatiuis. Et fac eum dormire super dorsum suum. Et scias, quod hæc fractura in triginta diebus, aut in triginta duobus diebus restauratur: & fortasse restauratur in uigintiocto diebus. totum illud est secundum dispositiones complexionum, & dispositiones uirtutis.

De restauratione fracturarum Manus. Caput XIIII.

SCIAS, quod pectini Manus, & nodis digitorum raro accidit fractura. Et non accidit ei, nisi attritio multotiens. Quando ergo accidit

plantę fractura, aut attritio: tunc oportet, ut sedeat infirmus quadratus: A
& coram eo sit sedes secundum æqualitatem. Deinde pone Manum eius super eam extensam. Deinde extendat minister ossa fracta, et æquet ea medicus, donec quando coniunguntur coniunctione bona. Tunc oportet, ut ponat emplastrum & stuppam, si non accidat apostema calidum. Deinde pone astellam desuper secundum quantitatem loci: & tu iam inuoluisti eam in panno lini. Si autē fractura est ad inferiora circiter uentrem plantæ, tunc fac simile spheræ ex panno: & pręcipe infirmo, ut cöartet super eam cum planta sua fracta: deinde stringat̃ cum panno longo. Et sit astella ex corio, in quo sit lenitas, ut applicetur corium cum corpore plantæ: et stringe eam, secundũ quod oportet. Si autem fractura est ad exteriora, tũc oportet: ut ponas astellam desuper, et astellam aliam ab inferiori in planta: & sit manus aperta recta. Deinde pone stricturam, sicut reuoluit̃ manus: et extende inter digitos cum ligamẽto.

Quod si accidat fractura alicui nodorum digitorum, tunc si est pollex, æquetur secundum quod oportet. Deinde stringatur cum planta: & si amas, pone ei astellam rectam, paruam: ut eleuetur fractura, & non moueatur. Si autem fractura est reliquis digitis, sicut medio, & indici, aut auriculari, & anulari, tunc æquetur, et ligetur cum digito sano qui sequitur eum: aut ligentur omnes secundum continuationem: & est melius. Aut pone super ipsum astellam paruam, sicut diximus in pollice. Et B
considera in restauratione tua, & post ipsam dispositionem apostematis calidi: & oppone cum eo quod oportet, quando accidit aliquid ex illo, secundum quod iteratur eius narratio.

De restauratione fracturæ Coxæ.

Caput XV.

OS COXAE multotiens frangitur, et declaratur sensui: quoniam conuertitur ad interiorem & posteriorem partem. Et restauratio eius fit ita, quod stringitur ligamentum supra fracturam, et ligamentũ aliud sub fractura. Et infirmus prostretur super faciem suam. Deinde extendat omne ligamentũ minister ad partem suam secundum æqualitatem: et hoc, quando est fractura in medio ossis. Si autem est fractura propinqua radici Coxæ, tunc sit ligamentum ad partem pectinis, ut cadat extensio ad sursum: & ligamentum aliud sub fractura. Et sic similiter si est fractura propinqua genu, tunc sit ligamentũ propinquum genu, ut sit extensio ad inferiora. Deinde æquet medicus os utriusq; manibus suis, donec reducat ipsum secundum similitudinem figuræ naturalis: & coniugatur os coniunctione bona. Tunc oportet, ut ponas emplastrum & stricturam, si non accidit membro apostema. Quod si accidat in eo apostema: tunc dimitte ipsum diebus aliquot, donec sedetur apostema calidum. deinde redi ad curationem tuam. Strictura autē eius ita sit. Oportet ut inuoluas super fracturam imema duram, id est, bin-

C dam:& dupla eam bis, aut ter: et remaneat ex ea superfluitas. Deinde inuolue crus, donec perueniat calcaneus apud radicem natis. Et intromitte filum longum inter Coxam & crus prope genu ad inferiora, & ueniant extremitates fili a superiori parte duarum partium. Deinde reuolue super Crus & Coxam quod superfluit ex alimema. Deinde pone super Coxam in loco fracturę ipsius astellas, & pone ex eis astellam unam super os cruris. Deinde imple uacuitates inter crus & coxam cum pannis lenibus, ut æquet̃ strictura. Deinde incipe cum strictura forti a medio super locum fracturæ tribus inuolutionibus, aut quatuor. Et quanto plus elongaris cum ligamento a loco fracturæ, sit strictura tua minor & mollior, et lenior. Deinde intende ad duas extremitates fili, quod tu intromisisti inter coxam & crus. Liga ergo cum utrisque tres astellas quæ sunt desuper. Deinde uade cum duabus extremitatibus fili ad inferiora, donec peruenias ad cauillam pedis. Et cum utrisq; stringe etiam extremitates astellarum a parte altera, ut non remoueatur ligamentum ex loco suo. Deinde dimitte stricturam super illud, dum permanet, ita quod non accidat membro corrosio, neq; apostema, neq; inflatio, & similia eis. Quod si accidat aliquid ex illo. propera ergo cum solutione eius, & rectifica illud quod accidit inde totum, secũdum quod diximus

D multotiens. Si uero in osse est frustũ ex osse quod pungat: tunc oportet, ut æques illud, si est tibi possibile. Et si non, finde super illud, & remoue illud: & cura cum eo cuius præcessit rememoratio, donec sanetur. Et quandoq; stringitur hæc fractura Coxæ, pręter quod addantur ei astellæ, sicut diximus in adiutorio & brachio. Verumtamen in restauratione eius taliter fracta, non accidit infirmo claudicatio. Et si restauratur sola, pręter quod applicetur ei crus alterum, tunc necesse est, ut claudicet ille cuius est, semper. Et scias, quod Coxa stringitur in quinquaginta diebus, uel additur parum, aut minuitur parum: totum illud est secundum diuersitatem complexionum, & reliquarum dispositionum.

¶ De restauratione fracturæ Rotulæ genu. Caput XVI.

SCIAS, quod Rotulæ genu raro accidit fractura, sed accidit ei attritio multotiens. Si uero accidit ei fractura, tunc non nisi aut fissura, aut foramen in partibus suis. Et est illud cum uulnere, & absq; uulnere. Et statur super illud totum cum sensu. Et restauratio eius est ita, ut æquetur quod disruptum est ex partibus eius cum digitis, donec aggregetur, & coniungatur secundum quod possibile est ex æquatione & facilitate, & fabricatione. Deinde pone emplastrum ex farina sisami, uel molendini, cum albumine oui: & pone super ipsum astellam rotundam, si indiges illa: & stringe desuper strictura cõueniente ad illud. Deinde considera omnes dispositiones quas narrauimus in reliquis fracturis: sicut

apostema calidum, & similia illi: ita, ut opponas omni accidenti cum eo quod conuenit ei, donec sanetur. A

De restauratione fracturæ Cruris. Caput XVII.

SCIAS, quod Cruri sunt duo ossa, quorũ unum est grossum, & nominatur nomine Cruris: et alterum subtile, & nominatur Focile. Et accidit utrisq; ex speciebus fracturæ quod accidit duobus ossibus brachij: & propter illud fit restauratio eius, sicut restauratio brachij æqualiter, & operatio est una. Quod si franguntur duo ossa simul, conuertitur Crus ad omnes partes. Et si frangitur os subtilius, conuertitur Crus ad anteriorem partem. Et si frangitur os grossius, inuenis illud inferius: et est ex eis quæ non occultantur tibi. Deinde administra extensionem, et æquationẽ, & ligationem astellarũ secundum illud æqualiter. Verũtamen oportet, si fractura Cruris est fractura fœda, habens sethagie multa: ut sit extensio minor, & lenior alleuiatiõe tua. Et in Crure quidem est ex operatiõe quiddam super brachiũ: et est, ut quãdo tu æquas astellas, & comples omnẽ operationem tuã, tunc accipe duas fascias ex ligno pini, quod administratur in fabricatione solariorũ quod ponitur sub tabulis: & fiunt ex spatulis palmæ: et elige ex eis quibus est grossitudo parua, & neq; sint ex minutis: et sit longitudo earum secundũ longitudinem Cruris a genu usque inferius. Deinde inuolue super unamquamq; pannũ duabus inuolutionibus secundum longitudinem eius. B Et pone unam partem Cruris a parte una, & alteram a parte altera: & sint ex genu usq; inferius pedis. Deinde liga duas fascias in tribus locis ex duabus extremitatibus & medio. Cum enim strictura prohibetur, Crus declinat ad dextram & sinistram, et stat statione bona. Et iam quidem administretur cunabulum ex ligno secundum longitudinem Cruris, & ponatur in eo Crus, ut conseruet ipsum a motu. Et plurimũ quidem oportet, ut facias illud in fractura quando cum ea est uulnus proprie. Deinde considera Crus in omni die, et stude cum eo studio ultimo ab apostemate, aut inflatione, aut reliquis alijs. Si ergo accidit aliquid ex illis, tunc oppone ei cum eo quod oportet, usquequo sanetur, si DEVS uoluerit.

De fractura ossium Pedis, & Digitorum. Caput XVIII.

CALCANEO quidem nõ accidit fractura penitus. Ossibus uero Pedis accidit quandoq; fractura, & Digitis parũ etiam accidit fractura: et nõ accidit eis nisi attritio in pluribus dispositionibus. Quod si accidit ossibus Pedis fractura, & uides illa ossa sublimari super se adinuicem, tunc ponat infirmus Pedem suũ super terram præparatam, sicut ambulans. Deinde sta tu, et pone Pedem tuũ super illud quod eleuatũ ex illis ossibus: postea preme, uel calca eam: et æqua ipsam, donec redeat in

C locis suis. Deinde pone emplastrũ, et stuppam desuper: & pone sub uentre Pedis tabulam paruã, cui sint duo capita plana. Deinde stringe eam cum Pede strictura decenti, postquã tu inuoluis eam cũ pannis, & reliquis quibus indiget. Cum ergo prętereunt ei tres dies, aut quatuor, tunc solue ligamentum. Nam tu inuenies ossa æquata, siue sint fracta, aut sint dislocata. Operatio ergo in eis est, sicut uides. Si aũt frangũtur aliqui digiti, tunc restaura eos, et æqua ipsos secundũ quod narraui tibi in restauratione digitorũ manus. Deinde pone digito tuo astellam secũdum longitudinem digiti, & sit latior eo parumper: deinde pone sub Pede hanc tabulam quam narraui tibi, & stringe eam strictura decenti. Si uero quod frangitur ex ossibus est duo, aut tria, aut plus, tunc pone super omnem digitum astellam suæ quantitatis, inuolutam in panno lini: & stringe tabulam in inferiori Pedis: & sit stans super unum capitum tabulæ extra uentrem Pedis, ut teneat retentione bona. Et conuenit tibi, ut non obliuiscaris, quin consideres omnia quæ dixi tibi in reliquis fracturis ex accidentibus quæ diximus: & oppone omni accidenti cum eo quod oportet.

¶ De fractura Vuluæ mulieris; & ossis pectinis, et uirgæ uiri. Caput XIX.

QVANDO frangitur Vulua mulieris, tũc fac eam sedere quadratam. Deinde inclina eam ad partem dorsi ipsius parum-
D per, & teneatur retro. Deinde impleat obstetrix Vuluam eius coto, donec impleat eam: et fiat in Vulua ex eo sicut sphera. Deinde concutiatur mulier, & eleua dorsum eius paulatim. Illud enim cotum egreditur, donec fiat ante portam Vuluæ sicut sphera, et os fractum redit. Deinde pone puluillum super dorsum eius. Quando ergo uult mingere, remoueat cotum cum facilitate, deinde mingat: et reduc ipsum secundum modum, quo intromisisti ipsum in primis: deinde redeat ad puluillum suum primum. Faciat illud septem diebus, aut circiter. os ipsum enim restauraẽ. Et si uis, accipe uesicã ouis, & stringe super foramen eius cannulam arundinis, et intromitte uesicam totam in Vuluam eius. Deinde suffla in cannulam cum uirtute, donec infletur uesica intra Vuluam. fractura enim redit. Deinde impleatur cum coto, & stet aliquot diebus, secundum quod narrauimus, donec sanetur. Et quando frangitur os Pectinis uiri, aut mulieris, tunc administra in restauratione eius, & ipsius æquatione illud quod narrauimus in osse Anchæ. Et non occultatur rectum in his fracturis propinquis, quæ parum contingunt, præcipue cui est quiddam studij, uel usus. Et intellige librum meum istum multum. quoniam fractura ipsa significat tibi in pluribus dispositionibus uiam rectam in restauratione sui, & strictura sui: intellige ergo.

In Virga autem uiri quando frangitur, accipe guttur anseris: & intromitte uirgam in ipso. Deinde pone super ipsum inuolutionem ex

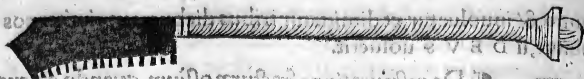
panno, & inuoluatur, et dimittatur tribus diebus, aut circiter eos, & sanabitur, si DEVS uoluerit. A

De restauratione fracturæ ossium, quando est cum uulnere. Caput XX.

CONVENIT ei cui accidit fractura cum uulnere, præcipue si est magnum, sicut os coxæ, aut adiutorij, aut simile illi, ut properes, & phlebotomes ipsum statim; si attestantur tibi conditiões phlebotomiæ, sicut præmisimus. Quod si uulnus effluit sanguinem, tunc oportet, ut properes ad abscisionẽ eius, ita ut pulverizes super ipsum zegi tritum: si non est tibi præsens aliud. Deinde incipe restaurare fracturam in illo eodem die: & non postponas illud, si non accidit apostema. Si uero accidit apostema calidum, tunc dimitte restaurationem eius usque ad diem nonum, donec sedetur apostema. Et non appropinques ei in die tertio, & quarto omnino, nam tu faceres ei accidere accidentia mala. Si autem os fractum est eminens super cutem detectum: tunc oportet, ut coneris reducere ipsum, et æquare ipsum manibus tuis cum facilitate & extensione parua. Si autem non præparatur extensio eius, & ipsius æquatio manibus tuis: tunc reduc ipsum cum isto instrumento. Et est instrumentum quod fit ex ferro, cuius longitudo est quantitas septem digitorum, aut octo: & eius latitudo est secundum quantitatem uulneris. Et B propter illud necesse est medico, ut accipiat ex eis tria, aut quatuor secundum quantitatem qua indiget ad illud ex curatione in omni specie fracturæ. Et sit rotundum: & sit in eo grossitudo parua, ut non duplicetur apud compressionem super ipsum in hora operationis: & sit acutæ extremitatis, cui sit margo in extremitatibus suis. Et sit superius eius ad grossitudinem ex medietate eius usque ad inferiora. Et hæc est forma eius.

OPORTET IN HAC OPERATIONE, ut ponatur extremitas eius acuta curuata super extremitatem ossis eminentis: & impelle ipsum cum eo uice una, donec quando redit os & æquatur quadam æquatione. Conare ergo æquare extremitates fracturæ ad inuicem. Quod si extremitates eius fracta est subtilis, & non accipit eam instrumentum accæptione bona, tunc oportet, ut incidas extremitatem illius ossis, donec instrumentum potestatem habeat eius. Si uero non potes reducere eos cum eo quod narrauimus omnino, tunc incide ipsum cum eo quod conuenit ei ex Incisorijs quæ diximus: aut serra ipsum cum una serrarum quocunque modo possibile est tibi.

C

Deinde rade illud quod remanet in osse ex asperitate & corticibus minutis. Cum ergo reducitur os, & inuenit infirmus post reductionem eius dolorem uehemētem lædentem, tunc scias, quod os non rediјt ad locum suum naturalem. Fac ergo illud. Nam tu confers infirmo iuuamentum magnū, cum complebitur restauratio tua quam facis ossi. Tunc submerge pannum in uino stiptico, nigro. Et proprie si est in æstate. Et non ponas super uulnus cærotum, neq; aliquid in quo sit oleum: ut non faciat accidere in ipso putredinem & corruptionem. Deinde administra astellas in hora complementi tui a restauratione ossis. Et dimitte uulnus detectum: ita, ut incidas cum forficibus foramen in inuolutionibus secundum quantitatem uulneris. Et caue omni cautela, ne stringas uulnus cum fractura. Multotiens enim fecerunt istud stolidi medici: & fecerunt accidere super infirmos suos aut mortem, aut corrosionem, aut zuchem, id est, saniem. Et sit strictura tua mollis, lenis, diuersa stricturæ fracturarum reliquarum. Quod si uulnus est malum, aut est uulnus magnum, & times super ipsum quædam accidentia mala quæ narrauimus, & inuenis dolorem in loco suspensum: tunc non oportet, ut ponas super ipsum astellas. Et fac eis inuolutiones ex pannis duris in loco astel-
D larum, & stringe ipsum cum eis. Cum autē est post diem unum, aut dies duos, & uides uulnus iam incipere, ut in eo generetur pus: tunc aufer desuper ipsum pannum quem posuisti super ipsum cum uino. Deinde administra licinia, et unguenta cum quibus de consuetudine nostra est, ut medicemur uulnera: sicut unguentum tetrapharmacon, et similia illi. Et conuenit tibi, ut soluas ligamentum. Et considera uulnus in omni die mane & uespere, donec consolidetur, et sanetur. Et oportet, ut præparetur membrum taliter, ut currat ex eo pus ad inferiora cum facilitate.

Quod si prætereunt uulneri dies multi, et non consolidatur, neq; abscinditur pus ab eo: tunc scias, quod illic sunt fatagie ossis parua. Quare oportet, ut inquiras uulnus cum tenta. Quot uero ex illis alfatagie sunt separata, remoue ea, & extrahe ipsa. Et quæ ex eis sunt non separata, & pungunt membrum, & faciunt accidere dolorem, conare incidere ea, & auferre ea omni modo quo possibile est tibi illud. Quod si accidat uulneri zuchen, aut ekileten, id est, estiomenus, aut species alia corruptionis & putrefactionis: tunc oportet, ut opponas unicuiq; ex eis cum eo quod conuenit ei ex curatione, cuius præcessit narratio in capitulo suo. Et ex eo in quo oportet ut stet sermo meus, & cui facias presentem mentem tuam quando frangitur os, & eminet super membrum, sicut os coxæ, & adiutorij, et similia eis ex membris magnis, est, ut non præsumas attractionem eius, multotiens enim accidit ex illo mors, imo dimitte

ipsum, donec putrefiat. Fortasse enim cadet per se post uiginti dies, aut triginta. Tunc ergo cura uulnus, si uidetur tibi: & si non, dimitte ipsum. A

¶ De curatione Nodationis in uestigio fracturæ. Caput XXI.

MVLTOTIES accidit hæc Nodatio in uestigio sanationis fracturæ, præcipue, quæ est prope iuncturas: & fœdatur ex ea figura membri. Et fortasse prohibet membrum ab operatione sua naturali. Considera ergo tunc, si nodatio est recens: administra in ea medicinas quæ stipticitatem habent, sicut aloe, & olibanum, et myrrha, & sarcocolla, & acacia, et similia eis. Ita, ut accipias ex istis quasdam, aut omnes eas: & confice eas cum uino stiptico, aut cum albumine oui, aut cum aceto: et pone eas super nodationem in stuppa, et stringe eas super ipsam strictura bona. Et dimitte stricturam, nec soluas eam diebus multis. Deinde solue eam, & itera aliam, donec remoueatur nodatio. Aut stringe super ipsam laminam plumbi decenter. Plumbo enim est proprietas remouendi omne quod timetur ex membris. Plumbi uirtus. Si autem nodatio iam in lapidem conuersa est, & stricta est, et festine prouocat necessitas ad auferendum eam: tunc finde super eam ex superiori parte eius, & incide superfluitatem eminentem: aut rade eam cum quibusdam rasorijs, donec remoueatur: & cura ipsam, donec sanetur. B

¶ De curatione quando restauratur, & remanet membrum post illud subtile, non secundum naturam suam. Caput XXII.

QVANDO restauratur fractura ossis, & remanet membrum post illud subtile, debile: tunc nō fit illud nisi propter caussas multas: Quarum una est, multitudo solutionis ligamenti & ligationis eius non secundum quod oportet: aut propter superfluitatem stricturæ ligamentorum, donec prohibeatur nutrimentū currere ad membrum: aut propter multitudinem embrocationis superfluæ in non sua hora: aut propter paucitatem sanguinis in corpore infirmi, & debilitatem eius. Et curatio illius est, cibare infirmum, & tenerum facere corpus eius, donec multiplicetur sanguis in eo. Et administra balneum. Et intromitte gaudium & læticiam super eum. Deinde pone picem super membrum: ut attrahat pix ad ipsum nutrimentum multum. Et assiduet embrocationem eius cum aqua tepida, donec currat nutrimentum, & redeat ad figuram suam naturalem.

¶ De curatione ossium fractorum quando restau-

C rantur tortuose. Caput XXIII.

QVANDO accidit membro iam restaurato post sanationem eius tortuositas, & eminentia ossi fracto, aut nodatio: & fœdatur per illud forma membri, uerumtamen membrum non prohibetur ab operatione sua naturali: tunc non oportet ut recipias sermonem eius, qui existimat, ut frangatur membrum denuo. Et iam fuerunt multi stolidorum medicorum & restauratorum, qui fecerunt illud in terra nostra. Et hæc quidem operatio est uituperabilis ualde, perducens ad mortem, uel timorem magnum, ut scilicet sit mortalis. Verum si claudicatio & nodatio sunt recentes: tunc oportet, ut embrocetur cum aqua tepida, in qua decoctæ sint herbæ mollificantes, sicut folia alteæ, & radix eius, & mellilotum, et illis similia. Et fiat ei emplastrum cum emplastro mollificatiuo, sicut dyachilon decēter factum. Aut sumatur mucilago radicis alteæ, & concutiatur cum adipe gallinæ, aut oleo sisamino: & emplastretur cum eo. Aut sumantur ficus pingues, & terantur cum fimo columbino, & similibus eis quæ nominantur ex medicinis diminuentes consolidationem. Et quandoq; soluitur nodatio cum fricatione assidua, antiqua, & leni, quæ fit cum manibus humidis. Et administretur motus membri ad omnem partem in horis omnibus.

D Si autem tortuositas iam antecessit, & fortis facta est, et conuersa est in lapidem, & prouocata est necessitas ad curationem eius cum ferro: tunc oportet, ut secetur superius eius, & soluatur continuatio ossis, et incidatur quod superfluit ex nodatione aut osse cum Incisorijs subtilibus: & administretur facilitas in illo cum sollicitudine & studio.

¶ De sermone in Dislocatione. Caput XXIIII.

Dislocatio quid.

DISLOCATIO est exitus alicuius iuncturarum a loco suo. Quare prohibetur a motu suo, & fœdatur figura membri. Et facit accidere super infirmum dolores, & læsiones uehementes. Quando ergo accidit alicui dislocatio, tunc oportet festinare ad restaurationem eius: neq; tardet eam omnino. Nam si tardatur, apostematur locus, & fortasse cum eo reductio dislocationis. Propter illud ergo non oportet, ut moueatur, neq; extendatur in horā apostemationis eius. quoniā multotiens facit accidere spasmum, et dolores lædentes. Verum quando accidit illud, tunc oportet, ut properes ad phlebotomiam infirmi. Deinde dimittatur, donec quiescat apostema. Deinde embrocetur membrum cum aqua calida & oleo. Deinde reducatur cum facilitate. Et curetur omne membrum cum eo cuius rememoratio ueniet in loco suo. Ego quidem iam ordinaui capitula dislocationis, etiam secundum quod præcessit in fractura, a superiori parte corporis usq; ad inferiorem eius.

De cura dislocationis Mandibulæ inferioris. Caput XXV.

A

PARVM dislocantur duæ Mandibulæ nisi raro. Et dislocatio ambarum fit secundum unum duorũ modorum. Aut enim remouentur a locis suis remotione parua, & mollificãtur parumper. Aut dislocantur dislocatione integra, completa, donec mollificentur ad partem pectoris, donec currat saliua infirmi, & non possit tenere eam, neq; possit claudere os suum, & inuoluatur lingua eius cum sermone. Quando autẽ dislocatio eius est parua, tunc redit in pluribus dispositionibus per se cum paucitate. Si uero est dislocatio completa, integra: tunc oportet, ut administretur reductio eius uelociter, et non tardetur penitus: & est, ut teneat minister caput infirmi: & intromittat medicus pollicem manus suæ unius in radicem Mandibulæ dislocationis inter os eius, si dislocatio est a parte una. Aut intromittat duos pollices suos simul, si dislocatio est a duabus partibus. Et reliqui digiti manuũ eius sint extra, quibus æquet. Et præcipe infirmo, ut mundificet Mandibulas suas, & absoluat eas ad manducandũ ad omnem partem. Et medicus æquet Mandibulam, et impellat Mandibulam, donec redeat ad locum suum.

Quod si difficilis sit reductio eius, præcipue si sunt ambæ Mandibulæ simul: tunc administra uaporationem cum aqua calida, & oleo, donec fiat facilis reductio ambarum: neque tardes reductionem ambarum omnino, sicut diximus. Cum ergo redeunt & æquantur, et clauditur os infirmi, et non mollificantur: tunc pone super eas puluillos pannorum, cum cæroto quod sit factũ ex cæra: & oleo rosato. Deinde ligetur cum facilitate cum ligamentis mollibus. Et sit somnus infirmi super dorsum suum: & caput eius sit stans inter duo puluinaria, ut non moueat ipsum ad dextram & sinistram: neque conetur, uel cogatur masticare aliquid: imo ponatur cibus eius sorbitio lenis, donec quando remouentur dolores, & nodatur Mandibula: tunc comedat quod uult, et administretur illud cum facilitate. Non laboret super operationem oris sui apud comestionem & potum, & oscitationem, donec nodetur Mandibula, & sanetur. Quod si difficilis fiat reductio duarum Mandibuiarũ, quando dislocantur in hora aliqua, & non conuertuntur ad loca sua: tunc multotiens accidunt inde febres, & soda assidua: et fortasse soluitur uenter infirmi, & fortasse uomit choleram puram. Cum ergo uides illud: tunc scias, quia est perditio, & multotiens moritur ille cui accidit illud in decem diebus. B

De reductione dislocationis Furculæ, & extremitatis humeri. Caput XXVI.

FVRCVLA quidem non dislocatur ex latere intrinseco, propter continuationẽ suam cum pectore. Et dislocatũ quandoq; ad exterio-

C ra:& declaratur illud sensui. Et restauratio eius est, ut iaceat infirmus super dorsum suũ, & extendat brachia sua. Deinde cöarta locum cum palma tua cöartatione forti. nam ipsa redibit. Deinde pone super ipsam emplastrũ, & puluillos, et stringe eam. Extremitates uero eius quæ sequuntur cubitum, et continuantur cum eo, non dislocantur, nisi raro. Quod si dislocatur die aliquo: tunc oportet, ut reducatur & æquetur secũdum quod diximus, & quod præparatur tibi. Deinde pone super ipsam emplastrum, & puluillos, et stricturam. Et præcipe infirmo, adhęrere tranquillitati et quieti, donec sanetur. Et cum hac eadem curatione reducitur extremitas Humeri, quando separatur etiam a loco suo.

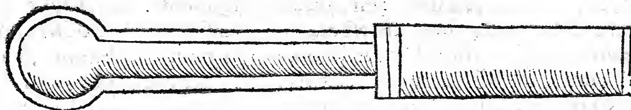
¶ De reductione dislocationis Humeri. Caput XXVII.

Dislocationes Humeri.

SCIAS, quod Humerus non dislocatur, nisi secundum tres modos. Quorum unus est, ut dislocetur ad partem titillici ad inferiora. Secundus est, ut dislocetur ad partem pectoris. Et fortasse dislocatur ad superiorem partem Humeri: & illud fit raro. Et non dislocatur ad posteriora, propter spatulam. Et non dislocat̃ ad anteriora, propter neruos. Et plurimũ quidem dislocatur & egreditur ad inferiora uersus titillicũ: præcipue in illis, quorũ carnes sunt paucę. quoniam egredit̃ in eis uelociter, & ingreditur uelociter. In illis autem quorũ carnes sunt multæ, est econtrario illius, scilicet quia egredit̃ cum difficultate, et ingreditur cum difficultate. D Et fortasse accidit quibusdam hominibus percussio, aut casus, et apostemat̃ Humerus apostemate calido, & putatur propter illud, quia iam dislocatus est. Oportet ergo, ut experiaris illud, donec stes super certitudinẽ eius, & tunc procedas in curatione eius. Et cognoscitur dislocatio, quando est ad inferiora uersus titillicũ: & distinguas inter Humerum dislocatum, et humerũ sanum. Nam tu inuenis inter eos diuersitatem manifestam, & inuenis in capite Humeri concauitatem, et sub titillico apud tactum caput humeri quasi ipsum sit ouũ: & non potest infirmus reducere manũ ad aurem suam, neq; mouere eam omnibus motibus. Et similiter, si dislocat̃ uersus pectus, aut ad sursum: tunc inuenis manifestũ tactum, neq; occultatur. Et huius quidem dislocationis fit facilis reductio, quando est recens, aut infirmus est puer. Et reductio eius est, ut eleuet minister manũ suam ad superiora. Deinde pone tu pollices tuos sub titillico eius, & eleua iuncturam cum fortitudine ad sursum ad locum suũ: et minister eleuet manũ suam, & extendat eam ad sursum. Deinde ponat eam inferius. ipse enim redit uelociter. Si autẽ non redit per illud quod diximus, & sunt a principio quo accidit dislocatio dies multi: tunc oportet, ut balneetur infirmus in aqua calida, & administretur embrocatio quæ mollificat & lenit. sicut si decoquant̃ radices alteæ, & fœnugræcum, & mellilotum in aqua, et administretur. Deinde resupinetur infirmus super dorsum suum: & ponatur sub titillico eius sphera

& lana, quę sit æqualis inter lenitatem & stricturam. Deinde ponat medicus calcaneum suum super spheram, & eleuet caput humeri cum uirtute, & attrahat manum infirmi ad inferiora. Et minister alius teneat caput infirmi, ut non moueatur ad inferiora: ipse namq; redit statim. Et si uis, reduc eum secundum modum hunc: & est, ut facias esse præsentem uirū qui sit longior infirmo, & stet a parte lateris, & intromittat humerum suum sub titillico infirmi: & eleuet titillicum eius ad superiora, donec sit infirmus suspensus in aëre. Et minister alius trahat manum infirmi ad inferiora uentris eius. Si autem infirmus est leuis: tunc oportet, ut suspendatur cum eo aliquid aliud, ut grauet ipsum: nam redit dislocatio statim. Et reducitur etiam secundum modum alium: & est, ut figatur in terra lignum longum, cuius caput sit rotundum figura: sicut manica mortarij: quod non sit grossum, neque subtile. Deinde ponatur sub infirmo postquam ponuntur super caput ligni panni lenes: & infirmus sit stans secundum longitudinem ligni. Deinde extendatur manus eius ad inferiora a parte altera, & extēdatur corpus eius ab altera parte cum fortitudine: nam iunctura redit ad locum suum cum uelocitate. A

Quod si difficilis sit eius reductio per omnia quæ diximus, tunc utere hac cura: & est, ut accipias lignum cuius longitudo sit quantitas duorum brachiorū, & eius latitudo quantitas quatuor digitorum, & grossitudo eius quantitas duorum digitorum: cui sit caput rotundum, ut alleuietur introitus eius in profundum titillici, secundum hanc formam. B

Deinde ligentur super caput rotundum panni lenes, ut non lædat lignum infirmū. Deinde ponatur sub titillico infirmi, ut extendatur manus, aut brachium super lignum usq; ad inferiora: & ligetur lignum super adiutorium & brachium & extremitatem manus. Deinde ponatur brachium super gradum scalæ per latitudinem, & extendatur manus ad inferiora, & dimittatur reliquum corpus suspensum a parte altera. Iunctura enim ingreditur statim. Cum ergo completur introitus eius secundum quemcunq; modum possibile est: tunc oportet, ut ponas sub titillico spheram æqualis quantitatis ex lana. Deinde pone emplastrum præparatum ex puluere molendini cum olibano, et albumine oui super humerum totum, sicut reuoluitur desuper. Deinde stringe sub titillico strictura decenti: et reuoluatur ligamentum super emplastrum desuper: & annectatur manus eius ad collum ipsius, & dimittatur, neque moueatur manus eius septem diebus. Et oportet, ut ponatur cibus infirmi

C paucus, donec confortetur membrum: quoniam est uelocius ad sanationem eius. Deinde ponatur amplior post septem dies, aut quinque, & exercitetur cum motu. Si ergo firmatur & non mollificatur, tunc iam sanatus est. Si uero iunctura dislocatur multotiens, propter humiditatem quae accidit ei, aut propter caussam aliam: tunc oportet, ut administretur in ea cauterium cum tribus foraminibus, secundum quod praemissum est in capitulo de cauterio. Quod si fiat hoc totum, & soluatur ligamentum post septem dies, & non confirmetur iunctura, & reducatur emplastrum & strictura super ipsum aliquotiens, & non firmetur, & cadat, & non possit eleuare ipsum ad superiora: tunc scias, quod nerui eius qui sunt ad caput humeri, iam incisi sunt, aut extensi, aut mollificati: & scias, quod iunctura nunquam figetur in loco suo.

Dislocationis autem quę fit uersus pectus & mammillam, aut ad posteriora reductio, fit cum impulsione & extensione cum manibus: donec redeat, & administretur in ea reliqua strictura & cura, donec sanetur. Quod si accidat post sanationem grauitas in membro, & tarditas in motu eius, tunc utatur infirmus balneo multotiens, donec leniatur illa grauitas, & redeat ad naturam eius primam.

De curatione dislocationis Cubiti. Caput XXVIII.

D SCIAS, quod iunctura Cubiti dislocatur cum difficultate, & similiter redit cum difficultate etiā: & ipsa quidem dislocatur ad omnes partes, & praecipue ad anteriorem, aut ad posteriorem. Et eius dislocatio non occultatur tibi: quoniam est cadens sub uisu, & sub tactu, secūdum quamcunque figuram dislocetur. Et quando coniungis cubitum dislocatum cum sano, declaratur tibi illud manifeste. concauatur enim iunctura, & non potest duplicare brachium, neque tangere cum eo humerum suum. Et oportet, ut properes, & reducas dislocationē statim, antequam accidat ei apostema calidum. Nam si accidit ei apostema calidum, difficilis fit eius reductio: & fortasse non sanatur omnino, praecipue quando est ad posteriora. est enim deterior omnibus speciebus dislocationis, & uehementioris doloris eis: & multotiens descendit cum ea mors. Et restauratio eius quando est ex eis quae possibile est reducere, est, ut extendatur manus eius cum duabus manibus: & brachium eius sit expāsum, & manus medici sint supra cubitum & sub eo, & ipse impellat iuncturam cum pollicibus manuum suarum simul, aut cum radice palmę suae, donec redeat ad locum suum. Aut uero dislocatio est ad anteriora: tunc redit ita, ut duplicet manum cum manu sua, donec percutiat cum radice palmae suae cubitū qui est dislocatus. Quod si non obedit dislocatio ad reductionem, tunc administra extensionem uehemētem, fortem ualde: & est, ut extendant brachium duo ministri: & teneant ipsum

duo ministri etiam, ut non remoueatur apud extensionem. Deinde reuoluatur brachium ad omnẽ partem postquã inuoluitur super manum eius pannus duplicatus longus, aut ligamentũ latum. Et quando tangit medicus manu sua iuncturam, inungat ipsam cum oleo: ut sit illud ex eis quæ adiuuant in lubricitate iuncturæ cũ facilitate. Deinde impellat iuncturam impulsione uehementi, donec redeat. Et post reductionem eius oportet, ut ponatur super ipsam emplastrum, in quo sit stipticitas, et exiccatio cum albugine oui: & stringatur strictura decenti. Et suspendatur brachium a collo infirmi: & dimitte diebus aliquot. Deinde soluatur. Si ergo firmatur iunctura in loco suo, tunc solue ligamentũ ab ea, & dimitte ipsam. Et si uides iuncturam non bene stringi, tunc itera emplastrum, & ligamẽtum, et dimitte ipsam diebus aliquot, donec stringatur. Deinde solue ipsam. Si autem accidit ei grauitas post reductionem iuncturæ, & dispositio sit in motu: tunc administra humectationem in balneatione, & fricationem subtilem, et compressionem, donec liniatur, aut pone super iuncturam iliati, id est, natem arietis pinguem. Deinde ligetur, & dimitte ipsam super eam die & nocte. Deinde aufer eam, et intromitte ipsum in balneum. Cum ergo sudat, tunc frica iuncturam fricatione temperata. Deinde itera super ipsam aleliati uice una, & secunda, & tertia cũ introitu balnei, donec leniatur. Et si uis, pone super ipsam stercus uaccinũ, humidum, calefactum cum butyro, & stringe super ipsum. Fac illud aliquotiens. ipsa namq; lenitur, & redit ad dispositionem suam. A B

¶ De curatione dislocationis Almahassem. Caput XXIX.

MAHASSEM manus multotiens dislocaẽ, id est, iunctura quæ est inter brachium & manum. Et reductio dislocationis eius est facilis. Econtrario reliquarum iuncturarum. Verumtamen oportet, ut uelocitas sit in reductione dislocationis eius in hora in qua dislocatur, antequam apostemetur locus: aut accidat in eo apostema calidum. Et reductio dislocationis in eo est, ut ponas Mahassem manus infirmæ super tabulam, & extendat minister manum eius: & ponat medicus palmam suam super eminentiam iuncturæ, & impellat eam, donec redeat. Verumtamẽ oportet, ut consyderetur, si palma iam recessit ad uentrem manus: tunc ponat infirmus dorsum manus suæ super tabulam apud extensionem & reductionem: & si dislocatio est procedens ad dorsum manus, tunc sit positio manus eius intrinsece super tabulam, id est, interior pars manus eius super tabulam ponatur, ut cadat manus medici super ipsam eminentiã iuncturæ. Si ergo redit statim, bonum est: & si non, tunc stringe eam cum emplastro sedante apostema: & dimitte ipsum, neque iteres illud. Nam si non tolerat, neque potes super reductionẽ eius, postquam prætereunt ei dies, uerumtamen iunctura remanet secundum tortuosi-

C tatem suam: & nõ nocet infirmo aliquid, nisi quod mollificatur manus, & non potest stringere aliquid: tunc scias, quod nerui sunt abscissi, aut attriti. Non est ergo ingenium in ea, nisi ut stringatur cum cauterio prope casum eius. Et fortasse non confert illud aliquid. Cum ergo non redit Almahassem, tunc pone super ipsum emplastrum, quod narrauimus. Deinde stringatur, & dimittatur quinque diebus: postea soluatur & dimittatur, et exercitetur manus. Si autem priuatur motus eius, & accidat in ea aliquid grauitatis: tunc leni eam cum aqua calefacta, & fricatione aliquotiens, donec leniatur.

De curatione dislocationis Digitorum. Caput XXX.

QVANDO dislocatur ex eis Digitus ad omnem partem, uel ex eis Digitus ad dorsum palmæ, aut uentrem eius: tunc extende Digitum, & impelle dislocationem pollicibus tuis, donec redeat. Deinde sustenta caput Digiti, & suspende ipsum uersus partẽ ad quam dislocatur, & dimitte ipsum duobus diebus. Deinde suspende eum, & extende ipsum, donec æquetur rectus in illo die suo. Cum ergo fuerit nox, liga ipsum secundum narrationem ipsam: & non cesses soluere ipsum in die: & exerce eum cum motu: & liga ipsum in nocte. fac illud
D diebus aliquot, donec stringatur. Et similiter fac cum eo, si dislocatur ad uentrem manus: & liga eum ad partem ipsam, & fac cum eo operationem tuam primam, donec sanetur. Et similiter fac cum eo quando dislocatur ad reliquas partes.

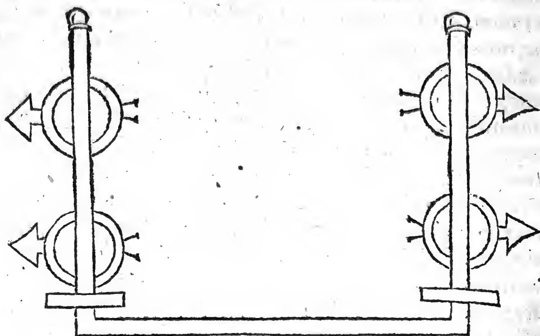
De curatione dislocationis Spondilium dorsi. Caput XXXI.

QVANDO accidit alicui Spondilium dorsi, aut colli dislocatio completa, aut remouentur Spondiles multæ a locis suis: tunc non est in ea curatio. quoniã mors properat infirmo. Et signum illius est, quod egestio infirmi egreditur absque uoluntate, neque potest tenere eam: & multotiens mollificãtur ex eo quædam membra eius, aut duo crura eius, aut duo brachia ipsius, aut unum eorum: aut remouetur Spondilis una de loco suo. Multotiens enim remouetur, quod multotiens fit remotio earum ad quatuor partes. Illa ergo quæ remouetur ad posteriora, nominatur Gibbositas. Curatio uero eius est, ut consyderes tunc, si Gibbositas accidit a puericia: tunc non est in ea curatio, neque ex ea est sanatio omnino. In illa autem quæ accidit a casu, aut percussione, aut similibus illis, iam dixerunt antiqui modos curationis sermone prolixo. Cuius plurimum non redit cum proficuo. Ego uero iam abbreuiaui ex illo, cuius parum excusat a multo eius ex propinquitate mea ad intentionem: & expositione mea qua exposui illud, & formaui in-

Gibbositatis curatio.

ſtrumentum eius diuerſo modo ab eo quo oſtenderunt illud, & expoſuerunt ipſum. Dico ergo, quod in gibboſitate quæ accidit ab anteriori parte, non eſt ingenium, neque ſanatio ex ea. Et ſimiliter in illa quæ fit ad duo latera etiam. Et non curatur ex eis, niſi illa quæ accidit in dorſo proprie, cum eo quod ego narro: & eſt, ut extendatur infirmus ſuper faciem ſuam ſuper podium æquale prope parietem: & expandatur ſub eo ſtramentum humidum, ut non lędatur pectus eius. Deinde ponatur lignum rectum fixum in fouea in terra, in extremitate podij, circiter caput eius: & lignum aliud circiter pedes eius in extremitate altera podij: & miniſter teneat lignum, et ſit non firmatum in fouea. Et miniſter alter teneat alterum. Deinde inuolue ſuper caput infirmi, & ſub titillicis eius ligamentū lene, firmum: & extende extremitatem ligamenti ad lignum quod eſt apud caput eius: & liga ipſum in eo. Deinde ſtringe ligamentum aliud ſupra anchas eius, & ſupra genua ipſius, & apud cauillas eius. Deinde aggrega ligamenta omnia, & liga ea in ligno altero quod eſt apud pedes eius. Deinde extendat omnis miniſter ad partem ligni ligamētum, & non remoueantur duo ligna ex locis ſuis in quibus ſunt fixa: uerumtamen non ſint firmata, ſicut diximus. Et medicus ponat palmas ſuas ſuper Spondilem cum fortitudine, donec redeat: aut ponat ſuper eam tabulam. Deinde annectat ſuper tabulam pedes ſuos, donec redeat. Si autē non redit per hanc curationem, tunc accipe tabulam cuius longitudo ſit circiter tria brachia. Et caua in pariete de quo diximus quod eſt prope infirmum, locum in quem ingrediatur extremitas tabulæ. Deinde pone medium tabulæ ſuper Spondilem. Et ponat pedes ſuos medicus ſuper extremitatem alteram. Et ſtringat bene, donec coärtetur Spondilis, et redeat ad locum ſuum. Deinde ſi uis, operare cum torno quod inuoluitur cum manu tua: & eſt, ut figas in terram apud caput infirmi in poſtremo podij duo ligna, quorum longitudo ſit brachij unius: & apud caput eius in poſtremo podij duo ligna. Et ſit longitudo quæ eſt inter omne lignum palmus unus: & iam factum eſt in omni loco foramen, in quo currit tornum: & firmetur lignum omne in terra multum, ne moueatur omnino. Et intromittatur lignum rotundum: & eſt tornum in quo reuoluitur ligamentum in duobus foraminibus duorum lignorum. Et in extremitate eius eſt foramen, in quo firmatur lignum, cuius longitudo eſt palmus cum eo quod reuoluitur: & in duobus lignis alijs eſt ſimiliter illius. Deinde ſtringe ligamenta quæ ſtrinxiſti in pectore infirmi torno quod eſt apud caput eius: & ligamenta quæ ſtrinxiſti in cruribus eius in torno quod eſt apud pedes eius. Deinde ſtet apud omne tornum miniſter, qui torqueat manum ſuam cum licinio, cum quo reuoluitur tornum: & medicus æquet Spondilem, ſecundum quod diximus. Hæc eſt forma torni, quæ ſequitur.

C

Deinde postquam redit Spondilis, & æquatur locus, tunc oportet, ut ponas emplastrum exiccatiuum cum albumine oui. Deinde stuppam. Postea pone supra emplastrum astellam ex tabula, cuius latitudo sit trium digitorum, aut circiter eos. Et longitudo eius quantitas quæ capiat locum Gibbositatis, & super partē Spondilis sanæ. Deinde ligetur cum ligamento quod diximus. Et utatur infirmus nutrimento subtili, donec D sanetur. Quod si remaneat quiddam eminentiæ in loco in fine sanationis: tunc oportet, ut administrentur medicinæ quæ mollificant, & leniunt, cum administratione tabulæ quam narrauimus tempore longo. Et iam administratur in illo lamina plumbi. Et quandoq; accidit eminentia in postremo Spondilium dorsi: & putatur per eam dislocatio, & est illud os quod iam eminet. Quare nō oportet, ut præsumptio fiat ei cum hac medicina: fortasse enim accidere faciet mortem.

De curatione Anchæ dislocatæ. Caput XXXII.

SCIAS, quod iuncturæ Anchæ, & iuncturæ humeri, non accidit, nisi dislocatio tantum: neque accidit eis quod accidit reliquis iuncturis ex remotione parua, & concauitate. Et iunctura quidem Anchæ dislocatur secundū quatuor partes. Quod est, quia dislocatur ad anteriora, & ad posteriora. Et plurimū quidem dislocatur ad interiora: & parum dislocatur ad anteriora, et ad posteriora. Et curatio dislocationis eius ad interiora, est: quia quando tu coniungis crus infirmi sanum cum infirmo, est longius: & est genu eius eminens plus quam sani, & non potest infirmus duplicare pedem suum apud inguen: & est locus qui sequitur inguen apostematus apostemate calido, propterea, quod caput coxæ iam peruenit illic. Et signum eius cui accidit dislocatio ad exteri-

Dislocatio Anchæ quadruplex.

ora est, quod sunt accidentia eius contraria istis accidentibus. Et signum eius cui accidit dislocatio ad anteriora, est, quia expandit crus sanum secundum complementum: uerumtamen non duplicat ipsum absq; dolore qui est in genu: & si conatur ad ambulandum, non potest super illud ad anteriora: & retinetur urina eius, & apostematur inguen eius, & apud ambulationem est calcatio eius super calcaneum. Et signum eius cui accidit dislocatio ad posteriora est, ut non expandat genu, neq; possit duplicare ipsum antequam duplicet inguen: & est crus eius etiam breuius altero: & inguen est mollificatũ, & est caput coxæ apud locum ilij. A

Reductio uero huius dislocationis specierum est, ut consyderes tunc, si dislocatio est uetusta, quæ iam antiquatur cum habente ipsam. Deinde si tu administres reductionem eius, & remanet secundum dispositionem suam: tunc non est in ea curatio omnino. Non ergo oportet, ut præsumptio fiat ei penitus. In illo autem cuius dislocatio est recens, & est ex una specierum quatuor dislocationis: tunc propera ad hoc, ut uoluas iuncturam, & extendas ipsam ad interiora & ad exteriora, & moueas eam dextra & sinistra: fortasse enim redit, & non indiget alia cura: Si autem non redit hoc modo, tunc oportet, ut præpares ministrum fortem, & extendat crus eius ab inferiori parte: aut cum manibus suis, aut cum ligamento, quod ligetur super crus eius supra genu: & minister alius extendat manum eius desuper, ita ut intromittat manus suas sub titillicis eius. Deinde stringat cum ligamento leni super radicem coxæ, & teneat extremitatem ligamenti alterius. Et sit extensio eius aut ab anteriori parte inguinis ad partem furculæ, aut a posteriori ad partem dorsi. Et sit extensio eorum omnium uice una, donec eleuetur infirmus cum corpore suo a terra, & remaneat pendens. Et hæc enim species extensionis est species communis specierum quatuor. Si ergo redit dislocatio cum eo quod diximus, est bonum: & si non, tunc necesse est omni speciei illud quod dicam de curatione propria: In reductione quidem eius propria quando dislocatio est ad interiora, oportet, ut resupinetur infirmus super latus suum sanum. Deinde ponat ligamentum super radicem coxæ, in eo quod est inter caput coxæ, & locum qui est sub inguine. Deinde extende ligamentum ad sursum a parte inguinis ad altiorem partem corporis, ad partem furculæ. Deinde accipiat minister alius fortis brachia eius, & minuat locum grossum coxæ infirmæ, & extendat ad exteriora extensione uehementi. iam enim redit ad locum suum. Et hæc species est facilioris reliquis speciebus curationis, qua reducitur hoc membrum. B

Si autem excusatur super te, & non obedit tibi ad introitum cum hac specie curationis omnino: tunc oportet, ut ligentur duo pedes infirmi simul cum ligamento forti, leni, super duos calcaneos, & super duo genua: & sit longitudo cuiusque a compare suo quantitatis qua-

C tuor digitorum: & sit crus infirmum extensum plus altero quantitate duorum digitorum. Deinde suspendatur infirmus super caput ligni, quod sit in domo: & sit longitudo eius a terra quantitas duorum brachiorum. Deinde præcipe iuueni forti, ut muniat caput coxæ: & suspendatur cum infirmo iuuenis alius: & impellat iuuenis alius, muniens coxam cum fortitudine. nam iunctura redit ad locum suum cum uelocitate. In reditione autem eius propria, quando est dislocatio ad exteriora, oportet, ut iaceat infirmus super podium, secundum quod narrauimus in habente gibbositatem. Et stringatur ligamentum super crus eius, infirmum proprie, & super pectus eius. Deinde ponantur duo ligna, unum apud pedes eius, & alterum apud caput ipsius. Deinde ponatur lignum additum in medio podij, fixum bene: super quod inuoluti sint panni humidi, ut non lædat infirmum: & sit lignum inter coxas eius, ut non attrahatur ad inferiora apud extensionem. Deinde extendat omnis minister ad partem suam, & medicus æquet reductionem manu sua. Si ergo obedit ad reuersionem, erit bonum. Et si non, pone super ipsam tabulam, & preme ipsam, sicut diximus in gibbositate, æqualiter. Verumtamen oportet, ut iaceat infirmus super latus suum sanum. Et quando dislocatio est ad anteriora, tunc oportet, ut extenD datur crus infirmi uelociter: & est secundum hanc eandem narrationem super podium: & ponat medicus palmam manus suæ dextræ super inguen infirmum. Deinde coartet ipsum cum manu altera, & cum illa coartatione pone ipsum extensum ad inferiora ad partem genu.

Et si dislocatio est ad posteriora: tunc non oportet, ut extendatur infirmus ad inferiora, & sit eleuatus super terram: imo oportet, ut sit positus super rem duram, sicut oportet, ut fit etiam si dislocatur ancha eius ad exteriora, secundum illud quod diximus de accubitu eius super duas anchas: & est super faciem eius, & ligamenta extensa: secundum quod diximus nuper. Et oportet, ut administretur compressio cum tabula etiam super locum ad quem egreditur iunctura, cum completur reductio secundum quod oportet. Et signum reditionis eius non occultatur tibi: & est, ut extendas duo crura infirmi: & quando uides ea æqualia, & infirmus stringit crus suum, & expandit ipsum absque excusatione: tunc scias, quia iam redit membrum, secundum quod oportet: tunc coniunge duas coxas, & pone emplastrum, & stringe cum imemati, id est, rota: ita, ut non moueatur ancha ad aliquam partium: & adhæreat infirmus quieti tribus diebus, aut quatuor. Deinde solue ligamentum, & emplastrum, & compara crus cum altero: tunc si uides ea æqualia in statu, tunc scias, quod dislocatio iam firmata est: absolue ergo infirmum ad ambulandum. Et si uides aliquid mollificationis: tunc redi, & emplastra illud, & stringe illud secundum stricturam tuam primam: & dimitte illud etiam tribus diebus. Deinde sol-

ue illud & fac ipsum tardare in ambulatione super utrumque aliquot diebus, donec confortetur bene. A

De dislocationis Genu. Caput XXXIII.

GENU dislocatur secundum tres modos. Dislocatur ad exteriora, ad interiora, & ad inferiora, scilicet ad posteriora. Et non dislocatur ad anteriora. Et signum dislocationis eius, est, ut pręcipias infirmo, ut applicet crus suum ad coxam suam. Si autem nō adhæret cum coxa: tunc scias, quod Genu est dislocatum. Et restauratio omnium modorum dislocationis eius est, ut facias sedere infirmū rectum, ita ut iam extendat crus suum si potest super illud, & adhæret dorsum tuum ad faciem eius: & pone pedem eius inter pedes tuos. Deinde adhærere fac Genu eius cum palmis tuis, & recta eas inter digitos tuos super Genu eius. Deinde applica cum palma tua duo latera Genu eius cum fortitudine. Et minister alius extendat pedem eius, donec redeat Genu ad locum suum. Et signum reditionis est, ut adhæreat crus cum coxa in lenitate, non laboriose. Deinde emplastra ipsum, & adhærere fac crus cum coxa. Deinde liga ea simul cum uitta tribus diebus, aut quatuor. Deinde solue ea. Et non utatur infirmus ambulatione aliquot diebus, donec sanetur. Si autem recusatur tibi reductio eius, tunc administra extensionem fortem cum ligamentis, quorum præcessit narratio in curatione anchæ, donec redeat. B

De curatione dislocationis Calcanei. Caput XXXIIII.

CALCANEUS quandoque remouetur remotione parua, & quandoque dislocatur secundum complementum. Et dislocatio eius fit, aut ad interiora, aut ad exteriora. Et signum dislocationis eius est, quod uides Calcaneum inflatum, procedentem ad partem ad quam dislocatur. Curatio autem remotionis eius, est facilis reditionis: & est, ut extendatur cum facilitate cum manibus, et æquetur, donec redeat. In curatione autem eius quando dislocatur secundum complementum, oportet, ut facias sedere infirmum rectum: & teneat ipsum minister fortis ualde a posteriori parte dorsi eius, in medio ipsius. Deinde tene tu cum manu tua dextra pedem eius a superiori parte eius, & cum manu tua sinistra ab inferiori parte pedis eius loco cauillę. Deinde trahe pedem ad te cum manu tua dextra. Deinde cum sinistra duabus uicibus. Deinde extende cum sinistra, & impelle pectus pedis cum dextra uersus crus absque labore. Fac illud bis, sicut narrauimus. Deinde impelle pectus pedis ad crus in uice tertia, & tu trahis cauillam. Si ergo redit in uice una, aut in duabus secundum hunc modum, & uides pedem æquatum, est bonum: & si non, tunc itera operationem super ipsum: quoniam ipse redit. Si autem prohibetur tibi reductio eius cum eo quod narraui-

C mus: tunc fac iacere infirmum super dorsum suum super terram, & fige paxillum in terra firmatum ualde, ut cadat inter coxas eius: & tu iam inuoluisti super ipsum pannum, ut non lædat infirmum. Deinde accipiat minister coxam eius: postea extendat minister alter pedem, aut cum manibus suis, aut cum ligamento quod liget super collum pedis. Deinde extendat omnis minister contra extensionem comparis sui: & paxillus sit stans inter duas coxas infirmi retinens eum, ut non attrahatur corpus eius ad inferiora apud extensionẽ. Deinde æquet medicus dislocationem manibus suis, & minister alter teneat crus sanum ad inferiora. Nam dislocatio redit cum uelocitate. Quando ergo redit dislocatio, & declaratur tibi sanitas reditionis eius: tunc pone emplastrum & stuppam, & stringe ipsam cum ligamentis firmiter, & liga pedem cum ligamento ad crus. Et oportet, ut caueas uel timeas de neruis, qui sunt supra calcaneum posterius, ut non sit ligamentum super eos uehemens, & lædat eos. Deinde dimitte ipsum duobus diebus, aut tribus. Quod si mollificatur ligamẽtum, stringe ipsum: deinde solue ipsum in die tertio, aut quarto: & prohibe infirmum ab ambulatione quadraginta diebus. Si uero conatur ambulare ante illud spacium, non fit securitas quin dissoluatur super ipsum dislocatio, & corrumpatur, & non recipiat post illud

D curationem. Quod si accidat ei apostema calidum: tunc oportet, ut administres in sedatione eius illud, in quo præcessit narratio nostra in alio loco ex curatione, & embrocationem, donec remoueatur.

De dislocatione Digitorum pedis, & cura. Caput XXXV.

OPORTET, ut æquetur quod dislocatur ex eis cum extensione pauca absq; labore: & illud quidẽ non est difficile, imo est facile.

Si autem dislocatio est in quibusdã nodis dorsi pedis: tunc oportet, ut faciat sedere infirmus pedem suũ super locũ æqualẽ terræ, aut super tabulam: & est stans sicut ambulans. Deinde tu sta, & pone pedem tuum super illud quod eminet ex illis iuncturis. Deinde calca illud cum pede tuo cum uirtute, donec redeat, & uideas ipsum iam æquatum, & non appareat in loco eminentia. Deinde pone sub uentre pedis eius tabulam quæ capiat pedem totum, cui sint duo capita. Deinde stringe ipsum strictura decenti tribus diebus. Deinde solue ipsum, & fac quiescere eum ab ambulatione diebus multis, donec stringatur & securetur a reductione.

De speciebus dislocationis cum uulnere uel fractura. Caput XXXVI.

QVANDO accidit aliquid ex illo, & conaris curationem eius, & ipsius restaurationem, multotiens succedit mors: & propter illud non oportet, ut præsumat super curationem eius, quod est

huiusmodi, nisi qui est prudens in arte longi usus, misericors, pius, tardus, non audax, neque præsumptuosus: & ut utatur in incæptione medicinis quæ sedant apostemata calida tantum: & dimittat infirmum diuino iudicio. Nisi uideas, aut speras salutem a perditione cum lenitate ægritudinis, & in quo apparet quiddam spei. Conare ergo reductionem eius statim in principio rei, antequam accidat apostema calidũ. Si ergo redit membrum, secundum quod uolumus, tunc administra regimen quod sedat apostema: & cura uulnus cum eo quod cõuenit ei ex unguentis desiccatiuis. Quod si dislocatio est cum fractura, & accidunt in osse satagię separatę, tunc conare ablationem earum, & fac in illo quod diximus in ægritudinibus simplicibus ex eo quod præcessit in locis earum. Et caue secundum tuam uirtutem, et custodi teipsum ab introitu in uiam timoris: secundum quod præcessit prædicatio mea tibi. Nam illud est melius tibi apud Creatorem tuum, & magis permanens ad gloriam tuam, & magis saluum tuo corpori apud illos in tuo tempore. A

¶ Explicit Liber Chirurgiæ, quem transtulit Magister Gerardus Cremonensis in Toleto, de arabico in latinum: qui Liber est tricesima particula libri Azaragi, quẽ composuit Albucasim. B

¶ ARGENTORATI apud Ioannem Schottum librarium. XXVI. Febr. Anno M. D. XXXII.

☞ CVM Gratia & Priuilegio Imperatoriæ Maiestatis ad Quinquennium.